ΙΩΑΝΝΟΥ ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΥ

ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΩΣ ΛΥΔΟΥ

ΠΕΡΙ ΜΗΝΩΝ.

JOANNIS LAURENTII
PHILADELPHENI LYDI
DE MENSIBUS
QUAE EXSTANT EXCERPTA.

TEXTUM RECOGNOVIT ATQUE EMENDAVIT, E GRAECO IN LATINUM CONVERTIT ET PERPETUA CUM SUA ET NICOLAI SCHOWII, TUM

CAR. BENED. HASII ET FRID. CREUZERI

ALIORUMQUE ADNOTATIONE INSTRUXIT INDICEMQUE COPIOSISSIMUM

ADJECIT

GUILIELMUS ROETHER,

PHIL. DR. A. A. L. L. M., GYMNASII HEIDELBERGENSIS NUPER PROFESSOR,
NUNC VERBI DIVINI APUD MOSBACENSES MINISTER.

ACCEDIT

HERMETIS TRISMEGISTI

ΠΕΡΙ ΒΟΤΑΝΩΝ ΧΥΛΩΣΕΩΣ

LIBELLUS

ET

VETTII VALENTIS ANTIOCHENI

LIBRI PRIMI *ΑΝΘΟΛΟΓΙΩΝ*

FRAGMENTUM.

LIPSIAE ET DARMSTADII

TYPIS ET IMPENSIS CAROLI GUILIELMI LESKII

MDCCCXXVII.

NOBILISSIMO

PHILOSOPHORUM ET LITERATORUM

ORDINI

INCLYTAE ACADEMIAE LOVANIENSIS

GRATUM ANIMUM

TESTIFICATURUS

D. D. D.

GUILIELMUS ROETHER.

Σημεῖα τῶν ιβ' ζωδίων.

GUILIELMI ROETHERI

PRAEFATIO.

Cum indefessum illud studium, quo nostris temporibus a viris doctis optimi quique atque elegantissimi scriptores Graeci ad veram bonarum literarum utilitatem tractantur, omni laude prosequendum est et grato animo accipiendum: tum nemo fere eruditior tanquam male collocatam operam aut vituperaverit, aut certe improbaverit, si serioris Graecitatis scriptores, qui quidem optimis illis adnumerari non possunt, aut latentes adhuc in bibliothecis in lucem protrahuntur, aut editi jam majore adhibita cura emendatius eduntur. Ex quibus scriptoribus ii potissimum digni esse videntur, qui aliquanto diligentiorem curam criticam nanciscantur, quos minus latino vocabulo compilatores dicunt, quippe qui aut ex ipsis fontibus temporum injuria obrutis hauserunt, aut ope codicum, iis, qui hodie in bibliothecis servantur, praestantiorum, Excerpta sua conscripserunt. Atque hos inter compilatores haud ultimum sane lo-

cum obtinet *Joannes Laurentius Lydus.* Licet enim et ipse omnibus quibus ceteri cadentis Graecitatis scriptores laboret vitiis, tamen multo accuratius, quam reliquorum plurimi provinciam suam administravit adeoque haud exigua pars antiquitatis ejus operâ illustratur.

Quae cum ita sint, sane quam magnam ab antiquitatis amantibus inierunt gratiam ii, qui hujus scriptoris opuscula in lucem edidere, *Nicolaum* dico *Schowium*, qui superioris saeculi anno nonagesimo quarto ejus opusculum De Mensibus, *Jo. Dominic. Fussium*, qui anno MDCCCXII. ejus libros De Magistratibus, et qui nuper admodum De Ostentis opusculum multis partibus mutilum ex bibliothecarum latebris protractum plane miranda, ac paene incredibili cum arte critica restituit, *Car. Bened. Hasium.* Cujus viri doctissimi opere quanto magis delectamur, tanto magis dolendum est, quod De Mensibus opusculum, primum cum ederetur, non parem nactum est editoris curam diligentiamque. Quam multa enim *Schowius* futuro ejusdem opusculi editori fecerit reliqua cum emendanda, tum illustranda, haud fugere existimo eum, qui vel leviter illud attigerit. Quotaquaeque enim, ut hoc utar, ejus est pagina, in qua non semel atque iterum foedissimis, quibus textus laborat, vitiis impediamur, quo minus statim scriptoris ceteroqui minime difficilis sententiam intelligamus.

Itaque haud adversandum mihi putavi, cum ante hos tres et quod excurrit annos *Frid. Creu-*

zerus, quo nuper magistro usus nunc utor amico, mihi auctor esset, ut novam hujus opusculi editionem criticam reciperem adornandam. In quo opere cum eo mihi jam pervenisse videar, ut non verendum sit, ne viri docti nimiae me incusent properationis, quod editionem meam in lucem emisi, jam trado hanc meam lucubrationem iis, quibus hoc literarum genus curae est. Hoc mihi faciendum restat, ut de totius operis ratione et quomodo, quod mihi proposueram, consequi studuerim, nonnulla praemittam. Neque enim, quod a scriptorum veterum editoribus fieri solet, ut in fronte editionum suarum agant de vita scriptoris, de fatis librorum ejus, de codicibus quibus usi sunt, de veterum super quolibet scriptore testimoniis, et quae sunt reliqua, idem mihi faciendum, cum Hasius in ea commentatione, quae praefixa est Joannis Lydi De Magistratibus operi, ista omnia jam ita persecutus sit, ut ego actum agere viderer, si de istis rebus explicare instituerem. Quare eos lectores, qui ista discere cupiant, ablego ad ejus quam laudavi commentationis paragraphos V. XVI. XVII. XVIII. et XXIII.

Jam quod ad hanc meam editionem attinet, omnium primum id egi, ut partim e codice Parisino numeri 3084., qui unus nondum ante collatus erat, *) partim ex codicis Romani lectio-

*) Conferendum hunc codicem curavit cum editione Schowiana Hasius per *A. Cherbuliezium* (Cherbuliez), verbi divini

nis varietate, quam adnotavit Schowius, cujus adnotationem integram meae inserui distinctam hoc siglo: Sch., partim ex fontibus, quos Lydus in conscribendo libro suo ante oculos vel habuit, vel habuisse videtur, partim denique ex conjectura, adhibitis iis scriptoribus, qui idem tractarunt argumentum, textum purgarem vitiis, quoad quidem ejus fieri poterat, lectoribusque ita redderem expeditiorem. Qua in re eam adhibui cautionem, ut raro aliquam lectionem reciperem, nisi quae aut codicum, aut fontium, e quibus hausit Lydus, commendaretur auctoritate; ubi manifestum esset, a librario esse peccatum, meo etiam periculo eam, quae mihi vera videretur, reponebam lectionem, ita tamen, ut in notis omnium mutationum mearum redderem rationem, paucis exceptis, v. c. ubi in Comparativis $\bar{\omega}$ positum esset pro $\bar{o}$, ubi deesset ν ἐφελκυστικόν, et similibus; in aliis locis haud me pudebat vocula *sic*, in notationibus criticis usitata, indicare, non me intelligere sententiam loci corrupti, quanquam interdum haberem, quomodo eum ex conjectura sanarem. Praeterea orthographiam quam dicunt atque distinguendi sententias rationem ad eum modum, qui nunc maxime invaluit, accommodavi. In animo insuper erat, Excerpta Planudea, quae inseruit Schowius textui Barberiniano, sed non omnia suis locis, ea potissimum, quae parte III.

---

ministrum Genevensem, qui tunc temporis in universitate Parisiensi inter Hasii auditores literis operam dabat.

continentur, in justum redigere ordinem: quod tamen omisi, ne mea editio a Schowiana nimis differret, ut, qui illam non in promtu haberent, eos locos, quos viri docti, Creuzerus, Hasius, Jacobsius, alii, in scriptis suis ex Schowii editione laudaverunt, etiam in mea reperire possent. Itaque in hoc me continui, ut in adnotatione indicarem, cum quibus aliis locis haec Excerpta essent jungenda. Eodem consilio etiam capitum paginarumque numeros, quos Schowii habet editio, in margine adposui: nam, quod Schowii distinctionem nulla certa ratione nixam non sum secutus, sed quodvis Excerptum suo insignivi numero, id nemo non probabit.

Quo in negotio illud me maxime delectavit, quotiescunque postea vidi, congruere meas emendationes cum viris doctis, quorum est mihi auctoritas pro manifestis argumentis. Hunc consensum ut plurimum in adnotatione memoravi; in nonnullas aliorum emendationes nescio quo casu tum demum incidi, cum major jam operis pars typis esset exscripta: *) quod ideo moneo, ne mihi crimini dent viri docti, quod ipsorum non

---

*) Sic v. c. *Frid. Jacobsius* ad Anthol. Palat. vol. III. pag. 395. verba *οὗτος αὐτὰ μέν*, quae sunt part. I. num. 9. pag. hujus edit. 6 jam mutaverat in *οὐ τοσαῦτα μέν*, ut ex Hasii ac Boissonadii con jectura reposui. Verba *οἱ ἀπὸ τῶν μαθημάτων* part. I. num. 16 pag. 20., ille, ut et ipse, lib. laud. pag. 913. reddit per *mathematici*, addens: „ne cum editore aliquid excidisse putes.“. — Ibidem pag. 949. pro *πολυαστέρος ἥνια νεύων*, ut legitur part. II. num. 4. pag. 42. scribi vult *νυκτὸς πολυαστέρου ἡνιοχεύων*, quam emendationem loco Anacreontico (ap. Athen. l. XIII. p. 564. D.) *τῆς ἐμῆς ψυχῆς ἡνιοχεύεις* confirmat. — Idem ibid. p. 321. pro *διὰ δὲ αὐτόν*, quod est part. II. num. 9. pag. 64., quodque Scho-

fecerim mentionem, neve me illud graculi, ut est in fabula, commisisse dicant, quae a me arrogantia longe est aliena.

Deinde hoc mihi potissimum curae fuit, ut eorum, quos vel laudat Lydus auctores, locos accurate excitarem, atque ubi opus esset, Lydi errores in nuncupandis fontibus commissos corrigerem, vel quos silentio praeterit, quoad ejus fieri poterat, indagarem, repertorumque nomina indicarem. Ceteros Joannis errores, quos commisit plurimos, in explicandis etymis partim notavi, maximam autem partem silentio praetermisi, ut quos docti vel me tacente essent deprehensuri. Neque enim tam scriptorem ipsum ad Criticae regulam exigendum putabam, quam ejus libellum a mendis, quae librariorum negligentia irrepserunt, a me purgandum. Ad illustranda autem ea, quae minus perspicua essent, tum locos similes ex ipsius Joannis reliquis scriptis contuli, quo ejus scribendi genus magis perspiceretur, tum veteres quoque scriptores, qui easdem res attigerunt, excussi, eorumque locos,

---

wius correxit *διὸ δὲ α.*, ego autem ita corrigendum censebam, ut post *διὰ δέ* poneretur *τοῦτο*, scribendum censet *Δία δὲ αὐτόν*. — Oraculum Hecates, quod est part. III. num. 7. pag. 94. eodem atque nos modo emendat pag. 615. pro *τρὶς ἀφαιροῦσα* ponens *τρισσὰ φέρουσα*. — Item p. 324. *ἀκίνητος*, quod erat part. III. num. 30. pag. 126., ut nos ex Platone correximus, mutat in *ἀεικίνητος*. — Pag. 875. *βακχευτήν*, quod est part. IV. num. 38. pag. 200. ante verba *καὶ ἀνατρέχοντα*, depravatum esse ait, et post verba *ἀνὰ τὸν οὐρανόν* ante *ἐκ τῆς τ. ἐπτ.* supplet *τὸν δὲ οὐρανόν*, pro quo ipse posui *ὄν*, quod eodem recurrit. — Pag. 611. et ipse *μένει*, quod legitur part. IV. num. 48. p. 228. (quod male Schowius ejecerat) mutat in *μέρει*.

quoad facere possent ad Lydum vel emendandum, vel facilius intelligendum, adscripsi. Denique recentiorum quoque libros, eorum maxime, qui Joannis opusculum lectitarunt, qui haud pauci sunt, consului et quae ad rem nostram facere videbantur adnotavi. In quo negotio si multa fortasse praetermisi, quae viri docti desiderent, eos reputare velim, primum mihi fuisse cavendum, ne justum adnotandi modum excederem; deinde, me, quo tempore conscribebam has adnotationes, munere scholastico, quo tum fungebar, impeditum fuisse, quo minus quidquid copiarum in doctorum hominum libris exstaret undecunque colligerem; denique nonnullos libros, qui ab aliqua parte Lydum nostrum juvare possent, nuper admodum prodiisse, cum magna schedarum mearum pars jam ad librarium esset transmissa. *)

---

*) Multa sunt, quae jam nunc addere ac supplere possem, nisi negotiis urgentibus prohiberer, quo minus conscribam Addenda atque Supplementa. Alio tempore, ubi plura collegero, mantissa, quam dicunt, opusculum meum sequetur, qua pro viribus illud et emendare et supplere cogito. Hoc loco non possum quin addam, quae vir doctissimus, *L. Chr. Zimmermannus*, ad plagulas a se correctas adnotavit. Ad pag. 198. *τρίτος Καβίρου παῖς κ. τ. λ.*] Cf. Welcker. *Die Aeschylische Trilogie Prometheus* pag. 164. sq. — Ad pag. 224. *Ἀμαλθείαν*] Conf. Welcker., *Ueber eine Kretische Kolonie in Theben* p. 6. sq., not. 12., ubi et noster locus laudatur. — Ad pag. 228. *τὸν Δία Ἰδαῖον εἶναι*] De Jove Promethei filio cf. Welcker. *Die Aeschylische Trilogie Prometheus* pag. 96. not. 112., ubi item noster locus laudatur. — Ad pag. 232. *πρὸς τ. ἄλλων ἐπικομιζομένοις*] De voce *βῶλος* genere masculino obvia conf. etiam Corayum ad Plutarchi Alexandr. 25. Lobeck. ad Phrynich. pag. 54. Masculino genere etiam Apollon. Rhod. III, 1393. usurpat. — Ad pag. 286. *ὁ Εὐφορίων φησίν*] Vid. Euphor. Meinekii pag. 167.

In hoc omni adnotandi negotio nunquam non et eximie sublevatus sum *Hasii* et *Creuzeri*, VV. CC. adnotationibus manu exaratis, quas ut una cum meis evulgarem humanissime illi mihi permiserunt. Quorum virorum priorem cum de nonnullis mearum conjecturarum atque emendationum consuluissem, ille literis copiosissimis a. d. VI Kal. Jun. ann. MDCCCXXIV. ad me datis non modo dubitationes meas sustulit, verum etiam plurima alia, quae ipsi inter legendum succurrissent, addidit: quas adnotationes Germanice perscriptas verbotenus in Latinum converti, ut nunc inter meas adnotationes leguntur. Ejus liberalitatis causâ ut viro doctissimo ex animo ago gratias, ita eum rogo, ut si qua minus Latine reddita fuerint, ea, qua est humanitate, simul cum reliquis meis erroribus excuset. Creuzerus autem notas suas in margine exempli sui adscripserat ita, ut eas curavi typis exscribendas. Sunt autem hae adnotationes consignatae hisce siglis: HAS. CR., cum meae his literis: RR. a ceteris distinguantur.

Praeter hos duumviros alterum par virorum doctissimorum mihique amicissimorum de Lydo promeruit, *Ernestum Antonium* dico *Lewaldum* ac *Laurentium Nokkium:* quorum ille cum a me consultus esset de duobus locis Aristotelicis, qui Joannis opusculo continentur, in excursu, quem inde a pagina 300. addidi, ea de iis disputavit sollertia, eoque acumine, quae ille cum aliis scriptis, tum nuper Aristotelicarum Cate-

goriarum editione satis comprobavit; hic, ut pag. 10. jam indicavi, multos mathematici argumenti locos ingeniosissime partim emendavit, partim explanavit, mihique permisit, ut suas quoque adnotationes meis insererem.

Porro, quo brevius defungi possem explicandi officio neque pluribus opus esset adnotationibus, ipsum opusculum in Latinum sermonem converti. Ad quam interpretationem Latinam quod attinet, ut ejus, qui Lydi opus De Magistratibus Latinum fecit, Dominici Fussii, verbis utar, „fateor me, quamvis nihil non fecerim, necubi me auctoris sententia fugeret, vereri tamen, ne aliquoties a vero aberraverim. Etenim non pauca occurrebant, quae quomodo potissimum verterem, dubitavi. Obscuritatis autem culpa partim ipsis rebus, partim auctori tribuenda, cujus oratio perspicuitate minime commendatur. Nam et verba quandoque parum usitata, aut insolentiori, ut mihi quidem videbatur, significatione usurpavit: ut nonnunquam in vertendo potius rem ipsam, quam solitam verborum vim respiciendam putaverim... Eadem (versio) ut fida magis quam elegans esset, operam dedi, et in legendis verbis, cum utrumque praestare non possem, perspicuitati malui, quam dictionis castitati, consulere.“ Multa in ea a viris doctis vituperatum iri persuasum habeo: qui si emendabunt ea, quae a me commissa fuerint vitia, et de opere, et de me ipso quam maxime promerebuntur. Hoc testari possum,

laborem certe in hac operis parte conficienda a me non esse evitatum.

Atque ut haec opusculi dudum noti editio nova novâ quoque aliqua accessione augeretur, Creuzerus duo opuscula inedita ad calcem adjicienda humanissime mecum communicavit, quae equidem iis, qui hujus generis scripta legunt, non ingrata fore confido: *Hermetis Trismegisti* opusculum *Περὶ βοτανῶν χυλώσεως*, et *Vettii Valentis Antiocheni* primi libri *Ἀνθολογιῶν fragmentum.* Quorum illud ex codice Leidensi Vossiano Creuzerus partim ipse descripsit, partim describendum curavit; idem postea Fr. Xav. Werferus, Monacensis, qui nuper morte praematura et amicis et literis ereptus est, rogante Creuzero ex codice Augustano (nunc Monacensi, chartaceo, saeculi XV., numeri 542.) summa qua solebat diligentia descripsit: quae ambo Apographa denique Baehrius, V. Cl. inter se contulit et addita cum lectionis varietate, tum vero alia adnotatione totum opusculum in eam redegit formam, qua ego typis exscribendum curavi. *Vettii* fragmentum (de quo conf. Fabric. Biblioth. Graec. vol. II. pag. 510., vol. IV. pag. 144. 162. 219. ed. Harles.) ipse ex Jacobi Gronovii Apographo, *) quod Creuzerus a Wyt-

*) Continet illud Apographum, praeter hoc nostrum fragmentum, Excerptum ex Jamblichi Historici Babyloniacis et *Τοῦ αὐτοῦ Ἰαμβλίχου εἰς τὴν ἐπιστολὴν Πορφυρίου* (qui liber vulgo inscribitur de Mysteriis Aegyptiorum). De hoc universo Apographo dicetur a me alibi. Hoc loco eorum in usum, qui astrologiae veterum operam dare, hoc est, qui, uti Kepplerus ille nostras dicere solebat, *sapien-*

tenbachio dono acceperat, descripsi et brevi adnotatione instruxi. In quo cum sidera, de quibus agit auctor, non ipsis nominibus, sed ut plurimum siglis astronomicis significentur, idque non usitatis illis, quae aeri incisa Cangius subjunxit Notis sententiarum pag. 5. (ad calcem Glossar. Graec. vol. II.): ego, ut viris harum rerum peritis de interpretatione mea relinquerem judicium, omnia siderum nomina, quae in Apographo siglis notantur, asteriscis designavi, ipsa

---

tis matris filiam stolidam nosse cupiant, illud addam, inesse hunc ipsum librum Valentis *Ἀνθολογιῶν* in codice Regio Parisino Nr. 94., quod sero didici ex doctissimi et sagacissimi viri *Letronne* libello, qui inscribitur: Observations Critiques et Archéologiques sur l'Objet des Representations Zodiacales, qui nous restent de l'Antiquité. Paris 1824; qui ibidem pag. 80: „A la même époque appartiennent d'autres ouvrages de ce genre; entre autres, celui de Vettius Valens, dont l'objet a été de faciliter aux astrologues les calculs que leur art exigeait: il paraît avoir été redigé sons Marc Aurèle: du moins, les exemples les plus récens qui s'y trouvent cités, se rapportent aux dernières années d'Antonin-le-Pieux." Conf. ibid. p. 105. ubi Letronnius agit de significatione vocis *οἰκοδεσπότης*. Atque ut nec ipse plane *ἀσύμβολος* discedam ab hoc convivio, adscribam quae adposui ad Plotini librum eum, quo hic philosophus Astrologorum somnia refutat II. 3. ad verba p. 140. D: *τὸ δὲ ἀναφορὰς ζωδίων ἀναμένειν.* Plane enim ita inscribitur caput Valentis *περὶ ἀναφορᾶς ζωδίων* (pag. 336. ad calc. Jo. Laur. Lydi) et valde frequentatur haec formula in his fragmentis. Neque tamen vel ex Stephani Thesauro novissimae editionis Valpianae (p. 10010.) accurate discas quid illa sibi velit. Exstat autem Hypsiclis Alexandrini liber *Ἀναφορικός*. Varie item et *ἀναφορά*, sive *ἐπαναφορά*, et *ἀναφορικός* et *ἀναφορικῶς* et *καταφορὰ κ. τ. λ.* usurpatur a veteribus astrologis. Tu vide Sextum Empir. adv. Math. V. 20. p. 341., ubi recte J. A. Fabricium a Salmasii conjecturis vulgatam vindicasse vel ex Plotini l. l. intelligas. Cf. etiam Sextum lib. V. §. 52. 53. seq. Frequentat nec minus Cl. Ptolemaeus in libris astrologicis. Vide, ut hoc utar, ejus *Καρπόν*, sive Centum Dicta, sect. 25; Porphyrii Introduction. in Ptolemaei Tetrabibl. p. 201. et passim alibi. Adde Procli Sphaeram ibiq. Henisch. p. 201. ed. August. Vindel. 1619. Cr.

autem sigla in tabula lapidi inscripta una cum Cangii notis ad calcem hujus libri adjeci.

Postremo, quo Lectorum commodis consulerem, adjeci indicem copiosissimum, in quo conficiendo quanquam potissimum res in libello obvias spectavi, tamen etiam criticam adnotationem respexi, secutus inprimis eam rationem, qua usus est Hasius in indice ad librum De Ostentis.

Quod reliquum est, externam libelli conditionem nemini displiciturам spero; nihil enim nec ab honestissimo redemtore, neque ab eo, qui plagulas a prelo madentes emendavit, *L. Chr. Zimmermanno*, viro doctissimo atque clarissimo, Gymnasii Darmstadini Conrectore meritissimo, cui hoc loco a me grates persolvendae sunt, praetermissum est, quod ad libelli faceret et nitorem et elegantiam. Quod si praeter paucissima menda typographica, quae indicavi ad calcem, in nonnullis exemplis potissimum accentus desiderantur, ejus rei nihil nisi typorum conditio in causa est, ut qui prelo vehementius incumbenti nonnunquam cesserint, et quidem ita, ut accentus a suis literis disjungerentur, ideoque non exprimerentur.

Haec hactenus. Utere nunc, lector benevole, opera mea, et si quid in hac Lydi editione minus responderit exspectationi tuae, id boni consule.

Scribebam Mosbaci in silva Ottonica a. d. IV Kal. Mart. ann. MDCCCXXVII.

EDITIONIS SCHOWIANAE PRAEFATIO.

LECTORIBUS S. LIBRARIUS.

Quum hic libellus iam ante annum, et quod excurrit, integer fuisset formulis nostris descriptus, neque ei deesset, nisi editoris, doctrinae copiis et celeberrimi et praeclare meriti Viri, praefatio, Ipsi autem ad alia munera et negotia, gravissima illa, in patria translato, non vacasset, a nobis per litteras rogato, eam conscribere: noluimus committere, vt diutius premeretur apud nos hoc opusculum, eiusque bonis multis et variis carerent harum litterarum amatores. Repetiimus autem, pace Viri doctissimi, eius Praemonendà, Specimini huius operis, Bibliothecae veteris litter. et artis Ineditis, fascic. VII. p. 21. ss. inserto, praemissa:

„Ut nunc se res habent, vix ulla spes affulget, fore, ut ullus ex scriptoribus classicis, praesertim graecis, vel eorum, quos habemus, particulae et libri deperditi, reperiantur. Aliqua

tamen litterarum graecarum classis, in qua et nova monumenta, sparsim in bibliothecis adhuc latentia, detegi possunt, et cum utilitate in lucem proferri, ea est, ad quam compilatorum opera referuntur. Hi enim aut ex fontibus, quos temporum iniuria perdidimus, hauserunt, aut ex codicibus, iis, qui hodie in bibliothecis servantur, emendatioribus ac copiosioribus descripserunt. Inter hos compilatores *Joannes Laurentius Philadelphiensis Lydus* haud ultimum locum meretur; diligentius enim in antiquos religionis Graecae ac Romanae fontes inquisivisse videtur, sententiaeque Photii cod. CLXXX. p. 407. de eodem Lydi opere his verbis indicantis: *ἡ περὶ μηνῶν πραγματεία, εἰ καὶ πολὺ τὸ ἄχρηστον ἔχει, ἀλλ' οὖν πρὸς τὴν τῆς ἀρχαιότητος μάθησιν ἐπίχαρί τε καὶ λίαν χρειῶδες·* lubens subscribo. Nam fatendum est, a Lydo non minus, quam a ceteris serioris aetatis compilatoribus, multa proferri trita, frivola, minusque utilia. Lydi aetas ex eodem Photii loco nota est; vixit nempe saeculo VI. sub Anastasio, Iustino et Iustiniano imperatoribus (vid. Fabricius bibl. Gr. Vol. III. p. 512.): excerpta eius *περὶ μηνῶν* Codinus et Suidas ante oculos habuere; quapropter et hi duo Lydi operi lumen adferunt, indeque mutuantur. Iam vero, cum mihi constitutum sit, integra Lydi excerpta *περὶ μηνῶν* in lucem edere, quo melius de incepti utilitate viris literatis constet, specimen quoddam editioni praecedere volui; etsi

minora eorumdem fragmenta, quae Lambecius animadversionibus suis in Codinum ex ms. regio Parisiensi inseruit, eruditorum desideria diu iam excitarint. Ad haec nuper memorata Lydi excerpta, quae, ut ex Fabricii bibl. Gr. vol. XIV. p. 6. videmus, *Leo Allatius* in Symmictis publicare voluit, primum meum advertit animum exemplar ex relictis Allatii chartis descriptum, quod cl. et eruditiss. abbas *Marinius*, Archivi Vaticani praefectus, mihi perlegendum dedit; hoc anecdotum, cum insignem eiusdem valorem ac utilitatem facile perspicerem, cum codice ms. Biblioth. Barberinianae num. CLXXVII. quo idem Lydi opus continetur, avide conferre institui, consultis praeterea Maximi Planudis ex eodem opere excerptis, quae in codice Palatino biblioth. Vatic. n. CXXXXI. habentur: ambo codices saeculo XV. scripti sunt, et quidem emendatissime. Monstrant compilationes Planudeae, quae cum prooemio operis finiuntur, Lydi opus multo plenius in codice Planudeo exstitisse, quam hodie in Barberiniano, cuius quoque titulus: *Ἐκ τῶν τοῦ Ἰωάννου τοῦ Φιλαδελφέως*, nihil aliud, quam excerpta, promittit; ad principium compilationum Planudearum in margine notatum est: *Ἰωάννου Λύδου.* Quae vero in subiecto specimine ex Planudeis excerptis textui cod. Barberin., quem hic exhibeo, inseruntur, uncis [ ] inclusa sunt."

Eamdem rationem secutus est Editor in ipso opere, nisi quod nunc vitiosas lectiones codicis

Barberiniani emendavit, nunc e Vaticano libro nonnulla inseruit, ceterum et varias lectiones et argumenta capitum diligentius notavit. Nos vero curavimus, ut quam emendatissime opus ad apographum editoris cl. describeretur, adderetur que copiosus rerum Index. In quo nos adjuvit et editorem V. C. *Chr. Dan. Beckii*, communis amici, opera. Quantum vero utilitatis ex hoc opere capi, aliorum iudicia nos docuerint, sive res ipsae quae traduntur, sive fragmenta veterum auctorum, laudata subinde, spectentur; id ut a nobis declaretur, nemo postulabit.

Scrips. Lipsiae nundinis paschalibus an. CIↃIↃCCXCIV.

ἘΚ ΤΩΝ ΤΟΥ

ἸΩΑΝΝΟΥ ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΥ ΛΥΔΟΥ

ΠΕΡΙ ΜΗΝΩΝ

EX

JOANNIS LAURENTII LYDI

DE MENSIBUS

LIBRIS EXCERPTA

Edit. Schow. pag. 1.

I. ΕΚ ΤΩΝ ΤΟΥ ἸΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΩΣ.

Part I. Cap. I.

1. — — Ὀρθῶς ἄρα οἱ μυθικοὶ τὸν Κρόνον τοὺς ἑαυτοῦ παῖδας ἀφανίζοντα ποιοῦσιν, αἰνιττόμενοι δήπου, τὸν χρόνον πατέρα τε ἅμα καὶ ὄλεθρον τῶν ὑπ' αὐτοῦ φυομένων γίνεσθαι.

I. *ἘΚ ΤΩΝ ΤΟΥ ἸΩΑΝΝ.*] Cod. Vat. *Ἰωάννου Λυδοῦ.* Sch.

1. *οἱ μυθικοί*] Legendum: *οἱ μυθικοὶ τ.* Sch. Sic infra II. 1. et IV. 27. Eodem modo infra IV. 21. fin. *ἐπιμιμνησκόμενα* pro — *νοι*, confuso $\overline{\alpha}$ et $\overline{\text{οι}}$. Quanquam Hasius in Comment. ad Nostr. libr. De magistr. p. LII. ex Indiculo *Συμμίκτων* Leonis Allatii haec ita affert: *Ὀ. ἄ. οἱ τὰ μυθικὰ τ. Κρ.*, unde suspiceris legendum *οἱ περὶ τὰ μ.* Rh. Leg. *οἱ τὰ μυθικὰ συγγράψαντες.* (Ceterum satis ridicule in Photii Bibliotheca cod. CLXXXIX. p. 470. *Ἀκεστορίδου τῶν κατὰ πόλιν ΜΥΘΙΚΩΝ λόγοι* $\overline{\delta}$ (Acestoridae libri IV. de fabulis, quae singulis in civitatibus circumferuntur) vertitur (num a Schotto, an ejus sociis, haud constat) sic: *Acestoridae mythologiae politicae libri quatuor).* Quanquam apud Theodosiani Justinianeique temporis scriptores ista circumscriptio per *μυθικά* non ita frequens est; facilius reperias: *κατὰ τοὺς . . . ΜΥΘΟΛΟΓΟΥΣ* (Vid. Joann. Chrysostom. Exposit. in psalm. XLVIII. 664. lin. 4. (citantur autem hi loci secundum eas editiones, quarum in Notis ad Leonem p. 273—280. proposui indicem) *ποιηταὶ καὶ φιλόσοφοι καὶ μυθολόγοι.* Apud eund. orat. XCII. In eos, qui obdormierunt, VI. 863. lin. 9. *φλυαρός, ἢ μυθολόγος, ἢ γελωτοποιός.* Id. orat. CVI. De poenitentia et eleemosyna, 923. lin. 14. *τοὺς μυθολόγους ἐπιτιμᾶν.* Id. orat. I. De pseudoprophetis, VII. 221. lin. 28., in his tamen ut plurimum sensu infesto, quemadmodum item Chrysostomus in oratione: Quales oporteat ducere uxores

I. VARII ARGUMENTI EXCERPTA.

1. — — Recte igitur Mythici Saturnum suos liberos devorare faciunt, significantes videlicet, tempus gignere simul et interimere quae ab eo gignuntur.

VIII. 87. lin. 20. γραΐδια μυθεύοντα dicit) vel ΜΥΘΟΠΛΑΣΤΑΣ, ut apud S. Gregor. Nyssen. Orat. XII. Contra Eunomium II. 435. D. ποιητῶν μόνον καὶ μυθοπλαστῶν (S. Epiphanius Adversus haereses lib. III. tom. I. 883. D. habet, quanquam sententia aliquanto diversa, ἡ ὑμῶν ἐπιτετηδευμένη καὶ πεπορνευμένη μυθοπλαστία). Philo Alexandrinus De confusione linguar. 251. C. πρὸς μυθοπλαστῶν ἀναγράφεται. Id. Quod mundus sit incorruptibilis 730. G. ἕνεκα τῶν μυθοπλαστῶν, οἳ ψευσμάτων ἀναπλήσαντες τὸν βίον [verba Platonica], ἀλήθειαν ὑπερόριον πεφυγαδεύκασιν — et ibid. 732. D. ἐπὶ δ' ἅπαξ ἤρξαντο ἀλογεῖν ἀληθείας οἱ μυθοπλάσται. Etiam Verbo μυθοπλαστεῖν uti Philo solet, ut De profugis 356. E. οὐ μυθοπλαστῶν, ἀλλὰ πράγματος ἰδιότητα μηνύων. Cf. et De monarchia 635. F. lin. extr. De gigantibus 227. C. aliisque locis. Has.

τὸν Κρόνον — γίνεσθαι] Cic. De nat. deor. II. 25. *Κρόνος enim dicitur; qui est idem [quod] χρόνος, id est, spatium temporis — ex se enim natos comesse fingitur solitus, quia consumit aetas temporum spatia, annisque praeteritis insaturabiliter expletur.* Cf. Nost. De ostent. p. 276. Macrob. Saturn. I. 8. p. 235. ed. Bip. et Appulej. De mundo 752. p. 370. ed. Leid. Plutarch. De Iside p. 363. D. 368. F. et Wyttenbachii Animadvv. pag. 215. et p. 231. Plutarch. Quaest. Romm. XII. p. 266. F. Ovid. Fast. IV. 197. sqq. Etymol. magn. in Κρόνος p. 540. Creuzeri Meletem. I. p. 44. not. 8. Aliam hujus fa-

2. Θρίαμβον ὠνόμαζον οἱ Διονύσου θεράποντες τὴν πομπήν, ἀπὸ τῶν θύρσων καὶ τῶν ἰάμβων, οἱονεὶ τῶν σκωμμάτων, ὡςανεὶ θυρσίαμβον· ἢ ἀπὸ τοῦ θροεῖν, κατὰ Πλούταρχον.

3. Οἱ Λυδοί, φασιν, ἐφεῦρον τὸν οἶνον· καὶ οὐκ οἶνον μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ συκῆς φυτόν.

4. Μοῦστον τὸν οἶνον οἱ Ῥωμαῖοι ἔγνωσαν, ὅτι μυστήριον πρῶτοι Σαρδιανοὶ προςηγόρευσαν, ὡςανεὶ μύστην.

p. 2. 5. Σαβῖνος ἐκ τῆς περὶ τὸν οἶνον γεωργίας φερωνύμως ὠνομάσθη· τὸ γὰρ Σαβῖνος ὄνομα σπορέα καὶ φυτευτὴν οἴνου διασημαίνει.

6. Μεσσαπία, ἡ Καλαβρία, ἀπὸ Μεσσάπου.

7. Λουκανίαν, τὴν ἀλσωδεστάτην· τὸ γὰρ ἄλσος κατὰ στέρησιν λοῦκον οἱ Ῥωμαῖοι καλοῦσι, παρὰ τὸ ἀφεγγές, ὡς ἄξυλον τὴν ὕλην.

c. II. 8. [Ὅτι Ἔρυλον, τὸν περὶ Ἰταλίαν, ὃν κατασχὼν Εὔανδρος, ὁ τῆς μαντικῆς Καρμέντης υἱός, ἔσχε τὴν χώραν, τρίψυχον γενέσθαι ὁ μῦθος αἰνίττεται φιλοσοφώτατα. τριπλᾶς γὰρ ἔχειν τὴν ψυχὴν δυνάμεις

bulae explicationem vid. infr. IV. 48. med. Rr.

2. Θρίαμβον — θροεῖν] Non admodum abhorrens a Nostro Hesychius in Θρίαμβος: Θρ. πομπή, ἐπίδειξις νίκης, Διονυσιακὸς ὕμνος ἴαμβος. Paulo aliter, ac Plutarchus a Laurentio excerptus, Etym. m. in θρίαμβος, p. 455. ἢ ἀπὸ τοῦ θορεῖν. πηδητικὸς γάρ (Διόνυσος). Ceterum vid. Scaligeri Conject. in Varron. p. 89. et cf. Wesseling. ad Diodor. Sicul. IV. 5. p. 250. Conf. Suid. s. v. p 206. Kust. et Creuzer. Dionys. p. 264. qui nostrum locum tractat. — Pro ὠνόμαζον Cod. Paris. male ἐνόμιζον. Rr.

3. Οἱ Λυδοί — οἶνον] Inde Euripides Bacch. 460—490. Bacchi mysteria ex Lydia profecta docet. Cf. Creuz. Symbol. vol. III. p. 119. Rr.

4. Μοῦστον — ἔγνωσαν] Manuel. Moschopul. in Lex. Philostr. ap. Cangium: γλεῦκος, ὁ νέος οἶνος, ὁ κοινῶς λεγόμενος μοῦστος. — Γιγνώσκω verbum h. l. ita accipiendum, ut Latinum *nosco* apud Appulej. De mundo 721. p. 313. ed. Leid. *Zephyrus vero, quem Romana lingua Favonium novit.* Rr.

2. Triumphum Bacchi ministri appellabant pompam, a thyrsis et iambis, id est, dictis, tanquam thyrsiambum: aut a verbo θροεῖν, (id est, clamare, tumultuari) auctore Plutarcho.

3. Lydos vinum invenisse dicunt, nec vinum solum, verum etiam ficum.

4. Mustum vinum Romani noverant, quoniam mysterium primi Sardiani nuncupabant, quasi mystam, id est, sacris imbutum).

5. Sabini nomen a vitis cultura, nomine rei consentaneo, ductum est; significat enim hoc nomen satorem vitis.

6. Messapia, Calabria, a Messapo.

7. Lucaniam, admodum silvestrem; silvam enim κατὰ στέρησιν (i. e. secundum privationem) lucum Romani vocant, quod luce caret, quemadmodum Graece ἄξυλος dicitur silva.

8. Erylum Italum, quo superato Evander, Carmentae fatiloquae filius, tenebat regionem, trium animorum fuisse, perquam philosophice fabula significat: triplicem enim in animo inesse vim Socrates

5. Σαβῖνος] A *serendi* et *vini* vocabulis, vel ab οἶνος derivat nomen. Aliter Festus, qui secutus Varronem ἀπὸ τοῦ σέβεσθαι (θεούς) derivat. Cf. Creuzer. Symb. vol. II. p. 964. Rn.

6. Μεσσαπία] Plin. Hist. nat. III. 11. *Calabriam — Graeci Messapiam a duce appellavere.* Cf. Paul. ap. Fest. in voce *Messapia.* Rn.

7. λοῦκον] Conf. Varro De ling. Lat. V. p. 60. Scal., quem locum Scaliger in Conject. p. 90. sic emendat: *Lucaria item a luce, quod propter lucem amissam is cultus institutus.* Rn. ὡς ἄξυλον τὴν ὕλ.] i. e. Graeci dicunt. Cf. Hom. Il. XI. 155. ἐν ἀξύλῳ ἐμπέσῃ ὕλῃ. Rn.

8. Ὅτι Ἔρυλον κ. τ. λ.] Virg. Aen. VIII. 560. ubi Evander ita: *Et regem hac Herilum dextra sub Tartara misi, Nascenti cui tris animas Feronia mater (Horrendum dictu) dederat* rell., ad quem locum Servius: *Per transitum ostendit illam Platonis et Aristotelis contentionem, qui dubitant, utrum quatuor an tres animae sint in homine, φυσική, αἰσθητική, νοητική, remota κινητικῇ.* Pro *Herilus* Servii libri mspti

ὁ ἐν Φαίδωνι Σωκράτης παραδίδωσιν, ἡνίοχον μὲν τὸν νοῦν, ἵππους δὲ τὰς τῆς ψυχῆς δυνάμεις. ταύτῃ καὶ χαλινῶσαι τὴν ψυχὴν θεσπίζει τὰ λόγια·

Χρὴ δὲ χαλινῶσαι ψυχὴν βροτὸν ὄντα νοητόν,
Ὄφρα μὴ ἐγκύρσῃ χθονὶ δυςμόρῳ, ἀλλὰ σαωθῇ.

τῆς γὰρ τῶν ὅλων φύσεως ἐξ ἐναντίων δυνάμεων τυγχανούσης, ἀνάγκη καὶ τῇ διὰ πάντων κεχωρηκυίᾳ ψυχῇ τὰς ἐναντίας ἐφαρμόζειν ἀρχάς· τὸ μὲν γὰρ αὐτῆς λογικὸν ἐκ τῆς μονάδος (τουτέστι, τοῦ νοῦ), τὸ δὲ θυμικὸν καὶ ἐπιθυμητικὸν ἐκ τῆς δυάδος (οἷον τῆς ὕλης) ἐστί· κἂν εἰ τὸ λόγιον ὅλην τὴν ψυχὴν τριάδα θείαν παραδίδωσι· φησὶ γὰρ ὁ αὐτός·

p. 3. Ψυχαῖον σπινθῆρα δυσὶ κράσας ὁμονοίαις,
Νῷ καὶ νεύματι θείῳ, ἐφ' οἷς τρίτον ἁγνὸν ἔρωτα,
Συνδετικὸν πάντων ἐπιβήτορα σεμνόν, ἔθηκεν.]

c. III. 9. Ὁ Εὔανδρος πρῶτος γράμματα ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος, τὰ λεγόμενα Κάδμου, εἰς τὴν Ἰταλίαν ἐκόμισεν, οὐ τοσαῦτα μέν, ὅσα νῦν ἐστιν (οὐδὲ γὰρ οὕτως ἡ παλαιότης παραδέδωκε, μόνα δὲ ἓξ πρὸς τοῖς δέκα, τοῦ ξ καὶ τοῦ ζ καὶ τοῦ ψ ἀντὶ διπλῶν, τοῦ θ καὶ

et *Herylus*, et ut Noster, *Erylus*. Rb.

ὁ ἐν Φαίδωνι Σωκράτ.] Aut Lydus erravit, aut librarii peccarunt: legendum ὁ *ἐν Φαίδρῳ Σ.* Plat. Phaedr. 253. p. 53. Bekk. p. 247. Hdf. Rb.

θεσπίζει τὰ λόγια] De his oraculis vid. Gesner. ad Orph. Fragmm. XXIII. p. 482. — Quae sequuntur versus, ii ex Magicis oraculis fluxisse videntur. Cf. Oracc. Magica p. 17. ed. Opsopoei, Paris. MDCVII. p. 78. ed. Gallaei, ubi sic: *Δίζεο σὺ ψυχῆς ὀχετόν, — Μὴ δὲ κάτω νεύσῃς*, et quae sunt rell. Rb.

τῆς γὰρ τῶν ὅλων — τυγχανούσης] Vid. hac de re Plutarch. De plac. philos. I. 30. p. 562. ed. Wyttenb., qui Empedocli naturam esse dicit *μῖξιν τῶν στοιχείων καὶ διάστασιν*, Anaxagorae *σύγκρασιν καὶ διάκρισιν*, τ. ἐ. *γένεσιν καὶ φθοράν*. Rb.

τὸ μὲν γὰρ αὐτ. λογικὸν κ. τ. λ.] Ad hunc locum praeter Platonem in Phaedro l. l.

in Phaedone docet, aurigam rationem, equos autem animi vires. Quare etiam frena injici animo oracula jubent:

> Oportet hominem ratione praeditum frena injicere animo, ne incidat in terram infaustam, sed conservetur salvus.

Universi enim natura cum ex contrariis viribus orta sit, etiam animo per omnia effuso contraria initia convenire necesse est: pars enim animi ea, quae mentis est particeps, monade, id est, mente, continetur, ea autem, quae est animi et voluptate alitur, dyade, tanquam materia; quanquam oraculum totum animum triadem divinam esse docet. Dicit enim idem:

> Animi scintillam duabus postquam miscuit concordiis, ratione et numine divino, quibus tertium amorem castum, omnia conjungendi et foecundandi vim habentem, venerandum, adjunxit.

9. Evander primus ex Graecia literas Cadmeas, quae dicuntur, in Italiam attulit, non totidem quidem, quot nunc sunt (neque enim ita antiquitas tradidit), sed sedecim tantum, cum literae ξ et ζ atque ψ duplices, ϑ et φ et χ adspiratae, η et ω

conferend. Plutarch. De plac. philos. IV. 4. p. 623. et IV. 5. p. 625. ibid. 17. p. 637. et 21. p. 641. sq. Macrob. In Somn. Scip. I. 6. p. 32. Bip. et Nost. infra II. 8. — Ceterum totum hoc octavum excerptum in Cod. Paris. deest. Rn.

9. *Ὁ Εὔανδρος — ἐκόμισεν*] Dionys. Halic. Antiq. Rom. I. p. 26. 28. ed. Francof.: *λέγονται δὲ καί* (Arcades puta cum Evandro) *γραμμάτων Ἑλληνικῶν χρῆσιν εἰς Ἰταλίαν πρῶτοι διακομίσαι νεωστὶ φανεῖσαν Ἀρκάσι.* De literis Cadmeis vid. Herodot. V. 58. sq. Conf. Liv. I. 7. Ephor. Fragm. ed. Marx. p. 239. (ex Clem. Alex. Strom. I. p. 362. Pott.) et Noster De ostent. p. 10. A. Rn.

εἰς τὴν Ἰταλίαν ἐκόμισεν] Sic reposui ex Cod. Paris. pro Schowii ἐ. τ. Ἰ. ἀνεκόμισεν, ubi male repetita est ultima vocis Ἰταλίαν syllaba. Rn.

οὐ τοσαῦτα μέν] Cod. Barberin. *οὗτος αὐτὰ μέν*: mendose.

τοῦ φ̄ καὶ τοῦ χ̄ ἀντὶ δασέων, τοῦ η̄ καὶ τοῦ ω̄ ἀντὶ μακρῶν ὕστερον προςεξευρημένων. πέντε γὰρ ἦν τὰ πάλαι φωνήεντα, τοῦ μὲν ε̄ στοιχείου τὴν τοῦ η̄ παρεχομένου χρείαν, τοῦ δὲ ο̄ τὴν τοῦ ω̄, ὅπερ ἔτι καὶ νῦν παρὰ Ῥωμαίοις ἐστὶ καὶ μόνῳ τῷ χρόνῳ τὴν δύναμιν ἀμείβει· ὕστερον δὲ Μάρκος Φλάβιος, γραμματιστὴς Ἰταλός, τοῖς Ἕλλησιν ἀκολουθήσας, τὰ λοιπὰ στοιχεῖα τοῖς Ῥωμαίοις ἐπέγραψεν. φιλεῖ γὰρ ὁ χρόνος ἐναμείβειν τὰ πράγματα.

10. Φοίνικες πρῶτοι τοκογλύφοι καὶ ὀβολοστάται
p. 4 τυγχάνοντες, γράμματα καὶ σταθμοὺς καὶ ἁπλῶς τὸ κερδαίνειν ἐπενόησαν, ὅθεν καὶ καπήλους αὐτοὺς οἱ ποιηταὶ καλοῦσιν. ἀλλ' ἐπανίωμεν ὅθεν ἐξεκλίνομεν.

11. Τρισώματον τὸν Γηρυόνην φασίν, οὐχ ὅτι τοσούτοις ἐχρήσατο σώμασιν, ἀλλ' ὅτι τρεῖς νῆσοι ἐν τῷ ὠκεανῷ κείμεναι συνεμάχουν αὐτῷ.

c. IV. 12. [Ὅτι εὔριπος ὠνομάσθη ἡ μέσον τοῦ ἱπποδρόμου κρηπίς, ἐκ τοῦ θαλαττίου ἴσως Εὐρίπου καὶ τῆς ἑπτάκις αὐτοῦ διαυλοδρομίας· οὕτω γὰρ ἐπ' ἐκείνου

Sch. Cod. Paris. cum Barberin. consentit. Ex qua lectione facile emendari potest locus corruptus, separatis tantummodo literis immutateque spiritu: *οὗ τοσαῦτα*. Has. Hanc Hasii emendationem Schowianae *οὗτοι αὐτὰ μέν*, ut „postulante sensu levi mutatione sese correxisse" dicit, praeferre adeoque in textum recipere nullus dubitavi. Boissonadius quoque ad Ovidianar. Metamorph. Planudeam interpret. p. 628. conjicit *οὗ τοσαῦτα*. Rr.

ὕστερον προςεξευρημένων] Sic cum Paris. legendum putavi pro Schowii *ὕ. προςευρημένων*. Vid. Plin. Hist. nat. VII. 56. Rr.

πέντε γὰρ ἦν τ. π. φωνήεντα] Etymol. Gud. in *Μεῖς* p. 384. — *καὶ ἐπειδὴ οἱ ἀρχαῖοι ἠγνόουν τὰ μακρὰ στοιχεῖα, ἐτίθεσαν ἀντὶ τοῦ η̄ τὸ ε̄ καὶ ἀντὶ τοῦ ω̄ τὸ ο̄*. Rr.

τ. δύν. ἀμείβει] Paris. *τ. δ. ἀμείβειν* [sic]. Rr.

Μάρκος Φλάβιος] Macrob. Sat. I. 14. p. 268. Bip. memorat *M. Flavium scribam* quendam, quo Caesar in ordinando anno usus sit. Rr.

10. *Φοίνικες — τὸ κερδαίνειν ἐπενόησαν*] Hinc in sacris Hebraeorum libris nomine כְּנַעֲנִים, quod proprie significat *Phoenices*, in universum

longae postea insuper invenirentur. Quinque enim erant antiquitus vocales, litera ε̄ literae η̄ usum praebente, ῡ autem literae ω̄, quod hodieque apud Romanos tenet, et solo tempore (id est, mora) vim suam mutat. Post vero M. Flavius, Grammaticus Italus, secutus Graecos, Romanis literis reliquas addidit. Solet enim tempus res immutare.

10. Phoenices cum primi argentarii sordidique foeneratores essent, literas librasque et omnino artem lucri faciundi excogitarunt, unde etiam *καπήλους* (id est, institores) eos poetae nominant. Sed redeamus unde digressi sumus.

11. Tria habuisse corpora Geryonem dicunt, non, quod tot usus fuit corporibus, sed quod tres insulae in Oceano sitae, belli ei sociae fuerunt.

12. Euripus dicebatur crepido, quae in medio Circo erat, a maritimo fortasse Euripo, qui septies reciprocatur: ita enim in illo dicunt accidere. Et

---

mercatores designantur. Vid. Job. XL. 25. Prov. XXXI. 24. Rn.

ἀλλ' ἐπανίωμεν ὅθ. ἐξεκλίνομεν] Haec ex Paris. recepi. Rn.

11. *Τρισώματον τὸν Γηρυόνην*] Virg. Aen. VIII. 202. *Tergemini nece Geryonae* rel. Cf. interprr. ad locum Virgil. et Gierigii not. ad Ovid. Fast. I. 543. Cf. praeterea Appulej. Metam. III. 55. p. 208. ed. Leid. et inprimis Beroaldi not. in Appendic. p. 99. — Palaephat. 25. *τρικέφαλον* dicit Geryonem, nominatum ita ab urbe *Τρικαρηνίᾳ*. Melius Apollod. II. 5. 10. Rn.

τρεῖς νῆσοι] Dici a Lydo duas Baleares et Ebusum, neminem fugit. Rn.

12. Hoc excerptum Cod. Paris. multo brevius habet, sic: *Εὔριπος καλεῖται ἐκ τοῦ θαλαττίου ἴσως εὐρίπου καὶ τῆς ἑπτάκις αὐτοῦ διαυλοδρομίας· πάντων γὰρ τῶν οὐρανίων φωςφόρων σωμάτων σκιὰν ἀποτελούντων, ἥλιος μόνος ἔξω ταύτης ἐστίν.* Rn.

Ὅτι εὔριπος — διαυλοδρομίας] Vocem *ἴσως* ante *Εὐρίπου* recepi ex Cod. Paris. Ceterum conjungenda haec cum iis, quae infra III. 25. 26. IV. 25. Joannes habet de ludis Circensibus. Sed errat dicens crepidinem in medio Circo Euripum dictum fuisse: est potius

φασὶ συμβαίνειν. καὶ πυραμὶς δέ ἐστιν ἐν μέσῳ τῷ σταδίῳ, ἡ δὲ πυραμὶς Ἡλίου, ἐπεὶ ἄσκιος ὁ τοιοῦτος βωμός· πάντων γὰρ τῶν οὐρανίων φωςφόρων σωμάτων σκιὰν ἀποτελούντων αὐτὸς μόνος ἔξω ταύτης ἐστί, καὶ ἄνωθεν μὲν τῆς πυραμίδος ἐπὶ τοῦ εὐρίπου βωμοὶ τρεῖς, Κρόνου, Διός, Ἄρεος, κάτωθεν δέ, Ἀφροδίτης, Ἑρμοῦ καὶ Σελήνης. οὐ πλέον δὲ τῶν ἑπτὰ κύκλων, ἤτοι σταδίων, περὶ τὴν πυραμίδα (ἣν νῦν ὀβελὸν καλοῦσι) διεπληκτίζοντο οἱ ἀγωνισταί, διὰ τὸ τοσούτους εἶναι τοὺς τῶν πλανήτων πόλους (οὓς Χαλδαῖοι στερεώματα καλοῦσιν, ἄνευ τοῦ σεληνιακοῦ, διὰ τὸ μέχρις αὐτοῦ διήκειν τὸ τοῦ παντὸς ὑλικοῦ σκύβαλον. τέσσαρσι δὲ καὶ εἴκοσι βραβείοις τὸν πάντα συνετέλουν ἀγῶνα διὰ τὸν ἐν πυραμίδι λόγον· δυοκαίδεκα γὰρ γωνίας ἡ πυραμὶς ἐπιδέχεται, τουτέστι, στερεὰς τέσσαρας, ὧν ἑκάστη ἐκ τριῶν· δὶς δὲ τὸν δώδεκα ἀριθμὸν εἰς δύο τέμνοντες τὸν τῆς ἡμέρας

Euripus canalis ille, quem Caesar Circo addidit. Sueton. Caes. 39. Cf. Plin. Hist. nat. VIII. 7. Quem *θαλάττιον* dicit *Εὔριπον*, is Chalcidicus ille est, de quo cf. Nostr. infr. II. 11. sub fin. Rr.

καὶ πυραμίς] Potius scribendum erat *κ. ὀβελός*. Vid. paulo inferius. Ad ea quae sequuntur, *ἡ δὲ πυραμὶς Ἡλίου κ. τ. λ.* *Laurentius Nokk*, vir juvenis doctissimus mihique in primis amicus, qui animadversiones suas in multos Laur. Lydi locos, mathematici maximam partem argumenti, humanissime mecum communicavit, locum Platonicum, Tim. III. 2. p. 71. Bekk. laudat, qui sic habet: *ἔστω δὲ κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον καὶ κατὰ τὸν εἰκότα τὸ μὲν τῆς πυραμίδος στερεὸν γεγονὸς εἶδος πυρὸς στοιχεῖον καὶ σπέρμα.* Rr.

αὐτὸς μόνος ἔξω ταύτης ἐστί] De natura Solis vid. Plut. De plac. philos. II. 20. p. 581, De reliquis sideribus ibid. 13. p. 575. Rr.

βωμοὶ τρεῖς] Varron. Fragm. p. 51. ed. Scaliger. ex Augustino: *Tres arae sunt in Circo ad columnas, in quibus stant signa.* Rr.

Χαλδαῖοι] Assyriorum magi. Cf. Buroald. Comment. in Appulej. Metam. II. p. 75. a. ed. Leid. — Nisi fortasse sub Chaldaeis intelligit Hebraeos, quorum vocem רָקִיעַ interprr. LXX convertunt per *στερέωμα*, Vulgata per *firmamentum*: e gr.

pyramis est in medio stadio; pyramis autem Solis est, quoniam umbra caret ejusmodi ara: omnibus enim sideribus luciferis umbram efficientibus, ille solus ejus expers est. Et supra pyramidem in Euripo arae sunt tres, Saturni, Jovis, Martis; infra, Veneris, Mercurii et Lunae. Neque vero plus quam septem curriculis, id est, stadiis, circa pyramidem, quem nunc obeliscum vocant, certabant cursores, propterea quod totidem sunt planetarum poli, quae Chaldaei *στερεώματα* (id est, firmamenta) dicunt, excepto lunari, quoniam usque ad illum pervenit omnis materiae excrementum. Quatuor autem et viginti missibus totum conficiebant certamen, secundum eam, quae in pyramide est, rationem: duodecim enim pyramis continet angulos, hoc est, solidos quatuor, quorum quisque tres habet angulos planos: bis autem duodenarium numerum in duas

Genes. I. 14. 15. 17. Vid. Bielii Thes. III. p. 319. in *στερέωμα* ibique Is. Vossium. — Chaldaeorum de planetis placitum quoddam attigit Plutarch. de Isid. p. 370. C. ad quem vid. Wyttenb. Animadvv. p. 236. Rr.

μέχρις αὐτοῦ — σκύβαλον] Schowius *μέχρι*, sed scribendum *μέχρις*. Has. Ad rem quod adtinet, notandum est, omnium planetarum Lunam infimum locum obtinere et proxime ad Terram accedere. Conf. Nostr. infr. III. 8. sub fin. *ἡ Σελήνη γὰρ κ. τ. λ.* Rr.

τέσσαρσι δέ — ἀγῶνα] Vetustiori tempore non quatuor, sed quinque et viginti ut plurimum missus uno die instituebantur. Serv. ad Virg. Georg. III. 18. ex Varrone: *Olim XXV missus fiebant: sed vigesimus quintus dicebatur aerarius, eo quod de collatione populi exhibebatur: qui deslit esse, postquam conferendae pecuniae est consuetudo sublata.* Rr.

δυοκαίδεκα γὰρ γωνίας κ. τ. λ.] Ad hunc locum Nokkius adnotat haec: „Simplicissimam intelligit pyramidem, Tetraëdrum vulgo dictam. Infra IV. 52. *ἡ γὰρ πυραμὶς ὑπὸ τεσσάρων βάσεων καὶ τεσσάρων γωνιῶν μόνη περιεχομένη, καὶ πρώτη τριχῆ διαστάτη* (sic enim legendum). Tribus autem angulis planis solidum unum effici, neminem latet. Plato Tim. p. 69. Bekk. *τρίγωνα δὲ ἰσόπλευρα ξυνιστάμενα τέτταρα κατὰ σύντρεις ἐπιπέδους γωνίας μίαν, στερεὰν γωνίαν ποιεῖ τῆς ἀμβλυτάτης τῶν ἐπιπέδων*

p. 8 *καιρὸν ἔτι καὶ νῦν τελοῦσι. καὶ ἄλλως δέ πως ἡ πυραμὶς ἁρμοδία ἐστὶ τοῖς ἀγωνιζομένοις, Νεμέσεως γὰρ εἶναι νομίζεται.]*

13. *Πλεύσας ἐκεῖθεν Αἰνείας μετὰ πολλὰς ὅσας πλάνας κατάγεται ἐν πόλει τῆς Ἰταλίας λεγομένῃ Λαυρεντίᾳ, ἣν καὶ Ὀπικὴν φασιν ὀνομασθῆναί ποτε, ἐξ ἧς καὶ ὀπικίζειν, καὶ (ὡς τὸ πλῆθος) ὀφφικίζειν τὸ βαρβαρίζειν Ἰταλοὶ λέγουσιν. εἶτα, ἐπιγαμβρεύσας Λατίνῳ βασιλεύοντι τῆς χώρας, αὐτός τε βασιλεύσας τρισὶν ἐνιαυτοῖς, οἴχεται. — — Τοσούτων οὖν ἐπιξενωθέντων τῆς Ἰταλίας, ὥςπερ ἐδείχθη, Λατίνους μὲν τοὺς ἐπιχωριάζοντας, Γραικοὺς δὲ τοὺς ἑλληνίζοντας ἐκάλουν, ἀπὸ Λατίνου (τοῦ ἄρτι ἡμῖν ῥηθέντος) καὶ Γραικοῦ, τῶν ἀδελφῶν, ὡς φησιν Ἡσίοδος ἐν Καταλόγοις·*

— — — Ἄγριον ἠδὲ Λατῖνον.
Κούρη δ' ἐν μεγάροισιν ἀγαυοῦ Δευκαλίωνος
Πανδώρη Διὶ πατρί, θεῶν σημάντορι πάντων
Μιχθεῖσ' ἐν φιλότητι, τέκε Γραικὸν μενεχάρμην.

c. v. 14. *Ῥωμύλος δὲ κτίζει τὴν Ῥώμην τῇ πρὸ δεκα-*

γωνιῶν ἐφεξῆς γεγονυῖαν· τοιούτων δὲ ἀποτελεσθεισῶν τεττάρων πρῶτον εἶδος στερεὸν — ξυνίσταται." Rr.

ἔτι καὶ νῦν τελοῦσι] Nokkius: „Malim *ἔ. κ. νῦν συντελοῦσι.*" Rr.

ἄλλως δέ πως] Sic legendum pro vitioso quod Schowius habuerat *ἄ. δέ περ.* Vitium ortum ex similitudine vocum *πως* et *περ* compendiose scriptarum. Has.

13. *Πλεύσας ἐκεῖθεν*] *Troja* intellige. Rr.

μετὰ πολλὰς ὅσας πλ. κατάγ.] ὅσας Schow. non habet ex Paris. recepi. Sed male Cod. pro *κατάγεται* habet *κατάγε* [sic]. Rr.

Λαυρεντίᾳ] Scribendum erat Lydo *Λαυρέντῳ*; dicit enim *Laurentum* oppidum. Liv. I. 1. Rr.

ὀπικίζειν] *Opice loqui, opizare, opicare.* Vid. Lexica v. *Opicus*, et in primis Cangii Glossar. Latin. in *Opizare.* Rr.

Τοσούτων οὖν] Ante *Τοσούτων οὖν* multa desunt; agebatur procul dubio in antecedentibus de gentibus extraneis Italiam inhabitantibus. Sch.

partes dividentes diei tempus hodieque definimus. Et alia qua ratione pyramis in eos convenit, qui in curriculo certant: Nemesis enim esse putatur.

12. Aeneas quum illinc navigasset, post errores quam plurimos adpellitur apud urbem Italiae, quae Laurentum dicebatur, quam etiam Opicam olim nominatam fuisse ferunt, unde et *ὀπικίζειν* (id est, opice loqui, opizare) et (ut vulgo pronunciatur) *ὀφφικίζειν* dicunt Itali pro, barbare loqui. Deinde cum Latini, regionis illius regis, filiam duxisset uxorem, atque ipse quoque tres annos regnasset, decessit. — — Tam multi igitur postquam peregre venerunt in Italiam, ut docuimus, Latinos indigenas, Graecos vero Hellenum lingua loquentes appellabant, a Latino, quem paulo ante commemoravimus, et Graeco, fratribus, ut dicit Hesiodus in Catalogis:

— — — Agrium atque Latinum. Puella autem in aedibus generosi Deucalionis, Pandora, Jovi Patri, deorum omnium imperatori, mista concubitu, Graecum peperit belli labores sustinentem.

14. Romulus autem condit Romam XI Kal. Maj.,

ἐπιξενωθέντων — ἐδείχθη] Cod. Paris. perperam *ἐπιξενωθέντων — ἐδείχθη αὐτοῖς*. Rr.

Γραικοῦ] De scriptura vid. Steph. Byz. p. 279. ibique Berkel. Cr.

Ἄγριον ἠδὲ Λατῖνον κ. τ. λ.] Conf. Clericum et Heynium Wolfiumque ad Hesiod. Theogon. vers. 1013. qui versus incipit: *Ἄγριον ἠδὲ Λατῖνον*. Cr. Quod ego de hoc fragmento Hesiodeo addam, non habeo, cum Creuzerus in libro, qui inscribitur: Briefe über Homer und Hesiodus, p. 179. p. 220. et potissimum p. 222. not. de eo jam egerit. Rr. — In Barb. *ἄγριον εἶδε Λ.* errore manifesto. Sch. Cod. Paris. non *εἶδε Λ.* sed *ἠδὲ Λ.*, quod fortasse Bigot. ipse in transscribendo Codice correxit. Has. Pro *μενεχάρμην* Paris. male *μανεχάρμην*. Rr.

14. *Ῥωμύλος δὲ κτίζει κ. τ. λ.*] Ovidio quoque auctore (Fast. IV. 806. 721. sq.) dies natalis urbis Romae in Palilium festum, i. e. XI Kal. Maj. incidit. Vid. Schneider. Indic. ad

μιᾶς Καλενδῶν Μαΐου, κατὰ τὸ τρίτον τῆς ἕκτης, ἢ (ὡς ἕτεροι) κατὰ τὸ δεύτερον τῆς ὀγδόης· ἡ δὲ ὥρα
p. 6 *τῆς πόλεως ὥρα δευτέρα, πρὸ τρίτης, ὡς Ταῤῥούτιος ὁ μαθηματικὸς κατεστήριξεν, Ἡλίου μὲν Ταύρῳ, Σελήνης δὲ Παρθένῳ, Κρόνου δὲ Ζυγῷ, Διὸς δὲ Λέοντι, Ἄρεος Ζυγῷ, Ἀφροδίτης Ταύρῳ, Ἑρμοῦ Κριῷ.*

Scriptores rei rust. in *Parilia*. — *τῆς ἕκτης*, intellige *Ὀλυμπιάδος*. Sic Joannes noster De ostent. p. 72. A. *ἕως ἕκτης*; ubi tamen *ὥρας* intelligendum. Vid. Has. Animadv. p. 301. C. Plura de hac re vid. apud Petavium De doctrin. tempp. IX. 54. p. 64. edit. Veron. ibique laudatum Plutarch. qui in Romul. cap. XI. habet haec: *Ἐκείνην δὲ τὴν ἡμέραν, ᾗ τὴν πόλιν ὁ Ῥωμύλος ἔκτιζεν, ἀτρεκῆ τριακάδα τυχεῖν λέγουσι — — ἔτει τρίτῳ τῆς ἕκτης Ὀλυμπιάδος συμπεσοῦσαν — — Κτισθῆναι δὲ τὴν Ῥώμην ὑπ' αὐτοῦ τῇ ἐννάτῃ Φαρμουθὶ μηνὸς ἱσταμένου μεταξὺ δευτέρας ὥρας καὶ τρίτης*. Verba *ὥρα δευτέρα πρὸ τρίτης* Nokkius ita interpretatur: „hora secunda exeunte, paulo ante tertiam." Reliquas de anno Romae conditae sententias vide in Creuzeri libro: Abriss der Röm. Antiquitt. §. 15. p. 14. — *Καλενδῶν* scripsi pro *Καλανδῶν*, (ut et hoc ét omnibus aliis locis, ubi de *Kalendis* agitur, habent Codices et habuerat Schowii editio) suadente et ratione, et vero etiam aliorum scriptorum more, v. c. Theodor. Gaz. De mensibus cap. XV., ubi perpetuo legimus *Καλένδαι*. Conf. Joannis nostri librum De ostentis, ubi Hasius quoque perpetuo scripsit *Καλένδαι*. Rв.

ἡ δὲ ὥρα τῆς πόλεως κ. τ. λ.] Aliter Vatic. *Ὅτι ἡ ὥρα τῆς Ῥώμης, ὅτε Ῥωμύλος ταύτην κτίζειν ἤρξατο, ἐστὶ ὥρα δευτέρα πρὸ τρίτης, ὡς Ταῤῥούτιος ὁ μαθηματικὸς κατεστήριξε, Διὸς μὲν ἰχθύσι, Κρόνου δὲ καὶ Ἀφροδίτης καὶ Ἄρεως καὶ Ἑρμοῦ σκορπίῳ, ἡλίου δὲ ταύρῳ καὶ σελήνης ζυγῷ*. Sch.

Ταῤῥούτιος ὁ μαθ.] Sic scribendum nomen, consentiente et Cod. Vaticano, neque, ut Schowius habuerat, *Ταῤῥούστιος*, neque etiam, ut Parisin. exhibet, *Ταῤῥούσιος*. Vid. de hoc Tarrutio Cic. De divinat. II. 47. 98., qui habet de eo haec: *L. quidem Tarutius Firmanus, familiaris noster, inprimis Chaldaicis rationibus eruditus, urbis etiam nostrae natalem diem repetebat ab iis Parilibus, quibus eam a Romulo conditam accepimus; Romamque, in jugo cum esset luna, natam esse dicebat, nec ejus fata canere dubitabat.* — Sed scribendumne sit Tarrutius an Tarutius, alii viderint, cum in nulla, quod sciam, inscriptione Romana hoc nomen omnibus literis scriptum exstet. Qui Tarrutius scribendum putaverint, iis patrocinatur

anno tertio Olympiadis sextae, vel (ut alii dicunt) secundo octavae: hora autem natae urbis secunda est, (paulo) ante tertiam, ut Tarutius Mathematicus censuit, cum Sol in Tauro esset, Luna in Virgine, Saturnus in Jugo, Jupiter in Leone, Mars in Jugo, Venus in Tauro, Mercurius in Ariete. Initium an-

derivatum illud TARRVTENIO MAXIMILIANO apud Gruterum pag. CCCCLXXI. 8. (Corp. inscriptt. ed. Amstelaedami [tomi I. pars II.] 1707. Fol. ubi TARRVT cum iis quae praecedunt legendum videtur DICAVIT TARRVTenio, et, ut modo video, linea sexta ejusdem Inscriptionis PICENIANO AETATIS NONODECIMO haud dubie sic: PICENI. ANNO AET. cet. In eam enim inscriptio incidit aetatem, qua lineola literae N superinscripta facile ferri possit. Ceterum ulterius rem perscrutans video jam Laurentium Pignorium (Le origine di Padova. In Padova appresso Pietro Paolo Tozzi 1625. 4. p. 153.) eodem modo emendasse inscriptionem, nisi quod ibi tres priores lineae, itaque etiam TARRVT desunt; item a Felice Ciattio (Felice Ciatti Delle memorie annali et istoriche delle cose di Perugia, volume I. in Perugia 1638. 4. p. 416., deficiente item initio; porro cum eadem emendatione eodemque defectu initii in Sebast. Andreantonelli historiae asculanae libr. IV. Patavii 1673. 4. p. 30. ubi adeo TERRVTENIus dicitur is, de quo agitur, sed sine dubio vitiose. Etiam sine initio et uno tenore PICENIANO apud Oct. Boldonium (Epigraphica, sive elogia inscriptionesque quodvis genus pangendi ratio, Augustae Perusiae 1660. Fol.) pag. 587., ex prioribus Gruteri editionibus exscriptum — cum eodem vitio, deficientibus tribus primis lineis, in historia christiana Imperatorum, Consulum et Praeff. Praetorio cett. authore P. Aegidio Lacarry, Claromonti 1675. 4. p. 179., sine explicatione, quam tamen Lacarryus, utpote vir doctus et ingeniosus, facile dare poterat — cum initio, sed tamen item cum *Piceniano*, apud Fleetwoodium (Inscriptionum antiquarum Sylloge, Londini 1691. 8. pag. 161. No. 2.) — denique apud Corsinium (De Praefectis urbis, sive Series Praeff. urbi . . . exposita et constituta. Pisis 1766. 4. p. 279., quanquam Corsinii conjectura, quasi noster Tarrutenius Maximilianus idem esset, qui in inscriptione quadam de anno 384. Julius Agrius Tarrutenius Marcianus nominatur, vix videtur posse probari; ceterum etiam apud hunc deficit initium, sed recte scriptum est PICENI. ANNO, et in docta explicatione Tarrutenium quendam Paternum, Praef. Praet. a. Chr. 185. memorari

Ἀρχὴν δε ἐνιαυτοῦ δίδωσι Ῥωμύλος τον Μάρτιον μῆνα πρὸς τιμὴν Ἄρεος· ἐξ αὐτοῦ γὰρ αὐτὸν γενέσθαι λόγος — δέκα μόνοις μησίν.

15. *Ἡ δεκὰς πλήρης ἀριθμός ἐστιν, ὅθεν καὶ παντέλεια καλεῖται, πάσας τὰς ἰδέας τῶν ἄλλων ἀριθμῶν καὶ λόγων καὶ ἀναλογιῶν καὶ συμφωνιῶν περιέχουσα· γνώμων γὰρ ἐν τοῖς οὖσιν ἐστὶν ἡ δεκὰς πάντα χαρακτηρίζουσα, καὶ ἰδίως τὸ ἐν ἑκάστῳ ἄπειρον ὁρίζουσα, καὶ πάντων οὖσα συναγωγός τε καὶ συνακτικὴ καὶ ἀποτελεστικὴ τῶν ὅσα ἥ τε νοητὴ περιέχει φύσις, ἥ τε ὑπὸ Σελήνην. οὕτως γὰρ ἡμῖν παραδίδωσιν ὁ Παρμενίδης, πρώτιστα μὲν τὰ νοητά, δεύτερα τὰ ἐν τοῖς ἀριθμοῖς, τρίτα τὰ συνεκτικά, τέταρτα τὰ τελεσιουργά, πέμπτα τὰ διαιρετικά, ἕκτα τὰ ζωογονικά, ἕβδομα τὰ δημιουργικά, ὄγδοα τὰ ἀφομοιωματικά, ἔννατα τὰ ἀπόλυτα, δέκατα τὰ ἐγκόσμια. ὀρθῶς οὖν αὐτὴν ὁ Φιλόλαος δεκάδα προσηγόρευσεν, ὡς δεκτικὴν τοῦ ἀπείρου, Ὀρφεὺς δὲ κλα-*

p. 7.

videο. Postremo hacc inscriptio etiam apud Edmundum Figrelium (De statuis illustrium Romanorum liber singularis, Holmiae 1656. 8.) reperitur, sic: TARRVTENIO MAXIMILIANO. V. C. ELOQVENTISSIMOQVE. CONSVLARI. PICENIANO. ANICIVS. ACILIVS. GLABRIO. FAVSTVS cett. Har. — Noster Tarutius Firmanus a Plutarcho l. l. scribitur *Ταρούτιος*, ad quem locum vid. potissimum Leopoldi adnotat. Rr.

Ἀρχὴν δέ — μόνοις μησίν] *Ἀρχὴν δὲ ἐνιαυτοῦ* ex Schowii conjectura dedi pro *Ἀρχὴ δὲ Μαρτίου* [sic] quod illius textus habet. Rr. Mutila haec, et ad sensum forte ita legenda: *Ἀρχὴν δὲ ἐνιαυτοῦ δίδωσι Ῥωμύλος τὸν Μάρτιον μῆνα πρὸς τιμὴν Ἄρεως, ἐξ αὐτοῦ γὰρ αὐτὸν γενέσθαι λόγος· ἐνιαυτὸς δὲ δέκα μόνοις μησὶ συνέστηκε.* Sch. Conf. Macrob. Sat. I. 12. p. 255. Bip. *qui* (Romulus) *primum anni mensem genitori suo Marti dicavit.*, et Nostr. infra III. 15. Rr. Vid. Plutarchi Quaest. Romm. cap. XIX.. ubi consule Wyttenbachio laudatos p. 27. sq. Cr.

15. *Ἡ δεκὰς πλήρης κ. τ. λ.*] Etymol. m. v. *δεκάς* p. 253: *ἡ ἔχουσα ἐν αὐτῇ πάντα ἀριθμόν.* Theol. Arithm. 64. p. 63. Ast. *Καλεῖται δὲ κράτος καὶ παντέλεια, ἐπεὶ πάντα περαίνει ἀριθμόν.* Pari modo Macrob. In Somn. Scip. I. 6. p. 39. Bip.

ni Romulus Martium mensem esse voluit in honorem Martis: ex illo enim eum natum fama est — decem tantum mensibus.

15. Decas plenus numerus est, unde et perfecta vocatur, quippe quae omnes reliquorum numerorum et rationum atque proportionum consonantiarumque ideas (species) complectatur. Norma enim in iis, quae sunt, decas est, omnia charactere notans et propria ratione id quod in quaque re infinitum est, definiens et conjungendi congregandique atque perficiendi vim habens omnia, quae complectitur natura et quae rationis, et quae sub Luna est. Ita enim nobis tradit Parmenides, prima esse ea, quae sunt rationis mentisque; secunda, quae numeris continentur; tertia, quae continendi vim habent; quarta, quae perficiendi; quinta, quae separandi; sexta, quae gignendi; septima, quae arte aliquid perficiendi; octava, quae similia faciendi; nona, quae absoluta sunt; decima, quae ad ordinem pertinent. Recte igitur eam Philolaus *δεκάδα* nominavit (a *δέχεσθαι*, accipere, capere), quippe quae capax sit

perfectissimum denarium numerum dicit. Cf. Etym. Gud. s. v. p. 137. Plutarch. De plac. philos. I. 3. p. 526. Wyttenb. Theol. Arithm. 59. p. 58. Ast. et Animadv. p. 199. Boeckh. ad Philolaum p. 140. Rr.

γνώμων γὰρ ἐν τοῖς οὖσιν κ. τ. λ.] Theol. Arithm. 60. p. 59. Ast.: *Εἰκότως μέτρῳ τῶν ὅλων αὐτῇ καὶ ὥσπερ γνώμονι καὶ εὐθυντηρίῳ ἐχρήσατο (ὁ δημιουργὸς) πρὸς τὴν πρόθεσιν ἁρμονιζόμενος, διὰ τοὺς κατ᾽ αὐτὴν λόγους συμφώνους ἔχοντα τὰ ἀπ᾽ οὐρανοῦ μέχρι γῆς ὁλοσχερέστερόν τε καὶ κατὰ μέρος εὑρίσκεται καὶ διακεκοσμημένα κατ᾽ αὐτήν*. Rr.

ὑπὸ Σελήνην] *infra Lunam*, i. e. *in terra*. Cic. De nat. deor. II. 21. p. 290. ed. Moser. et Creuzer. Rr.

ὁ Φιλ. δεκάδα προσηγόρευσεν — τοῦ ἀπείρου] Etym. m. in *δεκάς*, p. 253. *Δεκὰς — παρὰ τὸ δέχομαι, δεχάς· διὰ τὸ δέχεσθαι τὸ ἄπειρον*. Cf. Theol. Arithm. l. l. Nokkius: „Legendum est *ὁ Φιλ. δεχάδα προσηγόρ.*" — Ceterum hoc Philolai fragmentum Boeckhio in collectionem erat recipiendum. Rr.

Ὀρφεὺς δὲ κλαδοῦχον κ. τ. λ.] Cod. Paris. *Ὀ. δ. κλειδοῦ-*

δοῦχον, ἐξ ἧς, ὡςεὶ κλάδοι τινές, πάντες οἱ ἀριθμοὶ φύονται.

c. VI. 16. Διέμεινεν ἀπὸ Κρόνου ἕως κτίσεως Ῥώμης κατὰ τὸν ἐν Σελήνῃ δρόμον παραφυλαχθεὶς ὁ ἐνιαυτός· ἐπὶ δὲ Ῥωμύλου ὁρίζεται, ὡς ἐλέγομεν ἔμπροσθεν, δεκαμηνιαῖος, τῶν μὲν ὑπὲρ τριακάδος ἡμέρας πλείους, τῶν δὲ ἐλάττονας λαχόντων μηνῶν· οὔπω γὰρ ἀπὸ τῆς Ἡλίου κινήσεως ἐφυσιολογεῖτο αὐτοῖς τὸ τοῦ χρόνου διάστημα. [Ὁ Πομπίλιος Νουμᾶς, ἐφ' οὗ Πυθαγόρας ἦν, δυοκαίδεκα μησὶ τοῦτον ἀριθμεῖ-

χον, quanquam paulo post κλάδος sequitur, ut apud Schowiium. Has. Etymol. m. in δεκὰς item κλαδοῦχον: Ὀρφεὺς δὲ κλαδοῦχον ὠνόμασεν, ὅτι πάντες οἱ ἀριθμοὶ ἐξ αὐτῆς φύονται. Sed Theolog. Arithm. 61. p. 60. Ast. διόπερ καὶ κλειδοῦχος ἐκαλεῖτο. De voce κλειδοῦχος vid. Astium in Animadv. p. 172. Ad verba πάντες οἱ ἀριθμοὶ φύονται Nokkius adnotat haec: „Sext. Empir. Advers. Mathem. IV. 2. Πυθαγορικοὶ μεγάλην ἀπονέμουσι δύναμιν τοῖς ἀριθμοῖς . . . ὀμνύοντες οὐ μόνον τὸν ἀριθμόν, ἀλλὰ καὶ τὸν ὑποδείξαντα αὐτοῖς τοῦτον, Πυθαγόραν, ὡς θεόν, διὰ τὴν ἐν Ἀριθμητικῇ δύναμιν, λέγοντες· Οὐ μὰ τὸν ἁμετέρᾳ ψυχᾷ παραδόντα τετρακτύν, πηγὴν ἀενάου φύσεως ῥιζώματ' ἔχουσαν." Rn.

16. κατὰ τὸν ἐν Σελ. — ἐνιαυτός] Ovid. Fast. III. 121. *Annus erat* cett. et 883. *Luna regit menses.* Idem habet Dio Cass. Hist. XLIII. p. 359. Reim., quem laudat Ideler in libello: Ueber die Zeitrechn. d. Römer (in: Abhandll. der hist. phil. Klasse der Kön. Preuss. Akad. 1818 — 1819.) p. 102. et 117. ubi, laudato Lydo nostro, contendit, falso hunc annum dici lunarem, cum sit potius solaris. Rn.

ἐπὶ δὲ Ῥωμύλου — δεκαμηνιαῖος] Fluxisse videntur haec et plura alia, quae in hoc excerpto proferuntur, ex Plutarchi Numa cap. XVIII. et XIX., ubi tum alia, tum haec: Ῥωμύλου γὰρ βασιλεύοντος ἀλόγως ἐχρῶντο τοῖς μησὶ καὶ ἀτάκτως, τοὺς μὲν οὐδ' εἴκοσι ἡμερῶν, τοὺς δὲ πέντε καὶ τριάκοντα, τοὺς δὲ πλειόνων λογιζόμενοι. τῆς δὲ γινομένης ἀνωμαλίας περὶ τὴν σελήνην καὶ τὸν ἥλιον ἔννοιαν οὐκ ἔχοντες, ἀλλ' ἓν φυλάττοντες μόνον, ὅπως ἑξήκοντα καὶ τριακοσίων ἡμερῶν ὁ ἐνιαυτὸς ἔσται. Νουμᾶς δὲ κ. τ. λ. Cf. ad h. l. notas Leopoldi. Macrob. Saturn. I. 12. p. 255. ed. Bip. Censorin. De die natal. cap. 20. Plura de anno lunari vid. ap. Petav. De doctr. tempp. lib. II. cap. LXXIV. p. 124. ed. Veron. De Romuli Kalendario plura sunt apud Petr. Gassend. in Kal. Rom. cap. I.

Infiniti; Orpheus autem κλαδοῦχον (id est, ramos habentem), ex qua ut rami (κλάδοι) omnes numeri nascantur.

16. Permansit inde a Saturno usque ad conditam Romam secundum Lunae cursum constitutus annus; apud Romulum autem, ut ante diximus, decem mensibus definitur, nonnullis mensibus plures quam triginta dies, nonnullis pauciores sortitis. Nondum enim ex Solis motu ratione physica temporis intervalla ab iis explorata erant. Numa Pompilius, sub quo Py-

(in Graevii Thesaur. vol VIII.) Niebuhr. in Roem. Gesch. I. p. 193 sqq. Rr.

ὑπὲρ τριακάδος] Sic Schowio suadente correxi ex vitioso ὑ. τριετάτης. Rr. Legendum: τῶν μὲν ὑπὲρ τριακάδος ἡ. Sch.

ἡμέρας πλείους] Paris. male ἡμ. πολλῶν. Ex Nokkii conjectura, cui legendum videtur ἡμέρας πλείονας, pro ἡμέρας πολλῷ, correxi hunc locum. Rr.

ὁ Πομπίλιος Νουμᾶς κ. τ. λ.] *Πομπίλιος* reposui pro vitioso quod textus habuerat *Πομπίλιος Ν.* Non melius Paris. *Πομπήϊος Ν.* Recte Noster De magistr. I. 21. p. 42. *Πομπίλιος Ν.* Rr. Haec (usque ad verba ὥς φησιν ὁ Πλάτων) ex Vat. inserui; in Barb. vitiose: *Πομπήϊος Νουμᾶς δυοκαίδεκα μησὶ τὸν ἐνιαυτὸν ἀριθμεῖσθαι διώρισεν, ὥς φησὶ τὰς τῶν ὅλων τάξεις τῇ δωδεκάδι περιειλῆφθαι, ἐπεὶ τὸ πᾶν ὁ Θεὸς τ.* Sch. De hoc loco Wyttenbach. ad Platon. Phaed. p. 305. sq. sic: *Numeri Duodenarii laudes celebrant Allegorici Interpretes: in his Laurentius Lydus in libello de Mensibus* — (sequitur noster locus). Pergit: *Paucis verbis plures prodit errores. Taceo Numam Pythagorae aequalem; quod de Phaedro Platonis ait, temere suscepit ex Proclo, qui in Euclidem I. p. 48. duodenarium numerum laudans haec etiam ponit: ἡγεῖται γὰρ καὶ παρὰ τῷ Πλάτωνι δυοδεκάδος ὁ Ζεὺς, καὶ ἀπολύτως ἐπιτροπεύει τὸ πᾶν, significans circuitum duodecim Deorum in Phaedro descriptum p. 344. 345.* Caetera fluxerunt ex Timaeo p. 537. A: [p. 70. Bekker.]: *Ἔτι δὲ οὔσης ξυστάσεως μιᾶς πέμπτης, ἐπὶ τὸ πᾶν ὁ Θεὸς αὐτῇ κατεχρήσατο ἐκεῖνα διαζωγραφῶν.* Cr.

ἐφ' οὗ Πυθαγόρας ἦν] V. Plutarch. Num. cap. I. ibique a Leopoldo citata. In Cod. Paris. haec desunt. Rr.

δυοκαίδεκα μησὶ — διώρισε] Liv. I. 19: *ad cursum lunae in duodecim menses describit annum.* De Kalendario Numae vid. Petr. Gassendi Kal. Rom. cap. II. (in Graev. Thes. vol. VIII.) et Ideler: Ueber die

σθαι διώρισε κατὰ τὸν ἐν Φαίδρῳ Σωκράτην, ὅς φησι τὰς τῶν ὅλων τάξεις τῇ δωδεκάδι περιειλῆφθαι· ἐπὶ τὸ πᾶν γὰρ ὁ θεὸς τῷ ἀριθμῷ τούτῳ κατεχρήσατο διαζωγραφῶν αὐτό, ὥς φησιν ὁ Πλάτων.] οἰκεῖον γὰρ τὸ σχῆμα τοῦτο τῇ τοῦ παντὸς ἰδέᾳ, καὶ γὰρ κυκλικόν. ἐπεὶ καὶ θαυμαστή ἐστιν ἡ τῆς δωδεκάδος φύσις, διά τε ἄλλα καὶ ἐπειδὴ συνέστηκεν ἐκ τοῦ στοιχειωδεστάτου καὶ πρεσβυτάτου τῶν ἐν οὐσίαις εἰδῶν παραλαμβανομένων, ὥς φασιν οἱ ἀπὸ τῶν μαθημάτων, ὀρθογωνίου τριγώνου (αἱ γὰρ τοῦδε πλευραί, ἐκ τριῶν οὖσαι καὶ τεττάρων καὶ πέντε, συμπληροῦσι τὸν ἀριθμὸν τῶν δώδεκα τοῦ ζωοφόρου κύκλου τὸ παράδειγ-

p. 8.

Zeitr. d. Röm. p. 116. Pro δυοκαίδεκα Paris. male δωκαίδεκα. Ra.

κατὰ τὸν ἐν Φ. Σωκρ.] Haec omittit Cod. Paris. et pro ὅς φησι, quod sequitur, male habet ὡς φ.; item pro αὐτὸ post διαζωγραφῶν habet αὐτῷ. Male. Ra.

καὶ γὰρ κυκλικόν. ἐπεὶ καὶ θαυμαστὴ — δωδεκ. φύσις κ. τ. λ.] Conf. Proclus in Euclid. Elem. I. p. 48. et Böckh. ad. Philol. Fragm. p. 156. sq. Nokkius ad hunc locum adnotat: „Circuli figuram Graeci prae ceteris admirabantur. Cujus rei argumenta quam plurima collegit Aristoteles Quaest. mech. cap. 1. Πάντων δὲ τῶν τοιούτων ἔχει τῆς αἰτίας τὴν ἀρχὴν ὁ κύκλος· καὶ τοῦτο εὐλόγως συμβέβηκεν. ἐκ μὲν γὰρ θαυμασιωτέρου συμβαίνειν τι θαυμαστόν, οὐδὲν ἄτοπον, θαυμασιώτατον δέ, τὸ τἀναντία γίνεσθαι μετ' ἀλλήλων· ὁ δὲ κύκλος συνέστηκεν ἐκ τοιούτων. Pro ἐπεὶ καὶ θαυμ. malim ἔπειτα καὶ θαυμ.“ Idem ad verba *καὶ ἐπειδὴ συνέστηκεν ἐκ τοῦ στοιχ. .... ὀρθογωνίου τριγώνου* sic: „Primo στοιχειωδέστατον καὶ πρεσβύτατον τῶν εἰδῶν dicitur ὀρθογώνιον τρίγωνον. Plato Tim. p. 66. Bekk. τὸ δὲ τοῦ σώματος εἶδος πᾶν καὶ βάθος ἔχει. τὸ δὲ βάθος αὖ πᾶσα ἀνάγκη τὴν ἐπίπεδον περιειληφέναι φύσιν· ἡ δὲ ὀρθὴ (fort. ἀρχὴ) τῆς ἐπιπέδου βάσεως ἐκ τριγώνων ξυνέστηκε· τὰ δὲ τρίγωνα πάντα ἐκ δυεῖν ἄρχεται τριγώνοιν, μίαν μὲν ὀρθὴν ἔχοντος ἑκατέρου γωνίαν, τὰς δὲ δύο ὀξείας. En tibi triangulum rectangulum formarum — εἰδῶν — omnium principium. Εἴδη sunt rerum figurae et species, quae σχήματα plerumque dicuntur. Plato l. l. οὕτω δὴ τότε πεφυκότα ταῦτα πρῶτον διεσχηματίσατο εἴδεσί τε καὶ ἀριθμοῖς, et p. 69. ἄρξει δὴ τό τε πρῶτον εἶδος (mox πρῶτον εἶδος στερεόν) καὶ σμικρότατον ξυνιστάμενον· *στοιχεῖον* δ' αὐτοῦ τὸ τὴν ὑπο-

thagoras fuit, ut in duodecim menses annus describeretur, constituit, secundum Socratem in Phaedro, qui Universi ordines dodecade contineri ait: ad Universum enim hoc Deus numero usus est, illud describens, ut dicit Plato. Accommodata enim haec forma Universi ideae: est enim rotundum. Etenim mira etiam est dodecadis natura, cum aliis de causis, tum quoniam constat ex simplicissima et antiquissima earum, quae in essentiis comprehenduntur, specierum, ut dicunt Mathematici, triangulo rectangulo (hujus enim latera, ex tribus constantia et quatuor et quinque, numerum duodenarium complent, tanquam cir-

τείνουσαν τῆς ἐλάττονος πλευρᾶς διπλασίαν ἔχον μήκει. p. 71. *γῇ μὲν δὴ τὸ κυβικὸν εἶδος δῶμεν.*" Rr.

καὶ πρεσβυτάτου] Cod. Paris. om. Rr.

ὥς φασιν οἱ ἀπὸ τ. μαθ. κ. τ. λ.] Ad *ὥς φασιν οἱ* deest aliquid; forte: *μαθηματικοί.* In Barb. legitur: *ὡς φασὶν οἱ ἀπὸ τῶν ὀρθογωνίου τριγωνίου.* Ex Vat. supplevi et correxi. Sch. *μαθημάτων* Cod. Paris. om. Pro *ὀρθογωνίου τριγώνου* hab. *ὀρθογώνου τριγωνίου.* Male. Cf. Euclid. Elem. I. 27. *ὀρθογώνιον μὲν τρίγωνόν ἐστι κ. τ. λ.* Rr. Legerim: *οἱ ἀπὸ τῶν μαθημάτων* [Mathematici] *ἐξ ὀρθογ. τριγώνου.* Has. Hoc opus non esse videtur, si, sublato, quod Schowii editio post *εἰδῶν* habet, commate, *παραλαμβανομένων* ad *εἰδῶν* refertur, quod et in translatione expressi. Rr.

αἱ γὰρ τοῦδε πλευραὶ — τῶν δώδεκα] Nokkius ad hunc locum adnotat haec: „Legendum videtur *τὸν δώδεκα.* Illud intelligendum triangulum rectangulum, cujus unum latus tribus, alterum quatuor, tertium quinque partibus constat aequalibus. Egregius hanc in rem locus est Vitruvii IX. 2. p. 237. Schn. *Pythagoras normam sine artificis fabricationibus inventam ostendit, . . . Namque si sumantur regulae tres, e quibus una sit pedes tres, altera pedes quatuor, tertia pedes quinque, haeque regulae inter se compositae tangant alia aliam suis cacuminibus extremis, schema habentes trigoni* (rectanguli), *deformabunt normam emendatam.*" Rr.

τὸ παράδειγμα, διπλασ.] Barberin. *τὸ παράδειγμα δ.* Interposui *καὶ ἐκ* ex Vat. jubente orationis nexu. Sch. Legendum *τὸ παράδειγμα, διπλασιασθείσης κ. τ. λ.* Verba enim *καὶ ἐκ*, quae Paris. quoque omittit, tanquam glossema intrusa esse videntur. Has. Obloquitur Hasio Nokkius

μα) καὶ ἐκ διπλασιασθείσης ἑξάδος τῆς γονιμωτάτης, ἥτις ἐστὶν ἀρχὴ τελειότητος, ἐκ τῶν ἰδίων συμπληρουμένη μερῶν. Διατάττει δὲ Νουμᾶς δυοκαίδεκα μηνῶν τὸν ἐνιαυτὸν πρὸς συντέλειαν τῶν τοῦ Ἡλίου καὶ Σελήνης δρόμων· καὶ ἐπὶ μὲν Ῥωμύλου ὁ νῦν καλούμενος Μάρτιος μὴν πρῶτος ἦν, ἐπὶ δὲ Νουμᾶ προςετέθησαν Ἰανουάριος καὶ Φεβρουάριος. ἀρχὴν δὲ ἐνιαυτοῦ ὁ Νουμᾶς ἄγειν ἐθέσπισε Ῥωμαίοις, ὅταν Ἥλιος τὸν Αἰγόκερων μεσάζων αὔξει τὴν ἡμέραν, ἀπο-

dicens: „Verba *καὶ ἐκ* omitti nequeunt. Nam miram duodenarii numeri naturam esse duobus praecipue argumentis confirmatur: *καὶ ἐπειδὴ συνέστηκεν ἐκ τοῦ στοιχειωδεστάτου . . . . ὀρθογωνίου τριγώνου . . . .; καὶ* (haec est altera ratio, *ἐπειδὴ συνέστηκε*) *ἐκ διπλασιασθείσης ἑξάδος*. Est enim primum 12 = 3 + 4 + 5; deinde 12 = 1 . 2 . 3 . + 1 . 2 . 3. Est autem senarius numerus perfectus, *ἐκ τῶν ἰδίων συμπληρούμενος μερῶν*. *Μέρη* autem mathematicis nostris dicuntur factores; hinc *μερισμὸς* est nostra *divisio*, *μερίζειν dividere*, i. e. in factores discerpere. Psellus De quatuor scientiis math. ed. Xyland. Basil. 1554. p. 7. *μέρος ἐστὶν ἀριθμὸς ἀριθμοῦ, ὁ ἐλάττων τοῦ μείζονος, ὅταν καταμετρῇ* (ita legend.) *τὸν μείζονα*. Numerus igitur *ἐκ τῶν ἰδίων συμπληρούμ. μερῶν* est is, qui e singulis suis factoribus additis oritur, sive cujus singulorum factorum summa eorundem factorum aequalis est producto. Est autem re vera 6 = 1 . 2 . 3 = 1 + 2 + 3." — Ex his interpunctionem universi loci ita immutavi, ut tollerem comma, quod erat post *εἰδῶν*, item post *μαθημάτων*, et verba *αἱ γὰρ τοῦδε — τὸ παράδειγμα* in parenthesi ponerem. Rв.

ἑξάδος — συμπληρουμ. μερῶν] Theol. Arithm. 37. p. 36. Ast. *Ὅτι τὴν ἑξάδα ὁλομέλειαν προςηγόρευον οἱ Πυθαγορικοὶ κατακολουθοῦντες Ὀρφεῖ, ἤτοι παρόσον ὅλη τοῖς μέλεσιν ἢ μέρεσιν ἴση ἐστὶ μόνη ἐντὸς δεκάδος, ἢ, ἐπειδὴ ὅλου, καὶ τὸ πᾶν κατ᾽ αὐτὴν διαμεμέρισται καὶ ἐμμελὲς ὑπάρχει*. Ad verba *ἀρχὴ τελειότητος* Nokkius adnotat haec: „Vitruv. III. 1. *Mathematici, ait, ea re perfectum esse dixerunt numerum qui sex dicitur, quod is numerus habet partitiones eorum rationibus sex numero convenientes, sic sextantem unum, trientem duo, semissem tria, bessem (quem δίμοιρον dicunt) quatuor, quintarium (quem πεντάμοιρον dicunt) quinque, perfectum sex.*" Rв.

Διατάττει δὲ Νουμᾶς κ. τ. λ.] Plutarch. l. l. *Νουμᾶς δὲ τὸ παράλλαγμα τῆς ἀνωμαλίας ἡμερῶν ἕνδεκα γίνεσθαι λογιζόμενος, ὡς τοῦ μὲν σεληνιακοῦ τρια-*

culi Zodiaci exemplum) atque ex duplicata hexade omnium foecundissima, quae est initium perfectionis, cum sit suis completa partibus (id est, factoribus). Describit autem Numa in duodecim menses annum, ut Solis atque Lunae cursus (non congruentes) inter se conciliaret. Atque Romuli temporibus Martius mensis qui nunc dicitur, primus erat, sub Numa autem additi sunt Ianuarius et Februarius. Initium autem anni ut esset Numa Romanis praecepit, quando Sol

κοσίας πεντήκοντα τέσσαρας ἡμέρας ἔχοντος, τοῦ δὲ ἡλιακοῦ τριακοσίας, ἑξήκοντα πέντε, τὰς ἕνδεκα ταύτας ἡμέρας διπλασιάζων ἐπήγαγε παρ᾽ ἐνιαυτὸν ἐπὶ τῷ Φεβρουαρίῳ μηνὶ τὸν ἐμβόλιμον, ὑπὸ Ῥωμαίων Μερκηδῖνον καλούμενον, εἴκοσι καὶ δυοῖν ἡμερῶν ὄντα. Macrob. Sat. I. 13. p. 263. Bip. *Numa quinquaginta dies addidit, ut in trecentos quinquaginta quatuor dies, quibus duodecim lunae cursus confici credidit, annus extenderetur: atque his quinquaginta a se additis adjecit alios sex retractos illis sex mensibus, qui triginta habebant dies, id est, de singulis singulos: factosque quinquaginta et sex dies in duos novos menses pari ratione divisit ac de duobus priorem Ianuarium nuncupavit primumque anni esse voluit, tanquam bicipitis dei mensem, respicientem ac prospicientem* cett. Rn.

τῶν τοῦ Ἡλ.] Paris. om. *τῶν*. Rn.

ἐπὶ δὲ Νουμᾶ — Φεβρουάριος] Sic et Plutarchus l. l., quanquam alii, ut idem auctor est, Ianuarium, *ὃς ἦν ἑνδέκατος ἐπὶ Ῥωμύλου*, transpositum tantum esse a Numa tradunt. — *Ἰανουάριος* scripsi pro *Ἰαννουάριος*, quod Schowii ed. habet, Plutarchum aliosque secutus. Sic in sequentibus pro *Ἰαννός*, *Νόνναι* et similibus semper dedi *Νῶναι*, *Ἰανός* rell., suffragante Theod. Gaza De mensib. cap. XV., ubi legimus *Νώνας*, *Νώναις*, *Νωνῶν*, quod semel monuisse sufficiat. Rn. Haec scribendi ratio et aliis, et eo quoque probatur, quod librarius ubique literam *ν* reduplicat, vel in iis verbis, in quibus nullo modo defendi hoc potest, ut in *ἰαννούα*, ut est infra IV. 2. pro *ἰανούα*, (Ibidem Cod. Paris. *Ἰανόν*.) Has. — Pro *Φεβρουάριος* nostro in loco fuerat *Φευρουάριος*; attamen in aliis constanter per *β* scriptum exhibet Schowii editio. Rn.

ἀρχὴν — ἄγειν] Pro *ἐνιαυτῶν*, quod Schowii ed. habet, reposui *ἐνιαυτοῦ*. Pro *ὁ Νουμ. ἄγειν* Paris. inverso ordine *ἄγειν ὁ Νουμᾶς*. Rn.

ὅταν Ἥλιος — αὔξει τ. ἡμ.] Cave *αὔξει* mutes in *αὔξῃ*, quod

στρέφων πρὸς ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ νοτίου καμπτῆρος, προςτιθεὶς τῇ ἡμέρᾳ ἡμιώριον. καὶ οὐ μόνον οὕτως τὸν ἐνιαυτὸν διετύπωσεν, ἀλλὰ καὶ νόμισμα πρῶτος ἐχάραξεν, ὡς ἐξ αὐτοῦ ἔτι καὶ νῦν νουμὸν (οἱονεὶ Νουμανὸν) τὸν ὀβολὸν καλεῖσθαι. ἀλλὰ μὴν καὶ τὴν βασιλέων οἰκίαν, ἣ καλεῖται παλάτιον, κατὰ τὸν ἱερατικὸν διετάξατο θεσμόν.

17. Ἀδριανὸς ἐκ τῆς Αἰλίων ἐτύγχανε φαμηλίας, οἱονεὶ γενεᾶς· ὅθεν ἔδοξεν αὐτῷ τὸ Αἰλίων ὄνομα τοὺς ὑπηκόους προγράφειν· ὅθεν καὶ Αἰλία ἡ Ἱερουσαλήμ· καὶ γὰρ αὐτὸς αὐτὴν ἁλοῦσαν ἐπόλισεν.

p. 9 18. Ἴδιον ἀεὶ γέγονε τῶν ἀρχιερέων τὴν κεφαλὴν σκέπειν, ἢ διαδεσμεῖν ταινίᾳ, καὶ τοῦτο δῆλον ἐκ τῶν Λατίνων.

c. VII. 19. Ὁ δὲ Νουμᾶς τὴν βασιλικὴν ἐσθῆτα εἰς τιμὴν Ἡλίου καὶ Ἀφροδίτης ἐκ πορφύρας καὶ κόκκου κατασκευάζεσθαι διετύπωσεν (ὅθεν καὶ Βλάττα ὄνομα Ἀ-

propter ὅταν exspectaveris; apud serioris enim temporis scriptores et cum Indicativo, et Optativo illa particula obvia est. Cf. Jacobs. Obs. crit. in Anthol. p. 30. 31. Schaef. Dion. comp. p. 403. Vid. qui et hos locos laudat Passow. in Lex. Graec. s. v. ὅταν. Rr.

προςτιθεὶς] Paris. male προςτιθεὶς. Rr.

διετύπωσεν] Paris. negligenter ἐτύπωσεν. Rr.

καὶ νόμισμα — ἐχάραξεν] Hoc Iano attribuit scriptor apud Eustath. ad Odyss. V. 250. p. 220. 38. ed. Basil. Cr. Cum Nostro facit Suid., qui in Ἀσσάρια, ὀβολοί, ex Suetonio haec: νομίσματα — ἅπερ ὠνόμασεν ἐκ τοῦ ἰδίου ὀνόματος νοῦμμα. Cons. Etym. Gud. in Νοῦμμιον p. 412. Aliter Festus in *Nummi*, qui a Graeco νόμισμα derivat vocem. Rr. Cf. Rasche in Lexico universae rei numariae Veterum in *Nummus*, adde R. Bentleji Respons. ad Boyl. (Opuscull. p. 415. ed. Lips.) Cr.

ἀλλὰ μὴν — θεσμόν] Hunc locum Fuss. in Epist. ad Hasium p. 10. ad locum in opusculo De magistrat. Prooem. *Τούτων — ἴσμεν μνημονεύοντες* referendum putat. — De voce παλάτιον ipse Joannes Lydus De magistr. II. 6. p. 102. sic: ἐφ' ἧς (Ῥώμης) καὶ μόνης τὴν αὐλὴν παλάτιον καλεῖσθαι νόμος. Rr.

17. *Ἀδριανός — φαμηλίας*] Ael. Spartian. in Aelio Vero cap. II. *L. Aurel. Verus — ab Hadriano adscitus in Aeliorum familiam, hoc est, in*

Capricornum medium permeans diem auget, revertens ad nos a flexu meridionali, addens diei dimidiam horam. Neque solum ita annum constituit, verum etiam numos primus signavit, ut ab eo hodieque numus (velut Numanus) obolus dicatur. Verum enim vero etiam regum aedes, quod palatium dicitur, ad legem sacerdotalem instituit.

17. Adrianus ex Aeliorum fuit familia, id est, gente: unde visum est ei, ut Aeliorum nomen ii, qui ipsius potestati subjecti essent, suis nominibus praescriberent: unde et Aelia Hierosolyma nominatur, etenim ipse eam captam condidit.

18. Proprium semper fuit pontificum caput obtegere aut vitta redimire, atque hoc a Latinis repetitum esse apparet.

19. Numa regiam vestem in honorem Solis ac Veneris ex purpura et cocco parari voluit (unde eti-

Hadriani, transscriptus rell. Rr.

ὅθεν καί] Partic. καὶ recepi ex Paris. Rr.

18. Ἴδιον ἀεὶ κ. τ. λ.] Hujus loci mentionem facit Lydus in libro De magistr. II. 4. p. 98. ubi uberior hujusmodi vestimenti expositio. Rr.

διαδεσμεῖν] δεσμεῖν quanquam rarior forma est, tamen ideo nolui corrigere διαδεσμοῦν. Nostro ex loco διαδεσμεῖν Lexicis adjecit Osann. in Auctario p. 48. Rr.

19. ἐκ πορφύρας καὶ κόκκου] Palaephat. Nro 52. p. 197—199. Fischer. ibique laudata. Adde Olympiodor. in Platon. Alcib. I. Sect. 18. ibique not. De instituti auctoribus cf. Dirksen in: Versuche zur Kritik und Auslegung der Quellen des Röm. Rechts. Lips. 1823. p. 344. Cn. Chronic. Paschale s. Fasti Siculi ad Olymp. XVII. p. 117. edit. Cang. ex Suetonio excerpta haec habet: *Οὗτος Νουμᾶς — ἐπενόησε πρῶτος ἐν Ῥώμῃ χλαμύδας φορεῖσθαι, τὰς μὲν βασιλικὰς πορφυρᾶς, ἐχούσας ταβλία χρυσᾶ* (purpureas cum trabibus aureis) κ. τ. λ. Rr.

Βλάττα] Male Paris. βλάπτου. *Blatta* Romanis est *purpura*. Spartian. Heliog. Cap. 33. *blatta et cocco*. Cf. Cod. Just. IV. 40. 1. Cod. Theodos. X. 20. leg. 13. et 18. Quid praeterea significet, apud Graecos praecipue, qui scribunt *βλάτιον* s. *βλάττιον*, vid. apud Gretserum in Observatt. in Codin. cap. V. lib. II. cap. IV. p. 198. ed. Paris. — Quod dicit Lydus, *Βλάτ-*

φροδίτης ἐστὶ κατὰ τοὺς Φοίνικας) καλέσας αὐτὴν τὴν στολὴν πατρίως τραβαίαν, ἣν λέγεται πρῶτος ὁ Ἀγαθοκλῆς ὁ Σικελιώτης εὑρεῖν. τραβαία δὲ εἴρηται ὡςανεὶ τρίβαφος· ἐκ τριῶν γὰρ ἀποτελεῖται χρωμάτων, πορφύρας, κόκκου, καὶ τῆς λεγομένης ἰσάτιδος βοτάνης, ἥτις ἐστιν Ἄρεος. εἶτα προεστήσατο τὸν τῆς πόλεως φύλακα, ὕπαρχον δὲ αὐτὸν νῦν προσαγορεύομεν, ἢ (ὥς τινες) πολίαρχον, ἢ ἀστυδίκην, ὃν πάλαι πραίτωρα οὐρβανὸν ἔλεγον, ὃς καὶ πρωτεύειν τῆς Ῥωμαίων γερουσίας φαίνεται· καὶ τοῦτο δῆλον ἐκ τῶν ὑποδημάτων αὐτοῦ, ἐν οἷς σεληνίσκος τις ἐκτετύπωται εἰς τύπον τοῦ σίγμα στοιχείου, δι' οὗ τὸν ἑκατὸν ἀριθμὸν οἱ Ῥωμαῖοι σημειοῦνται (ἔστι γὰρ παρ'

τὰν Venerem dici Phoenicibus, veri est simile, *Baaltin*, Phoenicum deam ab eo significari. Ortum autem nomen Baaltis, s. Beltis, s. Baaloth ex בעלת a בעל, Baal, s. Bel, Phoenicum deo derivando. Vid. Euseb. Praep. evang. (quem laudat Creuzer. Symb. vol. II. p. 9. not. 13.) I. 10. p. 38. ed. Col., qui eam et *Dionen* nominari dicit. Rr.

αὐτὴν τὴν στολήν] Conjicio ταύτην τὴν στολήν. Rr.

τραβαίαν] Codin. De origg. Constant. p. 16. ed Paris. τραβέας δὲ λέγονται αἱ πολυτελεῖς χλαμύδες. Ad quae illustranda Lambecius in Animadvv. p. 154. nostrum locum adscripsit inde a verbis Ὁ δὲ Νουμᾶς usque ad verba ἥτίς ἐστιν Ἄρεος, in quibus omisit Articulum τήν ante στολὴν πατρίως, et pro τραβαίαν scribit Τραβέαν, et infra τραβέα. De hoc vestimento cf. Noster De magistr. I. 7. p. 20., quae qualis fuerit (chlamys sive pallium circulare) describit ibid. p. 22., ubi item Agathoclem inventorem ejus memorat. Fussius in Epist. ad Hasium p. 14. errorem hunc ita ortum judicat, ut legerit Laurentius, togam a Temeno Arcade adpellatam, quod ad trabeam et Agathoclem primis Romae regibus aliquot saeculis posteriorem transtulerit. De trabea adde Lipsii et I. A. Ernesti not. ad Tacit. Ann. III. 2. Rr.

ἰσάτιδος βοτάνης] Fuerat ἰσ. βρόντης [sic]. Ex Codino modo laudato recepi βοτάνης, ut etiam Lobeckius correxit in Programmate De mysteriis privatis p. 17., ubi ille sic: „ἰσάτιδος βροντῆς inepte pro βοτάνης, ut exhibet cum aliis Bandur. Comm. Antiqq. CStp. p. 832." cett. Est autem ἰσάτις planta Romanis *vitrum*, de quo Plin.

am Blattae nomen est apud Phoenices Veneri). Vestem ipsam patrio sermone trabeam nominavit, quam primus Agathocles Siculus invenisse dicitur. Trabea autem dicta est quasi τρίβαφος; ex tribus enim conficitur coloribus, purpura, cocco et herba, quae isatis appellatur, quaeque Martis est. Deinde instituit urbis custodem, ὕπαρχον eum nunc appellamus, aut (ut nonnulli) πολίαρχον, aut ἀστυδίκην, quem olim praetorem urbanum dicebant, qui etiam primas in senatu Romano partes habuisse videtur. Atque hoc ex ejus calceamentis cognoscitur, in quibus lunula expressa est, ad literae C formam, qua Romani centenarium numerum significant (est

Hist. nat. XX. 7.; eadem herba, qua veteres Britanni corpora sua inficere consueverant. Vid. Caes. De bello Gall. V. 14. et quae docte ibi disputantur ab interpretibus. Rs.

Ἄρεος] Sic ex Cod. Paris. et hoc et aliis in locis reposui pro *Ἄρεως*, ut fere habet Schowii editio. Rs.

τὸν τῆς πόλεως φύλακα] Cf. Noster De magistr. I. 34. p. 58. et 38. p. 64., ubi item *Praetor* urbis custos dicitur. Rs.

ὕπαρχον] Suspicor legendum *ἔπαρχον*. Codin. Offic. cap. II. no. 23. (ubi eodem modo variant Codd.) et qui in Notis laudatur Blastares Elemm. E. cap. 15: *Ὕπαρχοι δὲ λέγονται οἱ τῶν ἐπαρχιῶν ἐξάρχοντες, ἔπαρχος δὲ ὁ τῆς Κωνσταντινουπόλεως*. Rs.

πραίτωρα] Sic lego pro *πραίτορα*, ut Schowius habuerat. Rs.

σεληνίσκος] Parvam illam lunam dicit, quae adsuta calceis erat apud Romanos Patriciorum insigne. Ostendebant autem hoc insigni, se ex illis centum progenitos, qui primi in senatum a Romulo allecti sunt. Juven. Sat. VII. 191. *Felix, et sapiens, et nobilis, et generosus Appositam nigrae Lunam subtexit alutae.* Rs. Vid. Plutarchi Quaest. Romm. LVI. p. 282. A.; ubi tamen omnes patricii hoc insigne in calceis gestasse dicuntur, variaeque caussae adduntur. Eam, quam Lydus prodit, memorat Isidorus Originn. XIX. 34. Vid. Wyttenb. Animadvv. in Plutarchi l. l. p. 44. et conf. Ruperti Animadverss. in Juvenal. Sat. VII. 192. ibique laudatt. Cr. Lunulam auream etiam Praetoris balteus in sinistra parte habebat. Vid. Joann. Lyd. De magistr. II. 13. p. 116. Rs.

τοῦ σίγμα] Sic e Cod. Paris. correxi Schowii: *τοῦ σίγματος*; etenim literarum nomina flecti non solent. Varro De ling. Lat. VII. p. 97. — *ut lite-*

αὐτοῖς τὸ λεγόμενον κάππα μικρόν)· ὡς δῆλον εἶναι, πρῶτον αὐτὴν [sic] . . . ἑκατὸν εὐπατριδῶν· τοσούτους γὰρ ὁ Ῥωμύλος ἐξελέξατο.

p. 10. 20. Διὸς σύμβολον ἀετός, Ἡλίου λέοντες, Ἄρεος λύκος, Ἑρμοῦ δράκοντες.

21. Πριβιλέγια, νόμοι τινὲς ἰδιωτικοί, ἀλλ' οὐ γενικοί.

22. Δεκανοί, οἱ ῥαβδοῦχοι κατὰ Ῥωμαίους.

23. Ἄκη τὸ πρόσελθε σημαίνει.

c. VIII. 24. Τὰ τῶν ἄλλων στρατιωτῶν ὀνόματα ἐπὶ σανίδος ἀπεγράφετο· λέγεται δὲ παρὰ Ῥωμαίοις ματρίκιον τὸ πλατὺ καὶ παχὺ ξύλον· οἱ γὰρ ἀρχαῖοι ξύλοις

---

rae Graecae non dicantur Alpha, Alphatos. Theologum. Arithm. 44. p. 43. Ast. τοῦ κάππα καὶ σίγμα. Rr.

πρῶτον αὐτὴν [sic] ἑκατὸν εὐπατριδῶν] Fortasse legendum: πρῶτον αὐτὸν (i. e. τὸν πραίτωρα) εἶναι τῶν ἑκ. εὐπατρ., vel πρωτεύειν αὐτὸν τ. ἑ. εὐ., vel πρῶτον αὐτόν, omisso verbo εἶναι. Rr. Roetheri conjectura mihi quidem non omnino probatur. Etiamnum puto Lydum de centum primitivis a Romulo delectis Senatoribus dicere velle: certe πρωτεῦσαι vel simile quidpiam pro πρωτεύειν scribendum erat. Ceterum hic locus utique ab eo, qui excerpsit Lydum, mutilatus esse videtur et veri est simile, verbum quoddam, fortasse et vocem γερουσίαν aut βουλὴν excidisse. Has.

20. Διὸς σύμβολον ἀετὸς κ. τ. λ.] Cf. Nost. De ostent. p. 172. Macrob. Sat. I. 21. p. 314. ed. Bip. Rr.

21. Πριβιλέγια] Sic ex Paris. reposui pro Πριβηλέγια, cum in voce *privilegium* sylla ba *vi* corripiatur. Glossae Basil. ap. Cangium v. Πριβιλίγιον, πριβιλίγια, προνόμια. Cf. Dacerius ad Fest. in *Privilegium: Augusto posteriores Juris consulti privilegium in bonam partem pro lege in privati alicujus gratiam perlata, semper usurparunt.* Veterem usum quod attinet vid. Cic. de Legg. III. 4. 19. ibiq. annott. p. 398. ed. Francof. noviss. Adde Dirksen. Uebersicht der — Zwölftafel-Fragmente. Cr.

22. Δεκανοί] Cangius in Glossar. Graec.: *Δεκανοί, Decani, Lictores, Ῥαβδοῦχοι, Cedreno.* Cf. Cod. Just. XII. 27. leg. 1. et 2. Cod. Theod. VI. 33. 1. Rr.

23. Ἄκη] Ἄκη ex Latinorum *Adi* corruptum suspicor. Sch. Pro ἄκη fortasse scribendum ἄκηδε (in α posuerim Accentum).

enim apud illos Kappa minus, quod dicitur): ut appareat primum eum fuisse centum patriciorum; tot enim Romulus elegerat.

20. Jovis symbolum (signum) aquila, Solis leones, Martis lupus, Mercurii serpentes.

21. Privilegia, leges quaedam ad privatos pertinentes, sed non generales.

22. Decani, virgis instructi (lictores) apud Romanos.

23. Ἄκη adi significat.

24. Reliquorum militum nomina in tabulam referebantur: dicitur autem Romanis matrix (sive matricula) latum et densum lignum. Veteres enim lig-

in ejusmodi enim Imperativis Latinis Graeci tonum in syllabam antepenultimam conjicere solent: quod si in penultima stare sineremus, ἀκῆδε scribendum esset), sed fortasse et ἄδη (*adi*) reponendum. Has. Quid si idem sit ἄκη atque ἀκκὴν, de quo Cang. in Gloss. Graec. s. v. sic: *Ἀκκὴν, Ackin, vox praeconis vel sonitus tubicinis, quo apud Turcas singuli ad expeditionem militarem contra Christianos cientur ac evocantur. Ducas Hist. cap.* 23. Rr.

24. *Τὰ τῶν ἄλλων στρατιωτῶν*] Pro *στρατευμάτων*, ut Schow. hab., quin cum Osanno in Auctario Lexicc. Graecc. v. *βάγος*, p. 176. legendum sit *στρατιωτῶν*, nullus dubito, praesertim cum, quem paullo post in medium proferam, Codicis Regii Mspti locus item habeat *στρατιωτῶν ὀνόματα*: unde et in contextum recepi. Rr.

ματρίκιον] Jo. Lyd. De magistr. III. 2. p. 150. *αἱ λεγόμεναι μάτρικες (ἀντὶ τοῦ, ἀπογραφαὶ τῶν καταλόγων)*. Cf. III. 66. p. 272. Cangii Glossar. Graec. ex Cedreno: *τὸ πλατὺ ξύλον καὶ παχύ*. Ex Cod. Reg. Ms. 1231: *οἱ ἀρχαῖοι ἐν ταῖς σανίσι ἔγραφον, ὅθεν μέχρι τοῦ νῦν ἔνθα γράφονται τῶν στρατιωτῶν ὀνόματα Ματρίκια ὀνομάζονται*. Rr.

πλατὺ καὶ παχὺ ξ.] Paris. inverso ordine *παχὺ καὶ πλατὺ ξ.* Rr. Cf. Pitisci Lexicon Antiqq. Romm. in *matricula* ibiq. laudatt. Adde Jac. Gothofred. ad Cod. Theodos. lib. VII Paratitl. tom. II. pag. 259. Cr.

οἱ γὰρ ἀρχαῖοι κ. τ. λ.] Plin. Hist. nat. XIII. 11: *Antea* (ante Alexandriam conditam) *non fuisse chartarum usum* (Varro auctor est): *in palmarum foliis primo scriptitatum, deinde quarundam arborum libris* cett. Rr.

καὶ φλοιοῖς καὶ φιλυρίνοις πίναξι πρὸς γραφὴν ἐκέχρηντο, ὅθεν ἔτι καὶ νῦν πρὸ τῶν ὑπάτων ἐπιφέρεται ὁ λεγόμενος τοῦ πραίτωρος σκρίβας. [Χρόνῳ δὲ ὕστερον ὁ Πτολεμαῖος, συμβουλεύοντος αὐτῷ Ἀριστάρχου τοῦ γραμματικοῦ τὴν Ῥωμαίων ἀσπάσασθαι προστασίαν, πρῶτος χάρτην ἀποστείλας τὴν Ῥώμην ἐξένισεν. ἀντευδοκιμεῖται δὲ ὅμως παρὰ τοῦ Περγαμηνοῦ Ἀττάλου, Κράτητος τοῦ γραμματικοῦ ἡγησαμένου τῆς σπουδῆς πρὸς ἔριν Ἀριστάρχου τοῦ ἀντιτέχνου αὐτοῦ. δέρματα γὰρ τὰ ἐκ προβάτων ἀποξέσας εἰς
p. 11. *λεπτὸν ἔστειλε τοῖς Ῥωμαίοις τὰ λεγόμενα παρ' αὐτοῖς μέμβρανα, εἰς μνήμην δὲ τοῦ ἀποστείλαντος ἔτι καὶ νῦν Ῥωμαῖοι τὰ μέμβρανα Περγαμηνὰ καλοῦσιν.] Πτολεμαῖος δὲ ἐφεῦρε τὸν χάρτην.*

25. *Ἰστέον δὲ Ῥωμαίοις τὸ κανοῦν ἐπὶ μὲν τῶν ἱερῶν σατούραν, ἐπὶ δὲ τῶν εὐωχιῶν ἐπουλαρίαν, ἣν ἀπαλαρίαν οἱ πολλοὶ ἐξ ἀγνοίας προσαγορεύουσιν· ἐπούλας γὰρ τὰς εὐωχίας Ῥωμαίοις ἔθος καλεῖν.*

Cap. IX. 26. *Ἐδόκει μὲν μηκέτι ἐπ' ἀγορᾶς, ἀλλ' ἐν τῷ παλατίῳ τὴν βουλὴν συνάγεσθαι· (τὴν δὲ τοιαύτην σύν-*

ὁ λεγ. τοῦ πραίτ. σκρίβας] De hoc scriba a Constantino Praetoribus addito vide exponentem Nostrum De magistr. II. 30. p. 146. Ὑπογραφία ibi dicit. Cf. Creuzer. in libro: Abriss d. Röm. Antiqq. §. 173. p. 191. Bn.

Χρόνῳ δὲ ὕστερον κ. τ. λ.] Plin. l. l.: *Mox aemulatione circa bibliothecas regum Ptolemaei et Eumenis, supprimente chartas Ptolemaeo, idem Varro membranas Pergami tradidit repertas.* Quod vero Jo. Lydus et alii, qui ab interpretibus ad Plinii locum memorantur, Ptolemaeum inter et Attalom contentionem illam fuisse tradunt, in ea re nihil repugnantiae est, cum Pergameni omnes reges suos Attalos nuncupaverint. — De *Aristarcho* vid. Cic. Ad divers. III. 11. Ovid. Pont. III. 9. 24., ejusque locos plurimos in Etymol. m., de *Cratete* (Mallote) Sueton. Grammat. II. Villoison. Anecdott. Grr. II. p. 182. sqq. Wolfii Prolegg. ad Homerum p. CLXXXI. sqq. p. CCXXVII. sqq. Bn.

ἀντευδοκιμεῖται] Hujus verbi vim an recte expresserim interpretando nec ne, me doctiores dijudicent. Milri quidem εὐδοκιμεῖν nusquam alias neque cum ἀντὶ compositum, neque

nis et corticibus tabulisque tiliaceis utebantur, in quibus scriberent, unde hodieque ante consules fert praetoris scriba qui dicitur. Aliquo autem tempore post Ptolemaeus, suasore Aristarcho Grammatico, ut Romanorum patrocinium amplecteretur, primus charta missa Romam hospitio excepit. Nihilo autem secius gloria superatur a Pergameno Attalo, Cratete Grammatico studium ejus excitante propter contentionem Aristarchi, ipsius adversarii. Pelles enim ovillas rasas politasque ut tenues fierent, misit Romanis, quas illi dicunt membranas, inque memoriam ejus, qui misit, hodie etiam Romani membranas Pergamenas nominant. — Ptolemaeus autem invenit chartam.

25. Scire oportet, Romanis canistrum in sacris saturam, in conviviis autem epulariam dici, quam vulgus ex ignorantia apalariam dicit: epulas enim convivia Romani nominare consueverunt.

26. Visum quidem est, non amplius in foro, sed in palatio senatum cogere: ejusmodi autem concilium

hoc nexu obvium fuit. Rr.

τὰ μέμβρανα Περγαμηνά] In hujus vocis scriptura variant veteres. Suid. p. 79. Kust. *Περγαμηναί· αἱ μεμβρᾶναι· αἱ δέῤῥεις*. Apud Ducangium occurrit *μεμβράνα*, *μεμβράνη* et *μέμβρανον*. Rr.

25. *σατούραν*] Acron ad Horat. I. 1. init. *Lanx, plena diversis frugibus, in templum Cereris infertur.* Is. Casaubon. De satyrica Graecorum poësi p. 250. sqq. ed. Rambach. Ruperti ad Juvenal. I. p. L. sqq. ed. alter. Rr.

ἐπουλαρίαν] *Epulariam* Lexica non habent, neque magis *apalariam*; verum *apalare*, scil. vas, ad ova sorbilia: Auson. Epist. XXI. *apalaria succus inundet:* ubi variant edd. inter *apalaria* et *epularia*. Alii malunt *haplare*, alii *applare* et *applaria*. Forcellini Lex. in voce. Rr.

ἐπούλας] Romani *epula* et *epulae* dicebant. Vid. Creuzer. Abriss d. Röm. Antiqq. §. 269. p. 328. Rr.

26. *Ἐδόκει — συνάγεσθαι*] h. e. posteaquam Constantinus Constantinopolin imperii Romani caput fecit. Qua de re cf. Noster De magistr. II. 9. p. 108. — Lambecius ad Codin. in Animadvv. p. 208. ed. Paris. nostrum locum usque ad verba *ὀνο*–

οδον κομβέντον ἔθος Ῥωμαίοις καλεῖν, ἀντὶ τοῦ, συνέλευσιν). σιγῆς δὲ τοῖς πολλοῖς βουλευομένοις δεῖ· διὰ τοῦτο ἐκ τῆς περὶ τὴν σιγὴν σπουδῆς (σιλέντιον δ' αὐτὴν πατρίως καλοῦσιν) σιλεντιαρίους ἔκριναν ὀνομάζειν αὐτούς. πάντων δὲ σχεδὸν ἐναλλαγέντων, διέμεινε τὸ τοῦ λεγομένου μαγίστρου φρόντισμα. ἐπείθετο δὲ αὐτῷ τάξις τις πεντήκοντα τὸν ἀριθμὸν ἀνδρῶν, οἳ φρουμεντάριοι καὶ κουρίωσοι προσηγορεύοντο, οἷον σιτῶναι καὶ περίεργοι· καὶ οἱ μὲν σιτῶναι τῆς εὐθηνίας τῶν ἐν τῷ παλατίῳ ἀντείχοντο, οἱ δὲ περίεργοι ἡγοῦντο τοῦ δημοσίου δρόμου.

27. Κλαβουλάριος, ὀχηματικός· κλάβον γὰρ τὸν οἴακα καλοῦσιν.

p. 12. 28. Βηλώξ, ὀξύς, ὃς καὶ βεραιδαρικὸς ἔτι καὶ νῦν

μάζειν αὐτοὺς adscripsit, neque tamen tanquam opusculi De mensibus locum, verum „Excerptorum ex Joannis Lydi libro *Περὶ ἀρχῶν πολιτικῶν*.“ Ceterum pro ἐπ' ἀγορᾶς scribit ἐπὶ ἀγ. Rn.

κομβέντον] Paris. κομβέντιον. Lambecius loco modo laud. κουμβέντον. Scribitur et κομβένδον et κομμέντον. Vid. Ducang. s. v. Festus in *Conventus:* — *tertio, cum a magistratibus judicii causa populus congregatur.* Rn.

τοῖς πολλοῖς βουλευομένοις] Forte: βουλευομένοις οὔσης. menda ex compendio nata. Sch. Recte habet oratio; nihil omissum. Rn.

διὰ τοῦτο] Haec ex Lambecio ad Codin. l. l. recepi: in Schowii editione absunt. Habet etiam Cangius in Glossar. Graec. in Σιλεντιάρης, Σιλεντιάριος: *Joannes Lydus lib. περὶ ἀρχῶν πολιτικῶν* [sic]: *Διὰ τοῦτο ἐκ τῆς περὶ κ. τ. λ.* Rn.

δ' αὐτήν] Sic reposui ex Cod. Paris. et Ducangio pro Schowii δὲ αὐτήν. Rn.

σιλεντιαρίους] Nostro loco *Silentiarii* sunt Senatores. Vid. Jacob. Gretseri Observatt. in Codin. cap. IV. lib. II. cap. V. p. 199. ed. Paris., ubi duorum generum Silentiarii distinguuntur, alteri minores, quorum munus fuerit, ut populo silentium indicerent et, ut silentium teneretur, curarent, alteri majores, quippe Senatores. Cf. Jo. Lyd. De magistr. II. 17. p. 124. III. 72. p. 284. Creuzer. Abriss d. Röm. Antiqq. p. 38. Rn.

διέμεινε — φρόντισμα] Vid. Noster De magistr. III. 40. p. 222. et 41. sub fin. p. 224. Rn.

14. οἱ φρουμεντάριοι καὶ κουρίωσοι] Ducang. Glossar. Graec. s. v. φρουμεντάριοι *dicti milites qui ad investigan-*

conventum Romani dicere solent, pro congressu. Silentio autem multitudine deliberante opus est: ex tacendi igitur studio (silentium autem patrio sermone vocant) silentiarios eos nominare decreverunt. Omnibus autem fere mutatis permansit magistri, qui dicitur, munus, cui parebat cohors militum quinquaginta numero, qui frumentarii et curiosi nuncupabantur (ut *σιτῶναι* et *περίεργοι*): et frumentarii rem frumentariam eorum, qui in palatio erant, curabant, curiosi autem publico cursui praeerant.

27. Clavularis, vectorius: clavum enim gubernaculum appellant.

28. Velox, celer, qui etiam veredarius hodie di-

dos reos et ad colligendos rumores, per provincias mittebantur. Exscribit deinde nostrum locum inde a verbo *ἐπείθετο* usque ad verba *δημοσίου δρόμου.* Pro *κοριώσιοι* tamen, ut habuerat ed. Schowii, *κουριῶσοι* exhibet, quod recepi, accentu tantum immutato. Idem ibid. in *Κουριοσσός*, ubi item nostrum locum verbotenus exscribit, *κορίοσοι* habet. Quod adtinet ad Curiosorum munus, recte eos cum Neandro in libro qui inscribitur: Der heilige Io. Chrysostomus vol. II. p. 209. dixeris *Polizeiofficianten.* Cf. ejus adnotatio p. 321. not. 23. ibique adscriptus Chrysostomi locus, ubi tamen non *κουρίωσος*, sed *κυρίωσος* scribitur. Vid. praeterea Ioann. Lyd. De magistr. II. 10. p. 110. et 112., ubi Curiosorum officia accurate describuntur, citato vetere Codice Theodosiano. Cf. Cod. tit. De Curiosis et Rationariis. Rr.

καὶ οἱ μὲν σιτῶνας κ. τ. λ.] Nost. De magistr. III. 7. p. 158. *σιτῶνας — φρουμεντάριοι — — ὅτι τῆς τοῦ παλατίου εὐθηνίας τὸ πρὶν ἐφρόντιζον.* — Ceterum voces *σιτώνης* et *περίεργος* eo significato, quem habent nostro in loco, in Lexica recipiendae. Rr.

27. *Κλαβουλάριος*] Ducang., qui in Glossar. Graec. verbotenus transscripsit nostrum locum, in Glossario Latino habet haec: *CLABULARIS Cursus, idem qui ungarialis: Angariae autem erant vehicula capaciora publica. Vales. lib. XX. Marcellini et Jacob. Godofred. ad leg. XXIV. Cod. Theodos. De cursu publico. — CLAVULARIS cursus Ammiano lib. XX. idem qui supra Clabularis.* Rr.

28. *Βηλῶξ*] Cod. Paris. et qui exscribit nostrum locum Ducang. in Glossar. Graec. v. *Βερεδάριος*, *βέλοξ*, quod cum quantitate vocis *velox* pugnat. Rr.

ὃς καὶ — λέγεται] Cangius

λέγεται. βεραίδους δὲ Ἰταλοῖς εἶναι δοκεῖ τοὺς ὑποζυγίους ἵππους — ὅπερ ἐστιν, ἕλκειν τὸ ὄχημα· ὅθεν καὶ δασύνουσι γράφοντες τὸ ῥαίδας ὄνομα, ἐκ τοῦ ῥαδίως ἐπιῤῥήματος παρηγμένον· οἱ γὰρ βεραίδους τοὺς ῥαίδας ἐκτὸς λέγοντες σφόδρα πλανῶνται.

29. Ἀντικουάριοι, οἱ κατὰ Ἕλληνας καλλιγράφοι.

30. Ὁ δὲ Νουμᾶς οὗτος βαρβαρικοῖς ταραττομένην θορύβοις τὴν Ἰταλίαν μεγάλην Ἑλλάδα ᾠκονόμησε κληθῆναι, πάντας τε τοὺς κλεινοὺς τῶν φιλοσόφων ἐξ αὐτῆς προελθεῖν, Ἐμπεδοκλέα λέγω τὸν φυσικόν, καὶ ἄλλους πολλοὺς πρὸ Ἀριστοτέλους.

31. Καὶ τοῦτο δὲ πρὸς τοῦ Νουμᾶ διατέθειται, ὥςτε τοὺς ἱερεῖς χαλκαῖς ψαλίσιν, ἀλλ' οὐ σιδηραῖς ἀποκείρεσθαι. ὁ γὰρ σίδηρος κατὰ τοὺς Πυθαγορείους τῇ ὕλῃ ἀνάκειται· μέλας γὰρ καὶ αὐτός, καὶ διὰ τοῦτο ἐγγὺς ἀνειδέου, πολυκάματός τε καὶ πολύχρηστος, ἀλλ' οὐκ ἀπαθής ἐστι.

l. l. ὃς καὶ βερηδαρικός ἐστι, καὶ νῦν λέγεται: minus, uti videtur, bene. Latine *veredarius* scribitur. Rb.

βεραίδους] Joann. Lyd. De magistr. III. 61. p. 260., ubi nostri loci mentionem facit: ὑποζυγίοις ἵπποις (βεραίδους αὐτοὺς οἱ κρατοῦντες ὠνόμασαν) — Cf. cap. 7. p. 156. Festus in *Veredus: Veredos antiqui dixerunt, quod veherent rhedas, i. e. ducerent.* Rb.

ἵππους — — ὅπερ] Desunt nonnulla inter ἵππους et ὅπερ. Sch. Ducang. l. l. in ἵππους, ὅπερ consentit; pro ἐστιν ἕλκειν habet ἔστι ἕλκειν [sic]. Rb. Nonne exciderint haec: παρὰ τοῦ βεῤῥαιδεύειν? Certe Etymol. m. habet: βερεδεύει, δραπετεύει. Has.

29. *Ἀντικουάριοι*] Athenaeus XV. pag. 673. pag. 453. Schwgh. et Casaubon. et Schwgh. in Animadverss. tom. VIII. p. 62. Cr. Cf. Creuzeri Abriss der Röm. Antiqq. p. 42. not. et Ducang. Glossar. Lat. s. v., ubi Gloss. vet. sic: *Antiquarius*, ἀρχαιογράφος, καλλιγράφος. Ibid. Isidor. lib. VI. Orig. cap. 14. haec habet: *Librarii iidem qui et Antiquarii vocantur, sed Librarii sunt, qui nova et vetera scribunt, Antiquarii, qui tantummodo vetera.* Rb.

citur. Veredi autem Italis esse videntur equi subjugi — — quod est, vehere currum: unde etiam spiritu aspero rhedae nomen scribitur, ex *ῥᾳδίως* Adverbio ductum: qui enim veredos dictos ajunt, quod absque rheda sint, ii vehementer errant.

29. Antiquarii, iidem, qui Graecis *καλλιγράφοι*.

30. Hic autem Numa Italiam, barbarorum quae perturbabatur tumultibus, ita instituit, ut Magna Graecia dicta sit omnesque clari philosophi ex ea proficiscerentur, Empedoclem dico Physicum et multos alios ante Aristotelem.

31. Id quoque a Numa institutum est, ut sacerdotes aeneis forficibus, sed non ferreis tonderentur. Ferrum enim ex Pythagoreorum sententia materiae tribuitur; namque nigrum etiam ipsum est et hanc ob causam prope accedit ad informe, et multum de illo laboratur multasque ad res utile est, sed non sine passione (sensu).

30. *Ὁ δὲ Νουμᾶς*] *δέ* recepi ex Paris. Rr.

θορύβοις τὴν Ἰταλ.] Paris. ordine inverso *τ. Ἰ. θ.* Rr. Mutila haec et mendosa. Sch. Ego quidem nihil in his video mutilationis nec mendi. Vid. translatio Latina. Rr.

31. *πρὸς τοῦ Νουμᾶ δ.*] Pertinet igitur ad Leges Regias, quo retulit et Numae vindicavit Dirksen. in libro qui inscribitur Versuche zur Kritik und Auslegung der Quellen des Röm. Rechts p. 324. Cr. *Πρός* reposui ex Cod. Paris. pro *πρό*. Rr.

τῇ ὕλῃ ἀνάκειται] Plutarch. De placit. philos. I. 2. p. 521. Wyttenb. *ἡ ὕλη ἄμορφος οὖσα καὶ ἀειδής.* Rr.

ἐγγὺς ἀνειδέου] *ἀνειδέου* recepi ex Parisino. Rr. In Barb. legitur: *ἐγγὺς ἀναδέου*. Maculam elui. Sch. Eluit scilicet Schowius maculam mutato *ἀναδέου* in *ἂν ᾄδου* [sic]. *Ἀνείδεος* recurrit infra IV. 44. *ἡ γὰρ δυὰς ὡς ἀνείδεος καὶ ἀόριστός ἐστιν.* Referri autem *τὴν δυάδα* ad materiam, inter omnes constat. Rr.

πολυκάμματός] Sic correxi ex *πολυκάμητάς*, quod Schowius habet. Rr.

p. 13. Part II.

II. ΠΕΡΙ ΗΜΕΡΑΣ.

Cap. I. 1. Ἡ φυσικὴ ἡμέρα ἀπὸ τῶν Ἡλίου ἀνατολῶν ἕως δυσμῶν λαμβάνεται, ἀλλ' οὐ παρὰ πᾶσιν οὕτως. Βαβυλώνιοι μὲν γὰρ ἀπὸ ἀνατολῶν Ἡλίου ἕως αὐτῶν λαμβάνουσι δυσμῶν, νυκτὸς οὐδ' ὅλως μνήμην ποιούμενοι, οἷον οὐ καθ' ὑπόστασιν, ἀλλὰ μᾶλλον κατὰ συμβεβηκὸς γινομένης· Αἰγύπτιοι δὲ ἀπὸ ἑσπέρας τὴν ἐπιφοιτῶσαν συναριθμοῦνται ἡμέραν ἕως αὖθις ἑσπέρας, διὰ τὸ πρὸ τῆς τοῦ παντὸς διακοσμήσεως σκότον ὑποτίθεσθαι τοὺς κοσμογράφους, νύκτα τε πάντων μητέρα ὀνομάζειν. ὅθεν οἱ μυθικοὶ ἀπὸ Λητοῦς τεχθῆ-

1. Βαβυλώνιοι μὲν γὰρ κ. τ. λ.] Haec usque ad verba Αἰγύπτιοι δέ, et quae sunt infra, Οἵ γε μὴν Οὔμβροι κ. τ. λ. desumta esse videntur ex Varronis libro Rer. humanar., quem excerpsit Gellius III. 2: *Babylonios porro aliter: a sole enim exorto ad exortum ejusdem incipientes, totum id spatium unius diei nomine appellare... Multos vero in terra Umbria unum et eundem diem esse dicere a meridie ad insequentem meridiem.* Fortasse et ex Plinio hausit Lydus, qui Hist. nat lib. II. cap. 77. habet ita: *Ipsum diem alii aliter observavere. Babylonii inter duos solis exortus; Athenienses inter duos occasus; Umbri a meridie in meridiem — — item Aegyptii et Hipparchus a media nocte in mediam.* Cf. Morestell. Philomus. lib. IV. dial. I. (in Graevii Thesaur. vol. VIII.) Rb.

ἕως — δυσμῶν] Legendum: ἕως αὐτῶν λαμβάνουσι ἀνατολῶν. *Ab ortu ad ortum.* Sch.

οἷον οὐ] Secundum linguae praecepta, a quibus ejusmodi

II. DE DIEBUS.

1. Dies naturalis a Solis ortu ad ejusdem occasum numeratur, sed non apud omnes itidem. Babylonii enim ab ortu Solis ad ipsum ejus occasum eum pertinere statuunt, noctis nullam omnino mentionem facientes, quasi non secundum substantiam, sed potius fortuito existeret. Aegyptii vero a vespere incipientes venientem adnumerant diem ad sequentem usque vesperam, propterea quod ante Universi dispositionem caliginem fuisse statuunt Cosmographi, noctemque omnium rerum matrem nominant. Unde Mythici a Latona Dianam et Apol-

in causis Joannes Lydus raro discedit, *οἷον μὴ* scribendum. Has.

Αἰγύπτιοι δὲ ἀ. ἑσπ.] Idem de Gallis narrat Iul. Caes. De bell. Gall. VI. 18. Cf. Creuzer. Symbol. vol. I. p. 393. not., ubi noster locus memoratur. Rr.

διὰ τό — σκότον ὑποτίθεσθαι] Paris. *διὰ τὸ τῆς πρὸ τοῦδε τοῦ παντὸς διακοσμήσεως κ. τ. λ.* Huc pertinet quae est in Orphic. Fragmm. X. p. 471. dei opificis cum Nocte deliberatio (ex Proclo), ubi haec: *Μαῖα, θεῶν ὑπάτη, Νὺξ ἄμβροτε κ. τ. λ.* Rr.

νύκτα τε — ὀνομάζειν] Paris. *νύκτα δὲ κ. τ. λ.* Rr. Vat. *νύκτα τε πάντων μητέρα νομίζειν.* Ad unum redit. Sch.

ὅθεν οἱ μυθικοὶ ἀπὸ Λητοῦς κ. τ. λ.] Cic. De nat. deor. III. 23. p. 616. ed. Moser. et Creuz.. *Secunda* (Diana) *notior, quam Jove tertio et Latona natam accepimus.* Cf. Apollod. Biblioth. I. 4. p. 20. Heyn. et Jo. Lyd. in Fragm. majori libri De mensibus ad calcem opusc. De ostentis p. 266. Rr.

ναί Ἄρτεμιν ποιοῦσι καὶ Ἀπόλλωνα, καὶ πρώτην Ἄρτεμιν (οἱονεί, ἀερότεμιν Σελήνην), μεθ' ἣν τὸν Ἥλιον· [εἴη δὲ ἂν Λητὼ ἡ νύξ· καὶ γὰρ λήθη κατ' αὐτὴν καὶ ὕπνος ἐπιγίνεται.] Οἵ γε μὴν Οὔμβροι, ἔθνος Ἰταλικόν, ἀπὸ μεσημβρίας εἰς μεσημβρίαν τὴν ἡμέραν ἔλαβον, [ὥςπερ καὶ οἱ ἀστρολόγοι ἐπὶ ταῖς γενέσεσιν.]

p. 14. 2. *Πάντας τοὺς ῥυθμοὺς* ἐκ τῆς τῶν πλανήτων κινήσεως εἶναι συμβαίνει· ὁ μὲν γὰρ Κρόνος τῷ Δωρίῳ, ὁ δὲ Ζεὺς τῷ Φρυγίῳ, ὁ δὲ Ἄρης τῷ Λυδίῳ, καὶ οἱ λοιποὶ τοῖς λοιποῖς κινοῦνται, κατὰ τὸν Πυθαγόραν πρὸς τὸν ἦχον τῶν φωνηέντων· ὁ μὲν γὰρ Ἑρμοῦ τὸν α̅, ὁ δὲ Ἀφροδίτης τὸν ε̅, ὁ δὲ Ἥλιος τὸν η̅, καὶ ὁ μὲν τοῦ Κρόνου τὸν ι̅, ὁ δὲ τοῦ Ἄρεος τὸν ο̅, καὶ Σελήνη τὸν υ̅, ὅ γε μὴν τοῦ Διὸς ἀστὴρ τὸν ω̅ ῥυθμὸν ἀποτελοῦσιν· ὁ δὲ ἦχος τῶν ῥυθμῶν ὡς ἡμᾶς οὐκ ἀφικνεῖται διὰ τὴν ἀπόστασιν.

καὶ πρώτην — ἀερότεμιν Σελ.] Verba καὶ πρώτην om. Paris. — Etymol. m. in Ἄρτεμις p. 150: Ἄρτεμις, ἡ θεός, ἀερότεμίς τις οὖσα, ἡ τὸν ἀέρα τέμνουσα· ἡ αὐτὴ γάρ ἐστι τῇ Σελήνῃ. Consent. Etymol. Gud. s. v. — Aliam vocis Ἄρτεμις derivationem vid. infra II. 6. init. Rr.

εἴη δὲ ἂν Λητώ — ἐπιγίνεται] Paris. om. De Latona Etymol. m. in Λητώ p. 564. sic: Λητώ, παρὰ τὸ λήθω, τὸ λανθάνω. Etym. Gud. s. v. p. 369. addit: ἢ παρὰ τὸ λήθην καὶ ἀμνημοσύνην ποιεῖν. Cf. Creuzer. Symbol. vol. II. p. 123. ibique laudd., in primis Eustath. ad Odyss. XX. 85. p. 722. 49. ed. Basil., id. ad Il. I. p. 22. Rr.

ὥςπερ καὶ — γενέσεσιν] Paris. om. Rr.

2. *Πάντας τοὺς ῥυθμοὺς κ. τ. λ.*] In hoc excerpto mutavi haec: τὸν α̅ posui pro τὸ α̅; pertinet enim ad vocem ῥυθμόν, et sic demum congruit cum Schowii τὸν η̅, τὸν υ̅, τὸν ω̅: pari modo correxi τὸ ε̅ cett. Rr. Hunc locum sanare aliter nequeo, nisi ut ponam τὸ η̅, τὸ υ̅ cett. et τὸ ω ῥυθμῷ ἀποτελοῦσιν, quanquam minus facilis est haec sanatio. Has. Pro Σελήνη τὸν υ̅ Paris. Σελήνης τὸ υ. Male. — Cic. De nat. deor. III. 11. p. 531. ed. Moser. et Creuz. *ad harmoniam canere mundum, ut Pythagoras existimet*, ubi vid. Creuzeri adnotat. Plin. Hist. nat. II. 22.: *Ita* (ex planetarum

linem genitos faciunt, et priorem quidem Dianam (Ἄρτεμιν, quasi ἀερότεμιν Σελήνην, id est, aëris secantem Lunam), postea autem Solem. Fuerit autem Latona (Λητώ) nox; nam oblivio (λήθη) per eam et somnus (hominibus) obvenit. Umbri vero, populus Italicus, a meridie inde ad meridiem diem accipiebant, ut etiam Astrologi in genituris.

2. Omnes toni planetarum motu efficiuntur: Saturnus enim Dorio, Jupiter Phrygio, Mars Lydio, reliqui reliquis tonis moventur, ex Pythagorae sententia, ad sonum vocalium: Mercurii enim stella ᾱ, Veneris ε̄, Sol η̄, et Saturni stella ῑ, Martis ο̄, et Luna ῡ; Jovis autem stella ω̄ tonum efficiunt. Sonus autem tonorum ad nos non pervenit propter distantiam.

distantia) *septem tonos effici* (secundum Pythagoreos), *quam diapasôn harmoniam vocant, hoc est, universitatem concentus. In ea Saturnum Dorio moveri, Mercurium phthongo, Jovem Phrygio* rell. Cf. Achill. Tat. Isagog. in Arat. Phaenom. cap. 17. p. 80. Petav. (ed. Veron.) et qui copiosius hac de re disputat Macrob. In Somn. Scip. II. 1. p. 118. sqq. Bipont. Cf. praeterea Hermann. ad Orph. Hymn. XXXIV. (33.) p. 296. — Appulej. Florid. lib. I. no. 4. *seu tu velles Aeolium simplex, seu Iasium varium, seu Lydium querulum, seu Phrygium religiosum, seu Dorium bellicosum* —, ad quem locum Elmenh. laudat Lucian. in Harmonide, qui sic habet: καὶ τῆς ἁρμονίας ἑκάστης διαφυλάττειν τὸ ἴδιον, τῆς φρυγίου τὸ ἔνθεον, τῆς λυδίου τὸ βακχικόν, τῆς δωρίου τὸ σεμνόν, τῆς ἰωνικῆς τὸ γλαφυρόν. Boscha in Indice: Dorium carmen esse modum *D, La, Re, Sol*, monet Floridus; Phrygium *E, Mi, La*; Lydium *F, Ut, Fa*. Cf. Thiersch. Pind. vol. I. p. 43. sq. et Plutarch. De *Ei* Delph. p. 389. E. (unde Lydus plura hoc loco profecisse videtur) et ad eum Wyttenbach. p. 284. Rn.

ὁ δὲ ἦχος τῶν ῥυθμῶν ὡς ἡμᾶς — διὰ τὴν ἀπόστασιν] Aliam rationem prodit Macrob. In Somn. Scip. II. 4. p. 136. Bip.: *Nec hoc inter praetereunda ponemus, quod musicam perpetua coeli volubilitate nascentem ideo claro non sentimus auditu, quia major sonus est, quam ut humanarum aurium recipiatur angustiis.* Rn.

c. II. 3. [Ὅτι οἱ περὶ Ζωροάστρην καὶ Ὑστάσπην Χαλδαῖοι καὶ Αἰγύπτιοι ἀπὸ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πλανήτων ἐν ἑβδομάδι τὰς ἡμέρας ἀνέλαβον, καὶ τὴν μὲν πρώτην ἡμέραν μίαν, ὡς καὶ οἱ Πυθαγόρειοι, καλοῦσιν ἐκ τῆς μονάδος, ὅτι μόνη καὶ ἀκοινώνητος ταῖς ἄλλαις·] πρώτη γὰρ λέγεται ἡ πρωτεύουσα τῶν μετ' αὐτήν, ἡ δὲ μονὰς ἀμερὴς καὶ ἀμετάβολος καὶ αὐτοκίνητος καὶ ὡςαύτως ἔχουσα, ὑπὲρ ἀριθμὸν γάρ ἐστιν· ὥςτε οὐκ ἄν τις αὐτὴν καλέσοι πρώτην, ἀλλὰ μίαν· οὐδὲ γὰρ ἐπὶ ἄρτιον, οὐδὲ ἐπὶ τὸν περιττόν, οὔτ' ἐπ' ἄλ-
p. 15. λον τινὰ ἀριθμὸν μεθίσταται. [δικαίως ἂν αὐτοῦ τὴν

3. Ὅτι — ταῖς ἄλλαις] Barb. *Τὴν πρώτην ἡμέραν μίαν κατὰ τοὺς Πυθαγορείους κλητέαν (ἀλλ' οὐ πρώτην) ἐκ τῆς μονάδος, διὰ τὸ μόνην εἶναι καὶ ἀκοινώνητον ταῖς ἄλλαις.* Pleniorem Vaticani textum praetuli. Sch. Consent. Parisinus, sed pro κλητέαν habet κλητέον. Ad verba ἐκ τῆς μονάδος, ὅτι μόνη καὶ ἀκοινώνητος ταῖς ἄλλαις Nokkius sic: „Quid μόνη sibi velit, non video. Mox explicatur μονάς — ἀμετάβολος· deinde: ὥςτε οὐκ ἄν τις αὐτὴν καλέσοι πρώτην, ἀλλὰ μίαν· οὐδὲ γάρ . . . μεθίσταται . . . μόνιμον . . . μένων ἐν τῇ ἑαυτοῦ οὐσίᾳ. Ne multa: lege ὅτι μόνιμος καὶ ἀκοινώνητος ταῖς ἄλλαις. Quod confirmatur egregio Theonis Smyrn. loco Math. p. 25 Bull. καλεῖται δὲ μονὰς ἤτοι ἀπὸ τοῦ μένειν ἄτρεπτος, καὶ μὴ ἐξίστασθαι τῆς ἑαυτῆς φύσεως . . ἢ ἀπὸ τοῦ διακεκρίσθαι, καὶ μεμονῶσθαι ἀπὸ τοῦ λοιποῦ πλήθους τῶν ἀριθμῶν καλεῖται μονάς. Etenim utramque rationem nemo non videt a Nostro expositam esse.“ Rr.

Ζωροάστρην καὶ Ὑστάσπην] Ammian. Marcellin. XXIII. 6. §. 32. — *cujus scientiae (magicae) saeculis priscis multa ex Chaldaeorum arcanis Bactrianus addidit Zoroastres, deinde Hystaspes, Darii pater. Qui cum superioris Indiae secreta fidentius penetraret, ad nemorosam quandam venerat solitudinem, cujus tranquillis silentiis praecelsa Brachmanorum ingenia potiuntur, eorumque monitu rationes mundani motus et siderum purosque sacrorum ritus quantum colligere potuit, eruditus, ex his, quae didicit, aliqua sensibus magorum infudit, quae illi cum disciplinis praesentiendi futura per suam quisque progeniem posteris aetatibus tradunt.* Ad quem locum vid. doctissim. nott. Lindenbrogii, Gronovii, Wagneri, in edit. Wagnero - Erfurdt. vol. III. p. 35. sq. De Zoroastre cf. Ioann. Lyd. De ostent. p. 4. B. Oracula magica a Io. Opsopoeo collecta (Paris. MDCVII.) ibique

3. Zoroaster et Hystaspes eorumque sequaces Chaldaei atque Aegyptii a planetarum numero secundum hebdomadem distinxerunt dies, et primum quidem diem *μίαν* (id est, unum) vocant, ut Pythagorei quoque, a monade, quoniam ea sola est, nec cum reliquis quidquam habet commune. Primus enim dicitur numerus, qui principatum tenet eorum, qui ipsum sequuntur, monas autem in partes dividi et immutari non potest, et per se ipsa movetur semperque eundem modum tenet; supra enim numerum est: ut eam non facile aliquis dixerit primam, sed unam; neque enim in parem, neque in imparem, neque in ullum alium numerum transit. Merito igi-

veterum de eo testimonia. Creuzer. Symb. vol. I. p. 667. sq. Rr.

ἀπὸ τοῦ ἀρ. τ. πλ.] Septem veteres accepisse stellas vagantes, numeratis etiam Sole Lunaque, satis constat. Cf. Cic. De nat. deor. II. 27. p. 318. ed. Moser. et Creuz. ejusque not. 99. et cap. 40. p. 369. not. 80. Quanquam Zoroaster fixis stellis adnumerat Solem. Vide Nostrum infr. no. 5. fin. Rr.

ἡ πρωτεύουσα] Paris. male *καὶ πρ.* Rr.

ἡ δὲ μονὰς κ. τ. λ.] Pythagoreis, quos sequitur in his Lydus, ἡ *μονὰς θεός* erat. Philolaus p. 151. Boeckh. (ex Philon. De mundi opificio p. 24. 11. Mang.) *Ἐστί, γάρ, φησιν, ὁ ἁγεμὼν καὶ ἄρχων ἁπάντων, θεὸς εἷς ἀεὶ ἐών, μόνιμος, ἀκίνατος, αὐτὸς αὑτῷ ὅμοιος, ἅτερος τῶν ἄλλων.* Cf. Macrob. In Somn. Scip. I. 6. p. 24. ed. Bip. Theologum. Arithm. p. 3. sqq. Ast., et Animadverss. p. 158. Add. Boeckh. ad Philol. p. 147. sqq. Ad verba *ὑπὲρ ἀριθμὸν γάρ ἐστιν* Nokkius ita: „Theo Smyrn. l. l. p. 27. numerorum, inquit, ipsorum principium esse unitatem (*μονάδα*) et unum non singulare aliquod, sed ipsum per se unum: *οὕτω γὰρ ἂν ἀρχή τε καὶ μέτρον εἴη τῶν ὑφ' ἑαυτὸ ὄντων· καθὸ ἕκαστον τῶν ὄντων ἓν λέγεται μετασχὸν τῆς πρώτης τοῦ ἑνὸς οὐσίας τε καὶ ἰδέας.*“ Rr.

ὥστε οὐκ ἄν τις — πρώτην] Secundum Pythagoreos. Cf. infra III. 3. fin., ubi eadem recurrunt. Nokkius ad hunc locum laudat Theon. Smyrn. l. l. p. 27. *οἱ δὲ πλεῖστοι προστιθέασι τῷ, μονάδα, αὐτὴν τὴν πρώτην μονάδα, ὡς οὔσης τινὸς οὐ πρώτης μονάδος.* Rr.

δικαίως ἂν — (ἤτοι μόνον) λέγουσιν] Paris. om. Rr.

δικαίως ἂν — τοῦ νοῦ] Plutarch. De placit. philos. IV. 2. p. 621. *Πυθαγόρας — τὸν (δ') ἀριθμὸν ἀντὶ τοῦ νοῦ παραλαμ-*

δύναμιν ἐπέχοι τοῦ νοῦ, ὅπερ ἐστιν ἀγαθόν τε καὶ περιττόν, ἴσον τε καὶ πεπερασμένον, καὶ φῶς καὶ εὐθὺ καὶ μόνιμον, ἄῤῥεν τε καὶ δεξιόν. νοῦς γάρ ἐστι (φησὶν ὁ μυστικὸς λόγος) οὐσιώδης, ὁ ἅπαξ ἐπέκεινα μένων ἐν τῇ ἑαυτοῦ οὐσίᾳ, καὶ πρὸς ἑαυτὸν συνεστραμμένος, ἑστώς τε καὶ μένων. ἀναφέρεται δὲ ἡ μονὰς εἰς Ἀπόλλωνα, τουτέστιν, εἰς τὸν ἕνα Ἥλιον, ὃς Ἀπόλλων λέγεται, διὰ τὸ ἄπωθεν εἶναι τῶν πολλῶν· καὶ Ῥωμαῖοι δὲ αὐτὸν Σόλεμ (ἤτοι μόνον) λέγουσι.]

4. Πολλαῖς ὀνομασίαις καλεῖται ὁ Ἥλιος·

Ἥλιος, Ὧρος, Ὄσιρις, Ἄναξ, Διὸς υἱός, Ἀπόλλων,
Ὡρῶν καὶ καιρῶν ταμίης, ἀνεμῶν τε καὶ ὄμβρων,
Ἠοῦς καὶ νυκτὸς πολυαστέρος ἡνία νεύων.

a III. 5. Ὁ Πυθαγόρας τὴν μονάδα Ὑπεριονίδα καλεῖ διὰ τὸ πάντων ὑπερεῖναι τῇ οὐσίᾳ, ὥςπερ καὶ ὁ νοητὸς Ἥλιος, ὑπὲρ τὰ ὄντα ἔχων τὸ εἶναι, Ὑπεριονίδης

βάνει. Macrob. I. 1. p. 25. Bip. *Inde quoque hanc monadem reperies ad animam posse referri* cett. Rr.

ὅπερ ἐστιν ἀγαθὸν κ. τ. λ.] Cf. Procli Institut. theolog. cap. CXIII. ibique annotat. Cr.

πεπερασμένον] Cf. Boeckh. ad Philol. p. 55. Rr.

ὃς Ἀπόλλων λέγεται διὰ τὸ ἄπωθεν κ. τ. λ.] Cic. De nat. deor. II. 27. p. 316. ed. Moser. et Creuz.: *cum Sol dictus sit, vel quia* solus *ex omnibus sideribus est tantus, vel quia, cum est exortus, obscuratis omnibus* solus *apparet.* Cf. Creuzeri et Moseri ad h. l. adnotat. et Wyttenbachii Select. schol. p. 755., qui laudat Plut. De inscr. Delph. p. 388. (ad quem locum vid. Wyttenb. p. 282. itemque ad librum de Iside et Osiride p. 264.), apud quem dicitur Apollinis nomen ex ᾱ privativo et πολλόν. Cf. praeterea Fest. v. *Solem* et Eudoc. Viol. p. 8. Villois. — In hoc excerpto scripsi ὅπερ ἐστιν, pro Schowii ὅ. ἐστι, φησὶν pro φησί, ὃς Ἀπόλλων pro ὃ Ἀ., consentiente et Hasio. Rr. Vat. male: διὰ τὸ ἄπωθεν εἶναι τῶν πυλῶν. Emendavi ex Barb. ubi rectius: Ἀπόλλων δ' εἴρηται παρὰ τὸ ἄπωθεν εἶναι τῶν πολλῶν. Nugae aliunde cognitae sunt, et saepius repetitae. Sch.

4. Ἥλιος, Ὧρος, Ὄσιρις κ. τ. λ.] Hoc Oraculum Apollinis Clarii in Colophone περὶ ἑαυτοῦ ex Euseb. lib. III. De praep. evang. recepit Opsopoeus in Oracc. metric. p. 6. (p. 14. Ed. Gallaei) cum compluribus lectionis varietatibus: sic pro Ὧρος hab. ὧρος, pro Διὸς υἱός — Διόνυσος, ἡνία νωμῶν pro ἡνία

ipsius vim habuerit rationis, quod est bonum et praestans, par et finitum, et lux et rectum et sempiternum, virile et dextrum. Ratio enim (ut est mystico dicto) essentiam habet, semel permanens in sua essentia, et ad se ipsa contracta, constans ac permanens. Refertur autem monas ad Apollinem, id est, ad unum Solem, qui Apollo (Ἀπόλλων) vocatur, propterea quod remotus est a multitudine (ἄπωθεν τῶν πολλῶν): atque Romani eum Solem (velut solum) vocant.

4. Multis nominibus appellatur Sol:

Helios, Horus, Osiris, Rex, Jovis filius, Apollo, temporum tempestatumque arbiter, ventorumque et pluviarum, aurorae et noctis multis stellis distinctae habenas tenens.

5. Pythagoras monadem Hyperionida vocat, quoniam omnibus praestat naturâ suâ, ut etiam Sol, qui sensu percipitur, quod supra ea, quae sunt, essentia

νεύων. Praeterea hic quartus versus additus: *Ζαφλεγέων ἀστρῶν βασιλεὺς ἠδ' ἀθάνατον πῦρ.* — De aliis Solis cognominibus vid. Macrob. In Somn. Scip. I. 20. p. 98. sq. ed. Bip., ubi *dux* et *princeps* et *moderator luminum reliquorum* nuncupatur. *Horum* atque *Osirin* Solem esse idem affirmat Saturn. I. 21. — Post hos versus in Paris. sequuntur haec: *Ἀπόλλων δ' εἴρηται παρὰ τὸ ἄπωθεν εἶναι τῶν πολλῶν.* Rr. De *πολυαστέρος* vid. Schaefer. ad Dionysium De compositione p. 200. Cr.

5. *Ὑπεριονίδα*] Paris. *ὑπερονίδα* [sic]. Nokkius sic explicat hunc locum: „Pythagoras unitatem Hyperionidem vocat, quod omnibus ita praestat, ut non nisi illius societate ac dono singula possint existere. Nam quodcunque dicitur *unum*, debet esse particeps primae essentiae atque ideae Unitatis. Theo Smyrn. p. 155. sq. *ἡ μὲν μονὰς ἀρχὴ πάντων καὶ κυριωτάτη πασῶν, καὶ ἐξ ἧς πάντα, αὐτὴ δὲ ἐξ οὐδενός, ἀδιαίρετος, καὶ δυνάμει πάντα* — et praecipue p. 27. *αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ* (ita legend.) *τὸ ἕν . . . οὕτω ἂν ἀρχή τε καὶ μέτρον εἴη τῶν ὑφ' ἑαυτὸ ὄντων· καθὸ ἕκαστον τῶν ὄντων ἓν λέγεται μετασχὸν τῆς πρώτης τοῦ ἑνὸς οὐσίας τε καὶ ἰδέας*, quem locum jam supra adhibuimus.“ Rr.

ἔχωσι τὸ εἶναι] Paris *ἴσχει τὸ εἶναι*. Rr.

Ὑπεριονίδης] Etymol. m.

κέκληται. ἀναφέρεται δὲ Ἥλιος εἰς μονάδα ὡς εἰκὼν ἐκείνης, οὐκ αὐτὸς ὢν ἡ μονάς, ἀλλὰ μὴν καὶ ἰκάμας, κάματος γὰρ ἐν τοῖς συνθέτοις. ἡ δὲ μονὰς ἁπλῆ καὶ ἄῤῥην, ὅτι δὴ γονιμωτάτη καὶ τῶν μετ'
p. 16. αὐτὴν αἰτία. [διαφέρει δὲ ἡ μονὰς ἑνός, ὡς ἀρχέτυπον εἰκόνος καὶ παραδείγματος μίμημα.] καὶ ὅτι, συνιδεῖν εὔκολον· εἰ γάρ τις τὰ τέσσαρα καὶ εἴκοσι στοιχεῖα (τὰ γράμματα λέγω) εἰς ἀριθμοὺς συλλογίσεται, εὑρήσει τριςχιλίους ἐννακοσίους ἐννενήκοντα ἐννέα τοὺς πάντας, οἷς προστιθεμένης τῆς ἑξακιςχιλίας διμονάδος [sic], εἰ πάντες συλλογισθήσονται, ἐννακιςχίλιοι ἐννακόσιοι ἐννενήκοντα ἐννέα ἀριθμοί, μεθ' οὓς οὐδὲν παρὰ τὴν μονάδα λελείψεται. ὅθεν τὴν αὐτὴν ἐπέχει γραμμὴν ἡ μυριὰς τῇ μονάδι, ὡς ἀρχῆς αὐτῆς ἅμα καὶ πέρατος οὔσης τῶν ἀσωμάτων οὐσιῶν, ὧν εἰσι παραδείγματα οἱ ἀριθμοί. Ὀρφεὺς δὲ τὸν ἕνα ἀριθμὸν ἀγυιέα καλεῖ, τουτέστιν, ἀμερῆ, οὐδὲν

in Ὑπερίων: Ὑπ., ὁ ἥλιος· ἤτοι Ὑπερίονός ἐστι καὶ Θείας παῖς, ὡς Ἡσίοδος· ἐντεῦθεν γὰρ αὐτὸν πατρωνυμικῶς Ὑπεριονίδην καλεῖ· ἢ ὁ ὑπεράνω ἡμῶν ἰὼν καὶ περιπολῶν τὸν κόσμον. Cf. Festus in *Hyperion.* Rr.

ἀναφέρεται δέ] δὲ om. Paris. Rr.

καὶ τῶν μετ' αὐτὴν αἰτία] Ad haec verba Nokkius laudat Psellum De quat. scient. math. init. ἡ δὲ μονὰς ἀριθμὸς οὐκ οὖσα γεννητική ἐστιν ἀριθμῶν, πηγὴ καὶ ῥίζα καὶ ἀφορμὴ πλήθους παντός, εἰκόνα σώζουσα θείου, ὃ μηδὲν ὂν τῶν ὄντων, ἔστι δ' οὖν ὅμως τῶν ὄντων ποιητικόν. Rr.

διαφέρει δὲ ἡ μονάς — μίμημα] Haec om. Paris. — Nost. De magistr. II. 30. p. 144. Ὥσπερ ἀρχέτυπον εἶδος ἡ μονάς, παράδειγμα δὲ μονάδος ἕν. Nokkius legendum censet παράδειγμα μιμήματος· etenim τῇ μονάδι respondere τὸ παράδειγμα, τὸ μίμημα vero τῷ ἑνί. Ita et infra: παράδειγμα μὲν γὰρ ἡ μονάς, μίμημα δὲ μονάδος ἕν. Rr.

εἰς ἀριθμοὺς συλλογίσεται] Paris. συλλογίσηται, ut seriores scriptores construere solent. Vid. Hermann. ad Viger. p. 831. Rr.

ἑξακιςχιλίας διμονάδος] Intacta haec relinquenda putavi, melioribus non suppetentibus. Parisin. pro διμονάδος hab. μονάδος, unde quis conjecerit legendum ἑξακιςχιλιοστῆς μονάδος, ut δι ex Itacismo scriptum sit pro — τῆς et ο in α mutatum. Optime Nokkius ad hunc locum adnotat haec: „Loci cor-

sua eminet, Hyperionides dictus est. Refertur autem Sol ad monadem, tanquam istius imago, ut qui non ipse sit monas, sed tamen et ipse inexhaustus; exhauriri enim possunt quae composita sunt. Monas autem simplex atque mascula est, quoniam est foecundissima, et eorum, qui ipsam sequuntur, numerorum causa. Differt autem monas ab uno, ut forma primigenia differt ab imagine et ab imitatione exemplum. Quod quomodo sit, facile est ad intelligendum: si quis enim viginti quatuor elementa (literas dico) in numeros computabit, ter mille nongentos nonaginta novem universos esse reperiet, quibus monade sexies millies addita, si omnes computati fuerint, novies mille nongentae novem monades erunt, post quas nihil praeter monadem reliquum erit. Quocirca eandem tenet scripturam myrias, atque monas, utpote quae initium simul et finis est essentiarum corpore carentium, quarum sunt exempla numeri. Orpheus autem unum numerum *ἀγυιέα* (hoc est, membrorum expertem) vocat, id est, eum,

rupti sensus patet. Etenim, tribus millibus nongentis nonaginta novem si sex millia addantur, provenient novem millia nongenta nonaginta novem (3999 + 6000 = 9999). Legendum igitur: *οἷς προστιθεμένης ἑξακισχιλιάκις τῆς μονάδος.* Aliquantum quidem propius ad librorum mss. lectionem accedere videatur locus ita restitutus: *οἷς προστιθεμένης τῆς ἑξακισχιλιάκις μονάδος.* Quae verborum collocatio dura illa quidem altero tamen loco possit defendi, verbis part. I. no. 12. init. *ἐκ τοῦ θαλαττίου ἴσως Εὐρίπου καὶ τῆς ἑπτάκις αὐτοῦ διαυλοδρομίας.*" Deinde ad verba *ἐννέα ἀριθμοί*: „Numerine? Immo vero unitates. Verbum etiam deest. Ne multa: legendum videtur: *ἐννακισχίλιοι... ἐννέα εὑρεθήσονται*: ut infra in loco simillimo III. 14. *τὸ δὲ Σάρδιν ὄνομα εἴ τις κατὰ ἀριθμὸν ἀπολογίσεται, πέντε καὶ ἑξήκοντα καὶ τριακοσίας εὑρήσει συνάγων μονάδας.*" Rr.

παρὰ τὴν μονάδα λελεῖψεται] Paris. *π. τ. μ. λελήψεται* [sic]. Rr.

Ὀρφεὺς δέ — ἀγυιέα καλεῖ] Paris. *Ὀ. δ. ἀγυέναι* [sic] *καλ.* — Cum Nostri etymologia *ἄγυιος* congruit. Conf. Suid. s. v. p. 41., qui et Apollinem *ἀγυιέα* dici refert. Ceterum haec in Orphica fragmenta recipienda. Rr.

γὰρ τῶν μερῶν τοῦ ἀριθμοῦ περὶ αὐτόν, οὐχ ἡμιόλιον, οὐκ ἐπίτριτον, τέλειος ἐπεὶ ὅλος. διαφέρει δὲ μονὰς ἑνός, ᾗ διαφέρει ἀρχέτυπον εἰκόνος· παράδειγμα μὲν γὰρ ἡ μονάς, μίμημα δὲ μονάδος ἕν. Τοσαῦτα μὲν περὶ τῆς μιᾶς, ἥν, ὡς ἔφην, πρώτην τὸ πλῆθος καλεῖ, ἣν κατ' αἴσθησιν Ἡλίῳ ἀνέθεντο, ταμίᾳ μὲν τοῦ παντὸς αἰσθητοῦ φωτός, δι' οὗ θερμαίνει τε ἅμα καὶ ἠρέμα ξηραίνει τὰ σώματα, ἑνὶ τῶν πλανήτων καθ' Ἕλληνας, κἂν εἰ Ζωροάστρης αὐτὸν πρὸ τῶν ἀπλανῶν τάττοι.

c. IV. 6. Τὴν δὲ δευτέραν ἡμέραν τῇ Σελήνῃ φαίνονται
p. 17. οἱ φυσικοὶ ἀναγράφοντες, ὑγραινούσῃ τε ἅμα καὶ μετρίως θερμαινούσῃ, τουτέστι, τῇ τῆς ὕλης ἐφόρῳ· ὅθεν καὶ Ἄρτεμις λέγεται, ἀπὸ τοῦ ἀρτίου καὶ ὑλικοῦ ἀριθμοῦ· [τὸ γὰρ ἄρτιον μέσον [ὂν] διασπᾶται, διαιρουμένου τοῦ ἑνός, μόνος δὲ ἀδιαίρετος ὁ περιττός. ὁ μὲν γὰρ ἄῤῥην ἀριθμὸς τετράγωνος, αὐγὴ καὶ φῶς,

ταμίᾳ μὲν κ. τ. λ.] Jo. Lyd. De ostentis pag. 174: πάσης τῆς ὁποιοδήποτε τυγχανούσης θερμῆς φύσεως καὶ πυρὸς ταμίας καὶ αἴτιος ἥλιός ἐστι. Plura de Solis natura vid. apud Achill. Tat. Isag. cap. 19. Rk.

ἑνὶ τῶν πλανήτων] Plutarch. De plac. philos. II. 15. p. 578. sq. Rk.

κἂν εἰ — πρὸ τῶν ἀπλανῶν τάττοι] Apographum Marinum: πρὸ τῶν πλανητῶν τ. Sch. Consent. Paris. — Aristarchus apud Plutarch. De plac. philos. II. 24. p. 586. Solem stellis fixis adnumerat (τὸν ἥλιον ἵστησι μετὰ τῶν ἀπλανῶν). Rk. Pro τάττῃ, ut Schow. habet, scribendum τάττοι, ut corrigit Jacobs. ad Philostrati Iconn. p. 285. Cr.

6. Τὴν δὲ δευτ. ἡμ. τῇ Σελ.] Paris. om. Artic. ante Σελ. — Theolog. Arithmet. 14. p. 12. Ast.: Καὶ τῇ σελήνῃ δέ φασιν ἐφαρμόζειν τὸ δυὰς ὄνομα κ. τ. λ. Rk.

ὑγραινούσῃ τε — τῆς ὕλης ἐφόρῳ] Nost. De ostent. p. 174. Καὶ γὰρ ὑγρὰ τὴν φύσιν καὶ ἐπὶ τῆς ὑγρᾶς τεταγμένη ζώνης. Theolog. Arithm. 9. p. 7. Ast.: Ἔτι τὴν ὕλην τῇ δυάδι προςαρμόττουσιν οἱ Πυθαγορικοί. Cf. Animadv. p. 162. Rk.

ὅθεν καὶ Ἄρτεμις λέγεται] Vid. hac de re Ast. ad Theol. Arithm. p. 166. ibique laud. Porphyr. De abstin. II. 36. p. 79. Cantabr., cui item dyas dicitur Ἄρτεμις. Cf. Noster in Fragm. majori De mensib. ad calcem libri De ost. p. 266., ubi sic: Ἄρτεμις δὲ κατὰ τὸν

qui in partes dividi non potest; nulla enim numeri partitio in eum cadit, neque sesquialtera, neque sesquitertia, quoniam totus est perfectus. Differt autem monas ab uno, ut differt forma primigenia ab imagine: exemplum enim monas est, imitatio autem monadis unum. Haec quidem de uno die, quem, uti dixi, primum vulgus vocat, quem secundum sensum Soli dicabant, distributori omnis lucis in sensus cadentis, quâ calefacit simul et facile arefacit corpora, uni planetarum ex Graecorum sententia, quanquam Zoroaster eum ante fixas stellas collocat.

6. Secundum diem Lunae attribuere Physicos cognitum est, madefacienti simul et modice calefacienti, id est, praesidi materiae. Quocirca etiam Ἄρτεμις vocatur, a numero pari (qui ἄρτιος Graece dicitur) et materiali: par enim medium divellitur, utpote cum unum (non) dividatur; solus autem impar numerus dividi non potest. Masculus enim numerus quadratus, splendor et lux, laterum aequalitate con-

ἀριθμητικὸν λόγον ἐστὶν ἡ τὴν εἰς τὸ ἄρτιον ἰοῦσαν γένεσιν καὶ εἰς τοῦτο προβῆναι σπεύδουσαν, ἐκβαλλομένη. Rn.

τὸ γὰρ ἄρτιον — τὴν δυάδα παραλαμβάνουσι] Paris. om. Rn.

ἄρτιον — περιττός] De numero *ἀρτίῳ* et *περισσῷ* vid. Nicomach. Instit. arithm. I 7. p. 74. sq. Ast. — *ἄν* post *μέσον* uncis inclusi, quo amoto nihil difficultatis restare mihi videtur. Nokkius, qui *se* non habere fatetur, quomodo verba *τὸ γὰρ ἄρτιον — διαιρ. τ. ἑνός* explicet, legendum suspicatur *τὸ γὰρ ἄρτιον μέσον διασπᾶται, οὐ διαιρουμένου τοῦ ἑνός: Etenim numerus par in medio ita potest divelli, at unum non dividatur.* Rn.

ὁ μὲν γὰρ ἄῤῥην ἀριθμὸς κ. τ. λ.] Contraria his habet Macrob. In Somn. Scip. I. 6. p. 23. Bip. *impar numerus mas, et par femina vocatur. item arithmetici imparem patris et parem matris appellatione venerantur.* Nokkius: „Masculus numerus intelligendus est impar; femineus enim est altera parte longior, ὁ δὲ θῆλυς ἑτερομήκης, ἑτερομήκης autem par est. Hinc: *ὁ δὲ ἑτερομήκης τὴν μὲν ἐλάττ. πλ. ἐλάττονα ἔχει ἑνὶ κ. τ. λ.*, quod optime explicat Theo Smyrn. Math. p. 39. *τούτων δὲ ἑτερομήκεις μέν εἰσιν οἱ τὴν ἑτέραν πλευρὰν τῆς*

ἐξ ἰσότητος πλευρῶν συνεστώς· ὁ δὲ θῆλυς ἑτερομήκης, νύκτα καὶ σκότον ἔχων διὰ τὴν ἀνισότητα· ὁ δὲ ἑτερομήκης τὴν μὲν ἐλάττονα πλευρὰν ἐλάττονα ἔχει ἑνί, τὴν δὲ μείζω περιττοτέραν ἑνί. ὥςτε ὁ δύο ἀριθμὸς οὐ καθαρός, πρῶτον μέν, ὅτι κενός ἐστι καὶ οὐ ναστός, τὸ δὲ μὴ πλῆρες οὐ καθαρόν· ἀρχὴ δὲ ἀπειρίας καὶ ἀνισότητος· ἀπειρίας μέν, διὰ τὴν ὕλην, ἀνισότητος δέ, διὰ τοὺς ἑτερομήκεις. ὅθεν οἱ παλαιοὶ ὡς ὕλην καὶ ἑτερότητα τὴν δυάδα παραλαμβάνουσι. καὶ τόλμαν δὲ] καὶ οἱ περὶ Φερεκύδην ἐκάλεσαν τὴν δυάδα, [καὶ ὁρμὴν καὶ δόξαν καλοῦσιν, ὅτι τὸ ἀληθὲς καὶ ψευδὲς ἐν δόξῃ ἐστί. πανσόβητος γὰρ ἡ ὕλη καὶ ἄστατος καὶ πολυμετάβολος, κακοπαθής τε καὶ πόνων ὑπομονητική, κατὰ φύσιν τὸ μεριστὸν καὶ διεστὼς ἔχουσα· ὁ γὰρ ἄξων μέσος, διὰ παντὸς ἥκων τοῦ οὐρανοῦ, πρῶτος τὴν εἰς δύο τομὴν καὶ ἀπὸ τοῦ ἑνὸς ἀπόστασιν ἀποφαίνει, αἴτιος δὲ τῆς πάσης τοῦ

ἑτέρας μονάδι μείζονα ἔχοντες· ἔστι δὲ ὁ τῷ περισσῷ ἀριθμῷ μονάδι πλεονάζων καὶ ἄρτιος. διὸ μόνον ἄρτιοι οἱ ἑτερομήκεις κ. τ. λ. Duorum enim numerorum, quorum alterum alter unitate superat, productum par esse, quis est, quin sciat? Probe tamen hoc loco tenendum est discrimen, quod intercedit inter numeros ἑτερομήκεις et προμήκεις. Etenim, ut Theo Smyrn. p. 45. docet, προμήκης δέ ἐστιν ἀριθμός, ὁ ὑπὸ δύο ἀνίσων ἀριθμῶν ἀποτελούμενος ὡντινωνοῦν, ἢ μονάδι ἢ δυάδι, ἢ καὶ πλείονι τοῦ ἑτέρου τὸν ἕτερον ὑπερέχοντος· ὡς ὁ κδ΄. ἔστι γὰρ ἑξάκις δ΄ . . . ὥςτε, εἰ μέν τις ἑτερομήκης, οὗτος καὶ προμήκης, οὐ μὴν ἀνάπαλιν." Rr.

ὁ δύο ἀριθμὸς οὐ καθαρός] Ante ὥςτε ὁ δύο ἀριθμὸς οὐ καθαρ. nonnulla de Δυὰς praemissa videntur. Scn. Pythagoras τὴν ἀόριστον δυάδα dicit δαίμονα καὶ τὸ κακόν. Plut. De plac. philos. I. 7. p. 545. Wytt. — Conf. Nostr. infra III. 7. sub fin. III. 45. IV. 44. — Boeckh. ad Philol. p. 55. sq. Creuzeri Symbolic. volum. IV. p. 539. sqq. Rr.

ἀρχὴ δὲ ἀπειρίας κ. ἀνισότ.] Theol. Arithm. 12. p. 10. Ast. διαφορᾶς ἤδη καὶ ἀνισότητος ἀρχή. Rr.

διὰ τὴν ὕλην] Cf. supra II. 8. ἐκ τῆς δυάδος, οἷον τῆς ὕλης, et Theon. Smyrn. Math. cap. 41. Rr.

ἀνισότητος δὲ διὰ τοὺς ἑτερομήκεις] Nokkius: „Numerorum altera parte longiorum

stans; femineus vero altera parte longior, noctem habens et tenebras propter inaequalitatem: longioris autem altera parte numeri minus latus minus est uno, majus vero majus uno. Itaque secundarius numerus non purus est, primum quidem, quoniam vacuus est neque impletus: atqui quod non plenum, id impurum: principium autem infinitatis atque inaequalitatis: infinitatis, propter materiam; inaequalitatis vero, propter numeros altera parte longiores. Quapropter veteres dyadem in materiam ac diversitatem accipiunt. Et *τόλμαν* (id est, audaciam) etiam Pherecydes nuncupavit dyadem, et *ὁρμήν* (hoc est, impetum) atque *δόξαν* (quod significat, opinionem) nominant, quoniam verum et falsum in opinione est. Omnibus enim cedit materia et instabilis est atque in multas formas mutabilis, et malorum tolerans laborumque perpetiens, habens natura id quod dividi potest ac distat. Axis enim medius, per totum coelum pertinens, primus in duas partes divisionem et ab uno distantiam prodit omnemque eorum, quae

(*τῶν ἑτερομηκῶν*) primus est binarius. Legendum igitur *ἀνισ. δὲ διὰ τὸ ἑτερόμηκες*." Rr.

ἑτερότητα] De hac voce vid. Noster in Fragm. majori De mensib. p. 278. Rr.

καὶ τόλμαν δὲ καὶ οἱ] Paris. *τόλμαι δὲ καὶ οἱ* [sic]. Rr. Cf. de his Proclum in Alcib. I. cap. 46. p. 132. ibique annot. meam. Cr. Theolog. Arithm. 9. p. 7. sq. Ast. *Εἴκαζον δὲ αὐτὴν ἐν ἀρεταῖς ἀνδρείᾳ· προβέβηκε γὰρ ἤδη ἐπὶ πρᾶξιν, διὸ καὶ τόλμαν ἐκάλουν καὶ ὁρμήν. Καὶ δόξαν δὲ ὠνόμαζον, ὅτι τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ ψεῦδος ἐν δόξῃ.* Cf. Animadv. p. 162. sq. — Pro *καὶ ὁρμὴν* Paris. male *κ. τομήν*, pro *καλοῦσιν*, *ἀποκαλοῦσιν*, pro *ψευδές*, *ἀψευδές*. Rr. Ex Barb. inserui: *καὶ οἱ περὶ Φερεκύδην ἐκάλεσαν τὴν δυάδα*. Locus ita legitur: *τόλμαν δὲ καὶ οἱ περὶ Φερεκύδην ἐκάλεσαν τὴν δυάδα, καὶ τομὴν καὶ δόξαν ἀποκαλοῦσιν, ὅτι τὸ ἀληθὲς καὶ ψευδὲς ἐν δόξῃ ἐστί.* Sch.

πανσόβητος γὰρ κ. τ. λ.] Haec ad finem usque hujus excerpti om. Paris. Vocem *πανσόβητος*, quam frustra quaesieris in Lexicis, an recte reddiderim Latine, nec ne, me doctiores viderint. Rr.

ἀποφαίνει] Suspicor, id quod propius accedit ad Lydi

αἰσθητοῦ κινήσεως, καὶ πάντη τῶν νοητῶν κεχωρισμένος. ταῦθ' οὕτως ἔχοντα ὁ Νουμᾶς εὑρὼν Ῥωμαίοις τὸν δυϊκὸν ἀριθμὸν ἀπηγόρευσεν ἐν ταῖς ἑορταῖς·
p. 18. οὐδὲ γὰρ ἀριθμοῦσιν οἱ Ῥωμαῖοι, ὥςπερ πρὸ τεσσάρων καὶ τριῶν, οὕτω καὶ πρὸ δύο λέγοντες· ὡς καὶ Ἀθηναῖοι τὸ πρὶν τὴν δευτέραν ἐξῄρουν τοῦ Βοηδρομιῶνος, ὡς Πλούταρχος ἐν Συμποσίῳ φησί.]

c. v. 7. [Τὴν δὲ τρίτην ἡμέραν ἀνέθεντο Πυρόεντι (Ἄρης δ' ἂν εἴη οὗτος παρ' Ἕλλησι), τουτέστι, τῷ ἀερίῳ καὶ γονίμῳ πυρί, ὅπερ ἐξάπτει τὴν τοῦ παντὸς αἰσθητοῦ φύσιν, καὶ ἀργεῖν οὐκ ἐᾷ, ξηραῖνον ἅμα καὶ ῥοιζηδὸν θερμαῖνον. Ἥρας δὲ παῖδα φασὶ τὸν Ἄρεα, τουτέστιν, ἐκ τοῦ ἀερώδους τὸ διειδὲς καὶ λεπτομερὲς πῦρ· ὅθεν οἱ μυθικοὶ ζευγνύουσι τὴν Ἀφροδίτην ποτὲ μὲν Ἡφαίστῳ (τῷ χθονίῳ πυρί), ποτὲ δὲ Ἄρει (τῷ ἀερίῳ)· διὰ γὰρ τούτων τὸ πᾶν αἰσθητὸν ζωογονεῖται, ὡς εἴρηται. μεγίστη δὲ ἡ τῆς τριά-

sermonem mysticum et allegoricum, ὑποφαίνει. Has.

ταῦθ' — ὁ Νουμᾶς εὑρών] Cf. Dirksen. Versuche zur Kritik und Auslegung der Quellen des Röm. Rechts p. 316. Cr.

τὸν δυϊκὸν ἀρ. ἀπηγόρευσεν] ν ἐφελκ. quod aberat apud Schow., posui. Rr. Cf. Etymol. Gudian. p. 152. Cr.

καὶ τριῶν] Sic legend. pro Schowii κ. τρίτων. Has.

ὡς Πλούταρχος ἐν Συμπ. φησί] Fallitur Lydus. Scribendum ei erat ὡς Πλούτ. ἐν Συμποσιακοῖς προβλήμασί φησι. Vid. Plutarch. Sympos. problem. IX. 6. p. 1063. ed. Wyttenb. Καὶ ὁ Ὕλας — Ἐκεῖνο δέ σε, εἶπεν, ὦ Μενέφυλλε, λέληθεν, ὅτι καὶ τὴν δευτέραν τοῦ Βοηδρομιῶνος ἡμέραν ἐξαιροῦμεν οὐ πρὸς τὴν σελήνην, ἀλλ' ὅτι ταύτῃ δοκοῦσιν ἐρίσαι περὶ τῆς χώρας οἱ θεοί. Rr.

7. *Τὴν δὲ τρίτ. — παρ' Ἕλλησι*] Paris. brevius: τὴν τρίτην τῷ Ἄρει. Rr.

Πυρόεντι] Plut. De plac. philos. II. 15. p. 578: Πυρόεντα, τὸν τοῦ Ἄρεος. Aegyptiis Martem ita nominatum fuisse Noster infra IV. 27. med. perhibet. De hujus réliquorumque planetarum nominibus vid. Appulej. De mundo 710. p. 292. sq. ed. Boscha ibique adnott. Cf. Cic. De nat. deor. II. 20. p. 286. ed. Mos. et Creuz. hujusque not. 40. ubi noster loc. adhibetur. Vid. praeterea Gemin. Elem. cap. I. p. 3. Petav. Eratosth. Catasterism. XLIII. p. 73. Rr.

ἐξάπτει] Fortasse ἐξάγει legendum, quo verbo Platonici

in sensus cadunt, efficit motum, et ab iis, quae mente percipiuntur, omnino alienus est. Haec ita se habere cum Numa reperisset, secundarii numeri usum in feriis interdixit: neque enim numerant Romani, ut, quemadmodum dicunt *ante quartum et tertium*, ita etiam *ante secundum* dicant: ut Athenienses quoque olim secundum ex Boëdromione mense eximebant, ut Plutarchus in Convivio tradit.

7. Tertium diem dicabant Pyroi (*Ἄρης* hic Graecis fuerit), id est, igni aërio et fetifico, qui accendit omnium rerum in sensus cadentium naturam, nec sinit esse inefficaces, arefaciens simul et magno cum impetu calefaciens. Junonis autem filium dicunt Martem, id est, ignem perspicuum ac tenuem ex aërio ortum. Quamobrem Mythici jungunt Venerem modo Vulcano (tanquam igni terrestri), modo Marti (velut aërio): ex his enim quidquid in sensus cadit generatur, ut ante dictum est. Maxima autem tria-

recentiores in ejusmodi causis uti consuerunt. Has.

ῥοιζηδ. θερμαῖνον] Paris. ῥ. ἐκθερμαῖνον. Rr.

ἀερώδους — πῦρ] Pro ἀερώδους Paris. ἄρεος; verba τὸ διειδὲς καὶ om. Rr.

ὅθεν οἱ μυθικοὶ — ζωογονεῖται] Barb. Τὴν Ἀφροδίτην ποτὲ μὲν Ἡφαίστῳ ποτὲ δὲ Ἄρεϊ ζευγνύουσι, τουτέστι, ποτὲ μὲν τῷ χθονίῳ πυρί, ποτὲ δὲ τῷ ἀερίῳ, διὰ γὰρ τούτων τὸ πνεῦμα αἰσθητὸν ζωογονεῖται. Vitiosum videtur πνεῦμα pro πᾶν. Sch. Consent. Paris. eadem exhibens, nisi quod addit, id quod et recepimus, ὡς εἴρηται. Rr.

ζευγνύουσι τὴν Ἀφροδίτην κ. τ. λ.] De Veneris cum Marte conjugio vid. Hesiod. Theogon. 923. 945. Cf. Nostr. infra IV. 27. ubi eadem recurrunt, et Creuzer. Symb. vol. II. p. 330. sq. ubi et de ejus conjugio cum Vulcano agitur. Rr.

τῆς τριάδος κ. τ. λ.] Serv. ad Virg. Eclog. VIII. 75. *Aut quemcunque, inquit, superorum juxta Pythagoreos, qui ternarium numerum perfectum summo deo assignant, a quo initium et medium et finis est, aut revera Hecaten dicit, cujus triplex potestas esse perhibetur, unde et tria virginis ora Dianae. Quamvis omnium prope deorum potestas triplici signo ostendatur, ut Jovis trifidum fulmen, Neptuni tridens, Plutonis canis triceps. Apollo, idem Sol, idem Liber. Vel quod*

δος καὶ κατ' αἴσθησιν δύναμις· ὁ γὰρ κατ' αὐτὴν ἀριθμὸς τοῖς γεννητοῖς ἐπιδέδωκε γένεσιν, αὔξησιν, τροφήν. καὶ οὐχ ἁπλῶς εἴρηται·

Τριχθὰ δὲ πάντα δέδασται — —

τριῶν ὄντων καὶ αὐτῶν τῶν οὐρανίων σωμάτων, τοῦ τε αἰθερώδους, ἀστρώδους τε καὶ λιθώδους. καὶ τῶν περιττῶν ἀριθμῶν ἀρχὴ ἡ τριάς, ὅθεν καὶ ἰδικὸς [sic] *ἀριθμὸς ὁ τρία καλεῖται, μερισμὸν ἢ διαίρεσιν οὐκ*
p. 19. *ἐπιδεχόμενος· ὅτι πάντων ἄρχει τῶν ἀριθμῶν ἡ τριάς, ὡς ἀρχὴ τυγχάνουσα τῶν περιττῶν πάντων, πληρούντων καὶ μηδέποτε λειπομένων. καὶ τρεῖς πρῶται κατ' Ὀρφέα ἐξεβλάστησαν ἀρχαί, νὺξ καὶ γῆ καὶ οὐρανός. θεῶν δὲ (τῶν ἐν γενέσει) τρία γένη, οὐράνιον, ἐπίγειον, καὶ τὸ μεταξὺ τούτων. τρία δὲ καὶ τῆς ψυχῆς τὰ κυριώτατα, λογικόν, θυμικὸν καὶ ἐπιθυμητικόν. τρία δὲ καὶ νοῦ εἴδη Ἀριστοτέλης παραδίδωσι, τὸ ὑλικόν, τὸ καθ' ἕξιν, τὸ θύραθεν· ἐξ ὧν καὶ τρεῖς ἰδέαι, φύσις, μάθησις, ἄσκησις. καὶ αὐτῆς*

omnia ternario numero continentur, ut Parcae, Furiae, Hercules etiam trinoctio conceptus, Musae ternae, cett. Plura de ternario numero vide in Theologum. Arithm. 14. p. 12. sqq. Ast. et Theon. Smyrn. Mathem. cap. 42. Rr.

καὶ καθ' αἰσθ. δύναμις] Paris. om. Rr.

τοῖς γεννητοῖς κ. τ. λ.] *Γεννητοῖς* dedi ex Paris. pro Schowii *γενητοῖς*. Rr.

Τριχθὰ δὲ π. δέδ.] Homeri sunt verba Iliad. XV. 189. Exstat hic versus etiam in Theolog. Arithm. 18. p. 16. Ast., ubi tamen pro *δέ* est *γάρ*. Rr.

καὶ τῶν περιττ.—ἡ τριάς] Paris. *περιττῶν γὰρ ἀριθμῶν ἀρχὴ πέφυκεν εἶναι ἡ τριάς.* — Macrob. In Somn. Scip. I. 5. p. 22. ed. Bip. *quorum alter* (numerus ternarius) *primus omnium numerorum impar apparuit.* Rr.

ὅθεν καὶ ἰδικὸς ἀριθμ. ὁ τρία καλ.] Nokkius: „Ternarius enim, quod et initium habet et medium et finem, proprie dicebatur numerus. Psellus libr. I. p. 2. *ἡ δὲ τριὰς ἀριθμός τε κυρίως, καὶ ἀριθμῶν ὁ πρῶτος, ἀρχὴν καὶ τέλος καὶ μεσότητα ἔχων, ἀρχὴ πληθύος κ. τ. λ.* Malim igitur legere *ὅθεν καὶ ἰδικῶς ἀριθμὸς ὁ τρ. καλ.* Ita etiam explicandus est Theo Smyrn. p 157. *ἥτις* (sc. *ἡ τριάς*) *πρώτη ἀρχὴν καὶ μεσότητα* (ita leg. pro *μέσα*) *καὶ τελευτὴν ἔχει· διὸ καὶ πρώτη λέγεται πάντα εἶναι.*" Rr.

dis ad sensum quoque est potestas: illius enim numerus rebus genitis tribuit ortum, incrementum, nutrimentum. Neque temere dictum est:

Tripliciter omnia partita sunt — —

cum tria sint ipsorum quoque coelestium corporum genera, aethereum, sidereum lapideumque. Et imparium numerorum principium trias est, quamobrem etiam proprie numerus vocatur ternarius numerus, utpote qui divisionem vel partitionem non patitur: quoniam omnium numerorum agmen ducit trias, cum principium sit omnium imparium, plenorum neque unquam intermittentium. Et tria prima secundum Orphea prodierunt principia, nox, et terra, et coelum. Deorum autem (eorum, qui generati sunt) tria genera, coeleste, terrestre, et id, quod inter haec medium collocatur. Tres etiam animi partes principales, ea, quae mentis est particeps, ea, quae est animi, atque ea, quae voluptate alitur (sive, rationalis, animosa et concupiscens). Tres etiam rationis species Aristoteles tradit, materialem, rationem secundum habitum, extraneam: unde tres etiam ideae, natura, disciplina, exercitatio. Et ipsius omnium

καὶ τρεῖς πρῶται — μεταξὺ τούτων] Pro his Paris. habet haec: *οὐράνια, ἐπίγεια καὶ καταχθόνια.* — Hymnos Orphicos dicere Noster videtur, quorum IIItius (p. 257. Herm.) ita incipit: *Νύκτα θεῶν γενέτειραν ἀείσομαι ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν*, IVtus (p. 258.) sic: *Οὐρανὲ παγγενέτωρ κόσμου μέρος αἰὲν ἀτειρές, Πρεσβυγένεθλ᾿, ἀρχὴ πάντων τε τελευτή*, et XXVItus (p. 286.): *Γαῖα θεά, μήτερ μακάρων, θνητῶν τ᾿ ἀνθρώπων κ. τ. λ.* Rr.

τρία δὲ καί — καὶ ἐπιθυμητικόν] *καί* post *δέ* recepi ex Parisino. De re vid. adnotat. ad I. 8. Adde Platon. De republ. IX. p. 571. sq. Steph. p. 426. sq. Bekker. ubi *τὸ λογιστικόν, τὸ ἐπιθυμητικόν, τὸ θυμοειδές*, tanquam tres animi partes memorantur. Cf. ibid. IV. p. 439. sqq. Steph. p. 202. sqq. Bekker. et IX. p. 580. St. p. 443. Bekk. Rr.

τὸ ὑλικόν — θύραθεν] Paris. *τὸν ἡλικόν* (sic), *τὸν καθ᾿ ἕξιν, τὸν θύραθεν.* De hoc Aristotelis placito vide excursum ad calc. hujus libri. Rr.

τρεῖς ἰδέαι κ. τ. λ.] Diogen.

δὲ τῆς πάντα κινούσης μουσικῆς κατὰ τὸν Θεόφραστον τομαὶ τρεῖς, λύπη, ἡδονή, ἐνθουσιασμός. ἀλλὰ μὴν καὶ σώματος τρεῖς αἱ κινήσεις, φορά, νόμος [sic], *πρόβασις. τρεῖς δὲ καὶ σφαιρῶν αἱ συστάσεις, κέντρον, διάμετρον, περιφερές. τρεῖς δὲ καὶ κινήσεις τῶν ἀστέρων, προποδισμός, ὑποποδισμός, ἀκρωνυχία. τρεῖς δὲ σωμάτων διαφοραί· τὰ μὲν γάρ ἐστιν ὑλικά, τὰ δὲ ἀέρια, τὰ δὲ ἐμπύρια, ὡς ὁ Χαλδαῖος παραδίδωσι. τρία δὲ καὶ ἑκάστου κινήματος* [sic]

Laert. V. 18. *τριῶν, ἔφη* [*Ἀριστοτέλης*], *δεῖν παιδείᾳ, φύσεως, μαθήσεως, ἀσκήσεως.* Ad quem locum cf. Menag. Rr.

τῆς πάντα κινούσης μουσ.] Paris. *κιρνώσης μουσ.* Desumta haec esse videntur ex Theophrasti libris De musica (*Περὶ μουσικῆς*), quos tres scripsisse Theophrastum Diogenes Laertius auctor est. Rr.

ἀλλὰ μὴν — τρεῖς αἱ κινήσεις] Macrob. In Somn. Scip. I. 6. p. 41. ed. Bip. septem motibus omne corpus agitari dicit: *aut enim accessio est, aut recessio, aut in laevam dextramve deflexio, aut sursum quis seu deorsum movetur, aut in orbem rotatur.* Quam primam ponit Lydus motus speciem, et Nicephor. Blemmid. Epit. phys. cap. 5. p. 35. *πρώτην καὶ κυριωτάτην* vocat, ubi porro dicit: *διαιρεῖται δ' αὕτη εἰς τὴν ἐπ' εὐθείας, καὶ εἰς τὴν κύκλῳ, καὶ εἰς τὴν ἐκ τούτων μικτήν.* Ibid. p. 40: *πασῶν γὰρ τῶν κατὰ τόπον μεταβολῶν τρεῖς αἱ κυρίως ἁπλαῖ· ἡ περὶ τὸ τοῦ παντὸς μέσον, ἥτις ἐστὶν ἡ κύκλῳ· ἡ ἀπὸ τοῦ μέσου, ἥτις ἡ ἄνω· καὶ ἡ ἐπὶ τὸ μέσον, ἥτις ἡ κάτω.* Nokkius: „Plato duplex statuit *κινήσεως* genus, *ἀλλοίωσιν* et *φοράν*. Parmenid. c. 24. p. 138. b. *ὅτι κινούμενον ἢ φέροιτο ἢ ἀλλοιοῖτο ἄν· αὗται γὰρ μόναι κινήσεις.* Aristoteles autem triplicem constituit motum. Prima, loci mutatio (*κατὰ τόπον*) dicitur *φορά*: altera, qualitatis mutatio (*κατὰ τὸ ποῖον*) dicitur *ἀλλοίωσις*: tertia, nempe quantitatis mutatio (*κατὰ τὸ πόσον*) dicitur *αὔξησις καὶ φθίσις*. Vid. Auscult. nat. V. 1. et 2. VII. 2. Neque igitur dubitamus affirmare corruptum illud *ΝΟΜΟΣ* natum esse ex *ΑΛΛΟΙΩΣΙΣ*, ut scribendum sit *τρεῖς αἱ κινήσεις, φορά, ἀλλοίωσις, πρόβασις*, i. e. tres sunt mutationes, motus, *variatio*, adauctio.“ Rr.

προποδισμός, ὑποποδισμός] Paris. *προδισμός, ὑποδισμός* [sic]. Rr.

τὰ μὲν γάρ ἐστιν] *ἐστίν* recepi ex Cod. Paris. Rr.

ὡς ὁ Χαλδαῖος παραδ.] Cf. Boivinus in Notis ad Nicephorum Gregoram (Paris. 1702.) passim. Rr.

moventis musicae secundum Theophrastum distinctiones tres, tristitia, voluptas, afflatus divinus. Enimvero etiam corporis tres motus, latio, variatio, accretio. Tres etiam globorum substantiae, centrum, diametrus, peripheria. Tres etiam stellarum motus, progressus, recessus, statio summa (sive, vertex). Tres corporum varietates; quaedam enim sunt materialia, quaedam aëria, ignea quaedam, ut Chaldaeus tradit. Tres praeterea corporis cujusque di-

τρία δὲ καὶ ἑκάστ. — μῆκος] Pro *κινήματος* legendum suspicor *σώματος*, ut aberrantibus oculis ex sequenti *σχήματα* ortum sit *κινήμ.* — Pro *βάθος, μῆκος* Paris. inverso ordine *μῆκ. βάθ.* — De re vid. Plutarch. De plac. philos. I. 11. p. 550: *Σῶμά ἐστι τὸ τριχῆ διαστατόν, πλάτει, βάθει, μήκει.* Conf. Macrob. In Somn. Scip. I. 5. p. 20. ed. Bip. Nokkii ad hunc locum adnotatio sic habet: „Minime tritum est, *πλάτος, βάθος* et *μῆκος* dici *κινήματα.* Plato De rep. VII. c. 10. p. 528. a. *ὀρθῶς δὲ ἔχει*, inquit, *ἑξῆς μετὰ δευτέραν αὔξην τρίτην λαμβάνειν. ἔστι δέ που τοῦτο περὶ τὴν τῶν κύβων αὔξην καὶ τὸ βάθους μετέχον*, i. e. post plana et superficies, quae in longum et latum extenduntur (*δευτέρα αὔξη*) Stereometria, sive solidorum, quae in longum, latum et profundum (*τρίτη αὔξη*) excedunt, doctrina est tractanda. Hinc se errasse dicit, *ἑξῆς γὰρ οὖσαν τὴν βάθους αὔξης μέθοδον, ὅτι τῇ ζητήσει χαλεπῶς* (sic lego pro *γελοίως*) *ἔχει, ὑπερβὰς αὐτὴν μετὰ γεωμετρίαν ἀστρονομίαν ἔλεγον, φορὰν οὖσαν βάθους.* Ergo Platoni sunt *αὔξεις* quae Nostro *κινήματα.* Est autem *αὔξησις*, ut paulo ante vidimus, *κινήσεως* genus. Quid? quod Proclus ad Hesiodum p. 169. ed. Dan. Heinsii, docet: *ὁ κύβος στερεός ἐστιν, ὡς τὴν εἰς μῆκος καὶ βάθος καὶ πλάτος ἔχων κίνησιν.* Legendum igitur videtur *τρία δὲ καὶ ἑκάστου σχήματος κινήματα, ἐς πλάτος, βάθος, μῆκος.* Quod si quis locum non tam emendandum, quam explicandum esse putet, equidem non obsto, imo vero etiam omnibus viribus adjuvo. Tria enim sunt motus genera, in longum, latum et profundum, et Nicephorus Blemmid. Epitom. phys. c. 5. p. 48. ed. Wegerl. diserte ait: *ἐπὶ δὲ τῆς κατὰ τόπον μεταβολῆς, ἡ ἄνω καὶ ἡ κάτω ὡς ἐν μήκει· ἡ εἰς τὰ δεξιὰ καὶ ἡ εἰς τὰ ἀριστερὰ ὡς ἐν πλάτει· ἡ εἰς τοὔμπροσθεν καὶ ἡ εἰς τοὔπισθεν, ὡς ἐν βάθει.* Jam vero repugnat illud *ἑκάστου*; neque enim haec sunt *ἑκάστου κινήματος σχήματα*, sed *τοπικῶν* tantum *κινήσεων ἐπ' εὐθείας*, ut idem monet Nicephorus l. l.“ Rr.

σχήματα, πλάτος, βάθος, μῆκος. τρεῖς δὲ καὶ οἱ τὸ
ζωδιακὸν πλάτος ὁρίζοντες κύκλοι, θερινὸς τροπικός,
χειμερινὸς τροπικός, ἰσημερινός. τρία δὲ καὶ τὰ ὑπέρ-
γεια κέντρα, ἀνατολή, δύσις, μεσουράνημα. καὶ
πολλὰ ἄν τις εἴποι περὶ τῆς κατ' αἴσθησιν τριάδος.
καὶ ὁ σύμπας κόσμος ἐκ τριῶν δυνάμεων συστῆναι
λέγεται, ἀριθμητικῆς, γεωμετρικῆς, ἁρμονικῆς. ἡ γὰρ
νοητὴ ὑπερβέβηκε τὴν παροῦσαν ἐξέτασιν. ἴσμεν γάρ,
ὅτι ἡ τριὰς τὴν τῶν θείων πρόοδον ἐκίνησε, καὶ στά-
p. 20. *σιν αὐτοῖς τὴν αἰώνιον ἀπειργάσατο ἐν τῷ αὐτῷ*
εἴδει [sic], *ὥς φησιν ὁ Πυθαγόρειος Ὤκελλος ῥήμασι*
τούτοις· „Ἡ τριὰς πρώτη συνέστησεν ἀρχήν, μεσό-
τητα καὶ τελευτήν.“ ἡ γὰρ περιττὴ καὶ περαίνουσα
ἰσότης δημιουργός ἐστι κατὰ τὴν τετράγωνον φύσιν·
τὸ γὰρ θεῖον τρισὶ τούτοις χαρακτηρίζεται, τῷ ἐφετῷ,
τῷ ἱκανῷ, τῷ τελείῳ. ἔτι μὴν καὶ ὁ ἐν Φαίδρῳ Σώ-

τρεῖς δὲ καὶ οἱ τὸ ζωδ. κ. τ. λ.] Male Paris. pro *θερινός — ἰσημερινός* haec tantum habet: *θερινός, τροπικός, ἰσημερινός.* — Theolog. Arithm. 17. p. 15. et 16. Ast. *Καὶ τρεῖς οἱ τὸ ζωδιακὸν πλάτος ὁρίζοντες κύκλοι, θερινός τε καὶ χειμερινὸς καὶ ὁ ἀνὰ μέσον τούτων, ὁ λεγόμενος ἐκλειπτικός.* Rr.

μεσουράνημα] Schowii textus *μεσουράνισμα* habuerat. Rr. Barb. *μεσουράνημα.* Addit: *καὶ πολλὰ ἂν τις εἴποι περὶ τῆς κατ' αἴσθησιν τριάδος.* Sch. Consent. Paris. *μεσουράνημα* est etiam in Theol. Arithm. 21. p. 20. Ast. Osannus quoque in Auctario Lex. Graec. p. 108. vix dubitari posse dicit, quin secundum corruptelam terminationis *ισ* et *η* vulgarem ita legendum sit. — Ceterum Lydus quartum *κέντρον*, i. e. habitationis nostrae cardinem, *Septentrionem* hoc loco silentio praeterit. Rr.

συστῆναι λέγεται] Paris. ord. inverso *λ. σ.* Rr.

αὐτοῖς τὴν αἰώνιον] Paris. *αἰώνιον. αὐτοῖς.* Rr.

ἐν τῷ αὐτῷ εἴδει — ὁ Πυθαγ. Ὤκελλος] Pro *ἐν τῷ αὐτῷ εἴδει* legendum videtur: *ἐν τῷ αὐτῶν ἔδει.* Barb. *ἐν τῷ ἀκτωΐδι, ὥς φησὶν Ὀκέλλος ὁ Π. ῥ.* Apogr. Marinum: *ἐν τῷ ἀκτωρίδι, ὥς φησὶν ὁ Πυθαγόρειος Ὤκελλος ῥ.* Sch. Ad Schowii conjecturam (*ἐν τῷ αὐτῶν ἔδει*) accommodavi translationem. Cod. Paris. cum Apogr. Mariniano consentit. Per Itacismum, quem dicunt, facile ex *αὐτῷ εἴδει* fieri poterat *ἀκτωΐδι* vel *ἀκτωρίδι.* Quod autem ad verba *ὁ Πυθαγ. Ὤκελλος* adtinet, pro quibus Schowii textus *Κεκίλιος ὁ Πυθαγόρειος* exhibet, illa in textum recipere ob mi-

mensiones, latitudo, altitudo, longitudo. Tres etiam signiferam latitudinem (i. e. plagam) terminantes circuli, tropicus aestivus, tropicus brumalis, aequinoctialis. Tres etiam cardines coelestes, ortus, occasus, meridies. Et multa (praeterea) aliquis dixerit de triade, quoad in sensus cadit. Universus etiam mundus tribus viribus contineri dicitur, arithmetica, geometrica, harmonica: ea enim, quae mente percipitur (intelligibilis), transcendit hancce quaestionem. Scimus enim, triadem divinarum rerum proventum movisse, et stationem iis aeternam effecisse in ipsarum sede, ut ait Ocellus Pythagoreus verbis his: „Trias prima constituit initium, medium et finem." Impar enim et definiens aequalitas creatrix est, secundum naturam quadratam: divinum enim his tribus insigne est, eo, quod summo studio appetimus atque exoptamus; eo, quod sufficit; eo, quod per-

nus dubitavi, quod tres Codd. hanc lectionem praebent, uno tantum exhibente *Κεκίλιος*; ut taceam, a nullo alio, quod sciam, scriptore vetere Caecilium quendam Pythagoreum memorari, cum hoc fragmentum ab iis Ocelli scriptis, quae adhuc exstant, minime abhorreat. Ceterum Rudolphus in Ocelli editione nostri loci nullam fecit mentionem. — Nonne *Κεκίλιος* ex ipso nomine *Ὤκελλος* (s. *Ὄκελλος*, s. *Οἴκελλος*, ut alii scribunt, qua de re vid. Adnotat. ad Ocelli De rerum nat. cap. I. p. 1. Rudolph.) corruptum sit? Rr. Fabric. Bibl. Graec. vol. I. p. 839. Harles. in Pythagoricorum Catalogo sic: „Caecilius, sive Cecilius, cujus mentio fit in excerptis ineditis a Joanne Laurentio Lydo, quae continentur Cod. MMMCCCLXVII. biblioth. reg. Paris. fol. 77: *ὥς φησι Κεκίλιος ὁ Πυθαγόρειος ἐν ῥήμασι τούτοις· ἡ τριὰς πρώτη συνέστησεν ἀρχὴν, μεσότητα καὶ τελευτήν. Hunc locum communicavit mecum vir doctissimus Ludolfus Neocorus* —" i. e. Küster. Haec mentio nihil impedit, quo minus Ocellum substituas. Cr.

τῷ ἐφετῷ, τῷ ἱκ.] Vocem *ἐφετός*, quae apud Suidam ponitur sine expositione, quamque apud alios scriptores (praeter Polybium, qui 2, 8, 11. habet *ἐφετῶς*) frustra quaeres, ita Latine reddidi, ut in Lex. Polyb. explicatur. Vid. Stephan. Thes. in *ἐφίημι*. Rr.

ἔτι μὴν καὶ ὁ ἐν Φαίδρῳ

κράτης, ἀλλὰ μὴν καὶ ὁ ἐν Πολιτείᾳ παραδίδωσιν, ὅτι τὸ νοητὸν τρίτην τινὰ φύσιν ἐν τῷ θείῳ τίθεται· ἔστι γὰρ αὐτοῦ τὸ μὲν ἀκρότατον οὐσία, τὸ δὲ μέσον ζωή, τὸ δὲ ἔσχατον νοῦς. ἀλλ᾽ ἴσως ἐρεῖ τις, ποία κοινωνία τοῖς αἰσθητοῖς πρὸς τὴν νοητὴν τριάδα; ἰστέον τοίνυν, ὅτι τρεῖς τριάδας ὁ Τίμαιος παραδίδωσι, καὶ μάρτυς ὁ Πρόκλος ἐν Ὑποτυπώσει τῆς Πλάτωνος φιλοσοφίας φάσκων, ὅτι ἡ τῶν νοητῶν ἀκρότης (τριὰς οὖσα νοητή) καὶ μονάς ἐστιν· ἑνὰς γὰρ τυγχάνειν δύναται ἐν ἑαυτῇ, τὴν πασῶν δυνάμεων αἰτίαν ἔχουσα καὶ οὐσίαν, ὡς φησιν ὁ Παρμενίδης. πάντα γὰρ τὰ νοητὰ ἐν τῇ τριάδι περιέχεται, καὶ πᾶς ὁ θεῖος ἀριθμὸς ἐν τῇ τάξει ταύτῃ προσελήλυθεν, ὡς καὶ αὐτὸς ὁ Χαλδαῖος ἐν τοῖς Λογίοις·

Τῆςδε γὰρ ἐν τριάδος κόλποισιν ἐπάρχεθ᾽ ἅπαντα.

καὶ πάλιν·

Τῆςδε γὰρ ἐκ τριάδος πᾶν πνεῦμα πατὴρ ἐκέρασε.

διὰ τοῦτο οἱ Πυθαγόρειοι τριάδα μὲν ἐν ἀριθμοῖς, ἐν δὲ σχήμασι τὸ ὀρθογώνιον τρίγωνον ὑποτίθενται

κ. τ. λ.] Paris. om. usque ad finem hujus excerpti. De placito Socratico, quod h. l. memoratur, vid. adnot. nostram ad I. 8., ubi Phaedri Platonici locus citatur. Vid. praeterea Platon. De republ. VI. p. 507. sqq. Steph. p. 316. sqq. Bekker. inprimis p. 511. Steph. p. 323. Bekk. Rr.

ἔστι γὰρ αὐτοῦ — ἔσχ. νοῦς] Procl. in Platon. Alcib. I. p. 321. Creuz. *Καὶ οὐκ ἐπὶ ταύτης μόνον τῆς τριάδος ἀληθὴς ὁ λόγος, ἀλλὰ καὶ ἐπ᾽ ἄλλων πολλῶν· οἷον τὸ ὂν ἐπέκεινα ζωῆς ἐστι, καὶ ζωὴ τοῦ νοῦ ἐπέκεινα ἐν ταῖς ἀρχαῖς κ. τ. λ.* Vid. ibi a Creuzero adnotata. Rr.

ὅτι τρεῖς τριάδας ὁ Τίμαιος παραδ.] Quemnam Timaei locum significet Lydus, haud satis video. In Timaei Locri libro De anima mundi non reperio; videtur ex ejusdem mathematicis scriptis desumtum, quae memorat Suidas in *Τίμαιος*. Rr.

ὁ Πρόκλος ἐν Ὑποτ. τ. Πλ. φιλ.] *Ὑποτύπωσιν τῆς Πλάτωνος φιλοσοφίας* inter Procli scripta in Fabric. Bibl. Graec. v. IX. inde a p. 363. ed. Harl. enu-

fectum est. Praeterea etiam Socrates in Phaedro, et vero etiam in Republica docet, rationale (s. id, quod rationis particeps est) tertiam quandam naturam in divino constituere: est enim ejus pars suprema essentia, media vita, extrema vero ratio. Sed dicat fortasse quispiam: quaenam communio est inter sensibilia (s. ea, quae in sensus cadunt) ac triadem intelligibilem (s. quae intellectu percipitur)? Tenendum igitur, tres triades a Timaeo tradi, quod testatur etiam Proclus in Descriptione philosophiae Platonicae dicens, summitatem (s. apicem) rerum intelligibilium (quae trias est intelligibilis) etiam monadem esse: monas enim in se ipsa esse potest, utpote quae omnium virium causam in se habet et substantiam, ut ait Parmenides. Omnia enim intelligibilia in triade continentur et unusquisque divinus numerus hoc ordine prodiit, ut ipse quoque Chaldaeus in Oraculis:

> In hujus enim triadis gremio omnia esse coeperunt.

Et iterum:

> Ex hac enim triade omnem spiritum pater miscuit.

Propterea Pythagorei triadem in numeris, in figuris autem triangulum rectangulum ponunt elementum

merata non reperio. Ὑποτύπωσιν τῶν ἀστρονομικῶν ὑποθέσεων scripsit, de qua vid. Fabric. l. l. p. 411. sq. — Similia vid. in Procli Commentt. in Platon. Alcib. I. p. 51. sqq. Creuz. Rn.

ὥς φησιν ὁ Παρμενίδ.] Vid. Platon. Parmenid. passim, v. c. p. 145. Steph., p. 41. Bekk. Εἰ ἄρα πάντα τὰ μέρη ἐν ὅλῳ τυγχάνει ὄντα, ἔστι δὲ τά τε πάντα τὸ ἓν καὶ αὐτὸ τὸ ὅλον, περιέχεται δὲ ὑπὸ τοῦ ὅλου τὰ πάντα, ὑπὸ τοῦ ἑνὸς ἂν περιέχοιτο τὸ ἕν, καὶ οὕτως ἂν ἤδη τὸ ἓν αὐτὸ ἐν ἑαυτῷ εἴη. Rn.

ἐπάρχεθ᾽ ἅπαντα] Codex contra metrum: κόλποις ἐπάρχεται ἅπαντα. Sch. Conf. Procl. in Platon. Alcib. I. p. 52. Creuz. ubi hoc λόγιον: Πάντα γὰρ ἐν τρισὶ τοῖσδε κυβερνῦταί τε καὶ ἔστιν. Rn.

οἱ Πυθαγ. — ἐν δὲ σχή-

στοιχεῖον τῆς τῶν ὅλων γενέσεως. ἓν μὲν οὖν μέτρον p. 21. ἐστί, καθ' ὃ συνέστη ὁ ἀσώματος καὶ νοητὸς κόσμος· δεύτερον δὲ μέτρον, καθ' ὃ ἐπάγη ὁ αἰσθητὸς οὐρανός, πέμπτην λαχὼν καὶ θειοτέραν οὐσίαν, ἄτρεπτον καὶ ἀμετάβολον· τρίτον δέ, καθ' ὃ ἐδημιουργήθη τὰ ὑπὸ Σελήνην, ἐκ τῶν τεσσάρων δυνάμεων γένεσιν καὶ φθορὰν ἐπιδεχόμενα.]

C. VI. 8. [Τὴν δὲ τετάρτην ἡμέραν Στίλβοντι (ἑνὶ τῶν πλανήτων κατ' Αἰγυπτίους οὕτω καλουμένῳ) ἀνέθεντο, ὃς ἐξ ἴσου ποτὲ μὲν ὑγραίνει, ποτὲ δὲ ξηραίνει, πνευματούμενος ὑπὸ τῆς περὶ τὸν Ἥλιον ὀξυκινησίας· Ἑρμοῦ δὲ τοῦτον Ἕλληνες εἶναι βούλονται. αὐτῷ τοίνυν τὴν τετράδα οἱ φιλοσοφοῦντες ἀνέθεντο, ὡς ἐφόρῳ τῶν μιγάδων ψυχῶν· τὰ γὰρ τῆς ψυχῆς στηρίγματα τέσσαρά ἐστι, νοῦς, ἐπιστήμη, δόξα, αἴσθησις. ψυχὴ γὰρ ἀνθρώπου, φησὶν ὁ Πυθαγόρας, ἐστι τετράγωνον ὀρθογώνιον. Ἀρχύτας δὲ τῆς ψυχῆς τὸν

μασι κ. τ. λ.] Timaeus Locrus cap. 3. §. 4. Ἅπαν σῶμα ἐξ ἐπιπέδων ἐστί· τοῦτο δὲ ἐκ τριγώνων, ὧν τὸ μὲν ὀρθογώνιον ἰσοσκελὲς κ. τ. λ. Rr.

ἓν μὲν οὖν μέτρον κ. τ. λ.] Cf. de his Timaeum Locrum, De anima mundi, inde ab initio. Rr.

ἐκ τῶν τεσσ. δυν. γένεσιν καὶ φθορὰν ἐπιδεχ.] Ocellus Lucanus, De universo I. 3. p. 4. sq. Rudolph. Πᾶν τε τὸ γενέσεως ἀρχὴν εἰληφός — δύο ἐπιδέχεται μεταβολάς — καλεῖται δὲ τὸ μὲν ἀφ' οὗπερ ἂν ἄρξηται μεταβάλλειν, γένεσις — τὸ δὲ συμπέρασμα τῆς μεταβολῆς ταύτης ὀνομάζεται φθορὰ καὶ διάλυσις. II. 5. p. 22. sq. Τρίτον δὲ αἱ οὐσίαι, ὧν αἱ δυνάμεις εἰσὶν αὗται, πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ ἀὴρ καὶ γῆ. — αἱ μὲν γὰρ οὐσίαι ἐν τόπῳ φθείρονται ἐξ ἀλλήλων, αἱ δὲ δυνάμεις οὔτε φθείρονται οὔτε γίνονται. Cf. Plutarch. De plac. philos. I. 24. p. 559. Wyttenb. — Aristot. De generatione et interitu, passim — Nicephori Blemmid. Epitom. phys. cap. 6. p. 52. sqq. ed. Wegerlin. Rr.

8. Τὴν δὲ τετ. — εἶναι βούλονται] Barb. minus plene: Τὴν τετάρτην ἡμέραν τῷ Ἑρμῇ ἀνέθεντο, ὃς ἐξ ἴσου ποτὲ μὲν ὑγραίνει, ποτὲ δὲ ξηραίνει πνευματούμενος ὑπὸ τῆς περὶ τὸν ἥλιον ὀξυκινησίας. αὐτῷ τοίνυν τ. Sch. Consent. Parisinus. — Eratosth. Catasterism. XLIII. πέμπτος δὲ Ἑρμοῦ Στίλβων, λαμπρὸς καὶ μικρός. Cf. Cic. De nat. deor. II. 20. p. 286. ed. Moser. et Creuz. hujusque not. 40. — Ge-

generationis universi. Unus igitur modus est, secundum quem exstitit incorporeus et intelligibilis mundus; secundus modus, secundum quem constitutum est sensibile coelum, quintam sortitum eamque diviniorem naturam, immobilem atque immutabilem; tertius autem, secundum quem creata sunt ea, quae sub Luna sunt, quae ex quatuor viribus ortum et interitum assumunt.

8. Quartum diem Stilboni (uni planetarum, qui secundum Aegyptios ita vocatur) attribuebant, qui pariter modo madefacit, modo arefacit, cum praecipiti motu circum Solem inflammetur: Mercurii autem stellam hanc Graeci esse censent. Ei igitur tetradem philosophi dicabant, tanquam praesidi mixtorum animorum: animi enim elementa quatuor sunt, ratio, intelligentia, opinio, sensus. Animus enim humanus, ut ait Pythagoras, est quadratum rectangulum. Archytas autem animum non quadrato terminatum do-

mini Elem. cap. I. p. 30: Petav. Rn.

τὴν τετράδα] De numero quaternario adde quae leguntur infra IV. 44. et 52., et confer quae de ejus vi profert Eustathius ad Odyss. V. 262. p. 222. Basil. Cr. Cf. praeterea Creuzer. Symbol. IV. p. 538. ubi de Pythagoreorum placitis ad hunc numerum pertinentibus agitur, et ejusdem Commentt. Herodott. I. p. 134. ubi noster ipse locus tractatur. Rn. Fallor, aut hic quoque ante oculos habet Plutarchum J. L. Lydus, nimirum De *Ει* Delph. p. 390. D. E. F. ad quem locum consule Wyttenbachii animadverss. p. 288. Cr.

τὰ γὰρ τῆς ψυχῆς κ. τ. λ.] Plutarch. De plac. philos. I. 3. p. 527. Wytt. *καὶ ἡμετέρα ψυχή, φησιν [ὁ Πυθαγόρας] ἐκ τετράδος σύγκειται· εἶναι γὰρ νοῦν, ἐπιστήμην, δόξαν, αἴσθησιν, ἐξ ὧν πᾶσα τέχνη, καὶ ἐπιστήμη, καὶ αὐτοὶ λογικοὶ ἐσμέν.* — Pro *φησὶν ὁ Πυθαγ.* Paris. *ὡς Πυθαγόρας ἔφη.* Rn. Pro *εὐθυγώνιον* Barb. *τετράγωνον ὀρθογώνιον.* Eodem redit. Sch. Consentit Paris., unde Nokkio auctore recepi *ὀρθογώνιον.* Rn.

Ἀρχύτας] Archytas Tarentinus, Pythagoricus, cujus complura fragmenta servavit Jo. Stobaeus Ecl. lib. I. cap. 43. no. 2. et no. 5. cap. 51. no. 6. p. 710. 722. 784. ed. Heeren., cum quibus hoc nostrum fragmentum conjungendum. Pro *τὸ αὐτὸ*

ὅρον οὐκ ἐν τετραγώνῳ, ἀλλ' ἐν κύκλῳ ἀποδίδωσι, „Διὰ τοῦτο ψυχὰ τὸ αὐτὸ κινοῦν, ἀνάγκα δὲ τὸ πρῶτον κινοῦν, κύκλος δὲ τοῦτο ἢ σφαῖρα.“ καὶ οὕτω
p. 22. μὲν ἐπὶ τοῦ νοητοῦ. οὐδὲν δὲ ἧττον κἀπὶ τοῦ αἰσθητοῦ ἔστι συνιδεῖν ἐν ταῖς τῶν ζώων γενέσεσι· πρῶτον μὲν γάρ ἐστι σπέρματος καταβολή, δεύτερον δὲ ἡ εἰς τὰ γένη διαμονή, τρίτον αὔξησις, καὶ τέταρτον τελείωσις. ἀλλὰ μὴν τέσσαρές τε Ἡλίου τροπαί, καθ' ἃς τὰ ὄντα συντηρεῖται, ἰσημερίαι δύο, θερινὴ καὶ χειμερινὴ τροπή. τέσσαρες δὲ καὶ αὐτῆς τῆς Σελήνης αἱ πρῶται φάσεις, ὥςπερ ῥίζαι καὶ ἀρχαί, σύνοδος, πανσέληνος, διχότομοι δύο; ἑκάστης φάσεως ἀλλοιούσης τὴν ἐνέργειαν· ἀπὸ μὲν γὰρ συνόδου ἕως διχοτόμου ὑγραίνει, ἀπὸ δὲ ταύτης ἕως πανσελήνου θερμαίνει, ἀπὸ δὲ ταύτης ἕως τῆς δευτέρας διχοτόμου ξηραίνει, ἐκ δὲ ταύτης ἕως ἐπὶ σύνοδον ψύχει. ἔνθεν οἶμαι τοὺς περὶ γεωργίαν ἔχοντας ἀσφαλῶς σπείρειν μὲν καὶ φυτεύειν περὶ συνόδους ἢ πανσελήνους, οἷα δὴ ἐν ὑγροτέρῳ τηνικαῦτα τῷ ἀέρι καὶ πρὸς γένεσιν ἄλλων κεκινημένῳ· περὶ δὲ τὰς διχοτόμους ὕλην τε, ὅση ἐργάσιμος, κόπτουσι, καὶ τοὺς πρὸς ἀπόθεσιν καρποὺς συγκομίζουσιν, οἷα δὴ ἐν ξηροτέρᾳ τῇ ὥρᾳ.

κινοῦν Schow. τὸ αὐτὸ κιν. Nokkio auctore immutavi spiritum. Rr.

καὶ οὕτω μέν] Paris. male κ. οὕτως μ. Rr.

κἀπὶ τοῦ αἰσθητοῦ] Paris. καὶ ἐπὶ τοῦ αἰσθητ. Rr.

πρῶτον μὲν γάρ — τρίτ. αὔξησις] In Barb. lacuna: πρῶτον μὲν γάρ ἐστι .... τρίτον α. quam Vat. feliciter explevit. Sch. Consent. cum Barb. Parisinus. Rr.

τέσσαρές τε Ἡλίου τροπαί] De circulis tropicis vid. Gemini Elem. cap. IV. p. 9. Petav. Rr.

τέσσαρες — τῆς Σελήνης αἱ πρῶται φάσεις — ψύχει] Barb. Τέσσαρες δὲ καὶ αὐτῆς τῆς σελήνης αἱ πρῶται φαύσεις, ὥςπερ ῥίζαι καὶ ἀρχαί, σύνοδος, πανσέληνος, διχότομαι δύο ἑκάστης φαύσεως ἀλλοιούσης τὴν ἐνέργειαν· ἀπὸ μὲν γὰρ συνόδου ἕως διχοτόμου ὑγραίνει, ἀπὸ δὲ ταύτης ἕως πανσελήνου θερμαίνει, ἐκ δὲ ἐκείνης ἐπὶ τῆς δευτέρας διχοτόμου ξηραίνει. omissis: ἐκ δὲ ταύτης ἕως ἐπὶ σύνοδον ψύχει. Sch. Consent. Paris. — Macrob. In Somn. Scip. I. 6. p. 34. Bip. *Primis enim septem* [diebus] *usque ad*

cet, sed circulo: „Hanc ob causam animus est id quod se ipsum movet; necesse est autem, ut sit id quod primum movet: circulus autem hoc vel globus.“ Et ita quidem in intelligibilibus. Nihilo autem minus in sensibilibus quoque idem videre licet in animantium generationibus: primum enim est seminis injectio; secundum, in genera transitio; tertium, incrementum, et quartum, perfectio. Enim vero quatuor sunt Solis conversiones, quibus ea, quae sunt, conservantur: aequinoctia duo, solstitium aestivum atque hibernum. Quatuor etiam ipsius Lunae apparitiones priores, quasi radices et principia: interlunium, plenilunium, duo dichotomi, cum unaquaeque apparitio aliam habeat efficientiam: ab interlunio enim usque ad dichotomon madefacit; inde ad plenilunium usque calefacit; hinc usque ad posteriorem dichotomon arefacit; ab hoc inde usque ad interlunium frigus efficit. Quapropter eos, qui in agricultura versantur, secure arbitror serere ac plantare circa interlunia aut plenilunia, utpote aëre tunc humidiore et ad generationem aliorum commoto: circa dichotomos autem materiem ad fabricam caedunt et fructus ad servandum colligunt, utpote tempestate

medietatem velut divisi orbis excrescit et διχότομος *tunc vocatur: secundis orbem totum renascentes ignes colligendo jam complet et* p l e n a *tunc dicitur: tertiis* διχότομος *rursus efficitur, cum ad medietatem decrescendo contrahitur: quartis ultima luminis sui diminutione tenuatur. — — fit enim prima humida, deinde calida, inde sicca et ad ultimum frigida.* Rr.

Ἔνθεν οἶμαι τοὺς περὶ γεωργ. κ. τ. λ.] Varro De re rust. I. 37. *Quaedam faciunda in agris potius crescente luna, quam senescente, quaedam contra, quae metas, ut frumenta, et caeduam sylvam.* Palladius De re rust. II. 22. *Hoc etiam mense* (Januario) *caedenda materies est ad fabricam, cum luna decrescit* cett. III. 4. *usque ad duodecimam lunam bene seminatur.* Cf. XII. 15. XIII. 1. Rr.

καὶ ταῦτα μὲν ἐπὶ τῶν αἰσθητῶν καὶ νοητῶν. περὶ δὲ τοῦ κατ' ἀριθμὸν ἀξιώματος ὁ τέταρτος ἀριθμὸς τετράγωνός ἐστι· μόνος γὰρ ἰσάκις ἴσος ἰσομερὴς ἐκ τῶν αὐτῶν καὶ συνθέσει καὶ δυνάμει πέφυκε γεννᾶσθαι, σύνθεσιν μὲν οὖν ἐκ δυεῖν καὶ δυεῖν, δύναμιν δὲ ἐκ τοῦ διςδύο, πάγκαλόν τι συμφωνίας εἶδος ἐπιδεικνύμενος, ὃ μηδενὶ τῶν ἄλλων ἀριθμῶν συμβέβη-
p. 23 *κεν· ὅθεν καὶ ἀποτελεσματικὸς καλεῖται· εἰ γὰρ ἀπὸ μονάδος μέχρι τετράδος ἑξῆς συντεθεῖεν ἀριθμοί, δεκάδα ἀποτελοῦσιν.*

9. [*Τὴν δὲ πέμπτην Φαέθοντι, τῷ πάντων πλα-*
c. VII. *νήτων εὐκρατοτάτῳ· διὰ δὲ* [sic] *αὐτὸν Ἕλληνες ζωογόνον θεολογοῦσιν. ὅθεν καὶ ἐν Κρήτῃ τεχθῆναι μυθικῶς αὐτὸν βούλονται, ἐν ᾗ θανάσιμον οὐδὲν φύεται, ἀλλ' οὐδὲ λύκος ἢ γλαὺξ εὑρίσκεται, ὡς φησιν Ἀντίγονος. καὶ οὐράνιος δὲ καλεῖται κατὰ τὴν ἐν*

ὁ τέταρτος ἀριθμὸς τετράγωνός ἐστι] Correxi Schowii *τετραγώνιος* cum Nokkio in *τετράγωνος*. Sed fortasse legendum *τετραγωνιαῖος*. Theo Smyrn. Mathem. c. 43. *Ἡ δὲ τετρὰς στερεοῦ ἐστιν εἰκὼν πρῶτός τε ἀριθμὸς καὶ τετράγωνός ἐστιν ἐν ἀρτίοις κ. τ. λ.* Rr.

μόνος γάρ] Ante haec verba Nokkio nonnulla deesse videntur. Rr.

ἰσάκις ἴσος ἰσομερής] Nokkius: „Numerus quaternarius, quod aequaliter aequalis (*ἰσάκις ἴσος*), id cum omnibus numeris quadratis habet commune. Sed quod utrumque latus, sive utraque pars tot (i. e. duabus) constat unitatibus, quot partibus ipse numerus quaternarius (*ἰσομερής*), id non nisi huic uni quadrato proprium est. Quod si mathematica ratione sententiam illam exhibeas, est $4=2+2=2.\ 2=2^2$." Rr.

σύνθεσιν μὲν οὖν ἐκ δ.] Paris. male *σύνθεσις*. — *δυεῖν κ. δυεῖν* reposui pro Schowii *δυοῖν καὶ δυεῖν*. — Macrob. In Somn. Scip. I. 5. p. 22. Bip.: *nam hic numerus quatuor et nascitur de duobus, et octo generat.* Verba *σύνθεσιν — διςδύο* Nokkio suasore in parenthesi posui, quo facto quae sequuntur, *πάγκαλόν τι — ἐπιδεικν.* tanquam appositio cum prioribus illis *πέφυκε γεννᾶσθαι* sunt conjungenda. Rr.

ὅθεν καὶ ἀποτελεσμ.] Nokkio, ut sententiarum nexus sibi constet, *ὅτι καὶ ἀπ.* scribendum videtur: referri enim, ait, ad sequentia, neque vero ad antecedentia. Rr.

aridiore. Et haec quidem in sensibilibus et intelligibilibus observantur. Ad potestatem autem numeri quod attinet, numerus quaternarius quadratus est: solus enim natura ita comparatus est, ut aequaliter aequalis aequalibus partibus ex iisdem et additione et multiplicatione nascatur, additionem igitur ex duobus et duobus, multiplicationem autem ex bis duobus, pulcherrimam consonantiae speciem exhibens, quae ceterorum numerorum nulli contigit: quamobrem etiam *ἀποτελεσματικός* (id est, perfector) nuncupatur; si enim a monade usque ad tetradem deinceps computentur numeri, decadem efficiunt.

9. Quintum Phaëthonti, omnium planetarum optime temperato: quapropter eum Graeci fetificum esse secundum theologiam docent. Hanc ob causam etiam in Creta natum fabulantur, in qua nihil mortiferum crescit, neque lupus neve noctua reperitur, ut ait Antigonus. Et coelestis vocatur, secundum naturam

μέχρι τετράδος ἑξῆς] Paris. male *μ. τ. ἐξ ἧς*. Rn.

9. *Φαίθοντι*] Eratosthen. Catasterism. XLIII. *ὁ δεύτερος ἐκλήθη μὲν Φαέθων, οὐ μέγας· οὗτος ὠνομάσθη ἀπὸ τοῦ Ἡλίου*, vel, ut Schaubach. hunc locum restituendum censet: *ὁ δεύτερος, Διός, ἐκλήθη Φαέθων μέγας· οὗτος ὠνομάσθη ἀπὸ τοῦ Ἡλίου υἱοῦ*. Cf. Cic. De nat. deor. II. 20. p. 285. ed. Moser. et Creuz. et hujus adnot. 39. Rn. De quinario numero vid. Plutarch. De *Εἰ* Delph. p. 388. p. 588. Wyttenb. (ex quo loco Noster profecisse videtur) et ad eum Wyttenb. in Animadvv. p. 281. Cf. p. 390. p. 590. sqq. ed. Wytt. Cr.

τῷ πάντων πλαν. κ. τ. λ.] Barb. *τῷ πάντων πλανήτων εὐκρατιστάτῳ*. In sequentibus pro *διὰ δὲ αὐτὸν Ε.* lego *διὸ δὲ αὐτὸν Ε.* Ad *εὐκρατοτάτῳ* subaudiendum est *ἀνέθεντο* ex praecedentibus. Sch. *διό* in textum recipere dubito; rectius fortasse post *διὰ δέ* reposueris *τοῦτο*. Rn.

ὥς φησιν Ἀντίγονος] *Antigonus Caristius*, Hist. mirabil. collectan. cap. X. p. 18. Beckm. *καθάπερ αἱ γλαῦκες ἐν Κρήτῃ, ἐν ᾗ λέγουσιν οὐδὲ ζῶον θανάσιμον οὐδὲν τὴν χώραν φέρειν.* Cf. in Beckmanni edit. adnotata. Rn.

κατὰ τὴν ἐν πεντάδ. κυκλοῦσ.] Paris. om. verba *ἐν πεντάδι*. — De re conf. Plutarch. De plac. philos. I. 7. p. 546. Wyttenb. Nokkius haec explicat sic: „Quemadmodum circulus

πεντάδι κυκλοφορικὴν οὐσίαν, ἐξ ἧς φασιν ἀποτελεσθῆναι τὸν οὐρανὸν κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην. ἡ γὰρ πεντάς, παραλαβοῦσα τὴν τετράδα ὕλης λόγον ἔχουσαν, τρόπον τινὰ καὶ ὑποκείμενον τοῖς ἐξ αὐτῆς φυομένοις, ηὔξησέ τε αὐτὴν καὶ προήγαγεν ἐπὶ τὴν ἀπὸ τῆς αὐξήσεως αἰώνιον ἀνακύκλησιν· μεθόριον γὰρ τῆς δεκάδος, καὶ ὡς ἂν εἴδωλόν ἐστι τῆς κοινῆς τελειότητος ἡ πεντάς. καὶ πλανώμενοι πλὴν Ἡλίου καὶ Σελήνης πέντε, καὶ κύκλοι ἐν σφαίρᾳ πέντε, καὶ ζῶναι πέντε. τῆς δὲ αἰσθήσεως λέγεται δημιουργὸς παρὰ φιλοσόφοις ὁ Ζεύς, καὶ εἰκὸς ἦν [ἐν] αὐτῷ τὴν πεντάδα κατὰ φύσιν ὥςπερ ἀνατεθῆναι· συγγενὴς γὰρ
p. 24. ἡ πεντὰς τῇ αἰσθήσει, ἥτις πενταχῶς τέμνεται. καὶ τούτου χάριν ὁ Πυθαγόρας Εἱμαρμένῃ τὸν πέντε ἀριθμὸν ἀνακεῖσθαί φησιν, ἐπεὶ τῶν αἰσθητῶν κατάρχειν τὴν Εἱμαρμένην λόγος. ταύτῃ τὰς ἀποκαθισταμένας ψυχὰς ὑπερβαίνειν τὴν Εἱμαρμένην φησὶ τὸ λόγιον·

Οὐ γὰρ ὑφ' εἱμαρτὴν ἀγέλην πίπτουσι θεουργοί.]

a quo puncto volvi inceperit, in idem revolvitur, ita circulares dicuntur numeri, qui quadratice multiplicati in se ipsos desinunt, ut quinquies quinque, i. e. viginti quinque in quinarium desinit. Theo Smyrn. p. 60. *Λέγονται δέ τινες καὶ κυκλοειδεῖς καὶ ἀποκαταστατικοὶ ἀριθμοί· οὗτοι δέ εἰσιν οἵτινες ἐν τῷ πολλαπλασιάζεσθαι ἢ ἐπιπέδως, ἢ στερεῶς, τουτέστι κατὰ δύο διαστάσεις, ἢ κατὰ τρεῖς, ἀφ' οὗ ἂν ἄρξωνται* (ita leg.) *ἀριθμοῦ, ἐπὶ τοῦτον ἀποκαθιστάμενοι. τοιοῦτον δέ ἐστι καὶ ὁ κύκλος· ἀφ' οὗ ἂν ἄρξηται σημείου, ἐπὶ τοῦτο ἀποκαθίσταται.* Vid. Psellus l. l. p. 19.“ Rn.

ἐξ ἧς φασιν — κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην] Haec et quae sequuntur ad finem usque hujus excerpti Paris. om. — Conf. cum his Aristotel. libr. De coelo passim. Rn.

μεθόριον γὰρ τῆς δεκάδος] Nokkius: „Num fortasse *μεσόριον*? Quinarius enim medius est decadis. Theo Smyrn. p. 159. *ἡ δὲ πεντὰς μέση ἐστὶ τῆς δεκάδος.*“ Rn.

καὶ πλανώμενοι πλὴν Ἡλ. κ. τ. λ.] Theologum. Arithm. 25. p. 24. Ast. *Ὅτι οἱ πλανώμενοι πέντε, ἐκτὸς ἡλίου καὶ σελήνης.* Rn.

καὶ κύκλοι κ. τ. λ.] Theol. Arithm. 27. p. 25. Ast. *Πέντε δὲ καὶ αἱ παράλληλοι κατὰ τὸν οὐρανὸν κύκλοι κ. τ. λ.* Conf. Gemin. Elem. cap. IV. et Nicephor. Blemmid. Epit. phys. cap. 25. p. 200. Rn.

orbicularem, quae in pentade est, unde effectum coelum ferunt, auctore Aristotele. Pentas enim assumta tetrade, materiae rationem habente, modo et ratione eorum, quae ex illa nascuntur, auxit eam et produxit ad infinitam auctione circulationem: confinium enim (s. medietas) decadis et quasi simulacrum communis perfectionis pentas est. Et planetae praeter Solem et Lunam quinque sunt, et circuli in sphaera quinque, itemque zonae quinque. Sensus autem effector apud philosophos Jupiter dicitur, et consentaneum erat, ut ei pentas secundum naturam quasi consecraretur: cognata enim pentas sensui, qui in quinque partes dividitur. Cujus rei causa Pythagoras Necessitati numerum quinarium sacrum esse dicit, quandoquidem rebus sensibilibus praeesse Necessitas fertur. Itaque ab animis in integrum restitutis superari Necessitatem dicit oraculum:

Non enim sub gregem Necessitati subjectum cadunt ii, qui divine agunt.

καὶ ζῶναι πέντε] Plutarch. De plac. philos. II. 12. p. 575. Wytt. *Θαλῆς, Πυθαγ. — μεμερίσθαι τὴν τοῦ παντὸς οὐρανοῦ σφαῖραν εἰς κύκλους πέντε, οὕςτινας προςαγορεύουσι ζώνας — ἀρκτικός τε καὶ ἀειφανής· θερινὸς τροπικός· ἰσημερινός· χειμερινὸς τροπικός· ἀνταρκτικός τε καὶ ἀφανής.* Cf. ibid. lib. III. cap. 14. p. 610. et Achill. Tat. Isagog. cap. 29. p. 88. Petav. Rn.

εἰκὸς ἦν [ἐν] αὐτῷ] *ἐν* uncis inclusi, ut quod hoc loco non ferendum esse putaverim. Videtur ex antecedente *ἦν* ortum esse. Rn.

συγγενὴς γὰρ ἡ πεντὰς τῇ αἰσθ.] Plutarch. De plac. philos. IV. 10. p. 629. *οἱ Στωϊκοὶ πέντε τὰς ἰδικὰς αἰσθήσεις, ὅρασιν, ἀκοήν, ὄσφρησιν, γεῦσιν, ἁφήν.* Conf. Ast. Animadv. ad Theol. Arithm. p. 174. ubi ex Aristide Quintil. De mus. III. p. 122. allegat haec: *τὴν δὲ πεντάδα αἴσθησιν ἔφασαν.* Rn.

ἀνακεῖσθαί φησιν]. Scribendum *φησιν* pro Schowii *φησι.* Has.

ἐπεὶ τῶν αἰσθητῶν κ. τ. λ.] Hoc Thaletis, Pythagorae, Parmenidis Democritique placitum vid. apud Plutarch. De plac. philos. I. 25. p. 559. Wytt. *Πυθαγόρας ἀνάγκην ἔφη περικεῖσθαι τῷ κόσμῳ.* Add. quae ibid. cap. 27. p. 560. de fato disputantur. Rn.

οὐ γὰρ ὑφ' εἱμαρτήν]

c. VIII. 10. [*Τὴν δὲ ἕκτην ἀναφέρουσι Φωςφόρῳ, θερμαίνοντι ἅμα καὶ γονίμως ὑγραίνοντι· οὗτος δὲ ἂν εἴη ὁ Ἀφροδίτης, ὁ καὶ Ἕσπερος, ὡς Ἕλλησι δοκεῖ. Ἀφροδίτην δὲ ἄν τις εἴποι τὴν τοῦ παντὸς αἰσθητοῦ φύσιν, τουτέστι, τὴν πρωτογενῆ ὕλην, ἣν καὶ Ἀστερίαν καὶ Οὐρανίαν καλεῖ τὰ λόγια. ὁ γὰρ ἓξ ἀριθμὸς γεννητικώτατός ἐστιν ὡς ἀρτιοπέριττος, μετέχων καὶ τῆς δραστικῆς οὐσίας κατὰ τὸν περιττόν, καὶ τῆς ὑλικῆς κατὰ τὸν ἄρτιον. ὅθεν καὶ οἱ ἀρχαῖοι γάμον καὶ ἁρμονίαν αὐτὸν ἐκάλεσαν· τῶν γὰρ ἀπὸ μονάδος μόνος τέλειός ἐστι τοῖς ἑαυτοῦ μέρεσι, συμπληρούμενος ἐκ τῶν αὐτῶν, ἡμίσους μὲν τριάδος, τρίτου δὲ δυάδος, ἕκτου δὲ μονάδος. καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν ἄῤῥην τε καὶ θῆλυς εἶναι πέφυκεν, ὡς καὶ αὐτὴ Ἀφροδίτη*

Formâ *εἱμαρτός* in Lexica, ubi frustra eam quaero, recipienda est. Br.

10. *Τὴν δὲ ἕκτην — πρωτογενῆ ὕλην*] Barb. *Τὴν δὲ ἕκτην ἀναφέρουσι Φωσφόρῳ θερμαίνοντι, ὃ καὶ Ἕσπερος ὡς Ἕλλησι δοκεῖ. Ἀφροδίτην δὲ ἄν τις εἴποι τὴν τοῦ παντὸς αἰσθητοῦ φύσιν, τουτέστι τὴν πατρογενῆ υ.* Sch. Consent. cum Barb. Parisin. — Eratosth. Catasterism. XLIII. p. 33. sq. ed. Schaubach. *ὁ δὲ τέταρτος Φωςφόρος, Ἀφροδίτης, λευκὸς τῷ χρώματι (πάντων δὲ μέγιστός ἐστι τούτων τῶν ἄστρων· ὃν καὶ Ἑωςφόρον καὶ Φωςφ. καλοῦσι).* Cf. Cic. De nat. deor. II. 20. p. 287. ed. Moser. et Creuz. hujusque not. 41. — De Venere ejusque significatu mythico cf. Nostr. infra IV. 44. Rn.

ὁ γὰρ ἓξ ἀριθμὸς κ. τ. λ.] Scribend. *ἀριθμός* pro Schowii *αἰρθμός*. Has. In sequentibus Paris. pro *ὅθεν καί* simpliciter *ὅθεν*: verba *ἐκ τοῦ δὲ μονάδος* prorsus om. Rn. Pro *καὶ αὐτὴ Ἀφροδ. — καλουμένη* Barb. *καὶ γὰρ καὶ ἡ Ἀφροδίτη, τὴν τοῦ ἄῤῥενος καὶ θήλεος ἔχουσα φύσιν, ἀῤῥενόθηλυς καλεῖται.* Sch. Paris. item pro *ὡς καί* habet *καὶ γάρ*, pro *Ἀφροδ. — ἡ Ἀφρ.*, verba *καὶ διά* usque ad *θεολ.* om. et pro *καλουμένη* item *καλεῖται* habet. — Post *τῶν γὰρ ἀπὸ μονάδος* Nokkio deesse videntur verba *ἐπὶ δεκάδα*, quibus additis quin plus perspicuitatis accipiat locus, negari nequit: quanquam mihi quidem et deesse posse videntur haec verba. Item quae sequuntur Nokkius sic legenda putat: *τέλειός ἐστι, τοῖς ἑαυτοῦ μέρεσιν ἴσος, συμπλ.*, auctore Theone Smyrn. qui cap. 45. p. 160. *ὁ δέ*, inquit, *ἕκτος τέλειος, ἐπειδὴ τοῖς ἑαυτοῦ μέρεσιν ἐστὶν ἴσος.* Eodem Nokkio auctore scripsi *ἕκτου δὲ μονάδος*, pro Schowii *ἐκ*

10. Sextum Phosphoro dicant, calefacienti simul et modo fetifero madefacienti: fuerit autem haec Veneris stella, quae etiam Hesperus, ut Graecis videtur. Venerem autem omnium rerum sensibilium naturam dixeris, hoc est, primigeniam materiam, quam etiam Asteriam et Uraniam nominant oracula. Senarius enim numerus maxime fetificus est, ut qui pariter est impar, particeps et efficacis naturae secundum imparem, et materialis secundum parem. Quocirca etiam *γάμον* (id est, conjugium) et harmoniam eum vocabant veteres: eorum enim, qui inde a monade sunt, numerorum solus suis ipse partibus perfectus est, utpote qui ex iisdem completur, parte dimidia, triade; parte tertia, dyade; parte autem sexta, monade. Et simpliciter ut dicam, et mascula et feminea natura est, ut ipsa quoque Venus, ut quae

τοῦ δ. μ. Defendit autem mutationem suam verbis his: „Numerus senarius constat parte sua dimidia, i. e. ternario, et parte sua tertia, i. e. binario, et parte sua sexta, i. e. uno. Vid. Macrob. l. l.“ De hoc numero vid. Macrob., qui In Somn. Scip. I. 6. p. 25. Bip. sic: *solus* [senarius numerus] *ex omnibus numeris, qui intra decem sunt, de suis partibus constat. Habet enim medietatem, et tertiam partem, et sextam partem: et est medietas tria, tertia pars duo, sexta pars unum: quae omnia simul sex faciunt.* Theologg. Arithm. 34. p. 38. Ast.: *Ἐξ ἀρτίου καὶ περισσοῦ τῶν πρώτων, ἄῤῥενος καὶ θήλεος, δυνάμει καὶ πολλαπλασιασμῷ γίνεται· διὸ καὶ ἀῤῥενόθηλυς καλεῖται. Ἔτι δὲ γάμος καλεῖται, ὅτι αὐτὸς τοῖς ἑαυτοῦ μέρεσίν ἐστιν ἴσος, γάμου δὲ ἔργον τὸ ὅμοια ποιεῖν τὰ ἔγγονα τοῖς γονεῦσι. Κατὰ ἑξάδα πρῶτον συνέστη ἡ ἁρμονικὴ μεσότης κ. τ. λ.* Conf. Astii Animadv. p. 177. sq. Adde Wyttenbach. ad Plutarch. De *Εἶ* Delph. p. 281. ibiq. laudd. et Theon. Smyrn. l. l. — De Venere *ἀῤῥενοθήλει* Macrob. Saturn. III. 8. p. 22. Bip. sic: *Signum etiam ejus est Cypri barbatum corpore, sed veste muliebri, cum sceptro ac statura virili: et putant eandem marem ac feminam esse.* — Codinus De origg. Constantinop. p. 14. ed. Paris., qui Lydum ante oculos habuisse videtur, Veneri tribuit *ἔτι δὲ καὶ ἄῤῥενος καὶ θηλείας ὄργανα* — videlicet *γεννητικά*, ut Lambecius in Animadv. p. 153. ed.

τὴν τοῦ ἄῤῥενος καὶ τοῦ θήλεος ἔχουσα φύσιν, καὶ p. 25. *διὰ τοῦτο παρὰ τοῖς θεολόγοις ἀῤῥενόθηλυς καλουμένη. καὶ ἄλλος φησίν· „Ὁ ἓξ ἀριθμὸς ψυχογονικός ἐστιν ἀπὸ ἑξάδος ἐπιπεδούμενος τῇ τοῦ παντὸς σφαίρᾳ* [sic], *καὶ τὰ ἐναντία δὲ κατακεράννυσιν, εἰς ὁμόνοιαν καὶ φιλίαν ἄγει, ἔπειτα δὲ ὑγείαν μὲν ἐμποιῶν τοῖς σώμασι, συμφωνίαν δὲ ἐν λύρᾳ καὶ μουσικῇ, καὶ ἀρετὴν ἐν ψυχῇ, καὶ ἐν πόλει εὐθηνίαν, ἔν τε τῷ παντὶ πρόνοιαν. ὅθεν καὶ Ὀρφεὺς περὶ ἑξάδος ταῦτά φησι·*

Ἴλαθι κύδιμ' ἀριθμέ, πάτερ μακάρων, πάτερ ἀνδρῶν."]

c. IX. 11. *Τὴν ἑβδόμην ἡμέραν Αἰγύπτιοι μὲν καὶ Χαλδαῖοι προςφωνοῦσι Φαίνοντι, οὕτω κατ' αὐτοὺς προς-*

Paris. adjicit, qui in Laurentii verbis, quae adscribit, sequitur Codicis Barb. lectiones. Rr.

καὶ ἄλλος φησὶν κ. τ. λ.] Paris. *κ. ἄλλως φ.* et infra *ὁμόν. καὶ φιλ.* inverso ordine *φιλ. κ. ὁμ.* Similia eaque prolixiora vid. in Theologum. Arithm. 35. p. 34. Ast. *Τρόπον δ' ἕτερον διαρθρωτικὴ καὶ συντακτικὴ σώματος ψυχὴ κ. τ. λ.* Rr.

ἀπὸ ἑξάδος ἐπιπεδούμενος τῇ τοῦ παντὸς σφαίρᾳ] Nokkius: „Sententia obscura et verba, nisi fallor, corrupta. Senarius quidem numerus est circularis et sphaericus. Theo Smyrn. p. 61. *καὶ ἀριθμοὶ δὴ οἱ ἐν τῷ πολλαπλασιασμῷ ἐφ' ἑαυτοὺς καταλήγοντες, κυκλικοί τε καλοῦνται καὶ σφαιροειδεῖς· ὧν εἰσὶν ὅ τε πέντε καὶ ὁ ἕξ. πεντάκις γὰρ πέντε κέ· πεντάκις κέ ρκέ· ἑξάκις ἓξ λς'· καὶ ἑξάκις λς' σις'.* Eadem repetit Psellus p. 19. additque *πλείους δὲ τούτων οὐκ ἔστι κύκλους ἐν ἀριθμοῖς ἐφευρεῖν.* Deinde p. 21. sq. *σφαῖραι δὲ γίνονται, τῶν κύκλων ᾧ συνέστησαν ἀριθμῷ πολλαπλασιαζομένων· οἷον . . . ἑξάκις τὰ ἕξ, τριάκοντα ἕξ, ἰδοὺ κύκλος· ἑξάκις δὲ τὰ τριάκοντα ἕξ, διακόσια δέκα ἕξ, ἰδοὺ σφαῖρα.* Nonne igitur legendum: *ὁ ἓξ ἀριθμὸς ψυχογονικός ἐστιν, ἀπὸ ἑξάδος ἐπιτελουμένης τῆς τοῦ παντὸς σφαίρας, καὶ τὰ κ. τ. λ.?* Frequentissima quidem est literarum $\bar{\lambda}$ et $\bar{\delta}$ permutatio. Ita v. c. infra IV. 52. *τριχηδιαστάτη* transierat in *τριχηλιαστάτη*. Senarius autem numerus, ut antea exposuimus, et ipse sphaericus est, et duodenarius, ut Noster supra I. 16. indicavit, *ἐκ διπλασιασθείσης ἑξάδος τῆς γονιμωτάτης* constat. Quare, quae de

maris simul et feminae habet naturam, qua de causa apud Theologos ἀῤῥενόθηλυς (id est, mascula simul et feminea) appellatur. Et alius quidam dicit: „Senarius numerus animorum progenerans est, quandoquidem ab hexade universi sphaera perficitur, idemque contraria permiscet, ad concordiam et amicitiam ducit, deinde vero sanitatem efficit in corporibus et consonantiam in lyra et musica, et virtutem in animo, et in civitate felicitatem, in universo autem providentiam." Quapropter Orpheus quoque de hexade haec dicit:

Propitius sis gloriose numere, genitor beatorum (s. coelestium), genitor mortalium.

11. Septimum diem Aegyptii atque Chaldaei addicunt Phaenoni, stellae quae ita apud eos vocatur

Dodecade docentur, Hexadi quoque tribuenda esse nemo negaverit. Supra igitur l. l. τὰς τῶν ὅλων τάξεις, inquit, τῇ δωδεκάδι περιειλῆφθαι· ἐπὶ τὸ πᾶν γὰρ ὁ θεὸς τῷ ἀριθμῷ τούτῳ κατεχρήσατο διαζωγραφῶν αὐτό, ὥς φησιν ὁ Πλάτων. Οἰκεῖον γὰρ τὸ σχῆμα τοῦτο τῇ τοῦ παντὸς ἰδέᾳ, καὶ γὰρ κυκλικόν. Jam ipsius Laurentii verbis clara in luce res est collocata. Dodeças enim non tam per se ipsa est circularis et sphaerica, quam quod binis constat senariis, qui praeter Pentadem soli sunt et circulares numeri et sphaerici. Vid. Psell. p. 19. 22. Senario igitur numero proprie tribuendum, quod l. l. Noster expressit, οἰκεῖον γὰρ τὸ σχῆμα τοῦτο τῇ τοῦ παντὸς ἰδέᾳ, καὶ γὰρ κυκλικόν." Rr.

ὅθεν καὶ Ὀρφεὺς] Hunc versum in Orphicis non reperio. Rr. μακάρων τε καὶ ἀνδρῶν. Ita scripsi pro vitioso πάτερ μακαρίων πάτερ ἀνδρῶν, quod ambo codices exhibent. Sch. Ego textum emendavi ex Cod. Paris. Schowius offensus erat vitiosa forma μακαρίων, quam Codd. Romani exhibent quamque contra metrum pugnare viderat, pro qua Paris. μακάρων habet. Sed repetitum πάτερ etiam aliis locis obvium est, v. c. Orph. apud Macrob. Saturn. I. 23. fin. Ἀγλαὲ Ζεῦ, Διόνυσε, πάτερ πόντου, πάτερ αἴης. Rr.

11. προςφωνοῦσι Φαίνοντι οὕτω κ. τ. λ.] Codices: προφωνοῦσι. Reposui προσφωνοῦσι, vitio ex compendio nato. Sch. Paris. recte προςφωνοῦσι, sed pro οὕτω male οὕτως. — De Sa-

αγορευομένῳ ἀστέρι τῷ πάντων ἀνωτάτῳ, ψύχοντι ἄκρως καὶ προςεχῶς ξηραίνοντι, Κρόνον δὲ αὐτὸν p. 26. *Ἕλλησιν ἔθος καλεῖν κατὰ μὲν θεολογίαν, κατὰ δὲ ἐτυμολογίαν Διακορῆν (οἱονεὶ πλήρη καὶ μεστὸν ἐτῶν), ἀντὶ τοῦ Μακραίωνα. οἵ γε μὴν Πυθαγόρειοι τῷ ἡγεμόνι τοῦ παντὸς τὴν ἑβδόμην ἀνατίθενται, τουτέστι τῷ ἑνί, καὶ μάρτυς Ὀρφεὺς λέγων οὕτως·*

Ἑβδόμη, ἣν ἐφίλησεν ἄναξ ἑκάεργος Ἀπόλλων.

Ἀπόλλωνα δὲ μυστικῶς τὸν ἕνα λέγεσθαι προειρήκαμεν διὰ τὸ ἄπωθεν εἶναι τῶν πολλῶν, τουτέστι μόνον. ὀρθῶς οὖν ἀμήτορα τὸν ἑπτὰ ἀριθμὸν ὁ Φιλόλαος προσηγόρευσε· μόνος γὰρ οὔτε γεννᾷν, οὔτε γεννᾶσθαι πέφυκε· τὸ δὲ μήτε γεννῶν μήτε γεννώμενον ἀκίνητον, ἐν κινήσει γὰρ ἡ γέννησις, τὸ μέν, ἵνα

turni stella, quae *Φαίνων* Graecis dicitur, vid. Cic. De nat. deor. II. 20. p. 285. ed. Moser. et Creuz. ibique not. 39. Cf. Eratosth. Cataster. XLIII. ex emendatione Schaubachii, et Creuzer. Symb. vol. II. p. 267. — Ceterum nomina septem planetarum in Lex. Kircher. non esse Aegyptiaca, demonstravit Jablonsk. Opusc. t. II. p. 30. sq. quem laudat Creuz. in Symb. vol. I. p. 391. Rr.

ἀστέρι τῷ πάντ. ἀνωτ.] Auctoribus Anaximandro, Metrodoro et Cratete summus locus Soli defertur. Vid. Plut. De plac. philos. II. 15. p. 579. Sub sphaera stellarum fixarum collocat Gemin. Elem. cap. I. p. 3, Petav. Rr.

ψύχοντι ἄκρως] De Saturni stella frigoris indice cf. Epistolam Graecam in Hasii notis ad Leonem Diaconum p. 255. Cr.

Κρόνον δὲ αὐτόν] Ad haec conf. Creuzer. Symb. vol. II. p. 970. sqq. Rr.

κατὰ δὲ ἐτυμολ. — Μακραίωνα] Vat. *κατὰ μὲν θεολογίαν οἷα διακορῆ νοῦν, κατὰ δὲ ἐτυμολογίαν οἱονεὶ π.* Idem ordo in Barb. Verba disposui, et *διακορῆ νοῦν* ex Barb. correxi, ubi bene *διακορῆν*, notato in margine mendoso *διακονῆν οὖν*. Men-
ην
dae origo: *διακορουν*. Sch. Paris. item inter *θεολογίαν* et *κατά* hab. *οἷα διακονὴν οὖν*, sed ab ead. manu superinscript. *διακορῆν*. — Cic. De nat. deor. II. 25. p. 304. ed. Moser. et Creuz. *Saturnus autem est appellatus, quod saturetur annis.* Conf. Creuzeri notam 67., ubi et alia etyma

omnium summae, quae maximum frigus adfert et continuo arefacit, *Κρόνον* eum Graeci nominare consuerunt secundum theologiam, secundum etymologiam vero *Διακορῆν* (quasi plenum et saturum annis) pro, Longaevum. Pythagorei vero rectori universi diem septimum attribuunt, id est, uni, id quod testatur Orpheus dicens:

Septimus, quem dilexit rex longe operans Apollo.

Apollinem autem mystice unum dici, ante docuimus, propterea quod est a multitudine remotus, id est, solus. Recte igitur *ἀμήτορα* (id est, matris expertem) septenarium numerum Philolaus nuncupavit: solus enim ita natura comparatus est, ut neque generet neque generetur: quod autem neque generat neque generatur, immobile est: motu enim generatio

proferuntur, et hoc quoque ex Apollophane, Saturnum dictum, quasi *sacrum Νοῦν*, aut *satorem Νοῦν*, unde Vaticani codicis lectio quodammodo defendi potest. Rr.

καὶ μάρτυς Ὀρφεύς — οὕτως] Paris. male *οὕτω*. Ceterum hic versus in Orphicis non reperitur. Rr. De septenario numero Apollini sacro cf. Plutarch. De *Εἶ* Delph. p. 391. F. p. 603. sq. ed. Wyttenb. Cr.

Ἀπόλλωνα — προειρήκαμεν] Supra II. 3. Rr.

ἀμήτορα — ὁ Φιλόλαος] Paris. male *ἀαμήτορα*. Theolog. Arithm. 42. p. 41. Ast. *Ὅτι δὲ ἑπτὰ ἀμήτωρ καὶ παρθένος ἀπὸ μονάδος.* Theo Smyrn. Mathem. cap. 46. *μόνος γὰρ ἐντὸς τῆς δεκάδος οὔτε γεννᾷ ἕτερον, οὔτε γεννᾶται ὑφ' ἑτέρου. διὸ καὶ Ἀθηνᾶ ὑπὸ τῶν Πυθαγορικῶν ἐκαλεῖτο, οὔτε μητρός τινος οὖσα, οὔτε μήτηρ.* Macrob. In Somn. Scip. I. 5. p. 22. Bip. *est enim aut de his, quae neque generantur, neque generant, de monade et septem* cett. Ceterum hcc Philolai fragmentum in Boeckhii collectione non reperitur. Rr.

τὸ δὲ μήτε γεννῶν κ. τ. λ.] Platonica haec: vid. Platon. Phaedr. p. 245. Steph. p. 38. Bekker. Rr.

ἐν κινήσει γὰρ — γεννηθῇ] Barb. *ἐν κινήσει γὰρ ἡ γέννησις (ἐπειδὴ καὶ τὸ γεννῶν καὶ τὸ γεννώμενον οὐκ ἄνευ κινήσεώς ἐστι) τὸ μὲν ἕνα γ.* Quae hic inseruntur bene abesse possunt. Sch.

γεννήσῃ, τὸ δέ, ἵνα γεννηθῇ, ὡς καὶ αὐτὸς ὁ ῥήτωρ ὁ Ταραντῖνος, φησὶ δὲ οὕτως· „Ἔστι γὰρ ἡγεμὼν καὶ ἄρχων ἁπάντων εἷς ἀεὶ ὢν θεός, μόνιμος, ἀκίνητος, αὐτὸς ἑαυτῷ ὅμοιος.“ οἱ δὲ μαθηματικοὶ πρὸς τὸ μυθικώτερον ῥέποντες τῷ Κρόνῳ τὴν ἑβδόμην ἡμέραν προςφωνοῦσιν, οἱονεὶ τῷ πατρὶ τῶν ἐμφανῶν θεῶν. ἐπειδὴ γὰρ τῶν πλανωμένων πάντων ὑψηλότερος ὁ τοῦ παρ' αὐτοῖς Κρόνου λέγεται ἀστήρ, αὐτῷ δῆθεν τὴν ἑβδόμην ἡμέραν ἀνέθεντο, ὡς ἀνωτάτῳ πάντων. ἡ τοίνυν ἑβδομὰς συνέστηκεν ἐξ ἑνὸς καὶ δυοῖν καὶ τεττάρων, ἔχουσα δύο λόγους ἁρμονικωτάτους, τόν τε τριπλάσιον καὶ τὸν τετραπλάσιον.] p. 27. ἔχει δὲ καὶ διαιρέσεις ζυγάδην τρόπον τινὰ συνεστώσας· διαιρεῖται γὰρ πρῶτον εἰς μονάδα καὶ ἑξάδα, ἔπειτα εἰς πεντάδα καὶ δυάδα, καὶ τελευταῖον εἰς τριάδα καὶ τετράδα· μουσικωτάτη δὲ ἡ τούτων τῶν ἀριθμῶν ἀναλογία. διατείνει δὲ αὐτῆς ἡ φύσις καὶ ἐπὶ τὴν ὁρατὴν ἁπάντων οὐσίαν, οὐρανὸν καὶ γῆν· αὐτίκα γοῦν οὐρανόν φασιν ἑπτὰ διεζῶσθαι κύκλοις, ὧν ὀνόματα τάδε· ἀρκτικός, ἀνταρκτικός, θερινός, χειμερινός, ἰσημερινός, ζωδιακὸς καὶ προςέτι γα-

Consent. cum Barb. Paris. Pro Schowii γένεσις ex Platonis loco modo laudato reposui γέννησις. Rh.

ὁ ῥήτωρ ὁ Ταραντῖνος] Philolaum dicit Tarentinum: eadem enim quae sequuntur, Dorica duntaxat dialecto expressa, legimus apud Philonem De mundi opificio p. 24. 10. Mang. laudat. a Boeckhio ad Philolaum: adscribit autem Philolao Philo, dicens: Μαρτυρεῖ δέ μου τῷ λόγῳ καὶ Φιλόλαος ἐν τούτοις· Ἐντί, γάρ, φησιν, ὁ ἁγεμὼν καὶ ἄρχων ἁπάντων θεὸς εἷς ἀεὶ ἐών, μόνιμος, ἀκίνατος, αὐτὸς αὑτῷ ὅμοιος, ἅτερος τῶν ἄλλων: unde ὁ πάντων, quod Schowii textus habuerat, correxi in ἁπάντων, et pro εἴσαεὶ reposui εἷς ἀεί. Rh.

οἱ δὲ μαθηματικοὶ — τετραπλάσιον] Barb. οἱ δὲ μυθικοὶ τῷ Κρόνῳ τὴν ἑβδόμην ἡμέραν ἀνέθεντο, ὡς ἀνωτάτῳ πάντων. ἡ ἑβδομὰς συνέστηκεν ἐξ ἑνὸς καὶ δύο καὶ τεττάρων, ἔχουσα δύο λόγους ἁρμονικωτάτους, τόν τε τριπλάσιον καὶ τὸν τετραπλάσιον. Perperam Vat. τόν τε διπλάσιον καὶ τὸν τ. quod ex Barb. correxi. Sch. Consentit cum Bar-

continetur, partim ut generet, partim ut generetur, ut ipse quoque orator Tarentinus docet; cujus haec verba sunt: „Est enim dux et princeps omnium, unus semper cum sit deus permanens, immobilis, sibi ipse par.“ Mathematici vero, quippe qui ad fabulosiora inclinant, Saturno septimum diem attribuunt, tanquam patri manifestorum deorum. Cum enim planetis omnibus superior Saturni quam dicunt stella esse feratur, illi videlicet septimum diem consecrabant, tanquam omnium summae. Hebdomas igitur ex uno et duobus et quatuor constat, habens duas rationes eximie consonas, triplicem et quadruplicem. Habet autem etiam divisiones jugatim quodammodo constantes: dividitur enim primum in monadem atque hexadem, deinde in pentadem ac dyadem, denique in triadem atque tetradem: maxime autem musica horum numerorum ratio. Pertinet vero etiam ejus natura ad eam quae sub oculos cadit omnium rerum naturam, coelum et terram. Coelum igitur, ut hoc utar, septem circulis cinctum dicunt, quorum nomina haec: septentrionalis, meridionalis, aestivus, hibernus, aequinoctialis, signifer, et praeterea via lactea. Ejus-

beriniano Parisinus, nisi quod non *συνέστηκεν*, sed *συνεστήκει* habet. Ex his duobus Codicibus pro Schowii *ἐχόντων δύο λόγ.* reposui *ἔχουσα δ. λ.* — Plura de septenario numero vid. apud Macrob. In Somn. Scip. I. 6. p. 32. sq. Bip. Rn.

διαιρεῖται γὰρ κ. τ. λ.] Macrob. In Somn. Scip. I. 6. p. 24. Bip. *Constat septenarius numerus vel ex uno et sex, vel ex duobus et quinque, vel ex tribus et quatuor.* Rn.

διατείνει δέ — καὶ γῆν] Pro *ἁπάντων οὐσ.* Paris. *ἅπασαν οὐσ.* — Similia vid. apud A. Gellium III. 10. excerpta ex Varrone. Cf. Censorin. De die nat. passim. Rn.

αὐτίκα γοῦν οὐρ. κ. τ. λ.] Conf. supra II. 7. Thales ap. Plutarch. De plac. philos. II. 12. p. 575. Wytt. coeli sphaeram in quinque circulos dividit: sunt autem hi: *ἀρκτικός τε καὶ ἀειφανής· θερινὸς τροπικός· ἰσημερινός· χειμερινὸς τροπικός· ἀνταρκτικός τε καὶ ἀφανής.* Jo. Lyd. addit *ζωδιακὸν καὶ γαλαξίαν.* — Post *φασιν ἑπτά* dedi *διεζῶσθαι* pro Schowii *διαζῶσθαι.*

λαξίας. ὁ γὰρ τοιοῦτος ἀριθμὸς θεῖός ἐστιν. ὅθεν τὰ κατὰ τὴν ἡμετέραν ψυχὴν διὰ τοῦ ἡγεμονικοῦ λόγου ἑπταχῇ σχίζεται, πρός τε πέντε αἰσθήσεις καὶ τὸ φωνητικὸν ὄργανον, καὶ ἐπὶ πᾶσι τὸ γόνιμον. καὶ τὸ πᾶν δὲ τοῦτο ἐν ἑπτὰ θεωρεῖται, ἐν σώματι, ἐν διαστάσει, ἐν σχήματι, ἐν μεγέθει, ἐν χρώματι, ἐν κινήσει, ἐν στάσει, καὶ παρὰ ταῦτα οὐδὲν ἕτερον συμβέβηκε τοῖς ὁρωμένοις· τῶν γὰρ αἰσθητῶν τὰ στερεὰ προϋπινοεῖται, τῶν δὲ στερεῶν τὰ ἐπίπεδα, τῶν δὲ ἐπιπέδων αἱ ἐπιφάνειαι, τῶν δὲ ἐπιφανειῶν αἱ γραμμαί, τῶν δὲ γραμμῶν αἱ στιγμαί, τῶν δὲ στιγμῶν οἱ ἀριθμοί, οἳ δὴ καὶ τῷ σώματι τυγχάνουσιν. ἑπτὰ δὲ καὶ φωνῶν μεταβολαί, ὀξεῖα, βαρεῖα, περισπωμένη, σύμφθογγος, ψιλή τε καὶ μακρὰ καὶ βραχεῖα. ἔνθεν καὶ τὰ ἑπτάμηνα βρέφη τελειογονεῖσθαι πέφυκεν, ὡς Ἱπποκράτης λέγει· ἡ γὰρ τοῦ ἀριθμοῦ ψυχογονικὴ δύναμις τὰ ἑπτάμηνα τέλεια ἀπο-
p. 28. *φαίνει, διότι τελείας περιόδου σφαιρικῆς καὶ ἀριθμῷ τελείῳ καὶ κοσμικῷ, τῷ ψυχοκρατητικῷ καὶ ψυχογονικῷ περιέχεται· καὶ γὰρ τὴν ψυχὴν ὁ Τίμαιος ἐξ*

Vocem *θερινός* post *ἀνταρκτικός* ex Nokkii conjectura recepi. Rr.

ὁ γὰρ τοιοῦτος ἀριθμ. θεῖος] Theolog. Arithm. 44. p. 43. Ast. *Ὅτι τὴν ἑπτάδα οἱ Πυθαγορικοὶ οὐχ ὁμοίως τοῖς ἄλλοις φασὶν ἀριθμοῖς, ἀλλὰ σεβασμοῦ φασιν ἀξίαν*, ubi et causa hujus venerationis redditur. Rr.

ὅθεν τὰ κατὰ τὴν ἡμ. ψυχ. κ. τ. λ.] Plut. De plac. philos. IV. 4. p. 623. *Οἱ Στωϊκοὶ ἐξ ὀκτὼ μερῶν φασι συνεστάναι [τὴν ψυχήν], πέντε μὲν τῶν αἰσθητικῶν — — ἕκτου δὲ φωνητικοῦ, ἑβδόμου σπερματικοῦ, ὀγδόου αὐτοῦ τοῦ ἡγεμονικοῦ κ. τ. λ.*, a quibus noster locus in eo tantum discrepat, quod in Plutarchi loco *τὸ ἡγεμονικόν* adnumeratur animae partibus, Laur. Lydus autem *διὰ τοῦ ἡγεμονικοῦ* dividi dicit animam in septem partes. Conf. Macrob. In Somn. Scip. I. 6. p. 40. sq. Bip. Rr.

καὶ τὸ πᾶν δὲ τοῦτο κ. τ. λ.] Theol. Arithm. 43. p. 42. Ast. *ἑπτὰ ὁρῶμεν, σῶμα, διάστασιν, σχῆμα, μέγεθος, χρῶμα, κίνησιν, στάσιν.* Rr.

τῶν γὰρ αἰσθητῶν κ. τ. λ.] Theol. Arithm. 51. p. 51. Ast. *Καὶ ἐν γεωμετρικαῖς σκέψεσιν ἑπτὰ εἴδη τῶν παρ᾽ αὐτοῖς ἀρχῶν, σημεῖον, γραμμή, ἐπιφάνεια, γωνία, σχῆμα, στερεόν, ἐπίπεδον.* Conf.

modi enim numerus divinus est. Itaque animi nostri vires per rationem, quae principatum tenet, septemplici modo distinguuntur, praeter quinque sensus etiam loquendi instrumentum, et prae omnibus instrumentum procreandi. Et universum hoc septem rebus conspicitur, corpore, distantia, forma, magnitudine, colore, motu, statione, et praeter haec nihil aliud contigit iis, quae cernuntur: etenim in sensibilibus mente praecipiuntur solida, in solidis plana, in planis superficies, in superficiebus lineae, in lineis puncta, in punctis numeri, quippe qui corpori quoque contingunt. Vocum quoque septem varietates, acuta, gravis, producta, consona, tenuis, longa, brevis. Idcirco etiam septimestres fetus ad pariendum natura maturi sunt, ut ait Hippocrates: numeri enim vis generandi animos septimestres partus perfectos facit, quoniam perfectae periodi orbicularis numero item perfecto et mundano, eo, qui animos continendi et generandi vim habet, comprehenduntur: etenim animum Timaeus

Euclid. Elem. I. 1—7. — *προϋπινοεῖται* scripsi pro vitioso *προϋπονοεῖται*, quod Schowius habet. Quod Noster per *προεπινοεῖσθαι* reddit, Macrob. In Somn. Scip. I. 6. p. 30. Bip. sic exprimit: *aut enim linea ejicitur ex puncto* cett. Rr.

ἑπτὰ δὲ κ. φων. μεταβ.] Theol. Arithm. 43. p. 42. Ast. *φωνῆς μεταβολαὶ ἑπτά.* Rr.

ὡς Ἱπποκράτ. λέγ.] Plutarch. De plac. philos. V. 18. p. 664. *Ὁ δὲ Ἀριστοτέλης καὶ Ἱπποκράτης φασίν, ἐὰν ἐκπληρωθῇ ἡ μήτρα ἐν τοῖς ἑπτὰ μησί, τότε προκύπτειν καὶ γεγεννῆσθαι γόνιμα.* Conf. Theol. Arithm. 45. p. 42. Ast. cum Astii nota in Animadv. p. 182. ubi laud. Foës. Oecon. Hippocr. pag. 140. et Theon. Smyrn. Mathem. c. 46. p. 162. Macrob. In Somn. Scip. I. 6. p. 26. Bip. et in primis Olympiodor. in Platon. Alcib. I. Comment. p. 158. Creuz. ibique uberrimam Creuzeri adnotationem. Rr.

ψυχογονική] Pro Schowii *ψυχαγωγική* legerim *ψυχογονική*, et universae sententiae causa, et quoniam eadem vox in hoc ipso loco recurrit. Has. Hasii emendationem recepi. Rr.

καὶ γὰρ τὴν ψυχὴν ὁ Τίμ. κ. τ. λ.] Theo Smyrn. Mathem.

ἑπτὰ ἀριθμῶν συνέστησε. καὶ κινήσεις δὲ αἱ πᾶσαι μόναι εἰσὶν ἑπτά, ἥ τε ἄνω, ἥ τε κάτω, ἡ ἐπὶ δεξιὰ ἢ εὐώνυμα, ἡ πρόσω, ἡ κατόπιν, ἡ ἐν κύκλῳ. στοιχείων δὲ τὰ φωνήεντα ἑπτά, ἐπειδὴ καὶ ἐξ ἑαυτῶν ἔοικε φωνεῖσθαι, καὶ τοῖς ἄλλοις συνταττόμενα φωνὰς ἐνάρθρους ἀποτελεῖν· τῶν γὰρ ἡμιφώνων ἀναπληροῖ τὸ ἐνδέον, ὁλοκλήρους δὲ κατασκευάζει τοὺς φθόγγους, τῶν δὲ ἀφώνων τρέπει τε καὶ μεταβάλλει τὰς φύσεις, ἵνα γένηται τὰ ἄῤῥητα ῥητά. καὶ τί μακρηγοροῦμεν, ὅταν οὐδὲ ἡ τῶν ὑδάτων φύσις ἔξω τῆς δυνάμεως τῆς ἑπτάδος ἀπολέλειπται; ὁ γοῦν Διονύσιος ἐν ταῖς Κτίσεσί φησι, τὸν Χαλκιδικὸν Εὔριπον, ἑπτάκις καθ' ἡμέραν στρεφόμενον, κατὰ μόνας τὰς ἑβδομάδας ἵστασθαι. καὶ ἐξ αὐτοῦ δὲ τοῦ νοητοῦ αἰῶνος ἐστὶ συνιδεῖν τοὺς ἀρτέμονας [sic]· *συνάγονται γὰρ πρῶτον μὲν ἐξ ὡρῶν, εἶτα ἡμερῶν, εἶτα ἑβδομάδων, ἔπειτα μηνῶν, εἶτα ἐνιαυτῶν, ἐκεῖθεν*

cap. 46. pag. 162. *ἑπόμενος δὲ τῇ φύσει καὶ ὁ Πλάτων, ἐξ ἑπτὰ ἀριθμῶν συνίστησι τὴν ψυχὴν ἐν τῷ Τιμαίῳ.* Vid. Platon. Timaeum p. 35. Steph. p. 31. sqq. Bekker. Theol. Arithm. 45. p. 42. Ast. *Ἐν κύκλοις Πλάτων ἐξ ἑπτὰ ἀριθμῶν συνέστησε τὴν ψυχήν.* Cf. Macrob. In Somn. Scip. II. 2. Rr.

καὶ κινήσεις κ. τ. λ.] Theol. Arithm. l. l. *κινήσεις ἑπτά, ἄνω, κάτω, πρόσω, ὀπίσω, δεξιά, ἀριστερά, μέσον.* Rr.

στοιχείων δὲ τὰ φων. ἑπτά] Theol. Arithm. l. l. *φωνήεντα ἑπτά.* Conf. Animadv. Astii p. 183. — Macrob. In Somn. Scip. I. 6. p. 38. Bip. *unde et septem vocales literae a natura dicuntur inventae.* Rr.

ὅταν — ἀπολέλειπται] De Indicativo cum Conjunctione *ὅταν* conjuncto vid. adnot. meam ad I. 16. (*ὅταν Ἥλιος — αὔξει κ. τ. λ.*) Rr.

ὁ γοῦν Διονύσιος ἐν τ. Κτίσ.] Qui hoc loco citatur Dionysius, haud dubie *Dionysius* ille *Chalcidensis* est, de quo agit Meurs. in Notis ad Hellad. p. 35.; distinguendus igitur a Dionysio Atheniensi I., qui idem scripsit *Κτίσεις*, de quo vid. item Meurs. l. l. p. 34. ejusdemque Biblioth. Attic. lib. II. Rr. De Euripo Chalcidensi vid. Cic. De nat. deor. III. 10. p. 524. ed. nostr. ibique adnotata et Wyttenbach. ad Phaed. p. 240. Adde Zell. ad Aristotel. Eth. Nicom. p. 401. et Annott.

septem numeris constare docuit. Et motus omnes solummodo septem sunt, sursum, deorsum, ad dextram aut ad sinistram, antrorsum, retrorsum, in orbem. In literis autem vocales septem, quas et per se ipsas sonare, et, si ceteris junguntur, voces articulatas efficere notum est: semivocalium enim complent defectum et sonos efficiunt integros, mutarum autem vertunt mutantque naturas, ut, quae alioquin non protuleris, enuntiari possint. Quid multa? ne aquarum quidem natura extra heptadis vim relicta est. Dionysius igitur in Originibus ait, Chalcidicum Euripum, cum septies singulis diebus reciprocet, secundum solas hebdomadas stare. Et vero in ipso intelligibili aevo videre licet artemones [sic: fortasse, totidem sola]; componuntur enim primum ex horis, deinde diebus, tum hebdomadibus, inde mensibus, post annis, denique temporibus et postremo aevis,

ad Cic. De legg. II. 1. p. 157. ed. Moser. et Creuz. Cr. Conf. et Antigoni Histor. mirab. collect. cap. CXL. p. 189. Beckm., qui ita habet: *καθάπερ ὁ Εὔριπος ταῖς ἑβδόμαις οὐ στρέφεται*. Etymol. magn. s. v. et Plin. Hist. nat. II. 97. itemque Theon. Smyrn. Mathem. c. 46. p. 163. Rr.

καὶ ἐξ αὐτοῦ δὲ τοῦ νοητ. αἰῶνος κ. τ. λ.] In his Paris. post *συνάγονται* habet *μέν*. Melius fortasse. — De significatu vocis *αἰών* vid. Timaeum Locr. De anima mundi c. II. §. 4. ubi sic: *οὐ γὰρ ἦν πρὸ κόσμω ἄστρα· διόπερ οὐδ' ἐνιαυτός, οὐδ' ὡρᾶν περίοδοι, αἷς μετρέεται ὁ γεννατὸς κόσμος οὗτος. εἰκὼν δέ ἐστι τῶ ἀγεννάτω χρόνω, ὃν αἰῶνα ποταγορεύομες. ὡς γάρ ποτ' ἀΐδιον παράδειγμα τὸν ἰδανικὸν κόσμον ὅδε ὠρανὸς ἐγεννάθη, οὕτως ὡς πρὸς παράδειγμα τὸν αἰῶνα ὅδε χρόνος σὺν κόσμῳ ἐδαμιουργήθη.* — Conf. Nostr. infra III. 11. Rr. Temporis (*χρόνου*) et aeternitatis (*αἰῶνος*) diversitatem tangit etiam Plutarch. De *Ei* Delph. p. 392. F. 393. A. p. 607. sqq. ed. Wytt. Cr.

τοὺς ἀρτέμονας] Vocem *ἀρτέμων*, quae apud alios scriptores significat *supparum*, all., quarum tamen significationum nulla in nostrum locum cadit, aliter hoc loco intelligere non possum, nisi ut accipiam, idem illam Joanni Lydo significasse, atque *ἄρτημα*, id est, *quod suspenditur* vel *suspensum est*, ut igitur *ἀρτέμονες τοῦ αἰῶνος* sint quasi *articuli* aevi, quorum alius ex alio suspensus sit. Quan-

καιρῶν, καὶ τὸ λοιπὸν αἰώνων, πρὸς το ἀρχέτυπον εἶδος τοῦ νοητοῦ καὶ πατρογενοῦς αἰῶνος.

quam ne sic quidem mihi probatur haec vox hoc sententiarum nexu posita, adeoque valde mihi suspecta est. Sed quid in ejus locum substituam? — Dubium non est, quin hoc velit scriptor dicere: *heptadis vim in rebus omnibus perspicuam esse, quippe quae in aevo quoque, quod septem articulis quasi, sive membris, constet* (quae deinde enumerat), *animadverti*

ad speciem primigeniam intelligibilis et patrigeniti aevi.

possit. Quod si pro *ΤΟΤΣ ΑΡΤΕΜΟΝΑΣ* legere liceret *ἙΠΤΑ ΑΡΘΡΑ ΜΟΝΑ*, omnia expedita essent: quod tamen nimiae audaciae foret. Minus audaciter fortasse rescripserim *ΤΟΣΑΤΤΑ ΜΟΝΑ* (i. e. *ἑπτά*). Rr.

πατρογενοῦς αἰῶνος] Schowii editio habuerat *πατρογονοῦς*, quod sive librarii, sive operarum mendum correxi. Rr.

p. 29.
Pars III.

III. ἘΚ ΤΩΝ ΠΕΡΙ ΜΗΝΟΣ.

Cap. I.

1. Μῆνες προσαγορεύονται ἀπὸ τῆς Μήνης, τουτέστι τῆς Σελήνης· Σελήνη δὲ παρὰ τὸ σέλας νέον ἔχειν.

2. Κύκλος παντὸς ἀριθμοῦ ἐστιν ἡ δεκὰς καὶ πέρας, περὶ αὐτὴν γαρ εἱλούμενοι καὶ κατακάμπτοντες ὥσπερ καμπτῆρα δολιχεύουσιν οἱ ἀριθμοί. ὅρος γάρ ἐστι τῆς ἀπειρίας αὐτῶν· ἀπὸ γὰρ μονάδος ἄχρις αὐτῆς καὶ μόνης ἀριθμήσαντες καὶ στάντες ἐπ' αὐτὴν αὖθις επὶ τὴν μονάδα ἀναστρέφομεν. ὅτι δὲ παντὸς ἀριθμοῦ συνεκτικὴ ἡ δεκάς, μάρτυς ἡ φύσις, μὴ πλείους τῶν δέκα δακτύλων, ἀλλὰ μηδὲ ἐλάττους, ἀνθρώπῳ παρασχοῦσα. οὕτως ἄρα καὶ ἐπὶ τῆς τοῦ ἐνιαυτοῦ φύσεώς ἐστιν εὑρεῖν, ὅτι συμπληρούμενος αὖθις, ὥσπερ

ἘΚ ΤΩΝ Π. ΜΗΝΟΣ] Apogr. Marinum: Ἐκ τῶν περὶ μηνῶν. Sch. Paris. item περὶ μηνῶν. Melius esse videtur π. μηνός, ut supra Π. ἩΜΕΡΑΣ. Br.

1. Μῆνες — ἀπὸ τῆς Μήνης] Varro De ling. Latin. V. p. 45. Scal. *mensis a lunae motu dictus, dum ab sole profecta rursus redit ad eum luna, quod Graece olim dicta μήνη, unde illorum μῆνες.* Conf. Orph. Fragmm. I. p. 447. Herm. Ibid. IX. p. 470. et Etymol. m. atque Gudian. s. v. Aliter Cicero De nat. deor. II. 27. p. 319. ed. Moser. et Creuz. *qui* [lunae cursus] *quia mensa spatia conficiunt, menses nominantur.* Cf. Wyttenb. in sel. schol. p. 755. Ex recentioribus vid. de hac re Ideler. in: Ueber die Zeitrechn. d. Römer p. 118. et de *Mene* Creuz. Symbol. vol. II. p. 32. not. 39. Br.

III. DE ANNO ET MENSIBUS IN UNIVERSUM.

1. *Μῆνες* (i. e. menses) appellantur a *Μήνῃ*, id est, Luna; *Σελήνη* (Luna) autem inde, quod *σέλας νέον* (lumen novum) habet.

2. Orbis omnis numeri et finis decas est: circum illam enim sese torquentes et convertentes quasi circum flexum currunt numeri. Terminus enim eorum infinitatis est: namque a monade usque ad eam solam si numeravimus atque substitimus, rursus ad ipsam monadem revertimur. Omnem autem numerum contineri decade, testatur natura, quae non plures quam decem digitos, neque tamen pauciores homini tribuit. Sic igitur etiam in anni natura licet reperire, eum, cum completur, ut numerum dena-

Σελήνη δέ — ἔχειν] Etym. m. s. v. p. 711. *Σελήνη, παρὰ τὸ σέλας νέον ἔχειν.* Conf. Etym. Gud. p. 616. Rn.

2. *Κύκλος π. ἀρ. — ἀπειρίας αὐτῶν*] Sunt haec Anatolii in Theolog. Arithm. 64. p. 63. Ast. ubi sic: *Ἡ δεκὰς γεννᾶται, δυνάμει ἐξ ἀρτίου καὶ περισσοῦ· πεντάκις γὰρ δύο δέκα. Κύκλος ἐστὶ παντὸς ἀριθμοῦ καὶ πέρας· περὶ αὐτὸν γὰρ εἱλούμενοι καὶ ἀνακάμπτοντες ὥςπερ καμπτῆρα δολιχεύουσιν. ὅτι ὅρος ἐστὶ τῆς ἀπειρίας τῶν ἀριθμῶν.* Cf. Etym. Gud. v. *Δεκάς.* p. 137. et Nostr. supra I. 15. — Ceterum de numero denario loquitur Lydus, quod initio decem tantum menses habebant Romani, qua de re in iis, quae sequuntur, plura vide. Rn.

οὕτως ἄρα καί] *καί* Paris. om. Rn.

ὁ δέκα ἀριθμός, εἰς ἑαυτὸν ἀναστρέφει· καὶ ταύτῃ ἐνιαυτὸς ὠνομάσθη, παρὰ τὸ ἐν ἑαυτῷ κινεῖσθαι.

p. 30. 3. [*Ὅτι ἐνιαυτὸς ὠνομάσθη παρὰ τὸ ἐν ἑαυτῷ κινεῖσθαι αὐτόν· κύκλος γάρ ἐστιν ἐφ᾽ ἑαυτὸν εἰλούμενος. ὅθεν καὶ Αἰγύπτιοι καθ᾽ ἱερὸν λόγον δράκοντα οὐρηβόλον* [sic] *ταῖς πυραμίσιν ἐγγλύφουσιν· ἄβυσσον γὰρ ὑποτίθενται καὶ δράκοντα ἐν αὐτῇ, ἐξ οὗ τοὺς αἰσθητοὺς θεοὺς καὶ αὐτὸ δὲ τὸ πᾶν αἰσθητὸν γενέσθαι βούλονται. ἔτι μὴν ἔθος αὐτοῖς καὶ κύκλον ἐπ᾽ εὐθείας χιούμενον τοῖς ἱεροῖς ἐγγράφειν, διὰ τὸ τὸν ἐνιαυτὸν ἀρχὴν ἑαυτοῦ γίνεσθαι καὶ πέρας.*] *Ὁ κύκλος ἐπίπεδον σχῆμά ἐστιν ὑπὸ μιᾶς γραμμῆς περιεχόμενον, καὶ ταύτῃ κυκλικὸν ὀνομάζεται σχῆμα ἀφ᾽ ἑαυτοῦ ἀρχόμενον καὶ εἰς ἑαυτὸ καταλῆγον, ὃ δὴ ἴδιον τοῦ χρόνου εἰς ἑαυτὸν ἀναστρέφοντος καὶ μηδαμοῦ περατουμένου. διὰ τοῦτο τὴν κεφαλὴν τοῦ χρόνου οἱ Πυθαγόρειοι οὐχὶ πρώτην, ἀλλὰ μίαν ὠνόμασαν.*

c. 11. 4. *Ἐτηρήθησαν οἱ σεληνιακοὶ μῆνες (προστεθέντων αὐτοῖς τῶν ἑτέρων δύο ὑπὸ τοῦ Νουμᾶ, ὡς ἐλέγομεν) ἕως τῆς Γαΐου Καίσαρος ἡγεμονίας· αὐτὸν δέ*

καὶ ταύτῃ ἐνιαυτὸς κ. τ. λ.] Etymol. m. v. *ἐνιαυτός* p. 342. *ἐν., ἀπὸ τοῦ ἐν ἑαυτῷ ἰέναι.* Eodem modo vox Latina *(annus)* proprie idem significat, quod *annulus,* lineam in se ipsam recurrentem, quae orbis dicitur. Qua de re vid. Indic. ad Ovid. Fast. ed. Gierig. in *annus.* Rr.

3. *Ὅτι ἐνιαυτός — καὶ πέρας*] Haec omnia om. Paris. — *κύκλος γάρ ἐστι.* Sic Etym. m. in *Ἐγκυκλίους λειτουργίας* p. 311: *κύκλος γὰρ ὁ ἐνιαυτός· ἀπὸ τοῦ ἐγκυκλεῖσθαι τῇ τῶν ἡμερῶν περιόδῳ.* — *οὐρηβόλον* Creuzerus in Commentatt. Herodott. I. p. 399. not. 441., memorans nostrum locum, agnoscit et Lexicis addendam vocem *οὐρηβόλος* dicit. Mihi tamen legendum videtur *οὐρηβόρος*, consentiente etiam Hasio: ex tota enim Lydi descriptione apparet, serpentem in orbem contortum, cauda ori juncta, esse intelligendum. Ceterum nec *οὐρηβόρος* in Lexicis reperitur. Rr.

ὁ κύκλος ἐπίπεδον σχῆμ.] Desumsit haec ex Euclid. Elem. I. 15. ubi ita: *Κύκλος ἐστὶ σχῆμα ἐπίπεδον ὑπὸ μιᾶς γραμμῆς περιεχόμενος, ἣ καλεῖται περιφέρεια.* De circulo conf. Cic. De nat. deor. II. 18. p. 276. sq. ed. Mos. et Creuz. ibique adnotata. Rr.

rium, rursus in se ipsum recurrere: et hanc ob causam *ἐνιαυτός* (id est, annus) nominatus est; inde, quod *ἐν ἑαυτῷ* (id est, in se ipso) vertitur.

3. *Ἐνιαυτός* (hoc est, annus) appellatus inde est, quod *ἐν ἑαυτῷ* (in se ipso) vertitur. Orbis enim est in se ipsum convertens. Unde etiam Aegyptii ex doctrina sacra serpentem caudam mordentem pyramidibus insculpunt: voraginem enim supponunt in eaque serpentem, unde deos sensibus subjectos et ipsum universum quod sensibus percipitur, ortum esse volunt. Etiam nunc vero iis mos est, etiam orbem, qui rectis lineis decussatur, templis inscribere, propterea quod annus sui ipsius et initium est, et finis. Circulus est figura plana, quam una linea amplectitur, eamque ob rem circularis figura dicitur ea, quae a se ipsa incipit et in se ipsam desinit, id quod constat proprium esse temporis, quod in se ipsum revertit, nec unquam finitur. Qua de causa temporis caput (i. e. initium) Pythagorei non primum, sed unum nominabant.

4. Observabantur lunares menses (posteaquam iis duo reliqui a Numa additi sunt, uti diximus) usque ad Caji Caesaris imperium. Hunc autem dicunt, qui

ἀφ' ἑαυτοῦ ἀρχ.] *ἀφ'* recepi ex Cod. Paris. Schowii textus habuerat: *ὑφ' ἑαυτοῦ ἀρχ.* Rr.

ἀλλὰ μίαν ὠνόμασ.] Conf. Nostr. supra II. 3. Rr.

4. *οἱ σεληνιακοὶ μῆνες*] Vid. supra I. 16. Rr.

προςτεθέντων] Paris. *προτεθέντων* [sic]. Rr.

ἕως τ. Γαΐου Καίσ. ἡγεμ. — τὸν ἐνιαυτόν] Paris. *αὐτὸν γάρ φασι* pro *αὐ. δέ φασι*, rectius fortasse. — *ἐπεμβαλομένους* concoquere non possum; referendum verbum necessario ad Caesarem, ideoque legendum *ἐπεμβαλόμενον*. — *δέκα* ante *καὶ μίαν* om. Paris. Male. Dicit Jo. Lydus, Caesarem, ut annum solarem dierum 365 efficeret, addidisse anno lunari dies undecim. Habebat enim annus lunaris dies 354, quibus additis undecim efficiuntur 365. Januario, Sextili ac Decembri singulis biduum adjecit, qui menses antea 29 dies habuerant; reliquis, qui totidem diebus continebantur, Aprili, Junio, Septembri, Novembri, singulos. Vid. Ma-

φασι, τύχῃ καὶ σοφίᾳ καὶ διαφερόντως ἀστρολογίᾳ τοὺς ἄλλους ἀποκρύψαντα, ἀναβάντα εἰς τὴν Ῥώμην δέκα καὶ μίαν ἐπεμβαλόμενον ἡμέραν τοῖς σεληνια-
p. 31. *κοῖς μησὶν ἐπιδοῦναι, καὶ ταύτῃ ἡλιακὸν ἀποτελέσαι τὸν ἐνιαυτόν. [Ὅτι βίσεξτον λέγεται, διὰ τὸ δὶς πρὸ ἓξ Καλενδῶν Μαρτίων ἀριθμεῖν παρὰ τετραετίαν Ῥωμαίους, καὶ ἐν τούτῳ τὸν ζωογονικὸν ἀριθμὸν ἐπιτηροῦντας· Ἀφροδίτης δὲ οὗτος, ἔφορος δὲ Ῥωμαίων Ἀφροδίτη.] — — Τοῦ γὰρ μεταβολικοῦ σώματος κατὰ τὴν σφετέραν τοῦ βάρους ἀναλογίαν τῇ γῇ περιχυθέντος, ἀναγκαῖον ἦν, τὸ μέλλον πλησιάζειν αὐτῇ πάσης μετέχειν δυνάμεως· διὸ περιαρμοσάμενος ὁ θεὸς τὴν σεληνιακὴν σφαῖραν πάσης μετέχουσαν δυνάμεως τῶν δραστηρίων σφαιρῶν πλησίον τοῦ παντὸς αἰσθητοῦ παρεστήσατο ἔφορον τῶν στοιχείων. ὅθεν καὶ τετρακέφαλον τὴν Ἑκάτην ὁ μυστικὸς παραδίδωσι λόγος διὰ τὰ τέσσαρα στοιχεῖα· καὶ ἡ μὲν πυρίπνους τοῦ ἵππου κεφαλή, δῆλον ὡς εἰς τὴν τοῦ πυρὸς σφαῖραν ἀναφέρεται· ἡ δὲ τοῦ ταύρου μυκωμένη δαιμόνιόν τινα μυκηθμόν, εἰς τὴν τοῦ ἀέρος·*

crob. Sat. I. 14. p. 268. Bip. qui hoc tantum variat, quod decem dies superadjecisse Caesarem dicit, deinde in Januarium et Sextilem et Decembrem binos dies inseruisse, in Aprilem autem, Junium, Septembrem, Novembrem singulos. — Vid. de omni intercalandi ratione qui docte de ea disputat Ideler. in: Ueber die Zeitr. der Röm. p. 125. ibique laudatos veterum scriptorum locos, et p. 166. seqq. ubi doctissime exponit totam anni Julianei rationem, loco utens primario Censorini. — Conf. de anno solari Caesaris Petav. De doctrina tempp. IV. 1. p. 160. ed. Veron. Petr. Gassendi in Kalend. Rom. cap. III. (in Graevii Thes. t. VIII.) et Petr. Morestell. Philomus. I. 3. sqq. (ibid.). Rr.

Ὅτι βίσεξτον — Ῥωμ. Ἀφροδίτη] Barb. *βίσεξτον δὶς πρὸ ἓξ καλανδῶν Μαρτίων ἀριθμῆσαι δεῖ παρὰ τετραετίαν.* ceteris omissis. Sch. Paris. cons. cum Barberin., sed pro *βίσεξτον* male habet *βίσεκτον*. De Bisexto (Bissexto) Macrob. Sat. I. 14. p. 269. ed. Bip. sic: *ne quadrans deesset, statuit* (Caesar), *ut quarto quoque anno sacerdotes, qui curabant mensibus ac diebus, unum intercalarent diem, eo scilicet mense ac loco, quo etiam apud veteres intercala-*

et fortuna, et sapientia et potissimum astrologia reliquos superaverit, cum Romam adscendisset (fort. cum imperio Romano potitus esset) undecim insuper diebus adjectis, lunaribus mensibus addidisse atque ita solarem confecisse annum. — Bissextum dicitur, quoniam a. VI Kal. Martias quarto quoque anno bis computabant Romani, hac quoque in re numeri fecundi rationem habentes: Veneris enim hic est; praeses autem Romanorum Venus. — — Corpore enim mutabili pro sua ponderis ratione terrae circumfuso, necesse erat, quod ad eam accessurum erat, id omnis particeps esse potestatis. Propterea deus, cum aptasset orbem lunarem omnis participem potestatis efficacium orbium prope ab universo sensibus subjecto collocavit, tanquam praesidem elementorum. Unde etiam quatuor capitibus praeditam Hecaten mystica tradit doctrina, propter quatuor elementa: et ignem vomens equi caput ad ignis orbem referri apparet; tauri mugiens ingenti quodam mugitu ad aëris; viri

batur, id est, ante quinque ultimos Februarii mensis dies, idque bisextum censuit nominandum. Cf. Petav. De doctr. tempp. lib. IV. cap. 2. p. 162. ed. Veron. et Ideler: Ueber die Zeitrechn. d. Röm. p. 134. ibique laudat. Erycium Putean. De bissexto in Graev. Thes. vol. VIII. it. Ideler l. l. p. 172. sqq. *Τὸν ζωογονικὸν ἀριθμόν* numerum senarium dicit Lydus, de quo vid. supra II. 10. De Venere *ἐφόρῳ Ῥωμαίων* conf. Ovid. Fast. VI. 375. sq. Rr.

διὸ περιαρμοσάμενος] Hoc recepi pro Schowii *διόπερ ἁρμοσάμενος*. Rr. Vat. *διὸ περιαρμοσάμενος* ὁ θ. quod forte praeferendum esset. Sch. Legendum censeo *διὸ περιαρμοσάμενος*. Has.

τετρακέφαλον τὴν Ἑκάτην] In omnibus quod sciam veterum de Hecate locis triceps haec Dea occurrit, v. c. Ovid. Fast. I. 141. sq., unde ibid. v. 387. *virgo triplex* dicitur. Est autem unum ejus caput *equinum*, alterum *caninum*, tertium *suile*. Cf. Creuzer. Symb. vol. II. p. 124. sqq., et qui nuper admodum docte de hac Dea egit P. Koeppen in libello: Die dreigestaltete Hekate, Vindob. 1823. Itaque mirari subit, cur Laurentius eam *τετρακέφαλον* cognoverit. Rr.

ἡ δὲ τοῦ ἀνδρὸς πικρὰ καὶ ἄστατος φύσις, εἰς τὴν τοῦ ὕδατος· ἡ δὲ τοῦ κυνὸς κολαστικὴ καὶ τιμωρός, εἰς τὴν γῆν. ὅθεν καὶ Κέρβερον αὐτὴν (οἱονεὶ κρεωβόρον) οἱ ποιηταὶ προσαγορεύουσιν. αὐτῆς οὖν τῆς Σελήνης τῶν τεσσάρων στοιχείων κρατούσης, εἰκότως οἱ παλαιοὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔτους ἀμφοτέροις ἅμα ἀνέθεντο τοῖς φωσίν.

5. [*Ὅτι ἡ Σελήνη προσεχῶς ἐπιβέβηκε τῶν γεννητῶν παντί, καὶ πάντα κυβερνᾶται τὰ τῇδε ἐναργῶς ὑπ' αὐτῆς, ὡς τὰ λόγιά φασι·*

p. 12. *Νύμφαι πηγαῖαι, καὶ ἐνύδρια πνεύματα πάντα,*
Καὶ χθόνιοι κόλποι τε καὶ ἠέριοι καὶ ὕπαυγοι,
Μηναῖοι πάσης ἐπιβήτορες ἠδ' ἐπιβῆται
Ὕλης οὐρανίας τε καὶ ἀστερίας, καὶ ἀβύσσων.]

c. III. 6. *Αἱ τοῦ σπόρου ἑορταί, αἱ λεγόμεναι παρὰ Ῥωμαίοις σημαντίβαι, τουτέστι σπόριμοι, οὐκ ἔλαχον*

ἡ δὲ τοῦ ἀνδρὸς κ. τ. λ.] Pro *ἀνδρός* legendum censuerim *ὕδρου, hydri*, cujus vocis ductus in Codicibus prope accedunt ad vocem *ἀνδρός*. Has. Ger. Vossius De idololatria II. 29. p. 167. „Sed Hecates capita sunt humana: vel secundum Orpheum in Argonauticis dextrum equi, medium *hominis agrestis*, sinistrum canis.“ Tu vid. Argon. Orphei v. 980. sqq.: *λαιοῦ δέ οἱ ἴσσυτ' ἐπ' ὤμου Ἵππος χαιτήεις· κατὰ δεξιὰ δ' ἦεν ἀθρῆσαι Λυσσῶπις σκυλάκαινα· μέση δ' ὄφις ἀγριόμορφος* —, ubi tamen *ὄφις* pro *ἶφυ* ex conjectura Hermanni, cui parum favet hic Lydi locus, nisi ex voce *ὕδατος* cum Hasio effinxeris *ὕδρου*, pro *ἀνδρός*. Utut est, in *πικρὰ καὶ ἄστατος* habes quodammodo periphrasin vocis *ἀγριόμορφος* apud Orpheum. Illud autem *πικρός* proprie usurpatur de mari aquaque marina. Hemsterhus. ad Lucian. Dialogg. marin. 3. pag. 353. seq. Bip. Wyttenb. in Bibl. crit. VII. p. 17. et Lectt. Platonn. ad calcem Plotini De pulcrit. pag. 464. sqq. Cerberum autem tribus elementis assignat Porphyrius ap. Theodoretum in Therapeut. III. p. 777. Schultzii: *ὁ τρικάρηνος κύων, τουτέστιν ὁ ἐν τοῖς τρισὶ στοιχείοις, ὕδατι, γῇ, ἀέρι, πονηρὸς δαίμων*. Nominis *Κερβέρου* etyma alia alii sectati sunt. Vid. v. c. Eudociam in Violeto p. 256. Ex Aegyptio sermone repetit Zoëga De obeliscis p. 290. — Caeterum quod de *quatuor* Hecates formis prodit Lydus, singulare est. Hoc magis auctorem debebat nominatim citare, qui tradiderit. Cr.

ὅθεν καὶ Κέρβερον κ. τ. λ.]

acerbam et instabilem naturam ad aquae; canis autem ad castigandum et ad custodiendum propensam ad terram. Unde etiam *Κέρβερον* eam (quasi *κρεωβόρον*, i. e. carnivoram) poëtae appellant. Ipsa igitur Luna cum quatuor elementis praesit, merito veteres initium anni utrique simul dicarunt lumini.

5. Luna continuo cum quavis rerum generatarum coiit (i. e. fecundam eam reddidit) et omnia quae sunt, ab ea gubernari perspicuum est, ut est in oraculis:

> Nymphae fontium cunctaque numina aquatilia, et sinus terrestres atque aërii quique sunt sub luce, lunares *ἐπιβήτορες* atque *ἐπιβῆται*, i. e. qui fecundatis omnem materiam et quae in coelo, et quae in terra est, ac profunditates.

6. Sementis feriae, quae dicuntur a Romanis sementivae, id est (Graece) *σπόριμοι*, non stato cele-

De Cerbero deo vid. Creuzer. ad Cic. De nat. deor. III. 17. p. 560., ubi hic ipse locus tractatur atque adnotatur, fuisse (e. gr. Lydum) qui Hecaten cum Cerbero confudissent. Rr.

ἀμφοτέροις ἅμα] Sic flagitante nexu scribere non dubitavi pro Schowii *ἀμφότερον ἅμα*. Rr.

5. *Ὅτι ἡ Σελήνη κ. τ. λ.*] Conf. de his, quae Paris. om., infra IV. 53. fin. *Ἀρχὴ γενέσεως Σελήνη.* — De voce *προσεχῶς* vid. qui copiose de ejus significatu agit Hasium ad Laurent. librum De ostent. p. 309. sqq. — *γεννητῶν* reposui pro *γενητῶν*. Notanda constructio verbi *ἐπιβαίνω* cum Dativo. Rr.

Νύμφαι πηγ. — ἀβύσσων] Paris. om. Rr. In secundo versu fulcrum ob metrum inserui; legebatur: *κόλποι καὶ π.* Sch. Vers. quartum exhibuit tanquam ex Orpheo auctoritate Olympiodori in Plat. Alcib. I. sect. 3. Gesnerus, p. 508. Herm. (Cf. annot. ad Olympiod. I. 1.) *ὕλης οὐρανίας τε καὶ ἀστερίας, καὶ ἀβύσσων. οὐρανίης* omisso *τε* Olympiodor. *ἀστερίης* Olympiod. *ἀβύσσου* Olympiod. Cr. Vox *μηναῖος* in Lexicis desideratur: habent illa *μηνιαῖος*. Rr.

6. *Αἱ τοῦ σπόρου κ. τ. λ.*] Descripsit hunc locum Marini in: Atti de' Arvali I. p. 139. a. Cr.

παρὰ Ῥωμ. σημαντίβαι] Codex: *παρὰ Ῥωμαίοις σημαντίνβαι.* ex duplici pronunciatione *Sementiuae* et *Sementinae*, nam *β* hic pro *υ*. Sch. Cum Cod. legendum *σημαντίβαι* (quae forma frequentior est), non, ut Schowii textus habuerat, *σημαντῖναι*. Rr.

οὐκ ἔλαχον ὡρισμεν. ἡμ.]

ὡρισμένην ἡμέραν, ὅτι οὐκ εὐπρεπὴς πᾶς καιρὸς εἰς
ἀρχὴν σπόρου· ἢ γὰρ πρώϊμος διὰ τὰς ἐπομβρίας,
ἢ ὄψιμος διὰ τὰς βραδυτῆτας γίνεται. ἦγοντο δὲ ἐπὶ
δύο ἡμέρας, οὐκ ἐφεξῆς, ἀλλὰ μέσον γινομένων ἑπτά.
καὶ τῇ μὲν πρώτῃ ἱεροποίουν Δήμητρι, οἷον τῇ Γῇ,
τῇ ὑποδεχομένῃ τοὺς καρπούς· εἶτα μετὰ ἑπτὰ ἡμέ-
ρας Κόρῃ, τῇ τῶν καρπῶν ἐφόρῳ, ἐπεὶ πᾶν σπέρμα
ἑβδομαῖον προκύπτει. καὶ οὐ σπέρμα μόνον, ἀλλὰ
καὶ ἐμψύχων τὰ πτηνὰ τὸν ἑβδομαῖον ἐπὶ τριάδι
κατὰ τὴν γένεσιν φυλάττει λόγον, λόγῳ μὲν ξηραινο-
μένων χυμῶν. καὶ ὅσον οἱ φυσικοὶ σημειοῦνται· ἐπὶ
μὲν γὰρ τῆς τρίτης ἄρχεται ἡ καρδία κινεῖσθαι, ἐπὶ
p. 33. δὲ τῆς ἑβδόμης τὸ σύμπαν αἱματοῦσθαι, ἐπὶ δὲ τῆς
τεσσαρεςκαιδεκάτης διαρθροῦσθαι τὸ σῶμα, ἐπὶ δὲ
τῆς εἰκάδος πρώτης (ῥηγνυμένου τοῦ κελύφους) ἀφιέ-
ναι φωνήν. μεγίστη γὰρ ἡ δύναμις τῆς ἑπτάδος· ὁ γὰρ
κατ' αὐτὴν ἀριθμὸς ἀμιγής ἐστι καὶ ἀμήτωρ, μήτε γεν-

Conceptivae erant, non statae. Vid. Ovid. Fast. I. 658. Conf. Indicem edit. Gierig. ibique laudatos veterum locos, et Festum s. v. ibique in edit. Dacerii laudat. Varron. De re rust. I. 2. Rr.

γινομένων ἑπτά] Ita emendavi pro mendoso *γινομένη ἑπτά*. Sch.

Δήμητρι, οἷον τῇ Γῇ] Cic. De nat. deor. II. 26. sub fin. *nam ab Graecis illis quoque Δημήτηρ, quasi Γημήτηρ nominata est.* Cf. adnotata et ad hunc locum, et ad cap. 28. p. 322. ed. Moser. et Creuz., et Creuzer. Symbol. vol. IV. p. 303., denique ejusdem Meletem. I. p. 25. ibique adnotata. Rr.

εἶτα μετὰ ἑπτὰ ἡμ. κ. τ. λ.] Gell. N. A. III. 10. Censorinus De die natali p. 32. ibique Lindenbrog., Olympiodor. in Platon. Alcibiad. I. sect. 17. ibique annot. Cr.

Κόρῃ τῇ τῶν καρπ. ἐφ.] Porphyr. De antro Nymphar. p. 118. Barnes. *Οὕτω παρὰ τῷ Ὀρφεῖ ἡ Κόρη, ἥπερ ἐστὶ παντὸς τοῦ σπειρομένου ἔφορος, ἱστουργοῦσα παραδίδοται.* Rr.

πᾶν σπέρμα ἑβδ. προκ.] Theol. Arithm. 49. p. 48. Ast. *Ὅτι καὶ σπέρματα πάντα ὑπὲρ γῆν ἀναφαίνεται δι' ἑβδόμης μάλιστα ἡμέρας ἐκφυόμενα.* Varro De re rust. I. 45. *plerumque e terra exit ordeum diebus VII., nec multo post triticum.* Rr.

ξηραινομ. χυμῶν] Sic posui ex Apogr. Mariniano atque Codice Parisino pro ξ. *χηνῶν*, ut Schowii textus habuerat. Rr. Ambo Codices *χηνῶν*. Apogr.

brabantur die, quandoquidem non quodvis tempus ad incipiendam sementem idoneum est: aut enim fit tempestiva, propter imbres, aut sera, propter cunctationes. Agebantur autem biduum, non deinceps, sed septem intermissis diebus: et priori sacra faciebant Cereri, tanquam Telluri, quae recipit fruges; deinde septem post diebus Proserpinae, frugum praesidi, quandoquidem omne semen post septimum diem germinat. Nec semen solum, sed etiam ex animantibus aves praeter triadem septimanam in generatione sequuntur rationem, cum ex ratione arescant liquores. Et ut Physici significant: tertia enim (hebdomade) cor moveri incipit, septima universum converti in sanguinem, quartadecima corpus in articulos formari, prima autem eicade (i. e. post primum viginti hebdomadum spatium), cum disrumpitur putamen, edere vocem. Maxima enim heptadis vis est; ejus enim numerus non mixtus est et matre caret,

Marinum: *χυμῶν*, quod forte verum est. Sch.

καὶ ὅσον] Haec verba novae periodi initium esse puto, quam ob rem post *χυμῶν* pro commate, quod ante fuerat, posui punctum. Rectius fortasse Kayserus legendum conjicit *καθ᾽ ὅσον*. Rh.

ἐπὶ μὲν γὰρ τῆς τρίτ. κ. τ. λ.] Conf. cum his infra IV. 21. Plura de hac re ex veteribus collegit Macrob. in Somn. Scip. I. 6. p. 36. sqq. Bip., ubi omnia, quae ad conceptum, partum, cett. pertinent, ad numerum septenarium referuntur. Conf. praeterea Ter. Varron. apud Gell. III. 10. et quae collegit Ast. in Animadvers. ad Theol. Arithm. pag. 189. Empedoclis Asclepiadisque hac de re sententias vid. in Plutarch. De plac. philos. V. 21. p. 669. Wyttenb. Rh.

τοῦ κελύφους] Paris. male *τ. κελύφου*. Rh.

μεγίστη γὰρ ἡ δ. τ. ἑ.] Cf supra II. 11. Rh.

ὁ γὰρ κατ᾽ αὐτ. ἀριθμὸς κ. τ. λ.] Theolog. Arithmet. 42. p. 41. Ast. ubi Anatolius sic: *Ὅτι ὁ ἑπτὰ ἀμήτωρ καὶ παρθένος ἀπὸ μονάδος.* et Animadverss. p. 181., ubi ex Theone Smyrn. 46. p. 161. haec: *διὸ καὶ Ἀθηνᾶ ὑπὸ τῶν Πυθαγορικῶν ἐκαλεῖτο, οὔτε μητρός τινος οὖσα, οὔτε μήτηρ*: quae a Macrobio In Somn. Scip. I. 6. p. 25. Bip. in clariore luce ponuntur, qui ita habet: *Huic autem numero, id est*

νῶν μήτε γεννώμενος, ὡς ἕκαστος τῶν ἐν τῇ δεκάδι ἀριθμῶν. ὅθεν οἱ Πυθαγόρειοι Ἀθηνᾷ τὴν ἑπτάδα ἀνατίθενται· τῇ γὰρ περιόδῳ, φασί, τῆς ἑβδομάδος πάντα ἀθάνατα διασώζεται. καὶ διὰ τοῦτο καλοῦσιν αὐτὴν παρθένον ὀμβριμοπάτραν, διότι τὸ τῆς μονάδος, τῆς πάντα περιεχούσης καὶ ὑποστησάσης μόνης, ἔστι γέννημα· αἰτία γὰρ πάντων ἡ μονάς. λέγεται δὲ καὶ κρίσις διὰ τὸ τῷ ταύτης ἀριθμῷ πάντα λαμβάνειν τὴν ἐπὶ θάτερον ἔκβασιν. καὶ τοῦτο δῆλον ἐκ τῆς καθολικῆς τῶν ἀνθρώπων ἡλικίας· ἐπὶ γὰρ τοῦ ἑξηκοστοῦ τρίτου ἐνιαυτοῦ (ἑπτὰ δὲ ἐννεάδων ἐστὶ συνεκτικός) ἡ γένεσις [κρίνεται, τοῦ ψυχοκρατητικοῦ, ὅς ἐστιν ἕβδομος, καὶ τοῦ σωματοπλαστικοῦ, ὅς ἐστιν ἔνατος, συνιόντων ὁμοῦ.]

c. IV. 7. Ὁ Νουμᾶς, πανταχοῦ τὸν περιττὸν (ἀλλ' οὐ τὸν ἄρτιον) ἀριθμὸν τιμῶν, τριχῇ τὰς ἑορτὰς τοῦ μηνὸς διετύπωσε. τρίπους γὰρ οἰκεῖος Ἀπόλλωνος· καὶ γὰρ τῆς μονάδος ἐστὶν εἰκών. ταύτῃ καὶ τὰς τοῦ
p. 31. μηνὸς ἑορτὰς διέταξε. τριῶν γὰρ εἶναι λεγομένων τῶν τῆς Σελήνης δρόμων, ὀξέως, μέσου καὶ ἀνειμένου, δι' οὓς καὶ Τριοδῖτιν τὴν Ἑκάτην (οἱονεὶ τὴν Σελήνην) οἱ ποιηταὶ καλοῦσι, τρισὶν ἑορταῖς τὸν μῆνα διέλαβε.

septenario, adeo opinio virginitatis inolevit, ut Pallas quoque vocitetur. nam virgo creditur, quia nullum ex se parit numerum duplicatus, qui intra denarium coartetur, quem primum limitem constat esse numerorum. Pallas ideo, quia ex solius monadis foetu et multiplicatione processit, sicut Minerva sola ex uno parente nata perhibetur. Rb.

διότι τὸ τῆς] Articulum τό recepi ex Cod. Parisino. Rb.

λέγεται δὲ καὶ κρίσις] Olympiodor. in Platonis Alcibiad. I. sect. 17. Cr. Cf. Creuzeri uberrimam notam ad Olympiod. p. 158., ubi et nostrum locum memorat. Adde Theolog. Arithm. 45. p. 42. Ast. ubi sic: Ἐν νόσοις κρίσιμος ἡ ἑβδομάς. Rb.

ἐπὶ γὰρ τοῦ ἑξ. — ὁμοῦ] Verba κρίνεται et quae sequuntur usque ad ὁμοῦ om. Paris. Signum parentheseos, quod in Schowii editione post γένεσις fuerat, Hasio suasore posui post συνεκτικός. — Similia sunt in Theolog. Arithm. 54. p. 53. Ast.: Τί γὰρ δεῖ νῦν καὶ περὶ τῶν κλιμακτήρων λεπτολογεῖν ἑβδοματικῶν

ut qui neque generat, neque generatur, ut quisque numerorum in decade. Unde Pythagorei Minervae heptadem dicant: heptadis enim, ajunt, circuitu omnia immortalia servantur. Et hac de causa eam virginem potente patre natam dicunt, quoniam monadis, omnia amplectentis soliusque constituentis, est progenies: causa enim omnium rerum monas est. Dicitur autem *κρίσις* (i. e. discrimen) propterea quod ejus numero omnia habent ad alterutram partem exitum. Et hoc ex universa hominum aetate apparet: ex anno enim sexagesimo tertio (septem autem enneades continet) generatio judicatur, anno, qui ad animum formandum vim habet, qui est septimus, et eo, qui ad corpora effingenda, qui est nonus, simul convenientibus.

7. Numa, ubique impari, non pari numero, plurimum tribuens, tripartito mensis ferias distribuit. Tripus enim proprius Apollinis; etenim est monadis simulacrum. Ita etiam mensis ferias instituit. Tres enim cum esse dicantur Lunae cursus, celer, medius et remissus, quamobrem etiam Triviam Hecaten (tanquam Lunam) poëtae vocant, ternis feriis mensem

μάλιστα παρὰ τοῖς ἀποτελεσματολόγοις δογματιζόμενον; Conf. Ast. in Animadvers. p. 192. sq. ibique locos, in quibus de anno climacterico agitur. Rb.

7. *Ὁ Νουμᾶς — διετύπωσε*] Vat. *Ὅτι Νουμᾶς, εἰς τρία τὸν μῆνα διελών, τριχῇ τὰς ἐν αὐτῷ διετύπωσε ἑορτάς.* Sch. Pro *διετύπωσε* Paris. *ἐτύπωσε.* Rb. Cf. supra II. 6. sub fin. Adde Ciceron. De republ. II. 14. ibique Angeli Maii annotat. Cf. paulo infra post med. hujus excerpti ibique adscriptum locum Plutarchi in Quaest. Romm. cap. XXIV. Cr.

τριῶν γὰρ εἶναι κ. τ. λ.] Plutarch. in libello *Περὶ τοῦ ἐμφαιν.* XXIV. p. 795. Wyttenb. *καίτοι μίαν οὐ κινεῖται κίνησιν, ἀλλ᾽, ὥς που καὶ λέγεται, Τριοδῖτίς ἐστιν, ἅμα μῆκος ἐπὶ τοῦ ζωδιακοῦ καὶ πλάτος ἐπιφερομένη καὶ βάθος· ὧν τὴν μὲν περιδρομήν, τὴν δὲ ἕλικα, τὴν δὲ οὐκ οἶδα πῶς ἀνωμαλίαν ὀνομάζουσιν οἱ μαθηματικοί.* Rb.

Τριοδῖτιν τὴν Ἑκ. — καλοῦσι] Paris. male *τριοδίτην τ. Ἑ. — φησί.* Orph. Fragmm. XXXIV.

τρίμορφος γὰρ ἡ Σελήνη, καὶ ὅπως, ἐκ τοῦ χρησμοῦ γνωστέον· λέγει δὲ οὕτως·

Ἠδ' ἐγώ εἰμι κόρη πολυφάσματος, οὐρανόφοιτος,
Ταυρῶπις, τρικάρηνος, ἀπηνής, χρυσοβέλεμνος,
Φοίβη, ἀπειροτέχνη, φαεσίμβροτος, Εἰλήθυια,
Τριστοίχου φύσεως συνθήματα τρισσὰ φέρουσα.

ὀξυτέραν γάρ, ὡς Ἀριστοτέλης φησί, ποιεῖται τὴν πορείαν τὴν πρὸς τῷ χειμερινῷ τροπικῷ, βραδυτέραν δὲ τὴν πρὸς τῷ θερινῷ, ὁμαλὴν δὲ τὴν πρὸς τῷ ἰσημερινῷ. πρώτη τοίνυν τοῦ μηνὸς ἑορτή ἐστιν ἡ λεγομένη παρὰ μὲν Ῥωμαίοις Καλένδαι, παρὰ δὲ Ἕλλησι Νουμηνία· Καλένδας δὲ αὐτὰς οἱ παλαιοὶ προσηγόρευσαν ἐξ Ἑλληνικῆς σημασίας, ἀπὸ τοῦ καλεῖν τὸν ἀρχιερέα τὴν βουλὴν ἐν τῇ λεγομένῃ Καλαβρᾷ βασιλικῇ, καὶ σημαίνειν, εἴτε χρὴ κατὰ τὴν πεμπταίαν, εἴτε κατὰ τὴν διχότομον τῆς Σελήνης ἐπιτελέσαι τὴν τῶν Νωνῶν ἑορτήν, ἐξ ἧς τὴν μεσομηνίαν ἐπετήρουν.

p. 491. Herm. *Εἰνοδίην Ἑκάτην κλήζω τριοδῖτιν ἐραννήν.* Conf. Ast. Animadv. ad Theol. Arithm. p. 179. Inde Romanis dicitur *Trivia.* Vid. Ovid. Fast. I. 141. sq. 389. Appulej. Apolog. 459. p. 467. ed. Bosch. Rr.

τ ρ ί μ ο ρ φ ο ς] Paris. τρίμος [sic]. Rr.

Ἠδ' ἐγώ εἰμι — τρισσὰ φέρουσα] Hoc Hecates Oraculum desumtum ex Eusebii Praeparat. evang. IV. 23. p. 175. C. inter Oracula metrica Jovis, Apollinis cett. ab Opsopoeo collecta (Paris. MDCVII.) p. 62. et 65. (p. 48. ed. Gallaei) reperitur, sed pro ταυρώπης, ut apud Nostrum antea legebatur, habet ταυρῶπις, pro *ἀπειροτέχνη* — *ἀπειροτεχνής*, pro *Εἰλήθυια* — *Εἰλείθυια*, pro *τριστίχου* — *τριστοίχου* et *τρισσὰ φέρουσα* pro *τρὶς ἀφαιροῦσα.* (Τρίστοιχος bis recurrit apud Nostr. infra III. 25.). Accedunt praeterea hi tres versus: *Αἰθέρι μὲν πυρόεσσιν ἐειδομένη εἰδώλοις, Ἠέρα δ' ἀργεννοῖσι τροχάσμασιν ἀμφικάθημαι, Γαῖα δ' ἐμῶν σκυλάκων δνοφερῷ γένος ἡνιοχεύει.* Ex his Lydum emendavi. Pro ταυρώπης jam Boissonadius ad Ovidianar. Metamorphos. interpretat. Planudeam p. 603. legendum conjecit ταυρῶπις. Rr. In *ἀπειροτέχνη* metrum claudicat; reponerem *ἀπειρότοκος*, virginitatis, quae in Dianam optime cadit, epitheton. Sch. Nihil mutandum, nequaquam enim metrum claudicat, mutâ ante liquidam apud poëtas haud necessario efficiente positionem. Itaque nec audien-

partitus est. Triformis enim Luna, et id quomodo sit, ex oraculo cognoscere licet. Loquitur autem ita:

> Illa ego sum puella multiformis, coelum permeans, tauri vultum habens, triceps, saeva, aureas sagittas jaciens, Phoebe, artium imperita, lucem mortalibus afferens, Ilithyia, tripartitae naturae signa terna gestans.

Celeriorem enim, ut ait Aristoteles, conficit cursum circa solstitium hibernum, tardiorem circa aestivum, aequabilem circa aequinoctium. Primus igitur mensis festus dies est qui Kalendae dicitur a Romanis, a Graecis *Νουμηνία* (i. e. interlunium). Kalendas autem eas veteres vocaverunt ex Graeca significatione, inde, quod pontifex maximus *ἐκάλει* (vocabat) senatum in Calabram, quae dicebatur, curiam, et significabat, utrum oporteret quinto die, an Luna dimidiata agere Nonarum ferias, unde medium mensem

dus Lobeckius, quanquam elegantissima est ejus conjectura, qui in Programmate De mysteriis privatis P. I. p. 17.; ubi Euseb. (IV. 23. p. 175.) *ἀπειροτεχνής*, utique illud corrigendum, mutat in *ἀπειρολεχής*, ita: „idem vitium J. Lydo De mens. III. 4. 34. eximendum cum aliis foedioribus, quae Editor adhibitis necessariis subsidiis facile corrigere potuisset.“ Rr.

πρώτη τοίνυν — Καλένδαι κ. τ. λ.] Ter. Varro De ling. Lat. V. p. 49. Scal.: *Primi dies mensium nominati Kalendae ab eo, quod heis diebus Kalentur ejus mensis Nonae a pontificibus, quintanae ne an septimanae sint futurae, in Capitolio in curia Kalabra sic dictae, Quinque Kalo Juno Novella. Septem Kalo Juno Novella.* (quae Jos. Scaliger p. 80. ita emendat: — — *Calabra sic: DIES TE QUINQUE KALO JUNO NOV. — SEPTEM DIES TE KALO JUNO NOVELLA.*). Conf. Macrob. Sat. I. 15. p. 273. Bip. et Ideler: Ueber die Zeitrechn. d. Röm. p. 118. sq. Cf. praeterea quae in Graev. Thes. Tom. VIII. de Kalendis, Nonis cett. disputantur. — *μέν* ante *Ῥωμαίοις* Paris. om. *Καλαβρᾷ βασ.* scripsi pro Schowii *Καλαβρῇ βασ.* De praepositione *ἐν* pro *εἰς* posita vid. infra ad IV. 3. Rr.

Νωνῶν ἑορτήν] De Nonis vid. Ideler. l. l. p. 121., ubi examinatis veterum hac de re locis adnotat, Nonas dictas fuisse, quoniam in quovis mense

ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν μηνῶν τῶν ἔτι καὶ νῦν τὰς σεληνιακὰς σωζόντων ἑορτὰς πεμπταίας τὰς Νώνας ἐσή- p. 35. *μαινε, καθ' ἃς ἐπὶ τῆς τρισκαιδεκάτης καὶ μοιρῶν τινων, οὐ τὴν τοῦ φωτός, ἀλλὰ τὴν τοῦ σεληνιακοῦ σώματος εἰκός ἐστι συντρέχειν μεσότητα. ὁ γὰρ τῶν δεκατριῶν ἀριθμὸς συνέστηκεν ἐκ τῶν πρώτων δυοῖν τετραγώνων τοῦ τέσσαρα καὶ τοῦ ἐννέα (ἀρτίου τε καὶ περιττοῦ) πλευρὰς ἐχόντων, τοῦ μὲν ἀρτίου τὸ ὑλικὸν εἶδος, δυάδα, τοῦ δὲ περιττοῦ τὴν δραστηρίαν ἰδέαν, τριάδα. οὗτος οὖν ὁ ἀριθμὸς ἡ μεγίστη καὶ τελειοτάτη τῶν ἑορτῶν γέγονε τοῖς ἀρχαίοις ἐπιτήρησις. ἡ γὰρ πεντεκαιδεκάτη παρὰ μοίρας ἓξ κυρίως ἐστὶν ἡ μεσομηνία· αὐτοῦ γὰρ τοῦ φωτός ἐστιν ἡ μεσότης! ὅθεν καὶ Διὸς αὐτὴν ἑορτὴν (οἷον Ἡλίου) νενομίκασι, δι' οὗ σύμφαμεν φωτίζεσθαι τὴν Σελήνην. ἐπὶ δὲ τῶν ἡλιακῶν ἑβδομαίας τὰς Νώνας ἐσήμαινον· ὁ γὰρ ἕβδομος ἀριθμὸς Ἡλίου ἐστίν, ὡς ἔμπροσθεν εἴρηται. δῆλον γὰρ τὴν μὲν ἐλαχίστην τῆς Σελήνης περίοδον εἴκοσι καὶ ἑπτὰ ἡμερῶν εἶναι καὶ ὡρῶν τινων, τοῦ δὲ φωτὸς ἐγγὺς τριάκοντα. πρώτη τοίνυν ἡ νεομηνία, ἐξ ἧς ἔθος Ῥωμαίοις προκαλεῖν τὴν δευ-*

in ante diem *nonum Idus* incidant. Rr.

πεμπταίας τὰς Νών. ἐσήμ.] Vat. *πεμπταίας τὰς νόννας ἐπετέλουν.* Sub *ἐσήμαινε* intelligitur ex praecedentibus ὁ ἀρχιερεύς. Sch.

ἀλλὰ τὴν τοῦ σεληνιακ.] Fuerat ἀλλὰ τοῦ σελ. Sed Articulum τὴν Grammatica flagitat. Has.

τοῦ μὲν ἀρτίου κ. τ. λ.] Cf. supra II. 6. 7. — *δραστηρίαν* scripsi pro vitioso *δραστήριον*. Rr.

οὗτος οὖν ὁ ἀριθμ. — ἐπιτήρησις] Vat. *οὗτος γὰρ οὖν ὁ ἀριθμὸς ἡ μεγίστη καὶ τελειοτάτη τῶν ἑορταστικῶν θυσιῶν γέγονε τ.* Sch.

ὅθεν καὶ Διὸς αὐτ. ἑορτ. κ. τ. λ.] Ovid. Fast. I. 56. *Idibus alba Jovi* rell. Conf. vers. 587. sq. — Jovem item et Solem esse ut Pherecydis placitum recurrit infra IV. 3. — *τῷ Διί, καὶ γὰρ Ἥλιος αὐτὸς κατὰ Φερεκύδην.* Macrob. Saturn. I. 23.: *eundem esse Jovem ac Solem claris docetur indiciis.* Caussam, cur a Mythicis Jupiter Sol dicatur, reddit Noster in libro De ostent. p. 174. sic: *Ὥστε ἥλιος αἴτιος κεραυνῶν. Ταύτῃ Ζεὺς ὁ αὐτὸς καὶ Ἥλιος τοῖς μυθικοῖς*

constituebant. In iis enim mensibus, qui etiam nunc lunares habent ferias, quintanas Nonas promulgabat, secundum quas die tertio decimo et quibusdam partibus (gradibus) non luminis, sed lunaris corporis medietatem convenire consentaneum est. Trium enim decem numerus duobus prioribus constat quadratis, quatuor et novem (paris et imparis) numerorum habentibus latera, paris, materialem speciem, dyadem; imparis autem efficacem ideam (s. notionem effingentem), triadem. Hujus igitur numeri maxima ac diligentissima in feriis a veteribus ratio habebatur. Quintus enim decimus exceptis partibus (gradibus) sex, ut plurimum est medius mensis: ipsius enim luminis est medietas. Quare etiam Jovis has ferias (tanquam Solis) instituerunt, a quo collustrari Lunam constat. In solaribus autem septimanas Nonas indicabant: septimus enim numerus Solis est, ut ante dixi. Minimum enim Lunae circuitum viginti septem dierum et horarum nonnullarum esse constat, lucis autem prope triginta. Primae igitur feriae interlunium (Kalendae), a quibus solebant Romani

λέγεται καὶ κεραυνὸν ἐπιφέρεται καὶ ἀετὸς ὑπηρέτης αὐτῷ. Rr.

δι' οὗ — φωτίζ. τ. Σελ.] Conf. Gemini Element. astron. cap. VII. ubi plura de Lunae illuminationibus. Rr.

ὁ γὰρ ἕβδομος ἀρ.] Praetulerim ὁ γ. ἑβδομαῖος ἀρ. Has.

ὡς ἔμπροσθεν εἴρηται] Supra II. 11. Rr.

δῆλον γέρ — τριάκοντα] Vat. ἐλαχίστην τῆς σελήνης ἀποκατάστασιν εἴκοσι κ. Ex Vat. ἐγγὺς τριάκοντα reposui pro vitiosa Barb. codicis lectione ἐγγὺς τρία ἔτη. Sch. Paris. item: τρία ἔτη. — De hac re Gemin. Elem. astron. cap. XV. sic habet: ἐπεὶ γὰρ ὁ μηνιαῖος χρόνος παρετηρήθη ὑπάρχων ἡμερῶν εἴκοσι ἐννέα $\frac{α}{β}$ ὡς ἔγγιστα καὶ τριακοστοῦ τρίτου (dier. $29\frac{1}{2}\frac{1}{33}$), ἡ δὲ ἀποκατάστασις τῆς σελήνης ἡμερῶν κζ' καὶ ὀκτωκαιδεκάτου ($27\frac{1}{18}$) ὡς ἔγγιστα κ. τ. λ. Cf. Macrob. In Somn. Scip. I. 6. p. 33. Bip. Rr.

προκαλεῖν] Paris. male προςκαλεῖν. Id m ἡ ante ἑπτά om., pro προςεπιλογίσεται habet προςεπιλογ., pro καλεῖται post Νῶναι — καλοῦνται, et verba ἀντὶ τοῦ ἐννέα — τρισκαιδεκάτην it. omitt. Rr.

τέραν ἑορτήν, τουτέστι, τὰς Νώνας. εἰσὶ δὲ μέσαι ἀπὸ τῆς νεομηνίας ἄχρι τῶν Νωνῶν ἢ τέσσαρες, ἢ ἕξ, ὡς γίγνεσθαι τὰς πάσας σὺν καὶ αὐτῇ τῇ νεομηνίᾳ η πέντε, ἢ ἑπτά. εἴ τις οὖν ἀπὸ τῆς πεμπταίας καὶ αὐτῆς ἐννέα προςεπιλογίσεται ἡμέρας (αὕτη δὲ ἡ πρόςθήκη παρὰ Ῥωμαίοις Νῶναι καλεῖται), ἀντὶ τοῦ ἐννέα (τοσαῦται γάρ εἰσιν) εὑρήσει τὴν [ἐκ μικρᾶς σεληνιακῆς p. 36. *ἀποκατάστασιν μέσην, τουτέστι, τὴν τριςκαιδεκάτην· οὕτως καὶ ἐπὶ τῆς ἑβδομαίας, μετ᾽ αὐτῆς ἀριθμῶν τὰς ἐννέα, εὑρήσει τὴν τοῦ φωτὸς μεσομηνίαν, τουτέστι, τὴν πεντεκαιδεκάτην.] ἀποφράδας δὲ πάντως τὰς Νώνας εἶχον, νῦν μὲν ὡς ἀπὸ τῆς πεμπταίας, νῦν δὲ ὡς ἀπὸ διχοτόμου, μηδὲ ὠνομάσθαι ἢ ταύτην η ἐκείνην τὴν φάσιν ὑπομένοντες, ἀλλὰ τὴν μετὰ ἐννέα ἡμέρας ἐπιφοιτῶσαν μεσομηνίαν, τουτέστι, τὰς Εἰδούς, ἢ καὶ ἄλλως τιμῶντες διὰ τὴν τῶν φώτων ἐπιτήρησιν. ὅτι δὲ ἐξ Ἑλληνικῆς σημασίας τίκτεται τὸ τῶν Καλενδῶν ὄνομα, ἐξ αὐτῆς ἐστι λαβεῖν τῆς γραφῆς· ἔτι γὰρ καὶ νῦν τῷ Ἑλληνικῷ κάππα τὰς Καλένδας γράφουσιν οἱ Ῥωμαῖοι. ἰστέον δέ, ὅτι αἱ Καλένδαι Ἥρας ἑορτὴ ἐτύγχανον, τουτέστι, Σελήνης. οἱ γὰρ φυσικοί, ὡς ἔφθημεν εἰπόντες, Δία μὲν τὸν Ἥλιον, Ἥραν δὲ τὴν Σελήνην ἐνόμιζον εἶναι· καὶ τὴν μὲν νεομηνίαν ταύτῃ, τὰς δὲ Εἰδοὺς (τουτέστι, τὴν μεσομηνίαν) Διΐ, ἤγουν Ἡλίῳ, ἀνέφερον πληνιλούνιον τὰς Εἰδοὺς καλοῦντες, οἱονεὶ πληροσέληνον. τὸ δὲ*

ἀποφράδας δέ — εἶχον] Perperam Barb. *ἀποφράσας δὲ πάντως τὰς νόννας εἶχεν, ν.* quod ex apogr. Marino emendavi. Sch. Paris. male *πάντας* pro *πάντως*. — Religiosas censuisse Romanos Nonas, ex Suetonio intelligitur, qui in vita Octaviani cap. 92. Augustum perhibet quosdam dies observasse, *ne aut postridie nundinas quoquam proficisceretur, aut Nonis quidquam rei seriae inchoaret.* Pari modo Macrob. Sat. I. 15. p. 275.: *Nec hoc praetermiserim, quod nuptiis copulandis Kalendas, Nonas et Idus religiosas, id est, devitandas censuerunt.* Cujus rei ibidem in sequentibus rationem reddit. Rs.

μηδὲ ὠνομάσθαι — ὑπο-

ante dicere secundas ferias, id est, Nonas. Sunt autem medii inter Kalendas et Nonas vel quatuor, vel sex dies, ut efficiantur universi cum ipsis Kalendis vel quinque, vel septem. Si quis igitur inde ab ipso quinto die novem adnumerabit dies (haec autem accessio a Romanis Nonae appellatur) pro novem (tot enim sunt) reperiet parvi mensis lunaris compensationem mediam, id est, tertium decimum: ita in septimo quoque die, novem ei addens reperiet medium mensem luminis ratione habita, id est, quintum decimum. Nefastas autem omnino Nonas habebant, modo ob quintum diem, modo ob Lunam dimidiatam, ne appellari quidem eas vel hac, vel illa locutione patientes, sed novem post diebus venientem medium mensem, id est, Idus; sive etiam aliam ob causam honorem iis tribuentes, sequentes luminum rationem. Ex Graeca autem voce nasci Kalendarum nomen, ex ipsa scribendi ratione percipere licet; etenim nunc quoque Graeco Kappa Kalendas scribunt Romani. Sciendum autem, Kalendas Junonis ferias fuisse, id est, Lunae. Physici enim, ut ante diximus, Jovem esse censebant Solem, Junonem autem Lunam; et interlunium huic, Idus autem, id est, medium mensem, Jovi, tanquam Soli, dicabant, plenilunium Idus vocantes, velut *πληροσέληνον*.

μένοντες] Aliter atque in translatione factum est, haec ita Latine reddi poterant: *ne adhiberi quidem vel hanc, vel illam vocem, patientes.* Rr.

μεσομηνίαν] Paris. male *νεομηνίαν*. *Νεομηνία* sunt Kalendae, non Idus. Conf. Nostr. in antecedentib. Rr.

ἐξ Ἑλληνικῆς σημασ.] Cf. supra Excerpt. 7. Rr.

ὅτι αἱ Καλένδαι Ἥρας ἑορτὴ κ. τ. λ.] Ovid. Fast. I. 55. Macrob. Saturn. I. 15. p. 275. *cum enim initia mensium majores nostri ab exortu lunae servaverint, jure Junoni addixerunt Kalendas, Lunam ac Junonem eandem putantes.* Conf. Ideler. Ueber die Zeitrechn. d. Röm. p. 120. et Creuzer. Symb. vol. II. p. 557. Rr.

τὸ δὲ τῶν Εἰδῶν ὄνομα — εἰςενηνεγμ.] Vat. *τὴν δὲ μεσο-*

τῶν Εἰδῶν ὄνομα παρὰ μὲν τοῖς πολιτικοῖς ἐκ τοῦ εἴδους τῆς Σελήνης, παρὰ δὲ τοῖς ἱερεῦσιν ἀπὸ θυσίας τρόπου εὑρίσκομεν εἰςενηνεγμένον. [πεμπταίας δὲ ἢ ἑβδομαίας τὰς Νώνας μετὰ τὰς Καλένδας ἐκήρυττον, ὅτι ἑκάτερος τῶν ἀριθμῶν οἰκειότατος τοῖς φωσίν. ἀπὸ δὲ τῶν Νωνῶν καὶ αὐτῶν ἕως τῶν Εἰδῶν καὶ αὐτῶν μόνας ἐννέα μέσας παρετηρήσαντο, ὅτι οἰκειότατος καὶ προςφυὴς ὁ ἐννέα ἀριθμὸς τῇ Σελήνῃ· οὗτος γὰρ ἑαυτὸν γεννᾷ κατὰ Ξενοκράτην· ἀόριστος
p. 37. γὰρ ἡ ἄχρις ἐννεάδος πρόβασις καὶ πλήθει σύνοικος. τὴν μὲν οὖν νουμηνίαν ἔλεγον Καλένδας, τὴν δὲ δευτέραν τοῦ μηνός, πρὸ τεσσάρων ἢ πρὸ ἓξ (ὡς εἴρηται) Νωνῶν· τὴν δὲ τετάρτην, πρὸ μιᾶς Νωνῶν, διὰ τὸ ἀποφράζεσθαι τὴν δυάδα· τὴν πέμπτην Νώνας· τὴν ἕκτην, πρὸ ὀκτὼ Εἰδῶν· τὴν ἑβδόμην, πρὸ ἑπτὰ Εἰδῶν· τὴν ὀγδόην, πρὸ ἓξ Εἰδῶν· τὴν ἐννάτην, πρὸ πέντε Εἰδῶν· τὴν δεκάτην, πρὸ τεσσάρων Εἰδῶν· τὴν ιά, πρὸ τριῶν Εἰδῶν· τὴν ιβ΄, πρὸ μιᾶς Εἰδῶν· τὴν τριςκαιδεκάτην, Εἰδούς· τὴν ιδ΄, εἰ μὲν πεμπταῖαι ἦσαν αἱ Νῶναι, καὶ ὁ μὴν ἡμερῶν λ΄, πρὸ ιή Καλενδῶν τοῦ ἐπιόντος μηνός, εἰ δὲ πεμπταῖαι μὲν αἱ Νῶναι, καὶ ὁ μὴν ἡμερῶν λά, πρὸ ιθ΄ Καλενδῶν ὁμοίως· εἰ δὲ αἱ Νῶναι μὲν ἑβδομαῖαι, καὶ ὁ μὴν λά ἡμερῶν, τὴν ιέ, πρὸ ιζ΄ Καλενδῶν ὁμοίως. ἐπὶ δὲ τοῦ Φεβρουαρίου μόνου τὴν ιδ΄, πρὸ ις΄ Καλενδῶν Μαρτίων, καὶ καθεξῆς καθ' ὑπόβασιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν Καλενδῶν. ἡνίκα δὲ ἂν βίσεξτον ᾖ, τὴν κέ καὶ τὴν κς΄, τῇ

μηνίαν εἰδοῦς ἐκάλουν ἀπὸ τοῦ εἴδους τῆς σελήνης, ἢ ἀπὸ θυσίας τινός, ἥτις εἰδουλις ὠνομάζετο. Sch. Macrob. Saturn. I. 15. p. 274. Bip. *Nonnullis placet Idus dictas vocabulo Graeco οἶον ἀπὸ τοῦ εἴδους quod eo die plenam speciem Luna demonstret.* Festus: *Idulis, ovis, quae omnibus Idibus Jovi mactabatur.* Macrob. l. l. *Sunt, qui aestiment, Idus ab ove Iduli dictas, quod hoc nomine vocant Tusci, et omnibus Idibus Jovi immolatur a Flamine.* Vid. Ovid. Fast. I. 56. — Conf. Ideler. libello modo cit. p. 122. Rh. Ut universum hoc caput, ita hic

Iduum autem nomen apud politicos ἐκ τοῦ εἴδους (i. e. ex specie) Lunae, apud sacerdotes autem a sacrificii genere reperimus in linguam inductum. Quintanas autem vel septimanas Nonas post Kalendas promulgabant, quoniam uterque numerus aptissimus est luminibus. Ab ipsis autem Nonis usque ad ipsas Idus novem solos medios dies interponebant ideo, quod aptissimus et natura conjunctus numerus novenarius Lunae: hic enim se ipse gignit, ut videtur Xenocrati; infinita enim est usque ad enneadem progressio et multitudini conjuncta. Interlunium igitur dicebant Kalendas, secundum autem mensis diem a. IV vel a. VI (ut dictum est) Nonas; quartum, pridie Nonas (propterea quod nefasta habebatur dyas); quintum, Nonas; sextum, a. VIII Idus; septimum, a. VII Idus; octavum, a. VI Idus; nonum, a. V Idus; decimum, a. IV Idus; undecimum, a. III Idus; duodecimum, pridie Idus; tertium decimum, Idus; quartum decimum, si quintanae erant Nonae, et mensis dierum triginta, a. XVIII Kalendas mensis sequentis; si quintanae Nonae et mensis dierum triginta unius, a. XIX Kalendas similiter; si autem Nonae septimanae et mensis triginta dierum, diem XV a. XVII Kalendas similiter. In solo autem Februario diem XIV a. XVI Kalendas Martias, et deinceps, diminuentes dierum ante Kalendas numerum. Quando autem bissextum erat, diem XXV et XXVI

praecipue locus comparandus cum Plutarcho in Quaestionib. Romm. cap. XXIV. p. 269. E. p. 103. ed. Wytt. Cf. Wyttenb. in Var. lect. et in Animadvv. p. 29., qui etiam Macrobii Saturn. I. 15. laudat. Plutarcheus autem locus non minus mutilatus est quam hic Laurentianus. De *Jove* tanquam Sole et de Junone Luna prodit idem Plutarchus in Quaest. Romm. LVII. p. 282. C., ubi Wyttenbachius in Animadvv. p. 44. non memor erat hujus loci similiumque. Cr.

πεμπταίας δέ] Haec usque ad verba *λοιποὶ πάντες* om. Paris. Rr.

πρὸ ἓξ Καλένδῶν Μαρτίων ἔλεγον, ὃ καὶ εἴρηται. ἔχουσι δὲ ἑβδομαίας μὲν τὰς Νώνας Μάρτιος, Μάϊος, Ἰούλιος, Ὀκτώβριος· πεμπταίας δὲ οἱ λοιποὶ πάντες.] ἤρεσε δὲ ὅμως τῷ Καίσαρι καὶ μετὰ τὴν ἡλιακὴν τῶν μηνῶν διατύπωσιν τὰς σεληνιακὰς ἑορτὰς τοῖς μησὶ καταλεῖψαι. καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς δοκούσης ἀνωμαλίας τῶν πεμπταίας καὶ ἑβδομαίας τὰς Νώνας ἐχόντων μηνῶν.

p. 38. C. V. 8. Χαλεπὸν δὲ οὐδὲν ἐκ τῶν τοῖς ἀρχαίοις εἰρημένων διὰ βραχέων εἰπεῖν, ὅ,τί ποτε ἄρα ἐστὶ νουμηνία, καὶ τίνος χάριν παρὰ πᾶσι φαίνεται ἡ τῆς νουμηνίας δυναμις τιμωμένη (εἰ τἀληθὲς εἰπεῖν) τῇ φύσει τῶν πραγμάτων θεωρουμένη. καὶ τούτου μάρτυς Ἀντίγονος, φάσκων τοὺς μύρμηκας ἐν ταῖς νουμηνίαις ἀναπαύεσθαι· ἀδύνατον οὖν ἰδεῖν μύρμηκα ἐν ταῖς νουμηνίαις ἐργαζόμενον. [ὅτι τοὺς μύρμηκάς φασι ἐν ταῖς τῆς Σελήνης νουμηνίαις μὴ ἐργάζεσθαι, ἀλλ' ἡσυχάζειν. καὶ τὴν ἶβιν δὲ καὶ τὸν κέρκωπα Αἰγυπτίοις ἔνθεν ἐδόκει τιμᾶν· ἀμφότερα γὰρ τὰ ζῶα Σελήνῃ συμπαθῆ εἶναι προςείκασται· ἡ μὲν ἶβις αὐτῷ τε τῷ σχήματι ἐμφερής, ἄκρα μὲν ὀμιχλαίνουσα, λευκαίνουσα δὲ τὰ μέσα καθάπερ ἡ αἰθερία μήνη. ὅτε γὰρ οὐρανὸς ἀσέληνος, οὐδ' ἴβιδες ὁρῶσι, μύουσι δὲ τοῖς ὀφθαλμοῖς τουτονὶ τὸν χρόνον, καὶ ἄσιτοι ἐγκαρτεροῦσι τὸ

ἔλεγον, ὃ καὶ εἴρηται] Fuerat ἔλεται [sic]; scribendum ἔλεγον, cujus verbi ductus in Cod. a Schowio facile pro ἔλεται accipi poterant. Has.

ἔχουσι δὲ ἑβδομ. κ. τ. λ.] Cf. Macrob. Sat. I. 13. p. 264. Bip. Ἰούλιος reposui pro vitioso Ἰούλος, quod fuerat in Schowii editione, Rr.

ἤρεσε] Paris. male ἤρησε. Rr.

8. Χαλεπὸν δὲ οὐδέν] Hanc locutionem amat Noster: cf. De magistr. I. 28. p. 50. III. 48. p. 236. Rr.

εἰ τἀληθὲς εἰπεῖν] Codex: εἰῆτ' ἀληθὲς εἰπεῖν τ. menda et correctione unitis. Sch.

τούτου μάρτ. Ἀντίγονος] Antigon. Carist. Hist. mirab. collect. cap. CXL. p. 189. Beckm. καὶ ὅτι οἱ μύρμηκες νουμηνίαις ἀναπαύονται. Conf. Aelian. De animal. I. 22. et Plin. Hist. nat. XVIII. 29. sub fin. Rr.

ὅτι τοὺς μύρμηκάς κ. τ. λ.]

a. VI Kalendas Martias dicebant, id quod etiam dictum est. Habent autem septimanas Nonas Martius, Majus, Julius, October; quintanas, reliqui omnes. Verumtamen Caesari etiam post solarem mensium ordinationem lunares ferias mensibus relinquere placuit. Haec quidem de anomalia, quae esse videtur, mensium quintanas et septimanas Nonas habentium.

8. Nihil autem impedit, quo minus ex iis, quae a veteribus tradita sunt, paucis referamus, quid fere sit interlunium, et cujus rei gratia apud omnes, ut apparet, interlunii vis honore afficiatur (si verum dicamus), ubi ex natura rerum spectatur. Atque hujus rei auctor est Antigonus, qui formicas dicit interluniis requiescere: quare formica interluniis operans cerni nulla potest. — Formicas dicunt interluniis non operari, sed quiescere. Et ibim ac cercopem idcirco Aegyptiis visum est venerari: utrumque enim animal Lunae consentire verisimile est: ibis quidem ipsa specie ei similis, utpote quae extremis partibus nigra est, mediis autem alba, ut aetherea Luna. Quando enim Luna in coelo non apparet, neque ibides cernunt, sed connivent oculos illo tempore, et sine victu permanent, cognatum ele-

Omnia quae uncis inclusa sunt, Paris. om. Rr.

καὶ τ. ἶβιν δὲ κ. τὸν κέρκωπα] De ibide ab Aegyptiis culta vid. Creuzer. Symbol. vol. II. p. 486. ibique adnotata. *τὸν κέρκ.* scripsi pro *τὴν κ.* ut habuerat editio Schowii. Rr.

ἡ μὲν ἶβις κ. τ. λ.] Cf. infra IV. 52. sub fin. Aelian. De animal. II. 35. *σελήνης δὲ αὔξησιν καὶ μείωσιν ὅτι οἶδε, καὶ τοῦτο ἤκουσα· καὶ ὅτι τὴν τροφὴν ἑαυτῇ ὑφαιρεῖ καὶ προστίθησι κατὰ τὴν τῆς θεοῦ καὶ λῆξιν καὶ πρόσθεσιν, πυθέσθαι ποθὲν οὐκ εἰμὶ ἔξαρνος.* Idem X. 29. *σελήνης δὲ ἐκλειπούσης καταμύει ἔςτ᾽ ἂν ἡ θεὸς αὖθις ἀναλάμψῃ.* Rr.

ὅτε γάρ — ὅτε γάρ — ὅτε δέ] Particula *ὅτε* ter repetita molestias mihi facit, neque tamen ideo in *ὅταν* audeo immutare: est enim doctrina de Conjunctionum usu inter eas Grammaticae partes numeranda, in

συγγενὲς στοιχεῖον ἀναμένουσαι. ὁ δὲ κέρκωψ δηλοτέρας ἔχει τὰς ἐνεργείας· ὅτε γὰρ αὔξει Σελήνη, ὁ τῶν ὀφθαλμῶν κύκλος τούτῳ εὐρύνεται, ὅτε δὲ ....
p. 39. μειοῦται, συστέλλεται.] Δέρκυλλος δέ φησιν, ὅτι γεννᾶται ἐν τῷ Ὑδάσπῃ ποταμῷ λίθος λυχνὶς καλούμενος· οὗτος, Σελήνης αὐξομένης, ἦχον μελῳδίας ἀποδίδωσι. καὶ ἐν Ἀράρει δὲ τῷ ποταμῷ τῆς Κελτικῆς τίκτεται ἰχθὺς (κλοπίαν αὐτὸν οἱ ἐπιχώριοι καλοῦσιν) ὃς, αὐξομένης τῆς Σελήνης, λευκὸς γίνεται, μειουμένης, μελαίνεται. Ἀναξιμένης τοίνυν κύκλον τὴν Σελήνην εἶναι βούλεται ἐννεακαιδεκαπλασίονα τῆς Γῆς, πλήρη πυρὸς ὥςπερ τοῦ Ἡλίου· Ξενοφάνης δέ, νέφος εἶναι πεπυρωμένον· οἱ Στωϊκοί, μικτὴν πυρὸς καὶ ἀέρος· Πλάτων, ἐκ πλείονος τοῦ πυρώδους· Ἀναξαγόρας καὶ Δημόκριτος, στερέωμα διάπυρον, ἔχον ἐν ἑαυτῷ πεδία καὶ ὄρη καὶ φάραγγας· Ἡράκλειτος, γῆν ὁμίχλῃ περιειλημμένην· Πυθαγόρας γε μήν, πυροειδὲς σῶμα. περὶ δὲ τοῦ κατ' αὐτὴν φωτὸς ἐροῦμεν, ὡς Ἀναξίμανδρος μὲν ἴδιον αὐτὴν φῶς ἔχειν βούλεται,

quibus Lydus noster interdum claudicat. Praeterea infra IV. 52. p. 103. Schow. tota periodus eodem prorsus modo recurrit. Has.

ὁ δὲ κέρκωψ κ. τ. λ.] Cf. Aristotel. Hist. animal. II. 2. ibique Schneider. tom. III. p. 74. sqq. Cr.

ὅτε γὰρ αὔξει Σελήνη κ. τ. λ.] Post *ὅτε δέ* in Codice vacuum lacunae spatium; sensus plenus est. Sch.

Δέρκυλλος — λυχνὶς καλ.] De Dercyllo, cujus nomen etiam simplici litera λ scribitur, vid. Interpretes in Athenaei lib. III. cap. 32. p. 84. sq. Schweigh. Rr. Apogr. Marinum: *λίθος λύχνις κ.* Sch. Ex Apogr. Mariniano et Codice Paris. recepi *λυχνίς* pro *λύχνης*, ut habuerat editio Schowii. De hoc lapide noctu lucente vid. Lucian. IX. p. 118. (quem laud. Schneider. in Lexico) et Plin. Hist. nat. XXXVII. 7. — Orphei Lith. vers. 268. sqq. p. 389. ed. Herm. sic de eo: *ἐκ δ' ἄρα βωμῶν, Ἠΰτε περ κρύσταλλος, ἄνευ πυρὸς ἐκ φλόγα πέμπεις.* Rr.

Ἀναξιμένης] *Ἀναξίμανδρος* Plutarchus in Placit. philos. II. 25. p. 587. Wyttenb. Cr.

ὥςπερ τοῦ Ἡλίου] Fuerat *ὡς ἐπὶ τοῦ Ἡλίου*; ex Plutarchi loco laud. (ubi tamen Beckius ante *τοῦ ἡλ.* ponit Articulum *τόν*) correxi. Rr.

mentum exspectantes. In cercope autem ejus rei vis magis apparet: quando enim crescit Luna, oculorum ei orbis dilatatur, quando autem senescit, contrahitur. Dercyllus autem in Hydaspi fluvio ait lapidem nasci, qui lychnis dicatur: hic Luna crescente sonum modulatum edit. Et in Arare, Celticae regionis fluvio, nascitur piscis (clopiam eum incolae vocant), qui crescente Luna albescit, senescente, nigrescit. Anaximenes igitur orbem Lunam esse vult novendecuplum proportione Terrae, plenum ignis, ut Solis; Xenophanes, nubem igneam; Stoici, mixtam ex igne et aëre; Plato, majorem ejus partem esse igneam; Anaxagoras et Democritus, corpus solidum ignitum, quod in se habeat planities et montes atque convalles; Heraclitus, terram caliginosa nube contentam; Pythagoras vero, corpus igneum. De luce autem ejus dicendum nobis, Anaximandro eam videri suam propriam habere lucem, sed rariorem

Ξενοφάνης κ. τ. λ.] Plutarch. l. l. ubi tamen pro *πεπυρωμένον* est *πεπιλημένον*. Rr.

οἱ Στωϊκοὶ κ. τ. λ.] Plut. l. l. p. 588. *Οἱ Στ., μικτὴν ἐκ π. κ. ἀ.* Rr.

Πλάτων κ. τ. λ.] Ad verbum hoc Platonis placitum legimus apud Plutarchum l. l. ubi tamen non accurate versum: „majorem ejus partem esse *terream.*" Rr.

Ἀναξαγόρας κ. τ. λ.] Verbotenus haec leguntur apud Plut. l. l. excepto *καί* post *Ἀναξ.* Rr.

Ἡράκλειτος γῆν κ. τ. λ.] Ex Plutarcho l. l. Cf. Schleiermacher. p. 398., qui Corsinium secutus corrigendum pronunciavit *Ἡρακλείδης*. — Plutarch. exhibet *περιειλημμένην* (pro *περιειλημένην*, ut est in Schowii editione). Cr.

Πυθαγόρας κ. τ. λ.] Plut. l. l. *Πυθαγόρας, κατὰ τὸ πυροειδὲς σῶμα Σελήνης.* Rr.

Ἀναξίμανδρος μέν — ἐν καθαρ. ἀέρι φαίνεσθαι] Totus hic locus desumtus ex Plutarch. De plac. philos. II. 28. p. 589. Wyttenb. hac lectionis varietate: *μέν* post *Ἀναξ.* om., pro *φῶς ἔχειν* invers. ord. *ἔχ. φῶς*. — *βούλεται* om., item *ὁ δέ* post *πως* et *μέν* ante *φέγγει*. — *ἰσχ. πυρός* pro *ἰσχ. φωτός*. — pro *ἀμαυροῦντος* ut est in Schowii editione (vitio orto, uti videtur, oculis in *πεφυκότος* aberrantibus); *ἀμαυροῦν*, quod reposui. — *δέ* post *Θαλῆς* om., item *ἐνέκρινεν* et *ἅ γε μήν*. — *πεπονθέναι*

ἀραιότερον δέ πως· ὁ δὲ Ἀντιφῶν, ἰδίῳ μὲν φέγγει λάμπειν τὴν Σελήνην, τὸ δὲ ἀποκρυπτόμενον περὶ αὐτὴν ὑπὸ τῆς προςβολῆς τοῦ Ἡλίου ἀμαυροῦσθαι, πεφυκότος τοῦ ἰσχυροτέρου φωτὸς τὸ ἀσθενέστερον ἀμαυροῦν, ὃ δὴ συμβαίνει καὶ περὶ τὰ ἄλλα ἄστρα. Θαλῆς δὲ καὶ οἱ ἀπ' αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Ἡλίου φωτίζεσθαι τὴν Σελήνην ἐνέκριναν. ὅ γε μὴν Ἡράκλειτος τὸ αὐτὸ πεπονθέναι τὸν Ἥλιον καὶ τὴν Σελήνην φησί· σκαφοειδεῖς γὰρ ὄντας τοῖς σχήμασιν ἐκ τῆς ὑγρᾶς ἀναθυμιάσεως φωτίζεσθαι πρὸς τὴν φαντασίαν, λαμπρότερον δὲ τὸν Ἥλιον διὰ τὸ ἐν καθαρῷ ἀέρι φαίνεσθαι. ἀφεστάναι δὲ λόγος ἀπὸ τῆς Γῆς (κατὰ τὸν
p. 40. Ἐρατοσθένην) τὴν μὲν Σελήνην σταδίων μυριάδας ἑβδομήκοντα ὀκτώ, τὸν δὲ Ἥλιον τετρακοσίας καὶ ὀκτάκις μύρια. ἡ Σελήνη γάρ, τὴν ἑβδόμην κατέχουσα ζώνην, προςγειοτέρα τῶν ἄλλων ἐστὶν ἀστέρων· ὅθεν οὐδὲ πίλημα ἄκρατον αἰθέρος αὐτὴν εἶναί φασι, κρᾶμα

τόν pro περὶ τὸν θεῖκόν, ut antea fuerat. (Ex Plutarcho De plac. philos. II. 28. p. 589. ed. Wyttenb. Laurentio reddendum: πεπονθέναι τόν pro περὶ τὸν θεῖκόν. Stobaeus Eclog. I. p. 550. Heer. Cf. p. 524. Cr.) — φησί post Σελήνην om. — et inde a verbo σκαφοειδεῖς sic: σκαφ. γὰρ ὄντας τοῖς σχήμασι τοὺς ἀστέρας, δεχομένους δὲ τὰς ἀπὸ τῆς ὑγρᾶς ἀναθυμιάσεως αὐγάς, φωτίζεσθαι πρὸς τὴν φαντασίαν, λαμπρότερον μὲν τὸν ἥλιον· ἐν καθαρωτέρῳ γὰρ ἀέρι φέρεσθαι. Conf. Creuzer. Dionys. p. 255. Rr.

ὁ δὲ Ἀντιφῶν — τὴν Σελήνην] Ad λάμπειν τὴν σελήνην subaudiendum est βούλεται. Sch. Fuit hic Antiphon (de quo cf. Cicero De divinat. I. 51.) ὀνειροκρίτης, sive somniorum interpres, item τερατοσκόπος, sive haruspex. Scripsit Περὶ ἀληθείας, et ante Epicurum Providentiam divinam sustulit. De eo dicendi otium fecerunt Taylor in Lectt. Lysiacis cap. VII. p. 269. sqq. ed. Reisk. Ruhnken. Dissert. De Antiphonte in Opuscc. tom. I. p. 153. p. 175. sqq. ed. Bergmanni alter. Conf. insuper Fabric. B. Gr. vol. II. p. 752. ed. Harles. et Reiff. ad Artemidori Oneirocrit. p. 442. — Diversus est Antiphon Philosophus et Mathematicus, qui in loco de natura lunae inter philosophos Ἀντίφαντος dicitur in editionibus Stobaei I. 37. Eclogg. p. 558. Heeren. Quam nominis corruptelam quum suspicatus esset Heerenius, fidenter corrigere poterat ibidem et in Commentat.

quodammodo; Antiphonti autem, suo quidem fulgore nitere Lunam, eam autem illius partem, quae occultatur, appulsu Solis obscurari; quandoquidem ita natura comparatum est, ut ignis validior imbecilliorem obscuret, quod quidem aliis quoque in sideribus contingit. Thales autem et qui ejus sequuntur decreta, a Sole illustrari Lunam judicabant. Heraclitus vero eodem modo affici Lunam ac Solem dicit: scaphae enim figuram cum habeant, ex humido vapore eos collustrari, ut appareat; clariorem autem Solem esse, propterea quod in puro aëre appareat. Distare autem dicitur a Terra (ut Eratostheni videtur) Luna stadiorum septingentis octoginta millibus, Sol autem quater decies centenis octoginta millibus stadiorum. Luna enim, quae septimam tenet zonam (i. e. septimum circulum), propior a Terra est, quam reliqua sidera: quamobrem nec merum aetheris glo-

De Fontib. Eclogg. Stob. II. 2. p. 169., si meminisset Plutarchi De placit. philos. II. 28. p. 589. ed. Wytt. et Jo. Laur. Lydi, qui pro more Plutarchum atque adeo Pseudoplutarchum secutus, et ipse Ἀντιφῶν habet. Hunc philosophum memorat Ruhnken. in Dissert. laud. p. 181. sq. Cr.

ἐκ τῆς ὑγρᾶς ἀναθυμ.] Conf. de his Moser. ad Muson. Fragmm. in Creuzeri Daubiique libro qui inscribitur: Studien, vol. VI. p. 118. not. 47. Rn.

ἀφεστάναι δὲ λόγος κ. τ. λ.] Haec quoque desumta ex Plutarcho De plac. philos. II. 31. p. 592. Wytt. ubi sic lego: Ἐρατοσθένης, τὸν Ἥλιον ἀπέχειν τῆς Γῆς σταδίων μυριάδας ἑβδομήκοντα ὀκτώ. Hunc locum Beckius in sua Placitorum Plutarcheorum editione ex Galeno ita supplevit: Ἐρατοσθ. τ. ἥ. ἀ. τ. γ. [σταδίων μυριάδας τετρακοσίας καὶ στάδια ὀκτάκις μύρια· τὴν δὲ σελήνην τῆς γῆς ἀπέχειν] σταδίων μυριάδας ἑβδομήκοντα ὀκτώ. Hinc nostrum locum ita emendavi, ut μυρίας, quod fuerat post ὀκτάκις, mutarem in μύρια. Ceterum quam valde varient in his varii scriptores vid. in Beckii adnotatione ad Plutarchi locum p. 206. Rn. Pro μυριάδ. ἑβδομήκ. ὀκτώ Apogr. Marinum: μυριάδας ὀγδοήκοντα ὀκτώ. refragantibus membranis. Sch.

ἡ Σελήνη γὰρ κ. τ. λ.] Cf. Plutarch. De facie, quae in orbe Lunae apparet, passim. Ibi variae veterum de hac re sententiae copiose exponuntur. Rn.

χρῶμα δὲ αἰθερώδ. κ. τ. λ.] Plutarch. libro laud. V. p. 751.

δὲ αἰθερώδους καὶ ἀερώδους οὐσίας· τὸ γὰρ φαινόμενον αὐτῆς μέλαν (ὃ καλοῦσι πρόσωπόν τινες) οὐδὲν ἄλλο εἶναι, ἢ τὸν ἀναμεμιγμένον ἀέρα, ὃς φύσει μέλας ὢν ἄχρις αὐτῆς τείνεται. ἐκεῖνο δὲ μὴ παριδεῖν ἄξιον. ἡ νεομηνία κεφαλὴ μηνὸς πρὸς τῶν ἀρχαίων προσαγορεύεται. δέκα δὲ εἰςηγοῦνται Σελήνης σχήματα, ἀφ' ὧν ὁ τριακονθήμερος ἀναπληροῦται κύκλος· τάδε ἐστί· σύνοδος, ἀνατολή, μηνοειδής, διχότομος, ἀμφίκυρτος, πλήρης, αὖθις διχότομος, αὖθις ἀμφίκυρτος, αὖθις μηνοειδής, αὖθις . . . . . . ἕτεροι δὲ ενδεκα σχήματα εἶναι βούλονται· μετὰ γὰρ τὴν σύνοδον ἀριθμοῦσι καὶ τὴν γένναν, οταν μίαν μοῖραν ἀποστῇ ἡ Σελήνη τοῦ Ἡλίου.

c. VI. 9. *Τὰς τοίνυν Καλένδας, ὡς ἐλέγομεν, οἷα νουμηνίαν ἐτίμησαν Ῥωμαῖοι, μετὰ δὲ ταύτας καθεξῆς τὰς Νώνας, καὶ κατὰ τρίτην τάξιν τὰς Εἰδούς. τρίμορφος μὲν γὰρ ἡ τῆς Ἑκάτης (ἤτοι τῆς Σελήνης)* p. 41. *δύναμις· ὃ γὰρ Ἀπόλλων ἐν Ἡλίῳ, τοῦτο Ἑκάτη ἐν Σελήνῃ.*

10. *[Ὅτι ὁ τριάκοντα ἀριθμὸς φυσικώτατός ἐστιν· ὃ γὰρ ἐν μονάσι τριάς, τοῦτο ἐν δεκάσι τριακοντάς· ἐπεὶ καὶ ὁ τοῦ μηνὸς κύκλος συνέστηκεν ἐκ τεσσάρων τῶν ἀπὸ μονάδος ἑξῆς τετραγώνων, ά, δ', θ', ιϛ'. ὅθεν οὐκ ἀπὸ σκοποῦ Ἡράκλειτος γενεὰν τὸν μῆνα καλεῖ.]*

ἀέρος μῖγμα καὶ μαλακοῦ πυρός. Stoicorum haec sententia. Rn.

ὃ καλοῦσι πρόσωπόν τινες] Plut. l. l. I. p. 723. III. p. 727. Rn.

δέκα δὲ εἰςηγοῦνται Σελήν. σχήμ.] Codex: *δέκα δὲ ἐνσηγοῦνται σ.* Correxi ex apogr. Marino. In *αὖθις . . . . . . ἕτεροι* vacuum spatium; expleo: *αὖθις πλήρης· ε.* Sch. In Parisino quoque vacuum relictum spatium. — Macrob. In Somn. Scip. I. 6. p. 34. sq. ed. Bip. *Septem quoque permutationibus, quas phasis vocant Graeci, toto mense distinguitur: cum nascitur, cum fit dichotomos et cum fit ἀμφίκυρτος, cum plena et rursus amphicyrtos, ac denuo dichotomos, et cum ad nos luminis universitate privatur. amphicyrtos est autem, cum supra diametrum dichotomi*

bum eam esse dicunt, sed mixtam ex aetherea et aërea substantia: eam enim illius partem, quae nigra appareat, quam faciem nonnulli dicunt, nihil aliud esse, quam commixtum aërem, qui cum natura niger sit, usque ad eam pertinet. Illud autem dignum est, quod non praetermittatur. Interlunium caput (initium) mensis a veteribus appellatur. Decem autem memorantur Lunae apparitiones, quibus triginta dierum orbis impletur: sunt autem hae: coitus, ortus, lunata, dimidiata, amphicyrtos (gibbosa), plena, rursus dimidiata, rursus amphicyrtos, rursus lunata, rursus .... Alii autem undecim apparitiones esse volunt: post coitum enim nativitatem quoque numerant, quando una parte (i. e. uno gradu) distat Luna a Sole.

9. Kalendas igitur, uti diximus, tanquam interlunium honore afficiebant Romani, post has deinceps Nonas, et tertio loco Idus. Triplex enim Hecatae (id est, Lunae) vis: quod enim Apollo in Sole, idem Hecate in Luna.

10. Tricenarius numerus naturae optime convenit: quod enim in monadibus trias, idem in decadibus triacontas, cum etiam mensis orbis constet ex quatuor a monade deinceps quadratis, I, IV, VIII, XVI: unde non abs re Heraclitus generationem mensem dicit.

est, antequam orbis conclusione cingatur, vel de orbe jam minuens inter medietatem ac plenitudinem insuper mediam luminis curvat eminentiam. Cf. supra II. 8. Achill. Tat. Isagog. c. 21. et Eratosthen. (Hipparch.) ad Arati Phaenom. cap. VII. (ubi tamen mutilus textus). Rr.

τὴν γένναν] Achill. Tat. loco modo citato: *γέννα δὲ* (nativitas) *σελήνης καὶ ἀνατολὴ διαφέρει· μετὰ γὰρ τρεῖς ἢ τέσσαρας τοῦ γεννηθῆναι ἡμέρας φαίνεται, καὶ οὐχ ἅμα τῷ γεννηθῆναι· ἀνατέλλει δὲ οὐχ ὅλον τὸ φῶς ἔχουσα περιφερές, ἀλλὰ μηνοειδής* (falcatum). Rr.

9. *τρίμορφος μὲν γὰρ κ. τ. λ.*] Conf. supra Exc. 4. Rr.

10. *Ὅτι ὁ τριάκοντα — μῆνα καλεῖ*] Paris. om. *Ὅτι* et verba *ἐπεὶ καί* usque ad finem. Rr. *ὅθεν οὐκ ἀπὸ σκοποῦ Ἡ.*

11. *Μετὰ δὲ τὰς Καλένδας εὑρίσκομεν πολλαχῶς τὸν χρόνον διαιρεῖσθαι εἰς αἰῶνα, εἰς χρόνον, εἰς καιρόν, εἰς ἐνιαυτόν. αἰὼν τοίνυν ἐστὶν ἄπειρός τις τῶν οὐρανίων σωμάτων περιπόλησις, ἢ αὐτοῦ τοῦ παντὸς οὐρανοῦ παντελὴς ἀνακύκλησις, χρόνος δὲ ἡ ἐξ αἰῶνος ἀόριστος ἔκστασις. ταύτῃ καὶ Κρόνος παῖς Οὐρανοῦ λέγεται· ὁ γὰρ χρόνος ἐκ τῶν τοῦ οὐρανοῦ κινήσεων πρόεισιν. ὥστε καιρός ἐστι χρόνου παράδειγμα, καὶ οὐκ αὐτὸς ὁ χρόνος.*

12. [*Ὅτι Ἕλληνες μὲν ἀπὸ τῆς κέ Δεκεμβρίου τὴν ἀρχὴν ἐποιοῦντο τοῦ ἔτους, ἤτοι τὴν τροπήν, Ῥωμαῖοι δὲ μετὰ ὀκτὼ ἡμέρας, κατὰ τὴν πρώτην Ἰανουαρίου· οἱ μὲν Ἕλληνες τὴν τροπὴν αὐτὴν τηροῦντες, οἱ δὲ Ῥωμαῖοι τὴν τοῦ γνώμονος σκιάν, πότε συστέλλεσθαι ἄρξεται· μέχρι γὰρ τῶν ὀκτὼ ἀνεπαίσθητός ἐστιν ἡ τῆς σκιᾶς μείωσις.*]

13. [*Ὅτι διὰ τὴν γένεσιν διττὴ γέγονεν ἡ τῶν οὐρανίων κίνησις· εἰ γὰρ ἁπλῆ ἦν, οὐδὲν ἂν ἀπ' αὐτῆς παρήχθη, ὡς καὶ Ἀριστοτέλης ἐν τῷ δευτέρῳ*
p. 42. *Περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς· „μιᾶς μὲν οὔσης τῆς φορᾶς, οὐκ ἐνδέχεται γίγνεσθαι τὰ ἄμφω (γένεσιν καὶ φθοράν), διὰ τὸ ἐναντία εἶναι· τὸ γὰρ αὐτὸ καὶ ὡσαύτως ἔχον ἀεὶ τὸ αὐτὸ πέφυκε ποιεῖν, ὥςτε ἤτοι γένεσίς ἐστι ἀεὶ η φθορά. δεῖ δὲ πλείους εἶναι τὰς κινήσεις*

Ita emendavi; codex: *ὅθεν οὐκ ἀπὸ σκότου Η.* Scн.

11. *αἰὼν τοίνυν κ. τ. λ.*] Plato Tim. p. 38. Steph. p. 37. Bekker. Plura laudavi ad Procli Institut. theol. cap. 53. Cʀ. Add. Zonar. Lex. s. v. *αἰών*, p. 63. et 64. ibique Tittm. Rʀ.

χρόνος δέ — ἔκστασις] Inde Plato tempus (*χρόνον*) *αἰῶνος εἰκόνα κινητὸν ἢ διάστημα τῆς τοῦ οὐρανοῦ κινήσεως* esse docet. Vid. Plut. De plac. philos. I. 21. 22. p. 556. Conf. Macrob. Saturn. I. 8. p. 235. Bip. Pro *ἔκστασις* Paris. haud inepte *ἔκτασις*. Rʀ.

ταύτῃ καὶ Κρόνος κ. τ. λ.] Joann. Lyd. in fragm. majori De mensib. p. 276. B. ed. Has. *Εἰσὶ δὲ οἵ φασι, τὸν Κρόνον, ἴ. κατὰ ἀντιστοιχείαν, τὸν Χρόνον, Οὐρανοῦ εἶναι παῖδα· καὶ γὰρ ἐκ τῆς οὐρανοῦ κινήσεως ὁ χρόνος.* Cf. supra I. 1. Rʀ.

12. Paris. hoc et quod sequitur Excerptum (13) om. — De

11. Post Kalendas autem reperimus multis modis tempus dividi in aevum (aeternitatem), in tempus, in tempestatem, in annum. Aevum igitur est infinita quaedam corporum (s. globorum) coelestium circuitus, sive ipsius universi coeli perfecta circulatio, tempus autem infinitus ex aevo progressus. Itaque etiam *Κρόνος* (id est, Saturnus) Urani (i. e. Coeli) filius vocatur; tempus enim (*χρόνος*) ex coeli motibus prodit: ut tempestas temporis species sit, neque ipsum tempus.

12. Graeci a die XXV Decembris initium anni faciebant, Solis videlicet conversionem (considerantes), Romani autem octo post diebus, primo Januarii die; Graeci, conversionem Solis ipsam sequentes, Romani autem gnomonis umbram, quando contrahi inciperet: ad diem enim usque octavum umbrae imminutio non sentitur.

13. Propter generationem duplex rerum coelestium motus factus est. Si enim simplex esset, nihil eo procreatum esset, ut etiam Aristoteles libro secundo De generatione et corruptione: „unus si sit motus, ambo (generatio et corruptio) esse non possunt, propterea quod contraria sunt: idem enim quod est, et eodem modo se habet, id semper idem facere natura cogitur: ut aut generatio semper sit, aut corruptio. Oportet autem plures esse motus eosque

Graecorum ratione anni ordinandi vid. Petav. De doctr. tempp. I. 12. p. 15. ed. Veron. Theodor. Gaz. De mensib. cap. 5. Rn.

13. *διττὴ γέγονεν ἡ τ. οὐ. κίνησις*] Plutarch. De plac. philos. I. 23. p. 558. Wyttenb. *Ἐπίκουρος δύο εἴδη τῆς κινήσεως, τὸ κατὰ στάθμην καὶ τὸ κατὰ παρέγκλισιν.* Rn.

ὡς καὶ Ἀριστοτέλης κ. τ. λ.] Aristot. De gener. et corrupt. cap. X. p. 725. ed. Aurel. Allobr. Ibi verbis, quae Lydus descripta exhibet, haec praecedunt: *φανερόν, ὅτι.* — *τῆς φορᾶς* reposui ex Aristotele pro *φθορᾶς*, quod ex antecedente *φθορᾶς* ortum esse consentaneum est. — *γένεσιν καὶ φθοράν*, quae uncis inclusi, non sunt apud Aristote-

καὶ ἐναντίας, ἢ τῇ φορᾷ, ἢ τῇ ἀνωμαλίᾳ· τῶν γὰρ ἐναντίων αἰτία τὰ ἐναντία. διὸ οὐχ ἡ πρώτη φορὰ αἰτία ἐστὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς, ἀλλ' ἡ κατὰ τὸν λοξὸν κύκλον· ἐν ταύτῃ γὰρ καὶ τὸ συνεχὲς ἕν ἐστι, καὶ τὸ κινεῖσθαι δύο κινήσεις."]

14. *Ὅτι δὲ τὸν ἐνιαυτὸν ὡς θεὸν ἐτίμησαν, δῆλον ἐξ αὐτῆς τῆς Λυδῶν βασιλίδος πόλεως. Σάρδιν γὰρ αὐτὴν καὶ Ξυάριν ὁ Ξάνθος καλεῖ· τὸ δὲ Σάρδιν ὄνομα εἴ τις κατὰ ἀριθμὸν ἀπολογίσεται, πέντε καὶ ἑξήκοντα καὶ τριακοσίας εὑρήσει συνάγων μονάδας· ὡς κἀντεῦθεν εἶναι δῆλον, πρὸς τιμὴν Ἡλίου, τοῦ τοσαύταις ἡμέραις τὸν ἐνιαυτὸν συνάγοντος, Σάρδιν ὀνομασθῆναι τὴν πόλιν. νέον δὲ Σάρδιν τὸ νέον ἔτος ἔτι καὶ νῦν λέγεσθαι τῷ πλήθει συνομολογεῖται· εἰσὶ δὲ οἵ φασι, τῇ Λυδῶν ἀρχαίᾳ φωνῇ τὸν ἐνιαυτὸν καλεῖσθαι σάρδιν.*

c. VII. 15. [*Ὅτι τρεῖς ἀρχὰς ἦγον Ῥωμαῖοι τοῦ ἐνιαυτοῦ· μίαν μὲν ἱερατικήν, κατὰ τὸν Ἰανουάριον, αὐξανού-*
p. 43. *σης ἤδη τῆς ἡμέρας, δευτέραν δὲ κατὰ τὴν τοῦ Μαρτίου πρώτην, ἣν πάτριον εἶχον, καθ' ἣν καὶ τὰ ὅπλα ἔθος αὐτοῖς κινεῖν· τὴν δὲ πολιτικήν, ἢ μᾶλλον κυκλικήν, κατὰ τὴν πρώτην τοῦ Σεπτεμβρίου, ἣν ἡμεῖς μὲν ἐπινέμησιν, αὐτοὶ δὲ ἰνδικτιῶνα καλοῦσιν. τῆς γὰρ*

lem. — Pro *γένεσίς ἐστι* Arist. γ. *ἔσται.* — *ἢ τῇ φορᾷ* item ex Arist. reposui pro *ἢ τῇ φθορᾷ.* — pro *τὰ ἐναντία* Arist. habet *τἀναντία.* — inter *διὸ οὐχ* Arist. inserit Particul. *καί.* — *ἕν ἐστι* recepi ex Arist. pro *ἔνεστι,* ut ante fuerat. Rk.

14. *ὁ Ξάνθος*] *Xanthus* historicus, in Lydiacis, uti videtur. De hoc scriptore vid. Creuzer. Hist. Graecc. Antiquiss. Fragmenta, ubi ejus fragmenta collecta sunt. (Quibus hic locus adjiciendus est. Cr.) Rr.

τὸ δὲ Σάρδιν ὄνομα κ. τ. λ.] Eodem modo Nilus pro anno accipiebatur, computatis hujus nominis literis item efficientibus anni dierum numerum. Conf. Heliodor. Aethiopic. IX. 22. p. 381. ed. Coray., quem locum tractat Creuzer. in Commentat. Herodot. I. p. 184., nostri quoque facta mentione. Pro *ἀπολογίσεται* Nokkius legendum conjicit *συλλογίσεται,* ut supra II. 5.

contrarios, vel impetu, vel anomalia: causa enim contrariorum contraria sunt. Itaque non primus impetus generationis et corruptionis causa est, sed is, qui obliquo fit circulo: in hoc enim et continuum unum est, et quod movetur duplici motus genere."

14. Annum autem tanquam deum ab iis cultum fuisse, ex ipsa Lydorum urbe regia apparet. Sardin enim eam et Xyarin Xanthus vocat: Sardis autem nomen si quis ad numerum computabit, quinque et sexaginta et trecentas colligens reperiet monades: ut inde quoque appareat, in honorem Solis, tot diebus annum consummantis, Sardin urbem esse nominatam. *Νέον Σάρδιν* autem novum annum etiam nunc a vulgo dici constat. Sunt autem, qui dicant, antiqua Lydorum lingua annum vocari *σάρδιν*.

15. Tria anni initia agebant Romani: unum sacerdotale, mense Januario, crescente jam die; secundum, primo Martii die, quem patrium habebant, quo die etiam arma movere iis mos erat; politicum (i. e. civile), sive potius cyclicum, primo Septembris die, quam nos *ἐπινέμησιν* dicimus, ipsi autem indictionem

εἰς ἀριθμοὺς συλλογίσεται: qua tamen mutatione opus non esse puto. — Post verbum *Σάρδιν* in Paris. deficit linea. Sequens habet: *ματρώνας καὶ εὐγενίδας*, nihil praeterea; tertiae initium est: *Ἰνδικτιῶνα μὲν οὖν οἱ Ῥωμαῖοι τομὴν ἐνιαυσιαίου κύκλου πατρίως καλοῦσιν.* Cetera omissa. Rb.

15. Totum hoc Excerptum Paris. om. De variis quae variis temporibus agebantur anni initiis vid. Ideler: Ueber die Zeitrechn. d. Röm. p. 127. sqq. Cum Nostro conf. Ovid. Fast. I. 65. sqq. III. 73—76. Rb.

κατὰ τὴν πρώτ. — ἰνδικτιῶνα καλ.] Praepositionem *κατά*, qua vix carere possumus, ex conjectura in textu posui. — De *Indictione* apponere juvat quae habet Lambecius ad Codin. p. 172. ed. Paris. „Nota, Indictionem, seu *ἐπινέμησιν*, quae apud scriptores Graecos in usu est, et cognominatur Caesarea, incepisse post Christum natum anno trecentesimo et duodecimo, die vigesimo quarto Septembris, quo Constantinus Magnus Maxentium devicit et statim post victoriam Christianis libertatem indixit. Altera, quae Romana

ἀρχαιότητος τὸν κύκλον ἐχούσης εἰς τὸ λεγόμενο παρ' αὐτοῖς λοῦστρον, τουτέστιν, εἰς τὴν πενταετηρίδα (καθαρμὸς δὲ ἦν, καὶ μυστήρια Μητρὸς κατ' αὐτὴν ἐτελεῖτο), ἔδοξεν ὕστερον πρὸς τιμὴν Ἄρεος (πάτριος δὲ Ῥωμαίοις, ὥς φασι, θεός) παρὰ πεντεκαιδέκατον ἐνιαυτὸν ἀνανεοῦσθαι τὸν κύκλον. ἡ γὰρ τελεία ἀποκατάστασις Ἄρεος διχῶς παραφυλάττεται, μικρὰ μέν, πεντεκαίδεκα, μέση [sic] δέ, ἑβδομήκοντα ἐννέα. ὅτι δὲ πάτριον ἀρχὴν ἐνιαυτοῦ τὸν Μάρτιον οἱ Ῥωμαῖοι παρέλαβον, δῆλον καὶ ἀπὸ τοῦ τὰς λεγομένας παρ' αὐτοῖς ματρώνας (τουτέστι, τὰς εὐγενίδας) τοὺς οἰκέτας ἑστιᾶν, καθάπερ ἐν τοῖς Κρονίοις τουτὶ πράττειν ἔθος ἦν τοὺς κεκτημένους· ὧν αἱ μὲν δι' Ἄρεος τιμὴν δουλεύουσι τοῖς ἄῤῥεσι τῶν οἰκετῶν, διὰ τὴν κρείττονα φύσιν, οἱ δὲ (ἀποτρόπαιον ὥςπερ θεραπείαν εἰςάγοντες τῷ Κρόνῳ) τοῖς ἑαυτῶν δούλοις ἐδούλευον, ὅπως μὴ ταῖς ἀληθείαις νεμεσητόν τι παθόντες εἰς δουλείαν πολεμίων καταπέσωσιν.]

16. Ἐπινέμησιν δὲ αὐτὴν Ἕλληνες ἐκ τοῦ πράγματος ὠνόμασαν. ἐπὶ γὰρ Ζυγῷ γενόμενος ὁ Ἥλιος δείκνυσι τὴν τῶν καρπῶν ποιότητα· κατ' αὐτὴν δὲ φιλανθρώπως οἱ πάλαι τοὺς φόρους τοῖς ὑπηκόοις

vocatur et Latinis scriptoribus usitata est, a Calendis Januariis sequentibus incepit." Vid. praeterea Cod. Theod. XI. 28. leg. 3. 7. 8. 9. Cf. Nostr. infra IV. 80. De ostent. p. 28. A. et Has. in Animadv. p. 296. ibique laudata. Cf. et Etymol. Gud. s. v. Ἐπινέμησις, p. 201. Rr.

μέση [sic] δὲ ἑβδ.] Cum de duplici tantum Martis restitutione agat, μέση hoc loco nullo modo ferri potest. Quid, si ex *ΜΕΓΑΛΗ* compendiose scripto orta sit prava lectio? Ad hanc conjecturam accommodavi translationem. Rr.

ματρώνας, τ. ἑ. τὰς εὐγενίδας] Infra IV. 24. hanc vocem vertit οἰκοδεσποίνας. Festus s. v. *Matronas appellabant fere, quibus stolas habendi jus erat.* Vid. ibid. Dacer. Cf. Creuzeri librum: Abriss der Röm. Antiq. §. 71. p. 70. Idem quod nostro loco Lydus, Macrob. Saturn. I. 12. p. 256. Bip. sic refert: *et servis coenas apponebant matronae, ut domini Saturnalibus: illae, ut principio anni ad*

vocant. Antiquitas enim, cum cyclum (i. e. orbem) haberet lustri, quod iis dicebatur, id est, quinquennii (lustratio autem erat et mysteria Matris tunc fiebant), visum est postea in honorem Martis (patrius autem hic Romanis, ut dicunt, deus) quinto decimo quoque anno renovare orbem. Perfecta enim restitutio Martis dupliciter observatur, minor, quindecim, major autem, septuaginta novem (annorum). Patrium autem anni initium Martium a Romanis acceptum fuisse, inde quoque apparet, quod matronae, quae apud eos dicebantur (id est, feminae ingenuae) servis victum praebebant, quemadmodum in Saturnalibus idem facere domini consueverant: ex quibus illae in Martis honorem maribus serviunt mancipiorum, ob naturam praestantiorem, hi, cultum quasi ad mala averruncanda pertinentem instituentes Saturno, servis suis serviebant, ut ne re vera, postquam aliquid quod esset vituperandum, accidisset, ab hostibus in servitutem redigerentur.

16. *Ἐπινέμησιν* autem eam Graeci ab eo quod res est, vocabant. In Libra enim cum Sol est, frugum conditionem significat, secundum quam humaniter veteres tributa subjectis (civibus) *ἐπένεμον* (i. e. distri-

promptum obsequium honore servos invitarent, hi, quasi gratiam perfecti operis exsolverent. Rn.

ὅπως μὴ ταῖς ἀληθείαις] Fuerat ὅπερ μ. τ. ἀ., pro quo, consentiente Hasio, posui ὅπως. Pro ταῖς ἀληθείαις legendum suspicabar ταῖς ἠλιθίαις vel τ. ἀλιτρίαις, quae tamen conjectura omni destituitur auctoritate. Rr. Dubito, an ταῖς ἀληθείαις mutandum sit, cum Lydus aliique ejusdem temporis scriptores hoc dicendi genere (τῇ ἀληθείᾳ, ταῖς ἀληθείαις) uti consuerint. Hoc dicere vult scriptor: Romani per unum diem quotannis sponte servitia faciebant, ut Nemesin placarent, ne *re vera* inciderent in servitutem. Has. Confirmatur Hasii sententia Scholio ad Sophoclis Oedip. Colon. vers. 696 (698), ubi sic: — — *ἰσοροῦσι — ὥςτε ταῖς ἀληθείαις ἐγχέων αὐτὰς φόβημα — γενέσθαι.* Communicavit autem mecum hunc locum is, cui et alia plu-

ἐπένεμον· ὡς μὴ παρὰ τὴν τούτων ἐπίδοσιν ἀσεβῶς δοκοῖεν βαρύνεσθαι, τυχὸν οὐ [sic] φορολογούμενοι. εἰκότως οὖν αὐτὴν ἐπινέμησιν, οἱονεὶ διανομήν τινα τῶν δασμῶν, ἐκάλεσαν. οὐ γὰρ ἦν οὕτως ἀδυςώπητος ἡ τῶν φόρων εἴςπραξις, οὐδ᾽ ὡρισμένη τις ἢ μᾶλλον αὐξομένη κατὰ μικρόν, ἀλλὰ πρὸς τὸ χρειῶδες τῶν ἀνακυπτόντων τοῖς κρατοῦσιν ἐγένετο. ταύτῃ καὶ ἐπιτάγματα τοὺς φόρους ἔτι καὶ νῦν Ἀσιανοὶ καλοῦσιν. ὅθεν ἐπ᾽ εἰρήνης ἐναπομενόντων ἐπὶ πλεῖστον, καὶ τὸ λοιπὸν συγχωρουμένων τοῖς συντελέσι τῶν φόρων, τοιαῦτα ταῖς πόλεσι περιγέγονε θαυμαστά, λουτρὰ λέγω, καὶ ἀγοραί, καὶ ὑδάτων ὁλκοὶ ἄπειρον εὐδαιμονίαν τῶν οἰκητόρων κηρύττοντες.

c. VIII. 17. [Ὅτι ὁ δράκων πνευματικώτατον πάντων ἑρπετῶν καὶ πυρῶδες· παρ᾽ ὃ καὶ τάχος ἀνυπέρβλητον διὰ τοῦ πνεύματος, χωρὶς ποδῶν καὶ χειρῶν ἢ ἄλλου τινὸς τῶν ἐκτός, δι᾽ ὧν τὰ λοιπὰ ζῶα, τὰς κινήσεις ποιεῖται καὶ ποικίλων σχημάτων τύπους ἀποτελεῖ. πολυχρονιώτατον δέ ἐστι, οὐ μόνον τῷ ἐκδυόμενος τὸ γῆρας νεάζειν, ἀλλὰ καὶ αὔξησιν ἐπιδέχεσθαι μείζονα πέφυκε· καί, ἐπειδὰν τὸ ὡρισμένον μέτρον πληρώσῃ, εἰς ἑαυτὸν ἀναλίσκεται. ὀξύτατα δὲ πάντων βλέπει, ὅθεν καὶ δράκων ὠνόμασται.]

18. [Ὅτι οὐδαμοῦ τοῦ τῆς Τύχης ὀνόματος Ὅμηρος μέμνηται, Ἡσίοδος μέντοι.]

rima debet haec Lydi editio, V. Cl. Car. Phil. Kayser. — Cf. Dionys. Halic. IV. p. 219. sq. quem laudat Creuzer. in Symbol. vol. II. p. 862. Rr.

16. *τυχὸν οὐ* [sic] *φορολογούμενοι*] Ad ea, quae praecedunt, illustranda melius legeris *τυχὸν οἱ φορολογούμενοι*, ut sit vertendum: „ut ne praeter horum distributionem modo nefario viderentur temere eos premere ii qui tributa exigerent.“ Has. Rectius fortasse οὐ mutaveris in τως, ut legendum sit *τυχόντως*, i. e. *temere*, quam conjecturam etiam in translatione expressi. Ceterum vocem ἐπίδοσις hoc loco non, ut Hasio videtur, *distributionem*, sed potius *incrementum* frugum significare arbitror. Rr.

buebant), ut ne supra earum incrementum modo nefario viderentur eos premere, temere tributa exigentes. Merito igitur eam *ἐπινέμησιν*, quasi distributionem aliquam vectigalium, vocabant. Non enim erat adeo acerba vectigalium exactio, neque erat exactio aliqua stata, vel quae paullatim augeretur, sed ad necessarium usum emergentium ab imperantibus fiebat. Quamobrem etiam *ἐπιτάγματα* (i. e. imperata) vectigalia nunc quoque Asiani vocant. Unde, cum ut plurimum in pace permanerent ac posthac perpetuo condonarentur iis, qui pendere debebant, vectigalia, talia urbibus orta sunt admirabilia, balnea dico ac fora et aquarum ductus, infinitam incolarum felicitatem praedicantia.

17. Anguis omnium animalium repentium ventosissimum est et igneum; atque idcirco etiam celeritate insuperabile per spiritum, sine pedibus et manibus vel ullo alio eorum, quibus reliqua animalia, movetur et variarum specierum modos efficit. Diutissime autem vivit, non solum eo, quod exuta senectute juvenescit, sed etiam ita natura comparatus est, ut majus incrementum capiat: et, cum statum modum implevit, in se ipsum consumitur. Omnium praeterea acerrime cernit, unde etiam *δράκων* (a verbo *δέρκω*, i. e. cerno) nominatus est.

18. Nusquam Fortunae nomen Homerus memorat, verum Hesiodus.

εἰκότως οὖν] *οὖν* interposui flagitante nexu verborum. Rr.

ἀδυςώπητος] Recurrit haec vox in libro De magistr. p. 56. In Etymol. m. s. v. *Ἀμείλιχος* tanquam synonymon affertur. Rr.

17. Hoc excerptum et quae sequuntur usque ad mensem Januarium Paris. om. — De dracone ejusque significatu symbolico vid. Creuzer. Dionys. p. 142. sq., ubi hic ipse locus citatur. Rr.

ὅθεν καὶ δράκων ὠνόμ.] Etymol. m. s. v. p. 286. *Δράκων, παρὰ τὸ δέρκω, τὸ βλέπω· ὀξυδερκὲς γὰρ τὸ ζῶον.* Rr.

18. *Ὅτι οὐδαμοῦ κ. τ. λ.*] Cf. Pausan. lib. IV. cap. 30. 3. Macrob. Sat. lib. V. cap. 16. Hesiod. Theogon. vers. 360. Cr.

19. [Ὅτι τὸν πλοῦτον Ἰσοκράτης μᾶλλον κακίας p. 45. ἢ καλοκἀγαθίας εἶπεν ὑπηρέτην· Πλάτων δὲ εἶπε, μηδένα γίνεσθαι μεγίστου πλούτου κύριον, εἰ μὴ τὸν προεζημιωμένον τὴν ψυχήν.]

20. [Ὅτι οὐ μόνον ἡ μαγνῆτις ἕλκει τὸν σίδηρον, ἀλλὰ καὶ ὁ ἐξ αὐτῆς μεταλλευθεὶς σίδηρος τὸν ἄλλον σίδηρον.]

21. [Ὅτι πoντίφικες οἱ ἀρχιερεῖς παρὰ Ῥωμαίοις ἐλέγοντο, καθάπερ ἐν Ἀθήναις τὸ πάλαι γεφυραῖοι πάντες οἱ περὶ τὰ πάτρια ἱερὰ ἐξηγηταὶ καὶ ἀρχιερεῖς (διοικηταὶ τῶν ὅλων) ὠνομάζοντο, διὰ τὸ ἐπὶ τῆς γεφύρας τοῦ Σπερχειοῦ ποταμοῦ ἱερατεύειν τῷ Παλλαδίῳ. πόντην γὰρ οἱ Ῥωμαῖοι τὴν γέφυραν καλοῦσι, καὶ ποντίλια τὰ γεφύρια ξύλα. ὅθεν καὶ πράξιεργίαι δῆθεν ἐκαλοῦντο, ὡςανεὶ τελεσταί. τοῦτο γὰρ σημαίνει τὸ ποντίφεξ, ἀπὸ τοῦ δυνατοῦ ἐν ἔργοις.]

22. [Ὅτι Διοσκούρους φασὶ τὸ ὑπὲρ Γῆν καὶ ὑπὸ Γῆν ἡμισφαίριον, ἀμοιβαδὸν μυθικῶς ζῶντας καὶ τελευτῶντας.]

Videtur hoc Excerptum ex ea de Fortuna disputatione desumtum esse, cujus pars exstat infra IV. 7. Rr.

19. Desumta haec ex parte IV. no. 7. Isocratis sententia, quae recurrit infra IV. 62., est in ejus Paraenes. ad Demonic. haud procul ab initio, ubi ille sic: πλοῦτος δὲ κακίας μᾶλλον, ἢ καλοκἀγαθίας ὑπηρέτης ἐστίν. Rr.

20. Desumt. ex part. IV. no. 11. — Plin. Hist. nat. XXXIV. 14. *De magnete lapide — — concordiaque quam cum ferro habet. Sola haec materia vires ab eo lapide accipit retinetque longo tempore aliud apprehendens ferrum.* Conf. Orph. Lith. 301. sqq. p. 393. sqq. ed. Herm. Rr. Cf. Schneideri Eclogg. physs. p. 161. ejusque Animadvv. p. 93. ibique laudat. Theophrast. De lapidib. p. 397., ubi distinguit inter λίθον Μαγνῆτιν et Ἡρακλείαν. Adde Scholia in Platon. ed. Ruhnk. p. 138. et Lectt. Platonn. ad calc. Plotini De pulcr. p. 534. Cr.

21. ποντίφικες] Varro De l. L. IV. p. 22. ed. Scal. *Pontifices ego a ponte arbitror, nam ab iis sublicius est factus pri-*

19. Divitias Isocrates magis pravitatis, quam virtutis ministras esse dixit. Plato autem ait, neminem fieri maximarum divitiarum dominum, nisi qui ante damnum ceperit animo.

20. Non solum magnes attrahit ferrum, sed etiam ferrum ex eo effossum aliud ferrum.

21. Pontifices apud Romanos sacerdotes principes dicebantur, quemadmodum Athenis antiquitus *γεφυραῖοι* appellabantur omnes patriorum sacrorum interpretes et summi sacerdotes (qui praeerant rebus sacris omnibus), propterea quod *ἐπὶ τῆς γεφύρας* (i. e. in ponte) Sperchii fluminis sacerdotio Palladii fungebantur. Pontem enim Romani *τὴν γέφυραν* vocant, et pontilia ad pontem pertinentia ligna: unde et *πραξιεργίαι* fortasse vocabantur, quasi perfectores: hoc enim significat. pontificis nomen, a potente operum (i. e. a verbis *posse* et *facere*).

22. Dioscuros dicunt Terrae hemisphaerium superius atque inferius, per vices ex fabula viventes ac morientes.

mum, et restitutus saepe, cum ideo sacra et uls et cis Tiberim non mediocri ritu fiant. Quam vocis derivationem ridiculam dicit Plutarchus Num. IX. Conf. Dionys. Halic. II. 75. ibi a Leopoldo laudatum. Rn.

γεφυραῖοι] Herodot. lib. V. c. 57. sqq. Cr. De Gephyraeis his conf. Creuzer. Symb. vol. II. p. 816. ubi noster locus tractatur. Adde C. O. Mueller in libro qui inscribitur Orchomenos pag. 118. sqq. Rn.

πόντην] Plutarch. l. l. habet *ποντέμ*. Rn.

πραξιεργίαι] Haec vox in Lexicis desideratur. Rn.

22. Desumtum hoc Excerptum ex part. IV. 13. — De Dioscuris locus primarius exstat apud Sextum Empiricum Advers. Math. IX. p. 757. seq. Fabric., laudat. a Creuzero in Dionyso p. 166. — *τὰ γὰρ δύο ἡμισφαίρια, τό τε ὑπὲρ γῆν καὶ τὸ ὑπὸ γῆν, Διοσκούρους οἱ σοφοὶ — ἔλεγον.* Cf. Cic. De nat. deor. III. 21. p. 585. sqq. ed. Mos. et Creuz. et Creuzeri Symb. vol. II. p. 334. sqq. Rn. Pro *ἀμοιβαδὴν*, quod non facile ferri potest, reposuerim

23. [Ὅτι Φάβιος ὁ βουλευτὴς κατεδικάσθη ὑπὸ τῆς βουλῆς, ὅτι παρὰ τὸν διωρισμένον τῷ νόμῳ ἄργυρον ἐδείκνυτο κεκτημένος. οὐδὲ γὰρ ἐφεῖτο παρὰ τὴν ἀξίαν κεκτῆσθαί τινι, ἀλλ' οὐδὲ σηρικῇ χρῆσθαι ἐσθῆτι τοῖς τυχοῦσι, κἂν εὔποροι εἶεν, μόνοις δὲ τοῖς πατρικίοις τοῦτο κατ' ἐξαίρετον ἀνενήνεκτο.]

24. [Ὅτι τὴν Ἀθηνᾶν εἰς τὴν ψυχὴν ἀνάγουσιν, ὡς ἀθάνατον καὶ παῖδα τοῦ Διὸς ἐκ τῆς αὐτοῦ κορυφῆς, ἤτοι ἐκ τῆς ἀκρότητος τοῦ οὐρανοῦ κατιοῦσαν,
p. 46. καὶ ἁπλῆν δὲ οὖσαν. Τριτογένειάν φασιν οὐκ ἀπὸ Τρίτωνος ποταμοῦ, ἀλλ' ὅτι κατιοῦσα τὸ μὲν θυμικὸν ἐκ τοῦ αἰθέρος λαμβάνει, τὸ δ' ἐπιθυμητικὸν ἐκ τῆς σεληνιακῆς σειρᾶς· καὶ γὰρ ὑγρὰ τὴν φύσιν ἡ Σελήνη· ὅθεν καὶ αἱ περὶ ἐρώτων μαγγανεῖαι πρὸς αὐτὴν γίνονται.]

c. IX. 25. [Ὅτι ἀγὼν καὶ ἀγωνία ὁ τόπος λέγεται διὰ τὸ κυκλοτερές, παρὰ τὸ μὴ ἔχειν γωνίαν, ἧς εἰς τύπον καὶ στέφανοι κυκλοτερεῖς τοῖς νικῶσιν ἐπετίθεντο. οἱ δὲ τρεῖς ὀβελοὶ τὴν τρίστοιχον φύσιν δηλοῦσιν,

[id quod factum est] ἀμοιβαδόν, ut est infra l. l. Has.

23. Ὅτι Φάβιος ὁ βουλ. κατεδικάσθη] Male Schowii edit. κατεδικάστη. Corrige κατεδικάσθη. De raritate argenti in vasis aliisque utensilibus apud veteres Romanos vid. Plinium in Hist. nat. XXXIII. 11. 49. p. 628. sqq. Harduin. Pertinet haec res ad Leges sumtuarias, de quibus vid. Gell. II. 24. Platner De legg. sumtt. Lips. 1754. et Baxii Dissertat. De legg. sumtuariis. Lugd. Bat. 1816. Publium autem Cornelium Rufinum senatu motum a Fbricio Censore, quia decem pondo argenteorum vasorum possideret, nunc in Dionysii Excerptis legimus nuper ab A. Maio repertis, libr. XX. cap. 1. p. 155. ed. princ. Mediolan. Cr. Kayserus, V. Cl., quem de hoc loco consului, non in ipsum Fabium cadere monet Lydi verba, sed *C. Licinium, M. Fabii Ambusti generum*, de quo Livius lib. VII. cap. 16. sic: *Eodem anno C. Licinius Stolo a M. Popillio Laenate sua lege decem millibus aeris est damnatus, quod mille jugerum agri cum filio possideret emancipandoque filium fraudem legi fecisset.* Quare ut multis aliis, sic hoc quoque in loco Lydum errasse veri simile est. Rr.

ἀλλ' οὐδὲ σηρικῇ χρ. ἐσθ.]

23. Fabius senator condemnatus est a senatu, quod supra constitutam lege pecuniam possidere arguebatur. Neque enim cuiquam permittebatur plus, quam per legem habere licebat, possidere, verum ne serica quidem veste uti cuivis, etiamsi opulentus esset, sed solis patriciis hoc per exceptionem permissum erat.

24. Minervam ad animum referunt, tanquam immortalem et Jovis filiam ex ipsius capite prognatam, id est, de coeli vertice descendentem, ac sinceram. *Τριτογένειαν* (Tritoniam) eam dicunt non a Tritone fluvio, sed quoniam descendens naturam animosam (s. animositatem) ex aethere accipit, concupiscendi autem facultatem ex catena (serie) lunari: etenim humida natura Luna est; unde etiam veneficia amatoria ad eam fiunt.

25. Agon et agonia locus appellatur propter formam rotundam, quoniam non habet *γωνίαν* (i. e. angulum), ad cujus speciem etiam coronae rotundae victoribus imponebantur. Tres autem obelisci na-

Tacit. Ann. II. 33. *decretum — ne vestis serica viros foedaret.* Rr.

24. Conf. cum his quae sunt infra IV. 17. et 39. — Cic. De nat. deor. III. 23. p. 624. sq. ed. Mos. et Creuz. hujusque adnotat. Rr.

Τριτογένειαν] Etymol. m. v. *Τριτογένεια* p. 767. — *ἤτοι ὅτι ἐκ τῆς μήτρας καὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ Διὸς ἐξῆλθεν, ἢ ὅτι παρὰ τῷ Τρίτωνι ποταμῷ γέγονεν.* Conf. Etymol. Gud. s. v. p. 535. et Eudoc. p. 4. Creuzer. Symbol. vol. II. p. 650. et 706. Romani *Tritoniam* dicunt. Virg. Aen. II. 171. Ovid. Met. V. 250. all. Rr.

ἐκ τοῦ αἰθέρος] Fortasse *ἀέρος*. Neque enim ex Lydi sententia in *aethere*, verum in *aëre* cupido aestuosa habitat. Conf. infra IV. 17. Has.

καὶ γὰρ ὑγρὰ κ. τ. λ.] Vid. supra adnotata ad II. 6. Rr.

25. Addenda haec una cum iis, quae sunt supra I. 12., disputationi de ludis Circensibus, quae est infra IV. 25. — De voce *ἀγών* Etymol. m. s. v. p. 15. sic: *ἐγὼ δὲ εὗρον τὸν ἀγῶνα ἐτυμολογούμενον οὕτως· ἀγὼν λέγεται ὁ κυκλοτερὴς καὶ γωνίαν οὐκ ἔχων τόπος.* Eodem fere modo Festus in *Agonium.* Rr.

οἱ δὲ τρεῖς ὀβελοί] *Obelisci*, qui sunt in Hippodromio.

ὕδατος, πυρός, γῆς· ἐπ' αὐτῶν γὰρ καὶ μόνων ὁ θάνατος τὴν ἐνέργειαν ἔχει. ὅθεν καὶ τρικάρηνον ὁ μῦθος δίδωσι τῷ Πλούτωνι κύνα, ἀντὶ τοῦ τρίστοιχον· ὁ γὰρ ἀὴρ ζωοποιός ἐστι. διὰ τῶν ὀβελῶν οὖν δηλοῦται, ὡς πρὸς τιμὴν τῶν ὑπὲρ πατρίδος ἀποθνησκόντων τὴν ἀγωνίαν ἐπετέλουν.]

26. [Ὅτι οἱ μὲν ῥούσιοι Ἄρεϊ ἀνέκειντο, οἱ δὲ λευκοὶ Διΐ, οἱ δὲ πράσινοι Ἀφροδίτῃ, οἱ δὲ βένετοι Κρόνῳ ἢ Ποσειδῶνι. βένετοι δὲ ἐκλήθησαν ἀπὸ τῶν περὶ τὴν Ἀδρίαν Ἑνετῶν τοιαύταις ἐσθῆσι χρωμένων· βένετον δὲ οἱ Ῥωμαῖοι τὸ παρ' ἡμῖν καλλάϊνον χρῶμα
p. 47. προσαγορεύουσιν. η καὶ κατὰ τὰ τέσσαρα στοιχεῖα· ῥούσιοι μὲν ἀνέκειντο πυρί, διὰ τὸ χρῶμα, ὁμοίως πράσινοι γῇ, διὰ τὰ ἄνθη, βένετοι Ἥρᾳ, λευκοὶ δὲ ὕδατι. οἱ δέ φασι πράσινον μὲν τὸ ἔαρ, ῥούσιον δὲ τὸ θέρος, βένετον δὲ τὸ φθινόπωρον, λευκὸν δὲ τὸν χειμῶνα. κακοδαιμονίαν οὖν οἰωνίζοντο τὴν χείρονα ψῆφον τὸν ἀνθηρὸν ἀπενέγκασθαι, ὡς αὐτῆς Ῥώμης ἡττηθείσης. τοῦ γὰρ δυτικοῦ κέντρου εἰς τὸ τῆς γῆς στοιχεῖον ἀναφερομένου, εἰκὸς ἦν αὐτοῖς μέλειν αὐτῆς.

Conf. supra I. 12., ubi vocem *πυραμίς* per *ὄβελος* illustrat, et De ostent. p. 28. Rr.

τρικάρηνον — κύνα] Aliter de Cerbero disputat infra IV. 46. Rr.

26. *οἱ μὲν ῥούσιοι κ. τ. λ.*] De variis factionibus loquitur, in quas agitatores s. aurigae in ludis Circensibus distinguebantur. Erant autem hae: alba, s. albata, russata, veneta, prasina. Vid. Tertullian. De spectac. 9. Cf. Sueton. Calig. 55. Vitell. 14. et Codin. De orig. Const. p. 27. ed. Paris., qui *τὰ τέσσαρα μέρη* dicit has quatuor aurigarum factiones. Rr.

οἱ δὲ πράσινοι] Codex: *οἱ ἀνθηροὶ δὲ πράσινοι* A. Sch.

οἱ δὲ βένετοι] Veneti, maris colore (Meergrün). Cf. infra in Februario, IV. 25., ubi itidem *τὸ βένετον χρῶμα* Graeco vocabulo *καλλάϊνον* interpretatur, nisi quod hoc loco scribat *καλλάϊνον*. Neque vero sola haec accentus differentia alibi quoque obvia, sed etiam scriptionis, siquidem saepiuscule *καλάϊνον* scriptum reperitur, observante jam Stephano in Thes. l. Gr. tom. V. p. 1123. sq.

turam tribus constantem elementis, aqua, igni, terra, significant: ad ea enim sola mors vim habet. Quare etiam tricipitem fabula attribuit Plutoni canem, pro, constantem tribus elementis: aër enim vitam excitandi vim habet. Per obeliscos igitur significatur, in honorem eorum, qui pro patria moriuntur, certamen ab iis institutum fuisse.

26. Russati Marti consecrati erant, albati Jovi, prasinati Veneri, veneti Saturno vel Neptuno. Veneti autem dicti sunt a Venetis circa Adriam inhabitantibus, qui ejusmodi vestibus utuntur: venetum autem Romani eum colorem dicunt, quem nos *καλλάϊνον* vocamus. Sive etiam secundum quatuor elementa: russati consecrati erant igni, propter colorem; similiter prasinati terrae, propter flores; veneti Junoni; albati autem aquae. Alii autem prasino colore ver significari dicunt, russo aestatem, veneto auctumnum, albo hyemem. Infelicitatem igitur augurabantur, cum deteriorem sortem floridus abstulerat, quasi ipsa Roma devicta esset. Cum enim occidentale centrum ad terrae elementum referatur, merito iis illa curae erat. Unde etiam Vestam prae

Κάλλαια autem dicebantur *τὰ τῶν ἀλεκτρυόνων γένεια.* Vid. Phot. Lex. ex ed. Dobrei, Lips. p. 109. et cf. Hesych. in *κάλλαιοι* tom. I. p. 123. Alb. cum annotatt. In Glossis ap. Labbeum modo *Venetus* vertitur *καλλάϊνος*, modo *Venetianus*; qui color non minus pro coeruleo quam pro purpureo accipitur. Cujus rei rationem docte explicat Dorvillius in Vanno critica pag. 142. sq. Adde Jacobsii Commentar. in Antholog. Gr. I. p. 135. et Schneider. Lex. Graec. German. edit. tert. in *Καλάϊνος*, ubi etiam noster locus tractatur. Vid. Pollux VII. 14. Porsoni Adversaria p. 287. Blomfield. ad Aeschyli Agamemnon. p. 261. Cr. Vid. Cangii Glossar. Graec. v. *Βένετος* ibique Chronicon Alexandr. et all. Auctor Etymologici: *ἔστι δὲ τὸ χρῶμα ἀνθηρόν, ἢ τὸ βένετον χρῶμα οὕτω λεγόμενον.* Cf. Creuzer. Comment. Herodot. I. p. 405. not. 454. Rn.

κατὰ τὰ τέσσαρα] Fuerat *κατὰ τέσσαρα*: inserendus Articulus *τά*. Has.

ὅθεν καὶ Ἑστίαν πρὸ πάντων φαίνονται τιμήσαντες Ῥωμαῖοι, ὥςπερ τὸν πετρογενῆ Μίθραν οἱ Πέρσαι, διὰ τὸ τοῦ πυρὸς κέντρον, καὶ τὴν ὑγρὰν οὐσίαν οἱ ὑπὸ τὴν Ἄρκτον διὰ τὸ κέντρον τοῦ ὕδατος, καὶ Ἶσιν Αἰγύπτιοι (ἀντὶ τοῦ, τὴν Σελήνην), τὴν τοῦ παντὸς ἀέρος ἔφορον.]

C. X. 27. [*Ὅτι τὰ τῶν νεκρῶν σώματα ἔκαιον οἱ παλαιοί, συνεξαιθεροῦντες αὐτὰ τῇ ψυχῇ.*]

28. [*Ὅτι οὐκ εἰσὶν ἀστέρες κακοποιοί, ἀλλὰ πάντες ἀγαθοί. ἀλλ᾽ ἐπεὶ καθ᾽ ἁρμονίαν τὸ πᾶν συνίσταται, οἱ μὲν αὐτῶν εἰσι ξηροί, οἱ δὲ ὑγραίνουσιν, οἱ δὲ ἄλλο τι ἔχουσι πρὸς τὰς κράσεις αὐτῶν· τοίνυν δοκοῦσι βλάπτειν κατὰ τὴν ἐνέργειαν, οὐ κατὰ τὴν πρόθεσιν, καὶ ὅτι τὰς ἀκράτους αὐτῶν ἐνίοτε δυνάμεις οὐχ ὑπομένοντα τὰ ἐν τῇ γῇ βλάπτονται, ὡς καὶ ὀφθαλμοὶ ὑπὸ σφοδρότητος φωτός.*]

p. 48. 29. [*Ὅτι ἐν Εἰδοῖς Μαρτίαις, πομπῆς γινομένης, ἤγετο καὶ ἄνθρωπος περιβεβλημένος δοραῖς, καὶ τοῦτον ἔπαιον ῥάβδοις λεπταῖς ἐπιμήκεσι, Μαμούριον*

ὅθεν καὶ Ἑστίαν κ. τ. λ.] Cic. De nat. deor. II. 27. p. 315. ed. Mos. et Creuz. *vis autem ejus* (Vestae) *ad aras et focos pertinet.* Cf. Plutarchi Num. XI. et Creuz. Symbol. vol. II. pag. 622. sqq. Rr. Zoëga, Abhandll. p. 132. ibique laudd. Phil. a Turre Monumm. vet. Antii p. 89. Cr.

πετρογενῆ Μίθραν] De formula ad Mithrae cultum pertinente: *Θεὸς ἐκ πέτρας* et de *lapide Mithriaco* vid. Creuzer. Symb. vol. I. p. 773. sqq., ubi hic noster locus tractatur. Rr.

Ἶσιν — ἀντὶ τ. τ. Σελ.] Cf. infra IV. 32. Rr.

27. Referenda haec ad part. IV. no. 26. unde desumta esse videntur. Servius ad Aen. III. 68. (laud. a Creuzero in: Abriss d. Röm. Antiq. §. 303.): *Romani contra faciebant, comburentes cadavera, ut statim anima in generalitatem, id est, in suam naturam rediret.* — *Ὅτι ψυχὴ πῦρ δυνάμει πυρὸς οὖσα φαεινόν, Ἀθάνατός τε μένει κ. τ. λ.* Oracc. Magica ed. Opsop. Paris. MDCVII. p. 18. Cf. Plethon. Schol. p. 33. Rr.

28. *Ὅτι οὐκ εἰσὶν ἀστέρ. κ. τ. λ.*] Hac de re cf. Macrob. In Somn. Scip. I. 19. p. 95. sq. Bip., qui et alia profert, et vero etiam haec: *plerumque de Martis stella terribilia, de Jovis*

omnibus, ut apparet, venerabantur Romani, ut Mithram ex rupe natum Persae, propter ignis centrum, et humidam substantiam gentes boreales, propter centrum aquae, et Isin Aegyptii (pro, Lunam), universi aëris praesidem.

27. Mortuorum corpora veteres comburebant, in aetherem ea convertentes una cum anima.

28. Stellae non sunt noxiae, sed omnes bonae. Sed cum universum ad harmoniam constet, aliae earum sunt aridae, aliae madefaciunt, aliae aliud quidpiam habent ad temperantiam earum: itaque nocere videntur effectu, non proposito, et intemperatas earum vires cum interdum non ferant res terrestres, damno afficiuntur, ut oculi quoque vehementia luminis.

29. Idibus Martiis, quo die pompa ducebatur, etiam homo coriis involutus agebatur, atque hunc verberabant virgis longis, Mamurium eum vocantes. Hic

salutaria evenire definiunt — *ut stella* *malefica* *esse dicatur* rell. Profert deinde Ptolemaei sententiam ex „libris tribus quos De harmonia composuit," unde fortasse Lydus quoque hausit. Rr. Contraria autem sententia erat Chaldaeorum. Sext. Empir. Adv. Mathematicos V. 29. *τῶν δὲ ἀστέρων ἐνίους μὲν ἀγαθοποιοὺς εἶναι λέγουσιν, ἐνίους δὲ κακοποιούς, τινὰς δὲ καὶ κοινούς. κ. τ. λ.* Ptolemaei locus in Harmonicis est III. 16., quocum confer ejusdem Tetrabiblon I. 5. et Procli Paraphrasin I. 5. p. 28. Chaldaeorum opinionem attigit etiam Plutarch. De Iside XLVIII. p. 370. C. D. ad quem consule Wyttenbachium in Animadvv. p. 236. sq., qui hos locos indicavit. Cr.

ἐνίοτε δυνάμεις] Nonne *δυνάμεις ἐνίοτε*? Has.

29. Martii mensis hoc fragmentum: vid. infra IV. 36. — Ceterum Ovidio auctore quae hoc loco narrantur, non Idibus, sed Kalendis Martiis fiebant. Vid. Ov. Fast. III. 383. sqq. Rr.

Μαμούριον] *Veturium Mamurium,* de quo Plutarch. in vita Num. cap. XIII. sic: *Βετούριον Μαμούριον, ἕνα τῶν ἄκρων δημιουργῶν, οὕτως ἐφικέσθαι τῆς ἐμφερείας, καὶ κατασκευάσαι πάσας ὁμοίας, ὥστε μηδ᾽ αὐτὸν ἔτι τὸν Νουμᾶν διαγιγνώσκειν.* Cf. Fest. in *Mamurius.* Creuzer.

αὐτὸν καλοῦντες. οὗτος δὲ τεχνίτης ἐν ὁπλοποιΐᾳ γενόμενος, διὰ τὸ μὴ τὰ διοπετῆ ἀγκίλια συνεχῶς κινούμενα φθείρεσθαι, ὅμοια ἐκείνων κατεσκεύασε τῶν ἀρχετύπων. ὅθεν παροιμιάζοντες οἱ πολλοὶ ἐπὶ τοῖς τυπτομένοις διαγελῶντές φασιν, ὡς τὸν Μαμούριον αὐτῷ παίζοιεν οἱ τύπτοντες. λόγος γάρ, καὶ αὐτὸν Μαμούριον, δυςχερῶν τινων προςπεσόντων ἐπὶ τῇ τῶν ἀρχετύπων ἀγκιλίων ἀποσχέσει τοῖς Ῥωμαίοις, παιόμενον ῥάβδοις ἐκβληθῆναι τῆς πόλεως.]

30. [*Ὅτι ἡ Ἀθηνᾶ εἰς ψυχὴν ἀλληγορουμένη καὶ γλαυκῶπις λέγεται διὰ τὸ πυρῶδες. καὶ γλαῦκα αὐτῇ ἀνατιθέασιν, ὅτι περ ἐγρήγορε διὰ πάσης νυκτός, οἱονεὶ ἀεικίνητος· τὸ γὰρ παῦλαν ἔχον κινήσεως παῦλαν ἔχει ζωῆς, κατὰ Πλάτωνα.*]

c. xi. 31. [*Ὅτι καὶ ἐν Ῥώμῃ τὰς τῶν πολιτῶν ἁμαρτάδας ἐπὶ ἁμαξῶν διέπαιζον, καὶ λανθανούσας ἐξῆγον, κατὰ τὴν Ἀθηναίων συνήθειαν, οἳ τοῖς ἁμαρτάνουσιν ἠπείλουν λέγειν τὰ ἐξ ἁμάξης.*]

Symbol. vol. II. p. 991. not. 219. Rr.

διὰ τὸ μὴ κ. τ. λ.] Aliam causam Plutarchus l. l. reddit: *ὅπως ἄπορον εἴη τῷ κλέπτῃ δι' ὁμοιότητα τοῦ διοπετοῦς· (πέλτης) ἐπιτυχεῖν.* Rr. Partic. *μή* post *ἀγκίλια* posuerim. Has.

διαγελ. φασίν] *φασίν* scripsi pro *φασί*, secutus scripturam ejusdem verbi ut est infra l. l., item *ὡς τ. Μαμούριον* pro *ὡς τ. Μάμουρον*, ut antea legebatur. Rr.

30. Pertinent haec ad disputationem de Minerva quae est infra IV. 39. — *γλαυκῶπις λέγεται* — v. c. Hom. Il. X. 553. Infra IV. 17. ideo *γλαυκῶπιν* dici refert, quod aër caeruleo sit colore: *διὰ τὴν τοῦ ἀέρος ὄψιν ἔγγλαυκον εἶναι.* Cf. Creuzer. Meletem. I. p. 24. et Symbol. vol. II. p. 708. Rr.

κατὰ Πλάτωνα] Plat. Phaedr. p. 245. Steph. p. 38. Bekker., ubi sic: *ψυχὴ πᾶσα ἀθάνατος· τὸ γὰρ ἀεικίνητον ἀθάνατον· τὸ δ' ἄλλο κινοῦν καὶ ὑπ' ἄλλου κινούμενον, παῦλαν ἔχον κινήσεως, παῦλαν ἔχει ζωῆς.* Cr. Ex loco Platonico et Nostri l. l. (IV. 39.) *οἱονεὶ ἀκίνητος*, ut antea legebatur, mutavi in *ἀεικίνητος*. Rr. Mendosum videtur *οἱονεὶ ἀκίνητος*. Legerem: *οἷον ἀεὶ κινητός.* (sc. *ἡ ψυχή.*) quod sensus postulat et sequentia probant. Sch.

31. *ἠπείλουν*] Sic dedi pro vitioso *ἠποίλουν*, quod Schowii habet editio. Item Schowii *οἱ*

autem cum armorum faber esset, ne ancilia, quae coelitus deciderant, semper movendo conficerentur, similia illorum fecit exemplarium. Unde multitudo eos, qui verberantur, deridens, proverbii loco dicit, Mamurium ea re ludi ab iis, qui plagas illis infligunt. Fertur enim et ipse Mamurius, cum molestiae quaedam accidissent Romanis, propterea quod primigeniis illis ancilibus abstinuissent, baculis percussus urbe ejectus esse.

30. Minerva, quae per ambages in animum accipitur, etiam *γλαυκῶπις* (i. e. oculos caesios habens) vocatur, propter naturam igneam; et noctua ei consecratur, quandoquidem per totam noctem vigilat, id est, semper movetur: quod enim terminum habet motus, id terminum habet etiam vitae, ut Plato docet.

31. Romae quoque civium vitia in plaustris eludebant et delitescentia proferebant, ex Atheniensium consuetudine, qui peccantibus minabantur, dicturos se *τὰ ἐξ ἁμάξης* (i. e. quae de plaustro dici solerent).

τοῖς ἀμ. in οἱ τ. ἀ. et ἀμάξων atque ἀμάξης in ἁμαξῶν et ἁμάξης mutavi. Rr. Dionysium expilavit Joannes. Ita enim Halicarnasseus A. R. VII. 72. pag. 491. sq. Reisk. — δηλοῦσι δ' αἱ τῶν θριάμβων εἴςοδοι παλαιὰν καὶ ἐπιχώριον οὖσαν Ῥωμαίοις τὴν κέρτομον καὶ σατυρικὴν παιδιάν· ἐφεῖται γὰρ τοῖς κατάγουσι τὰς νίκας ἰαμβίζειν τε καὶ κατασκώπτειν τοὺς ἐπιφανεστάτους ἄνδρας αὐτοῖς στρατηλάταις (male tentavit Portus, qui elegantiam ellipseos praepositionis σύν et articuli non caperet. Vid. modo Lamb. Bos. De ellips. p. 747. sqq. Schaeferi), ὡς Ἀθήνησι τοῖς πομπευταῖς τοῖς ἐπὶ τῶν ἁμαξῶν πρότερον ἅμα [τοῖς] σκώμμασι παροχουμένοις (Ita Sylb. Libri exhibent παρορχουμένοις)· νῦν δὲ ποιήματα ᾄδουσιν αὐτοσχέδια. Extrema Lydi: οἱ τοῖς ἁμαρτάνουσιν ἠπείλουν λέγειν τὰ ἐξ ἁμάξης nescio quomodo proverbii colorem prae se ferre videbantur. En fidem praestat Scholiastes Luciani ad haec tersissimi scriptoris in Jove Tragoedo XLIV. p. 692. ed. Hemsterh. et Reitz.: ἀλλ' ἐξ ἁμάξης παῤῥησιάζεται. Ita enim ille: Ἐν τῇ ἑορτῇ τῶν Διονυσίων παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις ἐπὶ ἁμαξῶν καθήμενοι ἔσκωπτον ἀλλήλους καὶ ἐλοιδοροῦντο πολλά. Παροιμία οὖν ἐκράτησεν ἐπὶ τῶν ὑβριστικῶς χρωμένων, τὸ ἐξ ἁμάξης. Hinc Demostheni De corona

20. 32. [Ὅτι τὴν ἐν Λυδίᾳ Φιλαδέλφειαν Αἰγύπτιοι ἐπόλισαν.]

33. [Ὅτι ψαλίς ἐστιν οἰκοδομῆς εἶδος ἡμικυλίνδρου τὸ σχῆμα ἐχούσης.]

34. [Ὅτι ἡ Δημήτηρ πόλεώς ἐστι καταρκτική, οἱονεὶ ἡ Γῆ· ὅθεν καὶ πυργοφόρον αὐτὴν γράφουσι. λέγεται δὲ καὶ Κυβέλη ἀπὸ τοῦ κυβικοῦ σχήματος κατὰ γεωμετρίαν ἡ Γῆ, διὰ τὸ βάσιμόν τε καὶ στάσιμον, εἰ καὶ σφαιρικὴν οἱ Στωϊκοὶ ταύτην ὁρίζονται.]

35. [Ὅτι Ἀστάρτην (τὴν Συρίαν θεόν) τὴν Ἀφροδίτην φασί.]

p. 268. Reisk. Aeschines adversarius dicitur ῥητὰ καὶ ἄῤῥητα ὀνομάζων, ὥςπερ ἐξ ἁμάξης. Quos postremos locos non neglexit in Adagiis p. 449. in *De plaustro loqui* Erasmus. Illud ambigas, utrum ἁμαξιαῖα ῥήματα huc pertineant, an potius ad solius magnitudinis significationem, ut ἁμαξιαῖοι λίθοι. Diogenianus quidem in Proverbb. Cent. III. 41. p. 201. ita explicat: Ἁμαξιαῖα· Μεγάλα κομπάσματα. Hoc simplicius adeoque verius videtur. Triumphi Romani licentiam arguunt et Appianus VIII. 66. p. 389. Schwgh. et Livius IV. 53. V. 49. XXVIII. 9. et alibi. Quam rem post Nadalium in: Histoire de l' Academie Royale des Inscriptions tom. III. p. 96. explanavit *G. Henr. Bernstein.* in libello, qui inscribitur: Versus ludicri in Romanorum Caesares priores olim compositi. — Praefatus est H. C. A. Eichstaedt. Halis Saxon. 1810. in Prolegomm. p. XI. sqq., quem tamen Laurentii hic locus fugit. Cr.

32. Martii mensis fragmentum hoc esse videtur. Vid. infra IV. 40. De Philadelphia, quae Joannis nostri patria fuit, cf. Strab. XIII. p. 900. ed. Oxon. et Stephan. Byz. p. 739. Berkel., ubi ab Attalo Philadelpho condita dicitur et ab aliis cognominibus urbibus, in quibus etiam Aegyptiaca est, distinguitur. De illa consule Ez. Spanhem. De U. et Praest. Numismm. I. pag. 631. sqq. Cr.

33. ψαλίς] De hac voce vid. Schneider. in Lexico s. v., ubi, citato nostro loco, idem esse dicit, quod ἀψίς. Rh. Haec est vulgata Grammaticorum explicatio. Vid. v. c. Scholiast. Platon. Ruhnkenii p. 243. Inprimis consulendi sunt Jungermann. et Hemsterhus. ad Polluc. IX. 49. p. 1012. sq. Adde Astium ad Platon. De legg. p. 552. sq. Cr. Schowii ἡμικύλινδρον mutavi in ἡμικυλίνδρου. Rh.

32. Philadelphiam Lydiam Aegyptii condiderunt.

33. *Ψαλίς* aedificii species est hemicylindri formam habentis.

34. Ceres urbis principio praeest, tanquam Terra; unde etiam turrigeram eam pingunt. Dicitur autem etiam *Κυβέλη* (Cybele), *ἀπὸ τοῦ κυβικοῦ σχήματος* (i. e. a cubica figura) secundum geometriam Terra, propter naturam solidam ac stabilem, etsi rotundam hanc Stoici definiunt.

35. Astarten (Syriacam deam) Venerem dicunt.

34. *ἡ Δημήτηρ κ. τ. λ.*] Codin. De origg. Constant. cap. 28. p. 14. ed. Paris. *Τὴν Δήμητραν οἱ παλαιοὶ τὴν γῆν καλοῦσι· καὶ ἐπειδὴ ἕδρα πάσης πόλεως ἡ γῆ ἐστιν, ὡς βαστάζουσα τὰς πόλεις, πλάττεται πυργοφόρος.* Inde Ovid. Fast. IV. 219. sq. *turrita* dicitur, et lib. VI. vers. 321. *turrigera — redimita corona.* Cf. Creuzer. Symb. vol. II. p. 40. sq. not. 56. Nokkius ad hunc locum adnotat haec: „Psellus p. 53. *τῇ δὲ γῇ τὸν κύβον* (*ἀνέθεσαν*) *ὡς βασιμώτατον.* Plato Tim. p. 55. Steph. p. 71. Bekker. *γῇ μὲν δὴ τὸ κυβικὸν εἶδος δῶμεν. ἀκινητοτάτη γὰρ τῶν τεττάρων γενῶν γῆ καὶ τῶν σωμάτων πλαστικωτάτη, μάλιστα δὲ ἀνάγκη γεγονέναι τοιοῦτον τὸ τὰς βάσεις ἀσφαλεστάτας ἔχον.* Timaeus Locr. De anima mundi p. 98. St. p. 384. Bekker. *ἐκ δὲ τῶ τετραγώνω γεννᾶσθαι τὸν κύβον ἑδραιότατον καὶ σταδιαῖον πάντῃ σῶμα.* Inde igitur emendandus Suidas s. v. *κύβος· πάντῃ τετράγωνον· κύβος· ἀπὸ τοῦ κυκλόθεν βάσιν ἔχειν* — cum libri exhibeant *κύβος, πᾶν τετράγωνον κ. τ. λ.*, quae lectio nihili est. Eadem medicina egent Hesychius, Zonaras, Photius, Etymologica. Recte vero A. Gellius N. A. I. 20. *Qualia sunt quadrata undique; quae κύβους illi, nos quadrantalia dicimus. κύβος enim est figura ex omni latere quadrata. Τετράγωνα* enim, qualia sunt cubi latera, stabilia sunt et firma. Unde Etymol. Gud. *τετρὰς παρὰ τὸ ἕδρας· διότι παρέχει* (leg. *ἢ διότι περιέχει*) *ἐν ἑαυτῷ τὰ τρία.*" Rr.

εἰ καὶ σφαιρικὴν κ. τ. λ.] Plutarch. De plac. philos. III. 10. p. 607. *Θαλῆς καὶ οἱ Στωϊκοὶ καὶ οἱ ἀπ' αὐτῶν, σφαιροειδῆ τὴν γῆν.* Rr.

35. Desumtum hoc Excerptum ex mense Aprili, IV. 44. p. 89. Schowii. — Cic. De nat. deor. III. 23. p. 622. ed. Moser. et Creuz. *Quarta* (Venus) *Syria Tyroque concepta, quae Astarte vocatur.* Conf. Euseb. Praep. Evang. I. 10. p. 25., quem laudat Gesenius v. עַשְׁתֹּרֶת. Creuzer. Symbol. vol. II. p. 65. sq. not. Rr.

36. [Ὅτι Ἀριστοτέλης τὸν Καλλισθένην ἀπέσκωψε τὸν μὲν περιττὸν νοῦν ἔχειν, τὸν δὲ ἀνθρώπινον ἀποβεβληκέναι.]

37. [Ὅτι Νουμίνιος ὁ Ῥωμαῖός φησιν, ὡς οὐ πρότερον βρέφος φθέγξαιτο, πρὶν ἂν τῆς Γῆς ἐφάψηται.]

38. [Ὅτι τὰ πέρατα Πλάτων φησὶ κατὰ πρόςθεσιν ἢ ἀφαίρεσιν η μετάθεσιν ἢ πνευμάτωσιν συμβαίνειν.]

c. XII. p. 50. 39. [Ὅτι Αὔγουστος τὸν τοῦ Σοφοκλέους Αἴαντα εἰς τὴν πάτριον φωνὴν μετήνεγκεν· εἶτα, ἀκμαζούσης αὐτῷ μετὰ τὴν πρακτικὴν καὶ τῆς ἐκ λόγων ἀρετῆς, ὡς ἀναξίαν ἐκ παραβολῆς πρὸς Σοφοκλέα τὴν ἑαυτοῦ διεγίνωσκε τραγῳδίαν, ταύτην ἐξήλειψεν. εἶτα ἐρωτηθεὶς πρὸς τοῦ Κικέρωνος, παρ' ᾧ μετὰ σπουδῆς ἐπαιδεύετο, ποῦ τυγχάνοι ὁ γραφόμενος Αἴας, αὐτὸν ἀστείως ἅμα καὶ νουνεχῶς ἀποκρίνασθαι, σπόγγῳ τὸν αὐτοῦ Αἴαντα, καθάπερ σιδήρῳ τὸν τοῦ Σοφοκλέους, ἐπιπεσεῖν. καὶ τοσαύτη τις αὐτῷ φροντὶς οὖσα περὶ λόγους ἐτύγχανεν, ὡς ἄρχοντος ἀπαιδεύτου γράψαι πρὸς αὐτὸν δημοσίαν τολμήσαντος ἐπιστολήν, οὕτως ἀγανακτῆσαι, ὡς παραλῦσαι τῆς ἀρχῆς τὸν ἀπαίδευτον. καὶ μέτρον δὲ καὶ ὅρον ταῖς τε εὐωχίαις καὶ ταῖς προιξὶν ἔθηκε, πρῶτος ἐπὶ τῇ ἑαυτοῦ θυγατρὶ τοῦτο ποιήσας. τῆς δὲ τῶν ὑπηκόων ἐλευθερίας τοσοῦτον ἐφρόντιζεν, ὥςτε τινὸς τῶν κο-

37. Excerpta haec ex mense Majo: vid. infra IV. 53., ubi tamen pro *Νουμίνιος* est *Μούμμιος*. Hasius in Comment. ad Jo. Lydi opus De magistrat. p. XLIX. *Νουμίνιος* (s. *Νουμήνιος*) agnoscit; Numinium Pythagoricum esse arbitratur, de quo Harles. Bibl. Gr. vol. I. p. 854. et vol. III. p. 179. Sed quaeritur, qui fieri possit, ut hic Numinius Romanus dicatur, cum Syrus fuerit. Ad rem faciunt quae habet Macrob. Saturn. I. 12. p. 258. Bip. *Affirmant quidam — hanc Majam — terram esse — et Mercurium ideo illi in sacris adjungi dicunt, quia vox nascenti homini terrae contactu datur: scimus autem Mercurium vocis et sermonis potentem.* Conf. Allegorr. nominn.

36. Aristoteles Callistheni illusit, dicens eum imparem quidem rationem habere, humanam autem perdidisse.

37. Numinius Romanus non prius infantem vocem edere ait, quam Terram attigerit.

38. Fines Plato dicit vel accessione, vel demtione, vel translatione, vel inflatione existere.

39. Augustus Sophoclis Ajacem in patrium sermonem transtulit. Deinde cum floreret ipsi post praestantiam agendo comparatam ea quoque, quam ex literis perceperat, atque ipse ex comparatione cum Sophocle indignam judicasset suam tragoediam, hanc delevit. Post interrogatus a Cicerone, apud quem cum diligentia erudiebatur, ubinam esset, qui ab ipso scriberetur, Ajax, ille urbane simul ac considerate respondisse fertur, in spongiam suum Ajacem, quemadmodum in ferrum Sophocleum, incidisse. Ac tantae ei curae literae erant, ut, cum magistratus quidam imperitus ad eum publicas scribere literas ausus esset, adeo indignatus sit, ut munere moveret imperitum. Et vero modum et finem epulis ac donis constituit, postquam primus in sua ipsius filia hoc fecit. Eorum autem, qui ipsi subjecti erant (s. civium) libertatem tantopere curabat, ut cum

Deorr. in Creuzeri Meletem. I. p. 44. ibique Creuzeri adnotationem. Rr.

39. *Ὅτι Αὔγουστος κ. τ. λ.*] Sueton. Octavian. 89. p. 217. Wolf.: *Sed plane poëmatum quoque non imperitus, delectabatur etiam comoedia veteri* cett. Rr. De Ajace vid. Suidas in *Αὔγουστος*, tom. I. p. 376. Kusteri. Cr.

ταύτην ἐξήλειψεν] Sic reposui pro Schowii corrupto *ἐξέλειψεν*. Rr.

αὐτὸν ἀστείως ἅμα κ. τ. λ.] Legendum: *αὐτῷ ἀστείως ἅμα κ.* Subauditur *λέγεται*. Sch. Ad Grammaticam quidem recte Schowius; neque tamen ideo correxerim Lydum. Sed *αὑτοῦ*, quod posui, legendum pro eo, quod fuerat, *αὐτοῦ*. Rr.

καὶ μέτρον δὲ κ. τ. λ.] De Augusti lege sumtuaria vid. Sueton. Octav. 34. p. 153. Wolf. Rr.

ὥστε τινὸς τῶν κολάκ. κ. τ. λ.] Idem Noster narrat in libro De magistr. I. 6. p. 20.,

λάκων ἐπὶ τῆς βουλῆς δεσπότην αὐτὸν ὥςπερ ἐν ὑπεροχῆς τρόπῳ καλέσαντος, αὐτὸς ἐξαναστὰς ἐγὼ δέ, ἔφη, ἐλευθέροις, ἀλλ' οὐ δούλοις, ἔμαθον διαλέγεσθαι.]

40. [Ὅτι τῇ πρὸ τριῶν Νωνῶν Αὐγούστων ἀνήρουν ἀκωλύτως ἐν Ῥώμῃ τοὺς κύνας εἰς τιμὴν τῶν χηνῶν, ὅτι τὸ Καπετώλιον οἱ μὲν κύνες προέδωκαν ὑπνώσαντες, οἱ δὲ χῆνες ἐγρηγορότες διέσωσαν. οἱ δέ φασιν, ὅτι τοῦτο ἐποίουν, ἵνα μὴ ὀχληροὶ τοῖς νοσοῦσι νυκτὸς γίνωνται· οἱ δέ, ἵνα μὴ λυττῶντες τοὺς ἀνθρώπους βλάπτωσι· τηνικαῦτα γὰρ ὁ Σείριος ἀνατέλλει, ὃς καὶ δοκεῖ τῆς λύττης αὐτοῖς αἴτιος εἶναι.]

a. XIII. p. 61. 41. [Ὅτι οἱ Κομῆται ἐν τοῖς ὑπὸ Σελήνην κόλποις συνίστανται, ἀστρώδη τινὰ φύσιν ἐπιδεικνύμενοι· οὐ γάρ εἰσιν ἀστέρες, ἀλλὰ θρομβώσεις τινὲς ἐξ ἀναθυμιάσεως τῆς Γῆς ἀποτελούμεναι, ὧν ἡ γένεσις μὲν ἐξ ἀέρος τοῦ κατὰ συναφὴν ἐγκαταλαμβανομένου τῷ αἰθέρι· ὅθεν καὶ ἰσοταχεῖς αὐτῷ μέχρι διαπτώσεως συμπεριφέρονται. καὶ ἡνίκα μὲν τὴν ῥύσιν ἐπὶ τὸ κάτω φερομένην ἔχων ὁ αἰθὴρ περιληφθείη, Πωγωνίαι τε καὶ Πίθοι ἀποτελοῦνται· ἡνίκα δὲ πλαγίως, Κομῆται. τάχιον δὲ οἱ Πωγωνίαι, πολὺ δὲ καὶ τούτων τάχιον Πίθοι τε καὶ Δοκίδες ἐκπίπτουσιν.]

nisi quod in dubio relinquit, utrum Augusti, an Tiberii hoc factum sit, addens ad Αὔγουστος, ἢ τάχα Τιβέριος, ὁ μετ' αὐτόν. Rh. Cf. Dion. Cass. LVII. 8. p. 853. Reimar. Cr.

40. Desumta haec ex mense Augusto: vid. infra IV. 71. sqq. Rh. Ὅτι τῇ πρό legendum, pro Ὅτι πρό, ut est in Schowii editione. Has. Ad rem vid. Wyttenb. Animadvv. in Plutarch. De Fortuna Romm. (p. 325. D.) p. 105. ibiq. laudatt. Plinii H. n. XXIX. 14. et Aelian. H. anim. XII. 33. Cr. Conf. Nostr. De magistr. I. 50. p. 86., ubi item hoc Manlii institutum memorat, et De ostent. VIII. p. 26., ubi hujus consuetudinis causam sic reddit: ὡς ἂν μὴ δάκνοντες ἀναιρῶσιν, — quoniam circa Caniculae ortum in rabiem agi solent canes. Rh.

τηνικαῦτα γὰρ ὁ Σείριος ἀνατέλλει] Vid. Voss. ad Virg. Georg. II. 353. eundemque ad Aratum v. 331. 339. Adde Ide-

adulatorum quidam in senatu dominum ipsum, tanquam excellentiae modo, vocasset, ipse exsurgeret et, ego vero, diceret, cum liberis, neque vero cum servis colloqui didici.

40. A. d. III Nonas Augustas libere Romae interficiebant canes, in honorem anserum, quod Capitolium canes prodiderant dormiendo, anseres vigilando servaverant. Alii autem hoc eos facere solitos dicunt, ut ne molesti aegrotantibus noctu fierent; alii, ne in rabiem acti laederent homines: tunc enim Canicula exoritur, quae etiam rabiei illis causa esse videtur.

41. Cometae in sinubus sub Luna existunt, stellarem aliquam naturam ostendentes. Non enim sunt stellae, sed concretiones, quae ex Terrae exhalatione efficiuntur, orientes ex eo aëre, qui contagione excipitur in aetherem: unde etiam pari atque ille celeritate una circumferuntur, dum dilabuntur. Et quando fluxum ad partes inferiores delabentem habens aether corripitur, Pogoniae et Pithi efficiuntur: quando autem oblique, Cometae. Atque celerius Pogoniae, multo autem his celerius Pithi ac Docides excidunt.

ler. Ueber den astronomischen Theil der Fasti des Ovid (in: Abhandl. der histor. philol. Klasse der K. Akad. der Wiss. zu Berlin 1822 u. 1823) p. 163. Rn.

41. Fragmentum hoc mensis Augusti: vid. infra IV. 73. — Conf. cum his Plutarch. De plac. philos. III. 2. p. 597. sq. *Ἀριστοτέλης, τὴν ἐκ τῆς ξηρᾶς ἀναθυμιάσεως διάπυρον σύστασιν κ. τ. λ.* Cf. praeterea Ephori Fragm. ed. Marx. p. 250. Achill. Tat. Isagog. cap. 34. p. 91. Petav. Niceph. Blemmid. Epit. phys. cap. 13. p. 105. sqq. Plin. H. n. II. 25. Creuzer. Melet. I. p. 46. not. 13. Rn. Conf. Jo. Tzetz. Exeges. in Hom. Iliad. p. 5. p. 129. Cn.

ἥνίκα — Κομῆται] *Cometae* qui proprie dicuntur. Conf. Nostr. De ostent. p. 56. A. et Has. Animadv. p. 300. A. Rn.

Δοκίδες] *Trabes.* De hoc Cometarum genere vid. Nostr. De ostent. p. 34. C. et Has. Animadv. p. 297. C. — Osannus in Auctar. Lexicc. Graecc. v. *λαμπαδίας* p. 104. monet, *δοκίδα* hoc loco efferri stellam,

42. [Ὅτι χυμῶν διαφοραὶ πλείους μέν, γενικαὶ δὲ ἐννέα· γλυκεῖα, πικρά, ὀξεῖα, δριμεῖα, βριγχή, στρυφνή, βλεννώδης, αὐστηρά, ἁλμυρά.]

43. [Ὅτι πλεονάσαντος μὲν πυρὸς πυρετὸς γίνεται, ἀφημερινὸς δὲ ἀέρος, τριταῖος δὲ ὕδατος, τεταρταῖος δὲ γῆς. φιλεῖ δὲ τούτων προκατάρχειν τὸ ῥῖγος. ὁπόταν γὰρ ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ (ἐπειδὴ τοῦτό ἴδιον ὕδατός τε καὶ γῆς) τὰ εἰρημένα ὑγρὰ παχυνθῇ, τηνικαῦτα φερόμενα διὰ τῶν ἀραιωμάτων ἔξωθεν μὲν οὐ δύναται τὰ πυκνότερα, ἐμπεσόντα δὲ ταῖς τούτων ἕδραις σύνωσιν καὶ θλῖψιν ἐργάζεται, μέχρις ἂν ὑπὸ τοῦ πυρὸς ἐπειγόμενα τμηθέντα διαχυθῇ, ὅπερ ἀναγκαίως κλόνον τινὰ καὶ σεισμὸν ἐμποιεῖ, ὃ δὴ πάθος τρόμος καὶ ψύχος ὀνομάζεται.]

p. 82. 44. [Ὅτι τὸν Φεβρουάριον ἐπίτηδές φασι τοὺς Θούσκους ἐλαττῶσαι, ἐπειδὴ ταῖς τῶν καταχθονίων ἑορταῖς φαίνεται πρὸς τοὔνομα χωρηθείς, καὶ οὐ θεμιτὸν ἦν ἴσα τοῖς οὐρανίοις αὐτοὺς τιμᾶσθαι.]

45. [Ὅτι παρ' Ἰταλοῖς ὁ δυϊκὸς ἀριθμὸς ἀποφρά-

quae a Nostro infra l. l. δοκίας appelletur, „non sine mendi suspicione.“ Rr.

42. Desumta haec ex mense Septembri: vid. infra IV. 81. — De saporum generibus varii scriptores varie disputant. Aristot. De anima II. 11. octo sapores distinguit, hos: τὸ γλυκύ, τὸ πικρόν, τὸ λιπαρόν, τὸ ἁλμυρόν, τὸ δριμύ, τὸ αὐστηρόν, τὸ στρυφνόν, τὸ ὀξύ. Theophrast. De causis plantar. VI. 4. item octo, qui sunt hi: γλυκύς, λιπαρός, πικρός, αὐστηρός, δριμύς, ὀξύς, στρυφνός, ἁλμυρός, quibus ab aliis addi dicit τὸν οἰνώδη et τὸν γαλακτώδη, sed pergit: Ὁ δὲ ἀριθμὸς ὁ τῶν ἑπτὰ κυριώτατος καὶ φυσικώτατος. Cf. Plutarch. Quaestion. natur. V. p. 690. ed. Wyttenb., qui item octo ponit genera, et Plin. Hist. nat. XV. 27. qui saporum genera tredecim reperiri dicit. Qui nostro loco quintus enumeratur sapor, βριγχή (sic enim legendum pro βιχχή, ut antea fuerat. Cf. Nostr. infra l. l.) eum apud veteres scriptores frustra quaesivi. Destitutus igitur veterum Graecorum auctoritate, referam, quae unus ex nostrae aetatis Graecis, Xanthus nomine, Siphnius, Medicinae Doctor, nuper admodum civis noster academicus, de hoc saporis genere mecum communicavit. Βριγχός, inquit, vel ut alii, βλιγχός, vel ut Jones recentiores, γλιγχός, ille sapor di-

42. Saporum varietates plures quidem sunt, generales autem novem: dulcis, amarus, acidus, acer, subdulcis, acerbus, mucosus, austerus, salsus.

43. Si increbuit ignis, febris existit; quotidiana autem, si aër; tertiana, si aqua; quartana, si terra. Solet autem iis antecedere frigus. Cum enim a frigore (quando hoc proprium est et aquae, et terrae) ii, qui dicti sunt, humores, crassi redditi sunt, tum, intrantes per intervalla partes densiores extrudere nequeunt: in quarum sedes ubi inciderunt, coarctationem et compressionem efficiunt, cum ab igne compellantur et dissolutae diffundantur, quo necessario perturbatio aliqua et motus efficitur, qui quidem affectus tremor et frigus appellatur.

44. Februarium consulto dicunt a Tuscis breviorem redditum fuisse, quandoquidem, ut ex nomine apparet, deorum inferorum feriis erat concessus (s. consecratus), neque fas erat, parem iis ac coelestibus honorem tribui.

45. Apud Italos dualis numerus nefastus habetur;

citur, qui inter salsum et dulcem quasi medium tenet, quique, ut hoc utar, illius aquae proprius est, quae in vicinia maris ex arena effoditur et insulsum quendam fatuumque praebet saporem. Recte igitur fortasse dixerim *subdulcem*, vel *fatue dulcem*. — *Βρίγχος* praeterea et piscis est, e genere cetorum. Vid. Cangii Glossar. Graec. v. *Βρίκχος*. Rr.

43. De febris origine et natura vid. Galen. De different. et caus. febrium. Cf. Cels. III. 3. et Plutarch. De plac. philos. V. 29. p. 676. sq. De febri tertiana et quartana vid. Cic. De nat. deor. III. 10. p. 526. ed. Moser. et Creuz. ibique laudatos medicorum veterum locos. Rr.

ἐμπεσόντα δὲ] Pro *ἐκπεσόντα*, ut Schowii habet editio, legendum conjicio *ἐμπεσόντα*. Has. Hasii emendationem in textum recipere non dubitavi. Rr.

44. Excerpta haec et quae proxime sequuntur ex mense Februario. — *Θούσκους* scripsi pro *Τούσκους*. Solet enim literâ *Θ* hoc nomen scribere Lydus. Rr. Pro *χωρηθεὶς* scripserim *παραχωρηθεὶς*. Has. *αὐτοὺς τιμ.* dedi pro *αὐτὸν [τιμ.]* Rr.

45. *ὁ δυϊκὸς ἀριθμός*] De hoc numero vid. supra II. 6. Rr.

ζεται, σεκοῦνδον δὲ αὐτόν, οἱονεὶ εὐτυχῆ, πατρίως καλοῦσι κατὰ τὸν εὐφημισμόν, ὡς Εὐμενίδας, καὶ Ἀδράστειαν, καὶ Πάρκας κατ' αὐτοὺς τὰς μηδενὸς φειδομένας Μοίρας.]

46. [*Ὅτι Ῥωμαῖοι μετὰ τὸ νικῆσαι τοὺς Ἄφρους καὶ τὰ ἐκεῖθεν θηρία ἐπὶ τῆς Ῥώμης ἐκόμιζον, καὶ ἐπὶ τῆς ἄμμου ἐφόνευον, ὡς μηδὲ τὰ ἐκ τῆς χώρας ἐκείνης θηρία ἀδούλωτα μείνῃ.*]

c. XIV. 47. [*Ὅτι τὴν ἱσταμένην ἐν τῷ Βυζαντίῳ στήλην τῆς Τύχης Πομπήϊος ὁ μέγας ἔστησεν, ἐνταῦθα τὸν Μιθριδάτην συγκλείσας μετὰ τῶν Γότθων, καὶ τούτους διασκεδάσας, τὸ Βυζάντιον εἷλε. καὶ μαρτυρεῖ τὸ ἐπὶ τῆς σπείρας τοῦ κίονος ἐπίγραμμα Λατίνοις γράμμασιν, ὃ δηλοῖ τάδε·*

Τῇ Τύχῃ τῇ ἐπανασωστικῇ διὰ τοὺς νικηθέντας Γότθους.

ὁ δὲ τόπος ὕστερον καπηλεῖον ἐγένετο.]

p. 53. 48. [*Ὅτι Πορφύριός φησι, „τοὺς φαινομένους οὐρανίους θεοὺς τῇ θυσίᾳ δεξιούμενοι, καὶ διὰ τοῦ πυρὸς αὐτοῖς ἀπαθανατίζοντες τὰς τιμάς, καὶ πῦρ ἐν τοῖς ἱεροῖς ἐφύλαττον αὐτοῖς ἀθάνατον, ὡς ον μάλιστα αὐτοῖς ὁμοιότατον.“*]

49. [*Ὅτι Πλάτων φησί, τοῖς τῆς Ἀφροδίτης γενεθλίοις τὴν Πενίαν προσαιτοῦσαν ἀνελθεῖν, καὶ λάθρα τῷ Πόρῳ μεθυσθέντι τοῦ νέκταρος ἐπιβουλεῦσαι, καὶ οὕτω κυηθῆναι τὸν Ἔρωτα.*]

50. [*Ὅτι σχημάτων ὁ κύκλος τελειότατον. ὅθεν Αἰγύπτιοι τὸν κόσμον γράφοντες περιφερῆ κύκλον*

Ἀδράστειαν] Appulej. De mundo 754. p. 372. *Adrastea, eademque ineffugibilis necessitas ultionis.* De Adrastea cf. Creuzer. Symb. vol. II. p. 502. Rn.

Πάρκας] Male Lydus cum iis facit, qui Parcarum nomen *κατ' ἀντίφρασιν* a *parcendi* verbo derivandum esse putant, *quia nemini parcant.* Potius ita dictae sunt, quod ad eas preces faciebant homines, ut vitae suae parcerent. Cf. Varron. ap. Gell. N. A. III. 16. qui a *partu* et *pariendo* derivat hoc nomen. Rn.

48. Hoc Porphyrii fragmentum

secundum autem eum, tanquam faustum, patrio sermone dicunt ex euphemismo (s. voce in bonam partem versa), ut Eumenides et Adrasteam, et Parcas ipsorum lingua nemini parcentes Moeras.

46. Romani devictis Afris bestias quoque illinc Romam transportabant atque in arena interficiebant, ut ne bestiae quidem, quae ex illa regione venissent, liberae manserint.

47. Columnam Fortunae Byzantii stantem Pompejus Magnus posuit, postquam ibi Mithridatem circumvenit cum Gothis, quibus dissipatis Byzantium cepit. Et testatur hoc inscriptio in basi columnae Latinis literis insculpta, qua significantur haec:

FORTUNAE SALVATRICI OB DEVICTOS GOTHOS.

Caupona autem locus postea evasit.

48. Porphyrius ait: „Praesentes deos coelestes hoc sacrificio colentes, et per ignem iis immortales reddentes honores, etiam in templis iis ignem servabant aeternum, utpote qui iis est longe simillimus."

49. Plato refert, Veneris natalitiis Inopiam mendicantem ascendisse et Poro (i. e. affluentiae Deo) nectare ebrio clam insidiatam ita concepisse Amorem.

50. Figurarum perfectissima orbis est: unde Aegyptii mundum pingentes orbem aërium et rutilum

ad Novembrem referendum; legitur certe in Nostri fragment. majori opusc. De mensib. ab Hasio edit. p. 270., nonnullis verbis partim mutatis, partim omissis. Ex nostro loco Hasius illum locum emendavit. Rn.

49. *Ὅτι Πλάτων φησί*] Platon. Conviv. p. 203. Steph. p. 429. Bekker. *Ὅτε γὰρ ἐγένετο ἡ Ἀφροδίτη κ. τ. λ.* Pro *ἀπελθεῖν* legendum suspicor *ἐλθεῖν*; Plato: *ἀφίκετο*. *Πόρῳ* reposui ex Platone pro Schowii *Πόῤῥῳ*. Verbotenus hunc locum legimus in fragm. majori De mens. p. 282. Has., mense Decembri, hoc tantum variantem, quod praecedunt verba: *Ὁ δὲ Πλάτων ἐν Συμποσίῳ φησί.* Rn.

50. Haec ex Philone Byblio apud Euseb. Praep. Evang. I. 10. p. 41. 42. desumta sunt. Cr. De argumento cf. Creuzer. Com-

ἀεροειδῆ καὶ πυρωπὸν χαράττουσι, καὶ μέσον τεταμένον ὄφιν ἱερακόμορφον, οἱονεὶ συνεκτικὸν ἀγαθὸν δαίμονα· καί ἐστι τὸ πᾶν σχῆμα ὡς τὸ παρ' ἡμῖν Θ.]

51. [Ὅτι ὁ τῆς ὀγδοάδος ἀριθμὸς θῆλυς καὶ ἄπειρος καὶ ἀτελής. ὅθεν καὶ παρὰ τῷ Νικομάχῳ ἠλιτόμηνος καλεῖται· ὁ γὰρ ὀκτάμηνος χρόνος πρὸς οὐδένα τῶν ἁρμονικῶν ἔχων φαίνεται λόγον. ὅθεν οὐ τελεςφορεῖται τὰ ὀκταμηνιαῖα· μέσος γὰρ ὢν τῶν τελεςφόρων ἀριθμῶν αὐτὸς ἀτελὴς εὑρίσκεται. πάσης γὰρ ὑλικῆς δυνάμεως μετέχων τὰς περὶ τὴν ὕλην εἴληχε δυνάμεις.]

c. XV. 52. [Ὅτι τοὺς κεραυνούς φασι γίνεσθαι, ὅταν ῥῆξις νεφῶν γένηται. τῆς γὰρ παρακειμένης αὐτοῖς
53. γεώδους οὐσίας ἐξαφθείσης, τὸ ἐξαφθὲν ὑπὸ τῆς ῥιπῆς ἐπὶ τὴν Γῆν μετὰ ῥοίζου φέρεται. καὶ ἐὰν μὲν ὑγρότερα τυγχάνει τὰ νέφη, αμα τῇ καταφορᾷ σβέννυνται· εἰ δὲ γεωδέστερα, πυρώδεις ἐκθλίβονται. δύο δὲ εἴδη κεραυνῶν εἶναί φασι, ὧν ὁ μὲν ὀξὺς καὶ μανὸς καὶ διάπυρος ἀργὴς ὀνομάζεται, ὁ δὲ βραδὺς καὶ καπνώδης ψολόεις· καὶ ὁ μὲν διὰ τὴν λεπτότητα καὶ πρὶν ἐκπυρῶσαι φερόμενος οἴχεται διὰ τάχους, ὡς μηδὲ ἐπιφλέξαι τι τῶν ἀραιοτέρων· ὁ δε βραδυ-

ment. Herod. I. p. 399. not. 441. eundemque in Symbol. vol. I. p. 528. Rn.

51. *παρὰ τῷ Νικομάχῳ*] Nicomachi locus est in Theologum. Arithm. cap. 8. p. 55. Astii. Cf. cap. 7. p. 47. Ast. ejusque not. p. 188. et p. 195. ubi tamen Lydi nostri nulla mentio. Ἠλιτόμηνος forma est Homerica; vid. Il. T. 118. ibique Heyn. Apollon. Lexic. Homer. p. 330. Toll. Vulgatum ἀλιτόμηνος exhibet Nicomachus l. l. Cr. Vid. praeterea Creuzer. Comment. Herodot. I. p. 241., ubi noster locus tractatur. Rn.

τελεςφορεῖται τὰ ὀκταμ.] Aristotel. Hist. anim. VII. 4. p. 32. ed. Schneider. A. Gell. N. A. III. 16. Plin. Hist. nat. VII. 5. 4. Cr.

εἴληχε δυνάμεις] Sic dedi pro εἴληκε δυν., ut perperam est in edit. Schowiana. Verbo λαγχάνειν utitur Noster etiam in op. De ostent. p. 172., ubi sic: *Τοιαύτην μὲν κατεξαίρετον ἐνέργειαν ἡ τοῦ Ἄρηντος εἴληχε φύσις.* Rn.

insculpunt mediumque extensum serpentem accipitris formam repraesentantem, tanquam bonum daemonem (s. deum) continentem: et est universa figura similis nostro (i. e. Graeco) Θ.

51. Octonarius numerus femineus et infinitus atque imperfectus est: unde etiam apud Nicomachum *ἠλιτόμηνος* (id est, ante justos menses natus) vocatur. Octo enim mensium tempus ad nullum harmonicorum (s. consentientium) numerorum habere aliquam videtur rationem. Unde non ad maturitatem perducuntur octo mensium partus: medius enim cum sit eorum numerorum, qui finem afferendi vim habent, ipse imperfectus reperitur. Omnis enim materialis potestatis cum particeps sit, materiales sortitus est vires.

52. Fulmina existere dicunt, quum disrumpuntur nubes. Substantia enim terrena, quae iis admixta est, incensa, ea pars, quae accensa est, impetu suo in Terram cum strepitu defertur. Atque si humidiores nubes sunt, in ipso casu exstinguuntur, sin vero magis terrenae, igneae eliduntur. Duo autem fulminum genera esse dicunt, quorum alterum, acre et rarum igneumque, *κεραυνὸς ἀργής* (i. e. fulmen candidum) vocatur; alterum, lentum et fumosum, *κεραυνὸς ψολόεις* (i. e. fulmen flammeum): et alterum propter raritatem jam priusquam incendatur cum celeritate defertur, ut nihil eorum, quae rariora sunt, adurat; lentius autem ita comparatum est, ut con-

52. Mensis Decembris hoc fragmentum: vid. infra IV. 96. ubi usque ad verba *τῶν μέντοι κεραυνοβλῆτ.* eadem leguntur. De argumento vid. Nicephor. Blemmid. Epitom. phys. cap. 19. p. 145. sqq. Plutarch. De plac. philos. III. 3. p. 599. Cf. Creuzer. Symbol. vol. II. p. 945. not. 146. ubi etiam fontes, ex quibus hauserit Joannes Lydus, indicantur. Rb.

ὑγρότερα τυγχάνει] Pro *τυγχάνει* *τυγχάνῃ* legatur necesse est. Has. Sed conf. nos ad I. 16. p. 22. *ὅταν Ἥλιος — αὔξει κ. τ. λ.* Rb.

δύο δὲ εἴδη κεραυν.] Eodem modo fulmina distinguit Noster De ostent. p. 170. dicens: *Τοὺς*

τερος ἱκανὸς μὲν ἐπιχρῶσαι ὡς ἀπ' αἰθάλου, καὶ καῦσαι δέ τινα τῶν ὑποπεσόντων, βολβῶν καὶ συκῆς καὶ φώκης καὶ ὑαίνης μενόντων ἀβλαβῶν, ὧν καὶ ταῖς δοραῖς περιδιφθεροῦσθαι τὰ ἱστία τῶν νηῶν διὰ τοὺς κεραυνούς. τῶν μέντοι κεραυνοβλήτων τὰ σώματα αταφα κατελίμπανον οἱ πάλαι, ἀδιάφθορα μένοντα· τῆς γὰρ ἐν αὐτοῖς ὑγρότητος ἀναρπαζομένης ὑπὸ τοῦ πυρός, ὥςπερ ἀποπτηθέντα διαμένειν πεφυκε.]

53. *Βροντὴ γίνεται, εἰληθέντος πνεύματος ἐν νέφει παχεῖ τε καὶ νοτιωτέρῳ καὶ ἐξωσθέντος βιαίως δι' αὐτοῦ, ὅθεν ῥήγνυται τὰ συνεχῆ πιλήματα τοῦ νέφους, καὶ βρόμον (ἤγουν ἦχον) καὶ πάταγον μέγαν ἀπεργάζονται, ὅπερ βροντὴ λέγεται, ὥςπερ ἐν ὕδατι πνεῦμα σφοδρῶς ἐλαυνόμενον. κατὰ δὲ τὴν τοῦ νέφους ἔκρηξιν πυρωθὲν τὸ πνεῦμα λάμψαν ἀστραπὴ λέγεται.*

μὲν γὰρ ψολόεντας ἡ παλαιότης καλεῖ, τοὺς δὲ ἀργῆτας, σκηπτούς τε καὶ πρηστῆρας. Triplicem distinctionem Creuzer. l. l. ex P. Valeriano in Graev. Thesauro tom. V. p. 600. profert: *siccum, fumidum, clarum:* item ex Suida: *καταβάτας, ψολόεντας, ἀργῆτας.* Rr.

βολβῶν καὶ συκῆς κ. φώκ.] Nost. De ostent. XLV. p. 172. C. *ἀβλαβῶς φυλάττεται ἀπὸ κεραυνῶν — ἐν μὲν φυτοῖς δάφνη καὶ συκῆ — ἐν δὲ πτηνοῖς ἀετός· ἐν δὲ ὑγροῖς φώκη.* — In Schowii editione pro *φώκης* est *φώλης;* mendum elui. Rr.

τῶν μέντοι κεραυνοβλήτων κ. τ. λ.] Vid. Creuzer. Abriss der Röm. Antiqq. §. 302. p. 377. ibique legem Numae a Festo traditam: *homo si fulmine*

taminare possit, ut fit a fuligine, et incendere quaedam eorum, quae ipsi subjecta sunt, bulbis et fico et vitulo marino atque hyaena manentibus illaesis, quorum etiam pellibus induci vela navium, propter fulmina. Ideoque fulmine ictorum corpora insepulta relinquebantur a veteribus, utpote quae manerent incorrupta: cum enim humor, qui in iis est, ab igne abripiatur, velut extosta permanere solent.[1]

53. Tonitru fit, cum spiritus in nube densa atque humidiore volutatus et vehementer per eam explosus est, quo disrumpuntur cohaerentes inter se nubis partes constipatae, et fremitum, (sive sonitum) magnumque strepitum edunt, quod tonitru dicitur, tanquam spiritus, qui in aqua vehementer agitatur. In eruptione autem nubis incensus spiritus si fulsit, fulgur nuncupatur.

occisus est, ei justa nulla fieri oportet. Verbum *ἀποπτάω* in fine hujus fragmenti obvium, quod per *extorreo* reddidi, in Lexicis inter derivata a verbo simplici *ὀπτάω* frustra quaesivi. Rb.

53. Similia admodum habet Nicephor. Blemmid. Epitom. phys. cap. 19. p. 146. — *οὗτος δέ ἐστιν ἡ καλουμένη βροντή, πνεῦμα νέφει παχεῖ καὶ νοτερῷ εἰληθὲν καὶ ἔξω δι᾽ αὐτοῦ τοῦ νέφους βιαίως φερόμενον, καὶ οὕτω ῥηγνῦον τὰ συνεχῆ τοῦ νέφους πιλήματα, κἀντεῦθεν βρόμον καὶ πάταγον μέγαν ἀπεργαζόμενον, ὥςπερ τὸ ἐν ὕδατι σφοδρῶς ἐλαυνόμενον πνεῦμα καὶ τῶν καυμάτων τοὺς ῥόθους ἀποτελοῦν κ. τ. λ.* Conf. Plin. Hist. nat. II. 43. et Nostr. De ostent. p. 86. Rb.

p. 55.

IV.

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ.

Pars IV. Cap. I.

1. Ἀποχρώντως ἡμῖν εἴρηται, ἀρχὴν ἱερατικοῦ ἐνιαυτοῦ τὸν Ἰανουάριον μῆνα τοῖς Ῥωμαίοις παρὰ τοῦ βασιλέως Νουμᾶ ὁρισθῆναι· ῥητέον τοίνυν περὶ Ἰανοῦ, τίς τε ἄρα ἐστί, καὶ τίς ἡ περὶ αὐτοῦ δόξα γεγονε τοῖς ἀρχαίοις. ὁ Λαβεὼν οὖν φησιν αὐτὸν καλεῖσθαι Ἰανὸν Κοσίβιον, τουτέστι, βουλαῖον, Ἰανὸν Κήνουλον, οἷον, εὐωχιαστικόν, Πατρίκιον, ὡςεί, αὐτόχθονα, Κλουσίβιον, ἀντὶ τοῦ, ὁδιαῖον, Ἰουνώνιον,

1. εἴρηται] Supra III. 15. Rr.

παρὰ τοῦ βασιλ. κ. τ. λ.] Cf. Ideler, Ueber die Zeitrechn. d. Röm. p. 130. Rr.

ῥητέον τοίνυν περὶ Ἰανοῦ κ. τ. λ.] Excerpsit hunc locum Codinus in libello *Περὶ ἀγαλμάτων* p. 13. Paris., ut observavit jam Lambecius in Animadv. p. 152., ubi exceptis verbis ὁ *Λαβεὼν* — *εὐπατριδῶν εἰσι*, nostrum locum verbotenus transscripsit, in eo tantummodo varians, quod pro *Ἰαννοῦ*, ut est in Schowii edit., habet *Ἰάνου, νῦν μὲν κλεῖδα* pro *ν. μ. κλεῖς*, Artic. τῇ ante *μὲν* δεξ. omittit, et *καὶ τοιοῦτο* hab. pro *κ. τοιοῦτον*, ut antea fuerat. — De Jano in primis conferendus Buttmann., Ueber den Janus (in: Abhandll. der hist. phil. Klasse der Königl. Preuss. Akad. 1816—17) p. 125. sqq. et Creuzer. Symb. vol. II. pag. 879. sqq. Rr.

ὁ Λαβεών] *Corn. Labeo.* Scripserat libros Fastorum. Vid. Macrob. Saturn. I. 12. p. 258. Bip. et cap. 16. p. 281. Scripserat praeterea De oraculo Apollinis Clarii. Macrob. l. l. cap. 18. p. 302. Eundem Noster in libro De ostent. p. 12. C. et p. 164. A. inter auctores suos recenset. Rr.

Ἰαν. Κοσίβιον τ. βουλ.] Apogr. Marinum: *Ἰανὸν κονσίλιον, τουτέστι βουλαῖον*. Sch. Legen-

IV. DE MENSIBUS SPECIATIM.

JANUARIUS.

1. Satis a nobis dictum est, initium anni sacerdotalis Januarium mensem Romanis a Numa rege constitutum esse: dicendum igitur de Jano, nempe et quis sit, et quae de eo fuerit veteribus opinio. Labeo igitur eum ait vocari Janum Consivium, id est, consiliarium; Janum Caenulum, velut, epularem; Patricium, tanquam, indigenum; Clusivium, pro, viatorium; Junonium, id est, aëreum; Quirinum,

dum *Κοσίβιον* vel *Κονσίβιον*, i. e. *Consivium*. Macrob. Sat. I. 9.: *Janus Consivius, a conserendo, i. e. a propagine generis humani, quae Jano auctore conseritur*. Cf. Gerard. Vossium De Idololatria 11. 16. Quam recte igitur Lydus addiderit, *τουτέστι βουλαῖον*, facile est ad intelligendum. Quae cum is qui confecit Apographum Marinianum concoquere non potuerit, *κοσίβιον* mutavit in *κονσίλιον*. Rb.

Ἰαν. Κήνουλον, οἷον, εὐωχ.] Cod. Paris. *Ἰ. Κ. τουτέστιν εὐωχυστικόν* [sic]. Ceterum Janum *Caenulum* s. Coenulum apud scriptores Latinos non reperio. Rb.

Κλουσίβιον — ὁδιαῖον] Paris. *Κλ. — εἰδιαῖον* [sic]. Macrob. l. l. Clusivium cum Patulcio jungit, ut igitur a *claudendi* verbo sit hoc Jani cognomen derivandum: quam ob rem male Lydus per *ὁδιαῖον* interpretatur. Fortasse ad Cic. De nat. deor. respicit Lydus, qui libro II. cap. 27. p. 314. ed. Moser. et Creuz. *ab eundo* Jani nomen derivat. Rb.

Ἰουνώνιον] Macrob. l. l. *Junonium, quasi non solum mensis Januarii, sed omnium mensium ingressus tuentem: in*

τουτέστιν, ἀέριον, Κυρῖνον, ὡςανεί, πρόμαχον, Πατούλκιον καὶ Κλούσιον, οἱονεί, θυρεόν, Κουριάτιον, οἱονεί, ἔφορον εὐγενῶν· Κουριάτιοι γὰρ καὶ Ὁράτιοι ὀνόματα εὐπατριδῶν εἰσι. καὶ οἱ μὲν δίμορφον αὐτὸν μυθολογοῦσι, νῦν μὲν κλεῖς τῇ δεξιᾷ φέροντα, ὡςανεὶ θυρεόν, νῦν δὲ τῇ μὲν δεξιᾷ τριακοσίας, τῇ δὲ ἑτέρᾳ ἑξήκοντα πέντε ψήφους ἀριθμοῦντα, ὥςπερ, τὸν ἐνιαυ- p. 60. *τόν· ἔνθεν καὶ τετράμορφον, ἀπὸ τῶν τεσσάρων τροπῶν. καὶ τοιοῦτον αὐτοῦ ἄγαλμα ἐν τῷ φόρῳ τοῦ Νερβᾶ ἔτι καὶ νῦν λέγεται σεσωσμένον. ἄλλος δὲ Αἰωνιάριον αὐτὸν ἑρμηνεῦσαι βιάζεται, ὡςεὶ τοῦ αἰῶνος πατέρα, ἢ ὅτι ἔννον τὸν ἐνιαυτὸν Ἕλληνες εἶπον, ὡς Καλλίμαχος ἐν πρώτῳ Αἰτιῶν·*

Τετράενον Δαμάσου παῖδα Τελεστορίδην —

ἢ ἀπὸ τῆς ἴας, ἀντὶ τοῦ, τῆς μιᾶς, κατὰ τοὺς Πυθαγορείους. ὅθεν ὁ Μεσσαλᾶς τοῦτον εἶναι τὸν αἰῶνα νομίζει· καὶ γὰρ ἐπὶ τῆς πέμπτης τοῦ μηνὸς τούτου ἑορτὴν Αἰῶνος ἐπετέλουν οἱ πάλαι.

ditione autem Junonis sunt omnes Kalendae. Conf. Ovid. Fast. I. 109. Rn. Cf. praeterea Lil. Gyraldi Syntagma de diis IV. p. 157. B. Cr.

Κυρῖνον] Ovid. Fast. II. 477. *Sive quod hasta curis priscis est dicta Sabinis: Bellicus a telo venit in astra deus* cett. Eodem modo Macrob. l. l. *Quirinum, quasi bellorum potentem, ab hasta, quam Sabini curim vocant.* Cf. Sueton. Aug. 22. Serv. ad Virg. Aen. VII. 610. Wyttenb. ad Plutarchi Quaest. Romm. (p. 285. B.) pag. 49. Cic. De nat. deor. II. 24. p. 301. ibique Creuz. not. 63. Festus in *Curis.* Rn.

Πατούλκιον κ. Κλούσιον] Paris. *Π. κ. Κλούδιον.* Macrob. l. l. *Patulcium et Clusivium, quia bello portae ejus patent, pace clauduntur.* Cf. Ovid. Fast. I. 70. 117. sqq. — 130. Creuzer. Symb. vol. II. p. 883. Rn.

οἱονεί, θυρεόν] *θυρεός* idem significat quod *θυρωρός*. Vid. Küster. ad Suid. in *Ἰανουάριος*, p. 90. Rn.

Κουριάτιον] *Janum Curiatium* memorat Festus in *Sororium tigillum* p. 518. Dacer. (laudatus in Creuzeri margine). Habet autem ita: *ex conventione Tulli Hostilii Regis et Mettii Suffetii ducis Albanorum, Trigemini Horatii et Curiatii cum dimicassent, ut victores sequeretur imperium, et Horatius noster exsuperasset, victorque*

velut, propugnatorem; Patulcium et Clusium, tanquam, janitorem; Curiatium, tanquam, praesidem nobilium: Curiatii enim et Horatii nomina patriciorum sunt. Et alii eum bifrontem ex fabula fingunt, modo claves dextra ferentem, tanquam janitorem, modo trecentos calculos dextra, altera autem sexaginta quinque dinumerantem, velut, annum. Inde etiam quadriformem (i. e. quatuor faciebus praeditum) (fingunt), a quatuor Solis conversionibus: et ejusmodi ejus signum in foro Nervae etiam nunc dicitur exstare. Alius autem quidam Aeoniarium eum violenter interpretari conatur, tanquam aeonis (i. e. aevi) patrem, vel quod ἔννον Graeci dicebant annum, ut Callimachus libro primo Causarum:

Τετράενον (i. e. quadrimum) Damasi filium Telestoriden —

vel ab ἴα (pro, una, juxta Pythagoreos): unde Messala eum esse aeonem (i. e. aevum) arbitratur: etenim quinto hujus mensis die ferias Aeonis celebrabant veteres.

domum reverteretur, obvia soror cognita morte sponsi, sui fratris manu occisi, aversata est ejus osculum, quo nomine Horatius interfecit eam, quamquam a patre absolutus sceleris erat, accusatus tamen parricidii apud Duumviros, damnatusque, provocavit ad populum, cujus judicio victor duo tigilla tertio superjecto, quae pater ejus constituerat, velut sub jugum missus subit, consecratisque ibi aris Junoni Sororiae et Jano Curiatio, liberatus omni noxia sceleris est auguriis adprobantibus. Rk.

καὶ οἱ μὲν — οἱ πάλαι.] Cod. Paris. αὐτὸν post τετράμορφον habet. Rk. In codice duplex lectio: ἑρμηνεῦσαι βούλεται. βιάζεται Simpliciorem [?] elegi. In Callimachi fragmento pro Τετραένου reposui Bentleii emendationem Τετράενον, sensu et metro iubentibus. Sch. Paris. βιάζεται, ut et Suidas in loco, quem paulo post proferemus, et Eudocia p. 233. Cf. Creuzer. Symbol. vol. II. p. 909. sq. Pro Τετράενον Paris. τετραένου. — Suidae locus (in Ἰανουάριος p. 90. Kust.) sic habet: — ἄγαλμα τετράμορφον [*quadrifrontem.* Vid. Serv. ad Virg. Aen. VII. 607.],

c. II. 2. *Δυοκαίδεκα πρυτάνεις πρὸς τοῦ Νουμᾶ τοὺς καλουμένους Σαλίους ὁρισθῆναί φασιν, ὑμνοῦντας τὸν Ἰανὸν κατὰ τὸν τῶν Ἰταλικῶν μηνῶν ἀριθμόν. ὁ δὲ Βάῤῥων ἐν τῇ τεσσαρεςκαιδεκάτῃ τῶν Θείων πραγμά-*
p. 67. *των φησίν, αὐτὸν παρὰ Θούσκοις οὐρανὸν λέγεσθαι καὶ ἔφορον πάσης πράξεως, καὶ Ποπάνωνα, διὰ τὸ ἐν ταῖς Καλένδαις ἀναφέρεσθαι πόπανα. Φροντήϊος δὲ ἐν τῷ Περὶ ἀγαλμάτων ἔφορον αὐτὸν οἴεται τοῦ παντὸς χρόνου τυγχάνειν, καὶ ταύτῃ δωδεκάβωμον εἶναι τὸν αὐτοῦ ναὸν κατὰ τὸν τῶν μηνῶν ἀριθμόν. ὁ δὲ Γάϊος Βάσσος ἐν τῷ Περὶ θεῶν δαίμονα αὐτον εἶναι νομίζει τεταγμένον ἐπὶ τοῦ ἀέρος, καὶ δι' αὐτοῦ τὰς τῶν ἀνθρώπων εὐχὰς ἀναφέρεσθαι τοῖς κρείττοσι· ταύτῃ δίμορφος εἶναι λέγεται ἔκ τε τῆς πρὸς*

διὰ τὰς τέσσαρας τροπάς. οἱ δὲ πλάττουσιν αὐτὸν ἐν τῇ δεξιᾷ χειρὶ κλεῖδα κατέχοντα ὡς ἀρχὴν τοῦ χρόνου καὶ ἄνοιξιν τοῦ ἐνιαυτοῦ καὶ θυρεόν. ἕτεροι δὲ τῇ δεξιᾷ τ', τῇ δὲ ἀριστερᾷ ξέ κατέχοντα, ὥςπερ τὸν ἐνιαυτόν. ὅθεν καὶ ὁ Λογγῖνος Αἰωνοάριον αὐτὸν ἑρμηνεῦσαι βιάζεται, ὡςανεὶ αἰῶνος πατέρα. Cf. Ovid. Fast. I. 89. sqq. 228. et 254. Macrobius l. l. p. 55. Bip.: *et simulacrum ejus plerumque fingitur manu dextra trecentorum, et sinistra sexaginta et quinque numerum retinens, ad demonstrandam anni dimensionem.* Rn. — De Longini loco memorato vid. Ruhnken. De Longino §. XII. (in Opuscull. tom. I. p. 520. ed. alter.) et Symbolica nostra vol. II. p. 909. sq. ed. alter. Cr. — De Callimachi loco cf. Meineke De Euphorione p. 45. not. et Gaisford ad Schol. Theocr. VII. 147. p. 132., qui ex Lydo emendat Callimachum ap. Etymol. v. *Ἄφενος*, ubi sic: *Τιτράενον Δαμάσου παῖδα Νεστορίδη.* — Ad verba *ἢ ὅτι ἔννον* cett. conf. Festum in *Annus*, ubi sic: *Annus ex Graeco venit, quem illi ἔννον dicunt, et quod nos triennium, illi dicunt τρίεννον.* — Qui in fin. laudatur *Μεσσαλᾶς*, *Marcus Messala* est, Cn. Domitii in consulatu collega, cujus locum de Jano affert Macrob. Sat. I. 9. p. 238. ed. Bip. Rn.

2. *Δυοκαίδεκα — Σαλίους*] Liv. I. 20. Cf. Plutarch. Vita Num. cap. XIII. Creuzer. Symb. vol. II. p. 980. sqq. et inprimis p. 984. not. 209. ubi hic ipse locus illustratur. Rn. Cf. Dionys. Halic. II. 70. pag. 129. Sylb. p. 384. Reisk. Adde Ciceron. De republ. II. 14. ibique Angeli Maii nott. Cr.

ὑμνοῦντας τ. Ἰανὸν κ. τ. λ.] Hoc loco Paris. quoque *Ἰανόν*,

2. Duodecim prytanes (s. administratores), qui Salii vocabantur, a Numa constitutos dicunt, canentes Janum, secundum Italicorum mensium numerum. Varro autem quarto decimo Rerum divinarum eum apud Tuscos coelum dici auctor est et praesidem omnis actionis, et Popanonem, quod Kalendis offerantur popana. Frontejus autem in libro De signis praesidem eum universi temporis esse arbitratur, ideoque duodecim aras habere ejus templum, secundum mensium numerum. Cajus Bassus autem in libro De diis daemonem (s. deum) eum esse putat constitutum in aëre, perque eum hominum preces perferri ad superos: quocirca biformis esse dicitur a facie

non, ut assolet, Ἰαννόν. — Macrob. Saturn. I. 9. p. 238. ed. Bip.: *Saliorum quoque antiquissimis carminibus Deorum Deus canitur.* Festus in *Janus* (quem laudat Creuzer. in Symbol. l. l.): *Nam in deos singulos versus facti, a nominibus eorum appellabantur, ut Janualii, Junonii, Minervii.* Rn.

παρὰ Θούσκοις οὐρανὸν λέγ.] Θούσκοις recepi ex Cod. Paris. pro Θούσκους. — Macrob. Sat. I. 9. p. 237: *alii mundum, id est, coelum esse voluerunt.* In collectione fragmentorum Varronis hoc non reperitur. Rn. Vid. Symbolicam meam vol. II. p. 879. sq. ed. alter. Cr.

ἀναφέρεσθαι πόπανα] Sic dedi pro ἀ. ποπάονα, ut Schowii edit. habet. Paris. ποπάωνα. Rn.

Φροντήϊος] De hoc Frontejo, qui infra num. 53. Φρωντήϊος scribitur, apud reliquos scriptores nihil reperio notatum. Rn.

ἔφορον — τοῦ παντὸς χρόνου] Plin. Hist. nat. XXXIV. 7. *Janus geminus — digitis ita figuratis, ut trecentorum sexaginta quinque dierum nota per significationem anni temporis et aevi se deum indicaret.* Rn.

δωδεκάβωμον — ναόν] Macrob. I. 9. p. 238: *Varro libro quinto rerum divinarum scribit, Jano duodecim aras pro totidem mensibus dedicatas.* Rn.

ὁ δὲ Γάϊος Βάσσος κ. τ. λ.] Macrob. l. l. *Gavius Bassus in eo libro, quem De diis composuit, Janum bifrontem fingi ait, quasi superum et inferum janitorem.* Add. Ovid. Fast. I. 173. sqq. Aliter Plutarchus in Vit. Num. cap. XIX. Ὁ γὰρ Ἰανὸς ἐν τοῖς παλαιοῖς πάνυ, εἴτε δαίμων, εἴτε βασιλεὺς γενόμενος, πολιτικὸς καὶ κοινωνικός, ἐκ τοῦ θηριώδους καὶ ἀγρίου λέγεται μεταβαλεῖν τὴν δίαιταν. Καὶ διὰ τοῦτο πλάττουσιν αὐτὸν ἀμφιπρόσωπον, ὡς ἑτέραν ἐξ ἑτέρας τῷ βίῳ περιποιή-

ἡμᾶς, ἔκ τε τῆς πρὸς θεοὺς ὄψεως. ὅ γε μὴν Λουτάτιος Ἥλιον, παρὰ τὸ ἐφ' ἑκατέρας πύλης ἄρχειν, ἀνατολῆς ἴσως καὶ δύσεως. φασὶ δὲ τὸν αὐτὸν καὶ ἔφορον τῶν ἐπὶ πόλεμον ὁρμώντων τυγχάνειν, καὶ διὰ μὲν τῆς μιᾶς ὄψεως ἀποπέμπειν, διὰ δὲ τῆς ἑτέρας ἀνακαλεῖσθαι τὸ στράτευμα. ὁ δὲ Πραιτέξτατος ὁ ἱεροφάντης, ὁ Σωπάτρῳ τε τῷ τελεστῇ καὶ Κωνσταντίνῳ τῷ αὐτοκράτορι συλλαβὼν ἐπὶ τῷ πολισμῷ τῆς εὐδαίμονος ταύτης πόλεως, δύναμιν αὐτὸν εἶναί τινα βούλεται ἐφ' ἑκατέρας Ἄρκτου τεταγμένην, καὶ τὰς θειοτέρας ψυχὰς ἐπὶ τὸν σεληνιακὸν χορὸν ἀποπέμπειν. καὶ ταῦτα μὲν οἱ Ῥωμαίων ἱεροφάνται. ἄλλος δέ φησι τὸν Ἰανὸν ἥρωα γενέσθαι, καὶ [τὸν] πρῶτον κατασκευάσαι τεμένη, καὶ τιμὰς τοῖς θεοῖς ἐπιτελέσαι, καὶ διὰ τοῦτο μνήμην αὐτοῦ ἐν τοῖς ἱεροῖς γενέσθαι. ὁ γε μὴν Δημόφιλος πρωτον αὐτὸν βούλεται οἴκους καὶ πυλεῶνας κατασκευάσαι, καὶ ἀπὸ τῆς ἰανούας (θύρας) Ἰανουάριον [sic] ὀνομασθῆναι,

σαντα τὴν μορφὴν καὶ διάθεσιν. καὶ δι' αὐτοῦ τ. τ. ἀνθρώπ. recepi ex Cod. Paris. pro κ. δι' αὐτὸν τ. τ. ἀ. Rr.

ὅ γε μὴν Λουτάτιος κ. τ. λ.] Macrob. I. I. *Janum quidam Solem demonstrari volunt, et ideo geminum, quasi utriusque januae coelestis potentem; qui exoriens aperiat diem, occidens claudat.* Rr. Distinguendus hic Lutatius a Quinto Lutatio Catulo, cujus historias memorat Cicero in Bruto. Vid. Ger. Vossium de Historicis Latinis I. 9. p. 13. a. Nostri *Quintus Lutatius*, illo junior, saepiuscule laudatur a Varrone, Servio aliis. Scripserat autem *Communes Historias*. De eo vid. eundem Vossium ibid. I. 12. p. 18. a. Cr.

φασὶ δὲ τ. αὐτ. καὶ ἔφορον κ. τ. λ.] Ovid. Fast. I. 67. et 277. sqq. Rr.

ὁ δὲ Πραιτέξτατος κ. τ. λ.] Valesius ad Sozom. Hist. eccles. I. 5. p. 14., ubi Sopatri mentionem facit Sozomenus, memorans nostrum locum τελεστῇ legit pro Schowii τελετῇ, in hoc tantum errans, quod „in libro de mensibus Graecorum" [sic] Joannem Lydum ejusdem Sopatri mentionem facere dicit. Unde τελετῇ mutavi in τελεστῇ. Cf. de nostro loco Wyttenbach. in Annot. in Eunap. p. 71. sq. — In sequentibus Paris. ἐφ' ante ἑκατέρας Ἄρκτου omittit. Rr.

δύναμιν αὐτὸν εἶναί τινα] Jo. Lydus De ost. cap. XXII. p. 88. ed. Has. — δυνάμεων

et ad nos, et ad deos conversa. Lutatius vero Solem, inde quod in utraque porta imperet, orientis pariter atque occidentis. Dicunt autem eundem etiam praesidem esse eorum, qui in bellum proficiscuntur, et altera facie dimittere, altera revocare exercitum. Praetextatus autem pontifex, qui cum Sopatro consecratore et Constantino imperatore particeps fuit condendae fortunatae hujus urbis, potestatem quandam eum esse vult in utraque Ursa collocatam, et diviniores animos in coetum lunarem ducere. Et haec quidem Romanorum pontifices. Alius autem Janum heroëm fuisse dicit, et primum confecisse lucos atque honores diis obtulisse, ob idque mentionem ejus in sacris fieri solitam. Demophilus vero primum eum vult domos ac vestibula confecisse et a janua appellatum Januarium esse, habere autem etiam sororem,

εἶναι πλήρη τὸν ἀνάμεσον οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς — χῶρον, κατὰ τοὺς Πυθαγορείους. Rr.

καὶ τὰς θειοτέρας ψυχὰς κ. τ. λ.] Conf. Procli hymn. in Janum et Hecaten vers. 8—12. Cr.

ἄλλος δέ φησι — ἱεροῖς γενέσθαι] In his supervacuum *τόν* ante *πρῶτον*, quod Cod. Paris. om., uncis inclusi. — Macrob. Sat. I. 9. p. 236. ed. Bip. *Xenon quoque primo Italicôn tradit Janum in Italia primum diis templa fecisse et ritus instituisse sacrorum: ideo eum in sacrificiis praefationem meruisse perpetuam.* Cic. De nat. deor. II. 27. p. 314. ed. Mos. et Creuz. *principem in sacrificando Janum esse voluerunt.* Cf. Creuzeri not. Rr. Habet haec eadem e Nostro Marini in: Atti de' fratelli arvali II. p. 366. Cr.

Δημόφιλος] *Demophilus historicus*, uti videtur; de quo vid. Marx. ad Ephori Fragmm. p. 30. Rr.

οἴκους καὶ πυλεῶνας] Etiam naves, rates, numos ab eo inventos perhibet scriptor apud Eustath. ad Odyss. V. 250. p. 220. lin. 38. sqq. Basil. Cf. Plutarchi Quaest. Romm. p. 274. D. E. et in eum Wyttenbachii Animadvv. p. 36. Eckhel D. N. V. tom. V. p. 14. et p. 214. sq. Cr.

καὶ ἀπὸ τῆς ἰανουας — ὀνομασθ.] Pro *Ἰανουάριον Ἰανόν* legendum suspicor. — Buttmannus lib. laud. p. 132. sq. nec *Janum* a *janua*, nec *januam* a *Jano* appellatam fuisse censet: sed propter nominum similitudinem janorum januarumque tutelam ei commissam fuisse. — Mensis Januarii nomen alia qua-

ἔχειν δὲ αὐτὸν καὶ ἀδελφὴν τοὔνομα Καμασήνην. Ὀβίδιος ὁ Ῥωμαῖος Ἰανὸν ἀλληγορεῖ τὸ χάος εἶναι.

c. III. p. 58 3. Ἡ δὲ πρώτη τῶν Καλενδῶν ἑορτὴ Ῥωμαίοις σεβασμιωτάτη. καὶ ὁ ὕπατος ἵππῳ λευκῷ ἐποχούμενος καὶ αὐτὸς λευχείμων, ἡγούμενος πομπῆς, ἀνέτρεχεν ἐν τῷ Καπιτωλίῳ (τὸν δὲ τοιοῦτον τρόπον τῆς πομπῆς πατρίως ὀβατίωνα ἐκάλουν ἐκ τῆς τῶν προβάτων θυσίας). καὶ τὸν μὲν ἵππον προσέφερεν ὁ ὕπατος τῷ Διΐ (καὶ γὰρ Ἥλιος αὐτὸς κατὰ Φερεκύδην), εἶτ' ἐκεῖθεν τὴν ὕπατον ἀναλαβὼν στολὴν προήρχετο. τοῦτο δὲ εἰς τιμὴν τοῦ Διός, ὡσεὶ καταγωνισθέντων ἐκείνῳ τῶν Γιγάντων, ἀντὶ τοῦ, νικηθέντος τοῦ χείματος ὑπὸ τοῦ Ἡλίου. οἱ δὲ μυθικοὶ Βριάρεω τὸν χειμῶνα καλοῦσι, πολύχειρά τινα, διὰ τὸ πολυσχιδῶς τὸ ὑγρὸν ἐκχεῖσθαι κατ' αὐτόν. καὶ νῦν μὲν μάχεται ὁ Βριάρεως τῷ Διΐ, οἱονεί, τῷ Ἡλίῳ, καὶ σύμμαχος αὖθις αὐτῷ γίνεται, διὰ τὸ τὴν ὑγρὰν οὐσίαν σύμμαχον εἶναι τῇ θερμῇ.

dam ratione a *janua* derivat Porphyr. De antr. Nymph. cap. 23. Cf. Creuzer. Symb. vol. II. p. 910. not. 102. Rn.

ἔχειν — Καμασήνην] Καμίσην Athen. XV. 46. p. 529. Schw. ubi cf. Casaub. in Animadvers. p. 236. Vid. Symbol. vol. II. p. 896. Cr. Creuzero l. l. haec Camasene eodem modo Jano videtur adjuncta fuisse, atque Isis Osiridi, Baaltis Bel-Krono. Draco enim apud Athen. l. l. Janum narrat sororem Camisen uxorem duxisse ex eaque filium filiamque suscepisse. Rn.

Ὀβίδιος κ. τ. λ.] Paris. inverso ordine: Ὀ. ἀλλ. Ἰαν. τὸ χ. εἶν. Locus Ovidii est in Fast. I. 103. — Festus v. *Chaos: ex eo et* χαίνειν *Graeci et nos hiare dicimus. Unde Janus detracta aspiratione nominatur ideo, quod fuerit omnium primus cui primo supplicabant velut parenti et a quo rerum omnium factum putabant initium.* Rn.

3. Ἡ δὲ πρώτη κ. τ. λ.] Cf. Taciti Annal. IV. 70. init. ibique annot. et quae alia posui in Symbolica vol. II. inde a pag. 911. Cr.

καὶ ὁ ὕπατος κ. τ. λ.] De hoc processu consulari et reliquis solennibus vid. Ovid. Fast. I. 79. sqq. Cf. Creuzer. in libro: Abriss der Röm. Antiquit. §. 137. p. 135. Rn.

ἡγούμενος πομπῆς] Sic ex Cod. Paris. reposui pro ἡγουμένης πομπ. Rn.

cui nomen Camasene. Ovidius Romanus Janum allegorice (s. per ambages) Chaos esse dicit.

3. Primae Kalendarum feriae Romanis longe sanctissimae erant. Et consul equo albo invehens et ipse albis vestimentis indutus, ducens pompam ascendebat in Capitolium (ejusmodi autem pompam patrio sermone ovationem vocabant, ab ovium immolatione): et equum offerebat consul Jovi (etenim Sol ille est, ut docet Pherecydes): tum, sumta toga consulari inde progrediebatur. Hoc autem in honorem Jovis fiebat, utpote devictis ab illo Gigantibus, pro, devicta hyeme a Sole. Mythici autem hyemem vocant Briareum, multis manibus praeditum quendam, ideo quod materia humida in multas partes fissa effunditur ista tempestate. Et nunc quidem pugnat Briareus contra Jovem, velut, contra Solem, et socius ei rursus fit pugnae, propterea quod humida materia socia est calidae.

ἐν τῷ Καπιτωλίῳ] *Καπιτωλίῳ* recepi ex Paris. pro *Καπετωλίῳ*, quam scribendi rationem in sequentibus retinebo. Praepositio *ἐν* idem hoc loco significat, quod alias *εἰς*. Sic Epictet. Dissertat. I. 11. p. 69. Schweigh. *καὶ νῦν ἐν Ῥώμῃ ἀνέρχῃ*, pro: *εἰς Ῥώμην ἀν.* Sic Noster infra num. 41. *ἐφέρετο ἐν τῷ παλατίῳ* pro: *ἐφ. εἰς τὸ παλάτιον* et supra III. 7. p. 94. *ἐν τῇ λεγ. Καλαβρῷ βασιλικῇ* pro *εἰς τὴν κ. τ. λ.* Item infra num. 5. *ἐν τοῖς ἀγγείοις — ἐμβάλλεσθαι*, pro *εἰς τὰ ἀγγεῖα — ἐμβ.* et ibidem *ἐν Πλακεντίᾳ — παρελθεῖν*, pro *εἰς Πλ. παρελθ.* et 10. med. *ἐν — τῇ — ἡμέρᾳ ἐμπιπτούσης.* Rn.

τὸν δὲ τοιοῦτ. — προβάτ. θυσίας] Paris. pro *τοιοῦτον* habet *τοῦτον*, minus recte. In voce *ὀβατίωνα* reposui *ω* pro *ο*, quod habet Schowii edit. — De ovatione vid. Ovid. Fast. I. 75. sqq. Alias hujus vocis derivationes vid. in Creuzeri libro: Abriss d. Röm. Ant. §. 262. p. 319. Rn.

καὶ γὰρ Ἥλιος αὐτός] Cf. supra III. 7. post med. p. 98. Rn.

ὡςεὶ καταγωνισθ. — ὑπὸ τοῦ Ἡλ.] Ovid. Fast. I. 149. coll. 163. sq. Cf. Ullmann. ad Creuzeri Symbol. vol. IV. pag. 603. Rn.

οἱ δὲ μυθικοὶ Βριάρ. κ. τ. λ.] Cf. Nost. De Magistr. III. 58. p. 254. Creuzer. Symbol. vol. II. p. 783. sq. — In sequentib. *σύμμαχ. εἶναι τῇ θερμῇ* recepi ex

4. Ἡλίου τοίνυν ἐπεκτείνοντος τὴν ἡμέραν πρόεισιν ὁ ὕπατος, καὶ ἡ μὲν ἡμέρα ἑορτῆς καὶ ἐκεχειρίας. οἰωνοῦ δὲ χάριν οἱ ἄρχοντες ἐπὶ τῶν βημάτων ἐγίνοντο, καὶ πάντα τὰ στρατεύματα σὺν τοῖς ἐπισήμοις συνήγετο. καὶ πάλαι μὲν ἰσχάδας ἀλλήλοις ἐπεδίδο-
p. 53. σαν, ἀπὸ γλυκείας τροφῆς δῆθεν ἀπαρχόμενοι. φύλλα δὲ δάφνης ἐδίδοσαν, ἅπερ ἐκάλουν στρῆνα, εἰς τιμὴν δαίμονός τινος οὕτω προσαγορευομένης, ἥτις ἐφορός ἐστι τῶν νικῶν. τὸ δὲ στρῆνα καθ' Ἕλληνας τὸν εὐαρχισμὸν τὸν ἐπὶ ἐντρεχείας στρατιωτικῆς σημαίνει· οὐ γὰρ (ὡς τὸ πλῆθος) ἀπάγεται παιγνίου καὶ ῥᾳστώνης χάριν. ὁ δὲ Ἐλπιδιανὸς ἐν τῷ Περὶ ἑορτῶν στρήναν τὴν ὑγίειαν τῇ Σαβίνων φωνῇ λέγεσθαί φησι, δι' ἣν φύλλα δάφνης ἐπεδίδοτο· ὑγιαστικὸν δὲ τὸ φυτόν. οὐδὲ γὰρ ἱερὰ νόσος, η δαίμων βαρὺς ἐνοχλήσει τῷ τόπῳ, ἐν ᾧ δάφνη ἐστίν, ὥςπερ οὐδὲ κεραυνός, ὅπου συκῆ, ὅτι σκεδαστὴ φαρμάκων ἐστί. ταύτῃ

Cod. Paris. pro *σ. εἰν. τῆς θερμῆς*, ut est in Schowii edit. Rr.

4. *Ἡλίου τοίνυν — ἐκεχειρίας*] Pro *τὴν ἡμέραν* Paris. *τὰς ἡμέρας*: qua mutatione opus non est. — Verbum *προϊέναι*, quod hoc loco significat *auspicari munus*, recurrit apud Nostr. De magistr. I. 32. In Chronic. Paschal. p. 274. ed. Paris. eodem significatu occurrit *προέρχεσθαι*: *καὶ Καλάνδαις Ἰανουαρίαις προῆλθεν (Διοκλητιανός) ὕπατος*. Rr.

οἰωνοῦ δὲ χάριν κ. τ. λ.] i. e. ominis causa eo die Praetores judicia (quemadmodum opifices opificia sua) in sequentem annum auspicabantur. Ovid. Fast. I. 165. sqq. Cf. Colum. XI. 2. 98. Rr.

ἰσχάδας ἀλλήλ. ἐπεδ.] Paris. inverso ordine *ἰσχ. ἐπ. ἀλλ.* — Ovid. Fast. I. 185. sqq. Rr.

ἅπερ ἐκάλουν στρῆνα] Scribendum potius erat: *ἅ. ἐκ. στρήνας*. Rr.

εἰς τιμὴν δαίμονος κ. τ. λ.] Pro *νικῶν* Codex in textu: *νηῶν*. in margine: *νίκων*. Correctionem reposui, consentiente apogr. Marino. Sch. De dea (Victoria), quae hoc loco memoratur, vid. Creuzer. Symbol. vol. II. p. 915. Rr.

τὸ δὲ στρῆνα κ. τ. λ.] Ex Lydi explicatione apparet, *strenam* ab eo cum *strenuitate* confundi. Cf. Creuzer. l. l. ibique citat. Athen. III. p. 97. p. 379. Schwgh. et Casaub. ad h. l. in Animadverss. vol. II. p. 155. — Festus s. v. *Strenam vocamus*,

4. Sole igitur extendente diem munus suum auspicatur consul, et dies festus est ac feriatus. Auspicii autem causa magistratus in tribunalibus erant et omnes exercitus cum signis cogebantur. Atque antiquitus quidem caricis inter se donabant, a dulci videlicet victu incipientes. Et folia laurea dabant, quas dicebant strenas, in honorem deae cujusdam, quae ita vocatur, quae praeses est victoriarum. Strena autem Graece εὐαρχισμόν (i. e. strenuitatem) in solertia militari significat: non enim (ut vulgus opinatur) tribuitur ludibrii et levitatis gratia. Elpidianus autem in libro De feriis strenam sanitatem Sabinorum lingua dici auctor est, propter quam folia laurea donabantur: sanitatis autem efficiens est haec arbor. Neque enim morbus sacer, nec daemon molestus infestabit eum locum, ubi laurus erit, ut nec fulmen, ubi ficus, quoniam venena depellendi vim habet.

quae datur die religioso ominis boni gratia a numero, quo significatur alterum tertiumque venturum similis commodi, veluti trenam, praeposita S littera, ut in loco et lite solebant antiqui. Du Cang. Glossar. Lat. in *Strena*, quam voce εὐαρχισμός interpretatur. Ex loco Athenaei et interpret. Cangii nostrum locum, qui pro εὐαρχισμόν habuerat εὐορχησμόν [sic], correxi. Ceterum verba οὐ γάρ — ῥᾳστώνης χάριν nescio quid mihi habent difficultatis, neque contendere ausim, interpretationem meam ab omni parte rectam esse. Rr.

Ἐλπιδιανός] Hic scriptor addendus videtur iis, qui de festis scripserunt, ut Nicomachus, alii. Cr.

τῇ Σαβίνων φωνῇ λέγ.] Apogr. Marinum: τῇ Σαβίνων γλώσσῃ λ. Sch. Consent. Cod. Paris. Ex codicibus Σαβίνων pro Schowii Σαβίνου recepi. Rr.

ἱερὰ νόσος] i. q. ἐπιληψία, morbus comitialis, caducus, Herculeus, puerilis. Vid. Castelli Lexic. Medic. — Appulej. Apolog. 486. p. 509. ed. Leid. *Eum nostri non modo majorem et comitialem, verum etiam divinum morbum, ita ut Graeci ἱερὰν νόσον vere nuncuparunt: videlicet quod animi partem rationalem, quae longe sanctissima est, eam violet.* Rr.

ὥςπερ οὐδὲ κεραυνός, ὅπου συκῇ] Cf. supra III. 52. Rr.

οἱ δι᾽ ὀνείρων θείας τυχεῖν ἐπιφανείας ὀρεγόμενοι ἰσχάδων καὶ μόνων μεταλαμβάνουσιν.

c. IV. 5. *Ὅτι δὲ φύλλα δάφνης σὺν καὶ ταῖς ἰσχάσιν ἐπεδίδοτο, φανερὸν ἐκ τοῦ μέχρι καὶ νῦν ἐν τοῖς ἀγγείοις τῶν ἰσχάδων καὶ φύλλα δάφνης ἐκ συνηθείας ἐμβάλλεσθαι. διέμεινε δὲ ὅμως τὸ ἔθος, ἐκ μόνης εὐπορίας ἐναλλαγέν· ἀντὶ μὲν γὰρ ἰσχάδων ἐπιδιδόασι*
p. 60. *πόπανα, ἀντὶ δὲ τῶν φύλλων χρυσίον. πλακοῦντας δὲ Ῥωμαῖοι τὰ ἐκ μέλιτος πόπανα καλοῦσι, διὰ τὸ ἐν Πλακεντίᾳ τῇ πόλει τῆς Ἰταλίας πρῶτον ἐξ Ἑλλήνων, ἢ μᾶλλον ἐκ Σαμίων, τὴν τοιαύτην ἐδωδὴν παρελθεῖν, καὶ διὰ τοῦτο οὕτως λέγεσθαι, ὡς Ταραντῖνα ἀπὸ Τάραντος, καὶ Κανουβικὰ ἀπὸ Κανούβου, καὶ Κοπτὰ ἀπὸ Κοπτοῦ. Σάμιος δέ τις πρῶτος μέλιτι φυράσας ἄρτον κατεσκεύασε, δι᾽ ὧν* [sic] *καὶ τὴν λεγομένην σίσαμον ἐξεῦρεν ἐν τῇ Σάμῳ· ὅθεν καὶ συγγενὲς προσηγορίᾳ τῇ τοῦ καρποῦ τὸ χωρίον.*

6. *Ἐδέχοντο δὲ ἐπὶ τῆς Ῥώμης οἱ αὐτοκράτορες φιλήματι τοὺς ἄρχοντας, πρὸς τιμὴν ἐλευθερίας, ἀπελαθέντων τῶν τυράννων διὰ Βρούτου, τοῦ Ῥωμαίων ὑπάτου.*

ἰσχάδ. καὶ μόνων] Male Parit. ἰσχ. κ. μόνον. Rr.

5. *ἐν τοῖς ἀγγείοις*] ἐν pro εἰς positum. Vide ad Excerpt. 3. ἐν τῷ Καπιτωλίῳ. Rr.

διέμεινε δὲ ὅμως τὸ ἔθ.] Margo codicis: διέμεινε δὲ ὁ μὲν τὸ ἔ. Sch.

ἀντὶ μὲν γὰρ ἰσχ. κ. τ. λ.] Vid. Ovid. Fast. I. 189. sqq. 220. sqq. — Pro ἐπιδίδωσι, quod habet Schowii edit., posui ἐπιδιδόασι; Schowii lectionem respuit sententia. Rr.

πλακοῦντας — διὰ τὸ ἐν Πλακεντίᾳ κ. τ. λ.] Inepta derivatio. Cf. Dacerium ad Festum in *Placenta*, qui vocem Latinam a Graeca πλακόεις derivat. De Praepositione ἐν pro εἰς vide ad Exc. 3. ἐν τῷ Καπιτωλίῳ. Rr.

ὡς Ταραντῖνα] Fuerat Ταραντηνά. Correxi ex Athen. XIV. 57. p. 647. C. Commelin. ubi sic: Ταραντῖνον [εἶδος πλακούντων] κ. τ. λ. Etiam Etymol. Gud. s. v. Ἐρυθῖνος p. 209. habet Ταραντῖνος. Etymol. m. s. v. p. 746. variat inter Ταραντεινὸς et Ταραντινός. Ταραντινά etiam Creuz. legit in Dionys. p. 126. Rr.

Κανουβικά] Alii scribunt Κανωβικός et Κάνωβος. Vid. Etym. Gud. s. v. pag. 297. Strabo I. post init. Κάνωβος.

Quare ii, qui per somnia divini compotes fieri visus student, solas caricas sumunt.

5. Folia autem laurea una cum caricis dono dari solita fuisse inde apparet, quod adhuc in caricarum vasa etiam folia laurea ex consuetudine injiciuntur. Attamen permansit mos, ex sola opulentia mutatus; pro caricis enim donant popana (s. placentas), pro foliis autem aurum. Placentas autem Romani popana ex melle confecta vocant, propterea quod Placentiam, urbem Italiae, primum ex Graecis, vel potius Samiis, ejusmodi cibus perlatus est, et hanc ob rem ita dicebantur, ut placentae Tarentinae a Tarento, et Canubicae a Canubo, et Copticae a Copto. Samius autem quidam primus melle admixto panem confecit, — et sesamum quod dicitur invenit in Samo: unde etiam cognata fructus nomini regio.

6. Excipiebantur autem Romae ab imperatoribus osculo magistratus, in honorem libertatis, ejectis tyrannis per Brutum, Romanorum consulem.

Athen. autem l. l. *Κανωπικόν*. Attamen Creuzerus, qui tractat hunc nostrum locum in Dionyso p. 126., retinendam Nostri scribendi rationem censet, quod Quintilian. I. 5. 54. scriptionem per literam *p* falsam notet. *Nam Cicero*, ait Quintilianus, *Canopitarum exercitum dicit, ipsi Canobon vocant.* Rn.

Κοπτά] Athen. l. l. *κόπτη, κοπτοπλακοῦς*. Cf. Schweigh. in Annot. p. 575. (laudat. a Creuz. in Dionys. l. c.). Rn.

δι᾽ ὧν καὶ τ. λεγ. σίσαμον] Pro *δι᾽ ὧν* Cod. Paris. *διό*, quanquam ne sic quidem locus nescio quo vitio laborans mihi videtur posse sanari. Quae cum ita sint, in translatione verba suspecta *δι᾽ ὧν* silentio praetermisi. Rn. Pro *σίσαμον* in Dionyso p. 126. legendum censui *σήσαμον*. Sed Sisamum habent etiam aliquot Codd. Scriptorr. rei rusticae, item Hesychius in *σισαμίς*. Cf. Schneiderum in Indice Scriptorr. rei rust. p. 835., ubi etiam Jo. Lydi verba adhibentur. Cr.

ὅθεν καὶ συγγενές — τὸ χωρίον] Sic legendum pro *ὅθεν καὶ συγγενὴς προσηγορία τούτου καρποῦ τὸ χωρίον*, ut ante legebatur. Raro enim, puto, Lydus Pronomine *τούτου* sic sine Articulo utitur; deinde *συγγενής* et *προσηγορία* (Nominativo casu) ferri nullo modo potest. Has.

6. *Ἐδέχοντο δὲ ἐπὶ τ.*

7. *Ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ Τραϊανὸς τῇ πάντων Τύχῃ καθιέρωσε ναόν, θεσπίσας κατὰ τὸν ἱερὸν νόμον, μηδένα παρὰ τὸν θύσαντα γεύεσθαι τῆς θυσίας. — — Εἱμαρμένη, οἱονεί, εἰρομένη, διὰ τὸ τοῦ χρόνου δεῖσθαι καὶ διαστάσεως, ἵνα ὁ εἱρμὸς τῶν ὑποκειμένων σώζηται.*

Θεοῦ γὰρ ἐκτὸς οὐδεὶς εὐτυχεῖ βροτός.
Φεῦ τῶν βροτείων ὡς ἀνώμαλοι τύχαι!
Οἱ μὲν γὰρ εὖ πράσσουσι, τοῖς δὲ συμφοραὶ
— πάρεισιν εὐσεβοῦσι πρὸς θεοῦ.

p. 61. *οἱ Ῥωμαῖοι, μηδὲν ἕτερον παρὰ τὴν ἐν ἀνθρώποις εὐδαιμονίαν εἶναι νομίζοντες, αὐτὴν καὶ μόνην τῶν πάντων ἡγεῖσθαι νενομίκασιν, Φορτοῦναν αὐτὴν ἀπὸ τῆς φορᾶς ἐμφερῶς ὀνομάσαντες. οἱ μὲν οὖν πρὸς ἀρετὴν ἔχοντες, καὶ θεοῦ μεμνημένοι, καὶ κρείττονας ἐπὶ τῶν ἀΰλων καὶ μακαρίων πραγμάτων ἐλπίδας σαλεύοντες καταφρονοῦσι τῶν τῇδε καλῶν. εἰ μὲν γὰρ Τύχη ἐστί, οὐδὲν δεῖ θεοῦ· εἰ δὲ θεὸς σθένει, οὐδὲν ἡ Τύχη, εἰκαῖον γάρ τι καὶ ἀνούσιον τὸ τῆς Τύχης ὄνομα. τὰ τῶν ἀνθρώπων πράγματα κλίμακι*

Ῥώμ. κ. τ. λ.] Idem de Constantinopolitanis imperatoribus narrat Noster in op. De magistr. II. 9. *Φιλήματος ἀξιοῖ προσιόντας.* Cf. Fuss. in Epist. ad Has. p. 25. Rr.

7. *Εἱμαρμένη — χρόνου δεῖσθαι*] Mutila haec; desunt nonnulla ante *εἱμαρμένη*. Scr. *εἰρομένη* dedi pro *εἰρωμένη*. Pro *διὰ τὸ τοῦ χρ. δ.* Paris. *διὰ τὸ χρόνον δ.* [sic]. — Eodem modo vocem *Εἱμαρμένη* interpretatur Etymol. Gud. s. v. Cf. Theolog. Arithm. p. 61. Paris. p. 60. Ast. — Cic. De divin. II. 55. *Fatum autem id appello, quod Graeci εἱμαρμένην, id est, ordinem seriemque causarum, cum causa causae nexa, rem ex se gignat.* Cf. Appulej. De mundo 754. p. 373. ed. Leid. et Creuzer. ad Cic. De nat. deor. I. 20. p. 92. Rr.

ἵνα ὁ εἱρμός — σώζηται] Paris. — *σώζεται* [sic]. — Sic Stoici naturam Fati esse dicebant *εἱρμὸν αἰτιῶν*. Vid. Plut. De plac. philos. I. 28. p. 561. Rr.

Θεοῦ γὰρ ἐκτός — πρὸς θεοῦ] Pro *οὐδ. εὐτ. βροτός* Apogr. Marinum: *οὐδεὶς εὐτυχεῖ βροτῶν*. Scr. Cons. Paris. Pro *πάρεισιν — θεοῦ*, Paris. *πάρει-*

7. Hoc die Trajanus communi Fortunae sacravit templum, posteaquam sanxit sacra lege, ne quis praeter eum, qui sacrificasset, gustaret victimam. — — *Εἱμαρμένη* (i. e. Necessitas) velut, *εἱρομένη*, propterea quod tempore opus est ac distantia, ut *ὁ εἱρμός* (i. e. nexus) substantiarum servetur.

> Extra deum enim nemo mortalium beatus est. Eheu mortalium quam iniquae res sunt! Alii enim prospere rem gerunt, aliis fata — contingunt, quamvis piis, a deo.

Romani nihil aliud, quam eam quae in hominibus est felicitatem esse putantes, eam solam in rerum universitate dominari censuerunt, Fortunâ illâ, a ferendo, nomine consentaneo, appellatâ. Ad virtutem igitur qui conversi et dei memores sunt melioresque in rebus materiae ac corporis expertibus et beatis vota agitant, ii parvi faciunt ea quae hic sunt (i. e. terrestria) bona. Si enim Fortuna est, nihil opus est deo, si autem deus potest aliquid, nihil est Fortuna: temerarium enim quid et vanum Fortunae nomen est.

σιν .... εὐσεβοῦς πρὸς θεοῦ [sic]. — Ceterum hi versus Euripidis sunt ex Scyriis servati, uti videtur Grotio. Gatakerus Adv. Post. p. 534. ad Syleum retulit. Stobaeus, qui et ipse habet hoc fragmentum Tit. CV., ex Scyreo vult desumtum. Inter fragmenta Euripidea ex recensione Musgravii p. 471. b. legitur sic: *Φεῦ τῶν βροτείων ὡς ἀνώμαλοι τύχαι. Οἱ μὲν γὰρ εὖ πράσσουσι, τοῖς δὲ συμφοραὶ Σκληραὶ πάρεισιν, εὐσεβοῦσιν εἰς θεούς, Καὶ πάντ' ἀκριβῶς κἀπὶ φροντίδων βίον, Οὐ τῷ δικαίῳ, ζῶσιν αἰσχύνης ἄτερ*: ubi deest quidem qui Nostro primus versus est, sed duo alii accedunt. Praeterea eo variat Lydus, quod pro *εἰς θεούς* habet *πρὸς θεοῦ*, pro quo infra num. 62., ubi eadem recurrunt, male est *πρὸς θεόν*. Rn.

Φορτοῦναν — ἀπὸ τῆς φορᾶς] i. e. a *ferendi* verbo *fortunam* dixerunt. Rectius alii a *fortis* voce derivant nomen. Rn.

οἱ μὲν οὖν πρὸς ἀρετὴν ἔχ. κ. τ. λ.] Codex: *εἰ μὲν οἱ πρὸς ἀρετὴν ε.* quod ex apogr. Mar. emendavi. Scn. Eadem partim infra num. 62. recurrunt, ubi Aristotelem Noster nominat auctorem. Rn.

εἰ μὲν γὰρ Τύχη ἐστί] Paris. om. *ἐστί*. Rn.

πέφυκεν ἐξομοιοῦσθαι διὰ τὴν ἀνώμαλον αὐτῶν φοράν· ἐν μιᾷ γάρ, ὡς ἔφη τις, ἡμέρα τὸν μὲν καθεῖλεν ὑψόθεν, τὸν δὲ ἦρεν ἄνω, μηδενὸς ἐν ὁμοίῳ πεφυκότος μένειν τῶν παρ' ἡμῖν, ἀλλὰ παντοίαις μεταβάλλοντος τροπαῖς. η οὐκ ἄρχοντες μὲν ἐξ ἰδιωτῶν, ἰδιῶται δὲ ἐξ ἀρχόντων, πένητες δὲ ἐκ πλουσίων, καὶ ἐκ πενήτων πολυχρήματοι, καὶ ἔνδοξοι μὲν ἐξ ἠμελημένων, ἐπιφανέστατοι δὲ ἐξ ἀδόξων γίνονται; χείρους οἱ τοῦ πλούτου παρὰ τὸ μέτρον ἐφιέμενοι· πλοῦτος γὰρ μᾶλλον κακίας ἢ καλοκἀγαθίας ὑπηρέτης ἐστί, φησὶν ὁ ῥήτωρ· καὶ οἶμαι τούτοις προσχόντα τὸν Πλάτωνα φάναι, μηδένα γίνεσθαι μεγίστου πλούτου κύριον, εἰ μὴ τὸν προεζημιωμένον τὴν ψυχήν.

c. v. 8. *Τῇ πρώτῃ τοίνυν, ὡς ἔφημεν, τῶν Καλενδῶν, ἐθέσπιζον οἱ ἱερεῖς κατὰ τοὺς Σιβυλλίους χρησμούς,*
r. a. *ὑπὲρ ὑγιείας χρῆναι πάντας ἀπὸ πρωῒ πρὸ πάσης ἑτέρας τροφῆς ἀπογεύεσθαι ἀκράτου οἴνου εἰς ἀποτρόπαιον ποδαλγίας. ἰστέον δέ, κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν Καλενδῶν τὸν Ἥλιον ἐφ' ὕψους γίνεσθαι, τὸν δὲ Στέφανον δύεσθαι ὄρθρου.*

9. *Τῇ δὲ ἑξῆς, ἥτις ἐστὶ πρὸ τεσσάρων Νωνῶν Ἰανουαρίων, ἐσχόλαζον διὰ τὰ ἱερὰ [διὰ] τὰ ἱπποδρόμια. οἱ δὲ πρὸ τῆς ἐπὶ τὴν ἱπποδρομίαν προόδου, συμπαρόντων αὐτοῖς τῶν ἀρχιερέων, ἐνήγιζον τοῖς δαίμοσιν, ἐπὶ δὲ τῶν ἀγυιῶν τὰ παρ' αὐτοῖς καλούμενα μιλιαρίσια τῷ πλήθει ἐπεδίδοσαν εἰς τιμὴν Σκιπίωνος· πρῶτος γὰρ αὐτὸς ἐπὶ τῆς ἑκατοστῆς ἐννά-*

ἐν μιᾷ γάρ, ὡς ἔφη τις, ἡμ. κ. τ. λ.] Similia habet Hesiodus, Opp. et Dieb. v. 5. sqq. *Ῥεῖα μὲν γὰρ βριάει, ῥέα δὲ βριάοντα χαλέπτει, Ῥεῖα δ' ἀρίζηλον μινύθει καὶ ἄδηλον ἀέξει κ. τ. λ.* — Pro *τὸν δὲ ἦρεν ἄνω* Paris. *τόνδ' ἦρ' ἄνω* [sic], pro *μένειν παρ' ἡμῖν* — *μ. τῶν π. ἡ*„ quod recepi. Rb.

πλοῦτος γὰρ μᾶλλ. κακ.] Paris. inverso ordine *πλ. γ. κακ. μᾶλλ.* — Hace Isocratis verba vid. supra III. 19. et infra num. 61. Rb.

8. *ἰστέον — δύεσθαι ὄρθρου*] In his *ἐφ' ὕψους* ex Cod. Paris. recepi pro *ἐφ' ὕψουσι*, ut habet Schowii editio. — Jo. Lyd. De ostent. p. 202. ex Claudio

Res humanae gradatim solent exaequari propter inaequalem ipsarum motum: uno enim, ut dixit quidam, die alium abripuit deorsum, alium autem sustulit sursum, cum nihil eorum, quae ad nos pertinent, in eodem statu manere soleat, sed variis modis convertatur. An non principes ex privatis, privati ex principibus, pauperes ex ditibus, atque ex pauperibus opulenti, et celebres ex neglectis, clarissimi autem ex obscuris evadunt? Pejores evadunt qui divitias immodice appetunt: divitiae enim pravitatis magis, quam probitatis ministrae sunt, ut ait orator: et opinor his animadversis Platonem dixisse, neminem fieri maximarum divitiarum dominum, nisi qui antea damnum cepisset animo.

8. Primo igitur, ut diximus, Kalendarum die, edicebant sacerdotes ex Sibyllinis oraculis, pro sanitate oportere omnes a primo mane ante omnem ceterum victum gustare merum (vinum) ad averruncandam podagram. Sciendum autem, Kalendarum die Solem in summo statu esse, et Coronam occidere mane.

9. Die postero, qui est a. IV Non. Jan. ferias agebant propter Equiriorum solennia. Illi autem antequam ad certamen equestre prodirent, praesentibus una pontificibus, sacra faciebant Manibus, in viis autem miliarisia, quae apud ipsos dicebantur, plebi largiebantur, in honorem Scipionis: primus enim

Thusco: *Ἰανουάριος ά. Καλένδαις. Ὁ ἥλιος ὑψοῦται· ὁ δ' ἀετὸς σὺν τῷ στεφάνῳ δύεται.* Cf. Ptolem. inerrant. stell. signif. p. 54. Petav. Rs.

9. Ante τὰ ἱπποδρόμια Praepositionem *διά* tanquam supervacuam uncis inclusi. Post *οἱ δέ* supplenda videtur vox *ὕπατοι*. Rs.

τοῖς δαίμοσιν] Sic dedi pro *τοῖς δόγμασιν*, ut habet nimirum Schowii editio. Noster infra num. 24. τοῖς *Βρούτου δαίμοσιν ἐνήγιζον*. Rs.

μιλιαρίσια κ. τ. λ.] Cangii Glossar. Graec. s. v. *Miliarisium, Nomismatis pars duodecima.* Additur deinde Cedrenus in Julio p. 168. *Μιλιαρίσια δὲ ἀπὸ τῆς μιλιτίας, ἤγουν στρατείας· ὁ γὰρ Σικελίαν δι' Ἰνδικῶν χρυσίου*

της Ὀλυμπιάδος δι' ἔνδειαν χρυσίου τοῖς στρατιώταις τὰ μιλιαρίσια κατασκευάσας ἐπιδέδωκεν, Ἀννίβου τοῖς πράγμασιν ἐπικειμένου. καὶ μιλιαρίσια ἀπὸ τῆς μιλιτίας (οἱονεί, τῆς στρατιᾶς) ὠνομάσθησαν. ὁ δὲ Δαρδάνιος ἐν τῷ Περὶ σταθμῶν χιλίων ὀβολῶν λέγει πάλαι γενέσθαι τὸ μιλιαρίσιον, καὶ ἀπὸ τῆς χιλιάδος τῶν ὀβολῶν οὕτως ὀνομασθῆναι.

10. *Μετ' αὐτὴν βοτὰ πούβλικα, ὡςανεί, δημοσίαι εὐχαί. καὶ ἀδεῶς τὸ πλῆθος ἀπέσκωπτεν εἰς τοὺς ἄρχοντας οὐ ῥήμασιν, ἀλλὰ καὶ σχήμασιν ἐπὶ τὸ γελοιῶδες ἔχουσι. τοῦτο δὲ ἔπραττον εἰς τιμὴν ἐλευθερίας, καὶ οἱ ἄρχοντες ἐνεδίδοσαν, ὡςανεὶ νόμῳ τῇ συνηθείᾳ παραχωροῦντες. καὶ ἀνέφερον τὴν οἰωνο-*
p. 69. *σκοπίαν οἱ ὕπατοι τοῖς αὐτοκράτορσι, δι' ἧς ἐγινώσκετο, ποταπὸς ἄρα ἔσται ὁ ἐνιαυτός. εἰ μὲν γὰρ συνέβη ἡμέρᾳ Ἡλίου συνδραμεῖν τὴν ἑορτὴν τῶν Καλένδῶν, πολέμους καὶ ἀρχόντων διαφθορὰς καὶ τῶν ὑπηκόων δι' αὐτοὺς διχονοίας ἀνέμενον, τοὺς δὲ ξηροὺς καρποὺς ἀφθόνους καὶ φήμας παραδόξους· εἰ δὲ Σελήνης, τοιαῦτα μὲν οὐκέτι, φθορὰν δὲ βρεφῶν καὶ σπάνιν τῶν ἐπιτηδείων ἔαρ τε ψυχρόν, τὰ δ' ἀκρόδρυα δαψιλῶς ἐπιδώσειν· εἰ δ' Ἄρεος, ἐμπρησμοὺς μὲν καὶ νόσους, οἴνου δὲ καὶ ἐλαίου καὶ ὀσπρίων ἀφθονίαν, καὶ στάσιν ἐμφύλιον· ὅταν δὲ Ἑρμοῦ, φθορὰν μὲν νηπίων, καὶ νόσους ἐκ ῥύσεως γαστρός,*

τοῖς στρατιώταις τὰ μιλιαρίσια κατασκευάσας ἐπιδέδωκε Ἀννίβου τοῖς πράγμασιν ἐπικειμένου. Rn.

10. *Μετ' αὐτὴν βοτὰ πούβλικα* κ. τ. λ.] Cangius in Glossar. Graec. s. v. *Βοτά*: *Vota, dies festus Romanorum tertio Nonas Januarii celebrari solitus et in Calendario Bucheriano Votorum nuncupatio appellatus in Canone 62. Trullano Christianis interdictus. Βοτὰ δημόσια* hic dies festus nuncupatur lib. I. Basilic. cap. 14., ubi: *ἡ τῶν δημοσίων βοτῶν ἱλαρότης.* Rn. Laudat et in medium profert haec ipsa e Cod. Barberino Marini in libro: Gli Atti de' fratelli arvali I. p. 64. a. Cf. p. 56. sq. ubi agit de formulis *Votorum nuncupatio, Vota annua, Vota publica, Sollemnia,* laudans Cang. in Glossar. s. v. *βοτά*. Cr.

οὐ ῥήμασιν, ἀλλὰ καὶ σχή-

ille Olympiade centesima nona ob auri inopiam militibus miliarisia ab ipso confecta attribuit, Hannibale rebus imminente. Et miliarisia a militia (velut, *στρατιᾷ*) dicta sunt: Dardanius autem in libro De ponderibus mille obolis olim constitisse dicit miliarisium et a mille obolorum numero ita nominatum fuisse.

10. Post eum diem vota publica, velut, *δημόσιαι εὐχαί*. Et impune plebs illudebat magistratibus non dictis, verum etiam gestibus ad risum movendum spectantibus. Hoc autem faciebant in honorem libertatis, et magistratus permittebant, cedentes, tanquam legi, consuetudini. Et referebant de auguriis consules ad imperatores, ex quibus cognoscebatur, qualis fere annus esset futurus. Si enim contigerat, ut in diem Solis inciderent Kalendarum feriae, bella et magistratuum caedes et civium propter eos dissensus exspectabant, largos autem fructus aridos et rumores insperatos; si in Lunae, talia quidem non amplius, sed interitum infantium et inopiam victus, verque frigidum, fructuum autem testaceorum largum proventum; si in Martis, incendia et morbos, vini autem et olei atque leguminum copiam et seditionem intestinam; si vero in Mercurii, interitum infantium et mor-

μασιν] Ne quis post *ῥήμασιν* exspectet Particulam *μόνον*, monebo, non a Romanis modo *solum*, ubi sequitur *sed etiam*, verum etiam a Graecis saepe omitti *μόνον* sequente *ἀλλὰ καί*. Qua de re doctissime agitur in notis ad Cic. De nat. deor. II. 64. p. 479. ed. Mos. et Creuzer. Rr.

καὶ ἀνέφερον τὴν οἰωνοσκοπ.] Cf. Creuzer. Symbol. vol. II. p. 941., ubi noster locus laudatur, addito Has. ad Leon. Diacon. l. X. p. 255. Rr.

ποταπὸς ἄρα ἔσται ὁ ἐνιαυτός] Apogr. Marinum: *ποταπὸς ἄρα εἴη ὁ ἐ.* Sch. Consent. Paris. — In iis quae sequuntur pro Schowii *οὐκ ἔτι* junctim scripsi *οὐκέτι*. Rr.

νόσους ἐκ ῥύσεως γαστρός] Paris. *ν. ἐκ ῥύσεως γαστρῶν*: an omnino rectius, nescio: hoc certe rectius, quod *ἐκ ῥύσεως* exhibet pro Schowii *ἐκρύσεως*:

καὶ ταῖς μέσαις ἐν ἡλικίᾳ γυναιξὶ φθοράν, καὶ λιμὸν ἀπευκταῖον καθόλου. ἐν γὰρ τῇ Διὸς ἡμέρᾳ ἐμπιπτούσης τῆς τῶν Καλενδῶν ἑορτῆς, πάντα μὲν ἀγαθὰ ἐδίδοτο προςδοκᾶν, χιονώδη δὲ καὶ ὑετώδη τὸν καιρόν, ὡς μηδὲ τοὺς ποταμοὺς ταῖς οἰκείαις ἀρκεσθῆναι κοίταις· ἐπὶ δὲ τῆς ἕκτης, ἥτις Ἀφροδίτης εἶναι νομίζεται, τοῖς μὲν ἄρχουσι θόρυβον, τοῖς δὲ καρποῖς ἐπίδοσιν, καὶ τοῖς κοινοῖς πολέμους βαρεῖς, φθοράν τε ἀνθρώπων καὶ διαφερόντως τῆς νεολαίας ἀνέμενον· κατὰ δὲ τὴν ἑβδόμην, χειμῶνα πάντως (καὶ γὰρ ψυχρὸς ὁ Κρόνος) εὐετηρίαν τε ὅσην, ἐπεὶ ἔφορος τῶν καρπῶν αὐτὸς εἶναι ὑπείληπται, νόσους τε καὶ κινδύνους, καὶ ἀνέμους τῷ θέρει, καὶ χαλάζης ἐπιφορὰν περὶ τὸν Καρκῖνον, καὶ φήμην τοῖς πράγμασιν ἀδόκητον οἰωνίζοντο.

c. VI. 64 11. Ὅτι δὲ ἐμφερὴς κατά τινα δύναμιν τῷ μαγνήτῃ ὁ σίδηρος, εὐμαρὲς ἰδεῖν· ὁ γὰρ ἐξ αὐτοῦ μεταλλευθεὶς σίδηρος οὐδὲν ἧττον τὸν ἐξ ἄλλης μεταλλευθέντα σίδηρον, εἰς ὃν μετακινεῖται, μεταφέρει· πλὴν εἴκει χυλοῦ κρομμύων ἀλοιφῇ, ὡς τοῖς φυσικοῖς δοκεῖ· αὖθις δὲ τραγείῳ αἵματι χριόμενος ὁ μαγνήτης τὴν ἑλκτικὴν ἀναδέχεται δύναμιν.

12. Περὶ τοῦ πεπέρεως ὁ Μάξιμός φησι· „Φυτόν ἐστι πρῶτον μὲν ἀνάκανθον, φυτουργούμενον δὲ ὡς ἄμπελος ἀναδενδρὰς ἢ ὑπὸ χάρακα, φέρον δὲ τὸν καρπὸν βοτρυώδη ὅμοιον τερεβίνθῳ, τὸ δὲ φύλλον κισσοειδές, ὑπόμακρον· φυτευόμενον δὲ τριετὲς ἄρχεται καρποφορεῖν, θνήσκει δὲ ὀκταετές· τρυγηθὲν δὲ

quam lectionem recipere in textum non dubitavi. Rb.

ἐν γὰρ τῇ — ἐμπιπτούσ.] Praepositio ἐν vix hoc loco ferri posse videtur. Sed vide supra ad num. 3. ἐν τῷ Καπιτωλίῳ. Rb.

καὶ γὰρ ψυχρὸς ὁ Κρόνος] Cf. Epistolam Graeci scriptoris saeculi XI. in Hasii notis ad Leonis Diaconi lib. X. p. 255. et Nostr. supra II. 11. Cr.

χαλάζης ἐπιφοράν] Sic dedi pro Schowii χαλάζῃ ἐπιφοράν, postulante loci sententia. Rb.

* 11. Cf. supra III. 64. — εἰς ὃν μετακινεῖται dedi pro εἰς ὃ

bos ex ventris fluxu, et mediae aetatis mulieribus mortem et famem exsecrandam universe. In Jovis enim diem incidentibus Kalendarum feriis, omnia fausta exspectare licebat, nivosam autem et pluviam tempestatem, ut neque fluvii suis arcerentur alveis; sexto autem, qui Veneris esse putatur, magistratibus tumultum, fructibus autem incrementum, et reipublicae bella gravia interitumque hominum, et praecipue juventutis, exspectabant; septimo autem, hyemem omnino (frigidus enim Saturnus) fertilitatemque quam maximam, quandoquidem praeses frugum ille esse putatur, morbosque et pericula et ventos aestate, grandinisque impetum circa Cancrum, et rumorem rebus insperatum augurabantur.

11. Simile autem vi quadam ferrum esse magneti, facile est ad intelligendum: effossum enim ex eo ferrum nihilo minus ex alio lapide effossum ferrum, ad quod transmovetur, alio transfert, at vero cedit unguento ex caeparum succo confecto, ut Physicis videtur: rursus autem cruore hircino si ungitur magnes, attrahendi vim recipit.

12. De pipere Maximus dicit: „Arbor est primum non aculeata, quae colitur ut vitis, ad alias arbores alligata, vel sub palo, et fructum fert racemosum similiter ac terebinthus; folium est hederae simile, oblongum; si autem seritur, post triennium fructus ferre incipit, octavo autem anno moritur; decerptum

μύων, ut Schowii ed. habet. Rn. — Pro *χυλῷ κρομμ. ἀλοιφῇ* scribendum videtur: *χυλοῦ κρομμύων α. Succi caeparum unguento.* Sch. Ex Schowii conjectura mutavi *χυλῷ* in *χυλοῦ*, cum ob similitudinem, quae inter literarum ductus intercedit, facile alterum pro altero legi potuerit. Paris. *χυλῷ κρομμύων, ἀλοῇ* [sic]. — *τραγείῳ* dedi pro *τραγίῳ*, quae forma non usitata est. Rn.

12. *Φυτόν ἐστι πρῶτον κ. τ. λ.*] De *Maximo*, hujus fragmenti auctore, nihil certi statuere possum. De re Plin. hist. nat. XII. 7. — — *Hae* (siliquae) *priusquam dehiscant decerptae*

οὐ φρυγόμενον μελαίνεται, ἀλλ' ἐκ τοῦ ἐν τῷ ἡλίῳ διατίθεσθαι, ὅθεν συμβαίνει τὸ σκιόψυκτον λευκὸν διαμένειν."

13. *Τῇ πρὸ δέκα ὀκτὼ Καλενδῶν Φεβρουαρίων ἀνεμομαχίαν ὁ Βάῤῥων λέγει γίνεσθαι, Δημόκριτος*
p 66. *δὲ τὸν Λίβα μετὰ ὄμβρου φησὶ γίνεσθαι. — οἱ φιλόσοφοί φασι Διοσκόρους εἶναι τὸ ὑπὸ Γῆν καὶ ὑπὲρ Γῆν ἡμισφαίριον· τελευτῶσι δὲ ἀμοιβαδὸν μυθικῶς, οἱονεί, ὑπὸ τοὺς ἀντίποδας ἐξ ἀμοιβῆς φερόμενοι. οἱ δὲ περὶ Ἐπιμενίδην ἄῤῥενα καὶ θήλειαν ἐμύθευσαν τοὺς Διοσκόρους, τὸν μὲν αἰῶνα, ὥςπερ, μονάδα, τὴν δὲ φύσιν, ὡς, δυάδα, καλέσαντες· ἐκ γὰρ μονάδος καὶ δυάδος ὁ πᾶς ζωογονικὸς καὶ ψυχογονικὸς ἐξεβλάστησεν ἀριθμός. — ἰστέον δὲ κατὰ ταύτην τὴν ἡμέραν τοὺς Ἐρίφους δύεσθαι καὶ τροπὴν γίνεσθαι κατὰ Φίλιππον.*

14. *Πρὸ δεκαπέντε Καλενδῶν Φεβρουαρίων ὁ Δημόκριτος λέγει δύεσθαι τὸν Δελφῖνα, καὶ τροπὴν ὡς ἐπὶ πολὺ γίνεσθαι. πρὸ δεκατριῶν Καλενδῶν Φε-*

tostaeque sole, faciunt quod vocatur piper longum: paullatim vero dehiscentes maturitate ostendunt conditum piper: quod deinde tostum solibus, colore rugisque mutatur. Rn.

ἀλλ' ἐκ τοῦ ἐν τῷ ἡλίῳ κ. τ. λ.] Apogr. Mar. *ἀλλ' ἐκ τοῦ ἐν τῷ ἡλίῳ διατίθεσθαι συμβαίνει τ.* omisso *ὅθεν*. Locum ita legerem: *ἀλλ' ἐκ τοῦ ἐν τῷ ἡλίῳ διατίθεσθαι, ὅθεν συμβαίνει τὸ σκιόψυκτον, λευκὸν διαμένει. At si solis calori, quem umbrae refrigerium alternat, exponatur, albescit.* Sch. Ex Plinii verbis apparet, Schowium falsum esse, neque quidquam mutandum. Ceterum Paris. quoque omittit *ὅθεν*. Rn.

13. *Καλ. Φεβρουαρ.*] Paris. *Καλ. Φευρουαρ.* et sic ubique pro *Φεβρ.* Rn.

ἀνεμομαχ. ὁ Βάῤῥων λέγ. γ.] *Βάῤῥων* reposui pro Schowii *Βάρων.* Vox *ἀνεμομαχία*, quam exulare a Lexicis dicit Hasius ad libr. De ostent. p. 317. B. in libro laudato p. 204. D. 206. D. 230. A. 236. C. et 254. B. recurrit. Appulejus De mundo 735. p. 339. ed. Leid. item *ventorum proelia* memorat. — Ceterum hoc fragmentum reliquis Varronis fragmentis inserendum. Rn.

Δημόκριτος δὲ τ. Λίβ. — γίνεσθαι] Paris. om. — Nost. De ostent. p. 204. ex Claudio Tusco: *Τῇ πρὸ ιη' Καλενδῶν.*

autem piper non torrendo nigrum fit, sed ponendo in sole, unde fit, ut illud, quod in umbra siccatum est, maneat album."

13. A. d. XVIII Kalend. Februar. ventorum pugnam Varro ait fieri, Democritus autem Liba (s. Africum) cum pluvia ait exoriri. — Philosophi Dioscuros dicunt esse Terrae hemisphaerium inferius atque superius; moriuntur autem alternis ex fabula, velut, sub antipodas per vices feruntur. Epimenides autem marem et feminam esse Dioscuros per fabulam docuit, vocato hoc aevo, tanquam, monade; illa, natura, velut, dyade: ex monade enim ac dyade omnis animantium animarumque generationem efficiens numerus natus est. — Sciendum autem, hoc die Hoedos occidere et conversionem fieri auctore Philippo.

14. A. d. XV Kalendas Februarias Democritus ait occidere Delphina et conversionem ut plurimum fieri. A. XIII Kalendas Februarias Euctemon Can-

Ἀπαρκτίας καὶ βοῤῥᾶς σφοδρῶς. Cf. Ptolem. Inerrant. stell. signif. p. 54. Petav. Rn.

Διοςκόρους εἶναι κ. τ. λ.] Conf. supra III. 22. Rn.

οἱ δὲ περὶ Ἐπιμενίδ. — ἐμύθευσαν] De his Epimenideis vid. Creuzer. Dionys. p. 171. Conf. ejusdem Symbol. vol. III. p. 423. — Pro *ἐμύθευσαν* Cod. Paris. *ἐμυθεύσαντο*. Rn.

ἐκ γὰρ μονάδος κ. τ. λ.] Cf. suprà II. 5. et Boeckh. ad Philolai Fragmm. p. 55. sq. Rn.

τοὺς Ἐρίφους δύεσθαι] Vid. Voss. ad Arat. v. 157. 165. 677. 717. — De Philippo astrologo vide Geminum Elem. astron. cap. VII. p. 23. Petavii et Hipparch. ad Phaenom. I. 5. p. 101. Petav. Rn.

14. *Πρὸ δεκαπέντε Καλ. — δύεσθαι τ. Δ.*] Jo. Lyd. De ostent. p. 206. ex Claud. Tusco: *Τῇ πρὸ ιε Καλενδῶν — — ὁ δὲ δελφὶν μετὰ λέοντα δύεται.* Conf. Ideler. Ueber — d. Fasti des Ovid. pag. 148. Conversionem (*τροπήν*) postero die (*τῇ πρὸ ιδ Καλ.*) fieri ait. Conf. Voss. ad Arat. v. 315. seq. v. 597. 691. Rn.

πρὸ δεκατριῶν Καλ. κ. τ. λ.] Jo. Lydus De ostent. p. 206. ex Claud. Tusco: *Τῇ πρὸ ιγ Καλ. — τὸ μέσον μὲν τοῦ καρκίνου δύεται· ὁ δὲ ὑδροχόος ἄρχεται ἀνίσχειν.* Conf. Ideler. l. l. p. 155. et p. 160. — De Euctemone et Callippo (*Κάλλιππος* enim, vel *Κάλιππος* scribendum, pro *Κάλλιπος*, ut est in Schowii

βρουαρίων ὁ μὲν Εὐκτήμων τὸν Καρκῖνον δύεσθαι, ὁ δὲ Κάλλιππος τὸν Ὑδροχόον ἀνίσχειν λέγει (ὃν Δευκαλίωνα Ἵππαρχος καλεῖ) βήσσαις καὶ χαράδραις τῶν ὀρῶν. πρὸ δεκαδύο Καλενδῶν Φεβρουαρίων Εὔδοξος τὸν Ὑδροχόον ἀνίσχειν λέγει. πρὸ δεκαμιᾶς Καλενδῶν Φεβρουαρίων τὸν Ἥλιον ἐν Ὑδροχόῳ γενέσθαι ὁ Καῖσαρ λέγει, ὁ δὲ Εὔδοξος ἀνίσχειν αὐτὸν καὶ βροχὰς σημαίνειν· τῇ δὲ πρὸ δέκα Καλενδῶν Φεβρουαρίων ὁ Δημόκριτος ἄνεμον Λίβα πνεῦσαι λέγει.

15. *Τὸν Δομετιανὸν δεσπότην ἐκάλουν (ἀλλ' οὐ βασιλέα) διὰ τὸ τυραννικὸν αὐτοῦ.*

c. VII. p. 68. 16. *Τὴν Ἥραν ἔνιοι τῶν φυσικῶν τὸ ὕδωρ εἶναι ἀξιοῦσι, τὸν δὲ Δία τὸ πῦρ· μίξει δὲ ὑγρότητος τίκτεσθαι τοὺς καρπούς. ἀλλὰ καὶ Σελήνην αὐτὴν θεολογοῦσιν, οἷα ἐπὶ τῆς ὑγρᾶς οὐσίας τεταγμένην. καὶ τὸν Ἄρεα ἐξ αὐτῆς τεχθῆναι λέγουσιν, ἀντὶ τοῦ, ταῖς συνθλίψεσι τῶν νεφελῶν τὸ ἀέριον καὶ δραστικὸν πῦρ· καὶ ταῶνα, τὸν ὄρνιθα, τοῖς ἱεροῖς τῆς Ἥρας οἱ φυσικοὶ διδόασιν, οἱονεί, τὸν ἀστερωπὸν ἀέρα, ἤτοι οὐρανόν.*

17. *Οἱ μὲν Ἀθηνᾶν τὴν ψυχὴν εἶπον, Τριτογένειαν δὲ αὐτήν, διὰ τὸ τρεῖς εἶναι τὰς ἐνεργείας τῆς ψυχῆς· οἱ δὲ Ἀθηνᾶν τὸν ἀέρα, Τριτογένειαν δὲ αὐτήν, διὰ τὸ τρισὶ μεταβολαῖς ἀλλοιοῦσθαι τὸν ἀέρα,*

editione) vide Geminum Elem. astron. loco ad no. 13. laudato. Hipparchi Bithyni exstant ad Arati et Eudoxi Phaenomena Enarrationum libri tres. Vid. Petav. Uranolog. p. 97. sqq. ed. Veron. Rr.

πρὸ δεκαδύο Καλ. κ. τ. λ.] Sibi ipse contradicit Lydus; hoc enim loco Eudoxum refert dicere, Aquarium oriri XII Kal. Febr., et mox hoc idem dicit de XI Kal. Febr. (*ὁ δὲ Εὔδοξος ἀνίσχειν*). — De ostent. p. 206. ex Claud. Tusco: *Τῇ πρὸ ιβʹ. Καλενδῶν. ὁ ὑδροχόος παντελὴς ἀνίσχει· πνεῖ δὲ λὶψ καὶ ὕει.* Rr.

πρὸ δεκαμιᾶς — τὸν Ἥλ. ἐν Ὑδροχ. κ. τ. λ.] Secundum Jul. Caesaris Kalendar. a Petr. Gassend. exhibitum, in Graev. Thesaur. vol. VIII. die XVI Kal. Febr. Sol in Aquario est; Ovidio XV Kal. Febr., quem vide in Fast. I. 651. sqq. Rr.

ὁ δὲ Εὔδοξος] in Phaenome-

crum occidere, Callippus autem Aquarium oriri ait (quem Deucalionem Hipparchus dicit) convallibus et faucibus montium. A. XII Kal. Febr. Eudoxus Aquarium oriri ait. A. XI Kal. Febr. Solem in Aquario esse Caesar ait, Eudoxus autem oriri eum et pluvias significare: a. X autem Kal. Febr. Democritus Africum ventum flare dicit.

15. Domitianum dominum vocabant (neque vero regem) propter ipsius ingenium tyrannicum.

16. Junonem nonnulli Physicorum aquam esse censent, Jovem ignem: mixtione autem humoris nasci fructus. Verum etiam Lunam illam esse juxta theologiam ajunt, utpote supra humidam substantiam constitutam. Et Martem ex ea natum dicunt, pro, compressionibus nubium ignem aërium atque efficacem: et pavonem avem sacris Junonis Physici attribuunt, velut, stellis distinctum aërem, id est, coelum.

17. Alii Minervam animam dixere, *Τριτογένειαν* (Tritogeniam s. Tritoniam) autem ipsam propterea, quod tres sunt animi facultates; alii Minervam aërem, *Τριτογένειαν* autem ipsam, quod tribus mutationibus

nis videlicet, ad quod ejus opus Aratus suum de eodem argumento carmen exegit. Cf. Hipparch. ad Phaenom. I. 2. p. 98. Petav. Rn.

15. De *Domitiano* cf. Nostr. De magistr. II. 19. p. 128. Rn.

16. *τὴν Ἥραν — τὸ ὕδωρ εἶναι*] Vide de hoc placito Creuzer. Symbol. vol. II. p. 556., ubi hic ipse locus memoratur. Rn.

τὸν δὲ Δία τὸ πῦρ] Quare Jupiter idem atque Sol esse traditur. Conf. supra III. 7. sub med. (p. 96.). Rn.

Σελήνην αὐτὴν θεολογ.] Vide supra l. l. (pag. 98.) Rn.

καὶ ταῶνα τὸν ὄρνιθα κ. τ. λ.] Conf. Creuzer. Symbol. vol. II. p. 564. Rn.

17. *Οἱ μὲν Ἀθηνᾶν κ. τ. λ.*] Eadem fere leguntur supra III. 24. 30. Conf. infra num. 39 et Allegor. nominum deor. in Creuzeri Meletematt. I. pag. 44. De cognomine Junonis *Τριτογένεια* vide Heynium ad Virg. Aen. II. 171. Rn.

διὰ τὸ τρεῖς — δὲ αὐτήν] Paris. om. Rn.

εἰς ἔαρ δῆλον, θέρος τε καὶ χειμῶνα· γλαυκῶπιν δέ, διὰ τὴν τοῦ ἀέρος ὄψιν ἔγγλαυκον εἶναι. Περσέα δὲ τὸν Ἥλιον καὶ Γοργόνα τὴν ἡμέραν, ἐκ τοῦ τάχους, οἷον εἰπεῖν, ὅτι διὰ τοῦ ἀέρος ὁ Ἥλιος ἀποτρέχων ἀποτέμνει τὰς ἡμέρας, ὑπὸ τῆς Ἀθηνᾶς (οἱονεί, τῆς προνοίας) τὴν ἅρπην (ἀντὶ τῆς ὀξύτητος) λαβών· καὶ διὰ τοῦτο ἐν τοῖς ὡρολογίοις ἔθος ἐγγλύφεσθαι Γοργόνα, ἀντὶ τοῦ, τὴν ἡμέραν. — Ὑγεία ἐστὶν ἡ τῶν ἐναντίων ποιοτήτων κατὰ τὸν σωστικὸν λόγον ἐπικρατοῦσα δύναμις.

p. 61. 18. *Οὔλπιος ἐκαλεῖτο ὁ Τραϊανός, κατὰ τὴν τοῦ πατρὸς προσηγορίαν, Κρινίτον δὲ αὐτὸν (οἱονεί, εὐπλόκαμον) τοῖς Ῥωμαίοις ἐδόκει καλεῖν, διὰ τὴν περὶ τὰς τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ τρίχας σπουδήν. καὶ τὸ μὲν σῶμα ἦν βραχύς, τὰ δ' ἄλλα ἀγαθὸς τὸν τρόπον ἐν συνασκήσει ὅπλων τε καὶ γυμνασίᾳ σώματος, οὐκ εὐγενοῦς τυγχάνων φαμηλίας· τριβοῦνος γὰρ ἦν πρότερον, ἤγουν φύλαρχος. συναισθανόμενος δέ, ὡς ἐραστής ἐστιν ὁ Νερβᾶς ὁ καλούμενος τοῦ ὄντος αὐτῷ προαστείου (καὶ γὰρ ὅμοροι μᾶλλον περὶ τὴν κτῆσιν ἀλλήλων ἐτύγχανον), συγγράψας αὐτίκα δωρεᾶς γραμματεῖον ἐπὶ τῷ προαστείῳ τῷ Νερβᾷ προσεκόμισεν· ὁ δὲ ἀγασθεὶς τὸν Τραϊανὸν εἰς υἱοθεσίαν ἔλαβεν. ἔνθα γίνεται αὐτῷ πάροδος ἐπὶ τὴν βασιλείαν, ἐπεὶ θᾶττον ὁ Νερβᾶς ἐτελεύτα. αἰσθόμενος δέ, ὅτι διεβάλλετο ἐπὶ οἰνοφλυγίᾳ, παντελοῦς οἰνοποσίας ἀπείχετο. τὸ Ἀδραμύττειον, πόλιν Ἀσίας, ὁ Τραϊανὸς ἔκτισεν, ἀπὸ Ἀδραμύττου, τοῦ ἀδελφοῦ Κροίσου· ὄνομα δὲ αὐτῇ τὸ πάλαι Ὑποπλάκιοι Θῆβαι.*

Περσέα δὲ κ. τ. λ.] Conf. Tzetz. ad Lycophron. I. p. 296. ed. Müller., ad vers. 17. et Symbol. vol. II. p. 708. Cr.

ἐγγλύφ. Γοργόνα] Paris. *ἐγγλ. γοργόνων* [sic]. Rr.

18. *Κρινίτον δὲ αὐτ. κ. τ. λ.*] Eutrop. VIII. 2. *Ulpius Crinitus Trajanus.* Rr.

ἤγουν φύλαρχος] *Φύλαρχος* Athenis idem fere erat atque Romae *Tribunus.* Vide Creuzer. Abriss der Röm. Antiqq. §. 150. p. 150. Rr.

variatur aër, in ver videlicet, atque aestatem hyememque; *γλαυκῶπιν* (i. e. caesiis oculis praeditam) propterea, quod aëris facies caerulea est. Perseum autem Solem, et Gorgonem diem, ex velocitate, ut dicat aliquis, quoniam per aërem decurrens Sol abscindit dies, postquam a Minerva (velut, providentia) falcem (pro velocitate) accepit: quam ob causam in horologiis Gorgo insculpi solet, pro, dies. — Sanitas est contrariarum qualitatum secundum rationem servatricem praevalens vis.

18. Ulpius nominabatur Trajanus ex patris nomine; Crinitum autem eum (tanquam, pulchram comam habentem) Romanis videbatur nominare propter curam circa capitis ipsius crines. Et corpore fuit brevi, ceterum autem bonis moribus in armorum usu atque exercitatione, cum non nobili ortus esset familia: tribunus enim ante fuerat, id est, *φύλαρχος*. Sentiens autem Nervam, qui nominabatur, suburbani, quod ipsi erat, esse amantem (etenim proximi inter se circa possessionem erant), scriptum statim donationis libellum pro suburbano ad Nervam attulit: qui admiratus Trajanum filium adoptavit. Inde fit ei aditus ad regnum, postquam brevi Nerva defunctus est vita. Cum autem se argui sensisset vinolentiae, omni vini potione abstinuit. Adramytteum, urbem Asiae, Trajanus condidit, ab Adramytto, Croesi fratre (nuncupatum): nomen autem illi antiquitus Hypoplacii Thebae.

ὁ Νερβᾶς ὁ καλούμενος] Paris. *νέρουας τὸ κεφάλαιον* [sic]. Rk.

ὅμοροι μᾶλλον] Adv. compar. *μᾶλλον*, quod recurrit infra no. 34., Fussius in Epist. ad Has. p. 25. vim Positivi habere monet, ut quandoque *θᾶττον*. Rk.

Ἀδραμύττειον — Ἀδραμύττου] Sic scribendum pro *Ἀτραμύττειον* et *Ἀτραμύτου*, ut habet editio Schowii. Has. Pro *Ἀτραμύτου* Paris. *ἀτραμύττου*. — Etymol. m. in *Θῆβαι*: *Θ. τὸ νῦν Ἀδραμύττειον καλούμενον*. Rk. De duplice scriptione monet Stephanus Byzant. p. 35. Berkelii, Eustath. in Iliad. *Z.* p. 649.

19. *Ὅτι* [sic] *μοι πλῆθος τῶν θυσιῶν ὑμῶν, λέγει κύριος· πλήρης εἰμί, ὁλοκαυτώματα κριῶν καὶ στέαρ ἀρνῶν καὶ αἷμα ταύρων καὶ τράγων οὐ βούλομαι, οὐδ' ἂν ἔρχησθε ὀφθῆναί μοι· τίς γὰρ ἐξεζήτησε ταῦτα ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν; πατεῖν τὴν αὐλήν μου οὐ προςθήσεσθε. ἐὰν φέρητε σεμίδαλιν, μάταιον θυμίαμα, βδέλυγμά μοί ἐστι. τὰς νουμηνίας ὑμῶν καὶ τὰ σάββατα καὶ ἡμέραν μεγάλην* [κλητὴν] *οὐκ ἀνέχο-*
p. 66. *μαι· νηστείαν καὶ ἀργίαν καὶ τὰς νουμηνίας ὑμῶν καὶ τὰς ἑορτὰς ὑμῶν μισεῖ ἡ ψυχή μου. ἐγενήθητέ μοι εἰς πλησμονήν.*

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ.

Cav. I. 20. *Τῷ Φεβρουαρίῳ μηνὶ ἀπὸ Φεβρούας, θεᾶς οὕτω προςαγορευομένης, τὸ ὄνομα γέγονεν· Φεβρούαν δὲ ἔφορον καθαρτικὴν τῶν πραγμάτων οἱ Ῥωμαῖοι παρέλαβον. Ἀνύσιος δὲ ἐν τῷ Περὶ μηνῶν Φεβροῦον τὸν καταχθόνιον εἶναι τῇ Θούσκων φωνῇ λέγει, καὶ θεραπεύεσθαι πρὸς τῶν Λουπερκῶν ὑπὲρ ἐπιδόσεως*

ejusque *διττογραφίας* vestigia etiam in codicibus Herodoti VII. 42. Vid. Schweighaeus. in Varr. Lectt. Idem Stephanus l. l. memorat et simplex τ in hoc nomine obvium et geminatum, nec minus alias scribendi differentias. In numis accuratiores catalogi constanter *ΑΔΡΑΜΥΤΤΗΝΩΝ* cum δ et cum simplici τ in clausula exhibent. Vid. Eckhel De n. v. II. p. 448. sq. Rasche Supplem. Lex. univers. rei num. I. p. 162. et Mionnet. Déscription de Médailles antiqq. tom. II. p. 513. sqq. Cr.

19. Desumta haec ex Jesai. I. 11. sqq. Pro *Ὅτι μοι,* quae hoc loco ferri nequeunt, interpretes LXX exhibent *Τί μοι;* pro *πλήρης εἰμί, ὁλοκαυτώματα,* quam lectionem etiam Vulgata expressit, LXX et Cod. Paris. *πλήρης εἰμὶ ὁλοκαυτωμάτων;* pro *ἔρχησθε ὀφθῆν.* Paris. *ἔρχησθαι ὀφθ.,* quod aberrantibus oculis ex *ὀφθῆναι* ortum esse videtur. Post *σάββατα* Cod. Paris. addit: *μισεῖ ἡ ψυχή μου.* Vocem *κλητήν* post *μεγάλην* om. LXX, unde tanquam glossema uncinis inclusi. — Conversionem Latinam ex Vulgata confeci, ita quidem, ut omitterem, quae Jo. Lydus omisisset, atque omnia ad ejus verba accommodarem. Malui enim sequi Vulgatam, quam frustra studere melius Latine reddere ea, quae tantopere ab elegantiori Latinitate abhorrent. Rr.

19. Quo mihi multitudinem victimarum vestrarum, dicit Dominus: plenus sum; holocausta arietum et adipem agnorum et sanguinem vitulorum et hircorum nolui, nec cum veneritis ante conspectum meum: quis enim quaesivit haec de manibus vestris? ambulare in atriis meis ne addatis (s. pergatis). Si offeratis similam, sacrificium frustra incensum, abominatio est mihi. Neomenias vestras et sabbata et diem magnum [qui dictus est] non fero: jejunium vestrum et cessationem ab operibus et neomenias vestras odit anima mea. Facti mihi estis molesti.

FEBRUARIUS.

20. Februario mensi a Februa, dea, quae ita vocatur, nomen factum est: Februam autem praesidem rerum purgandi vim habentem Romani acceperant. Anysius autem in libro De mensibus Februum *inferum* esse Thuscorum lingua ait, et coli a Lupercis pro

20. *Τῷ Φεβρουαρίῳ μ. ἀπὸ Φεβρ. κ. τ. λ.*] Cod. Paris. pro *Φεβρούας* exhibet *Φευρούας*. — Alias hujus nominis derivationes vide apud Ovid. Fast. II. 19. sqq., qui neque Februam deam agnoscit, neque Plutonem Februum appellat. De hujus mensis sacris ac feriis vid. Sibr. Siccama, Fast. Kalend. Rom. cap. 8. (in Graev. Thes. tom. VIII.); de nomine Petr. Morestell. Philomus. II. 3. (ibid.) Ra.

Ἀνύσιος — τ. καταχθόνιον κ. τ. λ.] *Anysium* a nullo alio vetere scriptore memorari video. — Post *καταχθόν.* intelligendum *Δία*. Plutonem enim dicit, qui et Mantus Etrusca lingua vocabatur. Cf. Serv. ad Virg. Aen. X. 198. et Creuzer. Symbol. vol. II. p. 917. Creuzerus l. l. alios scriptores referre docet, *Februi* nomen Sabinum esse, laudatis Isidori Originn. V. 23. Cum Anysio consentit Varro De ling. Lat. V. p. 51. Scalig., qui *Posterior (mensis)*, inquit, *ab diis infereis Februarius appellatus, quod tum heis parentetur. Ego magis arbitror Februarium a die februato, quod tum februatur populus, id est, luperceis nudeis lustratur antiquum oppidum Palatium, gregibus cinctum.* Cf. Ovid. Fast. II. 31. 267. Plutarch. Num. cap. 19. Romul. cap. 20. Macrob. Saturn. I. 13. p. 263. ed. Bipont. Ra.

τῶν καρπῶν. ὁ δὲ Λαβεὼν ἀπὸ τοῦ πένθους λέγει κληθῆναι τὸν Φεβρουάριον· φέβερ γὰρ παρὰ Ῥωμαίοις τὸ πένθος προςαγορεύεται, κατ᾽ αὐτὸν δὲ τοὺς κατοιχομένους ἐτίμων· ἀλλὰ μὴν καὶ φεβρουᾶρε τὸ καθᾶραι τὰ ποντιφικάλια βιβλία καλεῖ, Φέβρον τὸν Πλούτωνα. Τὸν Φεβρουάριον μῆνα Ἥρᾳ ἀνατεθῆναι ἀξιοῦσι, διὰ τὸ τὴν Ἥραν παρὰ τοῖς φυσικοῖς δοκεῖν εἶναι τὸν ὕπτιον ἀέρα· ὁ δὲ καθαρμὸς ἄντικρυς τῷ ἀέρι ἁρμόδιος. οὐ μόνον δὲ Φεβρουάριος, ἀλλὰ καὶ Φεβρουάτος λέγεται, διά — τὴν τούτου ἔφορον, καὶ Φεβρουάταν καὶ Φεβρουάλεμ, τοῖς ἱεροῖς ἀναφέρεσθαι.

C. II. p. 60. 21. Οἱ τὴν φυσικὴν ἱστορίαν συγγράφοντές φασι, σπέρμα τῇ μήτρᾳ καταβαλλόμενον ἐπὶ μὲν τῆς τρίτης ἡμέρας ἀλλοιοῦσθαι εἰς αἷμα, καὶ πρώτην διαζωγραφεῖν τὴν καρδίαν, ἥτις πρώτη μὲν διαπλάττεσθαι, τελευταία δὲ ἀποθνήσκειν λέγεται (εἰ γὰρ ἀρχὴ ἀριθμῶν ὁ τρεῖς, περιττὸς δέ ἐστιν ἀριθμὸς ἄρα, καὶ ἀρχὴ γενέσεως ἐξ αὐτοῦ)· ἐπὶ δὲ τῆς τεσσαρακοστῆς εἰς ὄψιν τελείαν καὶ διατύπωσιν ἀποτελεῖσθαι, καί, ἁπλῶς εἰπεῖν, τέλειον ἄνθρωπον. καὶ ἐπὶ τοῦ τρίτου

ὁ δὲ Λαβεὼν κ. τ. λ.] Cic. De leg. II. 21. Plutarch. Quaest. Romm. p. 114. Wyttenb. Serv. ad Virg. Georg. I. 43. Cr.

φέβερ γὰρ παρὰ Ῥωμ.] Apogr. Mar. φέβερ γὰρ παρὰ Ῥ. Sch. Ex Apogr. Mariniano et Cod. Paris. φέβρ, quod ante fuerat, correxi. Rr. Ego quoque φέβερ lego, quanquam Cedrenus, qui Lydum exscripsit, p. 168. C. φέβρους habet. Has.

κατ᾽ αὐτὸν δέ — ἐτίμ.] Ovid. Fast. II. 33. sq. et 533. Rr.

ἀλλὰ μὴν καὶ φεβρουᾶρε] Sic dedi pro ἀ. μ. κ. φεβρουᾶραι, quod aberrantibus oculis ex sequente καθᾶραι ortum esse videtur, secutus equidem Plutarchum, qui in vita Romuli cap. 15. §. 4. habet φερῖρε, et cap. 25. λιγᾶρε et ἀλλιγᾶρε. De hoc verbo plura vide in Creuzeri Symbol. vol. II. p. 919. not. 116. Rr.

Φέβρον τὸν Πλούτωνα] Ni fallor, Φέβρουον scribendum Lydo erat, neque Φέβρον, id quod in translatione expressi. Plutonem item Februum deum esse docet Servius ad Virg. Georg. I. 43. Rr.

Ἥρᾳ ἀνατεθῆναι ἀξ.] Junoni veteri Lanuvinae puta, de qua vide Ovid. Fast. II. 55. Cf. 425. et 450. Creuzer. Symbol. vol. II. p. 560. not. 178. Rr.

διὰ τὸ τὴν Ἥρ. — τ. ὕπτ.

fructuum incremento. Labeo autem a luctu ait nominatum Februarium: *feber* enim apud Romanos luctus dicitur, illo autem (mense) mortuos (i. e. Manes) colebant: verum etiam *februare*, purgare libri pontificales vocant; *Februum*, Plutonem. Februarium mensem Junoni consecratum putant, propterea quod Juno Physicis videtur esse aër supinus (i. e. inferior): purgatio autem plane aëri convenit. Non solum autem Februarius, verum etiam Februatus dicitur, propterea quod hujus mensis praeses, et Februata, et Februalis, sacris celebratur.

21. Naturalis historiae scriptores ajunt, semen, quod in matricem (s. uterum) injicitur, tertio die mutari in sanguinem, et primum pingere (s. effingere) cor, quod primum quidem formari, postremum autem emori dicitur (si enim principium numerorum ternarius numerus est, impar autem est videlicet numerus et principium generationis, quae ex ipso fit); quadragesimo autem in speciem perfectam ac formam perfici, et, ut paucis dicam, perfectum hominem. Et

ἀέρα] Allegorr. nomm. deor. in Creuzeri Meletemm. I. p. 46. *στοιχειακῶς δὲ ἥρα νοεῖται ὁ λεπτομερὴς ἀήρ. ἀθηνᾶ ὁ πρόςγειος καὶ παχύτερος ἀήρ, ὁ ἀπὸ σελήνης μέχρι γῆς διϊκνούμενος.* Rн.

διά — τὴν τούτου ἔφορον κ. τ. λ.] Post *διά* Articulus *τό* excidisse videtur, quod interposita lineola significavi. — Fest. VI. p. 145. Dacer. — — *vel a Junone Februata, quam alii februalem, Romani februlim vocant, quod ipsi eo mense sacra fiebant* cett. — Pro *Φεβρουάλιμ* Paris. exhibet *βεβουαλίμ* [sic]. Rн.

21. *σπέρμα τῇ μήτρᾳ καταβ. κ. τ. λ.*] Conf. cum his A. Gellii de eodem argumento disputationem, Noct. Att. III. 16. et Nostr. supra III. 6. Adde quae adnotavit Creuzer. ad Olympiodor. p. 158. Rн.

τ. καρδίαν, ἥτις πρῶτ. κ. τ. λ.] Plutarch. De placit. philos. V. 17. p. 663. Wyttenb. *τί πρῶτον τελεσιουργεῖται ἐν τῇ γαστρί; — οἱ ἰατροί, τὴν καρδίαν, ἐν ᾗ φλέβες καὶ ἀρτηρίαι.* Rн.

εἰ γὰρ ἀρχὴ ἀρ. ὁ τρεῖς] Conf. supra II. 7. *καὶ τῶν περιττῶν ἀριθμ. ἡ τριάς.* Rн.

ἐπὶ δὲ τῆς τεσσαρακοστῆς κ. τ. λ.] Plutarch. De plac. philos. V. 21. p. 669. Wytt. *Ἐμπεδοκλῆς ἐπὶ μὲν τῶν ἀνθρώπων ἄρχεσθαι τῆς διαρθρώσεως ἀπὸ*

μηνὸς ἐγκινεῖσθαι νηχόμενον τῇ μήτρᾳ, ἐπὶ δὲ τοῦ ἐννάτου μηνὸς παντελῶς ἀπαρτίζειν, καὶ πρὸς ἔξοδον σπεύδειν. καὶ εἰ μὲν ἐστι θῆλυ, κατὰ τὸν ἔνατον, εἰ δὲ κρεῖττον, κατὰ τὸν δέκατον ἀρχόμενον, διὰ τὸ τὸν μὲν ἔνατον ἀριθμόν, θῆλυν ὄντα καὶ Σελήνης οἰκεῖον, πρὸς τὴν ὕλην ἀναφέρεσθαι, τὸν δὲ δέκατον παντέλειον εἶναι καὶ ἄῤῥενα. θῆλυ δὲ καὶ ἄῤῥεν γίνεται κατὰ τὴν τοῦ θερμοῦ ἐπικράτειαν· πλεονάζοντος μὲν τοῦ κατὰ τὸ σπέρμα θερμοῦ, ἅτε τῆς πήξεως ταχείας γινομένης, ἀῤῥενοῦταί τε, καὶ καταγωνιζομένου, θηλύνεται. βράδιον δὲ πηγνύμενον βράδιον καὶ μορφοῦται. ὅτι δὲ ἀληθὴς ὁ λόγος, τὰ μὲν ἄῤῥενα καὶ τῶν τεσσαρακονθημέρων ἐντὸς ἐκτιτρωσκομένως [sic] μεμορφωμένα προπίπτει, τὰ δὲ θήλεα
p. 70 καὶ μετὰ τὰς τεσσαράκοντα σαρκώδη τε καὶ ἀδιατύπωτα. μετὰ δὲ τὴν κύησιν ἐπὶ τῆς τρίτης τεχθὲν ἀποσπαργανοῦσθαι τὸ βρέφος φασίν, ἐπὶ δὲ τῆς ἐννάτης ἰσχυροποιεῖσθαι, καὶ ἀφὴν ὑπομένειν· ἐπὶ δὲ τῆς τεσσαρακοστῆς προςλαμβάνειν τὸ γελαστικὸν καὶ ἄρχεσθαι ἐπιγινώσκον τὴν μητέρα. ἐπὶ δὲ τῆς ἀναστοιχειώσεως τοὺς ἴσους ἀριθμοὺς αὖθις ἐξ ὑποστροφῆς παραφυλάττειν τὴν φύσιν, καί, δι' ὧν συνέστη,

ἕκτης καὶ τριακοστῆς, τελειοῦσθαι δὲ τοῖς μορίοις ἀπὸ πεντηκοστῆς μιᾶς δεούσης. — — Ἀσκληπιάδης ἐπὶ μὲν τῶν ἀῤῥένων — τὴν διάρθρωσιν γίνεσθαι ἀπὸ ἕκτης καὶ εἰκοστῆς — πληροῦσθαι δὲ ἐν τοῖς τῆς πεντηκοστῆς μορίοις· ἐπὶ δὲ τῶν θηλυκῶν ἐν διμήνῳ διαρθροῦσθαι, ἐν τετραμήνῳ δὲ τελειοῦσθαι. Conf. Aristot. De hist. anim. VII. 3. et Empedocles Sturzii p. 438. sqq. ubi plura. Rn.

ἐπὶ δὲ τοῦ ἐννάτου μηνὸς κ. τ. λ.] Plutarch. l. l. cap. 18. p. 664. Wyttenb. *Τίμαιος δὲ οὐ δέκα μῆνάς φησιν, ἐννέα δὲ νομίζεσθαι παρὰ τὰς ἐπισχέσεις τῶν μηνιαίων τῆς πρώτης συλλήψεως.* Rn.

θῆλυ δὲ καὶ ἄῤῥεν γίν. κ. τ. λ.] ἄῤῥεν dedi pro vitioso ἄῤῥην, quod est in Schowii edit., et *καταγωνιζόμενον*, ut Schow. habet, mutavi in *καταγωνιζομένου*; redit enim ad Genitivum *θερμοῦ*. — Hoc Empedoclis placitum item legitur apud Plutarch. l. l. cap. 7. p. 654. Wyttenb. *Ἐμπεδοκλῆς, ἄῤῥενα καὶ θήλεα γίνεσθαι παρὰ θερμότητα καὶ ψυχρότητα.* Empedocles Sturzii p. 399. sqq. Rn.

tertio mense moveri natantem in utero, nono autem mense omnino absolvi atque ad exitum properare. Atque si feminei sexus (partus) est, nono; si autem praestantior, ineunte decimo, propterea quod nonarius numerus, qui femineus est, et Lunae proprius, ad materiam refertur, decimus autem perfectus est ac masculus. Feminei autem et masculini generis fit, prout caloris major minorve vis est: praevalente quidem eo calore, qui in semine est, quippe cum coagulatio acceleretur, masculus redditur, qui ubi supprimitur, femineus fit. Tardius autem quod coagulatur, tardius etiam formatur. Verum autem a nobis dici (hoc indicio est), quod masculi partus etiam intra quadraginta dies, si per abortum expelluntur, formati excidunt, feminei autem etiam post quadraginta dies carnei et informes. Post graviditatem autem tertio die prognatum infantem fasciis exsolvi dicunt, nono autem confirmari et tactum sustinere, quadragesimo autem assumere facultatem ridendi et incipere matrem agnoscere. In dissolutione autem eosdem rursus numeros retroversus sequi naturam, et,

ὅτι δὲ ἀληθὴς ὁ λόγος κ. τ. λ.] Fussius in Epist. ad Has. p. 23., ubi locum similem in libro De magistr. I. 50. tractat, illum sic struit: ὅτι δὲ ἀληθές (ita legendum censet pro ἀληθής), ὁ λόγος ἐστὶ καὶ τοῦ τοιούτου τινὸς ἅμα συμβαίνοντος, et nostrum locum conferri jubet. Equidem ἀληθής intactum reliquerim; elliptice enim loquitur, et post λόγος subintelligendum; *ejus rei argumento est*, vel simile quidpiam. Rr. Pro τεσσαρακονθημέρων legerim disjunctim τεσσαράκοντα ἡμερῶν. Has. Adverbium ἐκτετρωσκομένως Lexica quidem non agnoscunt; neque tamen ideo ejecerim. Quod si ferri nequeat, mutaverim in ἐκτετρωσκόμενα. In προπίπτει de abortibus cogitandum. Conf. Aristotel. De hist. anim. VII. 3. — θήλεα ante καὶ μετά reposui pro Schowii θήλεια. Rr.

ἐπὶ δὲ τῆς τεσσαρακοστῆς κ. τ. λ.] Aristot. l. l. cap. 10. τὰ δὲ παιδία ὅταν γένωνται πρὸ τεσσαράκοντα ἡμερῶν, ἐγρηγορότα μὲν, οὔτε γελᾷ, οὔτε δακρύει. Rr. Pro κ. ἄρχ. ἐπιγινώσκον Apogr. Mar. καὶ ἄρχεσθαι ἐπιγινώσκειν τ. Sch. Consent. Paris. Rr.

δι' αὐτῶν αὖθις ἀναλύεσθαι. τελευτήσαντος γοῦν ἀνθρώπου, ἐπὶ μὲν τῆς τρίτης ἀλλοιοῦται παντελῶς, καὶ τὴν ἐπίγνωσιν τῆς ὄψεως διαπόλλυσι τὸ σῶμα· ἐπὶ δὲ τῆς ἐννάτης διαῤῥεῖ σύμπαν, ἔτι σωζομένης αὐτῷ τῆς καρδίας· ἐπὶ δὲ τῆς τεσσαρακοστῆς καὶ αὕτη συναπόλλυται τῷ παντί. διὰ τοῦτο τρίτην, ἐννάτην καὶ τεσσαρακοστὴν ἐπὶ τῶν τεθνηκότων φυλάττουσιν οἱ ἐναγίζοντες αὐτοῖς, τῆς τέ ποτε συστάσεως, τῆς τε μετ' ἐκείνην ἐπιδόσεως, καὶ τὸ δὴ πέρας ἀναλύσεως ἐπιμιμνησκόμενοι.

22. *Ὁ Κάμιλλος ὥρισεν ἀποκείρειν τοὺς πώγωνας ἐπ' ἄκρου, ὡς μὴ δράττεσθαι αὐτῶν τοὺς ἐναντίους διὰ τὴν συμβᾶσαν πρότερον μάχην, ἐν ᾗ εἷλκον ἀλλήλους ἔκ τε τῶν λοφίων τῶν περικεφαλαίων καὶ ἐξ αὐτῶν μέντοι τῶν τοῦ πώγωνος τριχῶν.*

23. — — *Ἐν τῇ πρὸς τὸν δῆμον ὡρατίωνι, οἱονεί, προςφωνήσει.*

c. III. p. 71. 24. *Εἴδοις Φεβρουαρίαις. ἀπὸ ταύτης τῆς ἡμέρας, ἀπὸ ὥρας ἕκτης διὰ τὰς τῶν κατοιχομένων χοὰς τὰ ἱερὰ κατησφαλίζοντο, καὶ οἱ ἄρχοντες ἐν σχήματι ἰδιωτῶν προήεσαν ἄχρι τῆς πρὸ ὀκτὼ Καλενδῶν Μαρτίων. αἱ δὲ σώφρονες γυναῖκες (ματρώνας δὲ αὐτὰς οἱ Ῥωμαῖοι καλοῦσιν, οἱ δὲ Ἕλληνες οἰκοδεσποίνας) τοσοῦτον τῆς αἰδοῦς ἐφρόντιζον, ὡς μηδὲ*

τελευτήσαντος γοῦν ἀνθρώπου κ. τ. λ.] Cf. Cic. De legib. II. 21. Plut. Quaest. Romm. p. 114. ed. Wytt. Serv. ad Virg. Georg. I. 43. jam supra (p. 172.) laudd. Cr.

ἐπὶ δὲ τῆς ἐννάτης κ. τ. λ.] Inde nono die apud veteres mortui sepeliri consuevisse videntur. Vid. Creuzer. Abriss der Röm. Antiqq. §. 293. p. 365. Rr.

διὰ τοῦτο τρίτην κ. τ. λ.] De his parentationibus vid. Creuzer. Dionys. p. 292. — *ἐπιμιμνησκόμενοι* dedi pro Schowii *ἐπιμιμνησκόμενα*: ad *ἐναγίζοντες* enim referendum hoc verbum. Conf. supra I. 1. Paris. *ἐπιμνησκόμενος* [sic]. Rr.

22. Alexandrum Macedonem barbam militibus radi jussisse, ne hosti praedae ansam praeberent, auctor est Plutarchus in Vita Thesei p. 3. cap. 5. fin. ejusque demum regis aetate hunc morem invaluisse confirmat Athenaeus XIII. p. 565. a. p. 39.

quibus constet, iisdem rursus dissolvi. Tertio igitur postquam mortuus homo est die corpus omnino commutatur, et facies ejus agnosci amplius non potest; nono diffluit universum, cum ei adhuc servetur cor; quadragesimo autem hoc quoque una cum universo conficitur. Propterea tertium, nonum et quadragesimum in mortuis sequuntur diem qui iis parentant, et pristini ortus, et eum secuti incrementi, et vero postremo dissolutionis memores.

22. Camillus instituit, ut raderentur barbae summae, ne arriperent eas hostes propter pugnam antea factam, in qua trahebant inter se ex cristis galearum et vero etiam ex ipsis barbae pilis.

23. — — In oratione ad populum, tanquam, *προςφωνήσει*.

24. Idibus Februariis. Ab hoc inde die, ab hora sexta propter mortuorum libationes sacra instituebantur, et magistratus in plebejorum habitu prodibant usque ad a. d. VIII Kalendas Martias. Feminae autem honestae (matronas eas Romani vocant, Graeci *οἰκοδεσποίνας*) usque adeo curae habebant pudici-

Schweigh. Jam cum tonsores in Italiam primum ex Sicilia venisse a. u. c. 454. (hoc est, centum fere annis post Camillum) et Varro prodat De re rust. II. 11. p. 269. sq. Schneid. et Plin. Hist. nat. VII. 59: non commode Lydi fidem tuearis, nisi hoc Camilli institutum, ut singulare quid commune Italorum hominum antecessisse contendas. Cr.

23. *ὠρατίωνι*] Sic dedi pro Schowii *ὀρατίονι*. Suidas: *Ὠρατίωνα*. Herodian. Partit. p. 197. *ὠρατίωνος*: ad quem locum vide Boissonad. Rr.

24. *Εἰδοῖς Φεβρουαρίαις*.] Schowius haec verba a sequentibus non distinxerat, cum tamen tanquam inscriptio hujus capitis posita sint. Quare ego post *Φεβρουαρίαις* posui Punctum. — De Feralium feriis, de quibus hoc loco agit Lydus, vide Ovidium Fast. II. 533. sqq. Cf. Creuzer. Abriss der Röm. Antiqq. §. 316. p. 396. ejusdemque Symbol. vol. II. p. 920. Rr.

ματρώνας — οἰκοδεσποίνας] Supra III. 15. hanc vocem per *εὐγενίδας* reddit. Rr. Cum sequentibus cf. Cedren. 169. A. Has.

ταῖς πολλαῖς τῶν γυναικῶν ὁμιλεῖν, ἀλλὰ καὶ τόπους τινὰς ἡσυχίους ἐν τοῖς βαλανείοις ἔξω τοῦ πλήθους ἑαυταῖς ἀφορίζειν, οὓς ἔτι καὶ νῦν ματρωνίκια καλοῦσιν. αὗται τοίνυν αἱ σώφρονες τοῖς Βρούτου δαίμοσιν ἐνήγιζον δι' αἰτίαν τοιαύτην· Λουκρητία γυνή τις Ῥωμαία, περιττῶς εὐπρεπής τε καὶ σώφρων, λέγεται βιασθῆναί ποτε ὑπὸ Ταρκυνίου τοῦ τελευταίου τῶν ῥηγῶν, ἢ τοῦ αὐτοῦ παιδός. Σούπερβον δὲ αὐτὸν ἡ ἱστορία καλεῖ, οἱονεί, ἀλαζόνα· πρῶτος γὰρ αὐτὸς ὄργανα ποινῶν καὶ μέταλλα ἐξεῦρεν· ὅπως δὲ μὴ μαλάττοιτο τοῖς αἰκισμοῖς τῶν τιμωρουμένων, βοτάνην αὐτοῖς ἐπεδίδου, ἢ γέλωτα ἐνεποίει παρὰ σκοπὸν τοῖς πάσχουσι (γίνεται δὲ καὶ νῦν ἐπὶ Σαρδοῦς τῆς νήσου ἡ τοιαύτη βοτάνη, ὅθεν καὶ Σαρδόνιον γέλωτά φασιν). ἔνθεν τὸν Ταρκύνιον Σούπερβον, ἀντὶ τοῦ, ἀπηνῆ καὶ ὠμόν, ἐκάλουν. οὐδὲν δὲ ἂν τέκοι μῖσος, ὡς ταῦτα. ἐκείνη τοίνυν ἡ Λουκρητία, κρείττονα τὴν
p. 72 *σωφροσύνην τῆς βασιλικῆς ὁμιλίας ἡγησαμένη, καὶ οὐκ αὐτῆς μόνης, ἀλλὰ καὶ ζωῆς αὐτῆς, μεταπεμψαμένη τοὺς ἑαυτῆς ἀφηγησαμένη τε τήν, εἴγε ἄρα ἐβούλετο, λανθάνειν δυναμένην ἁμαρτίαν, ἑαυτήν, παρόντων τῶν τῆς σωφροσύνης μαρτύρων, ἀπέσφαξε. κινεῖται οὖν ὁ δῆμος πρὸς τοῦτο, καὶ τὸ μῖσος τοῦ τυράννου προσεποιεῖτο — — ὅς, δραξάμενος καιροῦ, ἡγεῖται τοῦ Ῥωμαϊκοῦ δήμου, καὶ παρωθεῖται τῆς βασιλείας τὸν Ταρκύνιον. ἐτιμήθη οὖν, ὡς ἐλέγομεν,*

τοῖς Βρούτου δαίμοσιν ἐνήγιζ.] Hoc fiebat VIII Kal. Mart. Vide Ovid. Fast. II. 685. sqq. et Nostr. De magistr. I. 31. p. 52. Rr.

τῶν ῥηγῶν] De voce *ῥήξ* vide Herodian. Partition. p. 119. ibique a Boissonadio citatum indicem Palaephati Fischeriani. Rr.

Σούπερβον — οἱονεί, ἀλαζόνα] Suidas in *Σούπερβος*, pag. 347. ed. Kuster. *Σοῦπ. παρὰ Ῥωμαίους ὁ ὑπερήφανος — — δεσμά τε καὶ μάστιγας, ξυλίνους κλοιοὺς καὶ σιδηροῦς, πέδας, ἁλύσεις, μέταλλα, ἐξορίας ἐφευρών — — λέγεται οὖν ὁ ἀλαζών, ὡς σοῦπερ εἶναι τῶν ἄλλων θέλων· σοῦπερ γάρ, τὸ ἐπάνω δηλοῖ.* Rr.

ἡ τοιαύτη βοτάν. — Σαρδόνιον γέλωτα] Cf. Photii Lexicon in *Σαρδόνιος γέλως*, p. 370. sq.

tiam, ut neque cum feminarum multitudine versarentur, verum etiam loca quaedam a turba vacua in balneis extra multitudinem sibi secernerent, quae etiam nunc matronicia vocant. Hae igitur feminae honestae Bruti manibus parentabant hanc ob causam. Lucretiae feminae cuidam Romanae eximie formosae atque honestae vis olim illata esse dicitur a Tarquinio ultimo regum, aut ab ejusdem filio. Superbum autem eum historia vocat, velut, *ἀλαζόνα*: primus enim ille instrumenta poenarum et metalla invenit: ut autem ne molliretur contumeliis eorum, qui puniebantur, herbam iis dabat, quae risum movebat invitis iis, qui afficiebantur poena (nascitur autem nunc quoque in Sardinia insula ejusmodi herba, unde et Sardonium risum dicunt). Inde Superbum Tarquinium, pro, saevum et crudelem, vocabant. Nihil autem par genuerit odium, atque haec. Illa igitur Lucretia, honestatem regia familiaritate praestantiorem rata, nec illâ solâ, verum etiam vitâ ipsâ, arcessitis suis atque commemorato suo delicto, quod, si quidem volebat, delitescere poterat, se ipsa, praesentibus pudicitiae testibus, interfecit. Itaque movetur populus hoc facto, et odium tyranni augebatur — — qui, arrepta occasione, populo Romano se ducem praebet, et regno expellit Tarquinium. Colebatur

ed. Hermann., et Ruhnken. ad Tim. Lex. in *Σαρδώνιος γέλως*, pag. 230. ed. alter. Adde Ast. ad Platon. De republ. p. 354. Rr.

ἀπηνῆ καὶ ὠμόν] Nost. De magistrat. I. 31. pag. 52. *Ταρκύνιον, ἄνδρα τῶν πώποτε τυράννων ἀπηνέστατον.* Rr.

προςεποιεῖτο — ὅς, δραξ] In ultimis Bruti nomen excidit; legendum: *προσεποιεῖτο Βροῦτος, ὃς δ.* Sch. Dubito, an recte expleverit Schowius lacunam utique hoc loco statuendam. Nam si recte reddidi *προςεποιεῖτο* per *augebatur*, aliquanto plura, quam simplex Bruti nomen, excidisse consentaneum est, fortasse: *παρὰ πάντας δὲ τῷ Βρούτῳ (τὸ μῖσος τοῦ τυράννου προςεποιεῖτο)*, vel simile quidpiam. Rr.

παρωθεῖται τῆς βασιλ.] Nost. De magistr. I. 31. p. 52. *ἐξωθεῖν τῆς ἀρχῆς* habet. Rr.

παρὰ ταῖς Ῥωμαίων γυναιξὶν ὁ Βροῦτος μετὰ θάνατον δημοσίῳ πένθει, οἷα ἔκδικος τῆς σωφροσύνης· καὶ Βρούτας ἑαυτὰς ἠξίουν ὀνομάζεσθαι, πρὸς τιμὴν Βρούτου.

c. IV. 25. *Βέρναχλον τὸν δημόσιον οἰκέτην οἱ Ῥωμαῖοι καλοῦσιν. ἐπειδὴ εἰς τρεῖς μοίρας ὁ Ῥωμαϊκὸς διῄρητο δῆμος, τρίβους ἡ φυλὴ παρ' αὐτοῖς ὠνομάσθη, καὶ τριβοῦνοι οἱ δήμαρχοι. φροντὶς δὲ ἦν αὐτοῖς τῆς ἱπποδρομίας, ὡς ἐπιτελοῖτο προσηκόντως· καὶ διὰ τοῦτο τριβοῦνος ἔτι καὶ νῦν ἡγεῖται τῶν βολουπτάτων (ἀντὶ τοῦ, τῶν τέρψεων). τριῶν ἁρμάτων, καὶ οὐ τεττάρων, ἁμιλλωμένων ἐπὶ τῆς ἱπποδρομίας, οἱ μὲν ῥουσσάτοι, οἱονεί, ἐρυθροί, οἱ δὲ ἀλβάτοι, οἱονεί, λευκοί, οἱ δὲ βίρηδες, οἱονεί, ἀνθηροί, πρασίνους δὲ αὐτοὺς νῦν προσαγορεύουσι. καὶ οἱ μὲν ῥουσσάτοι ἠξίουν τοῦ Ἄρεος εἶναι, οἱ δὲ λευκοὶ τοῦ Διός, οἱ δὲ ἀνθηροὶ τῆς Ἀφροδίτης. ὕστερον δὲ καὶ τὸ βένετον· βενέτους δὲ αὐτοὺς ἐπιχωρίως καλοῦσι — σιδηροβάφους· τὸ γὰρ παρ' ἡμῖν λεγόμενον καλλάϊνον χρῶμα Ῥωμαῖοι βένετον προσαγορεύουσιν. οἱ Γάλλοι τοίνυν*

25. *Βέρναχλον τ. δημ. οἰκ.*] *Vern. servum publicum.* De servis publicis vide Creuzer. Abriss der Röm. Antiqq. §. 39. p. 38. — Jo. Lydus De magistrat. I. 44. p. 74. tribunis plebis (*τοῖς δημάρχοις*), de quibus paulo post agit, *vernaculos* assignat. Ibidem significationem vocis legimus sic: *σημαίνει δὲ τοὔνομα τοὺς οἰκογενεῖς οἰκέτας (servos domi natos*, i. q. *vernas).* Cf. Creuzer. libello laud. §. 34. pag. 33. Rr.

Post *τρίβους ἡ φυλή* Paris. habet *πᾶσα* [sic]. De tribubus ac tribunis vide Creuzer. lib. laud. §. 76. sqq. p. 75. sqq. Rr.

τῆς ἱπποδρομίας] III Kal. Mart. Equiria erant; habes causam, cur hoc loco de hippodromio ac de ludis Circensib. loquatur. Vide Ovid. Fast. II. 857. sqq. Conf. supra I. 12. III. 25. 26. et Jo. Lyd. De magistr. I. 47. p. 84. Rr.

τῶν βολουπτάτων] Sic ex Apogr. Mar. reposui pro Schowii *βουλουπάτων*, quod utique vitiosum est, sive ipse Jo. Lydus, sive librarii ita scripserunt. Rr. Pro *βουλουπάτων* in margine: *ῥουσσάτων*. Apogr. Mar. *βολουπτάτων*, forte ex correctione. Sch. Sunt autem *voluptates* hoc loco spectacula, quae a se-

igitur, ut diximus, a Romanorum feminis Brutus post mortem publico luctu, tanquam vindex pudicitiae: et Brutas sese volebant nominari in honorem Bruti.

25. Vernaculum servum publicum Romani vocant. Cum in tres partes populus Romanus distributus esset, tribus (Graecorum) *φυλή* apud eos dicta est, et tribuni *δήμαρχοι*. Curabant autem certamen equestre, ut rite perageretur: atque hanc ob causam tribunus etiam nunc praeest voluptatibus (pro, *τέρψεσι*). Tribus curribus, neque quatuor, certantibus in certamine equestri, pars erant russati, velut, *ἐρυθροί*; pars albati, velut, *λευκοί*; alii virides, velut, *ἀνθηροί*, porraceos autem nunc appellant. Et russati volebant Martis esse; albi, Jovis; floridi autem Veneris. Postea vero venetus quoque (currus accedebat): venetos autem eos patrio sermone vocant, (quasi), ferreo colore tinctos (s. ferrugineos): qui enim apud nos *καλλάϊνος* dicitur color, eum Romani venetum appellant. Galli igitur proprium locum in certamine eque-

rioris temporis scriptoribus saepius isto nomine significantur. Vide quem Lexica sub voce afferunt locum, Vopisc. in Probo cap. 19. *dedit Romanis etiam voluptates*. Conf. id. in Aurel. cap. 34. et Trebell. Poll. in Gallien. 9. His spectaculis qui praeerat, a Cassiodoro Epist. VI. 19. VIII. 16. *tribunus voluptatum* dicitur. Rr.

τριῶν ἁρμάτων κ. τ. λ.] Apogr. Mar. *τριῶν ἁρμάτων καὶ τεττάρων α.* Lectio codicis bene se habet; hic enim de curruum numero, qualis antiquitus fuerit, agitur, et subiungitur, quod postea demum quartus accesserit. Sch.

ὕστερον — τὸ βένετον] In *ὕστερον δὲ καὶ τὸ Βένετον* subaudiendum est *ἅρμα*. Sch.

βενέτους — σιδηροβάφους] In his *ἐπιχωρίους* quod fuerat mutavi in *ἐπιχωρίως*; nullo enim illud modo ferri potest. Post *καλοῦσι* excidisse videtur Particula quaedam, ut *οἱονεί*, id quod posita lineola significavi. Ceterum vox *σιδηρόβαφος* Lexicis est addenda. Rr. Tu confer Guignaut in Réligions de l'Antiquité de Fr. Creuzer. tome I. pag. 550. sq. Cr.

οἱ Γάλλοι τοίνυν κ. τ. λ.] Videtur Lydus, cum audivisset, Venetos in Gallia Cisalpina habitare, ideo Gallos eos vocasse,

ἴδιόν τινα τόπον ἐν τῷ ἱππικῷ θεωροῦντες ἐπλήρουν· καὶ Βενέτους αὐτοὺς ἐκ τῶν ἐσθημάτων ὠνόμαζον, καὶ Βενετίαν τὴν χώραν, διὰ τὸ μηδένα ποτὲ κατ' ἐκείνην εὐπορῆσαι στολῆς. διὰ δὲ τὰ τέσσαρα στοιχεῖα ἐποίησαν τέσσαρας τοὺς ἀγῶνας· τὸ ἀνθηρόν, ἀντὶ πυρός, εἰς τὴν τῆς Ῥώμης τιμήν (Φλῶραν δὲ αὐτὴν ὠνόμαζον, ὥςπερ ἡμεῖς Ἄνθουσαν)· δεύτερον τὸ λευκόν, διὰ τὸν ἀέρα· τρίτην τάξιν Ἄρει, καὶ τετάρτην, ἄρτι προςληφθεῖσαν, Κρόνῳ ἢ Ποσειδῶνι· ἑκατέροις γὰρ τὸ κυανοῦν προςνενέμηται.

26. Καθάπερ ἐν τῇ μήτρᾳ τυγχάνον τὸ βρέφος οὐ δεῖται ἑτέρας τροφῆς, ἀλλ' ἐξ αἵματος εἰλικρινοῦς τρέφεται, οὕτως οὐδὲ τοῖς τελευτήσασι κατὰ τὸν πρότερον, ὡς ἐλέγομεν, ἐνιαυτὸν ἐπεχόαζον, ὥςπερ ἐν μήτρᾳ παρὰ τῇ φύσει λανθάνουσιν. αἱ γὰρ χοαὶ p. 71. παραψυχή τις εἰςεφέρετο τοῖς εἰδώλοις τῶν τετελευτηκότων, γάλα, αἷμα καὶ οἶνος, καὶ σεμίδαλις, καὶ κόγχος, καὶ ἕτερά τινα. χοὰς δὲ αὐτὰς ὠνόμαζον ἐκ τοῦ ἐπεκχεῖσθαι τοῖς τάφοις. σώζεται δὲ καὶ νῦν ἴχνος· ἐν γὰρ τοῖς ἱεροῖς ἄρτον καὶ οἶνον προςφέρομεν.

ΜΑΡΤΙΟΣ.

Cap. I. 27. Οἱ μυθικοί φασιν· Ὁ Ζεὺς συνελθὼν τῇ ἀδελφῇ Ἥρᾳ ἔτεκεν Ἄρεα, οἱονεί, ὁ αἰθὴρ συναπτόμενος τῷ ἀέρι ἀποθλίβει τὸ ἀέριον πῦρ. οἱ δὲ φυσικοὶ Ἄρεα μὲν οὐχ ὡς οἱ γραμματικῶν παῖδες ἐκ τῆς ἀρ-

idque eo magis, quod similitudinem quandam intercedere videret inter nomina Γάλλος et καλλάϊνος, qua soni similitudine fultus vocis significationem, uti quidem videtur, derivat. Has.

καὶ Βενετίαν — διὰ τὸ μηδένα — εὐπορ. στολῆς] Ratione etymologica interpretatur *Venetiae* nomen Jo. Lydus, neque hoc loco minore scilicet dexteritate, quam alibi in hac arte versatur. Dicit enim e Particula *Ve*, quam vim privativam habere (στερητικὸν μέριον) A. Gellius N. A. V. 12. auctor est, atque *etia*, quasi *hetia* (ab ἴω, ἕννυμι, εἶμα, cett.) esse compositum *Venetia*, oblitus, Livium I. 1. (conf. Plin. Hist. nat. VI. 2. 2.)

stri spectantes complebant: et Venetos eos ex vestitu nominabant, et Venetiam regionem, propterea quod nemo unquam in illa copiam habet vestimenti. Ob quatuor autem elementa quatuor fecerunt certamina: floridum pro igni, in honorem Romae (Floram autem eam vocabant, ut nos, *Ἄνθουσαν*); secundum album, propter aërem; tertiam factionem Marti, et quartam, nuper additam, Saturno aut Neptuno: utrique enim caeruleus color dicatus est.

26. Quemadmodum in utero dum est infans non indiget alio nutrimento, sed ex sanguine puro nutritur, ita neque defunctis primo, ut diximus, anno inferias afferebant, quasi in utero Naturae latentibus. Inferiae enim tanquam aliquod solatium afferebantur Manibus defunctorum, lac, sanguis et vinum, atque similago, et concha, et alia quaedam. *Χοάς* autem eas vocabant *ἐκ τοῦ ἐπεκχεῖσθαι* (i. e. ab insuper effundendo). Exstat autem etiam nunc vestigium: in sacris enim panem et vinum sumimus.

MARTIUS.

27. Mythici tradunt: Jupiter ex concubitu cum Junone sorore genuit Martem, velut, aether cum aëre conjunctus excutit aëreum ignem. Physici vero Martem, non ut Grammaticorum filii, *ἐκ τῆς ἄρσεως*

referre, ab *Henetis*, Paphlagoniae populo, oriundos Venetos. Vide interpretes ad Livii loc. laud. Rr.

Φλῶραν δὲ αὐτὴν ὠνόμ.] Conf. infra num. 50. Rr.

26. Cohaerent haec cum iis, quae supra no. 21. retulit. Rr.

χοὰς δὲ αὐτάς] Paris. *χ. δ. αὐτούς* [sic]. Rr.

ἄρτον καὶ οἶνον προσφ.] Sacram Christianorum coenam memorat. Rr.

27. *Οἱ μυθικοὶ φασιν κ. τ. λ.*] Apollodor. I. 3. p. 15. Heyn. (edit. alter.) — Allegor. nomin. deor. in Creuzeri Meletemat. I. pag. 45. *αρης ὁ διάπυρος θυμός*. Rr.

ἐκ τῆς ἄρσεως κ. τ. λ.] Etymol. m. in *Ἄρης* p. 140. *ἢ παρὰ τὸ ἀείρω· — ἄειρε δὲ ποιμένα λαῶν· — ὁ κουφίζων καὶ μεγαλύνων τοὺς ἄνδρας· ἢ παρὰ τὸ αἱρῶ, ὁ ἀναιρετικός, αἴρης, ἄρης*.

σεως καὶ ἀναιρέσεως αὐτὸν ὀνομασθῆναί φασιν, ἀλλ' ἐκ τοῦ ἀρήγειν καὶ συλλαμβάνειν τοῖς κατὰ βίαν καὶ μάχην συμπτώμασιν, ἢ ὡς ἀρκτικὸν καὶ μεταβολῆς αἴτιον (διδόασι δὲ αὐτῷ ὕψωμα τὸν Αἰγόκερων)· ἢ Ἄρεα, τὸν παρ' ἀῤῥένων καὶ μόνων τιμώμενον, ἤ, ἐκ τοῦ μάρνασθαι. ὁ Ἄρης χαλκοῦ καὶ σιδήρου εὑρε-
p. 75. τὴς ἐγένετο. τὴν δὲ Ἀφροδίτην οἱ φυσικοί ποτε μὲν αὐτῷ, ποτὲ Ἡφαίστῳ συνάπτουσιν, οἱονεί, τῇ ὑγρᾷ οὐσίᾳ τὴν πυρώδη, ἐξ ὑγροῦ δήπουθεν καὶ θερμοῦ προϊέναι τὴν γένεσιν αἰνιττόμενοι· ἢ καί, ἐπειδὴ κοινὸς αὐτοῖς ὁ Σκορπίος, Ἄρεος μὲν τοῦ κέντρου, τῶν δὲ χηλῶν Ἀφροδίτης. ἀποστρέφεται δέ, ὥςπερ κατὰ τὸν μῦθον, Ἀφροδίτη τὸν Ἄρην, ἐπειδὴ ὁ χειμὼν ἀκολουθεῖ τῷ τοῦ Ἄρεος ἰδίῳ καταστήματι, ἡ δὲ Ἀφροδίτη εὔκρατος. ὥςτε ἐναντίως ἔχουσι πρὸς ἑαυτούς, ἀλλ' οἱ καθόλου· καὶ γὰρ ἀλλήλοις κατὰ τὸ τοῦ καιροῦ προςεχὲς συνάπτεσθαι δοκοῦσι, μετὰ γὰρ χειμῶνα τὸ ἔαρ ἀναφέρεται. θεραπεύεται δὲ ὁ Ἄρης ἤχοις ὅπλων καὶ σάλπιγξι, καὶ διὰ τοῦτο αὐτῷ τὴν πρώτην ἑορτὴν ἐπετέλουν οἱ Ῥωμαῖοι, καλουντες αὐτὴν Ἀρμιλούστριον, οἱονεί, καθαρμὸν ὅπλων, μὴ χείματος, μὴ ἑτέρας τινὸς περιστάσεως εἰργούσης τὴν κίνησιν τῶν ὅπλων ἐπὶ τῷ τοῦ Ἄρεος πεδίῳ. ὄνομα δὲ αὐτῷ κατ' Αἰγυπτίους Πυρόεις, ὅθεν καὶ Ξανθικὸς παρὰ Μακεδόσιν· Ἕλληνες δὲ αὐτόν, ὡς εἴρηται, Ἄρεα ἐκ τῶν πραγμάτων προςηγόρευον. οὐδὲ γὰρ

ἐλλείψει τοῦ τ. Eudoc. Viol. p. 12. Villois. ἴσχε δὲ τὴν ὀνομασίαν ἀπὸ τοῦ αἴρειν καὶ ἀναιρεῖν. Rn.

ἀλλ' ἐκ τοῦ ἀρήγειν] Etymol. Gud. in Ἄρης: ἢ παρὰ τὸ ἀρήγειν, τὸ συλλαμβάνειν τὴν κατὰ βίαν μάχην σύμπτωσιν, qui locus ex Lydo emendandus est. Rn.

ἢ Ἄρεα, τὸν παρ' ἀῤῥένων κ. τ. λ.] Conf. Buttmann. Lexilog. tom. I. p. 195. Creuz. Symb. vol. II. p. 612. In derivatione a verbo μάρνασθαι magis Latinum hujus dei nomen, quam Graecum, respicere videtur. μόνων dedi pro Sch. μόνον. Rn.

ὁ Ἄρης χαλκοῦ] Sic dedi ex Cod. Paris. pro Schowii χαλκοῦς. Rn.

τὴν δὲ Ἀφροδίτην κ. τ. λ.]

(i. e. a sublatione) et *ἀναιρέσεως* (i. e. ab interfectione) eum nominatum dicunt, sed *ἐκ τοῦ ἀρήγειν* (i. e. a ferendo auxilium) et adjuvando casibus, qui sunt in vi ac pugna, vel tanquam *ἀρχτικόν* (i. e. initii efficientem) et mutationis auctorem (assignant autem ei *ὕψωμα*, id est, summitatem s. summam stationem Capricornum): vel *Ἄρεα* eum, qui a solis maribus colitur, vel *ἐκ τοῦ μάρνασθαι* (i. e. a pugnando). Mars aeris et ferri inventor fuit. Venerem autem Physici modo cum illo, modo cum Vulcano conjungunt, velut, cum humida essentia igneam, ex humida videlicet et calida natura prodire generationem obscure significantes: vel etiam, quoniam communis inter eos Scorpius est, cum Martis stimulus sit, forcipes autem Veneris. Aversatur autem, ut est in fabula, Venus Martem, cum hyems comitetur Martis proprium statum, Venus autem sit bene temperata. Itaque contrarii inter se sunt, nec tamen omnino: etenim ex tempestatis continuatione inter se cohaerere videntur; post hyemem enim ver oritur. Colitur autem Mars armorum strepitu et tubis, et hanc ob causam ei primas ferias agebant Romani, vocantes eas Armilustrium, velut purgationem (s. lustrationem) armorum, non hyeme, neque alio casu prohibente armorum tractationem in campo Martio. Nomen autem ei apud Aegyptios *Πυρόεις*, unde et *Ξανθικός* apud Macedones; Graeci autem eum, ut dictum est, *Ἄρεα* a rebus appellabant. Neque enim quis inve-

Cf. supra II. 7. — Ante *Ἡφαίστῳ* Particulam *δέ* excidisse suspicor. Rn.

θεραπεύεται — ἤχοις ὅπλων] Vide Ovid. Fast. III. 259. sqq. Rn.

μὴ ἑτέρας τινὸς περιστ.] Suspicor *μηδὲ ἑτέρας τ. π.* Rn.

Πυρόεις, ὅθ. κ. Ξανθικός]. Conf. supra II. 7. — Suida atque Hesychio testibus apud Macedones Aprilis mensis *Ξανθικός*, feriae autem eo mense pro lustratione exercitus celebrari solitae *τὰ Ξανθικά* dicebantur. *Martem* ipsum apud Macedones *Xanthicum* audiisse, a nullo alio scriptore referri video. Rn.

ἄν τις εὕρῃ κυρίαν θεοῦ προςηγορίαν κατὰ τὸν Ἀπολλόδωρον, ἀλλ᾽ οὐδὲ φύσεως γνώρισμα, ἐπεὶ νῦν μὲν ἄῤῥενας, νῦν δὲ θηλείας τὰς ἰδέας εἰςάγουσιν οἱ φιλοσοφοῦντες· ἀλλ᾽ ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων ὀνομασίας αὐτοῖς ἔθεντο, ἄῤῥενας μὲν θεοὺς δημιουργικὰς δυνάμεις, θηλείας δὲ τὰς ζωογόνους εἰςάγοντες.

28. *Ὅρος γάρ ἐστι κακοῦ οὐκ οὐσία ζῶσα καὶ ἔμψυχος, ἀλλὰ διάθεσις ἐν ψυχῇ ἐναντίως ἔχουσα πρὸς ἀρετὴν διὰ τὴν τοῦ καλοῦ ἀπόπτωσιν ταῖς ῥᾳθυμίαις ἐγγινομένην.*

c. 11. 29. *Κατὰ δὲ τὴν πρώτην τοῦ Μαρτίου μηνὸς*
p. 76. *Ἥραν ἐτίμων, οἱονεί, τὴν Σελήνην, διὰ τὴν νεομηνίαν· ἐκήρυττε δὲ ὁ ἱερεὺς χρῆναι γλυκέσι πόμασί τε καὶ σιτίοις χρῆσθαι ἅπαντας πρὸς φυλακὴν ὑγείας. ἐκίνουν δὲ τὰ ὅπλα Ῥωμαῖοι ἐπὶ τῷ τοῦ Ἄρεος πεδίῳ ἢ τεμένει. Ἄρεος δὲ ὁ κύαμος, παρὰ τὸ κύειν αἷμα, ἔχριόν τε τὰς ἀλλήλων ὄψεις ἀντὶ αἵματος τὸ χρίσμα τοῦ κυάμου λαμβάνοντες, ταύτῃ γε τὸν Ἄρεα θεραπεύοντες. διαφερόντως δὲ παρὰ τοὺς ἄλλους καρποὺς διεγείρει τὰ σώματα πρὸς συνουσίαν ἐσθιόμενος, καὶ ταύτῃ καθέλκει τὰς ψυχὰς ἐπὶ τὴν γένεσιν. ὁ δὲ Ἡρακλείδης φησίν, ὡς εἴ τις τὴν κύαμον ἐν κενῇ θήκῃ ἐμβαλὼν ἀποκρύψει τῇ κόπρῳ ἐπὶ τετταράκοντα πάσας ἡμέρας, εἰς ὄψιν ἀνθρώπου σεσαρκωμένου μεταβαλόντα τὸν κύαμον εὑρήσει, καὶ διὰ τοῦτο τὸν ποιητὴν φάναι·*

Ἶσόν τοι κυάμους τε φαγεῖν κεφαλάς τε τοκήων.

κατὰ τὸν Ἀπολλόδωρον] in libris perditis *περὶ θεῶν*, uti quidem videtur. Br.

29. *Κατὰ δὲ τὴν πρώτ. — Ἥραν ἐτίμ.*] Ovid. Fast. III. 229. sqq. Fest. in *Mart. Kal.* — De Matronalium feriis cf. Creuzer. Symbol. vol. II. pag. 987. De Junone *Luna* conf. supra III. 7. post med. (pag. 98.) Br.

ἐκίνουν δὲ τὰ ὅπλα] Conf. Tacit. Hist. I. 89. ibique Lipsium et Oberlin. Cr.

κύαμος παρὰ τὸ κύειν αἷμα] Etymolog. Gud. s. v. pag. 351. *κύαμος φύβα μέγα,*

nerit generalem dei appellationem, ut docet Apollodorus, verum neque naturae significationem, cum modo masculinas, modo femininas notiones introducant Philosophi: sed ex effectibus nomina iis indiderunt, tanquam masculos deos vires creatrices (s. opifices), femineas autem genitrices introducentes.

28. Finis enim est mali non essentia viva atque animalis, sed constitutio in animo contraria virtuti propter boni deminutionem quae fit in voluptatibus.

29. Primo autem Martii mensis die Junonem colebant, tanquam, Lunam, propter interlunium. Edicebat autem sacerdos, oportere dulcibus potibus ac cibis uti omnes ad tuendam sanitatem. Movebant praeterea arma Romani in campo vel luco Martis. Martis autem faba (*ὁ κύαμος*) est, *παρὰ τὸ κύειν αἷμα* (i. e. propterea quod sanguine praegnans est), et ungebant inter se facies, pro sanguine unguentum fabae sumentes, colentes equidem hoc modo Martem. Eximie autem prae ceteris fructibus, cum editur, corpora ad concubitum incitat atque ita animas ad generationem allicit. Heraclides autem ait, si quis fabam in vacuam cistam injectam obtexisset stercore quadraginta totos dies, in faciem hominis carne oppleti immutatam eum reperturum fabam, atque hanc ob causam poëtam dicere:

Perinde sane fabis vesci et capitibus parentum.

παρὰ τὸ κύειν αἷμα. Ὅμηρος [sic: sed vid. infra ad verba *Ἰσόν τοι κ. τ. λ.*] *ἰσόν τοι κυάμοις* [sic] *τε φαγεῖν.* Conf. Eustath. in Stephani Thesaur. s. v. p. 5414. ed. Lond. laudat. Rn.

διαφερόντως δὲ — διεγείρει κ. τ. λ.] De universa hac causa vide qui fusius eam tractat Rittershusium ad Porphyrii librum De vita Pythagorae pag. 67. sq. Rn.

Ἰσόν τοι κυάμους κ. τ. λ.] Servavit hunc versum Orphicum (falso Etymol. Gud. supra laud. ad Homerum refert) Clemens Alexandrin. Stromat. III. p. 187., qui tamen pro *φαγεῖν* habet *τρώγειν.* Exstat etiam in Fragm. Orph. XXX. 5. pag. 489. Herm. Rn.

Διογένης δέ φησιν, ἀπὸ τῆς αὐτῆς σηπεδόνος ἄνθρωπον συστῆναι καὶ κύαμον βλαστῆσαι. τούτου δὲ φανερὰ ἐπῆγε τεκμήρια· εἰ γάρ τις διατρώγων κύα- p. 77. *μον καὶ τοῖς ὀδοῦσι λειάνας ἐν ἀλέᾳ τῆς τοῦ ἡλίου βολῆς καταθείη πρὸς ὀλίγον, εἶτα ἀποστὰς ἐπανέλθοι μετ' οὐ πολύ, εὕροι ἂν ὀδωδότα ἀνθρωπείου φόνου· εἰ δὲ καὶ ἀνθοῦντος τοῦ ἄνθους βραχὺ ἐνθείη ἀγγείῳ κεραμείῳ καὶ ἐπίθεμα ἐνθεὶς ἐν τῇ γῇ τε κατορύξειε καὶ ἐνενήκοντα παραφυλάξειεν ἡμέρας μετὰ τὸ κατορυχθῆναι, εἶτα μετὰ ταῦτα ὀρύξειε καὶ λάβοι καὶ ἀφέλοι τὸ πῶμα, εὕροι ἂν ἀντὶ τοῦ κυάμου ἢ παιδὸς κεφαλὴν συνεστῶσαν, ἢ γυναικὸς αἰδοῖον. ὥςτε ἀφεκτέον κατὰ Πυθαγόραν κυάμου, ὡς καὶ τῶν λεγομένων χρυσολαχάνων, ἐπεὶ καὶ αὐτῶν ἡ γένεσις ἐξ ἐμμήνων γυναικῶν ἐστι. τούτου χάριν εἰς τοὺς τάφους κύαμοι ῥίπτονται ὑπὲρ σωτηρίας ἀνθρώπων. ὅτι δὲ κύαμος ἀπὸ τοῦ αἵματος εἴρηται, δυνατὸν τῇ πείρᾳ παραλαβεῖν· εἴ τις γὰρ αὐτὸν ἀποβρέξει ἐπὶ νυχθήμερον, τὸ ἐν αὐτῷ ὕδωρ λύθρον εὑρήσει.*

Διογένης δέ φησι κ. τ. λ.] *Diogenes Laërtius* memorat ille quidem, fabas a Pythagora vetitas, VIII. 19. 24. 34., sed haec mirifica non memorat. Quid quaeris? sunt haec ad verbum [fere] desumta ex Porphyrii libro De vita Pythagorae §. 44., unde his Laurentiànis medicina paratur. Similia, sed in verbis tamen dissimiliora leguntur in Origenis Philosophumenis p. 882. supra ed. Ruaei (tom. I.). Illud autem singulare est, quod Lydus hujus notitiae Diogenem auctorem prodit, quam tamen verbotenus ex Porphyrio desumsit. Proinde hic Laurentii locus eos advertet, qui librum illum Porphyrii esse negant, ut nuper admodum Letronne ad Champollionis Précis du Système Hieroglyph. p. 403. Si reapse Diogenes aliquis Pythagoricae illius vitae auctor fuerit, non Porphyrius (quod nunc in medio positum relinquo), forte cogitandum sit de eo Diogene, qui Juliani aetate floruit. Qua de re alibi a me dicetur. Ce. Porphyrii locus laud. p. 43. sq. ed. Amst. ita habet: *ἴσα δὲ κυάμων παρῄνει [ὁ Πυθαγόρας] ἀπέχεσθαι, καθάπερ ἀνθρωπίνων σαρκῶν. Ἱστοροῦσι δ' αὐτὸν ἀπαγορεύειν τὸ τοιοῦτο, ὅτι τῆς πρώτης ἀρχῆς καὶ γενέσεως ταραττομένης καὶ πολλῶν ἅμα συνενεγμένων καὶ συσπειρομένων, καὶ συσσηπομένων ἐν τῇ γῇ, κατ' ὀλίγον γένεσις καὶ*

Diogenes autem ait, ex eadem putredine et hominem exstitisse et fabam effloruisse. Cujus rei manifesta afferebat argumenta: si quis enim fabam arrodat dentibusque comminutam ferventibus solis radiis paululum exponat, tum post exiguum temporis intervallum redeat, humani cruoris odorem in ea percipiet: praeterea si florem emittente faba paululum aliquid floris in vas fictile immissum et operculo obtectum humi defodiat, atque ita defossum dies nonaginta conservet, tumque effodiat et promat atque operculum tollat, loco fabae aut pueruli caput, aut pudendum muliebre enatum reperiet. Itaque abstinendum faba ex Pythagorae praecepto, ut et aureis oleribus, quae dicuntur (i. e. atriplice), cum ea quoque ex mulierum menstruationibus generentur. Hujus rei gratia in sepulcra fabae conjiciuntur pro salute hominum. *Κύαμον* (i. e. fabam) autem a sanguine dictum esse, experiendo percipi potest: si quis enim eam madefecerit per noctis ac diei spatium, aquam quae in ea est cruorem factam reperiet.

διάκρισις συνέστη, ζώων τε ὁμοῦ γενομένων καὶ φυτῶν ἀναδιδομένων, τότε δὲ ἀπὸ τῆς αὐτῆς σηπεδόνος ἀνθρώπους συστῆναι, καὶ κυάμους βλαστῆσαι. τούτου τε φανερὰ ἐπῆγε τεκμήρια· εἰ γάρ τις διατρώγων κύαμον, καὶ τοῖς ὀδοῦσι λειάνας, ἐν ἀλέᾳ τῆς τοῦ ἡλίου βολῆς καταθείη πρὸς ὀλίγον, εἶτ᾽ ἀποστὰς ἐπανέλθοι μετ᾽ οὐ πολύ, εὕροι ἂν ὀδωδότα ἀνθρωπείου φόνου [Creuzer. ex Origene conjic. *γόνου*]· *εἰ δὲ καὶ ἀνθοῦντος ἐν τῷ βλαστάνειν τοῦ κυάμου, λαβών τις περκάζοντος τοῦ ἄνθους βραχύ, ἐνθείη ἀγγείῳ κεραμίῳ, καὶ ἐπίθεμα ἐπιθεὶς ἐν γῇ κατορύξειεν καὶ ἐννενήκοντα παραφυλάξειεν ἡμέρας μετὰ τὸ κατορυχθῆναι, εἶτα μετὰ ταῦτα ὀρύξας λάβοι, καὶ ἀφέλοι τὸ πῶμα, εὕροι ἂν ἀντὶ τοῦ κυάμου, ἢ παιδὸς κεφαλὴν συνεστῶσαν, ἢ γυναικὸς αἰδοῖον*: unde Jo. Lydum ita emendavi, ut primum ante *σηπεδόνος* ponerem *αὐτῆς*, quod in Schowii editione deest (facile autem post *ΑΠΟ ΤΗΣ* ob soni similitudinem excidere poterat *ΑΥΤΗΣ*); deinde Schowii *ἀνθρώπου*, quod hoc verborum nexu intelligi nullo modo potest, mutarem levi correctione in *ἄνθρωπον* (veritus *ἀνθρώπους* reponere, cum etiam *κύαμον*, non *κυάμους*, habeat Lydus), et *ἀναστάς* ante *ἐπανέλθοι* in *ἀποστάς*; porro ante *ἐπίθεμα* reponerem

30. *Οἱ δὲ μάγγιπες, οἱονεί, τεχνῖται τοῦ [δημώδους καὶ] ἀνδραποδώδους ἄρτου, ἔπεμπον τοῖς ἐν λόγῳ Ῥωμυλίας ἀννώνας· οὕτω δὲ ταύτας ἐκάλουν, διὰ τὸ κατὰ τὴν ἐννάτην ὥραν ἐπιδίδοσθαι πρὸς τοῦ Ῥωμύλου τὴν τροφὴν τοῖς στρατιώταις. — Καὶ γὰρ Οὐαλεντινιανὸς ἀπαίδευτος ἦν καὶ μόνον βαρύμηνις.*

31. *Τῇ πρὸ τεσσάρων Νωνῶν Μαρτίων ἄνεμον βιαιότερον ὡς ἐπίπαν πνεῖν προλέγει ὁ Εὔδοξος.*

c. III. p. 78. 32. *Τῇ πρὸ τριῶν Νωνῶν Μαρτίων ὁ πλοῦς τῆς Ἴσιδος ἐπετελεῖτο, ὃν ἔτι καὶ νῦν τελοῦντες καλοῦσι Πλοιαφέσια. ἡ δὲ Ἶσις τῇ Αἰγυπτίων φωνῇ παλαιὰ σημαίνεται, τουτέστιν, ἡ Σελήνη· καὶ προσηκόντως αὐτὴν τιμῶσιν ἐναρχόμενοι τῶν θαλαττίων ὁδῶν, διὰ τὸ αὐτήν, ὡς ἐλέγομεν, τῇ φύσει τῶν ὑδάτων ἐφεστάναι. φασὶ δὲ ταύτην καὶ ὑγιείας εἶναι δότειραν, κα-*

καὶ atque *κατορύξοι* et *παραφυλάξοι* et quod sequebatur simplex *ὀρύξοι* mutarem in *κατορύξειε*, rell.; denique pro Schowii *κατορωρυχθῆναι* [sic] scriberem *κατορυχθῆναι* et post *εὕροι* ponerem *ἄν*, quod item ob sequens *ἀντί* facile omitti poterat. — Pro Schowii *διατρώγων* Cod. Paris. *διατραγών*, fortasse ex correctione propter *λειάνας* quod sequitur; pro *ἐπίθεμα*, *ἐπίθημα*; pro *κατορύξοι*, propius ad Porphyrium accedens, *κατορύξει*; idem *κατορυχθῆναι* sine ullo mendo exhibet. Rb.

30. Schowius haec ita habet: *Οἱ δὲ μάγγιπες (οἱονεὶ τεχνῖται τοῦ ἀνδραπόδους) ἄρτους ἔπεμπον τοῖς ἐν λόγῳ Ῥωμυλίοις ἀνόνας.* Correxi locum partim ex ipso Lydo De magistr. III. 7. pag. 156. sq. ubi sic: *μάγκιπες* [*μάγγιπες* cadentis Graecitatis scriptura, ut *θριγγός* pro *θριγκός*, et similia. Cr.] *οἱ τοῦ δημώδους καὶ ἀνδραποδώδους ἄρτου δημιουργοί· ὑφ᾽ οἷς ἀρτοποιοὶ κ. τ. λ.* (ad quem locum vide Fuss. in Epist. ad Hasium p. 30), partim autem ex Creuzeri nota ad ipsius librum: Abriss der Röm. Antiqq. §. 39. p. 40. atque Hasii annotatione subjecta. — Paris. pro *ἀνδραποδώδους* habet *ἀνδραπώδους*, hoc saltem rectius, quod pro ō exhibet ω̄. Rb. *Ἄρτου* pro Schowii *ἄρτους* legendum ex Glossis in Basilica (edita a Labbeo 1607) apparet, ubi legimus: *Μάγκιψ, ὁ τεχνίτης τοῦ δημώδους ἄρτου. Ῥωμυλίοις*, uti mihi quidem videtur, aut delendum, aut in *Ῥωμυλίας* mutandum. Has. — Ad rem quod attinet, conferendus Creuzerus libro laudato, et quem ibidem excerpsit Joann. Lydus De magistr. III. 38. p. 216. ed. Fuss., ubi sic: *καὶ οἱ σίτου στρατιω-*

30. Mancipes autem, velut opifices plebeji ac servilis panis, mittebant principibus civitatis Romuleas annonas: ita autem has vocabant propterea quod nona hora a Romulo distribuebatur militibus victus. — Etenim Valentinianus stupidus fuit et solum iracundus.

31. A. d. IV Nonas Martias ventum vehementiorem ut plurimum flare praedicit Eudoxus.

32. A. d. III Nonas Martias Isidis Navigium agebatur, quod etiam nunc agentes *Πλοιαφέσια* vocant. Isis autem Aegyptiorum lingua idem quod *antiqua* valet, id est, Luna: et merito eam colunt ingredientes itinera marina, propterea quod illa, ut diximus, aquarum naturae praeest. Dicunt autem hanc etiam sanitatis esse auctorem, quemadmodum nos Aescula-

τικοῦ, οἱονεὶ ἀννονιακοῦ προεστηκότες φροντίσματος. Sunt autem *annonae* panes, qui militibus ad victum praebebantur. Vide Lamprid. Alexandr. Sever. cap. XLI. et XLII. Quod autem a *nona hora* descendere dicit vocem, cum potius ab *anno* derivanda sit, in eo egregie fallitur Lydus. — Locutio οἱ ἐν λόγῳ, i. e. *principes civitatis, nobiles*, obvia est etiam in Lydi opusculo De magistr. III. 50. p. 240. *Αὐτῶν οὖν τῶν ἐν λόγῳ ἀμοιβαδὸν τὴν ἀρχὴν παραλαμβανόντων* κ. τ. λ., ubi Fussius, nescio quo errore ductus, vertit: „Cum igitur *clari oratores* magistratu vicissim potirentur" rell., cum eum vulgata illa locutio, ἐν λόγῳ (καὶ ἀριθμῷ) εἶναι, qua et ipse Jo. Lydus libro laud. III. 18. p. 180. utitur, fugisse haud veri sit simile. Rr.

Καὶ γὰρ Οὐαλεντινιανὸς — *βαρύμηνις*] Mutila haec sunt et mendosa. Apogr. Marinum: *Οὐαλεντινιανὸς α*. Sch. Ex Apographo Mariniano correxi *Οὐαλεντινιανὸς* pro *Οὐαλεντιανὸς*, quod Schowii editio habet. — Ammianus Marcellin. lib. XXIX. §. 2. *Adulescente enim acerbitate, rationum inimica rectarum, trux suopte ingenio Valentinianus — per asperos actus velut aestu quodam fluctuum ferebatur et procellarum: adeo ut irascentis saepe vox et vultus et incessus mutaretur et color*. Rr.

32. ὁ πλοῦς τῆς Ἴσιδος] De *Isidis Navigio*, quod III Non. Mart. celebrabatur, vid. Gassendi Kalendar. in Graev. Thes. vol. VIII. p. 158. Ceterum *Πλοιαφέσια* nomen in Lexicis frustra quaesivi. Rr.

ἡ δὲ Ἴσις — παλαιά] Vid.

θάπερ ἡμεῖς τὸν Ἀσκληπιόν. ταὐτὸν δ' ἂν εἴη· ὥςπερ γὰρ ἡμεῖς τὸν Ἥλιον εἰς τὸν Ἀσκληπιὸν λαμβάνοντες μετὰ τὰς ἐκείνου δυσμάς, τῆς νυκτὸς ἐπιγινομένης, αἴτιον αὐτὸν τοῦ ὕπνου καὶ νυκτὸς καὶ ἀναπαύσεως, αἴτιον καὶ δοτῆρα τῆς ὑγείας — — μυθεύουσιν. ὁ δὲ Χαιρωνεὺς Ἶσιν μὲν τὴν Γῆν εἶναι βούλεται, καὶ Ὄσιριν τὸν Νεῖλον, Τυφῶνα δὲ τὴν θάλατταν, εἰς ἣν ὁ Νεῖλος ἐμπίπτων ἀφανίζεται.

33. Τὴν Τύχην οἱ Ἕλληνες γράφουσι βουπρόσωπον· ἐγὼ δ' οἶμαι τὴν ὑγρὰν εἶναι οὐσίαν, ὅθεν καὶ ἀκουὰν [sic] αὐτὴν Ῥωμαίοις ἔθος καλεῖν, ἀπὸ τῆς ἰσότητος (τὸ δ' ὕδωρ ὁμοιομερὲς καὶ ἴσον τὴν φύσιν)·
p. 79. καὶ καλῶς ἀκουὰ πρὸς αὐτῶν ὠνόμασται, ἐπειδὴ τὴν ἰσότητα, ἤτοι ὁμοιομερείαν, ἀπὸ τοῦ ἀκουὰ κατὰ παραγωγὴν ἐπικαλοῦσιν.

34. Ἐπὶ Ταρκυνίου Πρίσκου τοῦ ῥηγὸς Ἀμάλθεια τοὔνομά τις γυνὴ ἧκεν ὡς αὐτόν, ἐπιφερομένη τρεῖς βίβλους (χρησμοὶ δὲ Σιβύλλης τῆς Κυμαίας ἐτύγχανον). ἐπεζήτει δὲ [τὸν κατὰ] τριάκοντα τούτους ἀποδόσθαι χρυσῶν. τοῦ δε καταφρονήσαντος, ἀγανακτήσασα ἡ γυνὴ τὸ ἓν τῶν βιβλίων ἔκαυσεν. εἶτα αὖθις

Creuzer. Symbol. vol. IV. pag. 80. Rn.

ὥςπερ γὰρ ἡμεῖς — μυθεύουσιν] Corrupta haec sunt et mutila; sententia forte ita supplenda est: *Quemadmodum nos* (Graeci) *in sole, quem sub Aesculapii nomine intelligimus, omnem vigoris et sanitatis fontem quaerimus, sic illi* (Aegyptii) *in luna, quam Isidem vocant.* Sch. Si quid excidit, id quod veri est simile, post ὑγείας fere haec excidisse videntur: οὕτως ἐκεῖνοι τὴν Ἶσιν, οἱονεὶ, τὴν Σελήνην, αἰτίαν καὶ δότειραν τῆς ὑγείας. — De Sole, tanquam Aesculapio vid. Macrob. Saturn. I. 20. p. 307. ed. Bip. Conf. Creuzer. ad Cic. De nat. deor. III. 22. p. 612. — Post Ἀσκλ. λαμβάν. Paris. exhibet ἤ. Rn.

ὁ δὲ Χαιρωνεὺς κ. τ. λ.] *Plutarchus* De Isid. et Osir. cap. 32. pag. 363. D. pag. 489. Wyttenb. παρ' Αἰγυπτίοις Νεῖλον εἶναι τὸν Ὄσιριν, Ἴσιδι συνόντα τῇ γῇ, Τυφῶνα δὲ τὴν θάλασσαν, εἰς ἣν ὁ Νεῖλος ἐμπίπτων ἀφανίζεται καὶ διασπᾶται. Etymol. m. in Ἶσις: Ἴσον γίνεται Ἶσις· ἡ αὐτὴ γάρ ἐστι τῇ γῇ· καὶ γὰρ ἡ γῆ ἴση ἐστὶ καὶ σφαιροειδής. Rn.

pium. Idem autem hoc fere fuerit: ut enim nos Solem in Aesculapium accipientes post illius occasum, cum nox oboritur, auctorem eum somni et noctis et quietis, auctorem atque effectorem sanitatis, [sic illi —] fabulantur. Scriptor autem Chaeroneus (Plutarchus) Isidem Terram esse vult, et Osirin, Nilum; Typhonem autem mare, in quod incidens Nilus evanescit.

33. Fortunam Graeci pingunt bovina facie: ego vero existimo, humidam esse substantiam, unde etiam *aquam* eam Romani vocare solent, ab aequitate (aqua autem aequalibus partibus constat et aequa est natura): et bene aqua ab iis nominata est, cum aequitatem, vel aequalitatem partium ab aqua ex derivatione vocent.

34. Regnante Tarquinio Prisco mulier quaedam Amalthea nomine venit ad eum, offerens tres libros (oracula autem Sibyllae Cumanae erant). Cupiebat autem triginta eos vendere numis aureis. Ille vero cum eam contemsisset, irata mulier unum librorum combussit. Post cum rursus eum adiisset, etiam pro

33. *Τὴν Τύχην — βουπρόςωπον*] Apogr. Mar. *βουπρόσωπον*. In adiectis *aqua* cum *aequa* confunditur. Sch. Ex Apographo Mariniano et Codice Paris. cum illo consentiente formam usitatiorem *βού—* posui. Ceterum *βουπρόςωπος* Lexicis addendum. — In iis quae sequuntur *aqua* ab *aequa* derivatur, ut Varro ab Ant. Augustino ad Festum in *Aqua* laudatus: *Aqua, quod aequa summa.* Multo durius Festus: *Aqua dicitur, a qua juvamur.* — Ante verba *κατὰ παραγωγ.* pro *ἀκοά* posui *ἀκουά*. Paris. *ἄκουα*. Rn.

34. In hoc fragmento ut primum re critica perfungar, monebo, pro *Ἀμαλθία* me reposuisse *Ἀμαλθεία*, quae usitata est scriptura. Deinde verba *τὸν κατά* ante *τριάκοντα* suspecta mihi sunt, quam suspicionem positis uncinis significavi. Fuit quum suspicabar *τονκατα* corruptum esse ex *τηνικαῦτα*. Nunc vero ex *τριάκοντα*, quod ut a librario aberrantibus oculis bis poneretur, facile fieri poterat, ortum mihi esse videtur istud *τὸνκατα*. Qua in re nisi fallor, prorsus delenda ista verba sunt. Utut est, *τὸν κατά* hoc orationis

ὡς αὐτὸν γινομένη ἠξίου καὶ ὑπὲρ τῶν ἀπολειπομένων δύο τοὺς αὐτοὺς τριάκοντα λαβεῖν χρυσούς. τοῦ δὲ ἔτι μᾶλλον αὐτὴν παριδόντος, καὶ τὸ ἕτερον ἔκαυσε. πάλιν δὲ ὑπὲρ τοῦ λειπομένου ἑνὸς τὴν αὐτὴν ἐπιζητούσης τοῦ χρυσίου ποσότητα, στοχασάμενον εἰκὸς τὸν βασιλέα, ὡς ἀναγκαῖα μᾶλλον ἐτυγχανε τὰ βιβλία, πρίασθαι παρ' αὐτῆς τὸ λειπόμενον, εἶτα, εὑρόντα ἐν αὐτῷ τὰς Ῥωμαίων τύχας κατ' ἐξαίρετον καὶ μόνας ἐγγεγραμμένας, ἑξήκοντα πατρικίων συστήματι τὴν τούτων παραδοῦναι φυλακήν.

35. *Νώναις Μαρτίαις ὁ Βάῤῥων ὄρθρου τὸν Στέφανον δύεσθαι λέγει, καὶ πνεῖν τὸν Βοῤῥᾶν.*

C. IV. p. 80. 36. *Εἴδοις Μαρτίαις ἑορτὴ Διός*, διὰ τὴν μεσομηνίαν, καὶ εὐχαὶ δημόσιαι ὑπὲρ τοῦ ὑγιεινὸν γενέσθαι τὸν ἐνιαυτόν. ἱεράτευον δὲ καὶ ταῦρον ἑξέτη ὑπὲρ τῶν ἐν τοῖς ὄρεσιν ἀγρῶν, ἡγουμένου τοῦ ἀρχιερέως

nexu ferri nullo pacto potest. Rr. Pro πρίασθαι Codex: ἐπρίατο. Reposui πρίασθαι, suadente orationis contextu. Sch. Paris. quoque ἐπρίατο, et pro πατρικίων συστήματι, πατρικ. συστήματα [sic]. — Ceterum ex Varronis libris deperditis Rerum divinarum hausisse Lydus videtur, unde Lactantius I. 6. iisdem propemodum verbis hanc rem narrat. Rr. Propius ad Lydi verba accedunt haec Servii in Aen. VI. 72: *Sed constat, regnante Tarquinio, quandam mulierem, nomine Amaltheam, obtulisse ei novem libros, in quibus erant fata et remedia Romana, et pro his poposcisse ter centum Philippeos, qui aurei tunc pretiosi erant*, etc. Unde veri est simile, in Lydo numorum numerum esse corruptum. Noli autem quaerere, qui Olympiade LV haec mulier Philippeos poscere a Tarquinio potuerit. *Κυμαίας*: Cymaeam, Cumaeam et Cumanam eandem esse Sibyllam, dudum docuit Salmasius ad Solin. p. 52. sq. Cf. Buenemann. ad Lactant. l. l. p. 40. Scholiastes Platonis p. 61. Ruhnken. Ἑβδόμη, ἡ Κυμαία μὲν γένος, ὄνομα δὲ Ἀμάλθεια· οἱ δὲ Ἐροφίλην φασί· παρά τισι δὲ κλῆσιν ἠνέγκατο Ταράξανδρα· Βιργίλιος δὲ ὁ Ῥωμαίων ποιητὴς Δηϊφόβην αὐτὴν ὀνομάζει. Quae eadem, Photii nomine, leguntur in Bibliotheca Coisliniana p. 347. sq. Tibullus contra II. 5. 67. sq.: *Quidquid Amalthea, quidquid Mermessia dixit; Herophile Phoebo grataque quod monuit* — ubi vide Heynii et Wunderlichii annott.

duobus reliquis eosdem triginta numos aureos poscebat. Ille autem cum etiam magis eam neglexisset, alterum quoque combussit. Rursus deinde pro reliquo uno eandem illa poscente auri summam, regem, ratum videlicet, valde necessarios fuisse libellos, emisse ab ea eum, qui reliquus erat; post, inventis in eo Romanorum fatis prae ceteris solis conscriptis, sexaginta patriciorum collegio eos custodiendos tradidisse.

35. Nonis Martiis Varro mane Coronam occidere ait, et flare Boream.

36. Idibus Martiis feriae Jovis, propterea quod medius mensis est, et preces publicae pro salubritate anni. Sacrificabant autem etiam taurum sex annorum pro agris montanis, ducente (pompam) pontifice

Cr. Vid. praeterea et de hac Cumana et reliquis Sibyllis *Sibyllina Oracula — renovata et notis illustrata a Jo. Opsopoeo. Paris. MDCVII.* ibique excerptos veteres scriptores, in primis pag. 14. sq. p. 144. 462. sqq. Adde *Samuelis Petr. Planandri Tentamen academicum De oraculis Sibyllinis. Londini Gothorum MDCCXXXV.* Conf. Creuzer. ad Cic. De nat. deor. II. 3. p. 221. not. 26. Rs.

35. Jo. Lydus De ostent. p. 212. et p. 214. *Νώναις Μαρτίαις. Δύεται ὁ ἵππος ἀπὸ πρωΐ καὶ βοῤῥᾶς φυσᾷ. Δύεται δὲ καὶ ὁ στέφανος ὄρθρου.* Cf. Ptolem. Inerrant. stell. signif. p. 55. Petav. Ovidio (Fast. III. 459. sqq.) VIII Id. Mart. Corona oritur. Adde Ideler. Ueber — d. Fasti des Ovid. pag. 143. Ceterum inserendum hoc fragmentum reliquis Varronis fragmentis. Rs.

36. Quae in hoc fragmento Lydus in unum diem conjicit, ea in tres, certe duos dies dispertienda sunt. Nam quod Idibus Martiis Jovis ferias fuisse docet, hoc recte dicit, quandoquidem omnes Idus Jovi sacrae erant (vide supra III. 7. med.). Sed quod addit, preces publicas his feriis fieri solitas pro anni salubritate, ex eo mihi apparet, confudisse Lydum has Jovis ferias cum iis, quae a. d. III Id. Mart. Jovi Cultori agebantur (vid. Vetus Kalendarium Romanum in Graevii Thesaur. vol. VIII. p. 98.). De tauro pro agrorum montanorum fertilitate sacrificari solito quae deinde sequitur narratio, ea ad ipsas Idus pertinere videtur, id est, ad Annae Perennae ferias, cui teste Macrobio Saturn. I. 12. sacrificabant, ut *annare perennareque commode liceret.* Incide-

καὶ τῶν κανηφόρων τῆς μητρόχου [sic]. *ἤγετο δὲ καὶ ἄνθρωπος περιβεβλημένος δοραῖς, καὶ τοῦτον ἔπαιον ῥάβδοις λευκαῖς ἐπιμήκεσι, Μαμούριον αὐτὸν καλοῦντες. οὗτος δὲ τεχνίτης ἐν ὁπλοποιΐᾳ γενόμενος, διὰ τὸ μὴ τὰ διοπετῆ ἀγκίλια συνεχῶς κινούμενα φθείρεσθαι, ὅμοια ἐκείνων κατεσκεύασε τῶν ἀρχετύπων· ὅθεν παροιμιάζοντες οἱ πολλοί, ἐπὶ τοῖς τυπτομένοις διαγελῶντες, φασίν, ὡς τὸν Μαμούριον αὐτῷ παίζοιεν οἱ τύπτοντες· λόγος γάρ, καὶ αὐτὸν ἐκεῖνον Μαμούριον, δυςχερῶν τινων προςπεσόντων ἐπὶ τῇ τῶν ἀρχετύπων ἀγκιλίων ἀποσχέσει τοῖς Ῥωμαίοις, παιόμενον ῥάβδοις ἐκβληθῆναι τῆς πόλεως. Ταύτην τὴν ἡμέραν ὁ Μητρόδωρος κακὴν παραδίδωσι.*

37. *Ἡ πρὸ δεκαεπτὰ Καλενδῶν Ἀπριλίων ἄπρακτος. ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ Εὔδοξος τοὺς Ἰχθύας ἀνίσχειν καὶ Βοῤῥᾶν πνεῖν παραδίδωσι.*

C. V. 38. *Λίβερ παρὰ Ῥωμαίοις ὁ Διόνυσος, οἱονεί,*
p. 81. *ἐλεύθερος, τουτέστιν, Ἥλιος. Μυστήρια ἀπὸ τῆς στε-*

bant autem hae feriae in ipsas Idus Martias. Quanquam ut haec etiam ad Jovis Cultoris, ita quae de illius feriis tradit Lydus, ad Annae Perennae ferias referri possunt. Mamuralia denique, quae Lydus item Idibus esse ait, non ipsis Idibus, verum pridie Idus erant, ut idem illud quod paulo ante attuli vetus Kalendarium docet. — Ad singula verba quod attinet, vox *μητρόχου*, quam frustra quaesieris in Lexicis, valde mihi quidem suspecta est. Etiamsi enim *ο* ante *χ* mutaveris in *ου*, ut sit *μητρούχου*, quae forma magis respondeat analogiae, quam dicunt, eorum vocabulorum, quae a verbo *ἔχειν* descendunt: quid tandem hoc loco sit *canephoros, cui mater est*, equidem non video. Fuit cum de *μητρῴον* cogitabam, qua tamen voce non plus proficitur. Quae cum ita sint, quomodo emendem depravatam, uti videtur, vocem, non habeo, nisi ut *η* mutem in *ι*, quae literarum confusio saepissime apud Lydum obvia est, ut sit *μιτρόχου*, et eam dicat Noster canephoron, quae ferebat vittam, qua opus ad sacrificandum est. Atque hanc meam conjecturam in conversione quoque Latina secutus sum. — Mamurii historiam prope verbotenus ex Planudeis excerptis insertam legimus supra III. 29., unde *ἀποσχέσει* pro *ὑποσχέσει*, quod fuerat hoc loco, recepi, item *Μάμουρον*, quod bis

maximo et canephorarum ea, quae ferebat vittas. Agebatur autem et homo coriis involutus, atque hunc verberabant baculis albis longis, Mamurium eum vocantes. Hic autem cum armorum faber esset, ne ancilia, quae coelitus deciderant, semper movendo conficerentur, similia illorum fecit exemplarium. Unde multitudo eos, qui verberantur, deridens, proverbii loco dicit, Mamurium ea re ludi ab iis, qui plagas illis infligunt. Fertur enim et ipse ille Mamurius, cum molestiae quaedam accidissent Romanis, propterea quod primigeniis ancilibus abstinuissent, baculis percussus urbe ejectus esse. Hunc diem Metrodorus infaustum prodit.

37. Dies XVII ante Kalendas Apriles feriatus. Hoc die Eudoxus Pisces oriri et Boream flare prodit.

38. Liber apud Romanos vocatur Dionysus, velut, *ἐλεύθερος* (liber), id est, Sol. *Μυστήρια* (mysteria)

sequebatur, cum tamen infra ante verba *δυςχερῶν τινων* esset *Μαμούριον*, correxi. Pro *ῥάβδοις λευκαῖς* excerptum Planud. habet *ῥ. λεπταῖς*: utrum rectius, an secus, mihi quidem haud constat. Rн.

ὁ Μητρόδωρος] Affert Jo. Lydus in opusculo De ostentis pag. 256. Metrodori librum *περὶ τῆς ἐφημέρου τῶν φαινομένων ἐπιτολῆς τε καὶ δυσμῶν.* Vide de eo Plutarch. De placit. philos. II. 1. p. 566. Wyttenb. Rн.

37. *τοὺς Ἰχθύας ἀνίσχειν*]. Ovidius Fast. III. 711. hoc die Scorpium oriri ait. Occidere alterum Piscium docet V Non. Mart. vers. 399. Vid. Ideler. Ueber — d. Fasti des Ovid. p. 161. Conf. Vossium ad Arat. 361. 547. 706. Rн.

38. Pertinent haec ad d. XVI Kal. April., quo die Bacchanalia celebrabantur. Vid. Ovid. Fast. III. 713. sq. Lydus quoque sub finem hujus fragmenti Bacchanalia memorat. De universo hoc capite vid. Creuzer. Meletem. I. p. 20., ubi not. 15. sic: „Ex ejusmodi locis Plutarcheis (De esu carnium p. 131. cett.) multa sumserunt Jo. Lydus De mensib. p. 81. sqq. et p. 126. sq. atque Eudocia in Viol. p. 118. sqq.“ Cf. eundem ad Cic. De nat. deor. II. 24. p. 300. sq. ejusque Symbol. vol. III. p. 135. p. 368. sqq. p. 379. p. 430. Rн.

τουτέστιν, Ἥλιος] Fragmm. Orphica IV. p. 455. ed. Herm. *Ἥλιος, ὃν Διόνυσον ἐπίκλησιν καλέουσιν.* Cf. Macrob. Saturn. I. 18. Cr.

Μυστήρια] Mysteria Bacchica dicit, de quibus vid. Creu-

ῥήσεως τοῦ μύσους, ἀντὶ τοῦ, ἁγιοσύνης. Διόνυσος, δι᾽ ὃν ἡ νύσσα (ὁ καμπτήρ) καὶ ἡ περικύκλησις τοῦ
p. 82. χρόνου. Τέρπανδρός γε μὴν ὁ Λέσβιος Νύσσαν λέγει τετιθηνηκέναι τὸν Διόνυσον, τὸν ὑπό τινων Σαβάζιον ὀνομαζόμενον, ἐκ Διὸς καὶ Περσεφόνης γενόμενον, εἶτα ὑπὸ τῶν Τιτάνων σπαραχθέντα. φέρεται δὲ καί τις μῦθος περὶ αὐτοῦ κατὰ τὸν Ἀπολλόδωρον, ὡς εἴη γεγονὼς ἐκ Διὸς καὶ Γῆς, τῆς δὲ Γῆς Θεμέλης προςαγορευομένης, διὰ τὸ εἰς αὐτὴν πάντα καταθεμελιοῦσθαι, ἣν κατὰ συναλλαγὴν ἑνὸς στοιχείου, τοῦ σ, Σεμέλην οἱ ποιηταὶ προςηγορεύκασι. κατὰ δὲ τοὺς ποιητὰς Διόνυσοι πέντε· πρῶτος Διὸς καὶ Λυσιθέας· δεύτερος ὁ Νείλου, ὁ καὶ βασιλεύσας Λιβύης καὶ Αἰθιοπίας καὶ Ἀραβίας· τρίτος Καβίρου παῖς, ὅςτις

zer. Symbol. vol. III. p. 319. sqq. Ceterum quam recte explicet Lydus vocem, ipse viderit. Rr.

Διόνυσος κ. τ. λ.] Mirum quantum variant veteres in explicando Bacchi nomine. Fragm. Orph. VII. 6. p. 464. Hermann. *Διώνυσος δ᾽ ἐπεκλήθη, Οὕνεκα δινεῖται κατ᾽ ἀπείρονα μακρὸν Ὄλυμπον.* Etymol. m. p. 251. *οἱ δὲ Δεύνυσον, ἐπειδὴ βασιλεὺς ἐγένετο Νύσσης· δεῦνον δὲ τὸν βασιλέα λέγουσιν οἱ Ἰνδοί.* Conf. Creuzer. Symb. vol. I. p. 155. vol. III. p. 122. sqq. Alia derivatio recurrit in capite nostro: *Διόνυσον δέ, ὡςανεὶ τὸν τοῦ Διὸς νοῦν.* Rr.

Τέρπανδρός γε — Νύσσαν] Nyssa s. Nysa Nympha quaedam est, Aristaei filia, quae Bacchum in Nysa monte nutrivit. Hygin. fab. 182. Diodor. Sic. III. 70. ibique Wesseling. Cf. Creuzer. Symb. vol. III. p. 99. 101. 191. 358. sq. et qui in Creuzeri margine laudatur Boettiger. in libro vernaculo, qui inscribitur Amalthea, vol. III. Praefat. p. VII. Rr.

τετιθηνηκέναι τὸν Διόν.] In codice menda manifesta: *λέγεται τεθῆναι τὸν Δ.* quam ita correxi. Sch. Cod. Paris. item *τεθῆναι.* Rr.

Σαβάζιον ὀνομαζόμενον] Diodor. Sic. IV. p. 212. *Φασὶ γὰρ (οἱ Ἕλληνες) ἐκ Διὸς καὶ Περσεφόνης Διόνυσον γενέσθαι τὸν ὑπό τινων Σαβάζιον ὀνομαζόμενον.* Cf. Cic. De nat. deor. III. 23. pag. 618. ed. Mos. et Creuz., ubi in notis Diodori locus adhibetur. Rr.

εἶτα ὑπὸ τῶν Τιτ. σπαραχθ.] Fragmm. Orph. VIII. 46. p. 469. Herm. ex Proclo: *ἑπτὰ δὲ πάντα μέρη κούρου διεμοιρήσαντο — φησὶν ὁ θεολόγος περὶ τῶν Τιτάνων.* Rr.

κατὰ τὸν Ἀπολλόδωρον] Apollodor. Biblioth. III. 4. 3.

ἀπὸ τῆς στερήσεως τοῦ μύσους (i. e. a privatione sceleris), pro, sanctitate. *Διόνυσος* (Dionysus), *δι' ὃν ἡ νύσσα* (i. e. per quem meta) et rotatio (s. conversio) temporis. Terpander vero Lesbius a Nyssa dicit nutritum esse Dionysum eum, qui a nonnullis Sabazius nominatur, Jove et Proserpina natum, post a Titanibus dilaniatum. Fertur autem et fabula quaedam de eo, auctore Apollodoro, quasi natus sit Jove et Tellure, cum videlicet Tellus *Θεμέλη* (Themele) appelletur, propterea quod in eam omnia *καταθεμελιοῦνται* (i. e. in ea fundantur), quam commutata una litera S Semelen poëtae appellarunt. Ex poëtarum autem sententia Dionysi quinque sunt: primus e Jove et Lysithea natus; secundus Nilo, qui et Libyae et Aethiopiae atque Arabiae rex fuit; tertius Cabiro

pag. 256. sq. ed. Heyn. Conf. Fragmm. libri *Περὶ θεῶν*, ubi Heynius p. 399. nostrum locum recepit. Rr.

τῆς δὲ Γῆς Θεμέλης προςαγ.] Etymol. Gud. in *Σεμέλη* p. 498. *Σεμέλη θεός, θεμελίς, θεμελιῶτις οὖσα. θέμελις ἡ γῆ προςαγορεύεται· διὰ τὸ ἐν αὐτῇ πάντα καταθεμελιοῦσθαι· καὶ κατ' ἐναλλαγὴν τοῦ θ εἰς σ Σεμέλη.* Rr.

κατὰ δὲ τοὺς ποιητὰς Διόν. πέντε] Cf. Cic. De nat. deor. III. 23. p. 617. sqq. ed. Mos. et Creuz. ibique Davis. et reliqui Interprett. Cf. etiam Eudociae Viol. p. 118. ed. Villoison. Cr.

πρῶτος Διὸς καὶ Λυσιθ.] Cic. l. l. *primum e Jove et Proserpina natum. Λυσίθεαν* Creuzerus pro ipsa Proserpina accipi posse suspicatur, si *Liberam* cogites. Conf. Creuzer. Symb. vol. III. p. 338. Rr.

δεύτερος ὁ Νείλου] Pro *ὁ Νείλου* codex ita: *ὀνείλαου.* Sch. Cic. l. l. p. 618. *secundum Nilo, qui Nysam dicitur interemisse. Ἀραβίας* dedi pro *Ἀῤῥαβίας.* Rr.

τρίτος Καβ. — Καβ. τελετή] In *τῆς . . . . . . εβ.* tantum lacunae spatium. Sch. In Cod. Paris. item vacuum relictum spatium. Creuzerus in Dionyso p. 151. ope loci Ciceroniani explet lacunam, ponens *Ἀσίας*, id quod recepi. Pro *Καβιρικὴ τελ.* Paris. habet *Καβειρικὴ τελ.* Vid. de hac re Creuzer. Dionys. pag. 152., quo auctore in libris scribitur *Κάβειρος*, in numis *Κάβιρος*. Sed addit: „Tu vero cave quidquam tentaveris in eo scriptore, quem jam supra in alius nominis scriptione a communi consuetudine abire vidimus.“ — Cic. l. l. *tertium Ca-*

τῆς Ἀσίας ἐβασίλευσεν, ἀφ' οὗ ἡ Καβιρικὴ τελετή· τέταρτος ὁ Διὸς καὶ Σεμέλης, ᾧ τὰ Ὀρφέως μυστήρια ἐτελεῖτο, καὶ ὑφ' οὗ οἶνος ἐκεράσθη· πέμπτος ὁ Νίσου καὶ Θυώνης, ὃς κατέδειξε τριετηρίδα. καὶ ταῦτα μὲν οἱ Ἕλληνες. οἱ δέ γε Ῥωμαῖοι τὸν Διόνυσον Βακχευτὴν τοῦ Κιθαιρῶνός φασιν, οἱονεί, βακχευτὴν καὶ ἀνατρέχοντα ἀνὰ τὸν οὐρανόν, ὃν ἐκ τῆς τῶν ἑπτὰ συμφωνίας ἀστέρων Κιθάρωνα ὠνόμασαν· ὅθεν Ἑρμῆς κιθάραν δίδωσι μυθικῶς τῷ Ἀπόλλωνι, οἷον, ὁ Λόγος τῷ Ἡλίῳ τὴν τοῦ παντὸς ἁρμονίαν. ἐν ἀποῤῥήτῳ δὲ τῷ Διονύσῳ τὰ μυστήρια ἐτελεῖτο, διὰ τὸ πᾶσιν ἀπόκρυφον εἶναι τὴν τοῦ Ἡλίου πρὸς τὴν τοῦ παντὸς φύσιν κοινωνίαν. καὶ φαλλοὺς ἐν τοῖς ἱεροῖς αὐτοῦ παρελάμβανον, οἱονεί, τὰ γεννητικὰ ὄργανα· καὶ ἔσοπτρον, οἱονεί, τὸν διαυγῆ οὐρανόν· σφαῖραν δέ, οἱονεί, τὴν Γῆν· ὁ γὰρ Πλάτων ἐν τῷ
p. 83 Τιμαίῳ φησίν· „Γῇ μὲν τὸ σφαιρικὸν εἶδος.“ διὸ δὴ καὶ ὁ Πυθαγόρας ἐν ταῖς δέκα σφαίραις οὕτως καὶ αὐτῆς [sic] ψυχὰς ἐνεσπάρθαι φησί. Πυριγενέα δὲ αὐτὸν καὶ Παγκρατῆ ἐν τοῖς ἱεροῖς ἐκάλουν, ὅτι τὴν μὲν φύσιν πυρώδης ἐστὶν ὁ Ἥλιος, τοῦ δὲ παντὸς ἐπάρχει καὶ κρατεῖ. καὶ πάνθηρα δὲ παρ' αὐτοῦ

prio patre, eumque regem Asiae fuisse dicunt; cui Sabazia sunt instituta — ubi pro *Caprio* Jac. Gronov. legit *Cabiro*. Rn.

τέταρτος — ἐκεράσθη] ᾧ τὰ Ὀρφ. auctore Creuzero dedi pro ὧν τ. Ὀ. — Cic. l. l. *quartum Jove et Luna, cui sacra Orphica putantur confici*. Haec si sequaris, pro Σεμέλης legendum putaveris Σελήνης. De mysteriis Orphicis vid. Fragmenta Orph. XVII. p. 477. Herm. Cf. Creuzer. Symb. vol. III. pag. 148. sqq. Rn.

πέμπτος — τριετηρίδα] Cic. l. l. *quintum Niso natum et Thyone, a quo Trieterides constitutae putantur:* unde Νύσου mutavi in Νίσου. De Trieteridibus cf. Creuzer. Symb. vol. III. p. 96. — de Thyone ibid. pag. 107. sq. et Moser. ad Ciceronis locum laud. Rn.

βακχευτὴν — ὠνόμασαν] Sic in Orph. hymn. Πρὸς Μούσ. vers. 9. laudat. a Creuzero in Dionyso pag. 245. χορευτής dicitur Bacchus. Post οὐρανόν supplevi ὅν, quo carere nullo modo possumus. Rn.

patre, qui in Asia regnavit, a quo initia Cabirica sunt instituta; quartus Jove et Semele, cui sacra Orphica conficiuntur, a quo et vinum mixtum est; quintus Niso natus et Thyone, a quo Trieterides constitutae sunt. Et haec quidem Graeci. Romani autem Dionysum Bacchantem Cithaeronis dicunt, velut, bacchantem et salientem per coelum, quod ex septem concentu stellarum Citharonem nominaverunt: unde Mercurius citharam dat ex fabula Apollini, tanquam, Ratio Soli universi harmoniam. In occulto autem Bacchi mysteria celebrabantur, propterea quod omnibus occulta est Solis cum universi natura communio. Et phallos in sacris ejus assumebant, velut, membra genitalia; et speculum, tanquam, pellucidum coelum; globum autem, tanquam, Tellurem: Plato enim in Timaeo ait: „Terrae globosam speciem (assignemus).“ Unde videlicet et Pythagoras in decem sphaeris ita etiam ejus animas [*sic*] insitas dicit. *Πυριγενέα* autem eum (i. e. ex igne progenitum) et *Παγκρατῆ* (i. e. omnipotentem) in sacris vocabant, quod igneus natura Sol est, et universum regit ac comprehendit. Et panthera ab eo nomen trahere faciunt, quasi *τὴν*

Ἑρμῆς κιθάραν δίδωσι κ. τ. λ.] Haec usque ad verba *παντὸς ἁρμονίαν* Lambecius ad Codin. pag. 152. ed. Paris. verbotenus affert. Cum quibus cf. ibidem exscriptum Proclum in Comment. ad Platon. Cratyl. Rr.

καὶ φαλλοὺς κ. τ. λ.] Vid. Creuzer. Symb. vol. III. p. 450. Rr.

Πλάτ. ἐν τῷ Τιμ.] Errat Lydus. Plato enim in Tim. p. 55. St. p. 71. Bekker. sic habet: *γῇ μὲν δὴ τὸ κυβικὸν εἶδος δῶμεν.* — *Γῇ* pro Schowii *Γῆ* dedi ex Platone. Rr.

καὶ αὐτῆς [sic] *ψυχάς*] Conjicio *καὶ αὐτὸς ψυχάς*. Has. Nisi fort. ad antecedens *Γῇ* referendum est *αὐτῆς*. Rr.

Πυριγενέα κ. τ. λ.] Creuzer. in Dionyso p. 254. sq. ita habet: „Orphici certe theologi eorumque sequaces philosophi hunc deum in eam partem acceperunt, ut vel ipsum solem vel solis filium dicerent.“ Cf. ibi laudd. locos, ex quibus Creuzerus Lydum sua desumsisse dicit. Rr.

πάνθηρα] *Pardus* cum aliis bestiis, cane, tigri, leopardo,

τοὔνομα ποιοῦσιν ἀποδεχόμενον, οἱονεί, τὴν πάνθηρον Γῆν ἐξ αὐτοῦ λαμβάνουσαν τὴν ζωοποιὸν καὶ εὐφραντικὴν τροφήν. καὶ Βάκχας αὐτῷ καὶ Νύμφας, οἱονεί, τὰ ὕδατα, ποιοῦσι πειθαρχοῦντα, τῇ δὲ τοῦ Ἡλίου κινήσει ἡ τῶν ὑδάτων φύσις ζωογονεῖται· κύμβαλα δὲ καὶ θύρσους αὐταῖς διδόασι, τὸν τῶν ὑδάτων ἦχον· καὶ ὑπὸ Σατύρων ἐλαυνομένας τὰς Μαινάδας, οἷον, ὑπὸ τῶν ἀνέμων ὠθουμένης τῆς τῶν ὑδάτων φύσεως, βροντὰς καὶ κτύπους ἀποτελεῖσθαι. Διόνυσον δέ, ὡςανεί, τὸν τοῦ Διὸς νοῦν, οἱονεί, τὴν τοῦ κόσμου ψυχήν· πολλαχοῦ γὰρ εὑρίσκομεν, ὡς ὁ σύμπας κόσμος Ζεὺς ὀνομάζεται διὰ τὸ ἀείζωον καὶ ἀτελεύτητον. Σεμέλης δὲ αὐτὸν ποιοῦσιν υἱόν, ὡς ὑπὸ Γῆν κρυπτόμενον, καὶ διὰ τοῦ Ἑρμοῦ, τουτέστι, τοῦ λόγου, προϊόντα· καὶ τῷ μηρῷ τοῦ Διὸς ἐντρεφόμενον, οἱονεί, ἐν τοῖς ἀποῤῥήτοις τοῦ κόσμου λανθάνοντα· καὶ Διθύραμβον καὶ Διμήτορα, τὸν δύο προόδους λαχόντα, τὴν μὲν ἀνατολικήν, πρὸς Νότον, ἐν χειμῶνι· τὴν δὲ βορείαν, πρὸς δυσμάς, ἐν τῷ θέρει. καὶ ταῦτα μὲν περὶ Διονύσου. Ἐν δὲ τῇ ἡμέρᾳ τῶν Βακχαναλίων Δημόκριτος δύεσθαι τοὺς Ἰχθύας λέγει, ὁ δὲ Βάῤῥων ἀνεμομαχίαν ἔσεσθαι παραδίδωσιν. ουτως μὲν ἡ παλαιότης περὶ τὰ Διονύσια. Οἱ Χαλδαῖοι τὸν θεὸν Ἰαὼ λέγουσιν (ἀντὶ τοῦ, φῶς νοητόν)

Baccho sacer erat. Cf. Creuzer. Symb. vol. III. p. 114. — *πάνθηρα* scripsi pro Schowii *πάνθηρον*; neque enim dubium est, quin aberrantia oculorum (paulo enim post, ante *Γῆν* sequitur *πάνθηρον*) *ον* pro *α* positum a librario sit. Rr.

ἐλαυνομένας τὰς Μαινάδας] Codex mendose: *ἐλαυνόμενος τὰς μ.* Sch. Cod. Paris. item *ἐλαυνόμενος*. Rr.

Διόνυσον δέ] Ad *Διόνυσον δὲ* ex sequentibus *ποιοῦσιν* revocandum. Sch. Immo *ἐκάλουν* ex antecedentibus. Rr.

ὡς ὁ σύμπ. κόσμ. Ζεὺς ὀνομ.] V. c. apud Orphea in Fragmm. VI. p. 456. sqq. Herm. passim, in primis vers. 14. *Ζεὺς πόντου ῥίζα, Ζεὺς ἥλιος ἠδὲ σελήνη κ. τ. λ.* Rr.

Διθύραμβον καὶ Διμήτορα] *Διμήτωρ* Bacchus dicitur inde quod uno patre et duabus matribus, Semele et Proserpina,

πάνθηρον Γῆν (i. e. Terram, quae omnes feras capit) ab eo accipientem nutrimentum recreandi et laetificandi vim habens. Et Bacchas ei Nymphasque, tanquam, aquas, faciunt servire; Solis autem motu aquarum natura fecundatur: cymbala autem et thyrsos ei dant, (tanquam) aquarum fremitum; et Maenades (s. Bacchas), quae a Satyris agitantur, velut, cum a ventis aquarum natura impellatur, tonitrua et strepitus effici. Dionysum autem (eum vocabant), velut, *Διὸς νοῦν* (i. e. Jovis mentem), quasi, mundi animam: saepe enim reperimus, universum mundum Jovem nominari, propterea quod semper viget et infinitus est. Semeles autem eum faciunt filium, ut eum, qui sub Terra abditur et per Mercurium, id est, orationem, prodit: et in femore Jovis nutriri, velut, in secretis locis mundi latentem: et *Διθύραμβον* (Dithyrambum) et *Διμήτορα* (i. e. duabus matribus natum), tanquam eum, qui duos exitus sortitus est, orientalem, meridiem versus, hyeme; septentrionalem, ad occidentem versus, aestate. Haec hactenus de Dionyso. Bacchanaliorum autem die Democritus occidere Pisces dicit, Varro ventorum pugnam futuram docet. Ita antiquitas circa Bacchanalia. Chaldaei deum Iao dicunt (pro, lumen quod mente percipitur)

prognatus est. Vid. Creuzer. Symb. vol. III. p. 97. ibique laudat. Moser. ad Nonn. Dionys. IX. 10. pag. 105. Conf. Voss. Etymol. in *Dithyrambus*. Rn.

τὴν μὲν ἀνατολικήν] Paris. τ. μ. ἀνατολήν. Rn.

Ἐν δὲ τῇ ἡμ. τῶν Βακχαν. κ. τ. λ.] XVI Kal. April. Nost. De ost. p. 216. ex Claud. Tusco: *Τῇ πρὸ ιϛ́ Καλ. Ἀνεμομαχία· ὁ δὲ βοῤῥᾶς ἐπικρατεῖ*: itaque non Liberalibus, sed postridie. — Alterum Piscium condi Ovidius dicit V Non. Mart. Fast. III. 400. Conf. Ideler. Ueber — d. Fasti des Ovid. p. 161. Rn.

Ἰαώ] Sic Diod. Sic. I. 94. Macrob. Saturn. I. 18. Theodoret. Quaest. ad Exod. XV. vocem יַהְוֶה pronuntiandam dicunt. Vid. Gesen. Lex. Hebr. s. v. In explicatione hujus nominis valde discrepat Lydus a V. T. Interpretibus. Rn.

p. 87. τῇ Φοινίκων γλώσσῃ, καὶ Σαβαὼθ δὲ πολλαχοῦ λέγεται, οἷον, ὁ ὑπὲρ τοὺς ἑπτὰ πόλους, τουτέστιν, ὁ δημιουργός.

c. VI. 39. Πρὸ δεκαπέντε Καλενδῶν Ἀπριλίων ὁ Εὐκτήμων ποικίλους ἀνέμους πνέειν λέγει. Κεφαλαίαν δὲ Ἀθηνᾶν τὴν φρόνησιν ἄν τις εἴποι· καὶ γὰρ ἐπὶ τοῦ βρέγματος, κατὰ τὸ ἀντικέφαλον, ἐναποκεῖσθαι λέγεται [πρὸς ταῖς ῥίζαις τοῦ ἐγκεφάλου] τοῖς ἀνθρώποις ἡ φρόνησις. ὅθεν ὀργιζόμενον Ἀχιλλέα Ὅμηρος ἐκ τοῦ βρέγματος πιεζόμενον ὑπὸ τῆς Ἀθηνᾶς ἐποίησε, λέγων·

— ξανθῆς δὲ κόμης ἕλε Πηλείωνα.

καὶ γλαυκῶπιν αὐτὴν διὰ τὸ πυρῶδες γράφουσι, καὶ γλαῦκα αὐτῇ, τὸ ὄρνεον, προςνέμουσιν, ὅπερ ἐγρήγορε διὰ πάσης τῆς νυκτός, ὡς ἄν τις καὶ ἀεικίνητος τὴν φύσιν· τὸ γὰρ παῦλαν ἔχον κινήσεως παῦλαν ἔχει ζωῆς, κατὰ Πλάτωνα.

40. Πρὸ δεκατεσσάρων Καλενδῶν Ἀπριλίων ἑορτὴ παρὰ Ῥωμαίοις τιμωμένη, οὐχ ὡς Ῥωμαϊκή, ἀλλ' ὡς μεγίστην παρ' Αἰγυπτίοις ἔχουσα τιμὴν δι' αἰτίαν τοιαύτην. τοῦ Νείλου τὴν ἐτήσιον ἐπίδοσιν τῶν ὑδάτων ἀρνουμένου ποτέ, καὶ ταύτῃ τῶν Αἰγυπτίων ἀπολλυμένων, δαίμων τις ἀγαθὸς εἰς ἄνθρωπον φανείς, ὅλον τὸ σῶμα πεπηλωμένος, ἐξεβόα τοῖς Αἰγυ-
p. 88. πτίοις ἀναβλύσαι τὸν Νεῖλον, καὶ αὐτὸν ἐμπεσεῖν

Σαβαὼθ — λέγεται] Errat Noster; neque enim simpliciter Hebraeis *Zebaoth* dicitur Deus, sed semper junctim: אֱלֹהֵי צְבָאוֹת, אֱלֹהִים צְבָאוֹת, יְהוָֹה אֱלֹהֵי צְבָאוֹת, i. e. *Deus exercituum coelestium.* Vid. Gesen. Lex. s. v. — Conf. cum his infr. no. 98. Falso a שֶׁבַע Lydus derivat hanc vocem. Rr.

39. *Πρὸ δεκαπέντε — ποικίλους ἀνέμ.*] Nostro De ostent. p. 216. Ἀνεμομαχία. Rr.

Κεφαλ. δὲ Ἀθην. τὴν φρόν.] Vid. Creuzer. Symb. vol. II. pag. 728. ibique notat. Schol. ad Odyss. XIX. 33. sqq. ὀρθῶς δὲ πεποίηκε τὴν Ἀθηνᾶν, φρόνησιν οὖσαν, καθαρὸν αὐτῷ

Phoenicum lingua, et Sabaoth vero saepe dicitur, velut, is qui est super septem polos, id est, deus opifex (s. procreator mundi).

39. A. d. XV Kalendarum Aprilium Euctemon varios ventos flare dicit. *Κεφαλαίαν Ἀθηνᾶν* (i. e. Minervam capitalem) mentem aliquis dicat: etenim in sincipite, ad occipitium, sita esse dicitur [prope radices cerebri] hominibus mens. Unde irascentem Achillem Homerus sincipite premi (s. apprehendi) a Minerva fecit, dicens:

— et flava coma prehendit Pelidem.

Et oculis caesiis eam propter naturam igneam pingunt, et noctuam ei, avem, attribuunt, ut quae vigilat per totam noctem, ut quaedam, quae et semper movetur natura: quod enim terminum habet motus, idem terminum habet vitae, ut Plato docet.

40. A. d. XIV Kalendarum Aprilium feriae sunt, quae apud Romanos celebrantur, non tanquam Romanae, sed quod maximo honore apud Aegyptios afficiuntur, hanc fere ob causam. Nilus cum annuum incrementum aquarum recusaret aliquando, ideoque Aegyptii interirent, bonus quidam daemon, specie humana adsumta, toto corpore luto obductus, praedicabat Aegyptiis exundasse Nilum seque ipsum in-

[Ulixi] *παρέχειν τὸ φῶς*. De *Κεφαλαίᾳ*, *Capta*, *Capitali*, vid. Creuz. l. l. p. 817. et Allegor. nomin. deor. in Creuz. Meletematib. I. p. 45. Rr.

ἐπὶ τοῦ βρέγματος κ. τ. λ.] Cf. Plutarch. De plac. philos. IV. 5. p. 624. sq. ed. Wyttenb. Rr.

κάτὰ τὸ ἀντικέφαλον] Vocem *ἀντικέφαλον* in Lexicis non reperio. Ex etymologia verti per *occipitium*. Verba *πρός* — *ἐγκεφάλου* glossema esse puto; quam ob rem uncinis inclusi. Rr.

Ὅμηρος] Iliad. I. 197. Rr.

καὶ γλαυκῶπιν — *κατὰ Πλάτωνα*] Eadem fere vid. supra III. 30. Pro *γλαῦκα* fuerat *γλαῦκιν*, quod mendum ex loco laud. elui. Pro *ἀεικίνητος*, quae vera lectio est, Paris. habet *ἀκίνητος*. Rr.

τοῖς ὕδασι· τῶν δὲ ἀπιστησάντων, ἔργῳ δὲ τἀληθὲς εὑρόντων, ἑορτὴ παρ' αὐτοῖς τε καὶ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ὡρίσθη, λεγομένη Πηλούσιος. Μικρὰς Ἀθήνας ἐκάλουν τὴν Φιλαδέλφειαν διὰ τὰς ἑορτὰς καὶ τὰ ἱερὰ τῶν εἰδώλων.

41. Τῇ πρὸ δεκαμιᾶς Καλενδῶν Ἀπριλίων δένδρον πίτυς παρὰ τῶν δενδροφόρων ἐφέρετο ἐν τῷ Παλατίῳ. τὴν δὲ ἑορτὴν Κλαύδιος ὁ βασιλεὺς κατεστήσατο, ἀνὴρ οὕτω δίκαιος περὶ τὰς κρίσεις, ὡς μητέρα, τὸν ἑαυτῆς παῖδα ἀρνουμένην, κελεῦσαι ὡσανεὶ ξένην γαμηθῆναι αὐτῷ, τὴν δὲ ἀποπίπτουσαν [sic] εἶναι μητέρα.

42. Τῇ πρὸ δέκα Καλενδῶν Ἀπριλίων καθαρμὸς σάλπιγγος καὶ κίνησις τῶν ὅπλων, καὶ τιμαὶ Ἄρεος καὶ Νερίνης, θεᾶς οὕτω τῇ Σαβίνων γλώσσῃ προςαγορευομένης, ἣν ἠξίουν εἶναι τὴν Ἀθηνᾶν, ἢ καὶ Ἀφροδίτην· νερίνη γὰρ ἡ ἀνδρία ἐστί, καὶ νέρωνας τοὺς ἀνδρείους οἱ Σαβῖνοι καλοῦσιν. αὐτὴν δὲ μετὰ Ἄρεος ἡγεῖσθαι τῶν πολέμων καὶ Ὅμηρος δείκνυσι, λέγων·

Ταῦτα δ' Ἄρηϊ θοῷ καὶ Ἀθηνᾷ πάντα μελήσει.

οἱ γὰρ Ἀφροδίτην εἶναι νομίζοντες τὴν Νερίνην πλανῶνται, καὶ μάρτυς κἀνταῦθα Ὅμηρος·

Οὔ τοι, τέκνον ἐμόν, δέδοται πολεμήϊα ἔργα.

p. 86. 43. Ὁ Φίλιππος δύεσθαι τῇ πρὸ ἐννέα Καλενδῶν

40. λεγομ. Πηλούσιος] Paris. Πηλούσιον, fortasse rectius. Ceterum a voce πηλός derivandum esse hoc nomen, neminem fugit. Rr.

41. ἐφέρετο ἐν τῷ παλατ.] De Praeposit. ἐν pro εἰς vid. supra ad num. 3. Rr.

ἀποπίπτουσαν] Leg. ἀποπτύουσαν. Has.

42. καθαρμὸς σάλπιγγος] Vid. Varro De lingua Lat. V. 3. Festus in *Tubilustrium* p. 578. Dacer. ibique Interprr. Cr. Cf. Creuzer. in: Abriss der Röm. Antiqq. p. 296. ejusque Symbol. vol. II. p. 775. vol. IV. p. 401. Rr.

Ἄρεος καὶ Νερίνης] De Nerine dea, quae modo cum Venere, modo cum Minerva comparabatur, vid. Creuzer. Symbol. vol. II. pag. 967. — A.

cidisse in aquas. Illi vero cum fidem non habuissent, re autem verum esse comperissent, feriae apud ipsos et Graecos institutae sunt, quae dicebantur Pelusius (fort. Pelusium). Parvas Athenas vocabant Philadelphiam propter ferias et templa idolorum.

41. A. d. XI Kalendarum Aprilium pinus arbor a dendrophoris in Palatium ferebatur. Has autem ferias Claudius imperator instituit, vir tanta justitia in judiciis, ut matrem, filium suum recusantem, juberet tanquam alienam ei nubere, illa autem respuens hoc, esset mater (s. sese confiteretur matrem).

42. A. d. X Kalendarum Aprilium tubilustrium et armorum motus, et honores Martis ac Nerinae, deae, quae Sabinorum lingua ita appellatur, quam volebant esse Minervam, vel etiam Venerem: *nerine* enim fortis est, et *nerones* a Sabinis fortes vocantur. Ipsam autem cum Marte praeesse bellis Homerus quoque significat, dicens:

Haec autem Marti celeri et Minervae omnia cordi erunt.

Qui enim Venerem esse putant Nerinem, ii errant, et testis hac quoque in causa Homerus est:

Non tibi, mea nata, concessa sunt opera bellica.

43. Philippus occidere a. d. IX Kalendarum Apri-

Gell. N. A. XIII. 21. *Neriene* scribit. Rr.

καὶ νέρωνας τοὺς ἄνδρ. κ. τ. λ.] Sueton. Tiber. cap. 1. *quo* (Neronis cognomine) *significatur lingua Sabina fortis ac strenuus.* Conf. A. Gell. N. A. XIII. 22. Cr. Noster De magistr. I. 23. p. 44. *καὶ Νέρων ὁ ἰσχυρός, τῇ Σαβίνων φωνῇ.* Rr.

καὶ Ὅμηρος δείκνυσι] Iliad. V. 430. Rr.

πλανῶνται] Vereor, ne Laurentius noster fallatur. In Sabinorum religione utique armata esse Venus potest, neque quidquam efficitur loco Homerico. Vid. Creuzer. l. l. Est autem ille Homeri locus Il. V. 428. Rr.

43. *δύεσθαι — τὰς Ὑάδας*] Ovidio occidunt Hyades XVI Kal. Maj., quem vid. Fast. IV. 677. sq. Vid. Ideler. Ueber d. Fasti des Ovid. p. 153. Cf. Voss. ad Arat. 172. Creuzer. Dionys. p. 272. Rr.

Ἀπριλίων τὰς Ὑάδας μετὰ Νότου, ἀνίσχειν λέγει ὁ Μητρόδωρος. Τῇ πρὸ ὀκτὼ Καλενδῶν ἰσημερία ἐαρινή.

ΑΠΡΙΛΙΟΣ.

Cap. I. 44. *Τοῦ πρώτου μηνός, ὡς ἐλέγομεν, κατὰ τὴν τῆς μονάδος ἐξοχὴν ταῖς τιμαῖς τῶν νοητῶν ἀνατεθέντος, εἰκότως ὁ μετ' αὐτόν, τουτέστιν, ὁ δεύτερος, ὃν πατρίως Ῥωμαῖοι Φεβρουάριον καλοῦσι, κατὰ τὸ ἄπειρον τοῦ ἀριθμοῦ Πλούτωνι καὶ τοῖς καταχθονίοις ἀφωρίσθη. Ἀΐδην δὲ αὐτὸν καλοῦσιν· ἡ γὰρ δυὰς ὡς ἀνείδεος καὶ ἀόριστός ἐστιν, ὅθεν αὐτὸς τῶν ἀειδῶν καὶ ἀπόστασιν ἀπὸ τῶν θείων ἐσχηκότων βασιλεὺς εἶναι λέγεται. ὀρθῶς οὖν ὁ Φιλόλαος τὴν δυάδα Κρόνου σύνευνον εἶναι λέγει, ὃν κατὰ τὸ προφανὲς χρόνον ἄν τις εἴποι. συνάπτεται δὲ τῷ χρόνῳ ἡ δυάς, ὡς τῆς φθορᾶς αἰτίῳ. μήτηρ δὲ αὐτῷ τυγχάνει τῆς ῥευστῆς οὐσίας* [sic]. *τὸν δὲ* p. 87. *τρίτον, τουτέστι, τὸν Μάρτιον, εἴτε κατὰ τὸν πρῶτον περιττόν, εἴτε ὡς πάτριον θεόν, εἰς τοῦτο τάξεως ἀριθμοῦ ἀνέθεντο· ἡ γὰρ τριὰς ἀρχὴ ἀριθμοῦ· ὥστε οὐκ ἔξω φιλοσοφίας τὸν Ἄρεα ζευγνύουσι τῇ Ἀφροδίτῃ· τῇ γὰρ δυάδι συνελθούσης μονάδος, πρῶτος ἀριθμὸς ἐτέχθη, ὃς καλεῖται ὑπ' ἐνίων τέλειος, ὅτι*

Τῇ πρὸ ὀκτὼ Καλ.] Conf. Ovid. Fast. III. 876. sq. — Nost. De ost. p. 216. in a. d. IX Kal. (*τῇ πρὸ θ' Καλ.*) aequinoctium vernum ponit; Ptolem. Inerrant. stell. signif. p. 55. Petav. VII Kal. April. Rr.

ἈΠΡΙΛΙΟΣ] Sic dedi pro *ἈΠΡΙΛΛΙΟΣ*, secutus Nostr. De ost. pass. Quanquam Theodor. Gaza De mensib. cap. VIII. scribit *Ἀπρίλι* in cas. Dativo. Rr.

44. *εἰκότως ὁ μετ' αὐτόν*] Virgulam, quae in Schowii editione est post *εἰκότως*, expunxi et post *ἀνατεθέντος* posui. Rr.

Ἀΐδην δὲ αὐτὸν καλ. κ. τ. λ.] Etymol. Gud. s. v. p. 7. *παρὰ τὸ ἀΐδης ᾅδης· τὸ δὲ ἀΐδης παρὰ τὸ εἴδω, βλέπω, ἴδης, καὶ μετὰ τοῦ στερητικοῦ ᾱ, ἀΐδης· ἐν ᾧ οὐδὲν βλέπομεν.* Cf. Eudoc. Viol. p. 13. et Platon. Cratyl. p. 403. a. ibique Heindf. p. 68. Plutarch. De occulte vivendo p. 1130. A. De dyade vid. Böckh. ad Philol. fragmm. p. 55. sq. et quae ibi p. 51. ex Nicomacho in medium proferuntur. Rr.

lium Hyades cum Noto, oriri ait Metrodorus. A. d. VIII Kalendarum aequinoctium vernum.

APRILIS.

44. Primo mense, ut diximus, ob monadis praestantiam honoribus eorum, quae mente percipiuntur, dicato, merito is, qui eum sequitur, id est, secundus, quem patrio sermone Romani Februarium vocant, ob imparem numeri naturam Plutoni et inferis consecratus est. *Ἀΐδην* autem eum vocant: dyas enim quasi figura carens et infinita est, unde ipse eorum, quae cerni non possunt et distant a divinis, rex esse dicitur. Recte igitur Philolaus dyadem Saturni conjugem esse ait, quem cum veri specie tempus aliquis dixerit. Conjungitur autem cum tempore dyas, tanquam corruptionis causâ. Mater autem ei est fluidae essentiae [*sic*]. Tertium autem, id est, Martium, sive ob primum imparem, sive tanquam patrium deum, in hoc ordine numeri posuerunt: trias enim principium numeri: ut non extra philosophiam Martem jungant Veneri; cum dyade enim postquam coiit monas, primus numerus genitus est, qui vocatur a nonnullis

ἀπὸ τῶν θείων] Paris. *ἐκ τ. θ.* Rn.

Κρόνου σύνευνον] In Theol. Arithm. 14. p. 12. Ast. Jovis mater dicitur: *ὅτι καὶ Διομήτορα ταύτην ὠνόμαζον, ὡς Διὸς μητέρα (Δία δ' ἔλεγον τὴν μονάδα) καὶ Ῥέαν ἀπὸ τῆς ῥύσεως καὶ ἀπὸ τῆς τάσεως.* Rn.

μήτηρ δὲ αὐτ. κ. τ. λ.] Postrema: *μήτηρ δὲ α.* mutila sunt. Codex in textu: *μήτηρ δὲ αὐτῇ τ.* inter lineam: *μήτηρ δὲ αὐτῷ τ.* quod adsumsi. Tota sententia forte ita supplenda est: *πατὴρ μὲν τῷ Ἀΐδῃ Κρόνος, μήτηρ δὲ αὐτῷ τυγχάνει Ῥέα, θεὸς τῆς ῥευστῆς ο.* Scn.

εἴτε ὡς πάτριον θεόν] Cf. Ovid. Fast. IV. 26. et 55. Rn.

ἡ γὰρ τριὰς ἀρχ. ἀρ.] Cf. supra II. 7. et IV. 21. Rn.

τὸν Ἄρεα ζευγν. τ. Ἀφρ.] Ovid. Fast. IV. 59. Cf. Varro De ling. Lat. V. p. 50. Scal. Rn.

τῇ γὰρ δυάδι συνελθ. μον.] Vid. Böckh. ad Philol. fragmm. p. 56. Rn.

ὅς καλεῖται ὑπ' ἐνίων κ. τ. λ.] Sunt haec Anatolii in Theolog. Arithm. 16. p. 14. Ast.,

πρῶτος τὰ πάντα σημαίνει, καὶ πρῶτος ἔδειξεν ἀρχήν, μέσα, τέλος. τὸν δὲ τέταρτον (Ἀπρίλιον ὀνομάζουσι) κατὰ τὴν τῶν στοιχείων φύσιν τῷ τετάρτῳ ἀριθμῷ ἀνέθεντο, τουτέστιν, Ἀφροδίτῃ· ἡ γὰρ τοῦ παντὸς αἰσθητοῦ φύσις ἐκ τεσσάρων ἐστὶ στοιχείων, αὐτὴ δ' ἂν εἴη κατὰ τοὺς φυσιολόγους Ἀφροδίτη. πρῶτος οὖν τετράγωνος ἀριθμὸς οὗτος καὶ τετρακτύς, ἀλλὰ μὴν καὶ πρῶτος ἔδειξε τὴν στερεὰν φύσιν· σημεῖον γάρ, εἶτα γραμμή, εἶτα ἐπιφάνεια, εἶτα στερεόν, ὅ ἐστι σῶμα. ἐκ τεσσάρων δὲ ἡ τοῦ τετάρτου ἀριθμοῦ — — Ἀφροδίτῃ, τουτέστι, τῇ φύσει τῶν πραγμάτων ἀνέθεντο. ἀνθ' ὅτου δὲ οὕτως ἔδοξε Ῥωμαίοις τὸν τέταρτον ὀνομάσαι μῆνα, διὰ βραχέων ἐρῶ· τέως δὲ κατὰ τὸ πρόσθεν ἐπηγγελμένον ὀλίγα ἄττα
c 11. περὶ τῆς κατὰ Ἀφροδίτην θεωρίας διαλήψομαι. Οἱ φυσικοὶ τοιγαροῦν τὸν ἐαρινὸν εἶναι καιρὸν τὴν Ἀφρο-
p. 88. δίτην βούλονται, οὗτος δ' ἂν εἴη ὁ ἐν Ταύρῳ Ἥλιος· καὶ ἀποστρεφομένην αὐτὴν τὸν Ἄρεα ποιοῦσιν, ὡς ἐλέγομεν, ὥςπερ, τὸν Ἄρεος μῆνα, οὗτος δ' ἂν εἴη ὁ Μάρτιος, προςτιθεμένην δὲ τῷ Ἀδώνιδι, τουτέστι,

ubi sic: Ὅτι ὁ τρία πρῶτος περισσὸς καλεῖται ὑπ' ἐνίων τέλειος, ὅτι πρῶτος τὰ πάντα σημαίνεται ἀρχὴν καὶ μέσον καὶ τέλος. Ra.

τὸν δὲ τέταρτον — ἀνέθεντο — Ἀφροδ.] Conf. Ovid. Fast. IV. 13. sqq. et vers. 99. et Plutarch. Vit. Num. cap. 19. Ra.

ἡ γὰρ τοῦ παντὸς αἰσθ. κ. τ. λ.] Cf. supra II. 7. fin. et Creuzer. Commentat. Herodott. I. p. 136., ubi hic ipse locus tractatur. Ra.

πρῶτ. οὖν τετράγωνος ἀρ.] Cf. Nicomach. Institut. arithm. II. 9. p. 119. Ast. et Animadvers. p. 283. sq. Ra.

καὶ πρῶτος ἔδειξε κ. τ. λ.] Theol. Arithm. 24. p. 23. Ast. Πρώτη ἡ τετρὰς ἔδειξε τὴν τοῦ στερεοῦ φύσιν, σημεῖον γάρ, εἶτα γραμμή, εἶτα ἐπιφάνεια, εἶτα στερεόν, ὅ,τι σῶμα. Conf. Macrob. In Somn. Scip. II. 2. post init. Ra.

ἐκ τεσσάρων δὲ — ἀνέθεντο] Ultima haec mutila videntur. Sch.. Non videntur solum, sed procul dubio sunt haec mutila, id quod positis post ἀριθμοῦ lineolis significavi. In Ἀφροδίτῃ subscripsi Iota, ut cum sequente φύσει congrueret. Ceterum ex iis, quae antecedunt, locum mutilatum ita re-

perfectus, quod primus universa significat, et primus monstravit initium, medium, finem. Quartum autem (Aprilem nominant) secundum elementorum naturam quaternario numero dicarunt, id est, Veneri: universi enim sensibus subjecti natura quatuor constat elementis, ipsa autem forte sit ex Physiologorum sententia Venus. Primus igitur quadratus numerus hic est et quaternio, verum et primus monstravit solidam naturam: signum enim, deinde linea, tum superficies, post solidum, quod est corpus. Ex quatuor autem quaternarii numeri — — Veneri, id est, rerum naturae, dicarunt. Quare autem ita visum sit Romanis quartum nominare mensem, paucis dicam: ante autem, ut prius significatum est, pauca quaedam de ea quae ad Venerem pertinet doctrina disseram. Physici igitur vernum tempus Venerem esse volunt, id autem fere fuerit Sol in Tauro: et aversari eam Martem faciunt, ut diximus, velut, Martis mensem, hic autem sit Martius; conjungi autem cum Adonide,

stituere conatus sum (rectene, an secus, in suspenso relinquam): *ἐκ τεσσάρων δέ, ἣ* (sic lego pro *ἡ*) *τοῦ τετάρτου ἀριθμοῦ* [*ἡ φύσις τῶν πραγμάτων· διὸ τὸν Ἀπρίλιον τῇ*] *Ἀφροδίτῃ, τουτέστι, τῇ φύσει τ. πρ. ἀνέθ.* Rr.

κατὰ τὸ πρόσθεν ἐπηγγ.] Schow. sic: *κατὰ τὸν πρ. ἐπηγγ.* Male. Aut ante vocem *ἔλεγα* inserendum *τρόπον*, aut certe id quod praecedit *τόν* mutandum in *τό*. Has.

Οἱ φυσικοί] Cum quorum placitis conferenda sunt, quae poëtae hac de re cecinerunt: e. gr. Ovid. Fast IV. 91. sqq., potissimum vers. 125. sqq. Rr.

καὶ ἀποστρ. — ὡς ἐλέγομεν] *ὡς ἐλέγομεν* flagitante nexu dedi pro Schowii *ὡς λέγομεν*. Dicit enim, se supra (no. 27.) de eadem re egisse. Quo ex loco item *Ἄρεα* ante *ποιοῦσιν* reposui pro Schowii *ἀέρα*, quod ferri nullo pacto potest, et post *ἐλέγομεν* addidi *ὥσπερ*, quo vix carere possimus. Sunt autem quae huc pertinent Lydi verba haec: *Ἀποστρέφεται δέ, ὥσπερ κατὰ τὸν μῦθον, Ἀφροδίτη τὸν Ἄρην, κ. τ. λ.* Rr.

τῷ Ἀδώνιδι, τουτέστι, τ. Μ.] De Adonide vid. Creuzer. ad Cic. De nat. deor. III. 23. not. 93. pag. 623. Conf. ejusd. Symbol. vol. II. pag. 105. sq., ubi de hoc quoque loco agitur Rr.

τῷ Μαΐῳ, καθ' ὃν ἤδη καὶ ἐαρίζει τὰ ὄρνεα· τοῦτον δὲ ἀναιρεθῆναι ὑπὸ τοῦ Ἄρεος μεταβληθέντος εἰς ὗν, οἱονεί, τὸ ἔαρ ὑπὸ τοῦ θέρους ἀναιρεῖσθαι· θερμὴ γὰρ ἡ φύσις τοῦ ὑός, καὶ ἀντὶ τοῦ θέρους αὐτὸν οἱ μυθικοὶ λαμβάνουσιν. η ὡς ἄλλαις δοκεῖ, Ἄδωνις μέν ἐστιν ὁ καρπός, Ἄρης δὲ ὁ σῦς· πολέμιον δε τὸ ζῶον τοῖς καρποῖς, ὥςπερ σωτήριος βοῦς· καὶ διὰ τοῦτο Αἰγύπτιοι ἔτι καὶ νῦν βοῶν μὲν ὡς ἐπίπαν ἀπέχονται, τοῖς δὲ ὑείοις ὡς μάλιστα πρὸς ἐδωδὴν κατακέχρηνται. Εὐριπίδης δὲ Ἀφροδίτην αὐτὴν ἀξιοῖ ὀνομασθῆναι ἐκ τοῦ ἄφρονας τοὺς ἐρῶντας ἀποτελεῖν.
p. 80. ὁ δὲ Χρύσιππος οὐ Διώνην ἀλλὰ Διδόνην αὐτὴν ὀνομάζεσθαι ἀξιοῖ παρὰ τὸ ἐπιδιδόναι τὰς τῆς γενέσεως ἡδονάς, Κύπριν δὲ ὀνομασθῆναι παρὰ τὸ κύειν παρέχειν, καὶ Κυθερείην ὁμοίως, παρὰ τὸ μὴ μόνον ἀνθρώποις, ἀλλὰ καὶ θηρίοις τὸ κύειν ἐπιδιδόναι. ἔνθεν Ἑρμῆς ἐν τῇ Κοσμοποιΐᾳ τὰ μὲν ὑπὲρ ὀσφὺν ἄῤῥενα τῆς Ἀφροδίτης, τὰ δὲ μετ' αὐτὴν θήλεα παραδίδωσιν· ὅθεν Πάμφυλοι καὶ πώγωνα ἔχουσαν ἐτίμησαν Ἀφροδίτην ποτέ. τεχθῆναι δ' αὐτὴν ἀξιοῦσιν ἀπὸ τῶν Κρόνου μηδέων, τουτέστιν, ἀπὸ τοῦ αἰῶνος, ἡ δὲ

τοῦτον δὲ ἀναιρ.] Ad τοῦτον δὲ ἀναιρεθῆναι repetendum οἱ φυσικοὶ ποιοῦσιν ex praecedentibus. Sch.

Εὐριπίδης δὲ Ἀφροδ. κ. τ. λ.] Euripid. Troad. vers. 989: τὰ μῶρα πάντ' ἐστὶν Ἀφροδίτη βροτοῖς. Cf. Etymol. Gud., ubi male Euripidis sententia sic redditur: τὰ μωρὰ γὰρ πάντεσσι γίνονται βροτοῖς. Cf. s. v. Ἀφρογένειαν, et Etym. m. in Ἀφροδίτη p. 179. Rh.

ὁ δὲ Χρύσιππος κ. τ. λ.] Recepit hunc locum Baguet. in commentat. De Chrysippi vita cett. p. 237. quem confer. — Aliis Διώνη non ipsa Venus est, sed Veneris mater. Apollod. Biblioth. I. 3. Ζεὺς — ἐκ Διώνης γεννᾷ Ἀφροδίτην. Cf. Nostr. infr. — Etymol. m. in Διώνη: ἢ ἀπὸ τοῦ διδῶ, Διδώνη καὶ Διώνη, ἡ διδοῦσα τὰς τῆς γενέσεως ἡδονάς. Ibid. in Κύπρις p. 546. 31. ἔστιν οὖν κατὰ συγκοπὴν εἰρημένον, ἀπὸ τοῦ κύω, κυόπορις, ἡ τὸ κύειν πορίζουσα, τουτέστι παρέχουσα. Cf. Etym. Gud. s. v. pag. 354. et Festus in *Cypria*. — Κυθερείην dedi pro vitioso Κυθηρίην. Vid. Homer. Hymn. IX. 1. et quae praeterea laudat Creuzer. in Symb.

id est, Majo, quo et jam vernant aves: hunc autem interfectum a Marte converso in suem, quasi, ver ab aestate interfici: calida enim natura suis, et in aestatem eum Mythici accipiunt. Vel ut aliis videtur, Adonis fructus est, Mars sus: infestum autem animal fructibus, ut salutaris bos: quamobrem Aegyptii etiam nunc bovibus ut plurimum abstinent, suillis autem (carnibus) quam maxime ad vescendum utuntur. Euripides autem *Ἀφροδίτην* (Aphroditen) eam vult nominatam *ἐκ τοῦ ἄφρονας τοὺς ἐρῶντας ἀποτελεῖν* (i. e. inde quod insanos amantes reddat). Chrysippus autem non *Διώνην* (Dionen), verum *Διδόνην* (Didonen) eam nominari vult propterea quod *ἐπιδίδωσι* (i. e. dat) generationis voluptates, *Κύπριν* (Cyprin) autem nominatam *παρὰ τὸ κύειν παρέχειν* (i. e. eo quod conceptum efficit), et *Κυθερείην* (Cythercam) pariter, eo quod non solum hominibus, verum etiam bestiis *τὸ κύειν ἐπιδίδωσι* (i. e. concipiendi facultatem praebet). Inde Hermes in *Κοσμοποιΐᾳ* (i. e. in libro super mundi creatione) eas quae super coxam sunt masculas Veneris partes, quae autem post eam, femineas esse docet: unde Pamphyli et barbatam olim colebant Venerem. Natam autem eam volunt ex Saturni virilibus, id est, ex aevo (s. aeter-

vol. II. p. 614. not. 270. Ad rem vid. Festum, qui s. v. *Cytherea* sic: *C. Venus ab urbe Cythera, in quam primum devecta esse dicitur concha, cum in mari esset concepta.* Rн.

Ἑρμῆς ἐν τῇ Κοσμοποιΐᾳ] Unde, uti videtur, desumta sunt, quae habet Stobaeus Eclog. I. p. 226. Heeren. Cʀ.

τὰ μὲν ὑπὲρ ὀσφὺν κ. τ. λ.] Codin. De origg. Const. p. 14. ed. Paris., quem ex Lydo hausisse dicit Lambecius, sic habet: *καὶ ἀπὸ τῆς ὀσφύος τῆς ἄνωθεν λέγουσιν αὐτὴν ἄῤῥενα, τὰ δὲ κάτω θήλειαν.* Rн.

Πάμφυλοι] Schow. male *Πάμφιλοι*. Forma *Πάμφυλοι* cum ex Herodoto VII. 91. Strabon. XIV. pag. 953. ed. Falconer. Pausan. VII. tom. II. p. 244. ed. Fac. et multis aliis defendi possit, opus non est, ut serior et Lydi temporibus usitatior forma *Παμφύλιοι* praeferatur.

φύσις τῶν πραγμάτων ἀΐδιος καὶ ἄφθαρτος. βενῖσαι τὸ ἀφροδισιάσαι παρὰ τῷ πλήθει λέγεται. ὁ δὲ Πλάτων δύο παραδίδωσιν Ἀφροδίτας, Οὐρανίαν καὶ Πάνδημον· καὶ τὴν μὲν τοῖς θεοῖς, τὴν δὲ τοῖς ἀνθρώποις παρέπεσθαι. οἱ δὲ ἄλλοι τῶν ποιητῶν τέσσαρας παραδιδόασι· μίαν μὲν ἐξ Οὐρανοῦ καὶ Ἡμέρας τεχθεῖσαν· ἑτέραν δὲ ἐξ Ἀφροῦ, ἐξ ἧς καὶ Ἑρμοῦ Ἔρως ἐτέχθη· τρίτην Διὸς καὶ Διώνης, ἐξ ἧς καὶ Ἄρεος τεχθῆναί φασιν Ἀντέρωτα· τετάρτην τῆς Συρίας καὶ Κύπρου, τὴν λεγομένην Ἀστάρτην. ἄλλοι δέ φασι, πρώτην μὲν τοῦ Οὐρανοῦ καὶ Ἡμέρας Οὐρανίαν καλουμένην, δευτέραν δὲ Ἀφροῦ καὶ Εὐρυνόμης τῆς Ὠκεανοῦ, καὶ τρίτην τὴν συναφθεῖσαν Ἑρμῇ τοῦ Νείλου, ἐξ ἧς καὶ ὁ δεύτερος Ἔρως, ὁ ὑπόπτερος, τετάρτην Διὸς καὶ Διώνης, ἣν ἔγημεν Ἥφαιστος, λάθρα δὲ αὐτῇ συνελθὼν Ἄρης ἔτεκε τὸν Ἀντέρωτα. καλεῖται δὲ πολλαχοῦ καὶ Πασιφάη, ἡ πᾶσιν ἐπαφιεῖσα τὴν ἡδονήν· καὶ Ἐρυκίνη, παρὰ τὸ τοὺς ἔρωτας κινεῖν. ἀπ' αὐτῆς δὲ καὶ Ἑρμοῦ τὸν Ἑρμαφρόδιτον τεχθῆναι λόγος, οἷον, τὸν εὐφραδῆ καὶ ἀστεῖον λόγον, τὸν ἐξ ἡδονῆς τὸ τραχὺ θηλύνοντα.
p. 90. τὸν δὲ ταύτης ἀστέρα τῇ Σελήνῃ παρέπεσθαί φασι διὰ τὰς νυκτερινὰς συναφείας, ὅθεν καὶ σκιὰν αὐτὸν

Has. Lambecius, qui excerpsit nostrum locum in Animadvers. ad Codin. pag. 153. ed. Paris., *Παμφύλιοι* legit. Codini verba p. 14. Paris. haec sunt: *πλάττουσι δὲ αὐτὴν καὶ γένειον ἔχειν.* Rb.

ὁ δὲ Πλάτων] Platon. Conviv. p. 180. p. 385. Bekker. Cf. Creuzer. ad Cic. De nat. deor. III. 23. p. 622. Rb.

μίαν μὲν ἐξ Οὐρ. κ. Ἡμέρ. κ. τ. λ.] Cic. De nat. deor. III. 23. p. 621. ed. Moser. et Creuz. *Venus prima Coelo et Die nata; cujus Elide delubrum videmus: altera, spuma procreata; ex qua et Mercurio Cupidinem secundum natum accepimus: tertia, Jove nata et Diona; quae nupsit Vulcano. Sed ex ea et Marte natus Anteros dicitur: quarta, Syria Tyroque concepta; quae Astarte vocatur; quam Adonidi nupsisse proditum est.* *Ἀνθέρωτα*, quod hoc loco et paulo infra erat, mutavi in *Ἀντέρωτα*. *Κύπρου* an ex

nitate); rerum autem natura aeterna et corruptioni non obnoxia. *Βενίσαι* (fort. *venizare*) rebus venereis deditum esse vulgo dicitur. Plato autem duas memorat Veneres, *Οὐρανίαν* (Uraniam, i. e. Coelestem) et *Πάνδημον* (Pandemon, i. e. Popularem): et illam cum diis, hanc cum hominibus conjunctam esse. Reliqui vero poëtae quatuor tradunt: unam Coelo et Die natam; alteram Spuma procreatam, ex qua et Mercurio Cupido natus est; tertiam Jove natam et Diona, ex qua et Marte natum dicunt Anterota; quartam Syria Cyproque conceptam, quae Astarte vocatur. Alii vero dicunt, primam esse Coelo et Die natam, quae Urania vocatur; secundam Spuma et Eurynome, Oceani filia, procreatam; et tertiam adjunctam Mercurio, Nili filio, ex qua et Cupido secundus natus dicitur, is qui alis praeditus est; quartam Jove natam et Diona, quae nupsit Vulcano, cum qua postquam clam coiit Mars, procreavit Anterota. Vocatur autem saepe et *Πασιφάη* (Pasiphaë), *ἡ πᾶσιν ἐπαφιεῖσα τὴν ἡδονήν* (i. e. quae in omnes immittit voluptatem); et Erycine, *παρὰ τὸ τοὺς ἔρωτας κινεῖν* (i. e. ab excitando amores). Illa autem et Mercurio Hermaphroditum procreatum docent, quasi, disertam et urbanam orationem, quae voluptate ea quae dura sunt emollit. Hujus autem stellam Lunam comitari dicunt propter nocturnas consuetudines,

Τύρου ortum sit, haud pro certo contenderim. Ceterum vide de hoc nostro loco Creuzeri Moserique annot. ad Cic. l. l. Cf. Creuzer. Symb. vol. II. p. 614. Rs.

συνελθ. Ἄρης ἔτεκε τὸν Ἀντέρωτα] Cf. Cic. De nat. deor. III. 23. ibique Davis. Cr.

Πασιφάη] De Pasiphaë Oceani filia vid. Cic. lib. laud. III. 19. p. 573. ed. Moser. et Creuzer. hujusque not. 30. et Symbol. vol. IV. p. 86. sqq. Rs.

Ἐρυκίνη] Paris. *ἐρυκίνη*. De hoc Veneris epitheto vid. Cic. Verr. II. 8. Ovid. Heroid. XV. 57. Hor. Od. I. 2. 33. Conf. Creuzer. Symb. vol. IV. p. 165. Rs.

*ἀποτελεῖν διὰ τὸ σωμάτων εἶναι παρεκτικόν. ἱερούρ-
γουν δὲ αὐτῇ χῆνας καὶ πέρδικας, ὅτι αἱ μὲν τοῖς
ὕδασι χαίρουσι (πελαγία δὲ ἡ Ἀφροδίτη), οἱ δὲ ταῖς
φωναῖς τῶν θηλείων ἀγόμενοι ἁλίσκονται. τοσαῦται
μὲν τοῖς παλαιοῖς αἱ περὶ Ἀφροδίτης κατα μυθικὴν*
c. III. *καὶ φυσικὴν θεωρίαν δόξαι. Οἱ δὲ φιλόσοφοι Διώ-
νην τὴν Ἀφροδίτην εἶναί φασι τὴν διὰ πάντων οὖσαν
τῶν ὄντων φύσιν· τεχθῆναι δὲ αὐτὴν ἐκ τῶν Οὐρα-
νοῦ μηδέων καὶ τῆς Θαλάσσης, τουτέστιν, ἐξ ἀρτίου
ἀριθμοῦ καὶ περιττοῦ· καὶ περιττοῦ μὲν ἐκ τοῦ εἴδους,
ἀρτίου δὲ ἐκ τῆς θαλάσσης, τουτέστι, τῆς ἀπείρου
ὕλης. Κίγκιος δὲ ὁ Ῥωμαῖος σοφιστής φησι τὴν
Ἀφροδίτην ἐξ ἀφροῦ τεχθῆναι, οἱονεί, ἐκ τοῦ χιο-
νώδους ἀέρος καὶ τῆς ψυχρᾶς οὐσίας τὸ ἔαρ ἀπο-*
p 91. *τεχθῆναι. τοσαῦτα περὶ Ἀφροδίτης — ἀνατεθῆναι.
— — οὕτως μὲν οὖν Ἕλληνες. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι Ἀπρί-
λιον αὐτόν, ὡςανεὶ ἀπερίλιον (οἱονεί, ἀνοικτικὸν τοῦ
καιροῦ) φασίν· ἐγκεκλεισμένου γὰρ ὥςπερ ἡδονὴν —
ἐν δὲ τοῖς ὕμνοις ἐγγὺς τριακοσίοις ὀνόμασιν εὑρίσκο-
μεν καλουμένην τὴν Ἀφροδίτην. οἱ δὲ Φοίνικες*

διὰ τὸ σωμάτ. εἶν. παρεκτικόν] Sic ex Cod. Paris. reposui pro Schowii *δ. τ. σ. εἶν. χαρακτικόν*. Quanquam non ausim contendere, eam, quam recepi, unice veram lectionem esse. Rh.

τοσαῦται — κατὰ μυθικὴν καὶ φυσικὴν θεωρ. δόξ.] Sic Boissonad. ad Ovidianar. Metamorph. Planudeam Interpretat. p. 628. Schowii textum corrigit: quam correctionem, ut quae multo facilior quam Schowii sit, recipere non dubitavi. Rh. *Τοσαῦται — κατὰ μυθικὴν φάσιν καὶ θεωρίαν δόξαι*, scripsi pro mendosa codicis lectione: *τοσαῦτα μὲν τ. — κατὰ μυθικὴν καὶ φασὶν θεωρίαν δ.* Sch. Paris. pro *φάσιν κ. θεωρ.* habet: *φασὶ θεωρίαν* [sic]. Rh.

Διώνην τὴν Ἀφροδίτ.] Cf. Creuzer. Symbol. vol. IV. pag. 161. Rh.

τεχθῆναι δὲ αὐτ. κ. τ. λ.] Codex: *τεθῆναι δὲ αὐτὴν ε.* Rescripsi *τεχθῆναι*. Deinde: *τουτέστιν ἐξ ἀρτίου ἀριθμοῦ καὶ περιττοῦ μὲν ἐκ τ.* Omissum *καὶ περιττοῦ* inserui, duce apogr. Marino. Sch.

ἀρτίου ἀρ. κ. περ.] Cf. supra II. 6. Rh.

Κίγκιος] *L. Cincius Alimentus*, qui secundi belli Punici

unde et umbram illum efficere, propterea quod corpora conciliandi vim habet. Sacrificabant autem ei anseres ac perdices, quod illi aquis gaudent (marina autem Venus), hi vocibus feminarum allecti capiuntur. Hae fere veterum sunt de Venere ex mythica et physica doctrina sententiae. Philosophi vero Dionen Venerem esse dicunt tanquam *τὴν διὰ πάντων οὖσαν τῶν ὄντων φύσιν* (i. e. eam quae per omnia est eorum quae sunt naturam): procreatam autem eam ex Coeli virilibus et Mari, id est, ex pari numero atque impari: et impari quidem ex specie; pari autem ex mari, id est, infinita materia. Cincius autem sophista Romanus Venerem ex spuma natam dicit, velut, ex aëre nivoso et frigida essentia ver procreatum. Haec hactenus de Venere — dicatum esse — — Ita igitur Graeci. Romani autem Aprilem eum, quasi aperilem (velut, qui aperit tempus) dicunt: inclusi enim ut voluptatem — In hymnis autem prope trecentis nominibus reperimus vocari Venerem. Phoenices

tempore de rebus Romm. Graece scripsit. Conf. Macrob. Saturn. I. 12. p. 257. ed. Bip., qui eum *De Fastis* scripsisse dicit. *Περὶ τῶν ἑορτῶν* Noster infra num. 92. eum scripsisse perhibet. Conf. Ideler: Ueber die Zeitrechn. d. Röm. p. 137. Rr.

ἐξ ἀφροῦ τεχθ.] Cf. Ovid. Fast. IV. 62. Rr.

περὶ Ἀφροδίτης — ἀνατεθῆναι] Inter *ἀνατεθῆναι* et *οὕτως μέν* nonnulla desunt. Sch. Non solum inter *ἀνατ.* et *οὕτως μ.*, verum etiam inter *Ἀφρ.* et *ἀνατ.* nonnulla excidisse videntur, quod positis lineolis significavi. Equidem lacunam sic explendam arbitror: *Ἀφροδίτης, [ᾗ] ἀνατεθῆναι [τὸν Ἀπρίλιον ἐλέγομεν].* Rr.

οἱ δὲ Ῥωμαῖοι Ἀπρίλιον κ. τ. λ.] Ovid. Fast. IV. 87. sqq. *Nam, quia Ver aperit tunc omnia, densaque cedit Frigoris asperitas, fetaque terra patet; Aprilem memorant ab aperto tempore dictum: Quem Venus injecta vindicat alma manu.* Cf. Varron. De ling. Lat. V. p. 50. Scal. Plutarch. Vit. Num. cap. XIX. Macrob. Saturn. I. 12. pag. 257. Bip. Pro *ὡσανεὶ ἀπερίλ.* Paris. *οἱονεὶ ἀπερίλλιον.* Rr.

ἐγκεκλεισμ. γὰρ ὥσπ. ἡδ.] Haec non sana sunt: deesse aliquid videtur. Has. Senten-

Ἀστάρτην, τὴν σφῶν πολιοῦχον, (οἱονεί, τὴν ἀστερίαν, ἢ τὴν τοῦ ἄστεος ἀρετὴν) εἶναι τὴν Ἀφροδίτην βούλονται. ἐκ γὰρ τοῦ Λιβάνου (ὄρος δέ ἐστιν ἐκεῖ ἐκ του πρὸς Λίβανον ἄστεος οὕτω καλούμενον) δύο ποταμοὶ ἐκπίπτουσιν ἐπὶ τὴν θάλασσαν, ὧν ὁ μὲν μείζων καὶ διειδέστατος Ἄδωνις, ὁ δὲ ἐλάσσων καὶ γεωδέστερος Ἄρης προσαγορεύεται. ἐπεὶ οὖν Ἄδωνις ὅλος ἐμμίγνυται τῷ πελάγει, δοκεῖ μᾶλλον αὐτὸς ἀγαπᾶσθαι πρὸς τῆς Ἀφροδίτης, ἀντὶ τοῦ, τῆς θαλάσσης.

45. *Ταῖς τοίνυν Καλένδαις Ἀπριλίαις αἱ σεμναὶ γυναικῶν ὑπὲρ ὁμονοίας καὶ βίου σώφρονος ἐτίμων τὴν Ἀφροδίτην· αἱ δὲ τοῦ πλήθους γυναῖκες ἐν τοῖς τῶν ἀνδρῶν βαλανείοις ἐλούοντο, πρὸς θεραπείαν αὐτῆς μυρσίνῃ ἐστεμμέναι, ἢ ὅτι μυρσίνη ἐπιτηδεία τοῖς βρέφεσίν ἐστι (ῥώννυσι γὰρ τὰ σώματα τῶν ἀρτιγενῶν, καὶ παρὰ τὰ ἄλλα δὴ τῶν ἀειθαλῶν φυτῶν εὐωδεστάτη τυγχάνει ἡ μυρσίνη), ἢ ὅτι μόνη ἐν φυτοῖς χαίρει τῇ θαλάσσῃ. ἐτιμᾶτο δὲ ἡ Ἀφροδίτη τοῖς*
p. 92 *αὐτοῖς, οἷς καὶ ἡ Ἥρα· ἐν δὲ τῇ Κύπρῳ προβατον κωδίῳ ἐσκεπασμένον συνέθυον τῇ Ἀφροδίτῃ (ὁ δὲ τρόπος τῆς ἱερατείας ἐν τῇ Κύπρῳ ἀπὸ τῆς Κορίνθου παρῆλθέ ποτε)· εἶτα δὲ καὶ σύας ἀγρίους ἔθυον αὐτῇ διὰ τὴν κατὰ Ἀδώνιδος ἐπιβουλήν, τῇ πρὸ τεσσάρων Νωνῶν, ἤγουν τῇ δευτέρᾳ ἡμέρᾳ τοῦ Ἀπριλίου.*

c. IV. 46. *Τῇ πρὸ τριῶν Νωνῶν Ἀπριλίων Ἡρακλῆς*

tiam verborum, quae lacuna hausit, fortasse augurari liceat ex his Ciceronianis De nat. deor. II. 40: (Sol) *binas in singulis annis reversiones ab extremo contrarias facit; quarum intervallo tum quasi tristitia quaedam contrahit terram, tum vicissim laetificat, ut cum caelo hilarata videatur.* Cr.

Ἀστάρτ., τ. σφ. πολιοῦχ.] In codice menda: *Ἀστάρτην τὴν σφῶν πολιτῆχον*, quam sustuli. Inter *βούλονται* et *ἐκ γὰρ τ.* hiatus. Sch.

ἐκ του πρὸς Λιβ. ἄστ.] Fuerat *ἐκ τοῦ πρ. Λ. ἄστ.* Scri-

autem Astarten, suam urbium praesidem (quasi, *τὴν ἀστερίαν* (i. e. stellatam) vel, *τὴν τοῦ ἄστεος ἀρετήν* (i. e. urbis virtutem) esse Venerem volunt. Ex Libano enim (mons autem ibi est qui ex oppido quodam ad Libanum sito ita nominatur) duo fluvii in mare effunduntur, quorum major et magis perspicuus Adonis, minor et magis terrosus *Ἄρης* (Mars) appellatur. Cum igitur Adonis totus immisceatur mari, videtur magis ille amari a Venere, pro, mari.

45. Kalendis igitur Aprilibus nobiles feminae pro concordia et vita honesta colebant Venerem: plebejae autem mulieres in virorum balneis lavabant, in honorem illius myrto coronatae, vel quod myrtus accommodata infantibus est (corroborat enim corpora infantium recens natorum et prae ceteris perpetuo virentibus plantis optime olet myrtus), vel quod sola inter plantas gaudet mari. Colebatur autem Venus iisdem (victimis), quibus et Juno: in Cypro autem ovem pelle ovilla involutam una immolabant Veneri (disciplina autem sacerdotii in Cyprum a Corintho olim perlata est): postea vero et apros ei immolabant propter insidias (ab hac bestia) in Adonidem factas, a. d. IV Nonarum, i. e. die secundo Aprilis.

46. A. d. III Nonarum Aprilium Hercules Epini-

bendum *ἔκ του*. Has. Pro *Λίβανον* Paris. *λίβαν* [sic]. Rr.

διειδέστ. Ἄδωνις] Vid. Strab. lib. XVI. pag. 1074. ed. Oxon. Flumen tamen, quod *Ares* dicatur, ibi non reperio. De Adonide flumine cf. Creuzer. Symb. vol. II. p. 109. Pro *διειδέστατος* fortasse legendum *διειδέστερος*. Rr.

45. *Ταῖς τοίν. Καλ. Ἀπρ. αἱ σεμναὶ κ. τ. λ.*] Vid. Ovid. Fast. IV. 133. sqq. Rr.

μυρσίνῃ ἐστεμμέναι] Vid. Plutarchi Quaest. Romm. cap. XIX., ubi de Venere *Μυρκίᾳ* et de myrto Veneri sacra. Cr.

ἐν δὲ τῇ Κύπρῳ] *In Cyprum*. Videtur enim hoc quoque loco Praepositio *ἐν* pro *εἰς* adhibita esse, ut saepius. Vide indicem. Rr.

διὰ τὴν κατὰ Ἀδών. ἐπιβουλ.] Cf. supra num. 44. pag. 212. et Creuzer. Symbol. vol. II. p. 106. not., ubi hic locus laudatur. Rr.

46. *Τ. πρ. τρ. Νων. Ἀπριλ.*

ἐπινίκιος ετιμᾶτο, οἷα ὑγείας δοτήρ. καὶ ῥαφάνων νόμος κατα τὸν μῆνα τοῦτον ἀπέχεσθαι Ῥωμαίοις. Ἡρακλῆς δὲ ὁ χρόνος παρὰ τῷ Νικομάχῳ εἴρηται,
v. 93. ἀλλὰ μὴν καὶ Ἥλιος, λέγοντι οὕτως· „Ἡρακλῆς μὲν οὖν ὁ τὴν περὶ τὸν ἀέρα κλάσιν τῇ τῶν ὡρῶν περιτροπῇ ποιούμενος, τουτέστιν, Ἥλιος.“ διὸ δὴ καὶ ἐν τοῖς τούτου μυστηρίοις τοὺς ἄῤῥενας γυναικείαις στολαῖς κοσμοῦσιν, ατε δὴ ἐξ ἀγριότητος καὶ ἀγονίας τῆς κατὰ τὸν χειμῶνα ἀρχομένου τοῦ σπερματικοῦ τόκου θηλύνεσθαι. καὶ ταῦτα μὲν τῷ ἔαρι ετέλουν. τρία δὲ αὐτῷ μῆλα ἐν τῇ λαιᾷ ταῖν χεροῖν, τῆς χρόνου δι᾽ αὐτοῦ ἀναμερίσεως σύμβολον· μῆλον μὲν γὰρ διὰ τὴν πρὸς τὸν καιρὸν αὐτοῦ συμπάθειαν, ἀρχὴ δὲ χρόνου ἐαρινὴ τροπή. καὶ ἄλλως δὲ τρία, ὅτι τριμερὴς ὁ χρόνος. ἀνάγειν δὲ λέγεται τὸν κύνα τὸν τρικέφαλον ἐκ τοῦ Ἅιδου, ὅτι φρουρητικὸς καὶ λυμαντικὸς ὁ χρόνος, ὥςπερ δὴ καὶ ὁ κύων· τρεῖς δὲ αὐτῷ κεφαλαί, ὅ τε παρελθὼν καὶ ὁ ἐνεστὼς καὶ ὁ μέλλων καιρός. καὶ ἄλλως δὲ τὰ τρία μῆλα ληπτέον

Ἡρ. ἐπινίκ. ἐτ.] *Ἀπριλλίων* Paris. om. et pro *ἐπινίκιος* habet *ἐπίνικος*. — De tota Herculis fabula vid. Creuzer. Symb. vol. II. p. 202—260. Rr.

Ἡρακλῆς δὲ ὁ χρόνος] Sic Hymn. Orph. XII. 3. invocatur Hercules: *αἰολόμορφε, χρόνου πάτερ* — quem locum laudat Creuz. in Dionys. pag. 142., ubi plura vide de hac re. Conf. ejusd. Symbol. vol. III. p. 308. et 312., ubi hic quoque locus memoratur. Rr.

παρὰ τῷ Νικομάχῳ] Fortasse in libris *Περὶ ἑορτῶν*, quorum primus citatur apud Athen. XI. 55. p. 269. Cf. Creuzer. in Dionys. p. 25. sqq. Rr.

ἀλλὰ μὴν καὶ Ἥλιος] Vid. Creuzer. in Dionys. p. 141. Rr.

λέγοντι οὕτως] Codex: *λέγων οὕτως*. Scripsi: *λέγοντι οὕτως*. structura iubente. Sch. Ad grammaticam recte quidem Schowius: sed critica ratio *λέγων* poscere videtur. Paris. quoque *λέγων*. Rr.

τὴν περὶ τὸν ἀέρα κλάσιν] Legend. *κρᾶσιν*, ut Ptolem. Geograph. 17. A. *ὡρῶν κράσεως*. S. Joann. Chrysostom. Orat. IV. De sacerdotio VI. 34. lin. 30. *ἀέρων κράσις* [sic] *ἀρίστη*· idemque de eod. Orat. VI. 47. lin. 23. *τῆς ἀρίστης μὴ ἀμοιρῶσι κράσεως τῶν ὡρῶν*. Has. Nisi forte per *ἀέρα* et *κλάσιν* Herculis no-

cius (Victor) colebatur, tanquam sanitatis dator (s. auctor). Et raphanis hoc mense abstinere Romanis mos erat. Hercules autem tempus a Nicomacho dictus est, verum et Sol, ita dicente: „Ἡρακλῆς (Hercules) igitur is est, qui τὴν περὶ τὸν ἀέρα κλάσιν (i. e. fractionem quae in aëre fit) tempestatum conversione efficit, id est, Sol.“ Hanc nimirum ob causam et in ejus mysteriis mares femineis vestibus ornant, quippe cum post feritatem et infecunditatem quae hyeme obtinet incipiat germen seminale emolliri. Et haec veri tribuebant. Tria autem ei mala in manu sinistra, temporis quae per eum fit partitionis signum: malum enim ob ejus cum tempestate consensum, initium autem temporis solstitium vernum. Et praeterea tria, quoniam tripartitum tempus. Educere autem dicitur canem tricipitem ex Tartaro, quod proprium est temporis, ut custodiat et corrumpat, quemadmodum nimirum et canis: tria autem ei capita sunt, praeteritum, praesens et futurum tempus. Et praeterea tria mala accipienda in Hercule ex placito phi-

men (Ἡρα-κλῆς) interpretari vult Nicomachus, quemadmodum, qui a Creuzero in Dionys. pag. 142. laudantur, Scholiasta Hesiod. Theogon. pag. 136. per ἀέρος κλέος, et Macrobius Saturn. I. 20. per Ἥρας κλέος. Rr.

ἐν τοῖς τούτου μυστηρίοις] Paris. ἐ. τ. τ. μηροῖς [sic]. Rr.

ἅτε δὴ ἐξ ἀγριότητος καὶ ἀγονίας] Pro ἀγονίας Cod. Paris. cum Romano ἀγορίας, vitiose. Levi immutatione literae ρ in ν videor mihi sanasse hunc locum. Eodem modo Horatio hyems *iners* nuncupatur: Od. IV. 7. vers. 12. *bruma recurrit iners*. Rr. Jacobs quoque in Antholog. Palat. Nott. p. 503. ἅτε δὴ ἐξ ἀγριότητος καὶ ἀγονίας legit. Vid. eundem in Philostrati Iconn. pag. 220. Cr. Codex: ἅτε δὴ ἐξ ἀγριότητος καὶ ἀγορίας τ. Vitium καὶ ἀγορίας ejeci, emendationem ἐξ ἀγριότητος retinui. Sch.

ταῦτα μὲν τῷ ἔαρι] Suspicor τ. μ. αὐτῷ ἐν τῷ ἔαρι. Rr.

ἀναμερίσεως σύμβ.] Plut. De Isid. et Osir. pag. 506. ed. Wyttenb. Cr.

λυμαντικὸς ὁ χρόν.] Nost. De magistr. pag. 218. ὁ χρόνος, λυμαντικὸς ὢν κατὰ φύσιν. Rr.

καὶ ἄλλως δὲ τὰ τρία μῆλα] μῆλα recepi ex Cod.

ἐπὶ Ἡρακλέους κατὰ φιλόσοφον δόγμα, ὅτι τὰς τρεῖς περιόδους ὁ ἥρως ἀνύσας τοῦ πρακτικοῦ βίου τέλειος εἶναι δοκεῖ. ταύτῃ καὶ τριέσπερος λέγεται κατὰ Λυκόφρονα, φησὶ γάρ·

Τριεσπέρου λέοντος, ὅν ποτε γνάθοις
Τρίτωνος ἠμάλαψε κάρχαρος κύων.

τὸ γὰρ τρισὶ νυξὶν ἐσπάρθαι τὸν Ἡρακλέα μυθικόν ἐστιν. Ἥβην δὲ καλλίσφυρον αὐτῷ δίδωσιν, οἱονεί, τὴν δημιουργικὴν δύναμιν, καὶ τὸ καλὸν τὸ ἐγκόσμιον. ὁ δὲ στέφανος τελειότητος δεῖγμά ἐστι· διὸ δὴ θεοῖς καὶ βασιλεῦσι καὶ ἱερεῦσιν ἐδίδοτο πρώτως· τῆς δὲ p. 94. Τύχης ἀφελομένης παρὰ τῆς ἀρετῆς τὸν στέφανον, οἱ ἱερεῖς τὸ λοιπόν, ἀποκειρόμενοι τὴν κόμην, κύκλον τινὰ τριχῶν ἀντὶ στεφάνου τῇ κεφαλῇ περιποιοῦσι. δωδεκάμοχθόν γε μὴν αὐτόν φασι, διὰ τὸ τὰ δώδεκα ζώδια ἐκτρέχειν. καὶ τὴν Ἄλκηστιν δὲ τῷ Ἀδμήτῳ ἀναψυχώσας ἀποδίδωσιν, οἷον, τῷ κόσμῳ τὴν ζωογόνον φύσιν ἐν τῷ χειμῶνι κατανεκρωθεῖσαν ὁ Ἥλιος ἀποκαθιστῶν· Ἄδμητος γὰρ ὁ κόσμος, παρὰ τὸ ἀκάμαντα εἶναι καὶ ἀείζωον. Αὐγείαν δὲ διαφθεῖραι λέγεται· καὶ γὰρ ἀνίσχων ὁ Ἥλιος τὸν ὄρθριον διασκορπίζει καιρόν, ὃν οἱ πολλοὶ αὐγὴν ὀνομάζουσιν. ὑπὸ δὲ Εὐρυσθέως προστάττεται ὁ Ἡρακλῆς τοὺς δυοκαίδεκα ἄθλους ἐκτελεῖν, ἀντὶ τοῦ, ὁ Ἥλιος κελεύσει τοῦ μεγάλου θεοῦ, ἀντιβαινούσης τῆς Ἥρας (οἱονεί, τῆς σφαίρας), ἀντίῤῥοπος αὐτῇ τὸν δωδεκαζώδιον διαφεύγει οὐρανόν. οὕτως μὲν οἱ φιλόσοφοι.

Paris. Schow. omiserat. Explicat hunc locum Creuzer. in Dionyso p. 145. sq. Rn.

κατὰ Λυκόφρονα] Lycophron. Cassandra vers. 33., qui inde a versu 31. sic habet: *Αἲ αἲ τάλαινα θηλαμὼν κεκαυμένη, Καὶ πρόσθε μὲν πεύκῃσιν οὐλαμηφόροις Τριεσπέρου λέοντος κ. τ. λ.* Joann. Meurs. not. pag. 110. sqq. ed. Lugd. Batav. „Trinoctem leonem vocat Herculem, quia tres noctes cum Alcmena concubuerit Jupiter: praeceperat enim soli, uti fabulantur, ut tres dies lateret.“ Rn.

καλλίσφ. αὐτ. δίδωσιν] Fort. legend. *κ. αὐτ. διδόασιν.* Rn.

ὁ δὲ στέφανος] Ante ὁ δὲ

losophico, quod tribus periodis vitae operosae peractis heros perfectus esse videtur. Quare et *τριέσπερος* (i. e. trinoctius) vocatur, auctore Lycophrone; dicit enim:

Trinoctii leonis, quem olim maxillis Tritonis perdidit asper canis.

Tribus enim noctibus generatum esse Herculem fabulosum est. Heben autem pulcros talos (s. pedes) habentem ei attribuit (*fort.* attribuunt), tanquam, vim creatricem, et pulcrum quod in mundo est. Corona autem perfectionis signum est: quare nimirum diis ac regibus et sacerdotibus tribuebatur primum: Fortuna autem postquam abripuit a virtute coronam, sacerdotes in posterum tondentes capillum orbem crinium pro corona circum caput faciunt. *Δωδεκάμοχθον* (i. e. eum, qui duodecim exantlavit labores) autem eum dicunt, quod duodecim signa coelestia percurrit. Et vero Alcestin in vitam revocatam Admeto reddit, velut, mundo naturam generandi vi praeditam per hyemem exstinctam Sol restituit: *Ἄδμητος* (Admetus) enim mundus, eo quod indefessus est et semper viget. *Αὐγείαν* (Augiam) autem perdere dicitur: etenim oriens Sol matutinum dissipat tempus, quod vulgus *αὐγήν* vocat. Ab Eurystheo autem jubetur Hercules duodecim labores exantlare, pro, Sol jussu magni dei, refragante Junone (quasi, sphaera), in contrariam partem vergens, per coelum duodecim signis distinctum fugit. Ita fere philoso-

στέφανος τ. nonnulla procul dubio interciderunt. Sch.

τὸ λοιπόν, ἀποκειρόμενοι] Paris. *λοιπὸν ἀποκειράμενοι*: minus recte. Rr.

δωδεκάμοχθ. — διὰ τί — ἐκτρέχ.] Fuerat *δ. — διὰ τόν — ἐκτρ.* Vitium correxi. Rr. Ultima ita explerem: *διὰ τὸ τὸν ἥλιον τὰ δώδεκα ζώδια διεκτρέχειν.* Sch. Mihi quidem nihil in his explendum esse videtur. Rr.

ἀναψυχώσας ἀποδίδ.] Sic dedi ex Cod. Paris. Schow. *ἀναψυχώσαν ἀπ.* [sic]. Rr.

Αὐγείαν δὲ διαφθ.] Sic dedi pro *Αὐγέαν δ. δ.*, ut Schow. habet. Rr.

ἀπὸ δὲ τῶν ἱστοριῶν εὑρίσκομεν ἑπτὰ Ἡρακλεῖς γενέσθαι, πρῶτον Διὸς τοῦ Αἰθέρος καὶ Λυσιθόης τῆς Ὠκεανοῦ, δεύτερον Νείλου παῖδα, τρίτον Ἕλληνος τοῦ Διὸς καὶ Νύμφης Ἀγχιάλης, τέταρτον Διὸς καὶ Θήβης τῆς Αἰγυπτίας, πέμπτον τὸν Λιβάνου καὶ Νύσσης τὸν ἐν Ἰνδοῖς γενόμενον, ἕκτον Διὸς καὶ Ἀλκμήνης, ἕβδομον Διὸς καὶ Μαίας τῆς Ἄτλαντος.

47. *Ἡ δὲ Μίλητος τὸ πρὶν ἐκαλεῖτο Ἀνακτορία.*

c. v. p. 96 48. *Ἀμαλθείαν δὲ τροφὸν Διός, τὴν [τοῦ] ἅμα καὶ ἀθρόως καὶ ἑνὶ χρόνῳ τὰ ὄντα τῷ Διῒ αὔξουσαν· ἄλθειν γὰρ τὸ αὔξειν. Κράτης δὲ ἀπὸ τοῦ διαίνειν, τουτέστι, πιαίνειν τὴν Γῆν, βούλεται ὀνομασθῆναι τὸν Δία, τὸν εἰς πάντα διήκοντα· Ποσειδώνιος τὸν Δία, τὸν πάντα διοικοῦντα· Χρύσιππος δέ, διὰ τὸ δι' αὐτὸν εἶναι τὰ πάντα. ἄλλοι τὸν Δία βούλονται ὀνομασθῆναι ἀπὸ τοῦ δεῖν, τουτέστι, δεσμεύειν καὶ*

ἑπτὰ Ἡρακλεῖς γενέσθαι] Cic. De nat. deor. III. 16. pag. 553. sqq. ed. Mos. et Creuz. *ex eo* (Jove) *igitur et Lisyto* (Creuzer. corrig. Lysithoë) *est is Hercules, quem concertavisse cum Apolline de tripode accepimus. Alter traditur Nilo natus, Aegyptius, quem ajunt Phrygias litteras conscripsisse. Tertius est ex Idaeis Digitis, cui inferias afferunt. Quartus est Jovis et Asteriae, Latonae sororis, qui Tyri maxime colitur; cujus Karthaginem filiam ferunt. Quintus in India, qui Belus dicitur. Sextus hic ex Alcumena, quem Jupiter genuit, sed tertius Jupiter: quoniam, ut jam docebo, plures Joves etiam accepimus.* — Pro τὸν Λιβάνου Paris. τοῦ Λιβάνου. Utram lectionem praeferam, dubito. Melius fortasse Articulum expungerem: nam τὸν facile ex vocis antecedentis ultima syllaba oriri poterat. Νύσσης recepi ex Cod. Paris. pro Schowii Νύσης. Pro Ἰνδοῖς Paris. ἰουλοῖς [sic]. Rx.

47. Ἡ δὲ Μίλητος — Ἀνακτορία] Conf. Plin. Hist. nat. V. 29. Rx.

48. De Jove hoc loco agit scriptor hanc ob causam. Prid. Non. April. Hebae et Matri deorum ludi Megalenses fiebant (vid. Ovid. Fast. IV. 179. sqq.). De his feriis agens Jovem quoque, Rheae filium, memorare debebat, ut facit etiam Ovidius l. l. vers. 203. sqq. Hac igitur data occasione ejus fabulam fusius persequitur. Rx.

Ἀμαλθείαν] Sic scripsi pro Ἀμαλθίαν, ut Schow. hab. Quid

phi. Ex historiis autem invenimus septem Hercules fuisse, primum Jove, Aetheris filio, et Lysithoa, Oceani filia, natum; alterum Nilo; tertium Hellene, Jovis filio, et Nympha Anchiale; quartum Jovis et Thebes Aegyptiae filium; quintum Libani et Nyssae, eum qui in Indis natus est; sextum Jove et Alcumena procreatum; septimum Jovis et Majae, Atlantis filiae.

47. Miletus antea vocabatur Anactoria.

48. *Ἀμάλθειαν* (Amaltheam) nutricem Jovis (vocabant) tanquam eam, quae *ἅμα* (i. e. simul) et semel, et uno eodemque tempore ea quae sunt Jovi auget: *ἄλθειν* enim *augere* est. Crates autem a *διαίνειν*, id est, *πιαίνειν τὴν Γῆν* (a pinguefaciendo Terram), vult nominatum *τὸν Δία* (Jovem), *τὸν εἰς πάντα διήκοντα* (i. e. eum qui per omnia pertinet): Posidonius *Δία*, tanquam eum, qui universa *διοικεῖ* (i. e. administrat): Chrysippus vero propterea, quod *δι' αὐτόν* (i. e. per eum) sunt universa. Alii *Δία* volunt nominatum a *δεῖν*, id est, a conjungendo et conti-

τοῦ ante *ἅμα* sibi velit, non video; unde uncinis inclusi. Item Schowii *ἄλδειν* mutavi in *ἄλθειν*. De etymo vid. Etymol. m. in *Ἄλθετο* p. 63. Rn. Stobaei Eclogg. I. p. 86. Heer. Cr.

ἀπὸ τοῦ διαίνειν] Cf. Etymol. m. in *Διαίνω* p. 266. et in *Ζεύς*, p. 409. Rn.

τὸν εἰς πάντα διήκοντα] Paris. pro *διήκ.* habet *διοικοῦντα*. De Jove omnia penetrante vid. Etymol. m. in *Ζεύς* pag. 408: *Κορνοῦτος ἐν τῷ περὶ Ἑλληνικῆς Θεολογίας, ὅτι ψυχή ἐστι τοῦ παντὸς κόσμου, παρὰ τὸ ζωὴ καὶ αἰτία εἶναι τοῖς ζῶσι τοῦ ζῆν· καὶ διὰ τοῦτο βασιλεὺς λέγεται τῶν ὅλων, ὡς καὶ ἐν ἡμῖν ἡ ψυχή.* Rn.

Ποσειδώνιος] (Schow. hab. *Ποσειδόνιος*) *Posidonius*, Ciceronis familiaris ac praeceptor. Vid. Cic. De nat. deor. I. 3. p. 18. ed. Mos. et Creuz. Cf. cap. 44. p. 199. Rn.

Χρύσιππος — τὰ πάντα] Codex mendose: *Χρύσιππος δία τὸ τ ὄνυ τὰ π.* quod in textu ponere nolui. Apogr. Mar. *Χρύσιππος δὲ διὰ τὸ αἰωνεῖν τὰ π.* Non tanti sunt hae nugae, ut aliquis in emendando tempus perderet [sic: leg. perdat]; refingant lectores, quomodocunque placuerit. Sch. Stobaei Eclogg. I. p. 48. Heer.: *Ζεὺς μὲν οὖν φαίνεται ὠνομάσθαι ἀπὸ τοῦ πᾶσιν δεδωκέναι τὸ ζῆν. Δία δὲ*

συνέχειν τὸ σύμπαν αἰσθητόν· ἄλλοι ἀπὸ τοῦ ζῆν. τινὲς δὲ κατὰ τὸν ἡρωϊκὸν καὶ μεριστὸν λόγον τρεῖς Δίας εἶναι βούλονται, ἕνα μὲν Αἰθέρος, τὸν δὲ ἕτερον ἐν Ἀρκαδίᾳ τεχθῆναι, ἐξ οὗ φασιν Ἀθηνᾶν, τρίτον δὲ τὸν Κρῆτα. οἱ δὲ Φοίνικες βασιλέα φασὶν αὐτὸν γενέσθαι δικαιότατον, ὥςτε τὴν περὶ αὐτοῦ δόξαν
p. 90. κρείττονα γενέσθαι τοῦ χρόνου. ταύτῃ Κρόνον ἐκβαλεῖν τῆς βασιλείας λέγεται, οἱονεί, τοῦ χρόνου, καὶ τὴν ἐξ αὐτοῦ λήθην ὑπερβαλεῖν. ὁ δὲ Μηλίας ὑπὸ Ἀμαλθείας αὐτὸν τραφῆναι, οἷον, ἐκ τῆς δυνάμεως, τουτέστιν, ἐκ τῆς ἀμαλακιστίας. ὁ δὲ Κράτης τὸν Κρόνον φησὶ Σικελίας καὶ Ἰταλίας καὶ τοῦ πλείστου μέρους τῆς Λιβύης βασιλεῦσαι ἀπηνῶς, τὸν δὲ τούτου υἱὸν ἐπιθέσθαι τῷ πατρί, καὶ αὐτὸν μὲν εἰς ἔσχατον ἐλάσαι τῆς δύσεως, ἡμερώτατα δὲ τῆς βασιλείας ἀντιλαβέσθαι, καὶ διὰ τοῦτο τιμηθῆναι ὡς

αὐτὸν λέγουσιν, ὅτι πάντων ἐστὶν αἴτιος καὶ δι᾽ αὐτὸν τὰ πάντα [Cf. Baguet, Comment. De Chrysippo p. 209. sq. collat. p. 238.]. Cf. Platon. Cratyl. p. 396. b. p. 30. Bekker. p. 45. ed. Heindorf. Cornutus De nat. deor. cap. 2. p. 141. Galei indeque Eudocia p. 195—201. et quae laudavimus ad Cic. De nat. deor. I. 15. p. 70. Consentit Orph. (Fragmm. XXXIX. p. 495. ed. Herm.) καὶ Ζῆν᾽ αὐτὸν καλέουσι Καὶ Δία τ᾽ ἠδ᾽ ὅτι δὴ διὰ τοῦτον ἅπαντα τέτυκται. Cr. Ex Stobaei loco laud. et Codicum Romanorum (etiam Paris. habet δὲ διὰ τὸ οἰωνεῖν) lectionibus per Itacismum, uti videtur, corruptis, sanare hunc locum studui. (Neque enim ita cum Schowio, viro ceteroquin doctissimo, mihi faciendum existimo, ut, in quibus locis non ultro se mihi medicina offert, eos, ut in quibus de *nugis* agatur, cum contemtu transeam.) Rr.

ἄλλοι ἀπὸ τοῦ ζῆν] ζῆν pro ζεῖν, ut Schow. habet, recepi ex Paris. Rr.

τινὲς δὲ κατὰ τὸν ἡρ. κ. τ. λ.] Cic. De nat. deor. III. 21. pag. 584. ed. Moser. et Creuz. *Joves tres numerant ii, qui theologi nominantur: ex quibus primum et secundum natos in Arcadia: alterum patre Aethere, ex quo etiam Proserpinam natam ferunt, et Liberum: alterum patre Coelo, qui genuisse Minervam dicitur — — tertium Cretensem, Saturni filium, cujus in illa insula sepulcrum ostenditur.* Rr.

τρίτον δὲ τὸν Κρῆτα]

nendo omnia quae sensibus subjecta sunt; alii a ζῆν, i. e. a vivendo. Nonnulli autem ex heroica et separabili doctrina tres Joves esse volunt, unum Aetheris filium; alterum in Arcadia natum, ex quo Minervam dicunt procreatam; tertium, Cretensem. Phoenices autem regem dicunt eum fuisse justissimum, ut ejus fama superaverit tempus. Ideoque Saturnum ejecisse ex regno dicitur, quasi, ex tempore, et eam quae inde oritur oblivionem superasse. Melias ab Amalthea eum nutritum ait, tanquam, a vi, id est, ἐκ τῆς ἀμαλακιστίας (a duritie). Crates autem Saturnum dicit in Sicilia et Italia et majore Libyae parte regnasse crudeliter, ejus autem filium invasisse patrem eumque in extremas occidentis partes expulisse, lenissime autem capessivisse regnum ideoque cultum

Apogr. Mar. *τρίτον δὲ τὸν Κρῆτα.* Sch. Consent. Paris., item praebens *τρ. δ. τὸν Κρῆτα* pro vitioso Schowii *τὸν Κρήτην.* Rr.

ταύτῃ Κρόνον ἐκβαλεῖν κ. τ. λ.] Macrob. Saturn. I. 8. pag. 236. Bip. *eundemque a filio pulsum, quid aliud est, quam tempora senescentia ab his, quae post sunt nata, depelli?* Rr.

ὁ δὲ Μηλίας] Videtur corruptum. Si constaret, *Melisiam* Metapontinum Pythagoreum rem fabularem attigisse, hunc laudatum a Nostro dixerim. Sed nolo hariolari. Cr.

τουτέστιν. ἐκ τῆς ἀμαλακιστίας] Sic dedi pro Schowii *τ. ἐ. τ. ἀμαλακίας,* quod Lexica non agnoscunt, secutus Etymol. m. in *Ἀμάλθεια* p. 76: *εἰσὶ δ᾽ οἵ φασι παραπεπλάσθαι τὸ ὄνομα· εἶναι γὰρ αὐτὴν ἀμαλακιστίαν· παρὰ τὸ μὴ μαλάσσεσθαι καὶ ταπεινοῦσθαι.* Rr.

ὁ δὲ Κράτ. τὸν Κρόνον κ. τ. λ.] Jo. Lydus in fragm. majori De mensib. pag. 274. Has. *καὶ βασιλεῦσαι δὲ αὐτὸν ἡ ἱστορία παραδίδωσιν, ὡς ἔμπροσθεν* [hoc ipso, opinor, loco] *ἀφηγησάμην, κατά τε τὴν Λιβύην καὶ Σικελίαν.* De hac fabula cf. Creuzer. Symb. vol. IV. p. 430. sq. Rr.

ἐπιθέσθαι τῷ πατρί] Schow. *πείθεσθαι τ. π.,* quae lectio neque ad significationem, neque ad grammaticam rationem ullo pacto ferri potest. Itaque suspicatus, ut plurimis aliis, sic hoc quoque loco ex Itacismo quem dicunt vitium ortum fuisse, *ει* mutavi in *ι*, ante literam *π* posito *ε*, quam emendationem meam, ut quae a multis partibus commendetur, in textum recipere non dubitavi. Rr.

καὶ διὰ τοῦτο] Paris. *καὶ αὐτὸν διὰ τοῦτο.* Rr.

θεόν. Ἐρατοσθένης γε μὴν τὸν Δία ἐν τῇ Κρήτῃ τεχθῆναι λέγει, κἀκεῖθεν διὰ τὸν Κρόνου φόβον μετενεχθῆναι εἰς Νάξον. Εὔμηλος δὲ ὁ Κορίνθιος τὸν Δία ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς Λυδίᾳ τεχθῆναι βούλεται, καὶ μᾶλλον ἀληθεύει ὅσον ἐν ἱστορίᾳ· ἔτι γὰρ καὶ νῦν πρὸς τῷ δυτικῷ τῆς Σαρδιανῶν πόλεως μέρει ἐπ' ἀκρωρείας τοῦ Τμώλου τόπος ἐστίν, ὃς πάλαι μὲν Γοναὶ Διὸς ὑετίου, νῦν δέ, παρατραπείσης τῷ χρόνῳ τῆς λέξεως, Δεύσιον προσαγορεύεται. — — φύλακες ἦσαν οἱ Κούρητες. ἄλλοι Προμηθέως φασὶν εἶναι υἱόν, οἱονεί, τῆς προνοίας. οἱ δὲ πλεῖστοι τῶν φυσικῶν τὸν Δία Ἰδαῖον εἶναι βούλονται, καὶ τεχθῆναι ἐν τῇ Ἴδῃ, τουτέστιν, ἐν τῷ παρὰ Ἴδῃ ὁρωμένῳ οὐρανῷ. τῆς δὲ Κόρης πατέρα αὐτόν φασιν, τουτέστι, τοῦ κόρου καὶ τῆς εὐωχίας αἴτιον αὐτὸν γενέσθαι· πρῶτος γὰρ βασιλεύσας λέγεται τοὺς ἀνθρώπους διδάξαι γεωρ-
p. 97. *γεῖν. πολλοὶ δὲ ἐκ τοῦ ὅλου Διὸς Δίοι, ὥσπερ Ἀπόλλωνες ἢ Διόνυσοι.*

e. VI. 49. *Τῇ πρὸ δεκαεπτὰ Καλενδῶν Μαΐων οἱ ἀρχιερεῖς ἐπὶ τὸ θέατρον γενόμενοι ἄνθη ἐπὶ τὸν δῆμον ἐῤῥίπτουν, καὶ περὶ τὰ σπόριμα δὲ ὑπὲρ εὐετηρίας ἱεράτευον, καὶ ἔξωθεν τῆς πόλεως ἐπὶ ὡρισμένους σταθμοὺς ηὔχοντο ἱερατεύοντες Δήμητρι· ὄνομα δὲ*

Ἔτι γὰρ καὶ νῦν — προσαγορεύεται] Codex: *ἐπ' ἀκρωρ. τ. Τμώλ. τόπος ἐστὶν, ὃς π.* Supervacuum *ἐστὶν* exclusi. Idem in textu: *Δευσίου.* in margine: *Δεύσιον.* quod hic reposui. Sch. Consentit Paris. cum Romano, item *ἐστὶν* exhibens. Quae cum ita sint, vereor ut recte fecerit Schowius, qui *ἐστὶν* ejecerit. Itaque reposui et levi immutatione vocis *μένει* post *πόλεως,* quae Schowio, idque merito, molestias exhibebat, in *μέρει* (saepissime autem *ν* et *ρ* inter se commutantur) locum vitiosum mihi videor sanasse. Dubito enim, an *μένειν* verbum pro *εἶναι* stare h. l. possit; deinde suspecta mihi sunt verba *πρὸς τῷ δυτικῷ*, neque pro locutione *πρὸς δύσιν* accipi posse videntur. — *τῆς* ante *λέξεως* recepi ex Cod. Paris. Rn. *Δευσίου,* quod Schowius expellit, reposuerim. *Γοναὶ Δευσίου*, quod sit corru-

esse ut deum. Eratosthenes vero Jovem in Creta natum ait, indeque ob Saturni metum translatum in Naxum. Eumelus autem Corinthius Jovem in nostra Lydia natum vult, et propius a veritate abest, quoad in historia (positum est): etiam enim nunc in Sardianorum urbis parte occidentali in vertice Tmoli locus est, qui olim *Γοναὶ Διὸς ὑετίου* (i. e. locus natalis Jovis Pluvii), nunc autem, immutato per temporis decursum nomine, *Δεύσιον* (Deusium) appellatur. — — Custodes erant Curetes. Alii *Προμηθέως* (Promethei) dicunt eum esse filium, quasi, *τῆς προνοίας* (i. e. providentiae). Plurimi autem Physicorum Jovem Idaeum esse volunt, et natum in Ida, hoc est, in ea coeli parte, quae ex Ida cernitur. *Κόρης* autem (i. e. Proserpinae) patrem eum dicunt, id est, *κόρου* (satietatis) et epuli auctorem eum fuisse: primus enim, cum rex esset, dicitur homines docuisse agriculturam. Multi autem ex toto (solo?) Jove (fiunt) Joves, quemadmodum Apollines vel Bacchi.

49. A. d. XVII Kalendarum Majarum pontifices postquam in theatrum veniebant flores populo spargebant, et circa sementem vero pro fertilitate sacra faciebant, atque extra urbem ad certas stationes precabantur sacra facientes Cereri: nomen autem huic

ptum ex *Διὸς ὑετίου*, dictum fuisse locum ad Sardes verisimile est. Has. De Tmolo, Jovis solo natali, vid. Creuzer. ad Cic. De nat. deor. III. 21. p. 589. Rn. Ante *φύλακες* nonnulla praecessisse videntur. Sch.

ἄλλοι Προμηθέως κ. τ. λ.] Haec ad Aegyptiorum pertinent doctrinam. *Ζεύς* hoc loco est Juppiter Ammon, cujus pater mysticus ille Hermes-Prometheus est. Qua de re vid. Toelken. in libro: (Minutoli) Reise zum Tempel des Jup. Amm. cap. VI. p. 101. sqq. p. 139. 140. 151., ibique tabulae Xmae explanation. p. 374., ubi locus noster laudatur. Conf. Creuzer. Symb. vol. II. p. 542. et vol. IV. p. 158. Rn.

τὸν Δία Ἰδαῖον εἶναι] Codex: *τὸν Δία ἤδιον εἶναι — ἐν*

τῇ θυσίᾳ Φορδικάλια. τούς γε μὴν σταθμοὺς μιλιάρια πατρίως ἐκάλουν, ἀπὸ τῆς χιλιάδος τῶν βημάτων· ὅθεν καὶ μίλιτες οἱ στρατιῶται παρ' αὐτοῖς· χιλίους γὰρ ὑπασπιστὰς ὁ Ῥωμύλος μόνους ἔταξε, καὶ μίλιτας αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ ἀριθμοῦ ἐκάλεσεν (οἱονεί, χιλίους), τὸ πρὶν σαβέλλιτας [sic] προσαγορευομένους· καὶ γὰρ ἐν χιλιάσι τὸ πλῆθος (οὐ μυριάσιν) ἡ παλαιότης ἠρίθμησεν, ὡς αὐτὸς Ὅμηρος·

Ὅσσον τ' ἐννεαχίλοι ἐπίαχον ἢ δεκαχίλοι.

ὁ γὰρ μυρία ἀριθμὸς ἀοριστίας ἐστὶ δεκτικός.

50. *Τῇ πρὸ δεκαμιᾶς Καλενδῶν Μαΐων* ὁ Ῥωμύλος τὴν Ῥώμην ἐπόλισε, πάντας τοὺς πλησιοχώρους
p. 98. συγκαλεσάμενος, ἐντειλάμενός τε αὐτοῖς ἐκ τῆς ἑαυτῶν χώρας βῶλον ἐπικομίσασθαι, ταύτῃ πάσης χώρας δεσπόσαι τὴν Ῥώμην οἰωνιζόμενος· αὐτός τε ἱερατικὴν σάλπιγγα ἀναλαβὼν (λίτουον δ' αὐτὴν πατρίως Ῥωμαίοις ἔθος καλεῖν, ἀπὸ τῆς λιτῆς) ἐξεφώνησε τὸ τῆς πόλεως ὄνομα, πάσης ἱερατικῆς τελετῆς ἡγησάμενος. ὀνόματα δὲ τῇ πόλει τρία, τελεστικόν, ἱερατικόν, πολιτικόν· τελεστικὸν μέν, οἱονεί, Ἔρως, ὥστε πάντας ἔρωτι θείῳ περὶ τὴν πόλιν κατέχεσθαι, διὸ καὶ Ἀμαρυλλίδα τὴν πόλιν ὁ ποιητὴς αἰνιγματωδῶς βουκολιάζων καλεῖ· ἱερατικὸν δέ, Φλῶρα, οἱονεί, ἄνθουσα, ὅθεν κατὰ ταύτην ἡ τῶν Ἀνθεστη-

τῷ παρὰ ἥδιον ὁρωμένῳ ο. Correxi ex apogr. Mar. Sch.

49. *Φορδικάλια*] Textus codicis: *Φορκιδάλια*. Margo: *Φορδικάλια*. quod apogr. Mar. exhibet. Sch. Quae Lydus *Fordicalia* dicit (pro quo lingua antiquior *Hordicalia* habet), vulgo *Fordicidia* appellantur. Vide de hoc festo Ovid. Fast. IV. 629. sqq. Conf. Creuzer. Symbol. vol. IV. p. 179. Rn.

σταθμοὺς μιλιάρια] Sic dedi ex Cod. Paris. Schowius: *στ. μιλιάριας*. Rn.

μίλιτες οἱ στρατιῶται] Paris. *μίλητες*, et sic deinceps. De vocabulo vid. Creuzer. Abriss der Röm. Antiqq. §. 225. p. 279. Rn.

σαβέλλιτας] Paris. *σαβέλιτας*. Suspicor *σατέλλιτας*. Rn.

ὡς αὐτὸς Ὅμηρος] Iliad. V. 860. Rn. Codex: *ἐννεαχίλιοι — δεκαχίλιοι*. metro adversante. Sch.

sacrificio Fordicalia. Stationes vero milliaria patrio sermone vocabant, a mille passuum: unde et milites apud eos (nomen traxerunt); mille enim stipatores Romulus solos instituit, et milites eos a numero vocavit (velut, mille), cum antea satellites appellarentur: etenim millenario numero multitudinem (non decies millenario) antiquitas numerabat, ut ipse Homerus:

Quantum novies mille clamabant vel decies mille.

Decies enim mille numerus infinitatem admittit.

50. A. d. XI Kalendarum Majarum Romulus Romam condidit, postquam omnes accolas convocavit jussitque eos ex ipsorum terra glebam adferre, hac re omnibus terris imperaturam Romam augurans: et ipse sumta tuba sacerdotali (lituum autem eam patrio sermone Romani vocare solent, a voce λιτή, i. e. precatio) pronunciavit urbis nomen, omnem sacerdotalem initiationem auspicatus. Nomina autem urbi tria erant, arcanum, sacerdotale, politicum: arcanum, velut, Amor, ut omnes amore divino circa urbem tenerentur, unde et Amaryllida urbem poëta per ambages in carmine bucolico vocat; sacerdotale, Flora, velut, florens, unde hoc die Floralium feriae;

50. *Τῇ πρὸ δεκαμιᾶς κ. τ. λ.*] Cf. supra I. 14. — Plin. Hist. nat. XVIII. 26. *XI Calend. Maji urbis Romae natalis.* Cf. Creuzer. Symb. vol. II. p. 998. sqq. Rr.

ἐντειλάμενός τι αὐτοῖς — βῶλον ἐπικομίσαι.] Conf. Ovid. Fast. IV. 822. sqq. Rr.

λίτουον] Cic. De divinat. I, 17. Plutarch. Romulo p. 31. F. cap. 21., ubi est *λίτυον*. Servius, Lacerda et Heynius ad Virg. Aeneid. VII. 187., qui aliam etiam etymologiam a *litibus* novit. Sed cf. Dacer. ad Festum in *Lituus*. Cr.

ὀνόματα δὲ τῇ πόλ. τρία] Vid. Creuzer. in libr. Abriss der Röm. Antiqq. §. 14. p. 13. Cf. ejusd. Symbol. vol. II. p. 1002. sq. Rr.

τελεστικὸν μ. οἱονεί, Ἔρως] ROMA si retroversum legitur, fit AMOR. — Aliis hoc alterum Romae nomen *Valentia* est. Vid. Interprett. ad Plin. Hist. nat. III. 5. Rr.

Ἀμαρυλλίδα τ. π. ὁ ποιητ.] *Virgilius* Eclog. I. 5. sqq. ibi-

ρίων ἑορτή· πολιτικὸν δέ, Ῥῶμα. καὶ τὸ μὲν ἱερατικὸν πᾶσιν ἦν δῆλον, καὶ ἀδεῶς ἐξεφέρετο, τὸ δὲ τελεστικὸν μόνοις τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἐξάγειν ἐπὶ τῶν ἱερῶν ἐπετέτραπτο· καὶ λόγος, ποινὰς ὑποσχεῖν τινὰ τῶν ἐν τέλει ποτέ, ἀνθ' ὧν ἐπὶ τοῦ πλήθους τὸ τελεστικὸν ὄνομα τῆς πόλεως ἀναφανδὸν ἐθάῤῥησεν ἐξειπεῖν. μετὰ δὲ τὴν ἐπὶ τῇ ἀναγορεύσει τῆς πόλεως τελετὴν ζεύξας ταῦρον μετὰ δαμάλεως περιῆλθε τὸ τεῖχος, τὸν μὲν ἄῤῥενα ἐπὶ τὴν τοῦ πεδίου πλευρὰν ζεύξας, τὴν δὲ θήλειαν ἐπὶ τὸ τῆς πόλεως μέρος, ὥςτε τοὺς μὲν ἄῤῥενας τοῖς ἔξω γίνεσθαι φοβερούς, τὰς δὲ θηλείας τοῖς ἔνδον γονίμους· καὶ λαβὼν βῶλον ἐκ τῶν ἔξω τῆς πόλεως μερῶν σὺν καὶ τοῖς πρὸς τῶν ἄλλων ἐπικομιζομένοις ἐπὶ τὴν πόλιν ἠκόντιζε, ταύτῃ οἰωνισάμενος, διὰ παντὸς αὐτὴν ἐκ τῆς τῶν
p. 99. ἔξωθεν ἐπαυξηθῆναι συνδόσεως, καὶ μετ' ὀλίγα. πολλῶν δὲ ξένων συνελθόντων ἐν αὐτῇ, οἱ τοῦ Ῥωμύλου λογάδες τὴν ἡμίσειαν τῆς ἑαυτῶν κτήσεως τοῖς ἐπήλυσι παρεχώρησαν, οἰκῆσαι τὴν Ῥώμην αὐτοὺς πείσαντες· οὓς ὁ Ῥωμύλος πατρικίους πρώτους ἀνηγόρευσε, διὰ τὸ εὐπατρίδας γενέσθαι, καὶ τὴν ἑαυτῶν περιουσίαν τοῖς ξένοις ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἐπιδοῦναι. Ἰλία, ἡ τοῦ Ῥωμύλου μήτηρ.

51. Ἐκ μὲν τῆς ὁποιαςοῦν πρὸς ἔνια τῶν ξύλων παρατρίψεως κόρεις γίνονται, ἐκ δὲ παντὸς οὔρου

que Probus et reliqui Interpretes. Cr.

πολιτικὸν δὲ Ῥῶμα] Notandum, non Graeca, sed Latina nominis forma uti h. l. scriptorem, itaque pro Ῥώμη eum scribere Ῥῶμα. Rr.

καὶ λόγος — ποτέ] Plin. Hist. nat. III. 5. Macrob. Saturn. III. 5. Solinus cap. 1. Cr. Pro ποτέ Paris. male τούτου. Rr.

τοῖς ἔνδον γονίμους] Sic reposui ex Cod. Paris. pro Schowii τ. ἐ. γονίμοις. Rr.

τοῖς πρὸς τ. ἄ. ἐπικομιζομένοις] Cod. Paris., cui praeterea deest Articulus τοῖς — ἐπικομιζομέναις, ex correctione, uti videtur, librarii, qui non meminisset, apud serioris aetatis scriptores vocem βῶλος genere masculino usurpari. Cf. Piers.

politicum autem, Roma. Et sacerdotale omnibus erat notum, et libere efferebatur, arcanum vero solis pontificibus proferre in sacris permissum erat: et fama est, poenas quondam luisse quendam magistratuum propterea quod coram populo nomen arcanum urbis palam conatus esset eloqui. Post initiationem autem quae fiebat in nomine urbi indendo juncto tauro cum juvenca circumiit murum, mare adversus agri partem juncto, femina adversus urbis partem, ut mares exteris fierent timendi, feminae domesticis fecundae: et sumtam glebam ab exteris urbis partibus una cum iis, quae a reliquis afferebantur, adversus urbem conjiciebat, hac re auguratus, perpetuo eam extraneorum confluxu auctum iri, idque non multo post. Multi autem hospites ubi convenerunt in eam, Romuli milites electi partem dimidiam suae possessionis adventitiis concesserunt, posteaquam iis persuaserunt, ut incolerent Romam: quos Romulus patricios primos nuncupavit, propterea quod *εὐπατρίδαι* (i. e. nobiles) fuerunt et suas facultates exteris pro patria concesserunt. Ilia, Romuli mater.

51. Ex quovis ad nonnulla ligna affrictu cimices fiunt, ex omni urina pulices, muscae vero ex alvo,

Moer. p. 95. Thom. M. p. 176. Jac. A. P. p. 254., quos locos laudat Passow. in Lexico s. v. Rr.

οὓς ὁ Ῥωμύλ. πατρικ.] Apogr. Mar. *οὓς ὁ Ῥωμύλος πατρικίους πρῶτος α.* Sch. Aliter quam hoc loco Noster De magistrat. I. 16. p. 34., ubi dicit: *ἑκατὸν τὸν ἀριθμὸν γέροντας ἐκ πασῶν τῶν κουριῶν (ἀντὶ τοῦ, φυλῶν) ἐπιλέξασθαι τὸν Ῥωμύλον πρὸς διάσκεψιν τῶν κοινῶν, οὓς αὐτὸς μὲν πατέρας, Ἰταλοὶ δὲ πατρικίους ἐκάλεσαν (ἀντὶ τοῦ, εὐπατρίδας).* Liv. I. 8. *Patres certe ab honore, patriciique progenies eorum appellati.* Cf. supra I. 19. et Fest. in *Patricius.* Rr.

Ἰλία] Plutarch. Vit. Romul. cap. 3. *Ταύτην οἱ μὲν Ἰλίαν, οἱ δὲ Ῥέαν, οἱ δὲ Σιλουΐαν ὀνομάζουσι.* Rr.

51. *Ἐκ μὲν τῆς ὁποιαςοῦν*] Sic dedi pro Schowii *Ἐ. μ. τ. ἀνοῦν* [sic], ex Cod. Paris. Ceterum mirari subit, cur hoc potissimum loco de his rebus loquatur Lydus. Nisi tamen fallor, haec ei causa fuit. A. d. VI Kal. Maj.

ψύλλαι, μυῖαι δὲ ἐξ ἀποπάτου ἢ καὶ ἄλλης θερμασίας. Ῥώμη Φλῶρα καὶ ἡ Κωνσταντινούπολις, ἤγουν, ἄνθουσα.

ΜΑΙΟΣ.

Cap. I. 52. *Οὐ μικρὰν ἐν ἀριθμοῖς ἐδείκνυμεν τὴν τῆς τετράδος δύναμιν, ἣν ἄν τις καὶ τετρακτὺν καὶ πυραμίδα καλέσοι· τετρακτὺν μέν, κατὰ τὸν τῶν στοιχείων ὅρον, πυραμίδα δέ, κατὰ τὸν ἐν θεωρίᾳ λόγον· ἡ γὰρ πυραμὶς ὑπὸ τεσσάρων βάσεων καὶ τεσσάρων γωνιῶν μόνη περιεχομένη, καὶ πρώτη τριχῇ διαστάτη κατὰ τὸ στοιχειωδέστατον τοῦ τριγώνου ἐπίπεδον, ὡς ὁ Πλάτων ἐν Τιμαίῳ φησίν, ἐμφερῆ τὴν συνεκτικὴν τοῦ παντὸς ἐνδείκνυται τάξιν. λείπεται ὁ πέμπτος, Μάϊον δὲ αὐτὸν οἱ Ῥωμαῖοι καλοῦσιν.*

p. 100. *Ἐπειδὴ δέ, ὡς πολλάκις εἰρήκαμεν, ὁ τῆς πεντάδος ἀριθμὸς τῶν θειοτέρων, κατὰ τὸν Ἡσίοδον, κεχώρισται, εἰκὸς ἦν αὐτὸν τοῖς κατοιχομένοις ἀπονεμηθῆναι. ἡ γὰρ πεντὰς τῇ αἰσθητῇ φύσει ἀνάκειται, σφαῖρα γάρ ἐστιν· ὁσάκις γὰρ ἂν τὸν πέντε πολυπλασιάσῃ τις ἀριθμόν, εἰς ἑαυτὸν ἀποκαταστήσεται· καὶ γὰρ ὁ πέντε, παρεπόμενος τοῖς ἐν πλήθει ἀρι-*

feriae sunt *Robiginis.* (Vid. Ovid. Fast. IV. 901. sqq.) De quibus cum ageret, facile fieri poterat, ut de rubiginis natura exponeret. Quae ei expositio fortasse ansam praebuit, de omni putredine ejusque causis atque effectibus disserendi. Ra. Apogr. Mar. *Ἐκ μὲν τῆς ὁποιασοῦν πρὸς ε.* Sch. Legendum suspicor pro *τῆς ἀνοῦν — τῆς ἀνθρώπων* (v. *ἀνων*). Has.

Φλῶρα] Cf. supra num. 25. Ra.

52. *τῆς τετράδος δύναμ. κ. τ. λ.*] Cod. Paris. *τῆς τριάδος δ.* Male. Pro *τετρακτύν*, quod bis sequitur, quodque reposui pro vitioso Schowii *τετρακτήν*, Paris. non minus vitiose *τετρακτόν*. Ra.

ἡ γὰρ πυραμὶς κ. τ. λ.] Nicomach. Instit. arithm. II. 13. p. 125. Ast. *Αἱ δὲ ἑξῆς πυραμίδες εἰσὶν αἱ ἀπὸ τετραγώνου βάσεως ὁμοιοσχημόνως ἀνιστάμεναι ἐφ' ἓν καὶ τὸ αὐτὸ σημεῖον.* Conf. Animadv. p. 289. et p. 290. — Pro *γωνιῶν* Paris. *γωνεῶν* [sic]. Pro Schowii *τριχηλιαστάτη* (Paris. *τριχιλιαστάτη*) ex emendatione Nokkii reposui *τριχῇ δια-*

aliove tepore. Roma Flora (vocatur) et Constantinopolis, id est, florens.

MAJUS.

52. Haud parvam in numeris demonstravimus tetradis esse vim, quam quis et *τετρακτύν* (i. e. quaternionem) et pyramidem vocaverit: *τετρακτύν*, ex elementorum termino; pyramidem, ex ratione, quae in *θεωρίᾳ* (doctrina) obtinet: pyramis enim, quae quatuor basibus et quatuor angulis sola continetur, et prima triplici modo distat juxta simplicissimam trianguli planitiem, ut ait Plato in Timaeo, similem continentem universi indicat ordinem. Restat quintus mensis, Majum eum Romani vocant.

Cum autem, ut saepe diximus, quinarius numerus a divinioribus, teste Hesiodo, remotus sit, consentaneum erat, ut defunctis attribueretur. Pentas enim naturae sensibus subjectae consecrata est, sphaera enim est: quoties enim cunque aliquis quinarium multiplicaverit numerum, in seipsum recurret: etenim quinarius numerus, consequens numeros eos, qui ad

στάτη. Disputat autem Nokkius ad hunc locum sic: „Pyramis dicebatur *πρῶτον εἶδος στερεόν*. Plato Tim. p. 55. Steph. p. 69. Bekker. Corpus autem tribus dimensionibus constat. Legendum igitur *καὶ πρώτη τριχῆ διαστάτη*. Plutarch. De plac. philos. I. 11. pag. 550. *σῶμά ἐστι τὸ τριχῆ διάστατον, πλάτει, βάθει, μήκει*. Proclus in Hesiodi Opp. et D. p. 169. ed. Heins. *τὴν δὲ ὀγδόην, ὡς κύβον καὶ πρώτην τὴν τριχῆ διάστασιν δεχομένην*.“ Rn.

ὁ Πλάτων ἐν Τιμαίῳ] Cf. Platon. Timaeum p. 55. Steph. p. 69. sqq. Bekker. Rn.

Μάϊον δὲ αὐτ. οἱ Ῥ. κ.] Varro De ling. Lat. V. p. 50. Scal. *Tertius a majoribus, Majus.* Rn.

κατὰ τὸν Ἡσίοδον] Hesiod. Opp. et Dies vers. 802. *Πέμπτας δ' ἐξαλέασθαι, ἐπεὶ χαλεπαί τε καὶ αἰναί· Ἐν πέμπτῃ γάρ φασιν Ἐριννύας ἀμφιπολεύειν, Ὅρκον τιννυμένας, τὸν Ἔρις τέκε πῆμ' ἐπιόρκοις.* Rn.

ἡ γὰρ πεντάς — κατὰ τ. ποσότητα] Haec omnia fluxere ex Theolog. arithmet. p. 25. p. 24. Ast., ubi sic: *Ὅτι ἡ πεντὰς πρώτη περιέλαβε τὸ τοῦ παντὸς ἀριθμοῦ εἶδος, ἤτοι τὸν β*

θμοῖς, εἰς τὴν αὐτὴν καὶ πολυπλασιαζόμενος καταλήγει ποσότητα. καὶ ἄλλως δὲ φαίνεται φυσικήν τινα δύναμιν ἐν ἑαυτῷ ὁ πέντε περιλαβὼν ἀριθμός· τῶν γὰρ ἐν γενέσει ἐξ ἀρτίου καὶ περιττοῦ συνεστώτων, αὐτὸς εἶναι τοιοῦτος πέφυκεν ἐκ τριάδος καὶ δυάδος συναγόμενος. ταύτῃ γοῦν ταῖς τῶν προγόνων τιμαῖς οἱ Ῥωμαῖοι τὸν πέμπτον ἀνέφερον μῆνα, τῷ μὲν ἀρτίῳ τοὺς κατοιχομένους τιμῶντες, τῷ δὲ περιττῷ τοὺς ἔτι σωζομένους· μετὰ γὰρ θεοὺς οὐχ ἧττονα τιμὴν τοῖς ἑαυτῶν προγόνοις εἰςέφερον οἱ πάλαι· Μάϊον δὲ μῆνα ἐκ τῆς ἐκείνων τιμῆς ὠνόμασαν, πατρίως καλοῦντες τὴν τιμήν. οἱ δὲ ἀπὸ τῆς Μαίας τῆς Ἄτλαντος τῆς Ἑρμοῦ ἀξιοῦντες ὀνομασθῆναι τὸν Μάϊον πρὸς ἕτερον βλέποντες οὕτω φασίν, ἀλλὰ μὴν καὶ διὰ τὸ ἱερὸν αὐτῆς, ὅτι κατὰ τοῦτον
p. 101. τὸν μῆνα ἱερωθῆναι λέγεται. περὶ δέ — ὁ Πρόκλος φησὶν οὕτως· „Ἡ Μαῖά ἐστιν ἡ τὰ ἐν ἀφανεῖ κεκρυμμένα εἰς τὸ ἐμφανὲς προάγουσα παραπλησίως ταῖς τῇδε μαίαις, Ἑρμῆς δὲ ἐκείνης παῖς ὁ λόγος ηκων διὰ πάντων, ὃς τὴν ἐν τῷ ἀφανεῖ τῶν ὄντων περιοχὴν ἐν διαστάσει καὶ προνοίᾳ λόγων ἀϊδίως πρώτως ἐξέφηνεν, εἱρμὸν καὶ συνέχειαν καὶ ἀλληλου-

τὸν πρῶτον ἄρτιον καὶ τὸν γ' τὸν πρῶτον περιττόν — — Τετραγωνιζομένη ἀεὶ περιέχει ἑαυτήν· πεντάκις γὰρ πέντε κέ, μηκυνομένη δὲ αὐτὴ καὶ τὸν τετράγωνον ὅλον περιέχει καὶ λήγει εἰς ἑαυτήν· πεντάκις γὰρ κέ ρκέ. Rr.

ταῖς τῶν προγόν. τιμ.] Macrob. Saturn. I. 12. pag. 258. *Fulvius Nobilior in Fastis — Romulum dicit, postquam populum in majores junioresque divisit — in honorem utriusque partis hunc Majum, sequentem Junium vocasse.* Ovid. Fast. V. 427. *Mensis erat Majus, majorum nomine dictus.* Add. I. 41. Rr.

μετὰ γὰρ θεοὺς κ. τ. λ.] Huic loco lux ex Plutarchi Quaest. Romm. LXXXVI. p. 285. A. paratur. Ad quem locum consule Wyttenbachii Animadvv. p. 49. Cr.

οἱ δὲ ἀπὸ τῆς Μαίας] Codex: *Μαίας τῆς Ἀτάλαντος τ.* quod emendavi. Sch. Macrob. I. l. *Cincius mensem nominatum putat a Maja, quam Vulcani dicit uxorem* cett. Conf. Fest. in *Majus* et Ovid. Fast. V. 85. sqq. Rr.

multitudinem pertinent, in eandem, etiam si multiplicetur, desinit quantitatem. Et praeterea videtur naturalem quandam vim in se quinarius continere numerus: res enim generatae cum ex pari et impari constent, ipse talis naturâ est, qui ex triade et dyade componatur. Hanc igitur ob causam majorum honoribus Romani quintum dicarunt mensem, pari numero defunctos colentes, impari superstites: post deos enim non minorem majoribus suis veteres tribuebant honorem: Majum autem mensem ex illorum honore nominarunt, patrio sermone vocantes honorem. Qui vero a Maja, Atlantis filia, Mercurii matre, volunt nominatum Majum, ad aliud quidpiam respicientes ita dicunt, verum etiam propter illius fanum, quod hoc mense sacratum dicitur. De hac autem Proclus loquitur ita: „Maja ea est, quae abdita in occulto in lucem profert, similiter atque eae, quae hic sunt (i. e. terrestres) *μαῖαι* (i. e. obstetrices); Mercurius autem illius filius ratio per universa pertinens, qui eum, qui est in occulto, rerum complexum in distantia et providentia verborum ab aeterno primum patefecit, nexu

περὶ δέ — ὁ Πρ.] Post *περὶ δέ* excidit aliquid, fortasse unica vox *αὐτῆς*. Rn. In *περὶ δὲ ὁ Πρόκλος φ.* aliquid excidit; supplendum: *περὶ δὲ τῆς Μαίας ὁ Π. φ.* Sch.

Πρόκλος φησὶν οὕτως] Cf. *Proclus* in Platon. Alcib. I. fol. 78., ex quo Creuzer. ad Cic. De nat. deor. p. 610. et in Symb. vol. II. p. 619. not. excerpsit haec: *ἐκ δὲ τῆς Μαίας προϊὼν (ὁ Ἑρμῆς), παρ' ᾗ κρυφίως ἡ ζήτησις τὴν εὕρεσιν δωρεῖται τοῖς ἑαυτοῦ τροφίμοις.* Etym. m. pag. 589. in *Μοῦσα· καὶ τὴν τοῦ Ἑρμοῦ (ὅ ἐστι τὴν τοῦ λόγου) μητέρα, Μαῖαν λέγει (ὁ Ἐπίχαρμος) παρὰ τὴν ζήτησιν καὶ εὕρεσιν τῶν μαθημάτων· καὶ μαίω τὸ ζητῶ.* Conf. praeterea Cic. De nat. deor. III. 22. p. 608. Ovid. Fast. V. 87. sq. Creuzer. Symb. vol. II. p. 618. sq. — *Ἡ* ante *Μαῖα* om. Paris. *ἐν διαστάσει* ex Hasii conjectura dedi pro Schowii *ἐνδιαστάσει*. Rn. An *ἐν διαθέσει*, *in dispositione*? Cn. *ἐκφαντικός* recepi ex Cod. Paris. pro Schowii *ἐκφαντικόν*. Rn. Nisi forte illud *ὡς* ejiciendum utpote ortum ex antecedente —*σας*. — De voce *ἀλληλουχία* dixi ad Procli Inst. theolog. pag. 142. sq.

χίαν ποιήσας ὡς ἐκφαντικὸς τῶν παρ' ἡμῖν τῆς ψυχῆς ἀδήλων παθημάτων." ὁ δὲ Ἀκυλῖνος ἐν τῷ Ὑπομνήματι τῶν ἀριθμῶν οὕτω φησίν· „Ἡ Μαῖα ἀντὶ αὐτῆς [sic] ἐς τοὐμφανὲς προδοῦσά ἐστι, κυρίου μὲν τοῦ λόγου τοῦ διὰ πάντων πεφυκότος διατακτικοῦ [sic] τῶν ὄντων, διὸ δὴ καὶ Ἑρμοῦ μητέρα φασί. τοιαύτη δὲ ἡ νοητὴ ὕλη τὸ [sic] κατακοσμεῖν τὴν εἰς τὸ ἐμφανὲς πρόοδον καὶ γένεσιν ἀπεργάζεσθαι τῶν ὄντων· ἐκ γὰρ ὕλης καὶ εἴδους τὰ ὄντα." οὕτως μὲν κατὰ θεολογίαν. κατὰ δὲ τὸν τῆς φυσιολογίας τρόπον τὴν Μαῖαν οἱ πολλοὶ τὸ ὕδωρ εἶναι βούλονται· καὶ γὰρ παρὰ τοῖς Σύροις βαρβαρίζουσιν οὕτως ἔτι καὶ νῦν τὸ ὕδωρ προσαγορεύεται, ὡς καὶ μηῖουρι τὰ ὑδροφόρα καλεῖσθαι. καὶ οὐκ ἔξω λόγου ὁ Βάῤῥων φαίνεται ὡς καὶ μῆνα ἀναθέμενος αὐτῇ· κινήσει γὰρ τοῦ ὑποβρυχίου ὕδατος γίνεσθαι σάλον τοῖς φιλοσόφοις δοκεῖ· πρώτη δὲ ἑορτὴ τοῦ Μαΐου παρὰ Ῥωμαίοις αἱ περὶ σεισμῶν ἱκεσίαι. ταύτῃ γὰρ Ἄτλαντος παῖδα τὴν Μαῖαν οἱ μυθικοὶ ποιοῦσι, καὶ ἔφορον δὲ τῶν ὑδάτων τὸν Ἑρμῆν εἶναι παραλαμβάνομεν, καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν ἐν τοῖς αὐτοῦ πηγαὶ ἀνατίθενται, η φρέατα ὀρύττεται.

Vox εἱρμός pertinet ad etymologiam nominis Ἑρμῆς. Caeterum hic locus Procli fortasse in Editis hujus scriptoris exstat. Cr.

Ἀκυλῖνος] Cod. Paris. Ἀκυλλῖνος [sic]. Rr.

ἀντὶ αὐτῆς] Haec non sana sunt. Suspicatus eram legendum τὴν αὐδήν; nunc tamen conjectura mea mihi non sufficit. Rr. Nonne: ἀντί, αὐτήν? Has. An τὸ ἀφανές? Cr.

κυρίου μέν — τῶν ὄντων] In his verbis vereor ne ulcus lateat. Cr.

διατακτικοῦ] Legendum suspicor διατάτικοῦ, id quod et in translatione expressi. Rr.

τὸ [sic] κατακοσμεῖν] Conjicio ὡς vel ὥστε κατακ. Rr.

παρὰ τοῖς Σύροις κ. τ. λ.] Verba βαρβαρ. οὕτως Schow. signis parenth. inclusit, quae sustuli, βαρβαρίζ. ad Σύροις referendum putans (*Syris qui non Graece loquuntur*), οὕτως ad

et conjunctione mutuaque cohaerentia facta, et quae ennunciat occultas nostras animi affectiones.“ Aquilinus autem in Commentario numerorum ita dicit: „Maja ea est, quae — — in apertum prodidit, cum dominetur ratio extensa naturâ per omnia, quae sunt, unde nimirum et Mercurii matrem dicunt. Talis autem materia est ea, quae mente percipitur, ut componat exitum in lucem et generationem efficiat rerum: ex materia enim et forma res constant.“ Ita quidem juxta theologiam. Ex physiologiae autem ratione Majam multi aquam esse volunt: etenim apud Syros barbare loquentes ita etiam nunc aqua appellatur, ut et *meïuri* aquae ductus vocentur. Nec absque ratione Varro (egisse) videtur, ut qui et mensem illi attribuit: motu enim ejus quae in profundo est aquae existere agitatio philosophis videtur: primae autem Maji feriae apud Romanos preces pro avertendis terrae motibus. Ideo enim Atlantis filiam Majam Mythici faciunt, et praesidem vero aquarum Mercurium esse accipimus, et hanc ob causam in ejus (fanis) fontes consecrantur aut putei fodiuntur.

προςαγορεύεται, quod Paris. cum *καί* post *ὡς* om. — Quaeritur autem quid sit *μηϊουρι* istud, et *ὑδροφόρα*, quod frustra quaeras in Lexicis. U. F. Koppius, V. Cl., ex Hebraico מַיִם, *aqua*, et רָוָה (unde רִי pro רְוִי) *irrigari* (igitur ex Syriaco ܡܝܐ et ܪܘܝ), vel יָרָה *conspergere*, *irrigare*, derivat, et *τὰ ὑδροφόρα* *aquae rivulos*, *aquae ductus* significare conjicit. Itaque Lydo, ut Syrorum Pluralem in ܝܢ desinentem exprimeret, potius *μηϊουρίν* scribendum fuit. Rr.

κινήσει γὰρ τοῦ ὑποβρ. κ. τ. λ.] Plutarch. De plac. philos. III. 15. *Θαλῆς μὲν καὶ Δημόκριτος ὕδατι τὴν αἰτίαν τῶν σεισμῶν προςάπτουσιν. Οἱ δὲ Στωϊκοί φασι, Σεισμός ἐστι τὸ ἐν τῇ Γῇ ὑγρὸν εἰς ἀέρα διακρινόμενον καὶ ἐκπίπτον.* Rr.

Ἔφορον δέ — παραλαμβάνομεν] Textus codicis: *παραλαμβάνομεν*. Margo: *πάλαι λαμβάνομεν*. quod adsumsi. Sch. Codicis lectionem Lydo reddidi. Rr.

c. II. p. 102. *Εἰσὶ δὲ οἵ φασι Διὸς καὶ Μαίας τὸν Ἑρμῆν εἶναι ἀλληγορικῶς υἱόν, νοῦν μὲν εἶναι τὸν Δία, Μαῖαν δὲ τὴν φρόνησιν, παῖδα δὲ ἐξ ἀμφοῖν Ἑρμῆν λόγιον αἰνιττόμενοι. πάντων δὲ νεώτατον εἰργάσαντο, ἅτε δὴ μὴ γηράσκοντος τοῦ λόγου· ἔτι μὴν ὠκύτατον αὐτὸν ποίηνται τοῦτον ταρσώσαντες πτεροῖς, νοῦ ὀξύτητα καὶ τάχος λόγου διὰ τῆς τοιᾶσδε τέχνης αἰνιττόμενοι. ὁ γοῦν ποιητής φησιν·*

— — „Ἔπεα πτερόεντα“ —.

εἶτα δὲ τετράγωνον σχήματι Ἕλληνες ἀναπλάττουσι τοῦτον, τεκμήριον μέγιστον παρεχόμενοι λόγον εἶναι τοῦτον, καὶ λόγον ἀληθῆ. ἔστι γὰρ καὶ λόγου σχήματα, ὁ μὲν ψευδὴς λοξός, ὁ δὲ ἀπατηλὸς πολυγωνότερος, ὁ δὲ ἀληθὴς αὐτὸς ἑαυτῷ ἐκ πάντων μερῶν ἴσος, ὅπου δὲ στρέφοιτο πάσαις βάσεσιν ἀορίστως στηρίζεται, ἃ δὴ τετραγωνικὸν σχῆμα τυγχάνει. εἰ τοίνυν νοῦς καὶ λόγος εἶναι δέδεικται, τούτῳ τὸν κέρκωπα εἰδωλοποιοῦσιν Αἰγύπτιοι, ἐπεὶ παρὰ πάντα τὰ ζῶα νοήμων τυγχάνει, συνέσεως δὲ καὶ ἐπιστήμης ἐστὶ δεκτικός. ἀλλὰ μὴν καὶ τὴν Αἰγυπτίαν ἶβιν, τὸ

Εἰσὶ δὲ οἵ φασ. κ. τ. λ.] Paris. *Εἰσὶ δ' οἵ φ.* et pro *τάχος λόγου — τ. λόγων*. Non rectius. Similem prorsus et iisdem prope verbis expressam Mercurii descriptionem vid. apud Codinum De origg. Const. p. 15. ed. Paris., ad quem locum illustrandum Lambecius in Animadv. p. 153. nostrum exscripsit, ubi in his tantum variat: pro *εἶναι τὸν Δία* hab. *εἶναι Δία;* pro *αἰνιττόμενοι — αἰνιττόμενον*; pro *νεώτατον — νεώτατα;* pro *εἶτα δὲ τετράγωνον σχ. — εἶτα δὲ καὶ τετραγώνῳ σχήμ.* Conf. Suid. in *Ἑρμῆν* p. 858. et in *Ἑρμῶν*, p. 861. Rr.

Διὸς κ. Μαίας — υἱόν] Cf. Proclum laudatum a Creuzero ad Cic. De nat. deor. III. 22. p. 610: *ἐκ δὲ τῆς Μαίας προϊὼν (Ἑρμῆς), παρ' ᾗ κρυφίως ἡ ζήτησις τὴν εὕρεσιν δωρεῖται τοῖς ἑαυτοῦ τροφίμοις κ. τ. λ.* Rr.

παῖδα δὲ ἐξ ἀμφ. Ἑ. λ.] Codin. l. l. *ἐκ νοῦ γὰρ καὶ φρονήσεως ὁ λόγος γεννᾶται.* De Mercurio *λογίῳ* vid. Creuzer. Meletem. I. p. 33. not. 31. Rr.

ὁ γοῦν ποιητὴς φ.] *Homerus* Iliad. I. 201. et passim. Rr.

τετράγωνον σχήματι κ. τ. λ.] Theologum. arithm. p. 24. p. 22. Ast. *Τετράγωνοι δὲ καὶ οἷον οὐκ εὔσειστοι ἐν τῷ καταφρο-*

Sunt autem qui dicant, Jovis et Majae Mercurium esse ex allegoria filium; rationem esse Jovem, Majam mentem (s. intelligentiam), filium autem ex utroque Mercurium facundum per ambages significantes. Omnium autem natu minimum finxerunt, quippe cum non senescat oratio: praeterea celerrimum fecerunt eum instructum alis, rationis celeritatem et velocitatem orationis per ejusmodi artem significantes. Itaque poëta dicit:

— — Verba alata —.

Deinde quadratum forma Graeci hunc fingunt, maximum argumentum praebentes, orationem esse eum, et orationem veram. Sunt enim et orationis species, et mendax oratio et fallax plures habens angulos; vera autem sibi ipsa ex omnibus partibus par, ubicunque autem versatur, omnibus basibus infinite stabilitur, quae videlicet quadrata figura est. Quod si rationem et orationem eum esse demonstratum est, huic cercopem simulacrum (idolum) faciunt Aegyptii, quandoquidem praeter omnia animalia prudens est et peritiam artemque admittit. Verum et Aegyptiam

νεῖν κατὰ τὰ αὐτὰ τῷ τοιούτῳ ἀναπλασσομένῳ Ἑρμῇ. Vid. Animadv. p. 172. Codin. l. l. διὰ τὴν στεῤῥότητα τοῦ ἀληθοῦς λόγου. Cf. Creuzer. Commentatt. Herodot. I. p. 135., ubi hic ipse locus tractatur. Rr.

ὃ μὲν ψευδὴς λογ.] In ὃ μὲν ψευδὴς λόγος, ὃ δὲ α. nonnulla exciderunt; lego: ὃ μὲν ψευδὴς λόγος, ὃ δὲ ἀληθής· καὶ ὃ μὲν ἀπατηλὸς πολυγωνώτερος, ὃ δὲ α. Sch. Mihi quidem nihil excidisse videtur. Rr.

ἀοριστως στηρ.] Sic legend. pro Schowii ἀορίστου στ. Has.

συνέσεως δὲ καὶ ἐπιστ.] Cod. om. δέ; Apogr. Mar. συνέσεως δὲ καὶ ε. quod nexus requirit. Sch. Inserendum τέ. Has.

τὴν Αἰγυπτίαν ἶβιν κ. τ. λ.] Aelian. Hist. anim. X. 29. Καὶ τῷ Ἑρμῇ δέ φασι τῷ πατρὶ τῶν λόγων φιλεῖται, ἐπεὶ ἔοικε τὸ εἶδος τῇ φύσει τοῦ λόγου· τὰ μὲν γὰρ μέλανα ὠκύπτερα τῷ δὲ σιγωμένῳ καὶ ἔνδον ἐπιστρεφομένῳ λόγῳ παραβάλλοιτο ἄν· τὰ δὲ λευκὰ τῷ προφερομένῳ τε καὶ ἀκουομένῳ ἤδη καὶ ὑπηρέτῃ τοῦ ἔνδον καὶ ἀγγέλῳ, ὡς ἂν εἴποις. Cf. Nostr. supra III. 8. Rr.

p. 103 ὄρνεον, ἴσμεν ἀνακειμένην αὐτῷ· καρδίᾳ γὰρ ἔοικε λευκαινόμενον μὲν τὸ σῶμα, ἐξ ἀμφοῖν δὲ τῶν μερῶν μελαινομένη, ὅπερ ἐστὶ τοῦ κατὰ διάνοιαν λόγου σχῆμα· πρὶν μὲν γὰρ λεχθῆναι σκότιος, λεγόμενος δὲ φωτίζεται, καὶ ῥηθεὶς εἰς ἀφανὲς οἴχεται. τρέφεται δὲ τὸ ζῶον παρὰ τοῖς ὕδασι, καθάπερ ἐν ἡμῖν ἡ καρδία ἐξ ὑγρᾶς οὐσίας τὴν δύναμιν λαμβάνει· μόνη δὲ πτηνῶν πάντων νεῖν ἡ ἶβις οὐκ ἐπίσταται, ἀδρανεστάτη δὲ εἰς μεῖζον βάθος καθελκομένη. τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῆς καρδίας παρατηρητέον· τῆς γὰρ ὑγρᾶς πόσεως συμμέτρως προσαχθείσης ῥώννυσθαί τε καὶ τοῖς λογισμοῖς διεστηρίχθαι πέφυκε, καὶ τῆς μὲν οἰκείας ἕδρας, ἥνπερ φρένα καλοῦσιν, οὐκ ἐξίστασθαι, νηφαλέαν τε εἶναι, ὑποβλυσθεῖσαν δὲ τοῖς παλμοῖς τὸν ἴδιον σάλον δι' ὅλου τοῦ σώματος ἐξεργάζεσθαι. πάσχουσι δὲ ταῦτα ὑπὸ μέθης ἄνθρωποι τὸ ἄκρατον τῆς ἰδίας ἰσχύος προτετιμηκότες. καὶ τὴν ἶβιν δὲ καὶ τὸν κέρκωπα Σελήνῃ συμπαθῆ εἶναι προσείκασται· ἡ μὲν ἶβις αὐτῷ τῷ σχήματι ἐμφερής, τὰ ἄκρα μὲν ὁμιχλαίνουσα, λευκαίνουσα δὲ τὰ μέσα καθάπερ ἡ αἰθερία μήνη. ὅτε γὰρ οὐρανὸς ἀσέληνος, οὐδὲ ἴβιδες ὁρῶσι, μύουσι δὲ τοῖς ὀφθαλμοῖς τοῦτον τὸν χρόνον, καὶ ἄσιτοι ἐγκαρτεροῦσι τὸ συγγενὲς στοιχεῖον ἀναμένουσαι. ὁ δὲ κέρκωψ δηλοτέρας ἔχει τὰς ἐνεργείας· ὅτε γὰρ αὔξει Σελήνη, ὁ τῶν ὀφθαλμῶν κύκλος τότε εὐρύνεται, ὅτε δὲ μειοῦται, τὸ τῶν ὀμμάτων περιφερὲς συστέλλεται.

c. III. p. 104 53. Ὁ δὲ ἀρχιερεὺς ἐκήρυττε, μηδένα ποδῶν ἢ κεφαλῆς οἱουδήποτε ζώου γεύσασθαι παρὰ πάντα τὸν

καρδίᾳ γάρ] Sic leg. pro Schowii καρδία γάρ. De ibidis quae ferebatur similitudine cum corde conf. Biotium (*Biot, Recherches sur plusieurs points de l'astronomie égyptienne, appliquées aux monumens astronomiques trouvés en Egypte. Paris* 1823. 8. notes pag. 285.), ubi haec similitudo adeo delineatione ad oculorum sensum admovetur. HAS.

νηφαλέαν — τοῖς παλμοῖς] Sic legendum pro Schowii νηφα-

ibim, avem, scimus illi esse consecratam: cordi enim simile est corpus ejus album, ex utraque autem parte nigrum, quae quidem est orationis, uti cogitatur, figura: antequam enim proferatur, obscura est, cum autem profertur, collustratur, et prolata evanescit. Vivit autem animal illud prope aquas, quemadmodum in nobis cor ex humida essentia vim suam accipit: sola autem avium omnium natare ibis nescit et imbecillima quaeque in majorem profunditatem detrahitur. Idem autem et in corde observare licet: liquida enim potione modice sumta roborari et cogitationibus confirmari solet, neque ex sua sede, quae praecordia vocant, excedere, et sobrium esse; ubi autem exundavit, palpitationibus propriam motionem per totum corpus efficere. Accidit autem hoc per ebrietatem hominibus, qui merum robori suo anteposuere. Et ibim ac cercopem Lunae consentire verisimile est: ibis quidem ipsa specie ei similis, utpote quae extremis partibus nigra est, mediis autem alba, quemadmodum aetherea Luna. Quando enim Luna in coelo non apparet, neque ibides cernunt, sed connivent oculos eo tempore et sine victu permanent cognatum elementum exspectantes. In cercope autem ejus rei vis magis etiam apparet: quando enim crescit Luna, oculorum ei orbis dilatatur, quando autem senescit, oculorum circulus contrahitur.

53. Pontifex autem edicebat, ne quis pedes aut caput cujuscunque animantis gustaret per totum men-

λέαν τε εἶναι ὑποβλυσθεῖσαν, καὶ τοῖς παλμ. Has. Pro νηφαλέαν Paris. νηχαλαίαν [sic]. Rn.

πάσχουσι δὲ ταῦτα κ. τ. λ.] Ante πάσχουσι δὲ τ. nonnulla desunt, in quibus de cordis imbecillitate ex nimio potu agebatur. Scn. Nihil deest. Dicit scriptor, ebriis id contingere, ut cor ex sede sua dimoveatur, et quae sunt reliqua. (Quanquam Jacobs. ad Achill. Tatium p. 65, 29. pro ταῦτα legendum suspicatur τἀναντία.) Quae sequuntur inde a verbis καὶ τὴν ἶβιν verbotenus legimus supra III. 8. Rn.

μῆνα πρὸς φυλακὴν ἀρθρίτιδος νόσου. ηὔχοντο δὲ Μαίᾳ τε καὶ Ἑρμῇ οἱ πραγματευταὶ ἀκίνδυνα τὰ τῶν κερδῶν εἶναι. πάντα δὲ ἄρα τὰ κέρδη ἐν τῇ ὕλῃ καὶ ἐξ αὐτῆς ἀναφύεται, καὶ ἐν αὐτῇ ὡςανεὶ Ἕρμαια εὑρίσκεται καὶ ἐπιδίδοται, ὡς φασι, κατ' ἀξίαν. Μούμμιος δὲ ὁ Ῥωμαῖος τὸν Ἑρμῆν τὸν προχωρητικὸν λόγον εἶναι βούλεται· οὐδὲ γάρ, φησι, πρότερον βρέφος φθέγξαιτο, πρὶν ἂν τῆς Γῆς ἐφάψαιτο, ὥςτε Μαῖαν εἰς Γῆν καλῶς ἐξελάμβανον οἱ πολλοί. καὶ καθ' ἕτερον δὲ ἱερὸν λόγον ὁ Φρωντήϊος χρῆναι τιμᾶσθαι τὴν Γῆν ἐν ταῖς Καλένδαις Μαΐαις λέγει, ὅτι θέρμην τὴν ἔμφυτον ἐπὶ τὴν ἐπιφάνειαν ἡ Γῆ ἀναβλύζουσα (γαυριᾷν, ὥςπερ καὶ σκιρτᾷν) ἐξαγομένη σάλους ἐμποιεῖ ὡς ἐπίπαν κατὰ τὸν Μάϊον μῆνα. τιμῶσιν οὖν κατὰ τοῦτον τὴν Μαῖαν, τουτέστι, τὴν Γῆν θεραπεύοντες. μαϊουμίζειν τὸ ἑορτάζειν ὀνομάζουσιν, ἐξ οὗ καὶ μαϊουμᾶν. — Ἀρχὴ γενέσεως Σελήνη.

p. 105. 54. *Ἥφαιστοι τέσσαρες· πρῶτος Οὐρανοῦ καὶ Ἡμέρας, πατὴρ Ἀπόλλωνος τοῦ Ἀθηναίων ἀρχηγέ-*

53. *ηὔχοντο δὲ Μαίᾳ τε κ. τ. λ.*] De Mercurii veneratione a mercatoribus fieri solita vid. Ovid. Fast. V. 671. sqq. Conf. Creuzer. Symb. vol. II. p. 621. ejusque librum: Abriss der Röm. Antiqq. §. 148. pag. 148. Rr. *Πραγματευταί* sunt *negotiatores*, i. e. *mercatores*. Liv. II. 27. Festus in *majis Id.* p. 215. Cf. Dirksen.: Civilist. Abhandll. II. p. 23. Cr.

Μούμμιος δὲ ὁ Ῥωμ.] Supra III. 37., ubi eadem referuntur, non *Mummius* sed *Numinius* dicitur is, quem Lydus auctorem habuit. Idque, uti videtur, recte. Sic contra apud Eutrop. IV. 9. pro *Mummius*, ut Verheyk. primus edidit, perperam legebatur *Numius*. Ex Nostri loco laudato pro *πρῶτον βρέφος*, ut Schowii editio habet, reposui *πρότερον*, suadente, quae sequitur, Particula *πρίν*. Rr.

ὥςτε Μαῖαν εἰς Γῆν] Legendum: *ὥστε Μαῖαν ὡς γῆν κ.* Sch.

ἱερὸν λόγον] *ἱερόν* om. Paris. Rr.

ὁ Φρωντήϊος] Vid. supra num. 2., ubi *Φροντήϊος* scribitur. Rr.

τιμᾶσθαι τὴν Γῆν] Conf. Creuzer. Symb. vol. III. p. 274. Rr.

sem ad cautionem arthritidis. Supplicabant autem Majae et Mercurio negotiatores, ut res ad quaestum pertinentes sine periculo essent. Omnia autem lucra in materia sunt atque ex ea proveniunt, et in ea tanquam *Ἕρμαια* (i. e. lucra insperata) inveniuntur. Mummius autem Romanus Mercurium procedentem orationem esse vult: neque enim, ait, prius infans vocem ediderit, quam Terram attigerit, ut Majam recte in Terram acceperit multitudo. Atque ex alia traditione sacra Frontejus oportere coli Terram Kalendis Majis ait, quod calorem ingenitum ad superficiem Terra sursum trudens (*ἀναβλύζειν*, *γαυριᾶν*, ut et *σκιρτᾶν*) et producens terrae motus efficit ut plurimum mense Majo. Colunt igitur hoc mense Majam, id est, Terram venerantes. *Μαϊουμίζειν*, *ἑορτάζειν* (i. e. festos dies agere) dicunt, unde et *μαϊουμᾶν*. Principium generationis Luna.

54. Vulcani quatuor: primus Coelo et Die natus, pater Apollinis, Atheniensium praesidis; secundus

ὅτι θέρμην — ἐμποιεῖ] In Schowii editione signum parenthes. ante *ἀναβλύζουσα* positum est; posui ante *γαυριᾶν*, quod cum verbis *ὥςπ. κ. σκιρτ.* pro Scholio habeo. Ante *ἐξαγομένη καὶ* excidisse verisimile est. Rn. Pro *σάλ. ἐμποιεῖ* codex mendose: *σάλους ἐμποιεῖν.* quod correxi. Sch. Consentit Paris. cum Schowii codice. Rn.

μαϊουμίζειν — μαϊουμᾶν] Ducang. Gloss. Lat. „*Majuma*, Festum, quod summis impensis, conviviis et spectaculis, iisque *indecoris ac procacis licentiae* celebrabatur — — alii ex Suida et Glossis Basilicis a Majo mense, quo illud celebratum putant, alii a *Majuma*, Syriae urbe ita appellatum volunt" cett. Rn. Vid. Libanium passim et Jac. Gothofred. ad Cod. Theodos. tom. V. p. 405. sqq. ed. Ritter. Adde laudatos a Fabricio in Bibliograph. antiquar. pag. 993. ed. Schaffsh. Cr. Cf. Ducang. Glossar. Graec. col. 852. et locos ibi laudatos. Has.

Ἀρχὴ γενέσεως Σ.] Haec pro novi articuli fragmento habeo. Sch. Cf. Nostrum supra III. 5. et De ostent. p. 60. Rn.

54. Hunc in locum deductus erat Jo. Lydus describendis feriis Vulcani, quae in d. XIII Kal. Jun. incidebant. Cf. Ovid. Fast. V. 725. Vid. praeterea Cic. De nat. deor. III. 22., unde hausisse Noster videtur. Ibi Cicero sic:

του· δεύτερος Νείλου παῖς, ὃν Αἰγύπτιοι καλοῦσι Φθάν· τρίτος ὁ Κρόνου καὶ Ἥρας, ὁ Λήμνιος, ὁ χαλκευτής· τέταρτος Ἥφαιστος ὁ μαντῷος, ὁ Σικελιώτης, ἐξ οὗ Ἡφαιστιώδεις αἱ νῆσοι. Ἥφαιστος γόνιμον πῦρ ἐστιν, ἡ τοῦ Ἡλίου ζωογονικὴ θερμότης· διὸ δὴ καὶ χωλὸν ποιοῦσι τὸν Ἥφαιστον, καθ' ὃ χωλεύει καθ' ἑαυτὴν ἡ τοῦ πυρὸς φύσις, ὅταν μὴ συγκεκρότηται τοῖς ἄλλοις. ἄλλος δὲ χωλῷ ποδὶ τὸν Ἥφαιστον λαμβάνεσθαι λέγει, διὰ τὸ ἄνισον τῆς Ἡλίου πορείας.

55. *Ἰστέον δέ, ὡς ὁ Μανέθων ἐν τῷ Περὶ ἑορτῶν λέγει, τὴν ἡλιακὴν ἔκλειψιν πονηρὰν ἐπήρειαν ἀνθρώποις ἐπιφέρειν περὶ τῆς τὴν κενὴν* [sic] *καὶ τὸν στόμαχον.*

ΙΟΥΝΙΟΣ.

Cap. I. p. 106. 56. *Οὕτως οὖν τοῦ πέμπτου μηνὸς εἰς τιμὴν τῆς γερουσίας πρὸς τοῦ βασιλέως Νουμᾶ διατεθέντος, ἐλείπετο ἄρα τὸν ἕκτον εἰς τιμὴν τῆς νεολαίας ὁρισθῆναι· βουλῇ γὰρ γερόντων καὶ νεωτέρων ἀνδρείᾳ*

Vulcani item complures: primus Caelo natus, ex quo et Minerva Apollinem eum, cujus in tutela Athenas antiqui historici esse voluerunt: secundus in Nilo natus, Phthas, ut Aegyptii appellant, quem custodem esse Aegypti volunt: tertius ex tertio Jove, et Junone, qui Lemni fabricae traditur praefuisse: quartus Maenalio natus, qui tenuit insulas propter Siciliam, quae Vulcaniae nominantur. Rx.

τρίτος ὁ Κρόνου] Creuzer. ad Cic. I. 1. p. 600: „Ex Tullio legendum suspicabar, ὁ *Κρονίδου*. Verumtamen etiam Ampelius *Saturni* filium Volcanum dicit, licet nemo nesciat, quot mendis Ampelii libellus sordeat. Proclus quidem mscr. in Platon. Cratyl. (p. 79. Heindf.) ita habet: *Ὅτι Ἀθηνᾶν καὶ Ἥφαιστον καὶ Ἄρεα συνέταξεν (Πλάτων) — καὶ ὅτι ἐξ Ἥρας ἑκάτερος ἐτέχθη καὶ Διός.* De epitheto *Λήμνιος* solemni in illo deo, cf., si tanti est, Nicetam in opusc. nostr. mytholog. (Meletemm. I. p. 38. not. 23.)" Rx. Conf. Eudocia pag. 223. ex Cornuto cap. 19. p. 181. Galei. Cf. etiam Heraclidis Allegoriae Homerr. p. 90. sqq. Schow. Tzetz. Exeges. in Iliad. p. 57. p. 80. Cr.

τέταρτος κ. τ. λ.] In his

in Nilo natus, quem Aegyptii appellant Phthan; tertius ex Saturno et Junone, Lemnius, qui fabricae praeest; quartus Vulcanus fatidicus, Siculus, ex quo insulae Vulcaniae. Vulcanus ignis genitalis est, Solis calor generandi vim habens. Unde videlicet et claudum faciunt Vulcanum, quod claudicat per se ipsa ignis natura, quando non conflatus est cum ceteris. Alius vero claudo pede Vulcanum accipi dicit ob imparem Solis cursum.

55. Sciendum autem, Manethonem in libro De feriis dicere, Solis defectum malum damnum hominibus adferre circa ilia et ventrem.

JUNIUS.

56. Ita igitur quinto mense in honorem senectutis a Numa rege constituto, reliquum nimirum erat, ut sextus in honorem juventutis institueretur: consilio enim senum et juniorum virtute rempublicam, ut ait

μαντῷος pro Schowii *μαντοῦς*, et *Ἡφαιστιώδεις* pro illius *Ἡφαιστιάδες* reposui, auctore Creuzero ad Ciceronis locum laudatum. Rn. Codex: *Ἡφαιστιώδες*. Veram scripturam reposui. Sch.

Ἥφαιστος γόνιμον πῦρ] Allegoriae nominum deor. in Creuzeri Meletem. I. pag. 46. *ἥφαιστος τὸ καθαρὸν πῦρ· καὶ καθαρτικὸν καὶ κεραστικὸν τῆς τῶν στοιχείων συγχύσεως*. Conf. Creuzeri not. 16. Rn.

ἢ τοῦ Ἡλίου] Nonne: *ἢ ἡ τοῦ Ἡλίου*? Has.

χωλὸν ποιοῦσι τ. Ἡ.] De hoc Vulcani epitheto vid. Creuzer. Meletem. I. p. 38. not. 33. Rn.

55. *τὴν ἡλιακ. ἔκλειψιν — ἐπιφέρειν*] Alias defectus solis significationes vid. in libro De ostentis p. 32. Rn. Postrema vitiosa sunt; forte: *περὶ τὸν κενεῶνα καὶ τ. circa ilia et ventrem.* Sch.

56. *γερουσίας*] Sic dedi pro Schowii vitioso *ἱερουσίας*, suadente nexu orationis. Rn.

εἰς τιμὴν τῆς νεολ.] Varro De ling. Lat. V. pag. 50. Scal. *Quartus, a junioribus, Junius.* Cf. Plutarch. Vit. Num. cap. XIX. Consentit Ovid. Fast. VI. 65. sqq. et potissim. vers. 88., ubi ad Heben, juventutis deam, hic mensis refertur. Idem Ovid. l. l. vers. 26. (coll. vers. 59.) a Junone nominatum Junium mensem perhibet. Cf. Fest. in *Junium.* Macrob. Saturn. I. 12. p. 260. ed. Bip. Rn.

εἰκὸς διοικεῖσθαι, ὥς φησι Πλάτων, τὸ πολίτευμα. οὐκ ἔξω δὲ λόγου τὸν ἓξ ἀριθμὸν φαίνεται ταύτῃ προςνέμων· ζωογονικὸς γὰρ οὗτος ἀπὸ μονάδος, ἐξ ἧς ἄχρι τριάδος ἐξ αὐτοῦ συμπληρούμενος καὶ ἀρκῶν ἑαυτῷ· καὶ διὰ τοῦτο ὁ Πυθαγόρας τῇ πρώτῃ τῶν Μοιρῶν τοῦτον ἀνατέθεικεν.

57. *Καλένδαις Ἰουνίαις ἑορτὴ Ἥρας καὶ εὐχαὶ ἐν τῷ Καπετωλίῳ, πάντων ὁμοῦ Ῥωμαίων ὕδατος ἐξ ἑωθινῆς ἀπογευομένων ψυχροῦ πρὸς φυλακὴν νόσου παντοίας καὶ διαφερόντως ποδαλγικῆς, ὡς ὁ χρησμὸς ἐβούλετο, καὶ ὥςτε μὴ διδύμους ἢ τερατώδεις γενέσθαι τοὺς τοκετούς. ἡ δὲ τοιαύτη συνήθεια ἐπὶ Ἀδριανοῦ εἰςενήνεκται, πεμφθείσης γυναικὸς ὡς αὐτὸν Αἰγυπτίας, ἣ ἀφηγεῖτο τέσσαρσιν ἡμέραις κατὰ διάστημα ἄνισον τέσσαρα τεκεῖν, μετὰ δὲ τεσσαράκοντα*
p. 107. *ἡμέρας τὸ πέμπτον, κατὰ τὸν Ἀριστοτέλη, ὅς φησιν*

Πλάτων] Non haec eadem quidem, attamen his similia sunt apud Platonem De republ. III. p. 412. Steph. p. 155. sqq. Bekker. *Ὅτι μὲν πρεσβυτέρους τοὺς ἄρχοντας δεῖ εἶναι, νεωτέρους δὲ τοὺς ἀρχομένους* κ. τ. λ. p. 414. Steph. p. 159. sq. Bekker. *Ἆρ' οὖν ὡς ἀληθῶς ὀρθότατον καλεῖν τούτους μὲν φύλακας παντελεῖς — — τοὺς δὲ νέους — ἐπικούρους τε καὶ βοηθοὺς τοῖς τῶν ἀρχόντων δόγμασιν;* κ. τ. λ. Rh.

ζωογονικὸς γὰρ οὗτος κ. τ. λ.] Hic locus non integer esse videtur. Idem placitum copiosius exposuit Lydus supra II. 10. *τῶν γὰρ ἀπό μονάδ.* κ. τ. λ., unde ante *ἀπό* Articulum *τῶν* et post *μονάδος* vocem *μόνος* inserendam puto, aut certe ante *ἀπό* — *μόνος*. — Verba *ἐξ ἧς ἄχρι τριάδος* ita intelligenda sunt: *ex monade, dyade et triade.* Pro *ἐξ αὐτοῦ* aut *ἐκ τῶν αὐτῶν* legendum, ut est supra l. l., aut ita intelligendum, quasi scriptum sit *ἐξ ἴσου*. — Nisi forte pro *ἐξ ἧς* legendum est *ἑξῆς*, ut est supra II. 8. fin. *μέχρι τετράδος ἑξῆς*, ubi Paris. *ἐξ ἧς*. et III. 10. *τῶν ἀπὸ μονάδος ἑξῆς τετραγώνων*, ubi Paris. item *ἐξ ἧς*. (*cum inde a monade continuo usque ad triadem pariter impleatur* cett.) Similia vid. in Theolog. Arithm. p. 40. Paris. p. 39. Ast. — Mecum facit Nokkius, qui ad hunc locum adnotat haec: ,,Lege *ζωογονικὸς γὰρ οὗτος, ἀπὸ μονάδος ἑξῆς ἄχρι τριάδος, ἐξ ἑαυτοῦ μερῶν συμπληρούμενος.* Nam unum, duo et tria, quae senarii sunt latera seu partes

Plato, administrari par est. Non vero praeter rationem senarium numerum huic ab eo attribui apparet: procreandi enim vim habet hic (primus) a monade, e qua usque ad triadem ex eodem completur et sufficit sibi ipse, unde Pythagoras primae Parcarum hunc numerum consecravit.

57. Kalendis Juniis feriae Junonis et preces in Capitolio, omnibus simul Romanis aquam frigidam tempore matutino gustantibus ad avertendum morbum quemvis, et praecipue podagram, ut oraculum volebat, utque ne gemini nascerentur aut prodigiosi fierent partus. Quae consuetudo imperatore Hadriano inducta est, missa ad eum muliere Aegyptia, quae narrabat, quatuor se diebus, intervallo impari, quatuor peperisse, diebus autem quadraginta post, quintum, ut Aristoteles docet, qui quatuor partubus vi-

(μέρη), sex efficiunt.“ Idem ad verba καὶ ἀρκῶν ἑαυτῷ sic: „Numerus senarius perfectus est partibus suis aequalis, neque alienis indiget, neque propriis abundat, sibi ipse sufficiens. Psellus p. 6. τῶν ἀριθμῶν οἱ μὲν εἰσι τέλειοι, οἱ δὲ ἀτελεῖς, οἱ δὲ ὑπερτελεῖς· τέλειοι μέν, οἱ τοῖς ἑαυτῶν μέρεσιν ἴσοι, ὡς ὁ ἕκτος, οὗ μέρη μονάς, δυὰς καὶ τριάς, ὧν ἡ ἄθροισις τὸν ἕκτον ποιεῖ· ἀτελεῖς δέ, οἱ τῶν ἑαυτῶν μερῶν μείζονες (ita legendum), ὡς (id enim inserendum) ὁ ὄγδοος, οὗ μέρη μονάς, δυὰς καὶ τετράς, ὧν ἡ (qui articulus in libro male deest) ἄθροισις ὁ ἑπτὰ ἀριθμός, ἥττων ὢν τῶν ὀκτώ· ὑπερτελεῖς δέ, οἱ ἥττονές (sic legend.) τῶν οἰκείων μερῶν, ὡς ὁ δώδεκα, οὗ μέρη μονάς, δυάς, τριάς, τετράς, ἑξάς, ὧν συναθροιζομένων ὁ ἑκκαιδέκατος γίνεται, ὑπερβαίνων τὸν δώδεκα.“ Rn.

ἀνατέθεικεν] Cod. Paris. male ἀνατέθηκεν. Rn.

57. ἑορτὴ Ἥρας] Ovid. Fast. VI. 17. sqq. Cf. de hoc toto loco Creuzer. Symbol. vol. II. p. 560. praecipue not. 177., ubi locus noster tractatur. Rn.

γυναικ. ὡς αὐτ. Αἰγ.] Paris. inverso ordine ὡς αὐτ. γυν. Αἰγ. Rn.

κατὰ τὸν Ἀριστοτ.] Paris. κ. τ. Ἀριστοτέλην. — Aristotel. Histor. anim. VII. 4. μία δέ τις ἐν τέτταρσι τόκοις ἔτεκεν εἴκοσιν· ἀνὰ πέντε γὰρ ἔτεκε κ. τ. λ. Cf. Phlegont. De reb. mirabil. cap. XXVIII. p. 94. Meurs. Καὶ Ἀντίγονος δὲ ἱστορεῖ, ἐν Ἀλεξανδρείᾳ μίαν γυναῖκα ἐν τέτρασι [sic] τοκετοῖς εἴκοσι τεκεῖν. Rn.

ἐν τέσσαρσι τοκετοῖς εἴκοσι κυηθῆναι. ὁ δὲ Ἰούνιος μὴν ἀνεπιτήδειος πρὸς γάμους.

58. *Τὸ Σάγκος ὄνομα οὐρανὸν σημαίνει τῇ Σαβίνων γλώσσῃ. — Ὁ λαγὼς ἄῤῥην τίκτων πέφυκε τεραστίως. — Λαρινόν, τὸ λιπαρόν, ἐξ οὗ καὶ λάρδος. Ἄλλοι δὲ ἄλλως φασί. — Θυγατέρας Ἀνάγκης τὰς Μοίρας φασί, Λάχεσίν τε καὶ Κλωθώ — — δὲ τὰ ἐνεστῶτα, Ἄτροπον δὲ τὰ μέλλοντα.*

59. *Τῇ πρὸ πέντε Εἰδῶν Ἰουνίων ἑορτὴ τῆς Ἑστίας. ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ἑώρταζον οἱ ἀρτοποιοί, διὰ τοὺς ἀρχαίους τὸν ἄρτον ἐν τοῖς ἱεροῖς τῆς Ἑστίας κατασκευάζειν· ὄνοι δὲ ἐστεφανωμένοι ἡγοῦντο τῆς πομπῆς, διὰ τὸ τούτοις ἀλεῖσθαι τὸν σῖτον.*

ὁ δὲ Ἰούνιος μὴν κ. τ. λ.] Prior certe Junii mensis pars. Ovid. Fast. VI. 225. sqq., ubi vid. Interprr. Rr.

58. Fragmenta haec. Sch. Pro *Σάγκος* Paris. *σάγγος*, non male; pro *οὐρανὸν* vitiose *οὐρανῶν*. De Sanco cf. Creuzer. Symbol. vol. II. p. 964. sq. ibique annotata. Ceterum Sanci nomen hoc loco memorat Lydus, quoniam Nonae Juniae Sanco (Sango, Sancto), primo Sabinorum regi, sacrae erant. Vid. Ovid. Fast. VI. 213. ibique Interprr. Rr.

Ὁ λαγὼς ἄῤῥην τ. π. τ.] Sic reposui pro corrupto *Ὁ λωγῶς ἄῤῥην τικτὸν πέφυκε τερασίως*, secutus cum Apogr. Marin. et Cod. Paris., pro *τερασίως* exhibentes *τεραστίως*, tum hosce veterum locos: Aelian. Hist. animal. XIII. 12: *τίκτειν γὰρ δὴ καὶ ἄῤῥενας λαγώς, ἔλεγε, καὶ ἔχειν παιδοποιεῖσθαί τε ἅμα καὶ ὠδίνειν, ὡς τῆς φύσεως μὴ ἀμοιρεῖν ἑκατέρας.* Plin. Hist. nat. VIII. 55: *Idem* (Archelaus) *auctor est, utramque vim singulis* (leporibus) *inesse, ac sine mare aeque gignere.* Conf. Creuzer. Symbol. vol. III. p. 492. ibique laudata. — Pro *τικτόν*, quod Osannus, V. Cl., in Auctar. Lexx. Graecc. p. 155. legendum conjicit *στικτόν*, id mihi quidem minus probatur. Rr. Pro *Ὁ λωγῶς — τερασίως* in apogr. Mar. *Ὁ λόγος — τεραστίως.* Corruptum videtur *Ὁ λωγῶς* ex *Ὁ λαγώς*, et *τικτὸν* ex *τικτόν*. At quis in eiusmodi tricis emendandis operam perderet [sic]. Sch.

Λαρινὸν κ. τ. λ.] Kalendis Juniis *lardis* vesci solebant Romani. Fortasse et Lydus hunc morem memoraverat. Vid. Ovid. Fast. VI. 169. — Quod ad vocem *λάρδος* attinet, ea aut Latinum Adjectivum est, contractum ex *laridus*, aut Substantivum, quod in translatione expressi: quamobrem *λάρδον* Lydo

ginti editos esse dicit. Junius autem mensis non aptus est ad nuptias.

58. Sanci nomen coelum significat Sabinorum lingua. — Lepus mas prodigiose parere solet. — *Λαρινόν* saginatum (s. pingue) significat, unde et *lardum*. Alii autem aliter dicunt. — Filias Necessitatis Parcas dicunt, Lachesin, Clotho (et Atropon: et Lachesin quidem praeterita curare, Clotho) praesentia, Atropon autem futura.

59. A. d. V Idus Junias feriae Vestae. Hunc diem celebrabant pistores, quod veteres panem in Vestae templis parabant. Asini autem coronati pompam ducebant, propterea quod ab his molitur frumentum.

scribendum erat. Macrobius Saturn. XVII. 12. *lardum* exstitisse putat ex *large aridum*: Lydi derivationem exhibet etiam Vossius in Etymol. — De voce *λαρινόν* cf. et Creuzer. Symbol. vol. II. p. 848. not. Rs.

Θυγατέρας Ἀνάγκ. κ. τ. λ.] Lacunosus hic locus, quod significavi positis post *Κλωθώ* lineis. Rs. Fortasse ita haec supplenda: *φασίν, καὶ Λάχεσιν μὲν τὰ παρελθόντα διοικεῖν, Κλωθὼ κ. τ. λ.* Has. Equidem repetenda nomina Parcarum totumque locum ita legendum censeo: *φασί, Λάχεσίν τε καὶ Κλωθώ, [καὶ Ἄτροπον· καὶ Λάχεσιν μὲν τὰ παρελθόντα διοικεῖν, Κλωθὼ] δὲ τὰ ἐνεστῶτα, Ἄτροπον δὲ τὰ μέλλοντα.* — Varias veterum de Parcis sententias exponere hoc loco nihil attinet: monuisse sufficiat, videri Lydum excerpsisse Appulejum, quem infra quoque num. 73. auctorem habet, qui in libro De mundo sub fin. p. 373. sq. ed. Leid. ita: *ut sit Atropos praeteriti temporis fatum, — futuri temporis Lachesis — Clotho praesentis temporis habet curam.* Rs.

59. *Τῇ πρὸ πέντε Εἰδῶν κ. τ. λ.*] In his *ἑώρταζον* reposui pro Schowii vitioso *ἑόρταζον*, item *ἡγοῦντο* pro *ἥγοντο*, ut est apud Nostr. De magistr. I. 8. pag. 22. *Πρὸς τούτοις ἡγοῦντο* (Cod. *ἥγοντο*) *Ῥωμύλου πελέκεις δυοκαίδεκα.* Ibid. I. 32. p. 54. *καὶ πελέκεις ἡγούμενοι* (sine var. lect.) et cap. 37. p. 62. *ἡγοῦντο — ῥάβδοι.* *Ἡγοῦντο* Creuzerus quoque legit in Commentatt. Herod. I. p. 254. — Ovid. Fast. VI. 311. 317. 249. sqq. Cf. Creuzer. in libro: Abriss der Röm. Antiqq. §. 148. p. 148. Rs. Legendum suspicor: *ὄνοι δὲ ἐστεφανωμένοι ἡγοῦντο τῆς π.* *pompam praecedebant.* Vel: *ἡγοῦντο τῇ πομπῇ, δ.* Eodem redit; si *τῆς πομπῆς* retineatur, subintelligendum est *κατά*. Sch. Num recte Schowius?

c. u. p. 108. 60. *Πρὸ τοῦ μεγάλου κατακλυσμοῦ τὴν Σικελίαν μὴ νῆσον εἶναί φασιν ὡς σήμερον, ἀλλ' ἤπειρον γενέσθαι συνημμένην τῇ ὕστερον Ἰταλίᾳ, ἐκ δὲ τῆς φορᾶς τῶν ἐκ τῆς ἐπικλύσεως ῥευμάτων τῶν ῥιζῶν ἀποσπασθεῖσαν νῆσον ἀποκαταστῆναι, καὶ διὰ τοῦτο Ῥήγιον, ἀπὸ τῆς ῥήξεως, ὀνομασθῆναι τὸ πλευρὸν τῆς Ἰταλίας ἐκεῖνο, ἐξ οὗπερ ἀπέῤῥωγε. πρότερον δὲ Σικανία ἐλέγετο ἡ Σικελία. Ἡ Ἰταλία ἐννέα ἐπαρχίας ἔσχε ταύτας, Καμπανίαν, Ἀπουλίαν, Θουσκίαν, Καλαβρίαν, Οὐμβρίαν, Δαλματίαν, Λουκανίαν, Βρεττανίαν, Σικελίαν. — Πρὸς Προυσίαν τῆς Βιθυνίας βασιλέα.*

61. *Παρὰ τοῖς Πυθαγορείοις ἡ δυὰς ὡς θέσιν τινὰ καὶ ἐπιβάθραν τῷ ἀριθμῷ ἐπιδοῦσα ἐλευσίνη καλεῖται, ὡς προέλευσιν ἐπὶ τὸ πλεῖον καὶ ἄπειρον παρέχουσα.*

62. *Φεῦ τῶν βροτείων ὡς ἀνώμαλοι τύχαι!*
Οἱ μὲν γὰρ εὖ πράσσουσι, τοῖς δὲ συμφοραὶ
Σκληραὶ πάρεισιν εὐσεβοῦσι πρὸς θεοῦ.

Τὴν Τύχην Φορτοῦναν λέγουσιν οἱ Ῥωμαῖοι ἀπὸ τῆς φορᾶς, ἔνθουν ὠφέλειαν. *Ἀριστοτέλης· „Εἰ ἔστιν*

— Pro *τὸν σῖτον* Paris. *τὸ σῖτον.* Rn.

60. *τ. Σικελίαν μὴ νῆσον*] Plin. Hist. nat. III. 8: *Sicilia — quondam Brutio agro cohaerens, mox interfuso mari avulsa XII. M. longitudinem freto — ab hoc — Rhegium Graeci nomen dedere oppido in margine Italiae isto.* Cf. Justin. IV. 1. et Paulus apud Fest. in *Rhegium.* Rn.

ἐξ οὗπερ ἀπέῤῥωγε] Ita dedi pro Schowii *ἀπέῤῥωσε.* Verbo *ἀποῤῥήγνυσθαι* Strabo quoque utitur, qui lib. VI. pag. 371. 7. ed. Oxon. sic refert hoc factum: *Ὠνομάσθη δὲ Ῥήγιον, εἴθ', ὥς φησιν Αἰσχύλος, διὰ τὸ συμβὰν πάθος τῇ χώρᾳ ταύτῃ· ἀποῤῥαγῆναι γὰρ ἀπὸ τῆς ἠπείρου τὴν Σικελίαν ὑπὸ σεισμῶν ἄλλοι τε κἀκεῖνος εἴρηκεν.* Rn.

ἐννέα ἐπαρχίας] Paris. om. *ἐπαρχίας.* Rn.

Ἀπουλίαν] Sic reposui ex Cod. Paris. pro Schowii vitioso *Ἀπουληίαν.* Rn.

Οὐμβρίαν] Ita correxi vitiosum, quod Schowii textus habet, *Θυμβρίαν.* Eodem vitio in libro De ostentis p. 96. D. et p. 258. B. pro *Οὐσεως*, ut dedit Hasius, scriptum erat *Θάσεως.* Rn.

60. Ante magnum diluvium Siciliam non insulam fuisse dicunt, ut hodie, sed terram continentem cohaerentem cum Italia, quae postea dicebatur, impetu autem fluctuum ex diluvio radicitus avulsam insulam exstitisse, et hanc ob causam *Ῥήγιον* (Rhegium), *ἀπὸ τῆς ῥήξεως* (i. e. a ruptura) nominatum esse illud Italiae latus, unde avulsa est. Antea autem Sicania dicebatur Sicilia. Italia novem provincias habuit has: Campaniam, Apuliam, Etruriam, Calabriam, Umbriam, Dalmatiam, Lucaniam, Britanniam, Siciliam. — Ad Prusiam, Bithyniae regem.

61. Apud Pythagoreos dyas tanquam ea, quae stationem quandam et scalam numero dedit, *ἐλευσίνη* vocatur, utpote quae progressionem ad plus et infinitum praebet.

62. Eheu mortalium quam iniquae sortes! Alii enim prospere rem gerunt, aliis fata acerba contingunt, quamvis piis, a deo.

Fortunam dicunt Romani *τὴν Τύχην* a ferendo, divinum auxilium. Aristoteles: „Si est virtus, non est

Πρὸς Προυσίαν] Haec ab articulo quodam divulsa sunt. Sch.

61. *ἐλευσίνη*] *Ἐλευσινία* Photius apud Meurs. in Denar. Pythag. p. 1351. in Gronovii Thes. Antiqq. Graecc. tom. IX., ubi item *Δήμητρα*. Conf. Etymol. magn. in *Ἐλευσίς*. Cr.

62. *Φεῦ τῶν βρ.*] De hoc Euripidis fragmento vid. supra adnotata ad num. 7. Pro *πρὸς θεοῦ*, quod inde correximus, male fuerat *πρὸς θεόν*. Nisi forte cum Stobaeo legendum *εἰς θεούς*. — Ceterum hoc loco ideo de Fortuna loqui Lydus videtur, quod d. IV Id. Jun. huic deae sacer erat. Vid. Ovid. Fast. VI. 569. Rr.

Τὴν Τύχην κ. τ. λ.] Nihil deest; *ἡ τύχη* definitur per *ἔνθους ὠφέλεια*, *emolumentum a diis datum*. Sch.

Ἀριστοτέλης] Hanc Aristotelis de Fortuna disputationem, quam multo copiosius supra l. l. refert Lydus, dedita opera in Aristotelis scriptis non reperi. Quid si Joannes noster, ut supra I. 13. Hesiodeum, ita hoc loco Aristotelicum fragmentum nobis servaverit? Qua de re vide Lewaldi excursum ad calcem hujus libri adjectum. Rr. Tene locutionem *καὶ κρείττονας* ἐπ[illegible]

ἀρετή, οὐκ ἔστι τύχη· ἄνω γὰρ καὶ κάτω τὰ τῆς τύχης ἐν τοῖς ἀνθρωπίνοις γυμνάζεται πράγμασι πλούτῳ τε καὶ διαφερόντως ἀδικίᾳ. οἱ δὲ πρὸς ἀρετὴν ἔχοντες καὶ θεοῦ μεμνημένοι, καὶ κρείττονας ἐπὶ τῶν μακαρίων καὶ αὔλων πραγμάτων ἐλπίδας σαλεύοντες, καταφρονοῦσι τῶν τῇδε καλῶν· οὐδὲν
p. 109. γὰρ ἀσφαλὲς οὐδὲ κεκριμένον ἐστὶν ἐπὶ τῆς τύχης, ὡς Εὐριπίδης φησί. χείρους οἱ τοῦ πλούτου τοῦ παρὰ μέτρον ἐφιέμενοι· πλοῦτος γὰρ μᾶλλον κακίας ἢ καλοκἀγαθίας ὑπηρέτης ἐστί, φησὶν ὁ ῥήτωρ."

ἸΟΥΛΙΟΣ.

Cap. I. 63. Τὸν Ἰούλιον μῆνα πέμπτον μὲν ἄν τις ἀπὸ τοῦ πολιτικοῦ, ἕβδομον δὲ ἀπὸ τοῦ ἱερατικοῦ λάβοι ἐνιαυτοῦ· ἀπὸ γὰρ τοῦ Μαρτίου (ἐκεῖνος δὲ ἦν ο παρὰ Ῥωμύλου τεθεὶς εἰς ἀρχὴν τοῦ πολιτικοῦ ἐνιαυτοῦ) πέμπτος ἐστίν, ὅθεν καὶ Κυντίλιος τὸ πρὶν ὠνομάζετο· ἕβδομος δὲ ἀπὸ τοῦ Ἰανουαρίου· ἱερατικὸς δὲ οὗτος κατὰ τὸν Νουμᾶν. ὁ τοίνυν Καῖσαρ οὐ τύχῃ μόνον ἀλλὰ καὶ ἱερωσύνῃ κοσμούμενος (καὶ γὰρ ποντίφεξ ἦν, οἱονεί, γεφυραῖος ἀρχιερεὺς ἢ θεουργός,

τῶν μακαρίων καὶ αὔλων πραγμάτων ἐλπίδας σαλεύοντες. Scriptor ap. Suidam III. p. 276. Kuster. Σαλευόντων ἐπὶ λεπταῖς ταῖς ἐλπίσι πολλῶν. Huc pertinet illud Hesychii I. 1143. σαλεύειν· ῥιπτάζεσθαι, nimirum proprie de navi. Vid. Pollux. I. §. 114. Sed nec activa significatio abhorret ab hoc verbo, ut σαλεύειν δόξαν. Vid. Stephani Thes. L. Gr. IV. p. 789. Adde Biel. in Thesaur. N. T. in voc. et Valckenarii Scholl. in N. T. I. pag. 516. et II. p. 592. Cr.

ὡς Εὐριπίδης φησί] Videtur Euripid. Hecub. vers. 283. sqq. ante oculos habuisse, ubi legimus haec: Οὐ τοὺς κρατοῦντας χρὴ κρατεῖν ἃ μὴ χρεών, Οὐδ' εὐτυχοῦντας εὖ δοκεῖν πράξειν ἀεί· Κἀγὼ γὰρ ἦν ποτ', ἀλλὰ νῦν οὐκ εἰμ' ἔτι, Τὸν πάντα δ' ὄλβον ἦμαρ ἕν μ' ἀφείλετο. Rr.

φησὶν ὁ ῥήτωρ] Isocrates. Vide supra III. 19. Rr. In codice duae maculae. In superioribus: ἄνω γὰρ καὶ κάτω τὰ τῆς ψυχῆς τ. In ultimis: πλοῦτος γὰρ μᾶλλον καλίας ἢ κ. Ambas elui. Sch.

63. πέμπτον μὲν ἄν τις κ. τ. λ.] Cf. Plutarch. Vit. Num. cap. XIX. — λάβοι ἐνιαυτοῦ ex

fortuna: sursum enim ac deorsum res ad fortunam pertinentes in humanis exercentur (s. agitantur) rebus, divitiis et maxime injuria. Ad virtutem autem qui conversi sunt et dei memores, et meliores in rebus beatis et materiae expertibus spes agitant, despiciunt ea quae hic sunt (i. e. terrestria) bona: nihil enim securum aut exploratum in fortuna est, ut ait Euripides. Pejores evadunt, qui divitiis immodicis inhiant: divitiae enim pravitatis magis quam probitatis ministrae sunt, ut ait orator."

JULIUS.

63. Julium mensem quintum aliquis a civili, septimum autem a sacerdotali accipiat anno: a Martio enim (ille autem is erat, quem Romulus posuit in initio anni civilis) quintus est, unde et Quintilis antea nominabatur: septimus autem a Januario; sacerdotalis autem hic, ex instituto Numae. Caesar igitur, qui non fortuna solum, verum etiam honore sacerdotali ornatus erat (etenim pontifex fuit, velut *γεφυραῖος ἀρχιερεύς*, sive *θεουργός*, propterea quod a

conjectura dedi pro *λάβοιεν αὐτόν*, quae lectio vitiosa facile existere poterat ex *λαβοιενιαυτου*. Pro *δέ* ante *ἦν* Paris. habet *γάρ*. De variis variorum annorum initiis cf. supra III. 15. Rn.

ὅθεν καὶ Κυντίλιος — ὠνομάζετο] Pro *τὸ πρὶν* Paris. *τὸ πρώην*. Varro De ling. Latina V. p. 50. Scal. *Dehinc quintus Quintilis, et sic deinceps, usque ad Decembrem, a numero.* Cf. Macrob. Saturn. I. 12. p. 255. Bip. Memorat nostrum locum ipse Lydus De ostent. p. 94., ubi *Κουΐντίλιος* scriptum pro *Κυντ.* Rn.

ὁ τοίνυν Καῖσαρ κ. τ. λ.] De Caesare hoc loco agit, quoniam Julius mensis ab eo nominatus est. Vid. Macrob., Saturn. l. l. p. 261. Bip. *postea in honorem Julii Caesaris Dictatoris, legem ferente M. Antonio M. filio consule, Julius appellatus est: quod hoc mense a. d. quartum Idus Quintiles Julius procreatus est.* Cf. Plutarch. l. l. — Cf. de Caesare supra III. 4. init., de voce *ποντίφεξ* III. 21. Rn.

οἱονεί, γεφυρ.] Sic reponend. pro Schowii *οἱανεὶ γεφ.* Has.

διὰ τὴν ἐξ Ἀφροδίτης σειράν), εὑρὼν τὸν Κυντίλιον μῆνα, τὴν προσηγορίαν μετέβαλεν, οὐ διὰ τὴν τοῦ ἀριθμοῦ μόνον τελειότητα, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ αὐτὸν p. 110 *ἐκεῖνον κατὰ τὴν πρὸ τεσσάρων Εἰδῶν τοῦ μηνὸς τούτου τεχθῆναι. Καῖσαρ δὲ ὠνομάσθη, οὐ καθὼς φασιν οἱ παλαιοί, ἐκ τῆς ἀνατομῆς τῆς γαστρὸς Αὐρηλίας τῆς αὐτοῦ μητρός, ἧς δῆθεν ἀπομυούσης ἐγκύμονος, αὐτὸν ἀνατμηθείσης ἐκείνης ληφθῆναι, ἀλλ' (οὕτως ἔχει τὰ τῶν ἱστοριῶν) ἐπὶ τοῦ Φοινικικοῦ πολέμου, ὅτε ὁ Σύφαξ Ἀννίβᾳ συνεμάχει, λέγεται Γά. Ῥουτίλιον (πρόγονος δὲ οὗτος παλαιὸς τῷ Καίσαρι) ἐν αὐτῇ τῇ παρατάξει μαχόμενον τοσαύτῃ δυνάμει ἐπαφεῖναι τὸ δόρυ κατὰ τοῦ Μαυρουσίου, ὥςτε τὸν ἐλέφαντα, ᾧ ἐπωχεῖτο ὁ πολέμιος, καταβαλεῖν, κἀκεῖθεν τὴν Καίσαρος ἐπωνυμίαν λαβεῖν, ἐπεὶ παρὰ Φοίνιξιν ὁ ἐλέφας (τὸ ζῶον) καῖσαρ λέγεται. Οὐάλης δέ, ὃς καὶ αὐτὸς τὰ Καίσαρος ἔγραψε, φησίν, ἄριστον μὲν αὐτὸν καὶ πρεπωδέστατον ἐν*

σειράν] *Σειρά* hoc loco idem valet quod *γένος*, *stirps*. Eodem vocabulo utitur Noster in libro De magistr. II. 3. pag. 96. Rr. Vid. Boissonadium ad Marini vitam Procli pag. 121. itemque ad Eunapium p. 162. et Wyttenbach. ad eundem p. 38. Cr.

Κυντίλ.] Paris. *Κοιντίλ.* Rr.

ἐκεῖνον — τεχθῆναι] Conf. Fest. in *Junium* ibique Dacerii not. Rr.

ἐκ τῆς ἀνατομῆς — ληφθῆναι] Admittit hanc derivationem Noster De magistr. I. 23. p. 42. dicens: *Καίσαρα τόν, ἀνατμηθείσης τῆς μητρῴας γαστρὸς θανούσης, ἀποσωθέντα ἐκάλουν.* Conf. Etymol. magn. in *Καῖσαρ.* — *Αὐρηλίας* reposui ex Cod. Paris. pro *Αὐρηλλίας.* — *ἀπομυούσης* (Paris. cum Apogr. Mar. *ἀπομενούσης*) ex Frid. Jacobsii elegantissima emendatione dedi pro Schowii *ἀποπνειούσης.* Vide Jacobs. ad Antholog. Palatin. vol. III. pag. 528. Rr. Codex: *ἧς δῆθεν ἀπομειούσης ε.* Apogr. Mar. *ἀπομενούσης ε.* Veram [?] restitui lectionem. Sch. Boissonad. ad Ovid. Metamorph. Planudeam interpret. pag. 628. eleganter in *ἀποβαινούσης* mutat. — Pro *ἐγκύμονος* Paris. *ἐγγύμονος* [sic]. *ἀνατμηθείσης* cum ex Hasii conjectura, tum ex libri De magistr. loco supra laudato dedi pro Schowii *ἀποτμηθ.* Rr.

ληφθῆναι, ἀλλ' (οὕτως κ. τ. λ.] Haec Schowius ita distinxerat: *ληφθῆναι, ἀλλ' οὕτως ἔχει τὰ τῶν ἱστοριῶν. ἐπὶ τοῦ Φοινικ.*

Venere oriundus erat), cum reperisset Quintilem mensem, nomen mutavit, non propter numeri solum perfectionem, verum etiam propterea quod ipse a. d. IV Iduum hujus mensis natus est. Caesar autem nominatus est, non ut veteres dicunt, ex dissectione ventris Aureliae matris ipsius, qua moriente gravidâ ipsum dissectâ illâ susceptum ferunt, sed (ita habent historiae) bello Punico, cum Syphax Hannibali socius belli esset, Cajus Rutilius (fuit autem hic unus e veteribus Caesaris majoribus) in ipsa acie pugnans tanta vi misisse jaculum contra Maurum dicitur, ut elephantem, quo vehebatur hostis, sterneret humi, et inde Caesaris cognomen accepisse, quandoquidem apud Poenos elephas (bestia) *caesar* dicitur. Valens vero, qui et ipse Caesaris res scripsit, refert, pulcherrima eum et summe decora magnitudine fuisse,

κ. τ. λ. Distinguenda ita, ut exhibet editio nostra. Has.

ἐπὶ τοῦ Φοινικικοῦ πολ.] *Tertio bello Punico.* De Syphace, Poenorum socio, vid. Liv. XXIX. 31. — XXX. 35. — Pro Φοινικικοῦ Paris. Φοινικοῦ [sic]. Rr.

Γά. Ῥουτίλιον] Textus codicis: *γὰρ οὐτίλιον.* Margo: *Γάϊον Ῥουτίλιον.* Sch. Ego Codicis lectionem, quam per compendium scriptam accipio, restitui. Rr.

κατὰ τοῦ Μαυρουσίου] Id est, *contra Numidam.* Liv. XXIV. 49. *Syphax cum paucis equitibus in Maurusios ex acie Numidas (extremi prope Oceanum adversus Gadeis colunt) refugit.* Maurusia memoratur a Nostro infra num. 68. Cod. Paris. *Μαυρουδίου* [sic] exhibet. Rr.

* *ὁ ἐλέφας — καῖσαρ λέγεται*] Ael. Spartian. in Aelio Vero cap. II. *Caesar vel ab elephanto, qui lingua Maurorum caesar dicitur, in proelio caeso eum, qui primus sic appellatus est, doctissimi et eruditissimi viri putant dictum; vel quia mortua matre, ventre caeso, sit natus; vel quod cum magnis crinibus sit utero parentis effusus; vel quod oculis caesiis, et ultra humanum morem viguerit.* Ex quo loco Lydo pro *καίσα* reddidi *καῖσαρ.* Rr. Illam priorem opinionem dudum redarguit Bochart. in Geogr. sacr. II. 10. Reliqua quod attinet, jam Sextus Julius Praetor bello Punico secundo *Caesar* appellatur. Tu confer, ne plura, Raschium in Lex. univers. rei num. II. p. 572. et in Supplemm. II. p. 744. (ubi de elephante in

μεγέθει γενέσθαι, ἔτι μὴν καὶ κομήτην (τὴν δὲ κόμην πατρίως οἱ Ῥωμαῖοι καισάριεν προςαγορεύουσι) καί φησιν, ὡς διὰ τὸ ἐξ αὐτῆς κάλλος Καῖσαρ προςηγορεύετο. κύριον δὲ αὐτῷ ὄνομα Γάϊος, εὐγενείας δὲ σημαντικὸν Ἰούλιος, ἀπὸ Ἰούλου τοῦ Αἰνείου τῆς Ἀφροδίτης, ἀρετῆς δὲ ὁ Καῖσαρ.

64. *Θεοδόσιος ὁ μικρὸς νεωτερίζων τὸ τῆς Ὀλυμπιάδος ἐκ τῶν χρόνων ἀπήλειψεν ὄνομα.*

65. *Ἧπαρ γυπὸς σὺν τῷ αἵματι ὀπτόν, μετὰ μέλιτος διδόμενον ἐπὶ ἑβδομάδας τρεῖς, ἀπαλλάττει ἐπιληψίας. ὁμοίως δὲ καὶ τὴν καρδίαν τοῦ γυπός,*
p. 111. *ὅταν ξηρανθῇ ἐν ὕδατι διδομένη, τῷ ἴσῳ τρόπῳ ἰσχύειν.*

66. *Φασὶ δὲ αὐτὸν τὸν Ἰούλιον ἑπτάμηνον τεχθῆναι, καὶ διὰ τοῦτο τὸν ἕβδομον μῆνα τοῦ ἱερατικοῦ ἐνιαυτοῦ εἰς τὴν οἰκείαν μεταβαλεῖν προςηγορίαν. οὐδεὶς δὲ ἄλλος ἠνδραγάθισεν ὡς οὗτος.*

67. *Χρησμὸς ἐδόθη Ῥωμαίοις πρὸς τῆς Μητρός, μηδ᾽ ὅλως Ἀφροδισίοις χρῆσθαι ἀνὰ πάντα τὸν Ἰούλιον, ὅπως αὐτοῖς ὑγιαίνειν τὰ σώματα μέλλοι.*

c. 11. 68. *Κατὰ τὸν ἐν Λέοντι Ἥλιον ἀναχεῖται ὁ Νεῖλος. Ἰλὰς ὄνομα τῷ Νείλῳ πρότερον, εἶτα Αἴγυπτος, ἐξ Αἰγύπτου, εἶτα Χρυσοῤῥόας, καὶ τὸ λοιπὸν Νεῖλος ἀπὸ βασιλέως οὕτω καλουμένου· τὸ γὰρ δόξαι τοῖς γραμματικοῖς ἀπὸ τῆς νέας ἰλύος ὠνομάσθαι τὸν*

numis Jul. Caesaris) ibiq. laudd. Cr.

κομήτην κ. τ. λ.] Festus in *Caesar: Caesar, quod est cognomen Juliorum, a caesarie* (cf. Ael. Spartiani locum modo memoratum) *dictus est, quia scilicet cum caesarie natus est.* Pro *καισάριεν* Paris. *καισάριαν* [sic]. *προςηγορεύετο* recepi ex Cod. Paris. pro Schowii vitioso *προςαγορ.* Rn.

65. *Ἧπαρ γυπός*] Eodem modo pennae hujus avis, cor, fel, medicamenti loco a veteribus adhibebantur. Vid. Plin. Hist. nat. XXVIII. 4. XXIX. 6. XXX. 4. — Pro *διδομένη* Paris. *δεδομένη*. Rn.

et vero etiam comatum (comam autem patrio sermone Romani caesariem appellant), eumque dicit propter pulchritudinem inde profectam Caesarem appellatum fuisse. Gentile vero ei nomen Cajus, nobilitatis indicans Julius, ab Julo, Aeneae et Veneris filio, virtutis autem Caesar.

64. Theodosius Parvus novans Olympiadis ex temporum descriptione delevit nomen.

65. Hepar vulturis cum cruore assatum, cum melle si datur per tres hebdomades, morbo comitiali liberat. Similiter autem et cor vulturis, quum siccatum est, si datur in aqua, pari modo efficax esse dicunt.

66. Dicunt autem ipsum Julium septemmestrem natum, et propterea septimum mensem anni sacerdotalis in suum ipsius mutasse nomen. Nemo vero alius tantam virtutem praestitit, quantam hic.

67. Oraculum datum est Romanis a Matre (Magna), omnino rebus venereis abstinerent per totum mensem Julium, ut ipsis valerent corpora.

68. Sole in Leone, Nilus superfunditur. Ilas nomen Nilo antea fuit, deinde Aegyptus, ab Aegypto, post Chrysorrhoas, et postremo Nilus, a rege, cui hoc nomen erat: nam quod Grammaticis *ἀπὸ τῆς νέας*

66. *τοῦ ἱερατικοῦ ἐνιαυτ.*] Paris. om. *ἱερατ.* Rn.

68. De eodem argumento, quod hoc loco Lydus tractat, Plutarchus agit De plac. philos. IV. 1. p. 619. sq. Rn.

Ἰλάς] Susp. *Μέλας*. Festus in *Melo: Melo nomine alio Nilus vocatur.* Cf. ibid. Dacerii notam: „A Graeco *μέλας*. Ita enim Graeci Nilum vocavere, ut tradit Eustath. et ita intelligendus Hesych. *μέλας, μελανός, βαθύς, ἡ ποταμός.*“ — De Nili fluminis nominibus cf. Creuzer. Symb. vol. I. p. 270. not. 27., ubi ad nomen *Αἴγυπτος* laudatur Hom. Odyss. IV. 477. Rn.

Χρυσοῤῥόας] Cf. Jul. Polluc. Chron. p. 74. ibique var. lect. Adde Casaubon. ad Athen. lib. V. cap. 36. ed. Schweigh. Cr.

ἀπὸ τῆς νέας ἰλύος] Heliodor. Aethiopic. IX. 23. p 381. ed. Coray. quem laudat Creuzer. in Dionys. p. 112: *νέαν ἰλὺν δι'*

Νεῖλον πρὸς ἐτυμολογίαν ὁρᾷ. περὶ τῆς ἐν θέρει p. 112. τῶν ὑδάτων ἐπιδόσεως Ἀναξαγόρας φησί, τὰς τῆς Αἰθιοπίας τηκομένας χιόνας ἀποστέλλειν τὸν Νεῖλον. καὶ ταύτης ἐστὶ τῆς δόξης ὅ τ' Αἰσχύλος καὶ Σοφοκλῆς καὶ Εὐριπίδης. ὁ δὲ μέγιστος ἐν φιλοσόφοις Ῥωμαίοις, Σενεκᾶς, ἀντιλέγει φάσκων, — τὴν Αἰθιοπίαν (ἔνθεν καὶ διακαίεσθαι τὰ σώματα τῶν Τρωγλοδυτῶν, οἵτινες οὐ φέροντες τὸν ἥλιον ὑπὸ τὴν γῆν οἰκοῦσιν, ὅ τε ἄργυρος κατ' ἐκεῖνον τὸν τόπον ἀπομολιβοῦται, καὶ οὐδεμία ὕλη οὐκ ἀποτήκεται) ἄλλως τε δὲ πολλοὺς εἶναι ποταμοὺς ἐκκειμένους τῷ Νότῳ, ὧν οὐδένα ὁρῶμεν, καίπερ [sic] ὑπερκειμένων

ἰλύος ἐπάγοντα, καὶ Νεῖλον ἐντεῦθεν ὀνομαζόμενον. Cf. Etymol. Gud. in Κτίλος p. 350. Rn.

πρὸς ἐτυμολογ. ὁρᾷ] Conf. Jablonskii Voces Aegypt. Auctar. p. 443. coll. p. 473. ibique veterum et recentiorum scriptorum loca. Cf. ejusdem Panth. Aegypt. libr. IV. cap. 1. p. 142—148—161. Cn.

περὶ τῆς ἐν θέρει κ. τ. λ.] Haec et quae sequuntur usque ad verba ὁ δὲ Ἡρόδοτος ex Senecae Natural. quaest. lib. IV. cap. 2. pag. 725. sq. ed. Lipsii excerpta atque in Graecum conversa sunt, unde quae huc pertinent adscribam. *Sed nunc, ait, ad inspiciendas caussas, propter quas aestate Nilus crescat, accedam, et ab antiquissimis incipiam. Anaxagoras ait, ex Aethiopiae jugis solutas nives ad Nilum usque decurrere. In eadem opinione omnis vetustas fuit. Hoc Aeschylus, Sophocles et Euripides tradunt. Sed falsum esse, argumentis plurimis patet. Primo Aethiopiam ferventissimam esse, indicat hominum adustus color, et Troglodytae, quibus subterraneae domus sunt. — argentum replumbatur — nullum materiae superadornatae manet operimentum. — Atqui horum montium flumina vere et prima aestate intumescunt — — Euthymenes Massiliensis testimonium dicit: Navigavi, inquit, Atlanticum mare. Inde Nilus fluit major, quamdiu Etesiae tempus observant: tunc enim ejicitur mare instantibus ventis. Cum resederint, et pelagus conquiescit: minorque discedenti inde vis Nilo est. Ceterum dulcis maris sapor est, et similes Niloticis beluae. — — Tunc erat mendacio locus, cum ignota essent externa. Licebat illis fabulas mittere. Nunc vero tota exteri maris ora mercatorum navibus stringitur: quorum nemo narrat nunc caeruleum Nilum, aut mare saporis*

ἰλύος (i. e. a novo limo) videtur nominatus esse Nilus, id ad etymologiam spectat. De inundatione, quae per aestatem fit, Anaxagoras ait, ab Aethiopiae solutis nivibus demitti (i. e. inundari) Nilum. Et in hac opinione Aeschylus, Sophocles atque Euripides sunt. Summus autem philosophorum Romanorum, Seneca obloquitur, dicens, per Aethiopiam (unde et adurantur corpora Troglodytarum, qui non ferentes solem sub terra habitant, argentum autem in illa regione replumbatur, et nulla non materia liquescit) multos praeterea esse fluvios expositos Noto (i. e. meridiem versus), quorum nullum videmus, quanquam

alterius, quod et natura credi vetat: quia dulcissimum quodque et levissimum sol trahit. Praeterea quare hieme non crescit? et tunc potest ventis concitari mare aliquanto quidem majoribus. — — Praeterea ex mari purus et caeruleus efflueret, non ut nunc turbidus venit. — — Diogenes Apolloniates ait: Sol humorem ad se rapit: hunc exsiccata tellus tum ex mari ducit, tum ex ceteris aquis. Fieri autem non potest, ut una sicca sit tellus, alia humeat. Sunt enim perforata omnia, et invicem pervia. Sicca ab humidis sumunt aliquando. — — Terra cum exaruit, plus ad se humoris adducit, ut in lucernis oleum illo fluit, ubi exuritur: sic aqua illo incumbit, quo vis caloris et terrae aestuantis accessit. Rr.

Εὐριπίδης] *Eurip.* Helen. vers. 1. sqq. *Νείλου μὲν αἵδε καλλιπάρθενοι ῥοαί, Ὃς ἀντὶ δίας ψεκάδος, Αἰγύπτου πέδον, Λευκῆς τακείσης χιόνος, ὑγραίνει γύας.* Cf. Interpretes ad hunc loc. Rr.

τὴν Αἰθιοπίαν — πλημμ. τῷ θέρει] Hic locus non sanus est, neque, id quod speraveram, ex Senecae loco adscripto omnino sanari potest, cum illum excerpserit tantum Lydus neque verbotenus in Graecum converterit. Non plus ex Cod. Paris. auxilii peti potest, ut qui, praeterquam quod pro *οἰκοῦσιν* habet *ἰοῦσιν*, nil variat. Pro *πλημμυροῦντα* scribendum videtur *πλημμυροῦντας*; ad *ποταμούς* enim refertur. Rr. — Ante *τὴν Αἰθιοπ.* suppleo *ἀνά*, vel *κατά*, ut Lydus ejusmodi in causis dicere consuevit, et hoc periodi initium conjungo cum iis quae sequuntur post parenthesin, ubi legendum conjicio: —*ἄλλους τε καὶ πολλοὺς εἶναι ποταμούς.* Has.

οἵτινες οὐ φέροντες] Codex: *εἵτινες οὐ φέροντες τ.* quod emendavi. Sch.

καίπερ [sic] *ὑπερκειμένων*]

ὁρῶν, πλημμυροῦντα [sic] τῷ θέρει. Εὐθυμενὴς δὲ ὁ Μασσαλιώτης φησὶ διαπλεῦσαι τὴν Ἀτλαντικὴν θάλατταν, ἐξ ἐκείνης τε ἰδεῖν τὸν Νεῖλον ἐκτρέχοντα, καὶ τότε μᾶλλον ὀγκοῦσθαι, ὅταν οἱ λεγόμενοι Ἐτήσιοι πνέωσι· τότε γάρ, φησίν, ἐξωθεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνέμων τὴν θάλατταν, τούτων δὲ παυομένων ἡσυχάζειν. γλυκὺ δὲ σχεδὸν τὸ τῆς Ἀτλαντικῆς θαλάττης ὕδωρ, καὶ ὅμοια ταύτης θηρία τοῖς τοῦ Νείλου.
p. 113. ἀντιλέγει δὲ καὶ ταύτῃ τῇ δόξῃ ὁ Σενεκᾶς φάσκων, τὸ μὲν γλυκὺ καὶ λεπτὸν ὕδωρ ὑπὸ τοῦ Ἡλίου ἀναρπάζεσθαι, καὶ τρόποις ἅπασιν ἁλμυρὰν εἶναι πᾶσαν θάλασσαν, καὶ μηδὲν ἀληθὲς εἶναι τοῦτο· εἰ γὰρ τοῦτο ἦν, καὶ τῷ χειμῶνι ἂν ἐπεδίδου ὁ Νεῖλος, καὶ ἔτι μᾶλλον ὅσῳ καὶ βιαιοτέρα ἡ τῶν ἀνέμων φορά· ἔτι δὲ καὶ ἰλυώδης μᾶλλον ἢ κυανοῦς φαίνεται, ὅπερ ἀλλότριον θαλαττίων ὑδάτων. μεθ' ὧν Διογένης ὁ Ἀπολλωνιάτης φησί, τοῦ Ἡλίου ἁρπάζοντος τὴν ὑγρότητα, ἕλκεσθαι ὑπὸ τῆς ξηρᾶς τὸν Νεῖλον ἐκ τῆς θαλάττης· σηραγγώδης γὰρ κατὰ φύσιν ὑπάρχουσα καὶ διατετρημένη ἕλκει πρὸς ἑαυτὴν τὸ ὑγρόν, καὶ ὅσῳ μᾶλλον ξηροτέρα ἡ γῆ τῆς Αἰγύπτου, τοσούτῳ πλέον ἕλκει πρὸς ἑαυτὴν τὴν νοτίδα, καθάπερ τὸ ἔλαιον ἐπὶ τῶν λύχνων ἐκεῖσε πλέον ὁρμᾷ, ὅπῃ καὶ δαπανᾶται ὑπὸ τοῦ πυρός. ὁ δὲ Ἡρόδοτος παρὰ πάντων τῶν ποταμῶν ἕλκειν τὸν Ἥλιον τὸ ὑγρόν φησι τὴν πρόσγειον Νότου ζώνην διατρέχοντα, πρὸς δὲ τῷ θέρει πρὸς Βοῤῥᾶν ἐκκλίνοντα ἐκκαλεῖσθαι τὸν Νεῖλον, καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν αὐτὸν

Quid istud καίπερ sibi velit, haud video. Rr.

Εὐθυμενής] Codex: *Εὐθυμέλης δὲ ὁ Μ.* (ν superscript) Correctionem in textu posui. Scн.

οἱ λεγόμενοι Ἐτήσιοι] Sic et infra pag. 264. τοὺς Ἐτησίους. In libro De ostentis p. 230. C. est ἐτησίαι, ubi tamen Hasius adnotat, Codicem regium A. et illo loco et omnibus aliis habere ἐτήσιοι. Plutarchus quoque, De plac. philos. IV. 1. p. 619. Wyttenb. τοὺς ἐτησίους ἀνέμους. Rr.

[*sic*] superjacent montes, qui fluvii aestate intumescunt. Euthymenes autem Massiliensis se navigasse dicit Atlanticum mare, et inde vidisse Nilum excurrentem, qui tunc maxime intumescat, quum Etesiae, qui dicuntur, spirant: tunc enim, ait, ejici a ventis mare: quibus residentibus quietum fiat. Dulcis autem prope Atlantici maris aqua, et similes ejus beluae Niloticis. Obloquitur autem huic quoque sententiae Seneca, dicens, aquam dulcem ac levem a Sole arripi et modis omnibus salsum esse omne mare, et nihil verum hoc: si enim hoc esset, etiam hyeme redundaret Nilus, idque eo magis, quo vehementior ventorum esset impetus: jam vero etiam magis turbidus, quam caeruleus apparet, id quod abhorret ab aquis marinis. Cum quibus Diogenes Apolloniates ait, Sole humorem ad se rapiente Nilum a tellure exsiccata e mari duci: cum enim naturâ rimosa sit et perforata, ad se attrahit humorem, et quo aridior est terra Aegypti, eo plenius ad se adducit humorem, ut oleum in lucernis fusius illo fluit, ubi et exuritur ab igne. Herodotus autem ex omnibus fluminibus trahere Solem humorem dicit zonam Noti (i. e. meridionalem) Terrae propinquam percurrentem, sub aestatem vero Septentrionem versus inclinantem evocare (s. extollere) Nilum, et hanc ob causam eum superfundi

γλυκὺ δὲ σχεδ.] Schow. *γλυκὴ δ. σχ.* Vitium elui. Rr.

τὸ μὲν γλυκὺ κ. τ. λ.] Conf. Plutarch. Quaest. natural. IX. p. 695. Rr.

Ἀπολλωνιάτης] Sic dedi pro Schowii *Ἀπολλωνιάδης*. Rr.

ὑπάρχουσα κ. διατ.] Soloecismus: *τὸν Νεῖλον — ὑπάρχουσα* cet. Sch. Nequaquam hoc loco soloecismum video; Subjectum est *ἡ ξηρά*. Ceterum Paris. ordine inverso: *καὶ διατ. ὑπάρχ.* Rr.

ὁ δὲ Ἡρόδοτος] Herodot. lib. II. cap. 24. seq. Cr.

ἐκκαλεῖσθαι τὸν Νεῖλον] Forte: *πρὸς βοῤῥᾶν ἐκκλίνοντα ἐξαλεύεσθαι τὸν N.* *solem boream versus declinantem Nilum fugere.* Sch. Nihil mutandum: *ἐκκαλεῖ*, i. e. *evocat* quasi Sol Nilum, quod idem fere est, atque *ἕλκει*, quo verbo Herodotus

ἀναχεῖσθαι κατὰ τὸ θέρος. οἱ δὲ Αἰγύπτιοι φασι, τὰς Ἐτησίους πάσας ἐξ ὑπερτέρου τὰς νεφέλας ἐπὶ τὸν Νότον ἐξωθεῖν, καὶ ἐκεῖθεν βαρείας καταφερομένης βροχῆς ἀναβλύζειν τὸν Νεῖλον. Ἔφορός γε μὴν ὁ Κυμαῖος ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἱστοριῶν φησιν, ἀραιὰν εἶναι κατὰ φύσιν τὴν Αἴγυπτον, καὶ κατ'
p. 111 *ἔτος ἐπαγομένης ἰλύος ὑπὸ τοῦ Νείλου στεγανοῦσθαι, τὸν δὲ ποταμὸν δίκην ἱδρῶτος κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ καύματος ἐπὶ τὰ κουφότερα καὶ ἀραιότερα καταῤῥεῖν. ἀλλὰ καὶ Θρασυάλκης ὁ Θάσιος τοὺς Ἐτησίους φησὶν ἐξωθεῖν τὸν Νεῖλον· τῆς γὰρ Αἰθιοπίας ὑψηλοῖς παρὰ τὰ καθ' ἡμᾶς ὄρεσι διεζωσμένης, ὑποδεχομένης τε τὰς νεφέλας πρὸς τῶν Ἐτησίων ὠθουμένας, ἐκδιδόναι τὸν Νεῖλον· ὡς καὶ Καλλισθένης ὁ Περιπατητικὸς ἐν τῷ τετάρτῳ βιβλίῳ τῶν Ἑλληνικῶν φησιν, ἑαυτὸν συστρατεύσασθαι Ἀλεξάνδρῳ τῷ Μακεδόνι, καὶ γενόμενον ἐπὶ τῆς Αἰθιοπίας εὑρεῖν τὸν Νεῖλον ἐξ ἀπείρων ὄμβρων κατ' ἐκείνην γενομένων καταφερόμενον. ἀλλὰ καὶ Δικαίαρχος ἐν Περιόδῳ Γῆς ἐκ τῆς Ἀτλαντικῆς θαλάττης τὸν Νεῖ-*
c. III. *λον ἀναχεῖσθαι βούλεται. Ποικίλαι μὲν οὖν αἱ περὶ αὐτοῦ δόξαι, τὸ δ' ἀληθὲς κατὰ τοὺς ἀνθρώπους τέως οὐδαμοῦ· κατὰ γὰρ τὸ λόγιον*

— — τὸ δ' ἀτρεκὲς ἐν βαθεῖ ἐστι.

Χρῆστος δὲ ὁ Ῥωμαῖός φησιν· „Ἐπὶ τῆς δύσεως

utitur l. l. Verbo *ἀνακαλεῖν* de hac re utitur Aristides Orat. in Serapin p. 100. b., quem Creuzer. in Dionys. p. 197. laudat, et Seneca loco supra laud.: *si Nilum Etesiae provocant.* Rr.

οἱ δὲ Αἰγύπτιοί φασι κ. τ. λ.] Thales quoque hanc incrementi Nili causam accipit: vid. Plutarch. De plac. philos. IV. 1. p. 619. — *τὰς Ἐτησίους* aut in *τοὺς Ἐτ.* mutandum, aut *αὔρας* subintelligendum. *καὶ ἐκεῖθεν* recepi ex Cod. Paris. pro Schowii *καὶ κεῖθεν.* Quanquam fortasse *κἀκεῖθεν* (*ΚΑιΚΕΙΘΕΝ*) scriptum erat. Rr.

Ἔφορός γε μὴν ὁ Κ.] Plutarch. l. l. *Ἔφορος ὁ ἱστοριογράφος, κατὰ θέρος, φησίν, ἀναχαλᾶσθαι τὴν ὅλην Αἴγυπτον, καὶ οἱονεὶ ἐξιδροῦν τὸ πολὺ νᾶμα· συνδίδωσι δ' αὐτῇ καὶ ἡ Ἀραβία καὶ ἡ Λιβύη παρὰ τὸ ἀραιὸν καὶ*

aestate. Aegyptii autem dicunt, ab Etesiis omnes nubes ex superioribus regionibus meridiem versus detrudi et inde, cum gravis pluvia decidat, Nilum exaestuare. Ephorus vero Cumanus primo historiarum ait, tenuem naturâ Aegyptum esse, et cum quotannis limus adducatur a Nilo, condensari, fluvium autem more sudoris tempore ardoris ad leviores ac tenuiores partes defluere. Verum etiam Thrasyalces Thasius ab Etesiis ait Nilum extrudi: Aethiopia enim cum altioribus, quam qui apud nos sunt, montibus circumdetur, atque excipiat nubes, quae ab Etesiis protruduntur, Nilum ab ea inundari: quemadmodum et Callisthenes Peripateticus quarto libro rerum Graecarum ait, se una cum Alexandro Macedone expeditionem fecisse, et cum in Aethiopia fuisset, invenisse Nilum ex infinitis imbribus ibi ortis deferri. Verum etiam Dicaearchus in Periodo Terrae ex mari Atlantico Nilum vult effundi. Variae igitur sunt de eo opiniones; interea verum apud homines nusquam est: nam ex oraculo

— — verum in profundo est.

Chrestus autem Romanus ait: „In occidente montes

ὑπόψαμμον. — Marxius, qui in fragmentorum Ephor. editione p. 213. excerpsit Nostrum, pro *ἐν τῇ πρώτῃ* legit *ἑνδεκάτῃ*, ex Theone. Rn.

Χρῆστος] De hoc nomine vid. Lactantii Divin. institt. I. 4. 7. ibique Interprr. in ed. Bunemanni. Conf. Taciti Annal. XV. 44. ibique Interprr. Cr. Hoc loco apponere juvat, quae *Plinius* Hist. nat. V. 9. de Nilo habet. „*Nilus,* inquit, *incertis ortus fontibus, it per deserta et ardentia: et immenso longitudinis spatio ambulans famaque tantum inermi quaesitu cognitus sine bellis, quae caeteras omnes terras invenere, originem (ut Juba rex potuit exquirere), in monte inferioris Mauritaniae non procul Oceano habet, lacu protinus stagnante, quem vocant Nilidem. Ibi pisces reperiuntur alabetes, coracini, siluri, crocodilus quoque. Inde ob argumentum hoc Nili ortus creditus, Caesareae in Iseo dicatus ab eo spectatur hodie. Praeterea observatum est, prout in Mauritania nives imbresve satiaverint, ita Nilum*

ὄρη μέγιστα καὶ ὑψηλότατά εἰσιν, ἃ τὴν Λιβύην ἀπὸ
p. 115 τῆς Αἰθιοπίας χωρίζουσι. τούτων ταῖς ἐσχάταις ῥίζαις τὸ Ἀτλαντικὸν ἐπιπίπτον πέλαγος, ἔνθεν τὴν ἀρχὴν Αἰθιοπία ἀπὸ τῆς δύσεως λαμβάνει. ὑπὸ τοίνυν τούτοις τοῖς ὄρεσι λίμναι εἰσὶν εἰς ἄπειρον πλατύτητος ἡπλωμέναι. παροικεῖ δὲ αὐτὰς γένος ἀνθρώπων τῶν λεγομένων Ἰχθυοφάγων, ὅπερ ἀπὸ πρώτης ὥρας ἄχρι δυσμῶν Ἡλίου ἐν τῷ ὕδατι διατρίβει, καὶ τοῖς ἰχθύσι τρέφεται. τούτοις ὁμοροῦσιν οἱ λεγόμενοι Ἀνθρωποφάγοι, γένος ἀνθρώπων ἀνδρειότατον, ῥισὶ στρογγύλαις χρώμενον, προσώποις ἐπικαμπέσιν, ὄνυξιν ἐγγὺς λέουσιν ὁμοίως. ἐκ τῶν λιμνῶν οὖν ἐκείνων τὰς ἀφορμὰς ὁ ποταμὸς λαμβάνει· προϊόντα γὰρ ἐξ αὐτῶν τὰ ῥεύματα συνηρεφῆ ἀποτελοῦσιν. ἐκ τούτων δὴ τῶν λιμνῶν, ἃς καλοῦσιν ἐκεῖνοι Χαάς, ἐκρεῖ λεπτότατόν τι ῥεῦμα καὶ μόλις ὁρώμενον, ὅπερ εἰς στενοὺς τόπους καὶ κατὰ

increscere. Ex hoc lacu profusus indignatur fluere per harenosa et squalentia, conditque se aliquot dierum itinere. Mox alio lacu majore in Caesariensis Mauritaniae gente Massaesylûm erumpit et hominum coetus veluti circumspicit, iisdem animalium argumentis: iterum harenis receptus conditur rursus XX dierum desertis ad proximos Aethiopas: atque ubi iterum senserit hominem, prosilit fonte (ut verisimile est) illo, quem Nigrin vocavere. Inde Aphricam ab Aethiopia dispescens, etiam si non protinus populis, feris tamen et beluis frequens, sylvarumque opifex, medios Aethiopas secat, cognominatus Astapus, quod illarum gentium lingua significat aquam e tenebris profluentem. Insulas ita innumeras spargit, quasdamque tam vastae magnitudinis, quanquam rapida celeritate, ut tamen dierum V cursu non breviore transvolet: circa clarissimam earum Meroën, Astabores laevo alveo dictus, hoc est, ramus aquae venientis e tenebris: dextero vero Astusapes, quod latentis significationem adjicit: nec ante Nilus, quam se totum aquis concordibus rursus junxit, sic quoque etiamnum Siris ut ante nominatus per aliquot milia, et in totum Homero Aegyptus, aliisque Triton. subinde insulis impactus, totidem incitatus irritamentis, postremo inclusus montibus, nec alibi torrentior, vectus aquis properantibus ad

maximi et altissimi sunt, qui Libyam ab Aethiopia disjungunt. Horum extremas radices mare alluit Atlanticum, unde Aethiopia initium suum ab occidente capit. Sub his igitur montibus lacus sunt in infinitam latitudinem extensi. Accolit autem eos genus hominum qui dicuntur Ichthyophagi, qui inde a prima hora usque ad occasum Solis in aqua degunt et piscibus aluntur. His confines sunt Anthropophagi qui dicuntur, hominum genus fortissimum, naribus rotundis utens, faciebus incurvis, unguibus prope ut leones. Ex illis igitur lacubus initium amnis capit: prodeuntia enim ex iis flumina occulta faciunt. Ex his igitur lacubus, quos illi vocant Chaas, effluit minutissimum aliquod flumen et vix in oculos cadens,

locum Aethiopum, qui Catadupi vocantur, novissimo cataracte inter occursantes scopulos non fluere immenso fragore creditur, sed ruere. postea lenis et confractis aquis, domitaque violentia, aliquid et spatio fessus, multis quamvis faucibus in Aegyptium mare se evomit. Certis tamen diebus auctu magno per totam spatiatus Aegyptum, foecundus innatat terrae. Causas hujus incrementi varias prodidere, sed maxime probabiles, Etesiarum eo tempore ex adverso flantium repercussum, ultro in ora acto mari: aut imbres Aethiopiae aestivos, iisdem Etesiis nubila illo ferentibus e reliquo orbe. Timaeus mathematicus occultam protulit rationem: Phialam appellari fontem ejus, mergique in cuniculos ipsum amnem, vapore anhelantem fumidis cautibus ubi conditur. Verum sole per eos dies cominus facto, extrahi ardoris vi et suspensum abundare, ac ne devoretur abscondi. Id evenire a Canis ortu per introitum Solis in Leonem, contra perpendiculum fontis sidere stante, cum in eo tractu absumantur umbrae: plerisque e diverso opinatis largiorem fluere, ad septentrionem Sole discedente, quod in Cancro et Leone evenit, ideoque tunc minus siccari. Rursus in Capricornum et austrinum polum reverso sorberi, et ob id parcius fluere." cett. Rb.

ὄρη μέγιστα] Paris. *ὄ. μεγάλα.* Rb.

ἐπιπίπτον πέλαγ.] Conjicio *ἐπιπίπτει πέλ.* Has.

εἰς ἄπειρον] *εἰς* om. Paris. Rb.

προςώπ. ἐπικαμπέσιν] Paris. *πρ. ἐπικαρπέσιν* [sic]. Rb.

ἐκ τῶν λιμνῶν] Paris. *ἐ. τ. λιμένων* [sic]. Rb.

μέρος ἐκ διαφόρων μερῶν εἰς κοίτην ἰδίαν καταπίπτον ὄψιν ποταμοῦ λαμβάνει. οὗτος δ' ἂν εἴη ὁ Νεῖλος, ὅςτις ἐπὶ διαφόρων κλιμάτων εἰλούμενος γίνεται διὰ τόπων δασέων καὶ ἀνοδεύτων ὄντων. ἐκεῖθεν εἰς ὁμαλὸν ἐκχεῖται, καὶ πάλιν εἰς ποταμοῦ κοίτην συνάγεται, καὶ ναυσιπόρος λοιπὸν ἐπὶ τὴν Μερόην διὰ τῶν ἀοικήτων τοῦ Νότου μερῶν φέρεται, καὶ ταύτην περιῤῥέων νῆσον ἀποτελεῖ (ἔστι γὰρ πᾶσα ὁμαλή). κἀκεῖθεν τὸ λοιπὸν ὅτι πλεῖστον ἐγκλειόμενος ἐπὶ τὴν ἀνατολὴν ῥέπει καὶ ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον, κἀκεῖθεν εἰς θάλασσαν σφοδροτέρου πνεύματος καταπνέοντος· ἐκ τῆς βίας γάρ, ὡς εἴρηται, τοῦ βορείου πνεύματος ἀνακλώμενος ὁ ποταμὸς καὶ μᾶλλον ἀναχεόμενος πᾶσαν καταλιμνάζει τὴν Αἴγυπτον· Εὔρου δὲ ἐκ τῆς ἀνατολῆς τοῖς Ἐτησίοις ἀντιπνέοντος, ἢ Νότου ἀπὸ μεσημβρίας ἐξωθοῦντος τὸν Νεῖλον, εἰκότως ὁ ποταμὸς ἐπὶ τὴν θάλασσαν (λωφήσαντος ἠρέμα p. 116 *τοῦ Βοῤῥᾶ) κατατρέχει. κἀκεῖνο δὲ τεκμήριόν ἐστι τὸ* [sic] *μὴ ἀπὸ τήξεως χιόνων αὔξεσθαι αὐτόν, ὅτι οὐ ψυχρός ἐστιν, ἀλλὰ θερμός, καὶ διὰ τοῦτο, ὑπονοστοῦντος τοῦ ὕδατος, εὑρίσκεται ἐπὶ τῆς ἰλύος ζῶά τινα ἐκ μέρους διαπεπλασμένα, καὶ ἐκ μέρους κνώδαλα. πέφυκε δὲ τὰ τοιαῦτα θερμότητι καὶ ὑγρότητι ζωογονεῖσθαι, ὅπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὑδάτων οὐκ ἐστίν· ἰχθύας γὰρ καὶ μόνους ἔχουσι. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι στοχαζόμενοι λέγουσιν, ἐγὼ δὲ (φησὶν ὁ Χρῆστος) γενόμενος ἐν τῷ ἀκρωτηρίῳ τῆς Μαυρουσίας ἐν τῷ στομίῳ τοῦ Ὠκεανοῦ.«*

69. *Κέστιος ὁ ὑπατικὸς τῆς Ἱερουσαλὴμ ἡγουμε-*

ἀνοδεύτων ὄντων] Paris. *ἀν. ὢν τά* [sic]. Rr.

εἰς ποταμοῦ κοίτην] Sic correxi Schowii *εἰς ποτ. κοῖταν*. Paris. *εἰς ποτ. κοῖλος*. Rr.

ἐπὶ τὴν Μερόην] Paris. *εἰς τ. Μ.* Rr.

Νότου μερῶν φέρεται] Sic legendum conjicio pro Schowii *Ν. μ. φαίνεται*. Has. In textum recipere optimam Hasii emendationem non dubitavi. Rr.

κἀκεῖθεν τὸ λοιπ. — ἐπὶ τ. Αἴγυπτον] Haec om. Cod.

quod in angusta loca et partim ex diversis partibus in alveum proprium incidens amnis speciem accipit. Hic autem fere sit Nilus, qui super variis clivis volvitur per loca aspera atque invia. Inde in planitiem effunditur et rursus in fluvii alveum contrahitur, et navigabilis deinde ad Meroën per desertas partes meridionales defertur, et hanc circumfluens insulam efficit (est enim tota plana). Et inde porro, dum maximam partem includitur, orientem versus inclinatur et ad Aegyptum versus indeque in mare vehementiore vento spirante: vi enim, ut dictum est, venti septentrionalis dum reflectitur fluvius et magis refunditur, totam inundat Aegyptum: Euro autem ab oriente adversus Etesias reflante, vel Noto a meridie detrudente Nilum, consentaneum est, ut amnis in mare (cum intermisit paulum Boreas), decurrat. Et illud vero argumento est, non ex liquefactis nivibus eum augeri, quod non frigidus est, sed tepidus: et hanc ob causam, aqua revertente, reperiuntur in limo animalia quaedam, partim efformata, partim reptilia. Solent autem ejusmodi animalia ex tepore et humore nasci, quod in reliquis aquis non est, quippe quae solos pisces habent. Et ceteri quidem conjectantes dicunt; ego vero (ait Chrestus) postquam ipse fui in promontorio Mauritaniae ad ostium Oceani."

69. Cestius consularis cum Hierosolymam guber-

Paris. *ὅτι πλεῖστον* reposui ex conjectura pro Schowii *ὃ πλ.* Br.

ἀναχεόμενος] Paris. *ἀνεχχεόμενος*. Br.

κατατρέχει] In antecedentibus Codex: *προσώποις ἐπικαρπίσιν* — *οὕτως δ' ἂν εἴη ὁ Νεῖλος* — *καὶ ἀνοδεύτων, ὧν τὰ ἐκεῖθεν* — *καὶ ναυτηπόρος* — *καὶ μᾶλλον ἀνεχεόμενος* — *λοφήσαντος ἠρέμα τ.* Sanavi omnia. Sch.

τεκμήριόν ἐστι τό] Legendum *τ. ἐ. τοῦ.* Br.

69. *Κέστιος*] *Cestius Gallus*, Syriae legatus. Tacit. Hist. V. 10., ubi Cestium dicit comprimere coepisse bellum sub Gessio Floro procuratore ortum, — deinde *fato aut taedio* occidisse. — Lydi narratio magis cum iis congruit, quae Tacitus cap. anteced. refert. *Sub Tibe-*

νος νυκτὸς τὴν εἰκόνα τοῦ Νέρωνος ἀνέστησεν ἐν τῷ τῶν Ἑβραίων ἱερῷ, ὥςτε κοινωνεῖν τῆς τιμῆς τῷ θεῷ τὸν Νέρωνα· οἱ δὲ ἀγανακτήσαντες αὐτόν τε Κέστιον καὶ πάντας Ῥωμαίους τοὺς ἐπὶ τῆς ἀνατολῆς εὑρεθέντας ἀνεῖλον, καὶ φανερῶς τοῖς κρατοῦσιν ἀνεκήρυξαν τὸν πόλεμον.

70. Ἐῤῥουσάλους Ῥωμαῖοι τοὺς ἀλήτας καὶ πλανωμένους καλοῦσιν, οἱ δὲ ἰδιῶται ἐρούλλους αὐτοὺς ἐξ ἀγνοίας λέγουσιν.

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ.

Cap. I. p. 117. 71. Ἕπεται δὲ ἀπὸ μὲν τοῦ ἦρος ὁ ἕκτος, ἀπὸ δὲ τῆς λεγομένης Αὐξιφωτίας ἑορτῆς ὁ ὄγδοος. ὅτι δὲ ἕκτος ἀπὸ τοῦ Μαρτίου, ἔξ αὐτῆς ἐστι λαβεῖν τῆς ἀρχαίας τοῦ μηνὸς τούτου προςηγορίας· Σεξτίλιος γὰρ μετὰ τὸν Κυντίλιον ὠνομάζετο· ὅθεν οἱ μετ' αὐτὸν ἄχρι τοῦ δεκάτου οὐ κυρίαν, ἀλλὰ τὴν ἐξ ἀριθμῶν ἕλκουσι προςηγορίαν.

72. Ὀκταβιανός, υἱὸς Ὀκταβίου, νίκας πεποιηκὼς μεγάλας πολλοῖς ὀνόμασιν ἐτιμᾶτο· οἱ μὲν γὰρ αὐτὸν ὠνόμαζον Κυρῖνον, οἱονεί, Ῥωμύλον, ἄλλοι Καίσαρα, ψήφῳ δὲ κοινῇ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῆς βουλῆς Αὔγουστος ἐπεκλήθη· Αὔγουστον δὲ Ῥωμαῖοι κατὰ τὴν

rio, ait, *quies. dein jussi a C. Caesare effigiem ejus in templo locare, arma potius sumpsere: quem motum Caesaris mors diremit.* Rн.

70. Ἐῤῥουσάλους] Ducang. Glossar. Lat. in *Errolus: Err. errans, vagus.* De ἐῤῥούσαλος nihil. Quod sequitur ἐρούλλους in ἐῤῥούλους mutandum videtur. Pro λέγουσιν Paris. καλοῦσιν. Rн.

71. Αὐξιφωτίας] Hanc vocem in Lexicis desidero. Infra num. 78. in Plurali numero obvia est. Rн.

Σεξτίλιος γὰρ μετὰ κ. τ. λ.] Particulam γάρ Hasio suasore interposui. Nost. De ost. p. 96. Σεξτίλιος τὸ πάλαι καὶ οὗτος ὁ μήν· Αὔγουστος δὲ τῷ ἴσῳ τρόπῳ (quemadmodum Julius) πρὸς μνήμης (nonne μνήμην?) Αὐγούστου Καίσαρος μετεκλήθη, ὡς ἡ ἱστορία λέγει. Cf. Macrob. Saturn. I. 12. p. 261. Bip., ubi subjicit senatus consultum, ex quo Au-

naret, noctu imaginem Neronis posuit in Hebraeorum templo, ut particeps esset divini honoris Nero: illi vero aegre ferentes ipsum Cestium omnesque Romanos quos in oriente reperissent, interfecerunt, et aperte dominis suis bellum denunciarunt.

70. Errusalos (*sic; fort.* Errolos) Romani vagabundos atque errones vocant, indocti autem erullos eos ex ignorantia dicunt.

A U G U S T U S.

71. Sequitur a vere sextus, a feriis *Αὐξιφωτίας* (i. e. incrementi luminis) quae dicuntur, octavus. Sextum autem eum a Martio esse, ex ipsa vetere mensis hujus appellatione percipere licet: Sextilis enim post Quintilem nominabatur, unde qui eum sequuntur, usque ad decimum, non propriam habent, sed eam, quam ex numeris trahunt appellationem.

72. Octavianus, Octavii filius, victoriis magnis deportatis multis nominibus celebrabatur: alii enim eum nominabant Quirinum, velut, Romulum; alii Caesarem; communi autem pontificum et senatus consulto Augustus cognominatus est: Augustum autem

gustus dictus est Sextilis. — Pro *Κυντίλιον* Paris. *Κυντιλιανόν* [sic]. Rn.

72. *Ὀκταβιανὸς κ. τ. λ.*] Ante haec haud dubie excidit mentio *Sextilis mensis ab Augusto* appellati. Vid. Plutarch. Quaest. Romm. XXXVIII. p. 273. D. init. et Jo. Laurent. Lydum in libello De ostent. §. 25. p. 96. A. Cr. De variis Augusti nominibus vid. Creuzer. in: Abriss der Röm. Antiqq. §. 189. p. 227. Rn.

ἄλλοι Καίσαρα] Idem refert Servius ad Virg. Aeneid. I. 296. Sed fallitur uterque. Vid. Fabric. ad Dion. Cass. LIII. 17. p. 710. sq. Cr.

Αὔγουστον δὲ Ῥωμαῖοι — [εἰς μαρτυρίαν]] Sic dedi ex Hasii conjectura pro Schowii *Αὔγουστον δ. Ῥ. κ. τ. π. σ. καλοῦσι τὸν καθοιροῦν καὶ θεοῦ μαντυρίαν προςαγόμενον εἰς μαρτυρίαν.* Paris. pro *καθοιροῦν* habet *καθιεροῦν* et pro *μαντυρίαν* — *μαρτυρίαν.* Creuzerus in libro modo laudato p. 230. not. con-

πάτριον σημασίαν καλοῦσι τὸν καθιερούμενον καὶ θεῶν αὐγουρίῳ προαγόμενον [εἰς μαρτυρίαν].

73. *Κομητῶν δὲ εἴδη κατὰ τὸν Ἀριστοτέλη θ',
κατὰ δὲ τὸν Ῥωμαῖον Ἀπουλήϊον δέκα, Ἱππίας, Ξι-
φίας, Πωγωνίας, Δοκίας, Πίθος, Λαμπαδίας, Κομή-
της, Δισκεύς, Τύφων, Κεράστης· καὶ ὁ μὲν Ἱππίας
p. 118 ἐκ τοῦ δρόμου καὶ τῆς ὀξύτητος οὕτως ὠνομάσθη,
πλαγίας δὲ καὶ ἀμυδρὰς ἀκτῖνας διαῤῥαίνει· ὁ δὲ
Ξιφίας δίκην ξίφους ἢ λόγχης μακρᾶς ἐκτεινόμενος
φαίνεται, ὠχρὸς δὲ καὶ νεφελοειδής· ὁ δὲ Πωγωνίας
τὴν λοφιὰν οὐ κατὰ κεφαλῆς, ἀλλ' ὑποκάτω διαῤῥαί-
νει δίκην πώγωνος· ὁ δὲ Δοκίας ὅμοιος ἐγγύς ἐστι
τῷ Ξιφίᾳ, ἀλλ' οὐκ ὀξείας ἔχει, ἀμβλείας δὲ τὰς
ἀρχάς* [sic]· *ὁ δὲ Πίθος ἐκ τοῦ σχήματος· ὁ δὲ
Λαμπαδίας πυρώδης, καὶ δίκην πυρώπιδος λίθου ἢ
δένδρου καιομένου πέφυκε διαλάμπειν· ὁ δὲ Κομήτης
πλατύς ἐστι τὸ εἶδος, καὶ ὥςπερ ἱλαρὸς* [sic] *ἀργυ-
ροειδεῖς τινας πλοκάμους ἕλκων· ὁ δὲ Δισκεὺς ἐξ*

jicit: *Αὔγουστον — τὸν καθιερούμενον καὶ θεοῦ μαρτυρίῳ προςαγόμενον εἰς μαρτύριον — sacratum et dei testatione adhibitum in testimonium (documentum)*, s. A. — *τὸν καθιερούμενον καὶ θεῶν αὐγουρίῳ προςαγόμενον εἰς μαρτυρίαν.* Conf. Nostr. De magistr. I. 23. p. 44. *Αὔγουστος ὁ καλοιώνιστος (boni ominis)*, cum qua nominis derivatione optime congruit Creuzeri conjectura: *θεῶν αὐγουρίῳ.* Festus in *Augustus*: *Augustus locus sanctus, ab avium gestu, i. e., quia ab avibus significatus est.* Cf. Sueton. Octavian. 7. p. 119. sq. Wolf. Cf. praeterea Ovid. Fast. I. 609. et Voss. Etymol. s. v. Br. Suidas in *Αὔγουστος* (tom. I. p. 377. Kuster.): *Αὔγουστα δὲ λέγονται τὰ τίμια καὶ μεγάλα καὶ ἐπίσημα.* Similia Dio Cass. LIII. 16. p. 710. ed. Reimar. Cr. Forte: *τὸν καθιερωθέντα καὶ θεῷ προσαγόμενον εἰς μαρτυρίαν.* excluso *μαντυρίαν*, cuius sequens *μαρτυρίαν* emendatio videtur. Sch. Creuzeri conjectura cum iis quae ipse conjeceram maximam partem congruit. Legendum putabam: *τὸν καθιερούμενον καὶ θεῶν αὐγουρίῳ προαγόμενον.* Volebat enim Lydus aut is, quo utebatur auctore, Augusti nomen a voce *augurium* derivare; verba *εἰς μαρτυρίαν* a seriore aliquo librario apposita, qui locum sibi non planum vellet explanare, unde

Romani ex patria significatione vocant eum, qui consecratur et deorum augurio producitur (s. praeoptatur) [in testimonium].

73. Cometarum genera, ut Aristoteles docet, novem sunt, ut Apulejus Romanus, decem: Hippias, Xiphias, Pogonias, Docias, Pithus, Lampadias, Cometes, Disceus, Typhon, Cerastes: et Hippias quidem a cursu et velocitate ita nominatus est, obliquos autem et exiles radios dispergit; Xiphias instar gladii vel lanceae longae se extendens apparet, pallidus autem et nebulosus; Pogonias jubam non de capite, sed deorsum dispergit instar barbae; Docias prope similis est Xiphiae, sed non acutos habet, verum hebetes fines (*fort.* radios); Pithus a forma nominatur; Lampadias igneus, et instar ignei lapidis aut arboris flagrantis solet perfulgere; Cometes latus est forma, et tanquam hilaris [*sic*] argenteos aliquos cincinnos tra-

factum, ut postea *προαγόμενον* immutaretur in *προςαγόμενον*. Has.

73. *Κομητῶν κ. τ. λ.*] Conf. supra III. 41. ibique annotata ejusdemque argumenti locum Codicis mspti Florent., quem excerpsit Osann. in Auctar. Lexx. Graecc. p. 103. sq. Rr.

κατὰ τὸν Ἀριστοτέλη] Cf. Aristotel. Meteorol. I. cap. 6. et 7. et Cic. De nat. deor. II. 5. ibique Davis. et quem laudat, Plin. Hist. nat. II. 25. sect. 22. Cr.

κατὰ δ. τ. Ῥ. Ἀπουλήϊον δέκα] Decem equidem cometarum genera apud Appulejum non reperio. Vid. libr. De mundo 711. p. 294. ed. Bossch., ubi *Cometae, Docides, Bothyni* memorantur. Ibidem 728. p. 325. ita habet: *Sunt et alia ejusmodi imaginum genera, quas Graeci Faces, et Docidas, et Pithos, et Bothynos, ad eorum similitudinem, unde dicta sunt, nominant.* Qui locus mutilus esse videtur: qua de re vid. Interpretes. *Typhonem* fulminis quoddam genus dicit ibid. 726. pag. 322. Rr.

Ἱππίας] Noster De ostent. p. 36. A. ex Campestrio: ὁ καλούμενος ἱππεύς. Ibid. p. 50. sqq. etiam de *Xiphia* agit; p. 52. de *Lampadia;* de *Cometa* p. 56. Rr.

ἀμβλείας δὲ τὰς ἀρχάς] Legendum suspicor ἀμβλ. δ. τ. ἀκτῖνας. Rr.

ὥςπερ ἱλαρός] ἱλαρός hoc nexu mihi facessit molestias;

αὐτῆς τῆς προσηγορίας δίκην δίσκου φαίνεται, οὐ λαμπρὸς οὐδὲ ἐρυθρός, ἀλλ᾽ ὥςπερ ἤλεκτρον· ὁ δὲ Τύφων πυρώδης καὶ αἱματώδης φαίνεται, καὶ λεπτούς τινας διαῤῥαίνων πλοκάμους· ὁ δὲ Κεράστης δίκην Σελήνης κερατοειδής, ὅς, ἡνίκα Ξέρξης κατὰ τῆς Ἀττικῆς ἦλθεν, λέγεται φανῆναι. ὁ δὲ Πτολεμαῖος προςτίθησι καὶ ἕτερον εἶδος κομήτου καλούμενον Σάλπιγγα, φαίνεται δὲ κατὰ τὸ ἀρκτῷον κλίμα. οἱ δὲ φυσικοί φασιν, ὡς συνίστανται οἱ κομῆται ἐν τοῖς ὑπὸ Σελήνην κόλποις ἀστρώδη τινὰ φύσιν ἐπιδεικνύμενοι· οὐ γάρ εἰσιν ἀστέρες, ἀλλὰ θρομβώσεις τινὲς ἐξ ἀναθυμιάσεως τῆς Γῆς ἀποτελούμενοι, ὧν ἡ γένεσις μὲν ἐξ ἀέρος τοῦ κατὰ συναφὴν ἐγκαταλαμβανομένου τῷ αἰθέρι.

74. Δύο Πᾶνας φασί. τινὲς δέ φασι τὸν Πᾶνα ἐκ Κρόνου καὶ Ῥέας γενέσθαι, ἀντὶ τοῦ, ἐκ τοῦ νοῦ καὶ τῆς ὑγρᾶς οὐσίας (οἷον, τῆς ὑλικῆς ἀπειρίας) τόδε τὸ πᾶν.

C. II p. 119 75. Ἀποτρεπόμενος τοῦ κατὰ Περσῶν πολέμου Ἰουλιανὸς ὑπὸ τοῦ Λιβανίου καὶ ἄλλων πολλῶν οἰωνοσκόπων λέγεται φθέγξασθαι τὸ Ὁμηρικόν·

Αἰδέομαι Τρῶας καὶ Τρῳάδας ἑλκεσιπέπλους.

ὑπερβαλὼν δὲ τὸν Τίγρητα, καὶ πολλὰς πόλεις καὶ φρούρια Περσῶν παραστησάμενος, τὸ λοιπὸν ἀφόρητος ἦν τοῖς βαρβάροις. δόλῳ δὲ ὅμως ἀπόλλυται καὶ παμπληθεί· δύο γὰρ Πέρσαι, ἀκρωτηριάσαντες

neque tamen habeo, quod ejus loco ponam. Rr.

ὁ δὲ Κεράστης] De hoc cometa cf. Creuzer. Symbol. vol. III. p. 264. Rr.

ὁ δὲ Πτολεμαῖος] ὁ θειότατος Πτολεμαῖος, ut in libro De ostentis pag. 6. A. eum Lydus appellat. De Ptolemaei doctrina astronomica cf. Ideler: Ueber den Kalender des Ptolem. p. 163. sqq. Rr.

ὡς συνίστανται οἱ κομ.] De his vid. supra III. 41., ubi eadem verbotenus leguntur. Rr.

74. Δύο Πᾶνας κ. τ. λ.] Inter Δύο Πᾶνας φασὶ et τινὲς δὲ φ. nonnulla forte interierunt. Scn. Conf. Nonni Dionys. XIV. 87. De Philosophorum super Pane decretis vid. Porphyr. ap. Euseb.

hens; Disceus ex ipsa appellatione instar disci apparet, non fulgens nec rubicundus, sed ut electrum; Typhon igneus et rutilus apparet et exiles aliquos diffundens cincinnos; Cerastes ut Luna cornutus, qui, quo tempore Xerxes in Atticam venit, dicitur apparuisse. Ptolemaeus autem addit et aliud genus cometae, qui vocatur Salpinx, et in septentrionali climate apparet. Physici autem cometas in sinubus sub Luna existere dicunt, stellarem aliquam naturam ostendentes: non enim sunt stellae, sed concretiones, quae ex Terrae exhalatione efficiuntur, orientes ex eo aëre, qui contagione excipitur in aetherem.

74. Duo Panas esse dicunt. Quidam autem Pana ex Saturno et Rhea natum dicunt, pro, ex ratione et humida substantia (velut, materiali infinitate) *τόδε τὸ πᾶν* (i. e. hocce universum).

75. Julianus cum deterreretur a bello contra Persas a Libanio aliisque multis auguribus, dicitur exclamasse illud Homericum:

Vereor Trojanos et Troades longa vestium syrmata trahentes.

Trajecto autem Tigride et multis oppidis castellisque Persarum captis, in posterum intolerabilis erat barbaris. Dolo autem nihilo minus perit cum omnibus adeo copiis: duo enim Persae, qui mutilatis auribus

H. E. l. VI. p. 114. Albricus philos. cap. 9. Isidori Origg. l. VIII. cap. 10. Cornutus cap. 27. et cf. etiam Hemsterh. ad Lucian. II. p. 319. med. — *ἐκ Κρόνου κ. Ῥ.*] Cf. Macrob. Saturn. I. 17. Servius ad Virg. Eclog. X. 27. Scholiast. Theocrit. ad I. 3. Cr. — Conf. praeterea Creuzer. Symbol. vol. III. p. 241. et 258. eundemque ad Cic. De nat. deor. III. 22. p. 610. Br.

75. *Ἀποτρεπόμενος κ. τ. λ.*] Conf. Ammian. Marcellin. lib. XXII. cap. 12. sqq. Libanii *Ἐπιτάφ. ἐπὶ Ἰουλιανῷ* passim. Br.

τὸ Ὁμηρικόν] *Hom. Iliad.* VI. 442. Br.

ὑπερβαλὼν δὲ τὸν Τίγρ.] Ammian. Marc. lib. XXIV. Br.

ἀφόρητος ἦν τοῖς βαρβ.] Eodem utens loquendi genere De magistr. III. 34. p. 210. dicit: *ὅθεν ἀφόρητος αὐτοῖς* (*τοῖς*

ἑαυτοὺς ὤτων τε καὶ μυκτήρων, ἐλθόντες ἀπατῶσι τὸν Ἰουλιανόν, τοιαῦτα πρὸς τοῦ βασιλέως παθεῖν τῶν Περσῶν ὀδυρόμενοι, δύνασθαι ὅμως, εἴπερ αὐτοῖς ἕψεται ὁ Ἰουλιανός, ἐπ' αὐτῆς αὐτὸν Γοργοῦς, τῆς βασιλίδος τῶν Περσῶν, νικῶντα καταστῆσαι. ὁ δέ, τῆς πεπρωμένης ἐπειγούσης, Ζωπύρου τε ἅμα τοῦ Ἡροδοτίου καὶ Σίνωνος τοῦ Οὐεργιλιανοῦ ἐπιλελησμένος, τὰς ναῦς καταφλέξας, δι' ὧν τὸν Εὐφράτην παρεφέρετο, ὡς μὴ δήπουθεν Πέρσαις — ἄδειαν τοῦ χρήσασθαι αὐταῖς, μετρίαν τινὰ δαπάνην κομίζοντος τοῦ στρατοῦ, τοῖς ἀπατῶσιν ἠκολούθησεν· οἱ δέ, εἰς ξηρὰν καὶ ἄνυδρον ἀγαγόντες αὐτὸν δυσχωρίαν, τὸν δόλον ἀπεκάλυψαν, καὶ αὐτοὶ μὲν (τί γὰρ ἦν πλέον;) ἀπώλοντο, ὁ δὲ βασιλεύς, οὐδὲ προελθεῖν ἐπέκεινα, οὐδὲ ἀναστρέψαι τὸ λοιπὸν εὑρίσκων, οἰκτρῶς ἐφθείρετο. ὡς δὲ τὸ πολὺ μέρος τῆς στρατιᾶς διέπεσεν, ἀσθενοῦντι αὐτῷ ἐπῆλθον οἱ Πέρσαι, ἐλαττωθέντες
p. 120. δὲ καὶ οὕτως αὖθις ἐπιτίθενται μηδὲ δύο μυριάδας ἔχοντι, τῷ πρὶν ἑπτακαίδεκα ἐπαγομένῳ. ὁ δὲ Ἰουλιανὸς ἐμαχέσατο ἄριστα· εἷς δὲ ἐκ τῆς Περσικῆς φάλαγγος, τῶν λεγομένων Σαρακηνῶν, ἐκ τῆς ἁλουργίδος βασιλέα ὑπολαβὼν ἀνέκραγε πατρίως, Μαλχάν,

Πέρσαις) ὁ Κουρβολών, ἐπὶ τοῦ Νέρωνος, ἐφάνη. Rr.

τοιαῦτα πρὸς τ. β. παθ.] Paris. τοσαῦτα κ. τ. λ. Rr.

ἐπ'. αὐτῆς αὐτ. Γοργοῦς, τ. βασ. τ. Περσ.] Haud parvas mihi hic locus facessit molestias. Neque enim de Gorgone, quam memorat Lydus, utpote destitutus historiae auxilio, certi quidquam statuere possum. Rr. Ex S. Gregorii Nazianz. Secunda in Julianum invectiva, Paris. 1778 fol. tom. I. p. 154. B., ubi navium incensarum historia narratur, nihil auxilii peti potest. Has. Γοργὸν amnem qui in Tigrin influit memorat Ptolemaeus. Vid. Salmas. Exercitt. Plinn. p. 491. b. E. Sed hoc nil juvamur. Cr.

Ζωπύρου τε ἅμα τοῦ Ἡροδ. καὶ Σίν.] *Herodot.* III. 153. sqq. *Virgil.* Aeneid. II. 57. sqq. Rr.

τὰς ναῦς καταφλέξ.] Conjicio τάς τε ναῦς καταφλ. Has. Cf. Ammian. Marcell. lib. XXIV. cap. 7. et lib. XXIII. 3. §. 9. ubi sic: *classis advenit, tribuno Constantiano cum comite Lucilliano ductante, quae latissi-*

naribusque ad eum venerant, decipiunt Julianum, talia se a Persarum rege passos plorantes; posse tamen, siquidem ipsos secuturus esset Julianus, in ipsa eum Gorgone, regia Persarum, victorem reddere. Ille autem, fato adigente, Zopyri simul Herodotei et Sinonis Virgiliani oblitus, navibus incensis, quibus per Euphratem vectus erat, ne videlicet Persis daret facultatem iis utendi, mediocrem commeatum exercitu portante, impostores secutus est: qui ubi eum in locum difficilem, aridum et aqua carentem deduxerunt, dolum aperuerunt, et ipsi quidem (quid enim reliquum erat?) perierunt, imperator autem, neque quomodo progrederetur ulterius, neque quomodo reverteretur amplius inveniens, misere interfectus est. Ubi autem major pars exercitus effugit, laboranti ipsi supervenerunt Persae, et quanquam devicti vel sic eum adoriuntur ne viginti quidem millia habentem, cum antea centum et septuaginta millia adduxisset. Julianus vero pugnabat summa virtute; unus autem ex Persica phalange, Saracenorum qui dicebantur, ex purpura imperatorem esse suspicatus, patrio sermone exclamavit *Malchan*, i. e. rex, et

mum flumen Euphraten artabat. Rb.

ὡς μὴ δήπουθεν Πέρσαις — ἄδειαν] Post ἄδειαν verbum εἶναι excidisse videtur. Rb. Ego quidem ita hunc locum suppleo, ut ante ἄδειαν ponam δοῦναι. Fortasse Lydus hoc fragmentum ex Latini cujusdam scriptoris relatione, qui interfuisset his factis, excerpsit: qui fere si habuerit: *nempe ne Persis facultatem daret utendi iis*, Lydum verbo δοῦναι usum fuisse veri est simile. Has.

ξηρὰν καὶ ἄνυδρον] Sic reposui pro ξ. κ. ἄνυγρον, quod Lexica non agnoscunt. Item προελθεῖν ἐπέκ. pro προςελθ. ἐπ. et τῆς στρατιᾶς pro τ. στρατείας posui, quae quidem voces saepissime inter se confunduntur. Rb.

οἰκτρῶς ἐφθείρετο] De Juliani morte vid. Ammian. Marcellin. lib. XXV. cap. 3. — De insidiis Juliano structis, de quibus Jo. Lydus agit, apud Ammianum nihil video. Rb.

ἀνέκραγε πατρίως] Cod. Paris. ἀνέκραξε πατρ. Rb.

οἱονεί, βασιλεύς, καὶ ἐπαφεὶς ῥοίζῳ τὴν λεγομένην ῥομφαίαν, διήλασεν αὐτὸν κατὰ τοῦ ἤτρου. τοῦ δὲ Ὀριβασίου κομίσαντος αὐτὸν εἰς τὴν παρεμβολήν, καὶ διαθέσθαι τὰ τελευταῖα παραινοῦντος, Ἰουβιανὸν μὲν αὐτὸς ψηφισάμενος βασιλεύειν ἐτελεύτα.

c. III. 76. *Οἱ ἀπὸ μεγάλης ἀρχῆς ῥέοντες ἄνεμοι εἰς δώδεκα μέρη τοῦ ὁρίζοντος διαιροῦνται, καὶ οἱ μὲν ἀπ' αὐτῶν Ἄρκτων καὶ τοῦ κατ' αὐτὰς πόλου ῥέοντες Ἀπαρκτίαι καλοῦνται, οἱ δὲ ἀπὸ δύσεως ἰσημερινῆς, Ζέφυροι, οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ ἀφανοῦς, Νότοι, οἱ δὲ ἀπὸ ἀνατολῆς ἰσημερινῆς, Ἀπηλιῶται· τῶν δὲ μεταξὺ τῶν εἰρημένων ὁ μὲν προσεχὴς τῷ Ἀπαρκτίᾳ, Καικίας, ὃν ἔνιοι καὶ Θρασκίαν λέγουσιν, ὁ δὲ τῷ Ζεφύρῳ, Ἀργέστης, ὃν οἱ μὲν Ὀλυμπίαν, οἱ δὲ Ἰάπυγα καλοῦσι· τῶν δὲ μεταξὺ Ζεφύρου καὶ Νότου ὁ μὲν προσεχὴς τῷ Ζεφύρῳ, Λίψ, ὁ δὲ τῷ Νότῳ, Λιβόνοτος· τῶν δὲ μεταξὺ Νότου τε καὶ Εὔρου ὁ μὲν πλησίον φερόμενος τῷ Νότῳ, Λιβόνοτος καλεῖται, ὁ δὲ τῷ Ἀπηλιώτῃ, Εὖρος· ὁμοίως δὲ καὶ Ἀπηλιώτου μεταξὺ καὶ*

τὴν λεγομέν. ῥομφαίαν] Herodian. Partition. in voc. (p. 120. ed. Boissonad.): *ῥομφαῖα, τὸ ξίφος*: ad quem locum vide Boissonadii adnotationem, in qua hic quoque locus affertur. A. Gell. Noct. Att. X. 25. *Rhomphea.* Rb.

διήλασεν αὐτ. κ. τοῦ ἤτρ.] *διήλασεν* et *ἤτρου* recepi ex Paris. pro Schowii *διέλασεν* et *ἦτρου*. Ammian. Marcell. l. l. *subita equestris hasta, cute brachii ejus praestricta, costis perfossis haesit in ima jecoris fibra.* Rb.

Ὀριβασίου] Cod. Paris. *Ὀρειβασίου*. Etym. magn. in *Θῶ*, pag. 461. *Ὀροβάσιος καὶ Ὀριβάσιος*: sed in Indice scribitur *Ὀρειβάσιος*. Eunap. Vit. Philos. et Sophist., qui de Oribasio agit p. 181. Comel., p. 103. sqq. Boissonad., *Ὀριβάσιος* habet. Rb.

Ἰουβιανὸν κ. τ. λ.] Paris. *Ἰοβιανόν*. Intactum relinquendum *Ἰουβιανόν*; certe Nicephorus Patriarcha Chronographia ad calcem Syncelli p. 402. A. aliique scriptores Byzantini eodem modo scribunt. Has. Aliter ac Lydus rem narrat Ammianus Marc., qui lib. XXV. cap. 5. §. 4. mortuo demum Juliano advocata concione *Inter has*, inquit, *exiguas ad tantam rem moras, nondum pensatis sententiis, tumultuantibus paucis, ut in re-*

misso cum stridore ense, qui ῥομφαία dicitur, trajecit eum circa abdomen. Oribasius autem cum eum in castra transportasset et hortaretur, ut suprema disponeret, ipse, Joviano instituto rege, mortuus est.

76. Qui a magno initio spirant venti (i. e. venti cardinales) in duodecim horizontis partes dividuntur, et qui ab ipsis septentrionibus et polo septentrionali spirant, Aparctiae vocantur; qui ab occidente aequinoctiali, Zephyri; qui a meridie, Noti; qui autem ab oriente aequinoctiali, Apeliotae (s. Subsolani): eorum autem qui inter eos, quos diximus, ventos spirant, is, qui proximus est Aparctiae, Caecias, quem nonnulli et Thrascian dicunt; qui autem Zephyro, Argestes, quem alii Olympian, alii autem Japyga vocant: eorum autem, qui inter Zephyrum et Notum, is, qui proximus est Zephyro, Lips, qui autem Noto, Libonotus: eorum autem, qui inter Notum et Eurum, is, qui prope Notum fertur, Libonotus vocatur, qui autem prope Apelioten, Eurus: similiter autem et Apelioten inter et Aparctian, is,

bus extremis saepe est factum, Jovianus eligitur Imperator, domesticorum ordinis primus, paternis meritis mediocriter commendabilis. Conf. Lindenbrog. not. p. 108. Rs.

76. *Οἱ ἀπὸ μεγάλ. ἀρχῆς ῥ. ἄν.*] *Venti cardinales, αὐθεντικοὶ ἄνεμοι,* ut dicuntur Salmasio De primatu 11. Has.

καὶ οἱ μὲν — Ἀπαρκτίαι καλ. κ. τ. λ.] Cod. Paris. om. *καὶ* ante *οἱ μέν.* — Nicephor. Blemmid. Epitom. phys. cap. 17. p. 131—134. δυοκαίδεκα δὲ πάντες ἄνεμοι φαίνονται πνέοντες· ἀπὸ τῆς ἰσημερινῆς ἀνατολῆς ἀπηλιώτης, ὁ παρὰ Σικελιώταις ἑλλησποντίας καλούμενος, καρνάβας δὲ παρὰ Φοίνιξι, καὶ παρὰ τοῖς ἐν πόντῳ βερεκυντίας· ἀπὸ τῆς ἰσημερινῆς δυσμῆς ζέφυρος· ἀπὸ τῆς θερινῆς ἀνατολῆς, καικίας· ἀπὸ τῆς θερινῆς δυσμῆς, ἀργέστης, ὁ καὶ ὀλυμπίας καὶ ἰάπυξ καὶ σκίῤῥων ὀνομαζόμενος· ἀπὸ τῆς χειμερινῆς ἀνατολῆς, εὖρος· ἀπὸ τῆς χειμερινῆς δυσμῆς, λίψ· ἀπὸ τῶν περὶ τὸν ἄρκτον τόπων βορέας, ὁ κυρίως ἀπαρκτίας λεγόμενος· ἀπὸ δὲ τῶν περὶ τὴν μεσημβρίαν νότος· μεταξὺ δ' ἀπαρκτίου καὶ ἀργέστου, θρασκίας· μεταξὺ καικίου καὶ ἀπαρ-

Απαρκτίου, ὁ μὲν προσεχὴς τῷ Ἀπηλιώτῃ καλεῖται Καικίας, ὁ δὲ τῷ Ἀπαρκτίᾳ, Βορέας. τῶν δὲ ἀπὸ μεγάλης ἀρχῆς ὁ μὲν ἀπ' ὀλίγης φορᾶς νέφους, Ἐκνεφίας, ὁ δὲ ἀπὸ κόλπων τινῶν καὶ διὰ φαράγγων, p. 121. *Κολπίας, ὁ δὲ ἀπὸ γῆς καὶ συστροφῆς ἀέρος, Γνοφίας. αὖραι γὰρ καὶ αὐταὶ καὶ φύσεις* [sic] *ἀέρων τυγχάνουσιν οὖσαι, καὶ οὐκ ἀλόγως ἄνεμοι καλοῦνται, ὅτε ἢ ἀπὸ λιμνῶν, ἢ ποταμῶν φέρονται· ὅμοιοι δὲ τούτων εἰσὶ καὶ οἱ ἀπόγειοι, ὅθεν εὐλόγως ἀέρος ἠρεμοῦντος τὸ κατάστημα καλεῖται νηνεμία.*

77. *Κατὰ δὲ τὸν Αὔγουστον μῆνα μαλάχης ἀπέχεσθαι τοῖς γε βουλομένοις ὑγιαίνειν τὰ ἄρθρα τὸ λόγιον θεσπίζει.*

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ.

Cap. I. 78. *Ἀληθῆ λόγον ἐλέγομεν, ὡς ἀρχὴν ἐνιαυτοῦ τὸν Μάρτιον μῆνα ἔταττον οἱ Ῥωμαῖοι, ὡς ἔκ τε τοῦ παρόντος ἡμῖν μηνός ἐστι λαβεῖν προσηγορίας· Σεπτέμβριον γὰρ αὐτὸν ὠνόμασαν, οἷον ἕβδομον ἀπὸ τοῦ ἦρος, τουτέστι, τοῦ Μαρτίου μηνός, οὗ κατὰ τὴν τετάρτην καὶ εἰκοστὴν ὁ Ἥλιος Κριῷ γενόμενος τοῦ ἦρος δίδωσι τὴν φύσιν ἄρχεσθαι· κἄπειτα οὐ δεήσει περὶ τῆς τῶν ἑπομένων προσηγορίας μακρηγορεῖν· ὄγδοος γὰρ* [ὁ] *ἀπὸ τῶν Αὐξιφωτίων — Θεῖος ὁ τῆς ἐννάδος ἀριθμὸς ἐκ τριῶν τριάδων πληρούμενος, καὶ τὰς ἀκρότητας τῆς θεολογίας κατὰ τὴν Χαλδαϊκὴν φιλοσοφίαν, ὡς φησιν ὁ Πορφύριος, ἀποσώζων.*

κτίου ὁ καλούμενος μέσης· τοῦτον δὲ μᾶλλον βορέαν οἶδε καλεῖν ἡ συνήθεια· νότου καὶ λιβός, λιβόνοτος μεταξύ· εὔρου δὲ καὶ νότου, εὐρόνοτος, ὁ καὶ φοινικίας κ. τ. λ. Conf. Plin. Hist. natur. lib. II. cap. 47. A. Gellii Noct. Att. lib. II. cap. 22. Apulejus De mundo 721. p. 311. sqq. ed. Bosscha. Rr.

αὖραι γάρ] Achill. Tat. in Arat. p. 102. *ἄνεμον γὰρ εἶναι ῥύσιν ἀέρος· αὖραν δὲ ἀναθυμίασιν γῆς.* Rr.

φύσεις] Vox *φύσεις* nullo

qui proximus est Apeliotae, vocatur Caecias, qui autem Aparctiae, Boreas. Eorum autem qui a magno initio, is, qui a parva motione nubis existit, Ecnephias, qui autem a sinubus et per convalles, Colpias, qui autem a terra et collectione aëris, Gnophias. Aurae enim et ipsi et flatus aërum sunt, nec absque ratione *ἄνεμοι* (venti) vocantur, quum vel a lacubus, vel fluminibus feruntur: similes autem horum sunt et terrestres, unde non temere is status, cum aër quietus est, vocatur *νηνεμία* (i. e. serenitas aëris).

77. Mense Augusto malva abstinere eos qui quidem cupiunt valere membris, oraculum jubet.

SEPTEMBER.

78. Vere diximus, initium anni Martium mensem a Romanis constitutum esse, ut ex praesentis mensis nomine percipere nobis licet: Septembrem enim eum vocarunt, tanquam septimum a vere, id est, Martio mense, cujus die vigesimo quarto Sol in Arietem ingressus efficit, ut veris natura incipiat: ac deinde non necesse erit, de sequentium appellatione multa verba facere: octavus enim a luminis incremento — Divinus ennadis numerus, ut qui ex tribus triadibus completur, et fines theologiae ex Chaldaica philosophia, ut ait Porphyrius, servat.

pacto ferri potest, quare legendum suspicor *φυσήσεις*. Rr.

78. *Ἀληθῆ λόγον ἐλέγ. κ. τ. λ.*] Cf. supra I. 14. ibique laudatus Plutarchus in Quaest. Romm. cap. XIX. Cr.

ὄγδοος γὰρ [ὁ] *ἀπό*] Articulum ὁ, quem om. Paris., ut supervacuum uncis inclusi. Rr.

Αὐξιφωτ.— Θεῖος] Postrema mutila sunt; inter *αὐξιφωτίων* et *Θεῖος* saltus est. Sch. *Αὐξιφωτία* supra num. 71. Singulari numero obvium est. Rr.

Θεῖος ὁ τῆς ἐννάδ. ἀριθμ.] Unde *Ἥφαιστος, Ἥρα, Διὸς ἀδελφή* et *σύνευνος, Κουρῆτις, Ὑπερίων, Τερψιχόρη, τέλειος*, nuncupatur. Vid. Theologum. arithmet. p. 59. sq. Paris. p. 57. sq. Ast. Rr.

p. 122 79. Τῇ νεομηνίᾳ ὁ Μητρόδωρος λέγει τὴν Ἀνδρομέδαν ἀνίσχειν, τῶν τε ἄλλων παυομένων ἀνέμων τὸν Εὖρον ἐπικρατεῖν.

80. Τῇ πρὸ τεσσάρων Νωνῶν Σεπτεμβρίων ἐνίκησεν ὁ Αὔγουστος παρὰ τὸν Λευκάτην τοὺς Αἰγυπτίους μετὰ Ἀντωνίου καὶ Κλεοπάτρας· καὶ τουτου χάριν τὸν τῆς λεγομένης ἰνδικτιῶνος κύκλον ἐκ προοιμίων τοῦ Σεπτεμβρίου μηνὸς ἀριθμεῖσθαι εἰςήγαγεν. ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ὁ Δημόκριτος λέγει ἐναλλαγὴν ἀνέμων συμβαίνειν καὶ βροχῆς ἐπικράτειαν.

c. II. 81. Πλείους μὲν αἱ χυμῶν διαφοραὶ κατὰ τὸν Ἀπολλώνιον, γενικαὶ δὲ ἐννέα· γλυκεῖα, πικρά, ὀξεῖα, δριμεῖα, βριγχή, στρυφνή, βλεννώδης, αὐστηρά, ἁλμυρά. — Ὅθεν δὴ καὶ κατὰ τὸν ἔννατον μῆνα τοῦτον περὶ ὑγείας ηὔχοντο οἱ Ῥωμαῖοι.

82. Τῇ πρὸ ὀκτὼ Εἰδῶν Σεπτεμβρίων Εὔδοξος τὸν Ἵππον δύεσθαι καὶ Ζέφυρον ἢ Ἀργέστην πνεῖν σημειοῦται. Ἴσμεν τῇ κράμβῃ ἐμφυόμενον σκώληκα, κάμπην ὀνομαζόμενον. οὗτος, ἀποξηραινομένης τῷ ἔαρι τῆς κράμβης, εἰς σκώληκα πτερωτόν, ὡςὰν μύρμηκα, καὶ μείζονά πως, πέφυκε μεταβάλλεσθαι,

79. *τὴν Ἀνδρομέδαν ἀνίσχ.*] Nost. De ostent. pag. 240. ex Claudio Tusco: *Καλένδαις Σεπτεμβρίαις. Βροντώδης ὑετός, καὶ ἡ Ἀνδρομέδα ἀνίσχει. Εὖρος πνεῖ, καὶ ἐναλλάττονται οἱ ἄνεμοι.* Cf. Ptolem. Inerrant. stell. signif. p. 57. Petav. Rr.

τῶν τε ἄλλων παυομένων] Conjicio *τῶν τε ἄλλων π.* legendum pro Schowii *τῶν ἄλλων π.* Has. Id quod in textum recepi. Rr.

80. *Τῇ πρὸ τεσσ. Νωνῶν*] Codin. De orig. Const. p. 30. ed. Paris. *καὶ τῇ δευτέρᾳ Σεπτεμβρίου Ἀντώνιον ἐνίκησε καὶ ἤρξατο τῆς μοναρχίας καὶ ἐτίμησεν αὐτὸν ἀρχὴν Ἰνδίκτου, τιμησάμενος αὐτὸν ἀρχὴν χρόνου, ὅθεν Σεπτέμβριος τέτακται.* Lambec. in Animadv. p. 172., qui nostrum locum tractat, in hisce variat: pro *ἐνίκησεν* legit *ἐκνίκησεν*; pro *παρὰ τὸν Λευκ.* legit *παρὰ τὴν Λ.*; ante *Σεπτ.* omittit Articulum. Cf. Nostr. De magistr. III. 46. pag. 234. — De Indictione cf. supra III. 15. Rr.

ἐναλλαγὴν ἀνέμ. συμβ.] Hoc *pridie* fieri dicit Noster De ost. p. 240. Rr.

81. Cf. de his supra III. 42 — Pro *Πλείους μέν* Paris. *Πλ.*

79. Interlunio Metrodorus ait Andromedam oriri reliquisque intermittentibus ventis Eurum invalescere.

80. A. d. IV Nonas Septembres Augustus ad Leucaten Aegyptios cum Antonio et Cleopatra vicit: cujus rei causa indictionis quae dicitur orbem (s. temporis spatium) inde ab initio mensis Septembris numerari instituit. Hoc die Democritus ait commutationem ventorum fieri et pluviam invalescere.

81. Plures quidem saporum varietates sunt auctore Apollonio, generales autem novem: dulcis, amarus, acidus, acer, subdulcis, acerbus, mucosus, austerus, salsus. — Unde videlicet et hoc nono mense pro sanitate precabantur Romani.

82. A. d. VIII Idus Septembres Eudoxus Equum occidere et Favonium vel Argesten spirare significat. Scimus in crambe nasci erucam, quae campe nominatur. Haec, cum veris tempore arescit crambe, in erucam alis praeditam, ut formicam, et aliquanto

δέ; pro *βλεννώδης* — *βελνώδης* [sic]. — *Apollonii* cum plurimi fuerint in antiquitate, non satis liquet, quisnam eorum hic noster sit. Veri tamen simile est, fuisse medicorum unum, quos recenset Meursius in Syntagm. ad calc. Historiar. Mirabil. Auctor. Graecc. (Lugd. Batav. MDCXXII.) p. 63., ubi agit de Apollonio *Cittieo*, qui medicus fuit; p. 65., ubi de Apollonio *Herophileo*; p. 69., ubi de Apoll. *Pergameno*; ibid. de Apoll. *Pitanaeo*. De *Citieo* (s. Citiensi) Apollonio cf. Cocchium De chirurgis veterib. Graec. Praef. p. XII. et p. 171. Rr. Iterum lacuna inter *ἁλμυρὰ* et *῞Οθεν*. Sch.

82. *Εὔδοξος — σημειοῦται*] Paris. hoc ordine haec habet: *τὸν ἵππον δύεσθαι εὔδοξος σημειοῦται καὶ ζέφυρον ἢ ἀργέστην πνεῖν.* Conf. Nostr. lib. De ost. l. l. et Voss. ad Arat. vs. 204. sqq. Rr.

κάμπην ὀνομαζόμ.] Plutarch. Sympos. II. 3. p. 636. C. p. 579. Wyttenb., quem laudat Creuzer. in Symb. vol. III. pag. 569: *ὡς δὲ κάμπη γίνεται τὸ πρῶτον, εἶτα ἐκπαγεῖσα διὰ ξηρότητα καὶ περιῤῥαγεῖσα, ἕτερον πτερωθὲν δι᾽ αὐτῆς τὴν καλουμένην ψύχην* (sic Xyl. et Wytt.; alii *ψυχὴν*) *μεθίησι.* Cf. Aristot. De gener. anim. III. 9. De anim. incessu cap. IX. Plin. Hist. nat. XI. 22. Rr.

ὥςὰν μύρμηκα] Paris. *ὡςεὶ μ.* Suspicor *ὡςανεί*, ut est infra num. 92. *ὡςανεὶ μισθοφόρον.* Rr.

πτερύγων λευκῶν τριγώνων ἀνεχουσῶν αὐτόν, καὶ
p. 123 *περιΐπταται τοῖς κήποις χαμαιζήλῳ καὶ εὐαλώτῳ*
τῇ πτήσει· ψυχὴν δέ που τὸν τοιοῦτον σκώληκα καλεῖσθαι συμβαίνει.

83. *Πρὸ δέκα ὀκτὼ Καλενδῶν Ὀκτωβρίων Δοσίθεος τὸν Ἀρκτοῦρον ἀνίσχειν σημειοῦται. Τῇ πρὸ δεκαδύο Καλενδῶν Ὀκτωβρίων Καῖσαρ τὰς χελιδόνας ἐκδημεῖν λέγει. — Νικομήδους τοῦ Βιθυνίας τυράννου. — Οἱ Γότθοι, Γέται. — Οἱ δὲ ἰδιῶται δέλφακά φασιν αὐτόν. — Τὸ δὲ λόγιον ἀνὰ πάντα τὸν Σεπτέμβριον μῆνα γαλακτοποτεῖν ὑπὲρ ὑγείας παρεγγυᾷ.*

Ὀ Κ Τ Ω Β Ρ Ι Ο Σ.

Cap. I. 84. *Καλένδαις Ὀκτωβρίαις φησὶν ὁ Βάῤῥων τὰς Πλειάδας ἀπὸ ἀνατολῶν ἀνίσχειν. ἐδόκει δὲ τὸν ὅλον μῆνα πρασοφαγεῖν τοῖς Ῥωμαίοις ἐξ ἀρχαίας τινὸς παραδόσεως πρὸς ἀποφυγὴν ἀρθρίτιδος νόσου.*

85. *Τῇ πρὸ ἓξ Νωνῶν Ὀκτωβρίων Εὔδοξος περὶ τὴν ἑσπέραν βροχὴν ἔσεσθαι ὑπολαμβάνει. — Ἐπὶ δὲ τῶν εἰς γῆν βαλλομένων σπερμάτων ἦν τις δύναμις,*
p. 124 *ἣν ὁ Ἥλιος περὶ τὸ κάτω ἡμισφαίριον ἰὼν ἕλκει κατὰ τὰς χειμερίους τροπάς. Κόρη μὲν ἡ δύναμις ἡ σπερ-*

καὶ περιΐπταται κ. τ. λ.] Codex: *καὶ περιΐπαται τοῖς κόποις χ.* Correxi ex apogr. Mar. Sch. Pro *τῇ πτήσει* Paris. *πτήσει* omisso Articulo. *συμβαίνει* recepi ex Cod. Paris. pro Schowii *συμβαίνειν*. Rr.

83. *Πρὸ δέκα ὀκτὼ Καλ. — σημειοῦται*] Nost. De ostent. p. 240. *Τῇ πρὸ ιή Καλ. Ὀκτωβρ. Αἱ πλειάδες ἀνίσχουσι σὺν τῷ ἵππῳ.* Arcturi ortum pag. 242. a. d. XII Kal. Oct. ponit. Cf. Voss. ad Arat. 95. sqq. Rr. *Δοσίθεος* corrigendum ex Schowii *Δυσίθεος*. Est enim *Dositheus Coloneus*, qui apud Censorinum cap. 18. memoratur. Has.

Τῇ πρὸ δεκαδύο Κ. Ὀ. — ἐκδημ. λέγει] Hoc a. d. XVII Kal. Oct. fieri Noster De ostent. pag. 240. perhibet: *Τῇ πρὸ ιζ΄ Καλ. Ἡ χελιδὼν οὐδαμοῦ.* Secundum Caesaris Kalendarium in Graev. Thesaur. vol. VIII. a Petro Gassend. propositum Idibus Sept. hirundines discedunt. Rr. Cf. Plutarch. Quaest. Romm. XXXVIII. p. 273. E. p. 119. ed. Wyttenbach. infr. Cr.

majorem, solet commutari, alis albis triangulis eam ferentibus, et circumvolat in hortis humili volatu et ita, ut facilis sit captu: ψυχήν (Psychen) autem hanc fere vocant erucam.

83. A. d. XVIII Kalendas Octobres Dositheus Arcturum oriri significat. A. d. XII Kalendas Octobres Caesar hirundines migrare ait. — Nicomedis, Bithyniae tyranni. — Gothi, Getae. — Vulgus autem indoctum δέλφακα (i. e. porcellum) eum dicit. — Oraculum autem per totum Septembrem mensem lac bibi pro sanitate jubet.

OCTOBER.

84. Kalendis Octobribus Varro Vergilias ait ab oriente exoriri. Visum autem erat Romanis per totum mensem porro vesci ex vetere quadam traditione ad cautionem arthritidis morbi.

85. A. d. VI Nonas Octobres Eudoxus circa vesperam pluviam fore putat. — In seminibus autem, quae in terram conjiciuntur, fuit vis quaedam, quam Sol circum inferius hemisphaerium currens ad se trahit circa solstitium hybernum. Proserpina vis est

Νικομήδους] De *Nicomede*, Bithyniae rege cf. Cic. Verrin. I. 24. Sueton. Caes. 1. Rn.

Οἱ Γότθοι, Γέται] Procop. De bello Gothor. lib. I. *Γετικὸν γὰρ ἔθνος φασὶν τοὺς Γότθους εἶναι.* Cf. Nostr. De magistr. III. 55., ubi item *Getae* pro *Gothi*. Rn.

84. *Καλένδαις Ὀκτωβρ. — ἀνίσχειν*] Nost. De ost. p. 244. ex Claud. Tusco: *Καλένδαις Ὀκτωβρίαις. Αἱ Πλειάδες ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς ἄρχονται φαίνεσθαι.* Cf. Ptolem. Inerrant. stell. signif. p. 58. Petav. Adde Ideler. Ueber — d. Fasti des Ovid. p. 151. sqq. — In Varronis fragmentis hoc frustra quaesieris. Rn.

85. *Τῇ πρὸ ϛʹ Νωνῶν κ. τ. λ.*] Ptolem. l. l. IV ante Non., quippe qui Nonas Octobris quinto mensis diei, Septembris septimo attribuit. Rn.

Κόρη] Vid. Ovid. Fast. IV. 389—712. Cf. Creuzer. Symbol. vol. IV. p. 238. not. 415., ubi de hac *δυνάμει σπερματούχῳ* agitur. Ceterum vocem *σπερματοῦχος* in Lexicis desidero. — Paulo aliter Cic. De nat. deor. II. 26. pag. 311. Moser. et Creuz. *Is*

ματοῦχος, Πλούτων δὲ ὁ ὑπὸ Γῆν Ἥλιος, ὃς ἁρπάζειν λέγεται τὴν Κόρην, ἣν ζητεῖ ἡ Δημήτηρ κρυπτομένην ὑπὸ γῆς. ἐν Αἴτνῃ δὲ τῆς Σικελίας τὴν ἁρπαγὴν μυθολογοῦσι τῆς Κόρης· ἐκεῖ γὰρ λέγεται πρῶτον σίτου σπέρμα καταβληθῆναι.

86. *Ἐν τῷ Γουστείῳ, οἷον, ἐν τῷ ὀψοπωλίῳ, εἰς τιμὴν Τιβερίου οἱ σεβαστοφόροι ἐχόρευον, τὸν δὲ τοιοῦτον τόπον οἱ ἰδιῶται Αὐγουστεῖον καλοῦσιν.*

87. *Τῇ πρὸ μιᾶς Νωνῶν Ὀκτωβρίων ὁ Δημόκριτος τοὺς Ἐρίφους ἀνίσχειν καὶ Βορρᾶν πνεῖν διϊσχυρίζεται, ὁ δὲ Εὔδοξος δύεσθαι τὸ μέσον τοῦ Κριοῦ λέγει. Νώναις Ὀκτωβρίαις ὁ Βάρρων ἐν ἑσπέρᾳ τὰς Πλειάδας ἀνίσχειν καὶ Ζέφυρον πνεῖν, εἶτα καὶ Λίβα προλέγει.*

C. II. 88. *Περὶ τοῦ δουρείου ἵππου ὁ Εὐφορίων φησίν, πλοῖον γενέσθαι τοῖς Ἕλλησιν Ἵππον λεγόμενον· ἑτε-*

(Pluto) *rapuit Proserpinam, quod Graecorum nomen est: ea enim est, quae Περσεφόνη Graece nominatur: quam frugum* s e m e n *esse volunt, absconditamque quaeri a matre fingunt.* Rr.

Πλούτων δὲ ὁ ὑπὸ Γῆν Ἡλ.] Jo. Lyd. Fragment. major. De mensib. pag. 268. sq. *ὁ δὲ Ἰάμβλιχος ἐν τῷ πρώτῳ τῆς περὶ καθαρότητος ψυχικῆς πραγματείας — ἡλίου χῶρον τῷ Ἅιδῃ διδούς, παρ' ᾧ φησὶ τὰς ἐκκεκαθαρμένας ε*αναι* [num *ἱστάναι?*] *ψυχάς, καὶ αὐτὸν μὲν εἶναι τὸν Πλούτωνα, Περσεφόνην δὲ τὴν σελήνην.* Rr.

ἐν Αἴτνῃ δὲ τῆς Σικελ.] Cf. Creuzer. Symbol. vol. IV. p. 195. Rr.

86. *Ἐν τῷ Γουστείῳ*] Sic dedi ex emendatione Hasii in Comment. ad Jo. Lyd. De magistr. p. LVIII., ubi affert Codini verba, qui exscripsit Lydum, p. 16. C. (cf. Lambec. p. 155. ed. Paris.): *Τῇ πέμπτῃ τοῦ Ὀκτωβρίου μηνὸς ἐχόρευον οἱ ῥεγεονάρχαι* [l. *ῥεγεωνάρχαι*] *ἐν τῷ Γουστείῳ, ἤγουν τῷ ὀψοπωλίῳ, εἰς τιμὴν τοῦ βασιλεύοντος κατὰ τὸν καιρόν.* Conf. quem laudat Hasius, Suid. in *Αὔγουστος* tom. I. p. 377. ed. Kuster. et Ducang. Constantinop. Christiana, ejusque Glossar. Graec. in *Γουστεῖον.* Rr.

οἱ σεβαστοφόροι] *Sebasti* sive *Augusti sacerdotes*, Flamines Augustales. Vide, quem laudat Schneider. in Lexico,

semen alens, Pluto autem Sol infra Terram stans, qui rapere dicitur Proserpinam, quam quaerit Ceres dum reconditur sub terra. In Aetna autem, Siciliae monte, Proserpinae raptum peractum esse per fabulam tradunt: ibi enim fertur primum frugum semen sparsum esse.

86. In Gusteo, velut, in macello, in honorem Tiberii flamines Augustales saltabant, hunc autem locum vulgus indoctum Augusteum vocat.

87. Pridie Nonas Octobres Democritus Hoedos exoriri et Borean flare asseverat, Eudoxus autem occidere medium Arietem ait. Nonis Octobribus Varro vespere Vergilias exoriri et Favonium flare, deinde et Africum praedicit.

88. Ligneum (Trojanum) equum Euphorion dicit navem fuisse, quae Graecis *Ἵππος* (Equus) diceretur:

Suidam in *Αὔγουστος*. Cf. Gesner. Comment. Societ. Gott. V. p. 35. Rb.

Αὐγουστεῖον καλοῦσιν] Sic item ex Hasii emendatione dedi pro Schowii *Αὐγούστιον*. Rb. Cf. Suidas in *Αὔγουστος*. Adde Ernesti et Lips. ad Taciti Annal. I. 15. et Marini in libro: gli Atti de' Fratelli Arvali II. pag. 384. sq. Confer praeterea Cangii Glossar. in *Γουστεῖον* et Zonarae Lex. Gr. p. 345. Tittmann. et Goarii Notas in Theophanem, in Histor. Byzant. vol. VI. p. 126. p. 45. ed. Venet. Cr.

87. *Τῇ πρὸ μιᾶς Νων.*] Ptolemaeo, Inerrant. stell. signif. pag. 58. Petav. VI Id. Corona cum Hoedis exoritur; aër turbatur. *τοὺς Ἐρίφους* dedi pro *τὰς Ἐρ.* Rb.

ὁ δὲ Εὔδοξος — Κριοῦ λέγ.] Nost. De ostent. p. 244. ex Claudio Tusco: *Τῇ πρὸ ά Νωνῶν. Τὸ μέσον τοῦ κριοῦ δύεται καὶ ὁ σκορπίος σὺν αὐτῷ.* Vide Ideler. Ueber — d. Fasti des Ovid. p. 149. sq. Cf. Voss. ad Arat. vers. 224. sqq. Rb.

τὰς Πλειάδας ἀνίσχειν] De Vergiliis vide Cic. De nat. deor. II. 44. p. 387. ed. Moser. et Creuzer., ubi a Creuzero hic locus memoratur. Conf. Ideler. l. l. p. 151. sq. Ceterum Varronis fragmentum in ejusdem fragmentorum collectionem recipiendum. Rb.

88. *Περὶ τοῦ δουρείου ἵππου κ. τ. λ.*] *δουρείου* recepi ex

ροι δέ φασι, πύλην γενέσθαι οὕτω προςαγορευομένην ἐν τῇ Τροίᾳ, δι' ἧς εἰςῆλθον οἱ Ἕλληνες.

89. Τῇ πρὸ μιᾶς Εἰδῶν Ὀκτωβρίων ὁ Εὐκτήμων τὸ μεσαίτατον τοῦ φθινοπώρου εἶναι νομίζει. τῇ πρὸ δεκαπέντε Καλενδῶν Νοεμβρίων ὁ Μητρόδωρος τὰς Ὑάδας ἐν ἑσπέρᾳ ἀνίσχειν λέγει, καὶ ἄνεμον βίαιον.

p. 125. 90. Ἀσκληπιοὶ τρεῖς λέγονται γενέσθαι· πρῶτος Ἀπόλλωνος τοῦ Ἡφαίστου, ὃς ἐξεῦρε μήλην· δεύτερος Ἰσχύος τοῦ Ἐλάτου καὶ Κορωνίδος, ὃς ἐν τοῖς Κυνοσούριδος ὁρίοις ἐτάφη· τρίτος Ἀρσίππου καὶ Ἀρσινόης τῆς Λευκίππου· οὗτος εὗρε τομὴν καὶ ὀδοντάγραν, καὶ τάφος αὐτῷ ἐν Ἀρκαδίᾳ· οἱ δὲ ἀστρονόμοι αὐτόν φασιν εἶναι τὸν Ὀφιοῦχον τὸν ἐπὶ τοῦ Σκορπίου ἑστῶτα.

91. Τῇ πρὸ μιᾶς Καλενδῶν Νοεμβρίων ὁ Βάῤῥων τὴν Λύραν ἅμα Ἡλίῳ ἀνίσχειν λέγει.

Cod. Paris. pro Schowii δουρίου. Pariter Etymol. magn. in Σκαιαὶ πύλαι pag. 716. τὸν γὰρ δούρειον ἵππον κ. τ. λ. Item δέ ante φασί recepi ex Paris., cujus ἵππον ante οὕτω pro glossemate habeo. πύλην pro πόλιν dedi ex Hasii conjectura, loc. supra laud. Eodem prorsus modo etiam a Friderico Jacobsio ad Antholog. Palatin. vol. III. p. 486. hunc locum corrigi video. Rr. Cur hoc loco de Trojano equo agat, intelligetur ex Festo in *October equus* p. 302. itemque ex Plutarchi Quaest. Romn. XCVII. p. 287. A. aliisque, quos laudat ad l. cit. Wyttenbach. p. 51., unde etiam colligi potest, lacunosum esse hunc Lydi locum, sed qui tamen ex Festo Plutarchoque expleri queat. Cr.

89. Τῇ πρὸ μιᾶς κ. τ. λ.] Ptolemaeo l. l. XVIII Kal. Nov. *Autumni medium et Auster flat.* Rr.

τὰς Ὑάδας — ἀνίσχειν] Vid. Ideler. l. l. p. 153. sqq. Rr.

90. Cic. De nat. deor. III. 22. p. 612. sqq. ed. Moser. et Creuz. *Aesculapiorum primus, Apollinis, quem Arcades colunt; qui specillum invenisse, primusque vulnus dicitur obligavisse: secundus, secundi Mercurii frater: is fulmine percussus, dicitur humatus esse Cynosuris: tertius, Arsippi et Arsinoae; qui primus purgationem alvi, dentisque evulsionem, ut ferunt, invenit: cujus in Arcadia non longe a Lusio flumine sepulcrum et lucus ostenditur.* Vid. ibi annotata. Cr. Cf. Appulej.

alii autem portam fuisse Trojae dicunt, quae ita appellaretur, per quam intraverint Graeci.

89. Pridie Idus Octobres Euctemon medium auctumnum esse putat. A. d. XV Kalendas Novembres Metrodorus Suculas vespere exoriri dicit, et ventum vehementem.

90. Aesculapii tres fuisse dicuntur: primus Apollinis Vulcani, qui invenit specillum; secundus Ischyis (Roboris) Elati filii et Coronidis, qui in Cynosuridis finibus humatus est; tertius Arsippi et Arsinoae Leucippi filiae: hic invenit amputationem dentisque evulsionem, et sepulcrum ejus est in Arcadia: astronomi autem eum dicunt esse Ophiuchum, qui supra Scorpium stat.

91. Pridie Kalendas Novembres Varro Lyram una cum Sole oriri ait.

opp. p. 99. Elmenh. et librum vernaculum: Minutoli, Reise zum Tempel des Jupiter Ammon p. 424., ubi noster ipse locus laudatur. — Verba ὃς ἐν τοῖς Κυνοσούριδος auctoribus Hasio atque Creuzero inserui, quorum ille in Comment. ad Joann. Lydi librum De magistr. p. LIX. sic habet: „Is locus partim depromptus est ex Clementis Alexandrini Cohort. ad Gentes, lib. I. ed. Potter. tom. I. Oxonii 1715. fol. pag. 25., partim e Cicerone vel ex Graeco scriptore illo, quem Cicero exscripsit De nat. deor. III. 22. Verba autem δεύτερος—ὁρίοις ἐτάφη comple sic: ἘΝ ΤΟΙΣ ΚΥΝΟΣΟΥΡΙΔΟΣ ὁρίοις ἐτάφη. Clemens loco citato p. 26. lin. 8. Ζεὺς γάρ, κατακτὰς παῖδα τὸν ἐμόν, αἴτιος, Ἀσκληπιόν, στέρνοισιν ἐμβαλὼν φλόγα. Οὗτος μὲν οὖν κεῖται κεραυνωθεὶς ἐν τοῖς Κυνοσούριδος ὁρίοις." Consentit Creuzer., qui ad Cic. l. l. verba ἐν τοῖς Κυνοσούριδος propter soni similitudinem excidisse dicit. Rn.

τὸν Ὀφιοῦχον κ. τ. λ.] Eratosth. Cataster. cap. 6. ibique Schaubach. Cr. Arati Phaenom. vers. 75. sqq. p. 16. sq. Voss. Rn.

91. Τῇ πρὸ μιᾶς κ. τ. λ.] Pro Νοεμβρ. Paris. ὀκτωμβ. [sic]. — Nost. De ost. pag. 248. ex Claud. Tusco: ἡ δὲ λύρα ἀνίσχει. Conf. Ideler. Ueber — d. Fasti des Ovid. p. 144. sqq. Rn.

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ.

92. *Κίγκιος ἐν τῷ Περὶ τῶν ἑορτῶν λέγει, τὸν Νοέμβριον παρὰ τοῖς παλαιοῖς Μερκηδῖνον ὀνομασθῆναι, ὡςανεί, μισθοφόρον· ἐν αὐτῷ γὰρ τοῖς κτήτορσιν οἱ μισθωτοὶ τὰς προςόδους εἰςέφερον τοῦ παρελθόντος κύκλου, ἑτέρων καρπῶν αὖθις ἐπερχομένων. Νοέμβριος δὲ ὕστερον ὠνομάσθη ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ· ἔννατος γὰρ ἐκ τοῦ Μαρτίου.*

93. *Τῇ πρὸ ἑπτὰ Καλενδῶν Δεκεμβρίων ὁ Δημόκριτος λέγει τὸν Ἥλιον Τοξότῃ γίνεσθαι. Φάβα Ῥωμαίοις τὸ ἔτνος ἐδόκει καλεῖν, ἀπὸ τοῦ Ζεφύρου,*
p. 126 *οὗ καταρχομένου πνεῖν, πρῶτος πέφυκεν οὗτος βλαστάνειν καρπός· Φαβώνιος δὲ κατ' αὐτοὺς ὁ Ζέφυρος καλεῖται· ὅθεν καὶ Ζεφυρίτης ὁ Μάρτιος, ὥςπερ Μονίας ὁ Ἰανουάριος, ἀπὸ τῆς μονάδος, καὶ Σεμεντίλιος ὁ Ὀκτώβριος, ἀπὸ τοῦ σπόρου, ὡς ἡ παλαιότης παραδέδωκεν.*

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ.

Cap. I. 94. *Οἱ διπούνδιοι, οἱονεί, νεοστράτευτοι, οὓς καὶ τίρωνας ἀπὸ τοῦ στρατεύεσθαι δι' ἔνδειαν τροφῆς Ἰταλοὶ καλοῦσι. διπουνδίους δὲ αὐτοὺς ἐκάλουν ἀπὸ τῶν ἄρτι παραγγελλόντων* [sic] *ἐν στρατείᾳ· οὐ*

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ] Majora aliquot hujus mensis fragmenta vid. in Hasii editione libri De ostent. p. 262. sqq. Rr.

92. *Μερκηδῖνον*] Schow. *μερκιδῖνον*, minus recte. Cod. Paris. *μερκεδῖνον*. Ego ex Plutarch. Vit. Num. cap. XVIII., ubi Cod. SGerm. habet *μερκηδῖνον* (conf. Leopoldi not. p. 324.), reposui *η* pro *ι*. — De re cf. Ideler. Ueber die Zeitrechn. der Röm. p. 132. Rr. Cf. Ideler. in Claud. Ptolemaei Table chronologique par Halma. Paris. 1819. Part. III. p. 140. sq. Cr.

τοῖς κτήτορσιν] Cod. Paris. *κτήτωρσιν* [sic]. Rr.

93. *Τῇ πρὸ ἑπτὰ κ. τ. λ.*] Nost. De ost. p. 250. ex Claud. Tusco: *Τῇ πρὸ ζ' Καλενδῶν. Ὁ ἥλιος ἐπὶ τῆς πρώτης μοίρας τοῦ τοξότου.* Rr.

Φάβα Ῥωμαίοις κ. τ. λ.] Etymol. Gud. p. 547. in *Φάβα*: *Φαβώνιος παρὰ Ῥωμαίοις ὁ Ζέ-*

NOVEMBER.

92. Cincius in libro De diebus festis ait, Novembrem apud veteres Mercedinum (Mercedonium) nominatum fuisse, velut, mercedis ferentem: illo enim mense dominis mercenarii tributa pendebant praeteriti spatii temporis, aliis fructibus rursus provenientibus. November autem postea nominatus est a numero: nonus enim est a Martio.

93. A. d. VII Kalendarum Decembrium Democritus ait Solem Sagittario esse. Fabam Romanis videbatur *τὸ ἔτνος* vocare, a Zephyro, quo incipiente spirare, primus solet germinare hic fructus: Favonius autem apud eos Zephyrus vocatur: unde et Zephyrites Martius, ut Monias Januarius, a monade, et Sementilis October, a semente, ut antiquitas tradidit.

DECEMBER.

94. Dipondii, velut, recens conscripti, quos et tirones a militando ob inopiam victus Itali vocant. Dipondios autem eos vocabant ab iis, qui modo conscripti erant ad militiam: non enim — — . . . . dios

φυρος καλεῖται, οὗ καταρχομένου πνεῖν, πέφυκεν ὁ τοιοῦτος καρπὸς βλαστάνειν. Rr.

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ] Plura de hoc mense vid. in fragmento majori De mensibus ed. Has. p. 274. sqq. Rr.

94. *Οἱ διπούνδιοι*] *Dipondii*, s. *Dup. Dipondius* (sc. numus) *duo pondo* s. *asses* continet: igitur *dipondiarius* (miles), ut Lydo scribendum erat, is dicitur, qui duor. ass. stipendio militat. Paris. male *διπούντιοι*. Rr.

τίρωνας] Nost. De magistr. I. 47. p. 82. *τίρωνας* (unde Schowii *τήρωνας* correxi). — — *Διὰ γὰρ πενίαν καὶ μόνην διδοῦσιν ἑαυτοὺς οἱ λεγόμενοι τίρωνες κ. τ. λ.*, ubi cum Graecorum *Triballis* conferuntur Romanorum *tirones*. Ibid. p. 84. a verbo *τείρεσθαι* hanc vocem derivat. Conf. de his Creuzer. Abriss der Röm. Antiqq. §. 225. p. 279. §. 258. p. 314. Rr.

παραγγελλόντων κ. τ. λ.] Legendum videtur *παραγγελέντων*. Inter *οὐ γάρ* et *δίους* lacunam

γάρ — — .... δίους δὲ αὐτοὺς ἐκάλουν ἐκ τοῦ δύο μόνοις νομίσμασιν ἀρκουμένους ὑπομένειν στρατεύεσθαι· διπούνδιον γὰρ τὸ διόβολον Ῥωμαίοις ἔθος καλεῖν.

95. *Διόνυσός ἐστι τὸ ἐν τῷ πυρὶ γενόμενον πνεῦμα, τουτέστι, τὸ θερμόν, ὅθεν πυρίτοκος ἐκλήθη καὶ μηροτραφὴς καὶ ἀρσενόθηλυς ὑπὸ Ἑλλήνων, ἀγνοησάντων ἐκείνων τὴν περὶ αὐτὸν φιλοσοφίαν, καὶ τίς τετύχηκεν ὤν· οὗτος γάρ ἐστι τὸ θερμὸν πνεῦμα τὸ ἐκ πάσης σπορᾶς παντὸς ζώου πνευματικοῦ συγκατατιθέμενον εἰς ζωογονίαν καὶ αὔξησιν πάντων τῶν ἐν τῷ κόσμῳ. μηροτραφὴς δὲ ἐκλήθη, ἐπεὶ ἐν ταῖς* p. 127. *μήνιγξι καὶ τοῖς ὄγκοις τοῖς γονίμοις, καὶ ταῖς φλεψὶ ταῖς ἐν τοῖς μηροῖς, ἐγκατῴκισται ἡ τοιαύτη οὐσία παντὸς ζώου, ἐξ οὗ συνέστη τὰ πάντα. ἀῤῥενόθηλυς δὲ ἐῤῥέθη, διὰ τὸ τὰς ἀῤῥενοθήλεις σπορὰς γίνεσθαι δύο, ἀρσενικήν τε καὶ θηλυκὴν φύσιν, καὶ οὐκ ἔστιν ετερον ἀφ' ἑτέρου τὸ δυνάμενον γεννῆσαι, εἰ μὴ ὁμοῦ ἔλθοιεν, καὶ ζωογονήσωσι τὰ ζῷα τὰ ὑπὸ τούτου δεδημιουργημένα. ἀναλύεσθαί τε αὐτὸν ὑπειλήφασι καὶ πάλιν γεννᾶσθαι, ἐπεὶ καὶ τὰ ἐξ αὐτοῦ γεννώμενα ὁμοίως ἀνεκλείπτως δαπανᾶται καὶ πάλιν ζωογονεῖται.*

c. 11. 96. *Τοὺς κεραυνοὺς οἱ φιλόσοφοί φασι γενέσθαι, ὅταν ῥῆξις νεφῶν γένηται· τῆς γὰρ παρακειμένης αὐτοῖς γεώδους οὐσίας ἐξαφθείσης, τὸ ἐξαφθὲν ὑπὸ τῆς ῥιπῆς ἐπὶ τὴν Γῆν μετὰ ῥοίζου φέρεται. καὶ ἂν*

esse suspicor, quod interpositis lineolis et punctis significavi. ....*δίους* fuisse *διπουνδίους* videtur. Rb.

95. *Διόνυσός ἐστι κ. τ. λ.*] De his vid. plura supra num. 38. — Proclus ad Euclid. Elem. I. p. 46. apud Böckh. ad Philol fragm. p. 154. sq. *ὁ δὲ Διόνυσος τὴν ὑγρὰν καὶ θερμὴν ἐπιτροπεύει γένεσιν, ἧς καὶ ὁ οἶνος σύμβολος ὑγρὸς ὢν καὶ θερμός.* Cf. Creuzer. Symbol. vol. III. p. 422. Pro Schowii *πυριτόκος* rescripsi *πυρίτοκος*. Supra l. l. vocatur *πυριγενής*. — *Μηροτραφής* auctore Strabone 15. p. 12. Siebenk. *in Mero monte nutritum* significat.

autem eos vocabant inde, quod duobus solis nummis contenti sustinebant militiam: dipondium enim *τὸ διόβολον* vocare Romani solent.

95. Dionysus (Bacchus) est spiritus, qui est in igne, id est, calor, unde *πυρίτοκος* (i. e. ex igne progenitus) et *μηροτραφής* (i. e. in femore nutritus) et *ἀρσενόθηλυς* (i. e. masculus simul et femineus) vocatus est a Graecis, ignorantibus illis de eo philosophiam, et quis fuerit: hic enim est spiritus calidus, qui ex omni procreatione cujusque animantis spiritu praediti componitur ad generationem atque incrementum omnium quae in mundo sunt. *Μηροτραφής* autem vocatus est, quandoquidem in membranis et in angulis genitalibus et venis, quae in femoribus sunt, inhabitat ejusmodi essentia omnis animantis, ex quo constant universa. *Ἀῤῥενόθηλυς* autem dictus est, quoniam foetus masculi simul et feminei fiunt duo, mascula ac feminea natura, nec est alterum ab altero quod possit gignere, nisi coierint et progenuerint animantia ab hoc creata. Et resolvi eum censuerunt et rursus nasci, quandoquidem et ea, quae ex illo nascuntur, similiter sine intermissione consumuntur et rursus generantur.

96. Fulmina philosophi existere dicunt, quum disrumpuntur nubes: substantia enim terrena, quae iis admixta est, incensa, ea pars, quae incensa est, impetu suo in Terram cum strepitu defertur. Atque

Alii *μηροῤῥαφῆ* eum vocant. Cf. Creuzer. Symbol. vol. III. pag. 422. sq. De epitheto *ἀῤῥενόθηλυς* cf. Creuzer. Dionys. p. 269. ibique laudatos Orphicos. Bn.

ζωογονήσωσι] Sic dedi pro Schowii *ζωογονήσουσι*, flagitante nexu. Bn.

96. *Τοὺς κεραυνοὺς κ. τ. λ.*] Haec eadem vid. supra III. 52., ubi tamen in his variatur: *οἱ φιλόσοφοι* om.; pro *καὶ ἂν μέν* rectius ibi *καὶ ἐὰν μέν;* pro *ὑγρὰ τυγχ.* — *ὑγρότερα τυγχ.;* pro *τυγχάνει ὄντα* nonnisi *τυγχάνει;* pro *πυροειδεῖς*, rectius fortasse, *πυρώδεις;* pro *φασὶν* — *φασί;* pro *ἱκανὸς μὲν ἐπιχρώσεως ἀπὸ*

μὲν ὑγρὰ τυγχάνει ὄντα τὰ νέφη, ἅμα τῇ καταφορᾷ σβέννυται, εἰ δὲ γεωδέστερα, πυροειδεῖς ἐκθλίβονται. δύο δὲ εἴδη κεραυνῶν εἶναί φασιν, ὧν ὁ μὲν ὀξὺς καὶ μανὸς καὶ διάπυρος ἀργὴς ὀνομάζεται, ὁ δὲ βραδὺς καὶ καπνώδης, ψολόεις· καὶ ὁ μὲν διὰ τὴν λεπτότητα, καὶ πρὶν ἐκπυρῶσαι, φερόμενος οἴχεται διὰ τάχους, ὡς μηδὲ ἐπιφλέξαι τι τῶν ἀραιοτέρων, ὁ δὲ βραδύτερος, ἱκανὸς μὲν ἐπιχρῶσαι ὡς ἀπὸ αἰθάλης, καὶ κακῶσαι δέ τινα τῶν ὑποπεσόντων, βολβῶν καὶ συκῆς καὶ φώκης καὶ ὑαίνης μενόντων ἀβλαβῶν, ὡς καὶ ταῖς δοραῖς περιδιφθεροῦσθαι λόγος τοὺς ἱστοὺς τῶν νεῶν διὰ τοὺς κεραυνούς.

p. 111. 97. *Οἱ τῶν Ἑβραίων λόγιοι τὸν περὶ προγνώσεως*
v. 128 *λόγον διχῇ τέμνουσιν, εἰς σημεῖα καὶ τέρατα· καὶ σημεῖα μὲν εἶναι βούλονται τὰ ἐν μετεώροις συνιστάμενα, τέρατα δὲ τὰ ἐπὶ γῆς ὡς παρὰ φύσιν φαινόμενα, ὁποῖον ἐκεῖνο τὸ ἐπὶ τῆς καλουμένης τῶν Ἑβραίων ἐξόδου ἀναφερόμενον περὶ Μωϋσέως αὐτοῦ· „Καὶ εἶδεν, ὅτι ἡ βάτος καίεται, ἡ δὲ βάτος οὐ κατεκαίετο.“ καὶ πάλιν· „Ἔρριψε Μωϋσῆς τὴν ῥάβδον ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἐγένετο ὄφις.“ καὶ πάλιν· „Εἰςήνεγκε Μωϋσῆς τὴν χεῖρα εἰς τὸν κόλπον αὐτοῦ, καὶ*

αἰθάλης καὶ κακῶσαι, ut Schowii habet editio, *ἱκανὸς μὲν ἐπιχρῶσαι ὡς ἀπ' αἰθάλου καὶ καῦσαι*, quae partim in textum recepi (neque enim dubium est, quin ex *ἐπιχρῶσαι ὡς* recentiorum more Graecorum pronunciato ortum sit *ἐπιχρώσεως*); item *ὧν καὶ ταῖς* pro *ὡς καὶ ταῖς*, idque rectius; *λόγος* om.; *τὰ ἱστία* pro *τοὺς ἱστούς*. Etiam in libro De ost. p. 172. est *τὰ ἱστία*. — Cod. Paris. om. *καὶ ὑαίνης*. Br.

97. *λόγιοι*] i. e. *docti*. Cf. Nostr. De mag. III. 29. p. 198. *Ἰωάννῃ τῷ λογιωτάτῳ*, *Joanni doctissimo*; item cap. 30. p. 202. *Ἰωάννης μὲν ὁ λογιώτατος*. Pariter Herodot. I. 1. *Περσέων μέν νυν οἱ λόγιοι κ. τ. λ.* Br. Cf. Stephan. Thes. p. 5682. ed. nov. Londin. Adde Ernesti Lex. technolog. Graecc. rhetor. p. 200. et Wyttenbach. ad Plutarch. De glor. Athen. p. 143. Cr.

εἰς σημεῖα καὶ τέρατα] De discrimine, quod Grammaticorum filii statuunt inter voces *σημεῖα* et *τέρατα*, conferenda sunt quae habet Bielius in The-

si forte humidae nubes sunt, in ipso casu exstinguuntur, sin vero magis terrenae, igneae eliduntur. Duo autem fulminum genera esse dicunt, quorum alterum, acre et rarum atque igneum, *κεραυνὸς ἀργής* (i. e. fulmen candidum) vocatur, alterum, lentum et fumosum, *κεραυνὸς ψολόεις* (i. e. fulmen flammeum): et alterum propter raritatem jam prius, quam incendatur, cum celeritate defertur, ut nihil eorum, quae rariora sunt, adurat; lentius autem ita comparatum est, ut contaminare possit, ut fit a fulligine, et laedere nonnulla eorum, quae ei subjecta sunt, bulbis et fico et vitulo marino atque hyaena manentibus integris, ut et (eorum) pellibus induci dicant malos navium propter fulmina.

97. Hebraeorum docti praesagii rationem bifariam distribuunt, in *σημεῖα* et *τέρατα* (i. e. prodigia et signa): et *σημεῖα* esse volunt ea, quae in aëre existunt, *τέρατα* vero ea, quae in terra tanquam contra naturam apparent, quale illud, quod in Hebraeorum Exodo, quae dicitur, de Moyse ipso refertur: „Et videbat, quod rubus arderet, et rubus non combureretur.“ Et rursus: „Projecit Moyses virgam in terram, et versa est in colubrum.“ Et rursus: „Misit Moyses manum in sinum suum, et facta est

saur. philol. tom. III. p. 437. Ex iis quos Schleusnerus in Lexico in N. T. ad has voces collegit locis ejusmodi distinctio haud apparet, ut igitur, ubi junguntur, non aliter accipiendae sint atque Hebraicae אתות et מופתים (s. מפתת), quae obviae sunt passim in Vet. Test., e. gr. Deuteron. IV. 34. Rr.

Μωΰσέως] Paris. *Μωσέως*, et sic deinceps. Rr.

Καὶ εἶδεν, ὅτι ἡ βάτος] Exod. III. 2., ubi tamen in versione Alexandr. sic: *καὶ ὁρᾷ, ὅτι ὁ βάτος καίεται πυρί, ὁ δὲ κ. τ. λ.* — In transferendis his locis ex bibliis sacris desumtis versionem vulgatam secutus sum. Rr.

Ἔῤῥιψε Μωΰσῆς] Exod. IV. 3. Rr.

Εἰςήνεγκε Μ.] Vid. Exod. IV. 6., ubi aliquanto fusius haec exponuntur. Pro *καὶ ἐγένετο* legitur ibi *κ. ἐγενήθη*. Rr.

ἐγένετο ἡ χεὶρ αὐτοῦ ὡςεὶ χιών.“ εἶτα αὖθις· „Καὶ εἶπεν ὁ θεὸς πρὸς Μωῦσῆν· λήψῃ ἀπὸ τοῦ ὕδατος τοῦ ποταμοῦ ἐπὶ τὸ ξηρόν, καὶ ἔσται αἷμα.“ εἶτα ὑποβάς· „Καὶ εἶπε κύριος πρὸς Μωῦσῆν· ἐὰν λαλήσῃ Φαραὼ πρὸς ὑμᾶς λέγων, Δότε σημεῖον ἢ τέρας, λάβε τὴν ῥάβδον σου, καὶ ῥίψον ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἔσται δράκων.“ καὶ οὐ ταῦτα μόνον, ἀλλ' ἔτι τέρας ἄλλο φοβερώτερον ἡ τοῦ παντὸς Αἰγυπτίου ὕδατος εἰς λύθρον μεταβολή, καὶ τῶν βατράχων τὸ πλῆθος, καὶ οἱ λεγόμενοι σκνῖπες, καὶ οἱ μύωπες, οὓς αὐτοὶ καλοῦσι κυνομυίας, καὶ ἡ τῶν κτηνῶν φθορά, καὶ ὁ κονιορτὸς ὁ ἑλκώδης, φλυκταῖναι καὶ ἀκρίδες, ταῦτα πάντα τέρατα ἂν δικαίως λέγοιντο. σημεῖα δὲ τὰ ἐξ ὑπερτέρων φαινόμενα, οἷον ἐκεῖνο τὸ ἐπὶ τῆς αὐτῆς φέρεται γραφῆς· „Καὶ ἔβρεξε κύριος τὴν χάλαζαν ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν Αἰγύπτου,
p. 129 ἦν δὴ ἡ χάλαζα, καὶ τὸ πῦρ φλογίζον ἐν τῇ χαλάζῃ.“ καὶ πάλιν· „Ἐξέτεινε δὲ Μωῦσῆς τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τὸν οὐρανόν, καὶ ἐγένετο σκότος, γνόφος καὶ θύελλα ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν Αἰγύπτου.“ τοιοῦτος τοίνυν Ἑβραίοις ὁ περὶ σημείων λόγος, ἐξ ὧν, οἶμαι, καὶ τἄλλα τῶν ἐθνῶν διοσημίας ταῦτα καλεῖν ἔγνω τὰ σήματα· Ζεὺς γὰρ ὁ ἀὴρ κατὰ τοὺς φυσικοὺς λέγεται, ὅτι ζωοποιός ἐστιν, ὥςτε διοσημία τὸ τοῦ ἀέρος σημεῖον, ὅπερ [sic] εὔδιον τὸ πρᾶον καὶ γαλη-

Καὶ εἶπεν ὁ θεός] Exod. IV. 9. Ante *ἐπὶ τὸ ξηρόν* praecedunt haec: *καὶ ἐκχεεῖς*. Verba *ἔσται αἷμα* ex pluribus Noster in brevius contraxit. Rn.

Καὶ εἶπε κύριος πρὸς Μωῦσῆν] Exod. VII. 8. sqq., ubi tamen post *Μωῦσῆν* legimus verba *καὶ Ἀαρών, λέγων, καί —*. Verba *Φαρ. πρὸς ὑμ.* hoc ordine posita: *πρ. ὑμ. Φαρ.* Post *Δότε* supple ex contextu *ἡμῖν*. Inter *τέρας* et *λάβε* inserenda sunt verba: *καὶ ἐρεῖς Ἀαρὼν τῷ ἀδελφῷ σου.* Pronomen *σου* post *ῥάβδον* deest in textu. Pro *ἐπὶ τῆς γῆς* textus habet *ἐπὶ τὴν γῆν*, et post *γῆν* sequuntur haec: *ἐναντίον Φαραὼ καὶ ἐναντίον τῶν θεραπόντων αὐτοῦ· καὶ ἔστ. δρ. κ. τ. λ.* Rn.

ὕδατος εἰς λύθρον μεταβολ.] Exod. VII—X. Rn.

manus ejus instar nivis." Deinde rursus: „Dixitque Deus ad Moysen: sume aquam fluminis (et effunde eam) super aridam, et vertetur in sanguinem." Tum aliquanto inferius: „Dixitque Dominus ad Moysen: cum dixerit vobis Pharao, Ostendite signum vel miraculum, tolle virgam tuam, et projice eam in terram, et vertetur in colubrum." Neque haec solum, sed etiam miraculum aliud terribilius, omnis Aegyptiae aquae in cruorem conversio, et ranarum multitudo, et *σκνῖπες* (ciniphes, s. culices) qui dicuntur, et muscae, quas ipsi vocant *κυνομυίας*, et pecorum interitus, et pulvis ulcera efficiens, pustulae et locustae, haec omnia signa jure dicantur. Prodigia vero ea, quae ex sublimioribus partibus cernuntur, quale illud, quod in eodem scripto fertur: „Pluitque Dominus grandinem super omnem terram Aegypti, erat autem grando, et ignis flagrans in grandine." Et rursus: „Extenditque Moyses manum suam in coelum, et factae sunt tenebrae, turbo et procella in universa terra Aegypti." Talis igitur Hebraeis de ostentis est ratio, unde, arbitror, reliquis quoque populis *διοσημίας* haec vocare visum est signa: *Ζεύς* (Jupiter) enim aër ex Physicorum decretis dicitur, quod vim animandi habet, ut *διοσημία* sit *τὸ τοῦ ἀέρος σημεῖον*, i. e. aëris signum, ut *εὔδιος* mitis et tranquilla aëris

σκνῖπες] Exod. VIII. 16. *σκνίφες*. Rh.

φλυκταῖναι] Exod. IX. 9. *φλυκτίδες*. Rh.

Καὶ ἔβρεξε] Exod. IX. 23. 24., paucis immutatis. — *γραφῆς* ante *καὶ ἔβρεξε* Paris. om. Rh.

Ἐξέτεινε δὲ Μωϋσῆς τ. χ.] Exod. X. 22., ubi sic: *καὶ ἐγένετο σκότος, γνόφος, θύελλα κ. τ. λ.*, unde Schowii iteratum *σκότος* correxi. Rh.

ἔγνω τὰ σήματα] Paris. *ἔγν. τ. στήματά* [sic]. Rh.

διοσημία] *διοσ.* h. l. singularis numerus est. Scribitur et *διοσημεία*, ut habet Cod. Paris. Cf. qui hac de re agit Hasium in Animadv. ad librum De ost. pag. 291. Pag. 14. A. est *τῶν διοσημείων*. Rh. Lego: *ὥστε διοσημία τὸ τοῦ ἀέρος σημεῖον, ὥσπερ εὔδιον τ.* Sch. Schowii conjecturam in versione expressi. Rh.

νὸν τοῦ ἀέρος καλεῖται σχῆμα. οὐ χρὴ οὖν πρὸς τὰ ὀνόματα ταραττομένους τοὺς ἁπλουστέρους ἀποπηδᾶν τοῦ μαθεῖν· „Δώσω, γάρ φησι, σημεῖα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω, καὶ τέρατα ἐπὶ τῆς γῆς κάτω, αἷμα καὶ πῦρ καὶ ἀτμίδα καπνοῦ· ὁ Ἥλιος μεταστραφήσεται εἰς σκότος, καὶ ἡ Σελήνη εἰς αἷμα."

98. Σαβαώθ, τοῦ δημιουργοῦ· οὕτω γὰρ παρὰ Φοινίκων ὁ δημιουργικὸς ἀριθμὸς ὀνομάζεται.

τοὺς ἁπλουστέρ.] Haec Paris. om. Rx.

Δώσω, γάρ φησι] Joël. II. 30. 31. Sed Lydus ex Act. Apost. II. 19. 20. hausit. Rx.

98. Σαβαώθ] Haec eadem fere supra leguntur, num. 38. sub fin., ubi tanquam synonymum nomen Σαβαώθ confert cum nomine Ἰάω (יהוה). Quod Phoenicibus (i. e. etiam Hebraeis)

Τέλος.

vocatur species. Non oportet igitur ad nomina confusos homines simpliciores deflectere a discendo: „Dabo, enim dicit, prodigia in coelo sursum, et signa in terra deorsum, sanguinem et ignem et vaporem fumi; Sol convertetur in tenebras, et Luna in sanguinem."

98. Sabaoth, opificis mundi: ita enim a Phoenicibus numerus ad mundi opificem pertinens nominatur.

numerum demiurgicum ita vocari dicit Lydus, in eo errat; neque enim שִׁבְעָה, *septem*, qui Hebraeis quoque sacer numerus est, et quem significare videtur, verum (יְהוָה) צְבָאוֹת, vel אֱלֹהֵי צְבָאוֹת — Cf. Jerem. V. 14. al.) ea vox est, quae Graece scribitur *Σαβαώθ*. Conf. Epist. Pauli ad Roman. IX. 29. et Jacob. V. 4. Rв.

Finis.

ERN. ANTONII LEWALDI

EXCURSUS

de duobus Jo. Laur. Lydi locis, quorum altero fragmentum Aristotelis exhibetur, ethices ejus sententiam principalem continens, altero ejusdem philosophi, aut certe illius sectatorum, de intellectu placitum commemoratur.

Jo. Lydus, de mensib. hujus ed. pag. 252. sq.: Ἀριστοτέλης· Εἰ ἔστιν ἀρετή, οὐκ ἔστι τύχη· ἄνω γὰρ καὶ κάτω τὰ τῆς τύχης ἐν τοῖς ἀνθρωπίνοις γυμνάζεται πράγμασι πλούτῳ τε καὶ διαφερόντως ἀδικίᾳ. οἱ δὲ πρὸς ἀρετὴν ἔχοντες καὶ θεοῦ μεμνημένοι, καὶ κρείττονας ἐπὶ τῶν μακαρίων καὶ ἀΰλων πραγμάτων ἐλπίδας σαλεύοντες, καταφρονοῦσι τῶν τῇδε καλῶν. *)

Laudantur passim apud veteres dialogi ab Aristotele conscripti (v. Buhle de libris Aristot. deperditis, in Commentatt. societat. Gotting. vol. XV, class. histor. et philol. p. 130. sq.): quorum ex naufragio tempo-

*) Postrema verba: *οἱ — πρὸς ἀρετὴν ἔχοντες κ. τ. λ.* superius, p. 156, jam laudaverat Jo. Lydus, praetermisso tamen scriptoris nomine, annexaque illis hac sententia: *εἰ μὲν γὰρ τύχη ἐστὶ, οὐδὲν δεῖ θεοῦ κ. τ. λ.*, quam apud seriorem aliquem scriptorem legisse putandus est.

rum iniquitate facto fragmentum hoc elegans Jo. Lydi ope salvum ac sospes evasisse suspiceris; in quo certe eloquutio haec est, quae ad vivam vocem imitandam accommodata possit videri. Primo ejusdem commatio non integram ab omni parte contineri sententiam, sed dissolutum illud ab orationis nexu et quasi divulsum esse, ipsius ratio accuratius perpensa declarat. Et quidem ad verba *Εἰ ἔστιν ἀρετή* praedicati loco suppleas, velim, *τὸ τοῦ εὖ ζῆν αἴτιον ἡμῖν*, s. *ἐκεῖνο δι' ὃ παραγίνεται ἡ εὐδαιμονία*. Videlicet ex Aristotelis sententia ad bene beateque vivendum virtus quam plurimum confert, quin etiam unica proprie felicitatis causa est, quum in animi *ἐνεργείᾳ κατ' ἀρετήν* summum bonum ille ponat. *) Quem ad finem converso atque intento haud prorsus supervacanea certe fortunae dona, commoditates externae (*τὰ ἐκτὸς ἀγαθά, τὰ τῆς τύχης*) sunt homini: siquidem *ἀδύνατον, η οὐ ῥᾴδιον τὰ καλὰ πράττειν, ἀχορήγητον ὄντα*. **) Quanquam minime ipsa vitae beatae effectrix dicenda est fortunae temeritas: ***) nec nisi

*) v. Ethic. Nicomach. I, c. 7. sqq. Distinctione facta rerum per se optabilium, et earum quae quodam fine demum proposito eligantur, summum illud quod propter se semper, neque ullam unquam aliam ob rem expetatur bonum (h. e. beatitudinem) explicaturus, egregie definit, quid munus sit proprium animantis ratione praediti; atque ex eo opere seu vitae genere, quod homini a natura tributum sit (quod quidem in actione animi ponit rationi consentanea), judicat, qua in re versetur humana felicitas. Idem vitam honestam per se jucundam esse statuit, nec voluptatis tanquam appendice indigere, l. l. c. 8. cf. libr. X, c. 5. sqq. et quae ibidem antecesserant cap. 4., in universum dicta de voluptatis seu jucunditatis sensu cum perfecta quavis actione conjuncto.

**) Ethic. Nicom. I, c. 8. cf. Ciceron. Academ. I, 6: *Itaque omnis illa antiqua philosophia sensit, in una virtute esse positam beatam vitam; nec tamen beatissimam, nisi adjungerentur et corporis, et cetera quae supra dicta sunt, ad virtutis usum idonea.*

***) οὐ γὰρ ἐν ταύταις (ταῖς τύχαις) τὸ εὖ ἢ κακῶς, ἀλλὰ προς-

mediocriter ab ea parte instructum esse oportet, qui virtuti sit operam daturus. *) Imo quum rectus bonorum externorum usus in variis virtutum muneribus cernatur, iisque gravibus admodum ad vitae humanae negotia, tamen praestantissima omnium haec est virtutis actio, quae quam minime rerum externarum subsidiis atque adminiculis indiget, *ἡ τοῦ νοῦ ἐνέργεια.* **)

Quibus perpensis, hoc modo interpretandus esse videtur locus, quem cum maxime tractare nobis proposuimus: *Si virtus est* illud quod beatos reddere valeat, *fortuna non est. Sursum enim et deorsum, quae ad fortunam pertinent in rebus humanis exercentur,* h. e. bona externa, res vicissitudini obnoxiae a vulgo hominum omni modo et sine ulla intermissione appetuntur, ***) temerario de iisdem et inconstante nixu, vario et inaequali successu certatur — *divitiis,* quibus pariuntur honores, opes, voluptates, *et maxime injusti-*

δεῖται τούτων ὁ ἀνθρώπινος βίος, καθάπερ εἴπομεν· κύριαι δ' εἰσὶν αἱ κατ' ἀρετὴν ἐνέργειαι τῆς εὐδαιμονίας· αἱ δ' ἐναντίαι τοῦ ἐναντίου. Ethic. Nicom. I, c. 10, cf. c. 9. *τὸ δὲ μέγιστον καὶ κάλλιστον ἐπιτρέψαι τύχῃ, λίαν πλημμελὲς ἂν εἴη.* Add. VII, 13. Politic. VII, 1, qui locus potissimum est cum nostro conferendus: *Ὅτι μὲν οὖν ἑκάστῳ τῆς εὐδαιμονίας ἐπιβάλλει τοσοῦτον, ὅσονπερ ἀρετῆς καὶ φρονήσεως καὶ τοῦ πράττειν κατὰ ταύτας, ἔστω συνωμολογημένον ἡμῖν, μάρτυρι τῷ θεῷ χρωμένοις, ὃς εὐδαίμων μέν ἐστι καὶ μακάριος, δι' οὐδὲν δὲ τῶν ἐξωτερικῶν ἀγαθῶν, ἀλλὰ δι' αὑτὸν αὐτός, καὶ τῷ ποιός τις εἶναι τὴν φύσιν. Ἐπεὶ καὶ τὴν εὐτυχίαν τῆς εὐδαιμονίας διὰ ταῦτ' ἀναγκαῖον ἑτέραν εἶναι· κ. τ. λ.*

*) Eth. Nicom. X, 8. — De fortunae adversae effectu haec ejus sententia est, ut virum beatum miserum fieri ullo modo posse neget, quum tamen probum etiam hominem cui graves calamitates acciderint in beatis numerare non sustineat, v. l. l. I, 10, cf. c. 5. et VII, 13.

**) l. l. X, 8.

***) Politic. VII, 1: *Τῆς μὲν γὰρ ἀρετῆς ἔχειν ἱκανὸν νομίζουσιν ὁποσονοῦν, πλούτου δὲ καὶ χρημάτων καὶ δυνάμεως καὶ δόξης καὶ πάντων τῶν τοιούτων εἰς ἄπειρον ζητοῦσι τὴν ὑπερβολήν.*

tia. Ad virtutem autem qui se applicant, et dei sunt memores, sibi cognata in homine maxime diligentis, *) *melioresque agitant spes, in beatis illis atque incorporeis rebus ponendas, hi parvi faciunt ea quae hic sunt bona.* Postrema haec verba immortalitatem animi nobis sperandam significant, quam in dialogo, qui Eudemus esset inscriptus, aperte docuisse perhibetur Aristoteles. **) Separabilem autem a materia et corpore partem animi solam pro immortali eum habuisse, ex iis, quae jam dicturus sum ad alterum Jo. Lydi locum illustrandum, apparebit.

Jo. Lydus, de mensib., pag. 52, post enumeratas quae ex Platonis sententia animi partes principales essent: *τρία δὲ καὶ νοῦ εἴδη Ἀριστοτέλης παραδίδωσι, τὸ ὑλικόν, τὸ καθ' ἕξιν, τὸ θύραθεν· ἐξ ὧν καὶ τρεῖς ἰδέαι, φύσις, μάθησις, ἄσκησις.*

Tripartitam hanc intellectus divisionem, comparationemque cum totidem rebus ad animi cultum necessariis ***) non tam ipsi Stagiritae deberi existimo, quam discipulis ejus, et his qui subinde illius libro-

---

*) Ethic. Nicom. X. 8, s. fin. *Ὁ δὲ κατὰ τὸν νοῦν ἐνεργῶν — καὶ διακείμενος ἄριστα, καὶ θεοφιλέστατος ἔοικεν εἶναι· εἰ γάρ τις ἐπιμέλεια τῶν ἀνθρωπίνων ὑπὸ θεῶν γίνεται (ὥςπερ δοκεῖ), καὶ εἴη ἂν εὔλογον χαίρειν τε αὐτοὺς τῷ ἀρίστῳ καὶ τῷ συγγενεστάτῳ, κ. τ. λ.* In theoreticam, quam vocant, virtutem haec proprie valent, non exclusis tamen, quae praeterea honesta sunt; nam haec omnia complectitur sapientis vita.

**) v. Plutarch. Consolat. ad Apollon. p. 352. Hutten.: *φησὶ δὲ (ὁ φιλόσοφος) ἐν τῷ Εὐδήμῳ ἐπιγραφομένῳ, ἢ Περὶ ψυχῆς ταυτί· Διόπερ — πρὸς τῷ μακαρίους καὶ εὐδαίμονας εἶναι τοὺς τετελευτηκότας νομίζειν, καὶ τὸ ψεύσασθαί τι κατ' αὐτῶν, καὶ τὸ βλασφημεῖν, οὐχ ὅσιον, ὡς κατὰ βελτιόνων ἡγούμεθα, καὶ κρειττόνων ἤδη γεγονότων.* Cf. ejusd. Dion. p. 188. Ciceron. de divinat. I, 25.

***) de quibus v. quae supra, p. 53. sq., ad verba *τρεῖς ἰδέαι* annotavit Roetherus. Cum Diogenis Laërtii loco hanc Aristotelis

rum interpretes exstiterunt: quos artificiosiores interdum in concinnandis ejus placitis, eandem illam de intellectu triplice sententiam, sibi cognitam, ita explicatam in medium attulisse videam, ut parum et sibi constarent singuli, et inter se consentirent. Desumta omnino e tertii librorum Aristotelis de anima capp. 4. et 5. — in quibus dedita opera de intellectu seu animi parte rationali disseruit — quaestionis hujus materia est, in subsidium advocato, ut videtur, loco De generat. animal. II, c. 3, quo intellectus non ut inferiores animi partes una cum corpore animantis nasci, sed *extrinsecus* accedens, in illud pervenire dicitur. — Librr. de anima l. l., postquam mentem s. intellectum a sensu atque ab imaginandi facultate diversum esse docuerat, jam ut pateat qua ratione simplex et *ἀπαθής* dicatur esse intellectus, qui tamen quum rerum notiones in eo informentur, ab ipsis affici quodam modo, aut cum iisdem confundi videatur, duplicem ejus vim esse distinguendam, alteram rerum formas recipiendi, *) alteram agendi, hisce verbis declarat (v. c. 5, init.): *Ἐπεὶ δ' ὥςπερ ἐν ἁπάσῃ τῇ φύσει ἐστί τι, τὸ μὲν ὕλη ἑκάστῳ γένει (τοῦτο δὲ ὅτι πάντα δυνάμει ἐκεῖνα* **)*), ἕτερον δὲ τὸ αἴτιον καὶ ποιητικόν, τῷ ποιεῖν πάντα, οἷον ἡ τέχνη πρὸς τὴν ὕλην πέπονθεν, ἀνάγκη καὶ ἐν τῇ ψυχῇ ὑπάρχειν ταύτας τὰς διαφοράς. Καί ἐστιν ὁ μὲν τοιοῦτος νοῦς, τῷ πάντα γίγνεσθαι· ὁ δὲ τῷ πάντα ποιεῖν, ὡς ἕξις τις, οἷον τὸ φῶς· τρόπον γάρ τινα*

sententiam nobis patefaciente cf. ipsius Politic. VII, c. 15, Götling. pag. 256: *πᾶσα γὰρ τέχνη καὶ παιδεία τὸ προςλεῖπον βούλεται τῆς φύσεως ἀναπληροῦν.*

*) l. l. c. 4, s. fin. cum cera, in qua nihil adhuc inscriptum est, intellectum confert.

**) Nimirum materiale rerum principium nihil nisi *potentiam τοῦ εἶναι* complectitur. v. de anim. II, 1: *ἔστι δὲ ἡ μὲν ὕλη δύναμις, τὸ δὲ εἶδος ἐντελέχεια.* cf. Metaphys. VIII, c. 1.

καὶ τὸ φῶς ποιεῖ τὰ δυνάμει ὄντα χρώματα ἐνεργείᾳ χρώματα. [Altera vis intellectus haec est, ut ipse quasi converti possit omnem in speciem, ut ad se transferre et sibi cognata reddere valeat, quaecunque a sensu et phantasia ei suppeditata sunt; altera autem in agendo versatur: quae cum animi *habitu* *) potest comparari, ac luci, a qua oculus est affectus, eo similis est, quod quae non nisi potentia adhuc inerant animo, haec actu jam ei inesse facit; nam luce accedente etiam fiunt actu colores, qui antequam oculis apparerent, potentia tantum colores fuerunt.] *Καὶ οὗτος ὁ νοῦς χωριστός* [non affixus ad corporis organa], *καὶ ἀμιγὴς καὶ ἀπαθὴς τῇ οὐσίᾳ ὢν ἐνεργείᾳ* [eo quod *actio est ipsius substantia*]· *ἀεὶ γὰρ τιμιώτερον τὸ ποιοῦν τοῦ πάσχοντος, καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς ὕλης.* Addit, solam hanc praestantiorem mentis partem immortalem et sempiternam esse, carituram tamen rerum praeteritarum recordatione, hoc ipso quod ab omni affectione libera sit. — Exinde etiam perspicuum erit, solum in *activum* intellectum proprie valere, quae librr. de generat. animal. l. l., praetermissa hac distinctione, de intellectu in universum sunt dicta: *λείπεται δὲ τὸν νοῦν μόνον θύραθεν ἐπεισιέναι, καὶ θεῖον εἶναι μόνον· οὐδὲ γὰρ αὐτοῦ τῇ ἐνεργείᾳ κοινωνεῖ σωματικὴ ἐνέργεια.* **)

Haec si animadverteris, minime jam dubium videbitur, *τὸ ὑλικὸν* Jo. Lydi eam esse intellectus par-

*) De voc. ἕξις — cujus non eadem ubique apud Aristotelem est vis ac significatio — cf. Categor. Bip. ut et meae ed. cap. 6. (De qualitate) init. Add. Metaphys. V, 20. s. fin.

**) In praecedd. monuerat, iis in animante principiis, quorum corporea esset actio (i. e. animae θρεπτικῇ et sensuali animae), hoc non convenire, ut separata a corpore esse ullo modo possent.

tem, quae materiam complectitur cogitandi, *τὸ θύραθεν* autem, s. extraneum, adventitium illud, praestantiorem ejus esse vim, actuosam natura. Paulo obscurior est quaestio, quo referendum sit *τὸ καθ᾽ ἕξιν*, quae mentis species medio loco duabus illis interjecta apud Lydum nostrum est. Sed forsitan hic aliquid proficere possumus conjectura afferenda non omnino improbabili. Vidimus enim, l. l. librr. de anima intellectus activi munus ac functionem continuam cum habitu esse comparatam ab Aristotele: quod scrupulum injicere potuit interpretibus illius loci ad peculiarem sententiarum rationem et nexum minus attentis; nam per se quidem actio animi cum habitu neutiquam confundenda est. *) Harum igitur notionum discrimen et hic conservaturi homines Peripatetici, eos potissimum, ut suspicari licet, in suum usum verterunt magistri locos, quibus ex instituto de materia rerum omnino, et forma disputans, tertium his adjicit id, ex utroque illo conjuncto quod constet: **) itaque eo adducti sunt, ut praeter intellectus partem formarum receptricem *(Denkvermögen, Empfänglichkeit des Verstandes für abgesonderte Formen der Dinge)*, illamque mentis naturam et vim, quae in actu cernitur constante ac perpetuo *(Denkkraft, Princip der Selbstthätigkeit des Verstandes)* ali-

---

*) Quid discriminis sit *ἕξιν* inter et *ἐνέργειαν*, e loco ethico didiceris, quo consentaneum esse monet Aristoteles, ut habitus moralis a munere et effectu interdum sit vacuus; velut in eo qui dormit, sive alio modo a labore atque opere quiescit: *ἐνέργειαν* autem, s. ipsam actionem otiosam esse neutiquam posse. v. Ethic. Nicom. I, 8.

**) v. Metaphys. VIII, 1. De anim. II, 1: *Λέγομεν δὲ ἕν τι γένος τῶν ὄντων τὴν οὐσίαν· ταύτης δὲ τὸ μὲν ὡς ὕλην, ὃ καθ᾽ αὑτὸ μὲν οὐκ ἔστι τόδε τι, ἕτερον δὲ μορφὴν καὶ εἶδος, καθ᾽ ἣν ἤδη λέγεται τόδε τι, καὶ τρίτον τὸ ἐκ τούτων.*

quid ex ambobus hisce compositum sibi fingerent, activum dico intellectum, in materia, quam passivus ei praebuerit, ratione certa ac finita operantem *(selbstthätiger Verstand in concreto, in seiner Richtung auf bestimmte Objecte)*: quae ejus operatio assidua ἕξις dici satis commode potuit. Neque ad mixti hujus muneris perfectionem omnino male referri videtur τῆς μαθήσεως idea, i. e. disciplinae, s. rerum cognitionis, usu et arte consequendae, quum ad passivum intellectum φύσις, ad activum ἄσκησις proprie pertineat; nam ad conceptas rerum imagines notione recte informandas naturae bona indoles requiritur; vis autem mentis suprema ut excolatur, nulla re, nisi exercitatione opus est, sive saepius repetito ipsius munere.

Sed mittamus haecce, ne finem et modum transire merito videamur in scrutandis, quae ad liquidum perduci nequeant; ipsosque jam audiamus, qui quod ab aliis, aetate superioribus, acceperant de intellectu ex Aristotelis sententia terno, id suis explicationibus ac disceptationibus amplificatum nobis tradiderunt; *Alexandrum* dico *Aphrodisiensem*, celebrem Peripateticum, *Plutarchumque*, Nestorii filium, eclecticum philosophum; quorum cogitata Joannes Grammaticus in Commentar. in Aristot. libros de anima (ed. Venet. 1535. fol.), ad III, c. 4 init., his refert verbis: *Ἰστέον γὰρ ὅτι ὁ νοῦς τρία τινὰ σημαίνει παρὰ Ἀριστοτέλους* [leg. *Ἀριστοτέλει*]· *ταῦτα δὲ τὰ τρία ἄλλα μὲν λέγει Ἀλέξανδρος Ἀφροδισιεύς, ἄλλως δὲ Πλούταρχος. ἀλλ᾽ ὁ μὲν Ἀλέξανδρος πρῶτον σημαινόμενον λέγει τοῦ νοῦ τὸν δυνάμει νοῦν, ὅςπερ ἐστὶν ἐπὶ τῶν παίδων· ἐν γὰρ τοῖς παισὶν ὁ* *) *δυνάμει νοῦς ἐστι. δεύ-*

*) In libro impresso vitiose: *ἐν γὰρ τοῖς ποσὶν οὐ.* — Ceterum Joannes Grammat. infra, eandem hanc Alexandri sententiam paulo

τερον σημαινόμενον τοῦ νοῦ, *) *ὁ καθ' ἕξιν νοῦς, ὥςπερ ὁ ἐπὶ τῶν τελείων ἀνθρώπων· οἱ γὰρ τέλειοι ἄνθρωποι εἴδησιν λοιπὸν* [leg. *λογικὴν*] *ἔχοντες τῶν πραγμάτων, τὸν καθ' ἕξιν νοῦν ἔχειν λέγονται. τρίτον σημαινόμενόν ἐστι τοῦ νοῦ ὁ ἐνεργείᾳ νοῦς, ὅ ἐστιν ὁ θύραθεν, ὁ παντέλειος, ὁ μὴ ὢν καθ' ἕξιν ἢ κατὰ τὸ δυνάμει, ἵνα καὶ ἁπλοῦς ᾖ, ἀεὶ ἐνεργείᾳ ὤν· ὁ κυβερνῶν τὸ πᾶν.* **) *ταῦτα τὰ τρία σημαινόμενα τοῦ νοῦ κατὰ τὸν Ἀλέξανδρον. Πλούταρχος δὲ οὐ παραδέχεται ταῦτα, ἀλλὰ ἄλλως λέγει τὰ σημαινόμενα τοῦ νοῦ. φησὶ γὰρ ὅτι πρῶτον σημαινόμενόν ἐστι τοῦ νοῦ ὁ καθ' ἕξιν νοῦς, οἷός ἐστιν ἐπὶ τῶν παίδων· βούλεται γὰρ Πλούταρχος κατ' Ἀριστοτέλην τὰ παιδία λόγους ἔχειν τῶν πραγμάτων, καὶ τὴν λογικὴν ψυχὴν πάντα εἰδέναι, καὶ τὰς μαθήσεις μὴ εἶναι κυρίως μαθήσεις, ἀλλὰ ἀναμνήσεις* —. *δεύτερον σημαινόμενόν ἐστι τοῦ νοῦ τὸ καθ' ἕξιν ἅμα καὶ ἐνέργειαν, ὥςπερ ἐστὶν ἐπὶ τῶν τελείων ἀνθρώπων ὁ νοῦς· ἐν τούτοις γὰρ καὶ καθ' ἕξιν ἐστί, καὶ κατ' ἐνέργειαν· ἔμαθε γὰρ ἤδη καὶ ἔγνω τὰ πράγματα, καὶ οἱονεὶ*

---

uberius expositurus, addit: *εἰ δὲ δυνάμει ἐστὶ* [suppl. *ἐπὶ τῶν παίδων ὁ νοῦς*], *κατὰ τὴν ἐπιτηδειότητα δηλονότι, οὐκ ἔχει εἶδος, ἀλλ' ὕλη ἐστὶ μόνον· πᾶν γὰρ τὸ πρῶτον δυνάμει ἐν ὕλῃ ἐστί. ὁ νοῦς ἄρα ὕλη ἐστί, καὶ εἶδος οὐκ ἔχει, ἵνα μὴ θολούμενος ὑπὸ τοῦ εἴδους ῥέψῃ εἰς τὴν τοῦ οἰκείου εἴδους γνῶσιν, καὶ τὰ ἐναντία αὐτῷ εἴδη μὴ γνῷ· ὥςπερ γὰρ τὸ διαφανὲς ἀχρωμάτιστόν ἐστιν, ἵνα ἀδεκάστως διακονῇ τὰ χρώματα, οὕτω καὶ ὁ νοῦς, φησίν, ἀνείδεός ἐστιν, ἵνα γνῷ πάντα τὰ ὄντα. ταῦτα μὲν ὁ Ἀλέξανδρος.*

*) *τοῦ νοῦ* pro *τοῦ δυνάμει*, quod typis excusum videram, restitui.

**) mens divina s. deus; cf. Jo. Gramm. l. l. ad cap. 5ti init. *Ἀλέξανδρος μὲν γὰρ ἐνεργείᾳ νοῦν ἐκάλεσε τὴν μίαν τῶν πάντων ἀρχήν, ἤτοι τὸν θύραθεν νοῦν.*

ἀνεμνήσθη διὰ τῆς μαθήσεως. *) *τρίτον σημαινόμενόν ἐστιν ὁ κατ' ἐνέργειαν μόνως νοῦς· οἷός ἐστιν ὁ θύραθεν νοῦς ὁ τέλειος. ταῦτα τὰ τρία τοῦ νοῦ σημαινόμενα κατὰ τὸν Πλούταρχον.* — Videmus, nullam illarum rerum, quas divisio a Lydo tradita complectitur, ab Alexandro esse silentio praetermissam. Hic autem non tam singulas mentis nostrae partes seu vires esse illas, ac munera, agnoscit, quam mentes, tum perfectionis gradu, tum etiam natura ac genere inter se diversas, ipsis vult significatas. Perfectione enim a sola indole ad cogitandum, qualis in infante est, intelligentia differt, quae adulta demum aetate viget in homine: naturalis autem est quaedam diversitas humanum intellectum inter, et extraneum illum, quem cum deo s. mente suprema ita confundit s. in unum contrahit Alexander, ut cum animante proprie conjunctum eundem sibi fingere et cogitare non possit; **) qui quidem vir sagax hic critici partes agere potius, vel philosophari de eo, quod doctrinae Aristotelicae principiis sit consequens, dicendus est, quam fidum omnino magistri interpretem sese praestare. — Alexandri rationem Plutarchus, homo de grege eclecticorum, integram suam facere non sustinuit, sed priorem saltem ejus partem immutavit aliquantum, ut aperte congrueret cum sententia Platonis, qui docuerat, esse innatas quasdam in animis nostris notiones rerum, quan-

---

*) Sic correxi librariorum oscitationi debitam scripturam *μαθήσεως.*

**) Aperit hanc suam sententiam in duobus quos scripsit *de anima* libris. Sed longum est illius rationes atque argumenta singula excutere et explicare. Dabit nonnulla, quae ad propositum faciant, Bruckerus, histor. crit. philos. Tom. II, pag. 481.

tamvis obscuras ab initio et oblivione obrutas; disciplinamque omnem et cognitionem a redintegrata illarum memoria proficisci. Eidem sententiae quo jure Aristotelem patronum adsciscere sibi liceret, non religiose quaerebat Plutarchus, de hoc uno nimirum sollicitus, ut ne Academiae Lyceum videretur refragari.

HERMETIS TRISMEGISTI

ΠΕΡΙ ΒΟΤΑΝΩΝ ΧΥΛΩΣΕΩΣ

LIBELLUS.

Β ο τ α ν ῶ ν χ υ λ ώ σ ε ω ς. [a])

Μακαρίας παρὰ θεῶν τιμῆς ἑρμῆς τετυχηκὼς προβαίνοντος τοῦ χρόνου, καὶ γνωσθέντων τῶν ἐπιτηδευμάτων πλέον ἄνθρωποι θρησκεύουσί σε· ἐπερώτα τοίνυν περὶ ὧν ἐθέλεις· καὶ ἀσμένως ταῦτα πρὸς αὐτοὺς ἔφη ὁ θεός· ἐγὼ δὲ μόλις μὲν ἤκουσα· καταπεπλήγμην γὰρ τὸν νοῦν, εἰς τὴν τοῦ θεοῦ βλέπων μορφήν· ὅμως γοῦν ἐπειθόμην δι' ἣν αἰτίαν ἐπανιέντες: ταῖς νεχεψὼ δυνάμεις ἠστόχασαν· πρὸς ἃς εἶπεν ὁ θεός· βασιλεὺς γὰρ ἦν ὁ νεχεψὼ [b]) ἀνὴρ σωφρονέστατος καὶ πάσῃ κεκοσμημένος ἀρετῇ καὶ περὶ μὲν θείας φωνῆς ἅπαντα βαθεῖν ἠστόχησε· φύσει δὲ χρησάμενος ἀγαθῇ συμπαθείας λίθων καὶ βοτανῶν ἐπενόησε. τοὺς καιροὺς καὶ τοὺς τόπους διδάξας, ἐν οἷς τὰς βοτάνας ἐπέγνω ἀναλαμβάνειν· καὶ γὰρ ἅπαντα τῇ τῶν ἀστέρων ἀποῤῥοίᾳ αὔξεται καὶ μειοῦ-

---

a) (*) Cod. August. nro. 542 fol. 67 sqq.:

Αἱ βοτάναι τῶν ιβ ζωδίων ἐκδοθεῖσαι παρὰ ἑρμοῦ. σύλλεγε ἀπὸ φαμενὼθ, κατὰ δὲ ῥωμαίους ἀπὸ τῆς πρὸ ιε καλανδῶν ἀπρίλλου.

b) Tu vide sis Creuzerum in Symbol. Tom. I. pag. 396. edit. alter. In antecedentibus num scribendum *ἐπανιεὶς ἐς τὰς ν. δ. ηὐστόχησα* etc., et sic in sequentibus quoque *ηὐστόχησε*? Voce *βαθεῖν*, si qua omnino exstat, carent Lexica.

(*) Hanc adnotationem criticam confecit *Christ. Felix Baehr*, V. Cl., de quo vide Praefationem nostram. R.

ται· τὸ γὰρ οἰκεῖον ἐκείνου πνεῦμα λεπτομερέστερον ὑπάρχον διὰ πάσης οὐσίας διήκει καὶ μάλιστα κατ' ἐκείνους τοὺς τόπους, καθὼς τὸ τῶν ἀστέρων ἐπὶ τῆς κοσμικῆς καταβολῆς [a]) ἔγγειον περιέτυχε· τεκμήριον δὲ τοῦτο πρὸς πίστιν τῶν λοιπῶν παραστήσω σοι· βοτάνη ἐστὶ τὸ λεγόμενον κω· [b]) αὕτη ἐκ τῆς τοῦ ἄῤῥεως [c]) ἀποῤῥοίας δοκεῖ γεγενῆσθαι· ἔτυχε δὲ ἐπὶ τῆς κοσμικῆς καταβολῆς ἐν σκορπίῳ βάλλων ἀκτίνου σ ἀῤῥης· [d]) σκορπίῳ γὰρ ὑποκεῖσθαι καὶ τὸ τῆς ἰταλίας περιέτυχε κλίμα. αὕτη γοῦν ἡ βοτάνη περισσότερόν τι τῆς θείας ἀποῤῥοίας ἔχει. ἑλκυσθεῖσα γὰρ ἐάν τε ὑπὸ τετραπόδου ἐάν τε ὑπ' ἀνθρώπου βρωθῇ, παραχρῆμα θανεῖται. τινὲς δὲ κατὰ τὴν πνοὴν τῆς βοτάνης ἐν ταῖς ἐρημίαις παρ' αὐτῇ κληθέντες [e]) καὶ κοιμηθέντες ἐν τῇ ρινουλ ῆ [f]) κατὰ τὰς ἀναπνοὰς τὴν ἐξ αὐτῆς ἐνέργειαν ἐτελεύτησαν: καὶ ἡ κρήτη δὲ ὑπὸ τοῦ τοξότου κλίμα κειμένη· περιέτυχεν ἐκεῖ ὁ ζεὺς, ἐπὶ τῆς κοσμικῆς καταβολῆς εἰς κρήτην τὴν ἀκτῖνα βάλλων· ταύτην οὖν τὴν βοτάνην τὸ κο ηθ ἐσθίουσι οἱ ἄνθρωποι, ὑπάρχουσαν ἰδίαν παντὸς λα-

a) De voce καταβολὴ conf. Schweighaeuseri Emendd. et Observv. in Suidam (Opuscc. II.) pag. 173. seq. Cr.

b) Sic in libro ipso scriptum, quod κώνειον *(cicutam)* esse suspicatus sum, nisi quis malit κόριον *(coriandrum)*, cujus quidem folia teneriora, gravique odoratu dicit Plinius H. N. XXV, 95, 4. coll. XX, 82 Dioscor. III, 71. et Alexipharmac. 9. Add. Schneider. ad Nicandri Alexipharmac. vs. 157. ibique laud. Schulze in Toxicolog. p. 31, qui recentiorum opiniones de veneno coriandri collegit. — De cicuta conf. Plin. l. l. Dioscorid. IV, 79. Nicand. Alexipharm. 186. ibiq. Schneider. pag. 136. sqq.

c) Legendum ἄρεως. Rn.

d) Suspicor legend. ἀκτῖνας ἄρης. Rn.

e) Scrib. κλιθέντες.

f) Suspicor scriptum fuisse ῥινεγχυσίᾳ *(infusio in nares)* aut simile quid; nam ex compendio scribendi, quod etiam in apographo, quo ipse usus sum, exstat, nihil certi proponere licet.

χάνου· οὕτω καὶ αἱ τῶν θεῶν ἀπόῤῥοιαι· παρὰ τοὺς τόπους καὶ τοὺς καιροὺς βλάπτειν καὶ ὠφελεῖν δύναται· πρόδηλον τοίνυν ὅτι πάντων τῶν ἀστέρων βασιλεὺς ὑπάρχων ὁ ἥλιος ἐν τῷ ζωδίῳ κριῷ γινόμενος ὑψοῦται καὶ τὴν μεγίστην δυστυχίαν ἐν τούτῳ λαμβάνειν· αἱ οὖν βοτάναι τότε δυναμικαίτεραι οὐ μόνον δι' αὐτῆς ἡλίου ἄλλοτι καὶ τὸ ζώδιον πᾶσι τοῖς θεοῖς ἐν πλείοσιν ἐπικοινῶ (ιων) [sic]· ἡλίου μὲν γὰρ κριός ἐστι ὡς προείπομεν ὕψωμα, κριοῦ δὲ ταπείνωμα, ἄρεος δὲ οἶκος· διὸς δὲ τρίγονον· *) τοσαύτας οὖν ἔχον δυνάμεις τὸ προειρημένον ζώδιον κἂν οὕτως τοῦ ἡλίου τὰς ῥηθησομένας βοτάνας λαμβάνων χύλιζε μὴ ἑψῶν δέ· ἀπὸ γὰρ τοῦ πυρὸς ἀλοιοῦνται· a) κόπτε δὲ καὶ τὸν χυλὸν ἔκθλιβε εἰς ἕκεσον [sic] χολὸν: ξν [sic] βάλε μέλιτος κύαθον ἐφ' ὅσον ἐνιαυτοὺς βούλει διαφυλάττειν· τοῦτο δὲ ποιήσας βάλε εἰς ἄγκος b) ὑέλινον, καὶ θὲς ἐπὶ ἡμέρας ζ': καὶ οὕτως εἰς τὴν ὀφειλομένην χρείαν εἰςέλχεται c) πρὸ αὐτοῦ· μετὰ ταῦτα δὲ σκευάζεται ἑκάστη δίχα οὕτως:

ἀρχὴ πρώτης βοτάνης τοῦ κριοῦ.

Κριοῦ βοτάνης ἐστὶν ἐλελίσφακον· 1) αὕτη δυνάμεις 2) ἔχει πλείστας: ποιεῖ γὰρ πρός τε αἵματος ἀναγωγὴν καὶ φθησιακοὺς 3) καὶ σπληνικοὺς καὶ ὑστερικὰς δια-

---

*) Leg. τρίγωνον. Rr.

a) Scrib. ἀλλοιοῦνται. In sequentibus vocem ἕκεσον mendosam esse quis non videt?

b) Leg. ἄγγος. Vide tamen Spanhem. ad Callimach. H. in Cerer. vs. 83. p. 798. At vero saepius confusa ἄγγος et ἄγκος; vid. Schaefer. ad Dionys. de Compos. Verb. pag. 208. Cr.

c) Num εἰςέρχεται?

1) Cod. August.: κριοῦ ἐστι βοτάνη ἐλελίσφακον. [Utique legendum βοτάνη. Rr.] De herba ipsa conf. Plin. H. N. XXII, 71. XXIII, 75. XXVI, 89. Dioscorid. III, 40.

2) Sic Cod. August. — Cod. Leidens. δυστυχίας.

3) Leg. φθισιακούς. Cr. Cod. August. ἀναγωγὴν, φθισικούς. De dictione ποιεῖ πρός τι: *valet contra morbum, utile est, conducit*

θέσεις· πρὸς μὲν [4]) οὖν αἵματος ἀναγωγὴν, εἰς τρεῖς κυάθους τοῦ χυλοῦ βάλε [5]) μέλιτος ἀττικοῦ οὐγγία [6]) μία· καὶ δίδου πίνειν νήστῃ· [7]) καὶ εὐθέως ἵσταται ἡ φορὰ τοῦ αἵματος· [8]) τοῖς δὲ φθισικοῖς σκευάζεται καταπότιον κρόκου καρυκίου [9]) √ ά, ναρδοστάχυος √ β', τοῦ σπέρματος ἐλελισφάκου [10]) πεφρυγμένου καὶ σεσημμένου [11]) πεπέρεως μακροῦ √ β'· ἀνάλαμβανε τῷ χυλῷ [12]) καὶ ποίει καταπότια ἡμίδραγμα καὶ δίδου γ' νήστῃ πρωὶ [13]) καὶ γ' εἰς κοίτην· κατὰ δὲ
ω
πρωὶ [14]) ἐπτρφείτω ὕδατος καθαροῦ κυάθους β. τοῖς δὲ σπληνικοῖς οὕτω [15]) γίνεται καταπότιον· καππάρεως ῥίζης κεκομμένης καὶ σεσημμένης [16]) √ β', κισσοῦ μέλανος τοῦ καρποῦ [17]) √ θ', μύρτου λευκοῦ [18]) √ δ'· σμύρνης √ θ', λεῖα ποιήσας [19]) ἀνάλαμβανε τῷ

---

adversus morbum, copiosius monuit Wyttenbach. ad Plutarchi Moral. Tom. I. pag. 561.

4) Cod. August. omittit *μέν*.

5) Cod. August. *βάλλεται*.

6) Cod. Leid. $\overset{γγ}{ο}$: cod. August. $\overset{γγ}{ου}$. Num scribendum: *οὐγγίαν μίαν*?

7) Cod. Leid. $\overset{στ}{νη}$. Cod. August. *καὶ νήστῃ δίδοται πίνειν*. —

8) Cod. Leid: omitt. *ἡ φορὰ*, cod. August. omitt. *τοῦ*.

9) Sic uterque cod. An *καρυκίου*?

10) Cod. Aug. *τοῦ λελισφάκου*.

11) Cod. Aug. *σεσημμένου*. In Leid. *πεφρυγμένου καὶ σεσημειωμένου*.

12) Cod. Aug. *τὸν χυλόν*.

13) Cod. Aug. *καὶ δίδου τῷ πρωὶ γ'*. Legendum forsan: *καὶ δίδου τῷ νήστῃ πρωὶ γ' καὶ* etc.

14) Cod. Aug. *πρωὶ δὲ* et mox idem: *ἐπιρωφάτω*. Leg. *ἐπιῤῥοφάτω*.

15) Cod. Aug. collocat *οὕτω* post *καταπότιον*.

16) Cod. Leid. *σεσιμένης*.

17) Cod. Aug. *τὸν καρπόν*.

18) Cod. Aug. *μυρτῶν λευκῶν*.

19) Cod. Leid. *ποιῆσαι*.

χυλῷ καὶ ποίει καταπότια καὶ δίδου [20]) πρωΐ ά καὶ εἰς κοίτην ά· [21]) ἐχέτω δὲ καὶ τὸ καταπότιον [22]) √ ά· εἰς [23]) ὑστερικὰς διαθέσεις· οἷον πρὸς ὑστέρας σκληρὰς [24]) καὶ ῥευματισμοὺς καὶ τὰς ἐπιμόνους [25]) ἀῤῥωστίας, σκευάζεται ἄκοπον οὕτως· κηροῦ τυῤῥηνικοῦ [26]) √ δ', μυελοῦ ἐλάφου √ ή· ῥόδων [27]) ξηρῶν κεκομμένων καὶ σεσησμένων √ δ'· στέατος χηνῶν [28]) √ ς'· χυλοῦ τῆς βοτάνης κυάθους δ'· ἐνίεται τὰ τηκτὰ [29]) καὶ ἐμβάλλεται τὰ ξηρά· τὸν χυλὸν ἕψε ἕως ἂν τὸ δ' μέρος ἀπολειφθῇ ἤγουν ἀφεψηθῇ καὶ τοτε [30]) ἀπόθου εἰς ἄγγος [31]) κασσιτέρινον· καὶ χρῶ [32]) ἐπὶ τῶν χροιῶν· ἐὰν δέ ἐστι χαλεπὴ λίαν [33]) ἡ διάθεσις, ἕψησον τὴν βοτάνην σὺν ταῖς ῥίζαις καὶ ἐγκαθίσματι χρῶ· τότε γὰρ γίνεται ἐνεργέστερος. [34]) ὡσαύτως καὶ τῆς ῥίζης μάλαγμα πρὸς νεφριτικοὺς καὶ ἰσχιαδικοὺς [35]) κηροῦ √ ή, ἀμμωνιακοῦ √ ιστ', [36]) καλαμίνθης √ θ', κεδρίας √ ιή, στέατος ταυρίου √ ιδ',

---

20) Cod. Aug. inserit τῷ.

21) Cod. Aug. addit ἢ καὶ β'.

22) Cod. Aug. καταπότια, omisso καὶ τό.

23) Cod. Leid. omitt. εἰς.

24) Cod. Leid. mendose σκηράς. Cod. Aug. ὑστερικὰς καὶ σκληράς.

25) Cod. Aug. ἐπιμόνους ἀῤῥωστήσεις, unde alterum recepi. In Leid. ἐπιμόνως.

26) Cod. Aug. τυρηνικοῦ. Cod. Leid. τηρηνικοῦ.

27) Cod. Leid. ῥώδων.

28) Cod. Aug. χηνίου √ στ'.

29) Cod. Aug. τὰ τηκτὰ ἐνίεται.

30) Cod. Aug. τὸν χυλὸν ἕψε ἕως ἀποτεταρτωθῇ· εἶτ' ἀπόθου κ. τ. λ.

31) Cod. Leid. ἄγκος; sed in marg. ἄγγος. Cod. August. ἄγγος et mox κασσιτήρινον.

32) Cod. Aug. χρῶ δέ.

33) Cod. Aug. ἐὰν δὲ χαλεπὴ ἡ διάθεσις.

34) Cod. Aug. γίνεται δὲ ἐνεργέστερον μάλαγμα πρὸς κ. τ. λ.

35) Cod. Aug. ἰσχιατικούς. Cod. Leid. ἰσχιακούς.

36) Cod. Leid. inserit τῆς.

τῆς ῥίζης κεκομμένης καὶ σεσημμένης √ λβ'· τὰ ξηρὰ τοῖς ὑγροῖς ἀναλαμβάνων [37]) χρῶ· ὠφελῶν δὲ τὰ προγεγραμμένα κόπτοντα τὰς τοιαύτας διαθέσεις·

Σύναγε τοῦτο, ἀπὸ ιδ τοῦ μαΐου. [38])

Ταύρου βοτάνη περιστερεὼν [39]) ὀρθὸς, καὶ ταύτης αἱ [40]) ἐνέργειαί εἰσι μηδὲ πείθεσθαι δυνάμεναι· [41]) τὰς γὰρ ἀπηλπισμένας ὀφθαλμικὰς διαθέσεις ἀπολύει ἐπὶ τῇ ποιότητι τῆς σκευασίας, [42]) πρὸς μὲν οὖν τὰς ὀφθαλμῶν καὶ οἰδημάτων καὶ ἐμφυσήματα, [43]) καὶ πᾶσαν ἐπιφορὰν ταύτῃ [44]) χρῶ· πρὸς δὲ πᾶν ῥεῦμα ἀφέψεις [45]) τὴν βοτάνην σὺν ταῖς ῥίζαις καὶ χρῶ προσκλύσματι· [46]) παραχρῆμα γὰρ ἵστησι· πρὸς δὲ τὰς γλαυκώσεις καὶ συκώσεις καὶ ἐπιχύσεις [47]) καὶ τὰς ἀπεγνωσμένας διαθέσεις ὑγράς· ἔχει δὲ προσθήκην πλείω ἡ τοιαύτη σκευασία ταύτην λυκίου ἰνδικοῦ· κρόκου· λίθου αἱματίτου· ἄμυλον καὶ γίγνεται τοῦτο· [48]) σκευάζεται οὕτως· ὀποπάνακος √ ή, μέλιτος ἀττικοῦ √ ά· [49]) πεπέρεως λευκοῦ √ β': ὀπο-

---

37) Cod. Aug. ἀναλάμβανε; idem omittit ὠφελῶν — διαθέσεις. Num scribend. ὠφελεῖ?

38) Desunt haec verba in cod. Leid.

39) Cod. Leid. περιστερεῶν. — Conf. Dioscorid. IV, 60. Schol. ad Nicandri Theriac. vs. 860. Est autem nostra *Verbena officinalis*.

40) Cod. Aug. omitt. αἱ.

41) Sic Cod. Aug. In Leidensi est δηλονότι, et mox idem ille August. ἀπελπισμένας; cod. Leid. ἀπελπομένας.

42) Sic Cod. Aug. In Leidensi legitur σκευάσεως αὐτά.

43) Cod. Aug. πρὸς μὲν οὖν ὀφθαλμίας καὶ οἰδήματα καὶ ἐμφυσήματα. In Leid. est quoque οἰδημῶν, quod in οἰδημάτων mutavi. — De re conf. Plin. H. N. XXV. 91. XXVI, 87.

44) Cod. Aug. τοῦτο.

45) Cod. Aug. ἀφεψεῖν.

46) Cod. Leid. προσκλύματα.

47) Cod. Aug. συκόσεις et mox ὑποχήσεις. Leg. ὑποχύσεις.

48) Male haec esse distincta nemo non videt. Ra. Cod. Aug. verba ἔχει δὲ usque ad τοῦτο incl. omittit. In Leidensi scriptum
λ
exstat: ἀμυ.

49) Cod. Aug. √ β.

βαλσάμου √ β΄: [50]) τῆς ῥίζης τοῦ [51]) περιστερεῶνος κεκομμένης καὶ σεσημμένης √ στ΄, χολῆς ὑαίνης ἢ αἰγίας √ στ΄, [52]) τοῦ χυλοῦ κυάθους β΄ ἢ κ΄· [53]) τὰ ξηρὰ τοῖς ὑγροῖς ἀναλαμβάνων χρῶ· αὕτη ἡ δύναμις τὰς μὲν προγεγραμμένας διαθέσεις ἐν τρισὶν ἡμέραις ἀπαλλάττει· τὰ δὲ πτερύγια καὶ λευκόμετα [54]) καὶ χαλάζια καὶ τὰ [55]) τούτοις ὅμοια ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἀπαλλάττει· [τὰ δὲ πτερύγια καὶ λευκόμετα καὶ χαλάζια καὶ τὰ τούτοις ὅμοια·] οὐκ ἔστι [56]) εὐχέρεια μετὰ λόγου [57]) ἔπαινον λέγειν ἑκάστης δυνάμεως. δείξει γὰρ ἡ πεῖρα τὴν ἐνέργειαν.

Σύναγε ταύτην ἰουνίῳ ιγ̄. [58])

Διδύμων βοτάνη [59]) περιστερεὼν ὕπτιος· τούτου ὁμοίως ὁ χυλὸς λαμβάνεται καὶ σκευάζεται φάρμακον ἐνεργέστατον [60]) πρὸς κονδυλώματα [61]) καὶ καρκινώματα καὶ τὰς λεγομένας συκώσεις· σκευάζεται δὲ οὕτως· κρόκου √ ιβ΄: ῥόδων ξηρῶν √ ή, μελιλώτου ποντικοῦ [62]) √ ιβ΄, στυπτήρου σχιστοῦ [63]) √ ή· ταῦτα λειώσας [64]) σμίγε ἐκ τοῦ χυλοῦ [64]) τῆς βοτα-

---

50) Cod. Aug. haec verba, inde ab *περ.* omittit.

51) Cod. Leid. omittit *τοῦ.*

52) Cod. Leid. omittit √ *στ΄.*

53) *ἢ κ΄* desunt in cod. Aug.

54) Sic cod. Leid. Cod. Aug. *λευκώματα.* Leg. *γλαυκώματα.*

55) Abest *τὰ* a cod. Leid.; ut mox quoque *ἐν.*

56) Verba *τὰ δὲ πτερύγια* usque ad *ὅμοια* omittit cod. Aug.; et deinde pergit: *οὐκ ἔστι δέ.*

57) Cod. Aug. *μετὰ εὐλογίας.*

58) Desunt haec in cod. Leid.

59) Cod. Aug. *βοτάνη τῶν διδύμων.* Cod. Leid. mox: *περιστερεῶν*, ut supra.

60) Abest haec vocula a cod. Leid.

61) Cod Aug. *κονδιλώματα;* quae continuo sequuntur, *καὶ καρκινώματα* absunt a cod. Leid.

62) Cod. Aug. *μελιλότων ποντικῶν.*

63) Cod. Aug. *στυπτηρίας σχιστῆς.*

64) Cod. Aug. *πειοποιήσας.*

65) Cod. Aug. *τῷ χυλῷ*, omisso *ἐκ.*

νης √ δ΄: καὶ ἕψει [66]) ἐν χύτρᾳ καινῇ μέχρι μελιτώδους συστάσεως· [67]) καὶ χρῶ· θεραπεύει καὶ τὰ ἐν τῷ στόματι καὶ παρισθμίοις [68]) καὶ τὰ ἐν τῷ σώματι πάντα κακόχυμα αἴτια.

Σύναγε ταύτην ἀπὸ τῆς πρὸ ιγ̄ καλανδῶν ἰουλίου. [69])

Καρκίνου βοτάνη σύμφυτος· [70]) *ταύτης* [71]) *ἡ ῥίζα καὶ ὁ καρπὸς πλείστας* [72]) *ἐνεργείας ἔχει· ἐκ μὲν οὖν τῆς ῥίζης σκευάζεται ἔμπλαστρον· ὅπερ* [73]) *τραύματα καὶ διακοπέντα* [74]) *νεῦρα κολλᾷ· σκευάζεται δὲ οὕτω· κηροῦ √ ζ: μυελοῦ ἐλαφείου* [75]) *√ ιβ΄: μάννης λιβύης* [76]) *√ ά: ῥητίνης ὑγρᾶς √ κδ΄: τῆς ῥίζης κεκομμένης καὶ σεσημμένης* [77]) *√ λβ΄: ἐλαίου ῥοδίνου √ κδ΄:* [78]) *μέλιτος ἀττικοῦ √ στ΄: κρόκου √ β΄:* [79]) *παρ᾽ ἐνίοις μέλι καὶ κρόκος:* [80]) *τὰ ξηρὰ τοῖς ὑγροῖς ἀναλαμβάνων χρῶ· πρὸς δὲ τὰ ἐν θώρακι ῥήγματα ἀρτηριῶν* [81]) *καὶ φλεβῶν καὶ τὰς τοῦ αἵματος*

---

66) Cod. Aug. *ἕψε.*

67) Cod. Aug. — *καινῇ ἕως ἂν γένηται μέλιτος πάχος, καὶ χρῶ κ. τ. λ.*

68) Cod. Leid. *περ᾽ ἰσθμίοις*; August. omittit *τῷ* ante *στόματι* et ante *σώματι.*

69) Absunt haec a cod. Leid.

70) Cod. Aug. *Βοτάνη καρκίνου τὸ σύμφυτον.* — Vid. Dioscorid. IV, 9. 10. Plin. H. N. XXVI, 85. 88. 90. XXVII, 24.

71) Cod. Aug. inserit *γάρ.*

72) Cod. Aug. *ὁ καρπὸς χυλὸς πολλάς.*

73) Cod. Aug. *ἔμπλαστρον σκευάζεται, ἥτις.*

74) Cod. Leid. *διακόπτει;* cod. Aug. omittit *νεῦρα*, idemque ita pergit: *κολλᾷ· ἤγουν κηροῦ √ ή, κ. τ. λ.*

75) Cod. Aug. *ἐλαφίου.*

76) Cod. Aug. *Λιβάνου √ κά.*

77) Cod. Leid. invers. ordine.

78) Cod. Leid., omisso *ἐλαίου*, ita: *ῥοδελ √ κδ΄.*

79) Desunt in cod. Aug.

80) Cod. Aug. *παρ᾽ ἐνίοις μέλι οὐκ ἔστιν οὐδὲ κρόκος ἐγκείμενος· κρόκου √ β΄.*

81) Cod. Leid. *ἀρτειρῶν.*

ἀναγωγάς· σκευάζεται δὲ [82]) *διὰ τοῦ χυλοῦ τροχίσκος τοιαυτοτρόπως·* [83]) *σελίνου σπέρματος √ στ΄, παρ᾽ ἐνίοις δ᾽* [84]) *ἀνήθου ατι ἀνήσου* [sic] *√ δ΄: ἀκόρου √ γ΄. κρόκου √ δ΄· τῆς ῥίζης κεκομμένης καὶ σεσημμένης √ ιβ΄·* [85]) *ἀναλάμβανε τῷ χυλῷ καὶ ποίει τροχίσκους ἄγοντας ἀνὰ* [86]) *√ α΄: καὶ δίδου νήστις:* [87]) *ἵστησι δὲ καὶ γυναικῶν καταμήνια* [88]) *παρὰ φύσιν ἀμέτρως φερόμενα:* [89]) *πρὸς δὲ τὰ ῥήγματα ἐν ὀφθαλμοῖς τῆς χιτῶνος γινομένων* [90]) *καὶ τὰς διαβρώσεις γίνεται διὰ χυλοῦ κουλούριον,* [91]) *ψιμμιθίου √ η΄, κρόκου √ στ΄, νάρδου ἰνδικῆς √ α΄, μελιλώτων √ ιβ΄, κόμμεως* [92]) *√ ι΄, παρ᾽ ἐνίοις τρεῖς τῷ χυλῷ ἀναλάμβανε καὶ ποιήσας κουλούρια χρῶ τούτοις.* [93])

Σύναξον εἰς τὰς ι̅ τοῦ αὐγούστου καὶ εἰς τὰς ιε̅. [94])

Λέοντος βοτάνη κυκλάμινος· [95]) *ταύτης μὲν τὰ φύλλα ἄχρηστά εἰσιν·* [96]) *ἡ δὲ ῥίζα θαυμασιωτάτη καὶ*

---

82) Cod. Aug. omittit *δέ*.

83) Cod. Aug. *τὸν τρόπον τοῦτον.*

84) Ita in Codice Leidensi. Cod. Aug. omittit *δ᾽*, et deinde *ατι ἀνήσου.* An scribendum *ἔτι ἀνίσου*?

85) Cod. Leid omittit *σεσημμένης;* Cod. Aug. habet √ *ιγ΄*.

86) Cod. Aug omittit *ἀνά.*

87) Cod. Aug. *καὶ δίδου ἵνα· στήσει.* Pro *νήστις* scribendum puto *νήστῃ.*

88) Cod. Leid. *καταμελύια;* Cod. Aug. *γυναικός.*

89) Cod. Aug. *ὅταν παρὰ φύσιν φέρηται.*

90) Sic Leidensis. Cod. Aug. *ἐν ὀφθαλμοῖς τῶν χυτῶν γινόμενα.* Malim *τοῦ χιτῶνος*, cum vocem *χιτῶνος* de oculis quoque usurpari constet ex Henr. Steph. Thes. T. IV. p. 526. (Nro. XXXVI. p. 1062. ed. Valpy.)

91) Cod. Aug. et hic et paulo infra *κολλύριον.*

92) Cod. Leid. *κόμμεως.*

93) Deest *τούτοις* in cod. Aug.

94) Desunt haec omnia in cod. Leid.

95) Sic reposui ex August. Leidensis offert *κυλάμινον.* Vid. Dioscorid. II, 194. 195.

96) Cod. Aug. *ταύτης τὸ μὲν φύλλον ἄχρηστόν ἐστιν.*

καθυγροτάτη, ὥστε τὸν χυλὸν ἐξ αὐτῆς λαμβάνεσθαι· ἐὰν οὖν εἰς τὸν χυλὸν βάλλεται ἴσον ἰσαμέλιτος·[97]) καὶ ἐνίοις[98]) εἰς τὰς ῥίνας τὰς ἐκ τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ θώρακος φλεγμονὰς παύει· καταχοπτόμενος δὲ καὶ μέλιτι καὶ λυκίῳ ἀναλαμβανόμενος,[99]) τάχιστα θεραπεύει τὰ ἐν τοῖς αἰδοίοις καὶ μυκτῆρσιν ἕλκη. ὁμοίως καὶ τὰ ἐν τῷ στόματι· στερεοῖ δὲ καὶ τοὺς κινουμένους ὀδόντας· ἂν[100]) δὲ καὶ καταμήνια γυναικὸς ἐθέλῃς κατάγειν,[101]) εἰς ἔριον βάλε ἐκ τοῦ φαρμάκου, καὶ δίδου ἀποθέσθαι καὶ παραχρῆμα ἐνεργεῖ· ποιεῖ δὲ καὶ πρὸς τὰς σωματικὰς διαθέσεις· ἔμπλαστρον[102]) δὲ διὰ τῆς ῥίζης σκευάζεται τοιαύτη: κηροῦ √ ξ'·[103]) ῥητίνης ὑγρᾶς √ μ'· λιθάργου √ κδ',[104]) τῆς ῥίζης σεσημμένης √ ρ',[105]) ἐλαίου παλαιοῦ √ μ':[106]) τὰ ξηρὰ τοῖς ὑγροῖς ἀναλαμβάνων χρῶ· αὕτη ἡ δύναμις[107]) χοιράδας καὶ ἀποστήματα καὶ πελιώματα, στεατώματα, ἀθερώματα, δοθῆνας καὶ πάντα τὰ τηλώδη σκληρώματα[108]) διαφορεῖ· καὶ ἔμπυα ἔχοντα ῥήσσει· ὅταν δὲ ῥήσσει,[109]) χρῶ τῇ

---

97) Cod. Aug. βύλης ἴσον et deinde spatium vacuum.

98) Cod. Aug. inser. μέλιτι.

99) Cod. Aug. κατακοπτομένης et ἀναλαμβανομένης.

100) Cod. Aug. ἐάν.

101) Cod. Aug. γυναικῶν θέλῃς καταγαγεῖν.

102) Cod. Aug. ἔμπλαστρος. Pro τοιαύτη idem οὕτως.

103) Cod. Aug. √ ιβ' et mox idem pro √ μ', √ στ'.

104) Cod. Aug. λιθαργύρου √ θ'.

105) Cod. Aug. √ λ'.

106) Cod. Leid. ἔλαιον παλαιὸν √ μ'. Cod. Aug. ἐλαίου παλαιοῦ √ κδ'.

107) Cod. Leid. ἡ δυστυχία et sic etiam paulo infra pro δυνάμει idem δυστυχίᾳ.

108) Cod. Leid. verba καὶ πελιώματα usque ad σκληρώματα incl. omittit; in sequentibus abest καὶ (ante ἔμπυα) a cod. Aug. Pro δοθῆνας lege δοθιῆνας.

109) Cod. Aug. pro ῥήσσει habet ἐν ῥήξει.

ἐπάνω δυνάμει τῇ [110]) διὰ τοῦ λυχίου [111]) καὶ τοῦ μέλιτος· αὕτη γὰρ ἀνακαθαίρει καὶ καθουλεῖ.

Σύναξον ταύτην ἀπὸ τὰς [sic] ιά τοῦ σεπτεβρίου. [112])

Παρθένου ἕκτη [113]) βοτάνη χαλαμίνθη, δυνάμεις ἔχουσα λίαν θαυμάζεσθαι δυναμένας· [114]) σκευάζεται δὲ φάρμακον τοιοῦτον· λάμβανε ψιμμίθιον [115]) ὅσον θέλεις, εἶτα ῥόδης [116]) καὶ τοῦ χυλοῦ τῆς βοτάνης ἀναλαμβάνων, ὡς γενέσθαι [117]) γλοιοῦ τὸ πάχος, ἐπίχριε τὰ πυρίκαυστα [118]) καὶ θεραπεύσεως· [119]) τὸ δὲ παράδοξόν ἐστι τοιοῦτον· ὅτι οὐλοῖ [120]) καὶ οὐ φαίνεται καὶ τριχοφυεῖ· ἀπαλλάσσει δὲ ἐν τάχει καὶ [121]) τὰ ἐρυσιπέλατα· ἂν ἴσον ἴσῳ [122]) μίξεις μετὰ ῥοδίνου

---

110) Cod. Aug. τῆς.

111) Cod. Leid. λυ|η et mox idem pro *μέλιτος*, *μεγάλου*, et pro *καθουλεῖ*, *κατουλοῖ*.

112) In marg. cod. Aug. (in Leidens. plane omissa sunt haec): *ὀνομάζεται* (sequitur siglum, cujus significationem non assequor: suspicor accipiendum esse pro *ἑπτά*. Rr.) *ῥωμαϊκῶς*, *σεπετάμ* (susp. *σεπετάμ*, i. e. *septem*. Pro ἀπὸ τάς lege ἀπὸ τῆς. Item pag. seq. Rr.).

113) *ἕκτη* deest in cod. Aug. — Vid. Dioscorid. III, 43. Schol. ad Nicandri Theriac. 60. coll. Plin. H. N. XIX, 57.

114) Cod. Leid. *δυναμένην* et pro *δυνάμεις*: *δ ῡ*:

115) Pro *λάμβανε* Cod. Aug. *λαβών*, et deinde *ὅσην*; Cod. Leid. pro *ψιμμίθιον* habet *ψιμίνθιον*. De scriptura ac significatione vocis egi ad Plutarchi Alcibiad. p. 263.

116) Cod. Aug. *ῥοδίνου*; deinde *τῆς βοτάνης* omiss. in cod. Leid.

117) Cod. Leid. *γενῆσθαι* et deinde *τὸ* ante *πάχος* omittit; pro *γλοιοῦ* in Aug. cod. exstat *γλίου*.

118) Post *πυρίκαυστα* in extremâ paginâ cod. Aug. adduntur: *πίνεται τὸ ἀφεψημένον τῆς ῥίζης τῆς βοτάνης τοῦ λέοντος μετ᾿ οἴνου εἰς τὰ θανάσιμα· καὶ μάλιστα πρὸς θαλασσίων καὶ ἑρπετῶν καταπλασσομένη ἐστὶ ἀντιφάρμακον.*

119) Cod. Aug. *θεραπεύει* et mox pro *ἐστὶ*, *ἐπί*.

120) Cod. Aug. *ὅτι οὐλὴ οὐ φαίνεται*, omisso *καί*.

121) Cod. Aug. *ἐντύχεις*, omisso *καί*.

122) Cod. Leid. *κἂν ἴσω ἴσω*; pro *συγχρίσεως* Cod. Aug. *συγχρίσεις*. Pro *μίξεις* legi potest *μίξῃς*, nisi illud recentiori aetati tri-

καὶ συγχρίσεως, πυρέσσοντας ἀπαλλάσσει· [123]) *ἐὰν δὲ καὶ κιμολίας* [124]) *καὶ ἀλοῆς ἴσα ἴσοις ἀναλαβὼν ποιήσεις γλοιοῦ* [125]) *πάχος καὶ κεφαλαλγοῦντας ἐν μετώπῳ καὶ κροτάφοις ἐπίχριε,* [126]) *παύσῃ παραχρῆμα τὴν ὀδύνην.* [127])

Σύναξον ταύτην ἀπὸ τὰς [sic] *ιγ̄ τοῦ ὀκτοβόρου.* [128])

Ζυγοῦ βοτάνη σκορπίουρος· εἰσὶ δὲ ταυτης γένη δύο· [129]) *καὶ ἐκ μὲν τῶν φύλλων διάγνωσιν οὐκ ἔχει· φέρει δὲ καρπὸν, ἡ μὲν κυάμῳ* [130]) *παρόμοιον, ἡ δὲ σταφύλῃ μελαίνῃ,* [131]) *καὶ ἑκάστης ἔχει ὅμοιον τὸ σχῆμα τοῖς προειρημένοις· τὸ δὲ χρῶμα ὁμοίως παραπλήσιον· τὰς δὲ* [132]) *δυνάμεις ἔχουσι διαφόρους· χύλισμα τῆς κυανωτέρας λαμβάνων* [133]) *αὐτῆς ὁ χυλὸς τοῦ τε καρποῦ καὶ τῶν φύλλων· καὶ σκευάζεται καταπότιον ὑδρωπικοῖς ἠνίκου τοῦ καρποῦ* [134]) *√ δ',*

---

buendum, ubi *ἂν* indicativo junctum utique reperitur. Cf. Schaefer. Append. ad Bast. Epist. critic. p. 26.

123) Cod. Aug. *ἀπαλλάξεις τοῦ πάθους.*

124) Cod. Leid. *κυμω.*

125) Cod. Aug. *γλοίου.*

126) Cod. Aug. *τὸ μέτωπον κ. τοὺς κροτάφους χρίσεις.*

127) Sic e Cod. Aug. In Leid. est *παύσῃ παρ. ἡ ὀδύνη.*

128) Desunt haec in cod. Leid. — Vid. Plin. H. Nat. XXII, 19.

129) Cod. Leid. pro *ταύτης, ταῦτα;* Cod. Aug. *ἔστι δὲ ταύτης δύο εἴδη.*

130) Cod. Aug. *κυάμου.*

131) Cod. Aug. *σταφυλῆς μελαίνης.* Quae continuo sequuntur, inde a *καὶ* usque ad *παραπλήσιον,* omissa sunt in cod. Aug. — Ex grammaticorum veterum praeceptis hic certe scribendum *σταφυλῇ,* ne de *perpendiculo* (*σταφύλῃ*) intelligatur. Vid. Ammon. de differ. vocabb. pag. 124. et Valckenaer. Animadverss. pag. 206. seq.

132) Cod. Aug. *μέντοι.*

133) Cod. Aug. *χυλήσωμεν τὰς τῆς κυανωτέρας καὶ λαμβάνεται.*

134) Cod. Aug. *ὑδρωπικοῖς κίνου τὸν καρπὸν √ δ';* et deinceps *ἀλόην.*

ἀλόης √ η', κόκκου κνιδίου [135]) √ β', σκαμμωνίας √ α'. αναλάμβανε τῷ χυλῷ καὶ ποίει [136]) καταπότια ἄγοντα √ α', καὶ δίδου νήστῃ, τοῖς μὲν ἀρχὴν [137]) ἔχουσι √ α', τοῖς δὲ διωγκωμένοις [138]) λίαν √ β'· ἐκ δὲ τοῦ χυλοῦ τοῦ καρποῦ [139]) σκευάζεται πρὸς ἐλεφαντιῶντας τὸν τρόπον τοῦτον· κολοφωνίας √ δ', ὀποῦ [140]) μήκωνος √ η', μυρτῶν μελαινῶν √ δ', [141]) στάχυος √ η', ἴρεως ἰλλυρικῆς κεκαυμένης καὶ σεσημμένης √ ιβ'. ἀναλάμβανε [142]) τῷ χυλῷ καὶ ποίει τροχίσκους καὶ δίδου τοῖς μὲν ἀρχομένοις ἀνὰ [143]) ἕνα, τοῖς δὲ ἐπικινδύνως διακειμένοις ἐπὶ β'. εἰ δέ τις θέλει ἐῤῥωμένως [144]) διακαθαρθῆναι, ἔχων πλατείας [145]) ἕλμινθας ἢ ἀσκαρίδας ἢ ἄλλα [146]) τινὰ, δίδου ἥμισυ [147]) τοῦ προγεγραμμένου τροχίσκου· καθαίρει γὰρ [148]) ἀκινδύνως· ἐκ δὲ τῆς ῥίζης σκευάζεται μάλαγμα πρὸς ὑδρωπικοὺς ἢ [149]) σπληνικοὺς καὶ εἰς πάντα τὰ ἐντὸς πάθη γινόμενα· σκευάζεται δὲ τοῦτον τὸν τρόπον· [150])

---

135) Sic ex Cod. Aug., qui idem mox σκαμωνίας √ υ'. In Leidensi est κνήδου; perperam. Tu vid. Theophrast. Histor Plant. IX, 20, 2.

136) Cod. Aug. inserit τι.

137) Cod. Aug. ἀρχάς.

138) Cod. Aug. διαγκεομένοις.

139) Cod. Aug. τοῦ καρποῦ τοῦ χυλοῦ.

140) Sic uterque cod. An ὀπτοῦ?

141) Cod. Aug. μελανῶν √ ιδ'. Mox cod. Leid. pro ἴρεως habet ἱερέως.

142) Cod. Leid. ἀναλαμβανόμενος.

143) Cod. Leid. omittit ἀνὰ, ut mox quoque ἐπί.

144) Sic e cod. Aug. Leid. omittit θέλει et offert ἐῤῥωμένος.

145) Cod. Leid. πλάτος.

146) Cod. Aug. ἄλλον τινα.

147) Cod. Aug. δίδου ἂν (i. e. ἀνὰ) √ α'.

148) Cod. Aug. καὶ καθαίρεις.

149) Cod. Aug. καὶ, et mox εἰς ante πάντα omittit.

150) Verba σκευάζεται—τρόπον absunt a cod. Aug.

ὀρόβων ἀληλεσμένων καὶ σεσημμένων √ η΄, [151]) κηροῦ √ ρκ΄, τερεβίνθου [152]) √ λ΄, κεδρέας √ π΄, τῆς ῥίζης κεκομμένης καὶ σεσημμένης √ λ΄· [153]) τὰ ξηρὰ τοῖς ὑγροῖς [154]) ἀναλαμβάνων χρῶ.

Μὴν νοέμβριος.

Αἱ δυνάμεις τῆς ὀρθῆς περιστερᾶς πολλαὶ καὶ θαυμασταί εἰσιν, καὶ διὰ τοῦτο καὶ δύσπισταί εἰσιν· ἐγὼ δὲ ταύτης τῆς περιστερᾶς, ἣν καὶ ἱερὰν βοτάνην *) πεπείραμαι ὡς δοκιμωτάτην οὖσαν παντὸς πάθους τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ τραχήλου καὶ ἑτέρου πάθους· σύναξον δὲ ταύτην, τρίτον τὸν χρόνον εἰς τὰς ιδ τοῦ μαΐου καὶ εἰς τὰς ι τοῦ νοεμβρίου, καὶ ὄντος τοῦ ἡλίου ἐν κριῷ· ἔστι δὲ ἡ ὀρθὴ περιστερὰ τοῦ κριοῦ· ἔστι δὲ καὶ τοῦ σκορπίου. ταύτης ὁ χυλὸς λαμβανόμενος [155]) ἐν πανσελήνῳ ἐν κριῷ ὄντος τοῦ ἡλίου μεγίστας ἐνεργείας ἔχει, [156]) τριταΐζοντας καὶ τεταρταΐζοντας ἀπολύει· ἐὰν ἴσον ἴσῳ [157]) μετὰ ῥοδίνου ἀλείψης, [158]) σκευάζεται δὲ δι' αὐτῆς πρὸς τοὺς [159]) σεληνιαζομένους τοιῶσδε: ὑοσκυάμου √ στ΄, ἴρεως [160])

---

151) Cod. Aug. √ γ΄ et mox pro √ ρκ΄. idem habet √ λ΄.

152) Cod. Aug. τερεβινθίνης √ ιβ΄, κεδρέας (leg. κεδρίας) √ η΄.

153) Verba τῆς ῥίζης — σεσημμένης √ λ΄ desunt in cod. Leid.

154) Cod. Leid. pro τοῖς ὑγροῖς habet τηκτοῖς·

*) Legendum puto: ἐγὼ δὲ ταύτην τὴν περιστερὰν, ἣν καὶ ἱερὰν βοτάνην καλοῦσι, πεπείραμαι κ. τ. λ. — Dioscorid. IV, 61. ἱερὰ βοτάνη, οἱ δὲ περιστεῶνα ἐκάλεσαν, ῥάβδους ἀνίησι κ. τ. λ.

155) Omnia haec inde a verbis μὴν νοέμβριος desunt in cod. Leid., qui haec tantummodo habet: ὀγδόη βοτάνη σκο^π΄ καλουμένη ἀρτημισ... ταύτης ὁ χυλὸς μεταλαμβανόμενος.

156) Cod. Aug. inserit ὠφελεῖ, sed deinde omittit ἀπολύει.

157) Cod. Aug. ἴσον ἴσον, omisso ἐάν.

158) Cod. Aug. ἀλειφόμενον, et deinde omittit δέ.

159) Cod. Leid. omittit τοὺς, cod. Aug. omittit τοιῶσδε.

160) Cod. Leid. ἱερέως et mox κολοφώνης.

ἰλλυρικῆς √ ιδ', κολοφωνίας √ θ', λαθυρίδων √ β'.[161]) λεῖα ποιήσας ἀναλάμβανε τῷ χυλῷ, καὶ πλάσας ἀνὰ √ α' ἀπόθου· ὅταν δὲ θέλεις δοῦναι δ': ἕνα ἐν κυάθῳ γάλακτος ὀνείου ἔγκλυζε [162]) καὶ σύγχριε, καθάπερ [163]) τοὺς τεταρταΐζοντας· γίγνεται δὲ ἄκοπον καὶ πρὸς συριγκὰς καὶ ὑστερικὰς διαθέσεις ἐνεργέστατον· κηροῦ √ μ': στέατος χηνείου √ ιβ': μυελοῦ ἐλάφνου √ κ': χαλβάνου √ ιστ': κρόκου μάγματος √ ιβ': ἴρεως. ἰλλυρικῆς √. ιστ': ἰρίνου √ κ': ἐλαίου παλαιοῦ √ κδ'· τοῦ χυλοῦ κυάθους ἕξ: λεῖα ποιήσας καὶ συμμίξας ἕψει ἕως γένηται γλοιοῦ πάχος καὶ χρῶ· ποίει δὲ καλῶς καὶ πρὸς τὰ ἀναισθητοῦντα μέρη τοῦ σώματος: σκευάζεται [164]) δὲ καὶ μάλαγμα διὰ τῆς ῥίζης πρός τε τὰς συνδρομὰς [165]) καὶ ἀναισθησίας τῶν νευρῶν καὶ ἄρθρων καὶ παραλύσεις· [166]) κηροῦ √ ρκ', τηρίνης καὶ τερεβινθίνης √ κ', [167]) ξυλοβαλσάμου √ ιβ': [168]) ἀμμωνιακοῦ θυμιάματος √ ιστ': [169]) χαλβάνης √ ιδ': [170]) τῆς βοτάνης τῆς ῥίζης κεκομμένης

161) Cod. Aug. λαθυρίδας √ στ', ex quo Werferus conjiciebat λαθυρίδος.

162) Cod. Aug. καὶ πλάσας (in Leid. mendose πάσας) √ α' καὶ ἐνιεὶς ἐν κυάθῳ μετὰ γάλακτος ὀνίου ἔκβλυζε, reliquis omissis. — De ὅταν θέλεις conf. supra not. [illegible]2.

163) Cod. Aug. καθὼς καί. In sequentibus pro ἐλάφνου an scribendum ἐλαφείου? Mox leg. χαλβάνης.

164) Omnia inde a γίγνεται δὲ ἄκοπον desunt in cod. Aug., qui ita pergit: γίνεται δὲ καὶ μάλαγμα κ. τ. λ.

165) συνδρομὰς abest a cod. Aug.

166) Cod. Aug. ἐπαναλύσεις omisso καί.

167) Cod. Aug. κηροῦ √ κ', τ. κ. τ. √ στ': pro τηρίνης Cod. Leid. ῥητίνει.

168) Cod. Aug. √ ζ.

169) Cod. Aug., omisso θυμιάματος, √ η'.

170) Cod. Aug. √ θ'; Cod. Leid. pro χαλβάνης habet χάλβης. Verba τῆς βοτάνης absunt a cod. Aug.

καὶ σεσημμένης √ μ′: κεδρέας √ β′: [171]) *τὰ ξηρὰ τοῖς ὑγροῖς ἀναλαμβάνων χρῶ· καὶ ὅταν ἑψηθῇ ἡ βοτάνη, καὶ συγκαθίσῃ γυνὴ πνιγμοὺς ἔχουσα τῆς ὑστέρας ἢ καρκινώματα, θεραπευθήσεται θαυμασίως·* [172]) *αὕτη καὶ τὰ φύλλα πινόμενα ποιοῦσι πρὸς ἑρπετά· ἑψηθεῖσα* *) *ὅλῃ σὺν οἴνῳ ἐσχάρας τὰς ἐν παρισθμίοις παραρίπτει, καὶ νομὰς τὰς ἐν στόματι ἀναγαργαριζόμενος ὁ χυλὸς μετὰ ὑσσώνου* [173]) *καὶ ἑψήματος ὠφελεῖ· λέγεται δὲ ῥενόμενόν τε συμποσίοις τὸ ἀπόβρεμμα, ἀδιγυγοτέρους ἱστορεῖται ποιεῖν· δίδοται δὲ τριταΐζουσι πίνειν τὸ τρίτον γόνυ, τεταρταΐζουσι τὸ τέταρτον γόνυ· κρεμαμένη εἰς οἶκον εὐθετεῖ· καὶ ἐν ἐργαστηρίῳ κειμένη εὐπραγίαν παρέχει· καθὼς καὶ ἡ ἀρτεμισία τὰ αὐτὰ ὠφελεῖ· καλεῖται δὲ ἱερὰ βοτάνη διὰ τὸ εὐχρηστεῖν εἰς πολλά· καὶ εὐθετεῖν πρὸς πάντα παραδόξως, χειράδας, παρωτίδας, φύματα τραχήλου, βούβωνας καταπλασσομένη· θεραπεύει τὰς αἱμοῤῥοΐδας ὁ χυλὸς αὐτῆς, μετὰ νίτρου καὶ μέλιτος προσκλυζόμενος, καὶ ἕτερα πολλά.*

Σύναγε ταύτην ἀπὸ τῆς ιε τοῦ δεκεμβρίου. [174])

---

171) Cod. Aug. habet √ ι′ et deinde rursus √ ι′.

172) Verba *καὶ ὅταν* usque ad *θαυμασίως* in cod. Leid. solo exstant, qui idem cod. in his verbis finem hujus capitis reddit. Quae igitur sequuntur, ea e cod. Aug. sunt addita.

*) Quae sequuntur verba, e Dioscoride l. l. descripta esse videntur; ita enim ille: „*ἑψηθεῖσα δὲ ὅλη σὺν οἴνῳ, ἐσχάρας τὰς ἐν παρισθμίοις περιῤῥήττει καὶ νομὰς τὰς ἐν στόματι ἀναγαργαριζομένη ἐφίστησι· φαινόμενόν τε ἐν συμποσίοις τὸ ἀπόβρεγμα, εὐδιαγωγοτέρους ἱστορεῖται ποιεῖν· δίδοται δὲ τριταΐζουσι πιεῖν τὸ τρίτον γόνυ ἀπὸ τῆς γῆς σὺν τοῖς περικειμένοις φύλλοις· τεταρταΐζουσιν δὲ τὸ τέταρτον· καλοῦσι δὲ αὐτοὶ ἱερὰν βοτάνην διὰ τὸ εὔχρηστον ἐν τοῖς καθαρμοῖς εἶναι εἰς περιάμματα.*"

173) Leg. *ὑσσώπου.*

174) Desunt haec in cod. Leid.; cod. Aug. pro *σύναγε* habet *σύναξε*, et deinde pro *ἀπὸ τῆς*, *ἀ. τάς.*

Τοξότου βοτάνη ἡ [175]) *ἀναγαλίς· ταύτης* [176]) *δύο εἰσὶν εἴδη, πυρὸν καὶ κυανόν: ἔχει δὲ μόνην τὴν ἐκ τῶν φύλλων εὐχρηστίαν· ἀναλαμβανόμενος* [177]) *ὁ χυλὸς τῆς κυανωτέρας καὶ κεκραμμένος ἴσον πρὸς ἴσῳ μέλιτος* [178]) *καὶ ἐνιέμενος πρὸς ῥίνας, κατασπᾷ ἐκ τῆς κεφαλῆς φλέγμα καὶ ἐκ τοῦ θώρακος, ὁμοίως δὲ ἐπὶ τῶν* [179]) *ὀδόντων ἀλγήματα λύει· ἐὰν δὲ μετὰ ῥοδίνου μίξῃς τὸν χυλὸν, καὶ ἀλείψῃς* [180]) *σοῦ τὰς ὄψεις: ἡδέως ὑπὸ ἀνθρώπων ἀεννάως θεωρεῖται·* [181]) *ἐὰν δὲ μετὰ μέλιτος καὶ λύκου ἰνδικῆς* [182]) *καὶ ὄξους δριμυτάτου καὶ τοῦ χυλοῦ δὸς* [183]) *γυναικὶ χρήσασθαι,* [184]) *λαμπρύνει τὰς ὄψεις καὶ τετανωτέρας ποιεῖ· τῆς δὲ πυρᾶς ὁ χυλὸς μετὰ μέλιτος μιγνύμενος ἐνίεται τοῖς ἐπιληπτικοῖς καὶ μαινομένοις* [185]) *εἰς ῥίνας, καὶ ὀρθοπνοικοῖς καὶ ἀραιοῖ* [186]) *τοὺς πόρους καὶ θεραπεύει· χρὴ δὲ ἐννοεῖν ὅτι τὰ πάθη οὐ τὴν αὐτὴν δύναμιν ἔχει· διαφέρει* [187]) *γὰρ ἀλλήλων τούτοις, ὅτι*

---

175) *ἡ* abest a cod. Leid. Apud Dioscorid. II, 209 scribitur *ἀναγαλλίς*. Conf. Plin. H. N. XXVI, 35 init.

176) *ταύτης* omissum in cod. Aug., qui mox habet *ἐστὶν* pro *εἰσίν*.

177) Cod. Aug. *λαμβανόμενος*.

178) Cod. Aug. *καὶ κρεμάμενος ἴσος πρὸς ἴσῳ μετὰ μέλιτος*. In Leidensi quoque *κεκραμμένης*.

179) Cod. Aug. *δὲ καὶ τὰ τῶν ὀδόντων*.

180) Cod. Aug. *μίξας — καὶ ἀλείψεις;* et deinde omittit *σοῦ*.

181) Cod. Aug. *ἡδέως ὑπὸ πάντων θεαθήσῃ*.

182) Cod. Aug. *λυκίου ἰνδικοῦ*. Scribendum *λυκίου ἰνδικοῦ*, ut paulo infra rectius legitur.

183) Cod. Aug. *δο᾽ —* (σ superscript)

184) Cod. Aug. *ἐπιχρίσασθαι*.

185) Cod. Aug. *τοῖς μελαινομένοις*.

186) Sic e cod. Aug., qui etiam paulo ante *ὀρθοπνοικαῖς*. Leid. *ἀραιεῖ*.

187) Cod. Aug. *δεῖ δὲ ἐνοεῖς τὰ πάθη· οὐ γὰρ τὴν αὐτὴν δύναμιν ἔχωσι· διαφέρουσι γὰρ κ. τ. λ.*

ἡ μὲν μανία δίχα πυρετοῦ γίγνεται· [188] *μετὰ δὲ πυρετοῦ ἡ ἐπιληψία· συνίσταται* [189] *δὲ τὰ πάθη οὕτως· οἷον ὅταν* [190] *ἐκ περιψύξεως τοῦ μήνιγγος στενοθοῦν τὰ ἀγγεῖα· πλείονος τοῦ ὑγροῦ, τί πνευματικὸν ἐναποθλίβεται, καὶ ἐν τῷ μὲν ἔχειν τὴν διὰ τῶν πόρων ἰθυδρομίαν, ἀναγκαίως παραλλαγὴν τῆς διανοίας παρασκευάζει· ἡ οὖν προγεγραμμένη δύναμις φύσει δριμεῖα οὖσα καὶ λεπτυντικὴ ὅταν ἑνωθῇ, ἀραιοῖ τοὺς πόρους, καὶ τὴν τοῦ ὑγροῦ ἔνστασιν ἐπισπᾶται· οὕτως οὖν εἰς τὸ καταφύσιν τῶν πνευματικῶν ἀποκατασταθέντων πόρων λύσιν λαμβάνει τὸ πάθος. σκευάζεται δὲ ἐξ αὐτῆς καὶ ἡ κατάχρηστος, ἡ θεραπεύουσα τάς τε ἐφηλίδας καὶ τοὺς φακούς, καὶ τοὺς ἰόνθους καὶ τοὺς προςφάτους μέλανας ἀλφούς· ἀλκιονίου √ δ', κισσήρεως ὀπτῆς κεκομμένης √ η', κικίδου ὀμφακίτιδος √ ιβ', λυκίου ἰνδικοῦ √ ια', ἴρεως ἰλλυρικῆς √ ιβ', μέλιτος √ στ', τοῦ χυλοῦ √ ιε'· ταῦτα μίξας εἰς ἄγγος κασσιτέρινον πρὸς νιτράσας κατάχριε, καὶ θεραπεύσεις· ἐὰν δὲ μετὰ μέλιτος καὶ λυκίου ἰνδικοῦ καὶ τοῦ χυλοῦ ἴσον ἴσῳ μίξεις καὶ τὸν καυλὸν τοῦ μορίου περιχρίσεις, ἑτοιμότερος ἔσῃ πρὸς συνουσίαν, καὶ τῇ πλησιαζομένῃ ἡδονὴν ἀπεργάσῃ.*

Σύναξον ταύτην τὴν βοτάνην, ἀπὸ τῆς [191] *ιστ' τοῦ ἰαννουαρίου.*

Αἰγοκέρωτος βοτάνη, λάπαθον· *) *αυτη δυνάμεις μὲν οὐκ ἔχουσα πολλάς, ὀλίγας δὲ καὶ ἐναργεστάτας·*

---

188) Cod. Aug. *ὅτι αἱ μὲν μανίαι — γίνονται.*

189) Cod. Aug. *συνίστανται.*

190) In his vocibus desinit cod. Leidensis.

191) Cod. *τὰς;* sic etiam in proximo capite. — Paulo post pro *τρίψῃ* in Codice est *τρίψει.* Et sic capite antecedente malim *μίξῃς* et *περιχρίσῃς.* Vide tamen supra not. 122. et mox *ἐὰν — θελήσει.* Pro *δηχθήσεται* in Codice ipso exstat *δειχθήσεται.*

*) Vid. Dioscorid. II, 140. Plin. H. N. XX, 85 coll. XIX, 60.

ἐπὰν γάρ τις τὸν χυλὸν αὐτῆς τρίψῃ μετὰ κυκλαμίνου καὶ χρίσῃ τὸ σῶμα, ὑπὸ θηρίων οὐ δηχθήσεται, καὶ κύνες δὲ ἀπ' αὐτοῦ φεύξονται· ἐὰν δέ τις γένηται κυνόδεκτος, θεραπευθήσεται διὰ τῆς ῥίζης, σκευαζομένης ἐμπλάστρῳ οὕτως· κηροῦ √ ή, τῆς βοτάνης τὴν ῥίζαν √ λ', μύρου στυρακίνου √ ή· ἐὰν δὲ ὑπὸ κυνὸς λυσσῶντος δαχθῇ τις, ἐμπλάστρῳ μὴ τῷ αὐτῷ χρῶ· δίδου δὲ ἐκ τοῦ χυλοῦ ῥοφεῖν ἕνα ἡμικίαθον [192]) σ'σ [sic] ή· ἐὰν δὲ ὑδροφοβάσῃ γεγενημένος ῥοφεῖν μὴ θελήσει, κλύσον αὐτὸν εἰς ὀσπήτιον, μίσγον ἀνὰ τρεῖς κυάθους τὸν χυλὸν καὶ ἐλαίου μετὰ μέλιτος ἴσα, καὶ δὸς ποιεῖν καὶ ἀπαλλάξῃς.

Ἀπὸ τῆς ιά τοῦ φεβρουαρίου [193]) σύναξον ταύτην·

Ὑδροχόου βοτάνη, μάραθρον *) καλούμενον· παρ' ἐνίοις δὲ δράκοντι· νιπτόμενος οὖν ὁ χυλὸς ὑπ' οὐδενὸς θηρίου δηχθῇ· εἰ δέ τις δηχθῇ, πότισον ἐκ τοῦ χυλοῦ, ἴσον ἴσα μίξας μετὰ οἴνου καὶ ἀπαλλαγήσεται· τὴν ποσότητα δεῖ σε στοχάζεσθαι πρὸς τὴν δύναμιν τοῦ θηρίου· σκευάζεται δὲ καὶ ὑγρὰ ἥτις πρὸς τὰς ἀμβλυωπίας καὶ τὰς ἐπισκοτήσεις τὰς ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς γινομένας αὐθημερινὸν λύει· καδμίας βοτνίτιδος √ ή, ψιμμιθίου √ ί, παρ' ἐνίοις ιβ', λυκίου ἰνδικοῦ √ ά, μέλιτος πονηροῦ √ β'· λεαίνων, πάρεχε τὸν χυλὸν ὥστε γενέσθαι μέλιτος πάχος καὶ χρῶ.

---

192) Sic Cod. Legendum ἡμικύαθον. Rectius foret ἓν ἡμικυάθιον. — Paulo ante pro δαχθῇ legi malim δηχθῇ. — In seq. pro ὑδροφοβάσῃ legendum puto ὑδροφόβος et pro ἀπαλλάξῃς, ἀπαλλάξεις.

193) Codex habet Φευρουαρίου; et paulo ante pro τῆς, τάς. Verba νιπτόμενος — δηχθῇ (Cod. δειχθῇ) quid sibi velint, nemini, credo, obscurum; sed grammatica structura, nisi quae omissa dixeris, quo pacto sit expedienda, neutiquam perspicio. — Pro εἰ δέ τις malim ἐὰν δέ τις.

*) Vid. Dioscorid. III, 81 et 82. περὶ ἱππομαράθρου. coll. Plin. H. N. XXX, 9. VIII, 41.

In extremâ paginâ: *καταπλασσομένη ἡ ῥίζα σὺν βολβίτης* (leg. *βολβίτοις*) *ὠφελεῖ ποδαγρικούς.* Quae autem jam sequuntur fol. 71. seqq., ea plane non pertinent ad praecedentia hîc descripta, sed astronomicae cujusdam notitiae sunt initia: *κατὰ τὸν ἰούνιον μῆνα ὅταν ἀποκεκλήρωται ὁ ὡροσκόπος τοῦ κόσμου ἤγουν καθ' ἣν ἡμέραν ὁ ἥλιος ἀπὸ διδύμων εἰς καρκίνους πορεύεται καὶ τροπὴ γίνεται θερινὴ, σκόπησον κατὰ ἀκρίβειαν ἐν ποίῳ ζωδίῳ ἐστὶν ἡ σελήνη καὶ διάκρινε πρὸς τὴν φύσιν τοῦ ζωδίου καὶ τὴν φύσιν τοῦ χρόνου κατὰ τὴν τριγωνικὴν φύσιν τῶν ζωδίων κ. τ. λ.* Quam notitiam ad finem perductam et tabulâ astronomicâ illustratam excipit alius quidam libellus medicinalis, ab Hardtio non indicatus, sed ob pessimam scripturam lectu difficillimus.

VETTII VALENTIS ANTIOCHENI

LIBRI PRIMI ἈΝΘΟΛΟΓΙΩΝ

FRAGMENTUM.

Οὐάλεντος Ἀντιοχέως ἀνθολογιῶν βιβλίον πρῶτον. [1])

εσουράνημα [2]) δὲ ἀπὸ χειρὸς εὑρεῖν, ἀπὸ τῆς δυνούσης μοίρας [3]) λαβὼν κατὰ τὰς ἀναφορὰς τοῦ κλίματος ἕως τοῦ διαμέτρου τούτων τὴν ἡμίσειαν, ἀπόλυε ἀπὸ τῆς δυτικῆς μοίρας· ὅπου δ' ἂν ἐκπέσῃ, τοσοῦτον ἔσται τὸ μεσουράνημα. οἷον ἔστω ὡροσκόπος αἰγόκερῳ* [4]) μοῖρα ιε· κατὰ τὸ δεύτερον κλίμα. ἔλαβον ἀπὸ τῆς δυνούσης μοίρας καρκίνου* ιε· ἕως τῆς τοῦ αἰγόκερω ιε· συνάγονται ἀναφοραὶ σιδ· τούτων τὸ ἥμισυ ρζ· ταύταις προσθεὶς τὰς ιε τοῦ καρκίνου, ἀπέλυσα ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ· κατέλυξεν [5]) ἐν ζυγοῦ* μοῖρα β'· ἔνθα τὸ μεσουράνημα· ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν. ἐὰν δὲ κατὰ τὸ μέγεθος τῶν ὡρῶν τῆς ἡμέρας ἐπιγνῶναι θέλῃς, πάντοτε ἀπὸ τῆς ἡλιακῆς μοίρας ἕως τῆς διαμετρούσης τὰς διαφορὰς ἐπισυνθείς καὶ τούτων τὸ ιε λαβὼν, ἐπιγνώσῃ τὸ μέγεθος, οἷον· τὴν προκειμένην δύνουσαν καρκίνου μοῖραν ιε·

---

1) A recentiore manu, *Meibomii*, uti videtur, haec scripta sunt.

2) Lege *Μεσουράνημα*.

3) Per hoc compendium scriptum: $\overset{o}{\mu}$, et sic ut plurimum deinceps.

4) Et hoc nomen, et reliqua, quae asteriscis notavi, per sigla scripta sunt.

5) In margine adscriptum: λη p.

ὑπόθου εἶναι ἡλιακὴν ἕως αὐτοῦ τοῦ διαμέτρου γίνονται αἱ διαφοραὶ σιδ· τούτων τὸ ιε, ιδ καὶ δ· λοιπαί εἰσιν ε [6]) ιε μέρος ὥρας· ἔστω οὖν ἡ ἡμέρα ἡλίου ὄντος ἐν καρκίνῳ* περὶ μοίρας ιε· κατὰ τὸ κλίμα τῆς συρίας ὡρῶν ιδ εἰ [7]) ε: εἰ δὲ καὶ τὸ τῆς νυκτὸς μέγεθος ἐπιγνῶναι θέλεις· ἀπὸ τῆς διαμετρούσης μοίρας τοῦ θ' ἐπισυνθεὶς τὰς ἀναφορὰς ἕως ἧς ἐπέχει πραγματεύου· ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν ζωδίων.

περὶ ἀναφορᾶς τῶν ζωδίων. [8])

ὅσων [9]) δὲ ὡρῶν ἕκαστον ζώδιον ἀναφέρεται, ἐκ τῆς ἑκάστου ἀναφορᾶς γνωστέον. οἷον, ἐπεὶ κριὸς* ἀναφέρεται ἐν κ'· ἡ δὲ ὥρα ἔχει χρόνους ἰσημερινοὺς ιε· ἐὰν ἀφέλῃς ἐκ τῶν κ τὰς ιε· λοιπὰ ε ἅ ἐστὶ τρίτον μέρος τῶν ιέ ἀνενεχθήσεται οὖν ὁ ταῦρος*, ὥρα μία καὶ τρίτον· πόσον δὲ χρόνον ἑκάστη μοῖρα ἰσχύει, γνώσῃ οὕτως· δίπλωσον τὴν ἀναφορὰν ἑκάστου ζωδίου· καὶ ταῦτα ἐξάκις γίνονται σμ· ἡ μοῖρα μῆνες ή· ἕκαστον δὲ ζώδιον πόσιν [10]) πρόθεσιν [11]) ἢ ἀφαίρεσιν ὡς ἀναφορὰν ἔχει, οὕτως γνωστέον· ἐπεὶ ὁ κριὸς ἀναφέρεται ἐν κ ὁ λέων* ἐν μ εἰς συμπλήρωσιν τῶν ξ ὅσων παρ' ἕκαστον ἀναφέρεται ζώδιον, εἰς συμπλήρωσιν τῶν ξ', τὸ κατὰ διάμετρον ζώδιον ἐφέξῃ. [12]) καὶ ὅσων ὡρῶν ἕκαστον, εἰς συμπλήρωσιν τῶν δ ὡρῶν τὸ κατὰ διάμετρον· καὶ ὅσων ἡμερῶν καὶ μηνῶν· δυοῖν ἐτῶν τὸ κατὰ διάμετρον ἐφέξει· ὡς γὰρ πλεονάζει ἕκαστον, τὸ κατὰ διάμετρον λεί-

---

6) Sic.
7) Sic.
8) Ab eadem recentiore manu script.
9) Sic; lege Πόσων.
10) Sic; lege πόσην.
11) Suspicor πρόςθεσιν.
12) Fuerat ἐφέξῃς; expunctum σ. Lege ἐφέξει.

πεται, ὧδε [13]) λείπεται, τούτῳ πλεονάζει τὸ κατ εὐθύ. ἀφεῖλον οὖν ἀπὸ τοῦ προκειμένου μεγίστου τὸν ἐλάχιστον τουτέστιν ἀπὸ τῶν μ̄ τὰ κ̄· λοιπὰ κ̄· τούτων τὸ ε̄ γίνεται δ̄· ἡ προσθαφαίρεσις ἑκάστου ζωδίου τέτταρα· ταῖς οὖν κ̄ τοῦ ταύρου* ἐὰν προσθῶμεν δ', γίνονται κδ̄· ἐν τούτοις σὺνανενεχθήσεται· [14]) οἱ δὲ δίδυμοι* ἐν κη̄ ὁ καρκίνος* ἐν λβ̄· ὁ σκορπίος* ἐν λϛ̄· ἡ παρθένος* ἐν μ'· ὁ λέων* μ'. εἶτα ἀπὸ ζυγοῦ* ὁμοίως ἀφαιρήσεις δ̄ ἕως ἰχθύων*· οὕτως καὶ καθέκαστον [15]) κλίμα ζητῶν ἐπιγνώσῃ: ἄλλως: ἔστω τὸν σκορπίον* ἀναφέρεσθαι ἐν λϛ̄ ὁμοίως δὲ καὶ κριὸν*, τὸν δὲ αἰγόκερων* καὶ τὸν ὑδροχόον* ἐν κδ̄· λοιπὰ ιβ̄· ὧν τὸ γ^ον δ̄. αὕτη προσθαφαίρεσις: οὕτω καὶ καθέκαστον [16]) κλίμα ζητῶν ἐπιγνώσῃ· ἡ δὲ διαφορὰ τῶν κλιμάτων καὶ παραύξησις οὕτω γιγνώσκεται· ἐπεὶ ἐν τῷ πρώτῳ κλίματι ἀπὸ καρκίνου ἕως τοξότου* συνάγονται ἀναφοραὶ σῑ· τὸ ϛ̄ γίνεται λε̄· ἐν τούτοις ὁ σκορπίος* ἀνενεχθήσεται· καὶ ὁμοίως κατὰ τὴν προκειμένην ἔφοδον ἐὰν ἀφέλῃς τὰς κε̄ τοῦ ὑδροχόου* καὶ τῶν λοιπῶν τὸ γ̄ λάβῃς, ἐπιγνώσῃς τῶν ζωδίων τὰς ἀναφοράς. ἐπεὶ οὖν ἑπτὰ κλίματα τυγχάνει· ἐν δὲ τῷ ζ̄^ω ἀπὸ καρκίνου* συνάγονται ἀναφοραὶ σλδ̄ ἐφ' [17]) ὧν ἐὰν τὰ σῑ τοῦ πρώτου κλίματος ἀφέλωμεν περιλειφθήσονται κδ̄ ὑπεροχαί· ὧν τὸ κϛ' ἐπεὶ μεταξὺ ϛ' κλίματα τυγχάνει γίνονται δ̄· αὕτη αὔξησις ἑκάστου κλίματος πρὸς τὴν πῆξιν του ἀναφορικοῦ· ὡς εἶναι

---

13) Sic; legendum: ᾧ δέ.

14) In margine: ν p. Lege σὺν ἀνενεχθήσεται.

15) Lege καθ' ἕκαστον.

16) Item legendum καθ' ἕκαστον.

17) In margine: Lego ἀφ' *Meibom.*

ἐν μὲν τῷ πρώτῳ κλίματι ἀπὸ καρκίνου* ἕως τοξότου* ἀναφορὰς σι· ἐν δὲ τῷ β′ κλίματι σιδ· ἐν δὲ τῷ $γ^{ω}$ σιη· ἐν δὲ τῷ $δ^{ω}$ σκβ· ἐν δὲ τῷ $ε^{ω}$ σκϛ· ἐν δὲ τῷ $ϛ^{ω}$ σλ· ἐν δὲ τῷ $ζ^{ω}$ σλδ.: —

περὶ ἀκουόντων καὶ βλεπόντων ζωδίων. [18])

Ὁμοίως [19]) καὶ περὶ ἀκουόντων καὶ βλεπόντων ἑξαγώνων [20]) ζωδίων ἐκ τῶν ἀναφορων, γνωστέον· οἷον οὕτως· οἱ ἰχθύες* βλέπουσι τὸ [21]) αἰγόκερων* ἀπὸ ἰχθύων* ϛ ζωδίων ἀναφοραὶ κατὰ τὸ $β^{ον}$ κλίμα γίνονται ρξ· καὶ ἀπὸ αἰγόκερω* ἕως λέοντος* σ· γεγόνασιν οἱ ἰχθύες* ἥττονες τοῦ αἰγόκερω* καὶ ἀκούουσιν αὐτοῦ καὶ τῶν β′ αἱ ἀναφοραὶ πληροῦσι τὰς τξ. ὁμοίως ἀπὸ διδύμων* ἕως κριοῦ* σιβ· καὶ ἀπὸ σκορπίου* ἕως αἰγόκερω* σιβ. δίδυμοι* οὖν καὶ σκορπίος* ἰσανάφοροι καὶ ἀκούουσιν ἀλλήλων: πάλιν ἀπὸ παρθένου* ἕως ὑδροχόου* σμ· ἀπὸ κριοῦ* ἕως ταύρου* ρξ· βλέπουσιν ἀπὸ λέοντος* ἕως ἰχθύων* ρπ· ἀπὸ τοξότου* ἕως αἰγόκερω* ρμη· ἀπὸ ὑδροχόου* ἕως καρκίνου ρμη ἀκούουσι καὶ ἰσανάφοροι. [22]) οὕτως καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν. τινὲς δὲ τὴν συμπάθειαν τῶν ἑξαγώνων οὕτως ἡγοῦνται: τῶν δύο ζωδίων τὰς ἀναφορὰς ἐπισυνθέντες καὶ τούτων τὴν ἡμιπ́ε [23]) ἀναλαβόντες σκοποῦσιν εἰ τὸ μεταξὺ ζώδιον οὕτως ἀναφέρεται· οἷον, κριὸς* καὶ οἱ δίδυμοι κη′· γίνονται μη· ὧν τὸ ἥμισυ κδ· ἐν τούτοις αἰγόκερως ἀναφέρεται· διὰ τοῦτο ὁ ταῦρος* πρὸς τοὺς διδύμους* ἕξει

---

18) A recentiore manu script.
19) Ὁ a recent. man. adpict.
20) Sic.
21) Lege τόν.
22) In margine leguntur haec: εἰσὶ hic videtur omissum. *Meib.*
23) Sic.

συμπάθειαν, ὁμοίως καὶ ὁ αἰγόκερως πρὸς τὸν καρκίνον*· ἐπεὶ τῶν δύο αἱ ἀναφοραὶ γίνονται νς̄· ὧν τὸ ἥμισυ κη̄· ἐν τούτοις οἱ δίδυμοι* ἀναφέρονται καὶ ὁμοίως οἱ δίδυμοι* πρὸς τὸν σκορπίον*· καὶ ὁ καρκίνος* πρὸς τὴν παρθένον*· ὁ δὲ σκορπίος* πρὸς τὸν λέοντα* οὐκ ἔχει· διὰ τὸ τ̂ [24]) β′ τὰς συνάγεσθαι ση̄· ὧν τὸ ἥμισυ λϑ̄. ἡ δὲ παρθένος ἐν μ̄ ἀναφέρεται. ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν.*

---

24) Sic?

INDEX

RERUM ET VERBORUM

MAXIME MEMORABILIUM

QUAE JOANNIS LYDI LIBELLO CONTINENTUR.

(Numeri Arabici paginas indicant, literae minusculae (a. b.) columnas notarum.)

F

I J

K

M

S

U

V

X

Z

VOCES HEBRAICAE AC SYRIACAE.

CORRIGENDA.

Pag. 28. b. lin. ult. post vocem *Accentum* dele sign. parenthes. et pro simplici puncto pone semicolon.

- 42. lin. 11. pro Ηλιος lege Ἥλιος.
- 259. - 5. post *Aeneae* dele *et* et supple filii.